

EUROPOS ŽEMĖS ŪKIO FONDAS KAIMO PLĖTRAI:
EUROPA INVESTUOJA Į KAIMO VIETOVES

LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

LIETUVOS KAIMO PLĖTROS 2014–2020 METŲ PROGRAMA

**Patvirtinta Europos Komisijos 2015 m. vasario 13 d. sprendimu Nr. C(2015)842
Pakeitimas patvirtintas Europos Komisijos 2016 m. vasario 10 d. sprendimu Nr. C(2016)923**

Turinys

1. KAIMO PLĖTROS PROGRAMOS PAVADINIMAS.....	12
1.1. Pakeitimas	12
1.1.1. Pakeitimo pagal Reglamentą (ES) Nr. 1305/2013 rūšis	12
1.1.2. Pakeitimas, kuriuo keičiama partnerystės sutartyje pateikta informacija	12
1.1.3. Pakeitimas susijęs su Reglamento (ES) Nr. 808/2014 4 straipsnio 2 dalies trečia pastraipa (neatsižvelgiant į tame straipsnyje nustatytas ribas):.....	12
1.1.4. Konsultacijos su stebėsenos komitetu (Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 49 straipsnio 3 dalis).....	12
1.1.5. Pakeitimo aprašymas. Reglamento (ES) Nr. 808/2014 4 straipsnio 1 dalis	12
2. VALSTYBĖ NARĖ ARBA ADMINISTRACINIS REGIONAS	38
2.1. Geografinė vietovė, kurioje įgyvendinama programa	38
2.2. Regionų klasifikacija	38
3. EX ANTE VERTINIMAS	39
3.1. KPP proceso pagrindinių etapų aprašymas, nurodant pagrindinių įvykių ir tarpinių ataskaitų tvarkaraštį	39
3.2. Struktūrinė lentelė, kurioje pateikiamos ex ante vertinimo rekomendacijos ir nurodoma, kaip į jas buvo atsižvelgta	41
3.2.1. 01. Ankstesnių laikotarpių pamokų įtraukimas	44
3.2.2. 02. Struktūravimas ir apimtis	45
3.2.3. 03. Konteksto rodikliai.....	45
3.2.4. 04. Socialinė ir ekonominė situacija bei žemės ūkio ir kitų sektorių situacija	46
3.2.5. 05. Aplinkos situacija.....	46
3.2.6. 06. SSGG veiksmų formulavimas.....	47
3.2.7. 07. SSGG veiksmų formulavimas.....	48
3.2.8. 08. Poreikių nustatymo logika	48
3.2.9. 09. Suderinamumo su „Europa 2020“ pagrindimas.....	49
3.2.10. 10. Suderinamumas su Struktūriniais fondais (PS): 3 tematinis tikslas.....	49
3.2.11. 11. Suderinamumas su Struktūriniais fondais (PS): 2 tematinis tikslas.....	49
3.2.12. 12. Suderinamumas su Struktūriniais fondais (PS): 6 tematinis tikslas.....	50
3.2.13. 13. Suderinamumas su Struktūriniais fondais (PS): 6 tematinis tikslas.....	50
3.2.14. 14. Takoskyros tarp struktūrinės paramos VP ir KPP remtinų investicijų	51
3.2.15. 15. Finansinių instrumentų tipai	51
3.2.16. 16. Finansinių instrumentų taikymas Programos priemonėms	52
3.2.17. 17. Finansinių instrumentų taikymo schemas.....	52
3.2.18. 18. Naujo pobūdžio priemonių įgyvendinimas.....	53
3.2.19. 19. Tikslų suderinamumas	53
3.2.20. 20. Tikslinių sričių pasirinkimas.....	54
3.2.21. 21. Tikslinių sričių ir priemonių pasirinkimas.....	54
3.2.22. 22. Naujo pobūdžio priemonių įgyvendinimas.....	55

3.2.23. 23. Intervencijos logikos aprašymas	55
3.2.24. 24. Intervencijos logika: poreikių, tikslinių sričių, priemonių ir veiklos sričių sąsajos.....	56
3.2.25. 25. Atskirų tikslinių sričių intervencijų logikos (prielaidos)	56
3.2.26. 26. Atskirų tikslinių sričių intervencijų logikos (veiksmų-produktų-rezultatų-poveikio ir poreikių sąsajos).....	57
3.2.27. 27. Atskirų tikslinių sričių intervencijų logikos (1A)	57
3.2.28. 28. Atskirų tikslinių sričių intervencijų logikos (6C)	58
3.2.29. 29. Teminių/ su prioritetais susijusių ir bendrųjų ex-ante sąlygų įgyvendinimo vertinimas	58
3.2.30. 30. LEADER įgyvendinimo priemonės aprašymas (Paramos vietos projektams pagal VPS tinkamumo sąlygos).....	59
3.2.31. 31. LEADER įgyvendinimo priemonės aprašymas (Paramos vietos projektams pagal VPS tinkamumo sąlygos).....	59
3.2.32. 32. NKT veiklos aprašymas (LKT veiksmų planas).....	60
3.2.33. 33. NKT veiklos aprašymas (struktūra).....	60
3.2.34. 34. NKT veiklos aprašymas (žmogiškieji ištekliai).....	61
3.2.35. 35. NKT intervencijų logika	61
3.2.36. 36. Bendrosios rekomendacijos dėl rodiklių plano: specialieji programos rodikliai	62
3.2.37. 37. Bendrosios rekomendacijos dėl rezultato rodiklių.....	62
3.2.38. 38. Bendrosios rekomendacijos dėl rodiklių plano: rodiklių reikšmės.....	63
3.2.39. 39. Rodiklių skaičiavimo metodika (6B ir 6C).....	64
3.2.40. 40. 1A TS rodikliai ir tikslinės reikšmės	65
3.2.41. 41. 1B TS rodikliai ir tikslinės reikšmės.....	65
3.2.42. 42. 2B TS rodikliai.....	65
3.2.43. 43. Papildomos 2C TS rodikliai.....	66
3.2.44. 44. Stebėsenos duomenų surinkimas	66
3.2.45. 45. Stebėsenos duomenų kokybė	67
3.2.46. 46. VI ir MA bendradarbiavimas renkant stebėsenos duomenis	67
3.2.47. 47. Stebėsenos duomenų naudojimas	67
3.2.48. 48. Programos įgyvendinimo sistemos institucijų aprašymas	68
3.2.49. 49. Programos įgyvendinimo sistemos tarpinstitucinis bendradarbiavimas	68
3.2.50. 50. Žmogiškieji ir administraciniai ištekliai	69
3.2.51. 51. Administracinės naštos mažinimo pareiškėjams sritys.....	69
3.2.52. 52. Supaprastintų išlaidų taikymas	70
3.2.53. 53. Administracinės naštos mažinimo koncepcija, būdai ir principai	70
3.2.54. 54. Metodinė pagalba pareiškėjams.....	71
3.2.55. 55. Duomenų bazių apie pareiškėjus derinimas.....	71
3.2.56. 56. Gerosios praktikos panaudojimas mažinant administracinę naštą.....	71
3.2.57. 57. Parengtų įgyvendinimo dokumentų analizė administracinės naštos požiūriu	72
3.2.58. 58. Lygių galimybių ir nediskriminavimo principo įtvirtinimas	72
3.2.59. 59. Tvarios plėtros principo vertinimas	73
3.2.60. 60. Tyrimas dėl konsultacijų poreikio	73

3.2.61. 61. Konsultantų kvalifikacijos tobulinimas	74
3.2.62. 62. Aplinkos apsaugos priemonių įgyvendinimo prioritetai.....	74
3.2.63. 63. Sausinimo sistemų finansavimas	75
3.3. Ex ante vertinimo ataskaita.....	76
4. SSGG IR POREIKIŲ NUSTATYMAS	77
4.1. SSGG	77
4.1.1. Išsamus bendras programavimo srities esamos padėties aprašymas, grindžiamas bendraisiais ir konkrečios programos aplinkybių rodikliais ir kita kokybine atnaujinta informacija	77
4.1.2. Programavimo srityje nustatytos stiprybės	90
4.1.3. Programavimo srityje nustatytos silpnybės	90
4.1.4. Programavimo srityje nustatytos galimybės	91
4.1.5. Programavimo srityje nustatytos grėsmės	92
4.1.6. Bendri su kontekstu susiję rodikliai.....	93
4.1.7. Konkrečios programos aplinkybių rodikliai	101
4.2. Poreikių vertinimas	103
4.2.1. 01. Sudaryti sąlygas gamintojams, konsultantams, mokslininkams bendradarbiauti keičiantis žiniomis, informacija, gerąja praktika	106
4.2.2. 02. Mažinti skurdo riziką kaimo vietovėse, didinant užimtumo galimybes	107
4.2.3. 03. Padidinti žemdirbių pajėgumus parduoti produkciją užsienio rinkose, skatinant žemdirbių bendradarbiavimą šioje srityje	107
4.2.4. 04. Skatinti žinių, kurios spręstų technologinius, klimato kaitos, aplinkosaugos ir socialinius iššūkius, kūrimą ir sklaidą.....	108
4.2.5. 05. Padidinti kaimo gyventojų pajamų lygį ir sumažinti jų priklausomybę nuo socialinių išmokų.....	109
4.2.6. 06. Remti darbo vietų, ypač reikalaujančių kvalifikuotos darbo jėgos, išlaikymą ir kūrimą kaimo vietovėse, ypač ne žemės ūkyje	109
4.2.7. 07. Padidinti kaimo gyventojų mobilumo galimybes, remiant susisiekimo infrastruktūros ir paslaugų prieinamumo gerinimo projektus.....	110
4.2.8. 08. Skatinti kaimo ir miesto sąveiką, remiant miesto ir kaimo subjektų bendradarbiavimo projektus.....	110
4.2.9. 09. Skatinti vietinės maisto produktų rinkos vystymąsi, stiprinant ryšius tarp vartotojų ir gamintojų, bei diegiant inovacijas	111
4.2.10. 10. Remti viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą, skatinti ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą sutvarkytuose pastatuose	111
4.2.11. 11. Skatinti biomasės, ypač atliekinės panaudojimą energijos gamybai	112
4.2.12. 12. Panaudoti rekreaciniu požiūriu vertingas teritorijas, kultūros paveldo objektus, didinti miškų rekreacinį potencialą	113
4.2.13. 13. Sudaryti palankias sąlygas jaunimui įsikurti, kurti verslą ir skatinti užimtumą kaimo vietovėse	113
4.2.14. 14. Skatinti jaunųjų ūkininkų įsikūrimą.....	114
4.2.15. 15. Įgyvendinti projektus, skirtus verslo logistikos sprendimams.....	114
4.2.16. 16. Skatinti gamtai draugišką ūkininkavimą ir gamtosauginių inovacijų diegimą.....	115
4.2.17. 17. Pagerinti vidutinių ir smulkių ūkių galimybes investuoti ir skatinti jų kooperaciją.....	116

4.2.18. 18. Vykdyti mokymą, patirties sklaidą ir konsultavimą kaimo vietovėse	117
4.2.19. 19. Stiprinti žemės ūkio konkurencingumą, ypatingai gyvulininkystės ir daržovių bei vaisių sektoriuose	118
4.2.20. 20. Remti CO2 mažinimo būdus, ypač miškų želdinimą apleistose ir ne žemės ūkio paskirties žemėse, pažeistų miškų atkūrimą.....	119
4.2.21. 21. Skatinti gyvulių augintojus diegti ūkininkavimo metodus, mažinančius poveikį aplinkai ir klimato kaitai	120
4.2.22. 22. Sudaryti galimybes NVO projektais skatinti verslumą ir užimtumą kaime bei užtikrinti vietinės iniciatyvos tęstinumą.....	120
4.2.23. 23. Remti prisitaikymo prie klimato kaitos veiksmus, valdyti riziką, susijusią su gyvūnų ar augalų ligų ir kenkėjų antpuoliais.....	121
4.2.24. 24. Racionalizuoti žemėnaudą, atnaujinant melioracijos sistemas bei vykdant žemės konsolidaciją.....	121
4.2.25. 25. Skatinti didesnės pridėtinės vertės žemės ūkio ir maisto produktų gamybą.....	122
4.2.26. 26. Suteikti plačiajuosčio interneto prieigą visoms šalies kaimo vietovėms ir išplėtoti viešųjų elektroninių paslaugų teikimą.....	123
4.2.27. 27. Gerinti kaimo gyventojų gyvenimo kokybę remiant vietinių vandens tiekimo sistemų tvarkymą, mažinant asbesto keliamą riziką.....	123
4.2.28. 28. Didinti kaimo vietovių gyvybingumą remiant vietinių kelių sukūrimą ir gerinimą kaimo gyvenamųjų vietovių ribose.....	124
5. STRATEGIJOS APRAŠYMAS	125
5.1. Poreikių, kurie turi būti patenkinti taikant KPP, atrankos ir tikslų, prioritetų ir tikslinių sričių atrankos bei siektinų reikšmių nustatymo remiantis SSGG analizės išvadomis ir poreikių vertinimu pagrindimas. Kai tinkama, pateikiamas į programą įtrauktų teminių paprogramių pagrindimas. Pagrindžiant visų pirma nurodomi reikalavimai, nurodyti Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 8 straipsnio 1 dalies c punkto i ir iv papunkčiuose	125
5.2. Kiekvienos tikslinės srities kaimo plėtros priemonių pagrindimas ir jų deriniai, įskaitant finansinių asignavimų priemonėms pagrindimą ir finansinių išteklių tinkamumą Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 8 straipsnio 1 dalies c punkto ii ir iii papunkčiuose nustatytiems tikslams. Į intervencinių veiksmų loginį pagrindą įtrauktas priemonių derinys grindžiamas SSGG analizės įrodymais ir 5.1 punkte nurodytų poreikių pagrindimu ir prioritetiškumo nustatymu.	129
5.2.1. P1. Skatinti žinių perdavimą ir inovacijas žemės ūkio, miškininkystės srityse ir kaimo vietovėse	129
5.2.2. P2: didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą.....	131
5.2.3. P3: skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje:	133
5.2.4. P4. Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas.....	135
5.2.5. P5. Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose	138
5.2.6. P6. Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse	140
5.3. Aprašoma, kaip bus siekiama bendrųjų tikslų, įskaitant konkrečių reikalavimų, nurodytų Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 8 straipsnio 1 dalies c punkto v papunktyje, laikymąsi.....	143

5.4. Apibendrinamoji lentelė, kurioje pateikiamas intervencinių veikslių loginis pagrindas, rodantis atrinktus KPP prioritetus ir tikslines sritis, kiekybines siektinas reikšmes ir priemonių, naudotinių jiems pasiekti, derinį, įskaitant planuojamas išlaidas (lentelė automatiškai generuojama remiantis 5.2 ir 11 skirsniuose pateikta informacija)	145
5.5. Konsultavimo gebėjimų, kuriais užtikrinamos tinkamos konsultacijos ir parama reguliavimo reikalavimų ir su inovacijomis susijusių veikslių klausimais, aprašymas, kuriame nurodomos priemonės, kurių buvo imtasi pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 8 straipsnio 1 dalies c punkto vi papunktį	147
6. EX ANTE SĄLYGŲ VERTINIMAS.....	149
6.1. Papildoma informacija	149
6.2. Ex ante sąlygos	150
6.2.1. Veikslių, kurių turi būti imtasi bendrosioms ex ante sąlygoms įvykdyti, sąrašas	170
6.2.2. Veikslių, kurių turi būti imtasi su prioritetu susijusioms ex ante sąlygoms įvykdyti, sąrašas.....	171
7. VEIKLOS REZULTATŲ PLANO APRAŠYMAS	172
7.1. Rodikliai.....	172
7.1.1. P2: didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą.....	176
7.1.2. P3: skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje:	176
7.1.3. P4. Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas.....	177
7.1.4. P5. Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose	178
7.1.5. P6. Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse	179
7.2. Alternatyvūs rodikliai	181
7.2.1. P3: skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje:	181
7.2.2. P4. Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas.....	182
7.3. Rezervas	183
8. ATRINKTŲ PRIEMONIŲ APRAŠYMAS	185
8.1. Bendrųjų sąlygų, taikomų daugiau nei vienai priemonei, aprašymas, įskaitant, kai tinkama, kaimo vietovės nustatymą, pradines reikšmes, kompleksinį paramos susiejimą, numatomą finansinių priemonių naudojimą, numatomą avansų naudojimą, bendras investicijų nuostatas, įskaitant Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 45 ir 46 straipsnių nuostatas	185
8.2. Aprašymas pagal priemonę.....	190
8.2.1. M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	190
8.2.2. M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)	202
8.2.3. M03. Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos (16 straipsnis)	211
8.2.4. M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis).....	218
8.2.5. M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis).....	252
8.2.6. M07. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse (20 straipsnis).....	278
8.2.7. M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai).....	298

8.2.8. M09. Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas (27 straipsnis).....	327
8.2.9. M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas (28 straipsnis).....	334
8.2.10. M11. Ekologinis ūkininkavimas (29 straipsnis)	423
8.2.11. M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (30 straipsnis).....	438
8.2.12. M13. Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių (31 straipsnis).....	456
8.2.13. M15. Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas (34 straipsnis).....	475
8.2.14. M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis).....	477
8.2.15. M17. Rizikos valdymas (36–39 straipsniai)	492
8.2.16. M19. Parama LEADER programos vietos plėtrai (bendruomenės inicijuota vietos plėtra (BIVP)) (Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 35 straipsnis).....	504
9. VERTINIMO PLANAS.....	535
9.1. Tikslai ir paskirtis	535
9.2. Valdymas ir koordinavimas	535
9.3. Vertinimo temos ir veikla	538
9.4. Duomenys ir informacija	540
9.5. Tvarkaraštis.....	540
9.6. Komunikacija.....	541
9.7. Ištekliai.....	542
10. FINANSAVIMO PLANAS	544
10.1. Metiniai EŽŪFKP įnašai (EUR).....	544
10.2. Bendra EŽŪFKP įnašo norma visoms priemonėms, suskirstyta pagal regionus, kaip nurodyta Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 3 dalyje.	545
10.3. Suskirstymas pagal priemonę arba atitinkamų rūšių veiksmus, kuriems taikoma konkreti EŽŪFKP įnašo norma (EUR, per visą 2014–2020 m. laikotarpį).....	546
10.3.1. M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis).....	546
10.3.2. M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis).....	547
10.3.3. M03. Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos (16 straipsnis)	548
10.3.4. M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis).....	549
10.3.5. M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis).....	550
10.3.6. M07. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse (20 straipsnis).....	551
10.3.7. M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai).....	552
10.3.8. M09. Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas (27 straipsnis).....	553
10.3.9. M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas (28 straipsnis).....	554
10.3.10. M11. Ekologinis ūkininkavimas (29 straipsnis)	555
10.3.11. M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (30 straipsnis).....	556
10.3.12. M13. Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių (31 straipsnis).....	557
10.3.13. M15. Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas (34 straipsnis).....	558
10.3.14. M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis).....	559

10.3.15. M17. Rizikos valdymas (36–39 straipsniai)	560
10.3.16. M19. Parama LEADER programos vietos plėtrai (bendruomenės inicijuota vietos plėtra (BIVP)) (Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 35 straipsnis).....	561
10.3.17. M20 Techninė parama (valstybės narės) (51–54 straipsniai)	562
10.3.18. M113. Ankstyvas išėjimas į pensiją.....	563
10.3.19. M131. Bendrijos teisės aktais pagrįstų standartų laikymasis	564
10.3.20. M341. Įgūdžių įgijimas, aktyvus pritaikymas ir įgyvendinimas.....	565
10.4. Preliminarus suskirstymas pagal priemonę kiekvienai paprogramei.....	566
11. RODIKLIŲ PLANAS.....	567
11.1. Rodiklių planas	567
11.1.1. P1. Skatinti žinių perdavimą ir inovacijas žemės ūkio, miškininkystės srityse ir kaimo vietovėse	567
11.1.2. P2: didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą.....	570
11.1.3. P3: skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje:	573
11.1.4. P4. Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas.....	576
11.1.5. P5. Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose	581
11.1.6. P6. Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse	586
11.2. Planuojamo produkto ir planuojamų išlaidų pagal priemonę ir tikslinę sritį apžvalga (generuojama automatiškai).....	591
11.3. Antrinis poveikis: potencialaus kaimo plėtros priemonių / priemonių dalių, programuojamų pagal tam tikrą tikslinę sritį, įnašo kitoms tikslinėms sritims / tikslams nustatymas.....	596
11.4. Paramos lentelė, skirta parodyti, kaip aplinkos apsaugos priemonė / schemos yra programuojamos, siekiant įgyvendinti vieną (ar daugiau) aplinkos / kovos su klimato kaita tikslą (-us)	599
11.4.1. Žemės ūkio paskirties žemė	599
11.4.2. Miško plotai	603
11.5. Konkrečios programos tikslas ir produktas.....	604
12. PAPILDOMAS NACIONALINIS FINANSAVIMAS	608
12.1. M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis).....	609
12.2. M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis).....	609
12.3. M03. Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos (16 straipsnis)	609
12.4. M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis).....	609
12.5. M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis).....	609
12.6. M07. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse (20 straipsnis).....	609
12.7. M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai).....	610
12.8. M09. Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas (27 straipsnis).....	610
12.9. M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas (28 straipsnis).....	610
12.10. M11. Ekologinis ūkininkavimas (29 straipsnis)	610

12.11. M113. Ankstyvas išėjimas į pensiją.....	610
12.12. M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (30 straipsnis).....	610
12.13. M13. Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių (31 straipsnis).....	611
12.14. M131. Bendrijos teisės aktais pagrįstų standartų laikymasis.....	611
12.15. M15. Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas (34 straipsnis).....	611
12.16. M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis).....	611
12.17. M17. Rizikos valdymas (36–39 straipsniai).....	611
12.18. M19. Parama LEADER programos vietos plėtrai (bendruomenės inicijuota vietos plėtra (BIVP)) (Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 35 straipsnis).....	611
12.19. M20 Techninė parama (valstybės narės) (51–54 straipsniai).....	612
12.20. M341. Įgūdžių įgijimas, aktyvus pritaikymas ir įgyvendinimas.....	612
13. DUOMENYS, REIKALINGI VALSTYBĖS PAGALBOS VERTINIMUI ATLIKTI.....	613
13.1. M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis).....	615
13.2. M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis).....	615
13.3. M03. Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos (16 straipsnis).....	616
13.4. M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis).....	616
13.5. M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis).....	617
13.6. M07. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse (20 straipsnis).....	617
13.7. M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai).....	618
13.8. M09. Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas (27 straipsnis).....	618
13.9. M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas (28 straipsnis).....	619
13.10. M11. Ekologinis ūkininkavimas (29 straipsnis).....	619
13.11. M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (30 straipsnis).....	620
13.12. M13. Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių (31 straipsnis).....	620
13.13. M15. Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas (34 straipsnis).....	620
13.14. M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis).....	621
13.15. M17. Rizikos valdymas (36–39 straipsniai).....	621
13.16. M19. Parama LEADER programos vietos plėtrai (bendruomenės inicijuota vietos plėtra (BIVP)) (Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 35 straipsnis).....	622
13.17. M113. Ankstyvas išėjimas į pensiją.....	622
13.18. M131. Bendrijos teisės aktais pagrįstų standartų laikymasis.....	623
13.19. M341. Įgūdžių įgijimas, aktyvus pritaikymas ir įgyvendinimas.....	623
14. INFORMACIJA APIE PAPILDOMUMĄ.....	624
14.1. Priemonių aprašymas, nurodant jų veiklos papildomumą / nuoseklumą (su):.....	624
14.1.1. Papildomumas su kitomis Sąjungos priemonėmis, visų pirma, su ESI fondais ir 1 ramsčiu, įskaitant ekologizavimą, ir su kitomis bendrosios žemės ūkio politikos priemonėmis.....	624
14.1.2. Jei valstybė narė pasirinko pateikti nacionalinę programą ir regioninių programų rinkinį, kaip nurodyta Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 6 straipsnio 2 dalyje, pateikiama informacija apie jų tarpusavio papildomumą.....	630

14.2. Jei tinkama, informacija apie papildomumą su kitomis Sąjungos finansinėmis priemonėmis, įskaitant LIFE.....	630
15. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO TVARKA.....	631
15.1. Visos valstybės narės paskirtos institucijos, nurodytos Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 65 straipsnio 2 dalyje, ir programos valdymo ir kontrolės struktūros aprašo santrauka, kurios reikalaujama pagal Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 55 straipsnio 3 dalies i punktą, ir tvarka pagal Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 74 straipsnio 3 dalį	631
15.1.1. Institucijos.....	631
15.1.2. Programos valdymo ir kontrolės struktūros aprašo santrauka ir nepriklausomo skundų nagrinėjimo tvarka	631
15.2. Numatoma stebėsenos komiteto sudėtis	634
15.3. Nuostatos, kuriomis siekiama užtikrinti, kad programa būtų viešinama, įskaitant nacionalinį kaimo tinklą, darant nuorodą į informavimo ir viešinimo strategiją, nurodytą Įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 808/2014 13 straipsnyje.....	635
15.4. Mechanizmų, kuriais užtikrinamas suderinamumas su vietos plėtros strategijomis, įgyvendinamomis pagal LEADER, su veikla, numatyta pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 35 straipsnyje nurodytą bendradarbiavimo priemonę, su pagrindinių paslaugų ir kaimų atnaujinimo kaimo vietovėse priemone, nurodyta to reglamento 20 straipsnyje, ir su kitais ESI fondais, aprašymas	637
15.5. Veiksmų, kuriais siekiama sumažinti paramos gavėjams tenkančią administracinę naštą, nurodytą Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 27 straipsnio 1 dalyje, aprašymas	638
15.6. Naudojimosi Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 59 straipsnio 1 dalyje nurodyta technine parama, įskaitant veiksmus, susijusius su programos rengimu, valdymu, stebėseną, vertinimu, informavimu apie ją bei jos kontrole ir su jos įgyvendinimu, taip pat veiklą, susijusią su ankstesniais arba vėlesniais programavimo laikotarpiais, aprašymas	638
16. VEIKSMŲ, KURIAIS SIEKIAMA Į VEIKLĄ ĮTRAUKTI PARTNERIUS, SĄRAŠAS.....	642
16.1. 1. 2011 m. partneryste pagrįstos darbo grupės sudarymas, siekiant aptarti 2014-2020 m. kaimo plėtros politines gaires	642
16.1.1. Atitinkamų konsultacijų tema	642
16.1.2. Rezultatų santrauka	642
16.2. 2. 2012 m. VI vykdytas informavimas apie Reglamento dėl EŽŪFKP paramos kaimo plėtrai projektą (toliau – Reglamentas), konsultacijos ir diskusijos dėl žemės, miškų ūkio ir kaimo plėtros perspektyvų	642
16.2.1. Atitinkamų konsultacijų tema	642
16.2.2. Rezultatų santrauka	643
16.3. 3. 2013 m. vykusios konsultacijos ir diskusijos dėl žemės, miškų ūkio ir kaimo plėtros poreikių bei prioritetų 2014–2020 m. laikotarpiu ir priemonių aprašymo projektų rengimo	643
16.3.1. Atitinkamų konsultacijų tema	643
16.3.2. Rezultatų santrauka	644
16.4. 4. 2014 m. vykusios konsultacijos ir diskusijos dėl priemonių aprašymų ir kitų Programos dalių projektų rengimo	645
16.4.1. Atitinkamų konsultacijų tema	645
16.4.2. Rezultatų santrauka	645
16.5. (neprivaloma) paaiškinimai arba papildoma informacija veiksmų sąrašui papildyti	646

17. NACIONALINIS KAIMO TINKLAS	647
17.1. Nacionalinio kaimo tinklo (toliau – NKT) sukūrimo tvarka ir tvarkaraštis.....	647
17.2. Numatytas tinklo veiklos organizavimas, t. y. kaimo plėtroje dalyvaujančių organizacijų ir institucijų, įskaitant Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 54 straipsnio 1 dalyje nurodytus partnerius, vaidmuo ir tinklo veiklos palengvinimo būdai	647
17.3. Pagrindinių veiklos, kurią turi vykdyti NKT siekiant programos tikslų, kategorijų aprašo santrauka	648
17.4. Nacionalinio kaimo tinklo (NKT) sukūrimo ir veikimo išteklių	650
18. GALIMYBIŲ TIKRINTI, KONTROLIUOTI IR KLAIDŲ RIZIKOS VALDYMO EX ANTE VERTINIMAS.....	652
18.1. Vadovaujančiosios institucijos ir mokėjimo agentūros pareiškimas dėl galimybių tikrinti ir kontroliuoti pagal kaimo plėtros programą remiamas priemonės.....	652
18.2. Funkciškai nuo institucijų, atsakingų už programos įgyvendinimą, nepriklausomos įstaigos pareiškimas, kuriuo patvirtinama, kad standartinių išlaidų, papildomų išlaidų ir negautų pajamų apskaičiavimai yra tinkami ir tikslūs.....	653
19. PEREINAMOJO LAIKOTARPIO TVARKA	654
19.1. Pereinamojo laikotarpio sąlygų (pagal priemonę) aprašymas	654
19.2. Preliminari lėšų perkėlimo lentelė	656
20. TEMINĖS PAPROGRAMĖS.....	658
21. DOKUMENTAI	659

1. KAIMO PLĖTROS PROGRAMOS PAVADINIMAS

Lithuania - Rural Development Programme (National)

1.1. Pakeitimas

1.1.1. Pakeitimo pagal Reglamentą (ES) Nr. 1305/2013 rūšis

d) Pranešimas pagal 11 straipsnio b punkto antrą pastraipą

1.1.2. Pakeitimas, kuriuo keičiama partnerystės sutartyje pateikta informacija

1.1.3. Pakeitimas susijęs su Reglamento (ES) Nr. 808/2014 4 straipsnio 2 dalies trečia pastraipa (neatsižvelgiant į tame straipsnyje nustatytas ribas):

1.1.4. Konsultacijos su stebėsenos komitetu (Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 49 straipsnio 3 dalis)

1.1.4.1. Data

08-12-2015

1.1.4.2. Stebėsenos komiteto nuomonė

Stebėsenos komitetas visiems siūlomiems keitimams pritarė.

1.1.5. Pakeitimo aprašymas. Reglamento (ES) Nr. 808/2014 4 straipsnio 1 dalis

1.1.5.1. 1. Programos bendrųjų nuostatų ir vartojamų apibrėžimų (8.1 dalis) patikslinimas, susijęs su aktyvaus ūkininko apibrėžimu, lėšų kvietimui teikti paraiškas formavimu ir pirkimų atlikimo tvarka

1.1.5.1.1. Priežastys ir (arba) įgyvendinimo problemos, kuriomis pagrindžiamas pakeitimas

1. Aktyvaus ūkininko apibrėžimas tikslinamas įvedant bendresnę formuluotę, darančią nuorodą į nacionalinius teisės aktus, įgyvendinančius Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1307/2013 9 straipsnį. Patvirtinus naująjį apibrėžimą ateityje nereikės keisti Programos dėl pasikeitusių nuostatų

nacionaliniuose teisės aktuose.

2. Šiuo metu bendrose paramos administravimo nuostatose (8.1.1.3) įtvirtinta, kad prieš kiekvieną kvietimą teikti paraiškas numatomos lėšos priemonėms ir (arba) veiklos sritims, tačiau nenumatyta galimybė tų lėšų tikslinti po paraiškų surinkimo. Pirmųjų Programos įgyvendinimo metų patirtis rodo, kad šią nuostatą reikia patikslinti, t. y. numatyti atvejus, kai lėšos gali būti didinamos. Plotinių priemonių atveju tikslus lėšų poreikis sužinomas tik pasibaigus kvietimui teikti paraiškas. Kadangi tokiose priemonėse, pasinaudojus išimtimi, numatyta Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 49 straipsnio 2 dalyje, veiksmų atranka nevykdoma ir turi būti finansuojamos visos tinkamumo paramai gauti sąlygas atitinkančios paraiškos, galimybė tikslinti kvietimui numatytas lėšas yra būtina. Kitų priemonių atveju, kai veiksmų atranka yra privaloma, galimybė didinti kvietimui skirtas lėšas išimtiniais atvejais taip pat būtų tikslinga. Įgyvendinimo patirtis parodė, kad dažnu atveju kokybiškų projektų, t. y. atitinkančių tinkamumo paramai gauti sąlygas ir surinkusių daugiau atrankos balų, nei nustatytas minimumas, pateikiama daugiau nei skirta lėšų kvietimui. Pavyzdžiui, nors nustatyta kokybinė riba atrankoje buvo 35 balai iš 100 galimų, skirtų lėšų pakanka finansuoti visus projektus, surinkusius virš 60 balų, ir tik daliai, surinkusių 60 balų. Projektai, surinkę mažiau nei 60 balų finansavimo negaus. Šiuo atveju reikalinga papildoma atranka projektų, surinkusių 60 balų, grupėje, kas yra netikslinga, kelia klausimų dėl lygiateisiškumo, nes atrankos požiūriu visi projektai, surinkę 60 balų, yra vienodai kokybiški. Siekiant išvengti tokių situacijų, kai reikalinga papildoma atranka projektų, surinkusių vienodą atrankos balų skaičių, grupėje, siūloma numatyti galimybę papildomai skirti lėšų tiek, kad jų užtektų finansuoti visiems vienodą balų surinkusiems projektams.

3. Patvirtintoje Programos redakcijoje (8.1.2.16 papunktis) numatyta, kad prekių, paslaugų ir darbų įsigijimas yra galimas tik jei vadovaujamosi Viešųjų pirkimų įstatymo arba Valdymo institucijos nustatyta pirkimų tvarka, t. y. nenumatyta jokių išimčių. Vis dėlto, išimtyms galėtų būti numatytos tam tikrais atvejais, pvz. jei perkamam objektui yra nustatytas įkainis, įdiegtas supaprastintų išlaidų apmokėjimo būdas ar paramos teikimo pobūdis yra fiksuotoji suma. Atsižvelgiant į tai, siūloma nuostatą papildyti žodžiais „(kai taikoma)“. Taip pat siūlome su pirkimų atlikimo tvarka susijusią nuostatą iš 8.1.2.16 papunkčio perkelti į naują 8.1.1.7 papunktį, kadangi ši nuostata yra labiau projektų administravimo procedūros dalis, bet ne tinkamumo sąlyga taikoma pareiškėjams, t. y. atitikimas pirkimų taisyklėmis procedūriniu požiūriu turėtų būti vertinamas projekto įgyvendinimo eigoje, o ne paraiškos vertinimo etape (išlaidų pagrįstumas ir toliau bus vertinamas paraiškos vertinimo metu). Atitinkamai, buvę 8.1.1.7 – 8.1.1.9 papunkčiai pakeičiami į 8.1.1.8 – 8.1.1.10.

1.1.5.1.2. Numatomas pakeitimo poveikis

Pakeitimas leis užtikrinti:

1. kad, patvirtinus naująjį apibrėžimą ateityje nereikės keisti Programos dėl pasikeitusių nuostatų nacionaliniuose teisės aktuose;
2. lankstesnę Programos finansų valdymą. Pareiškėjų atžvilgiu būtų įgyvendintas lygiateisiškumo principas (vienodą balų skaičių surinkę projektai būtų vertinami vienodai);
3. galimybes įvairesniems išlaidų atlikimo būdams, mažinant administracinę našta.

1.1.5.1.3. Pakeitimo poveikis rodikliams

Įtakos neturi.

1.1.5.1.4. Pakeitimo ir partnerystės sutarties ryšys

Įtakos neturi.

1.1.5.2. 10.1 Priemonės M13 veiklos srities 13.2 „Išmoka ūkininkaujantiems vietovėse, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių“ išmokų dydžių ir diferenciacijos lygių, kai viršijamas vienos valdos ploto ribinis dydis, perskaičiavimas

1.1.5.2.1. Priežastys ir (arba) įgyvendinimo problemos, kuriomis pagrindžiamas pakeitimas

1. Dabartinėje Programos redakcijoje nurodytos išmokos ūkininkaujantiems vietovėse, kuriose esama gamtinių kliūčių, yra apskaičiuotos remiantis 2008–2012 metų ŪADT duomenimis (8.2.12.3.1.8). Atsiradus galimybei į skaičiavimus įtraukti naujausius, t. y. 2013 metų duomenis, nepriklausomi ekspertai (kaip to reikalauja Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 62 straipsnio 2 dalis) perskaičiavo išmokų dydžius, esant tai pačiai paramos skaičiavimo metodikai. Atsižvelgiant į to paties Reglamento 31 straipsnio 1 dalyje numatytą galimybę kompensuoti nebūtinai visas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas, o tik dalį jų, taip pat siekiant išvengti galimo perkompensavimo, siūloma nustatyti, kad bus kompensuojama 80 proc. apskaičiuotų prarastų pajamų ir papildomų išlaidų. Atnaujinti detalūs skaičiavimai pateikti Programos Priede Nr. 8.13.1.

2. Remiantis esama kompensacinių išmokų dydžių diferencijavimo metodologija bei įvertinus perskaičiuotų išmokų dydžių skaitinių reikšmių padidėjimą, siūloma atitinkamai perskaičiuoti diferenciacijos lygius. Taip pat aiškiau nurodomi ploto ribiniai dydžiai (8.2.12.3.1.8 ir Programos Priede Nr. 8.13.1).

1.1.5.2.2. Numatomas pakeitimo poveikis

Pakeitimas sudarys sąlygas taikyti pagrįstą tokių išmokų per ateinančius metus dydį, kuris vidutiniškai kompensuotų dėl kliūčių žemės ūkio gamybai konkrečioje vietovėje ūkininkų patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas.

1.1.5.2.3. Pakeitimo poveikis rodikliams

Įtakos neturi.

1.1.5.2.4. Pakeitimo ir partnerystės sutarties ryšys

Įtakos neturi.

1.1.5.3. 10.2 Priemonės M13 veiklos srities 13.3 „Išmoka ūkininkaujantiems vietovėse, kuriose esama specifinių kliūčių“ išmokų dydžių perskaičiavimas, vienos valdos ploto ribinio dydžio suvienodinimas ir diferenciacijos lygių perskaičiavimas

1.1.5.3.1. Priežastys ir (arba) įgyvendinimo problemos, kuriomis pagrindžiamas pakeitimas

1. Dabartinėje Programos redakcijoje nurodytos išmokos ūkininkaujantiems vietovėse, kuriose esama specifinių kliūčių, yra apskaičiuotos remiantis 2009–2011 metų ŪADT duomenimis (8.2.12.3.2.8). Atsiradus galimybei į skaičiavimus įtraukti naujausius, t. y. 2012–2013 metų duomenis, nepriklausomi ekspertai (kaip to reikalauja Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 62 straipsnio 2 dalis) perskaičiavo išmokų dydžius, esant tai pačiai paramos skaičiavimo metodikai. Atsižvelgiant į to paties Reglamento 31 straipsnio 1 dalyje numatytą galimybę kompensuoti nebūtinai visas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas, o tik dalį jų, taip pat siekiant išvengti galimo perkompensavimo, siūloma nustatyti, kad bus kompensuojama 80 proc. apskaičiuotų prarastų pajamų ir papildomų išlaidų. Atnaujinti detalūs skaičiavimai pateikti Programos Priede Nr. 8.13.1.

2. Atsižvelgiant į tai, kad dabartinėje Programos redakcijoje intensyvaus karsto zonoje ir potvynių užliejamose teritorijose taikomas skirtingas plotas, kurį viršijus proporcingai mažinamos išmokos, siūloma jį suvienodinti (100 ha), taip pat aiškiau nurodyti ploto ribinius dydžius. Įvertinus perskaičiuotų išmokų skaitinių reikšmių padidėjimą, siūloma atitinkamai perskaičiuoti diferenciacijos lygius (8.2.12.3.2.8, 8.2.12.3.2.11, 8.2.12.5 ir Programos Priede Nr. 8.13.1).

1.1.5.3.2. Numatomas pakeitimo poveikis

Pakeitimas sudarys sąlygas:

1. taikyti pagrįstą tokių išmokų per ateinančius metus dydį, kuris vidutiniškai kompensuotų dėl kliūčių žemės ūkio gamybai konkrečioje vietovėje ūkininkų patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas;
2. suvienodinti plotą, kurį viršijus bus mažinamos išmokos.

1.1.5.3.3. Pakeitimo poveikis rodikliams

Įtakos neturi.

1.1.5.3.4. Pakeitimo ir partnerystės sutarties ryšys

Įtakos neturi.

1.1.5.4. 11.1 Priemonės M16 veiklos srities 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ reikalavimų paramos gavėjams ir paramos intensyvumo pakeitimas

1.1.5.4.1. Priežastys ir (arba) įgyvendinimo problemos, kuriomis pagrindžiamas pakeitimas

1. Dabartinėje Programos redakcijoje numatyta, kad paramos gavėjomis gali būti labai mažos įmonės, tačiau nenurodyta jų veiklos trukmė (8.2.14.3.2.4). Atsižvelgiant į 2007–2013 metų laikotarpio patirtį (paramą gavusios naujai įsikūrusios įmonės, neturėjusios veiklos vykdymo patirties, dažniau susidurdavo su sunkumais siekiant suplanuotų rodiklių) siūloma nustatyti, kad paramos gavėjomis gali būti tik tos labai mažos įmonės, kurios veikia ne trumpiau kaip dvejus metus.

2. Atsižvelgiant į tai, kad parama skiriama smulkiems ūkio subjektams, kad projekto verslo plano įgyvendinimo išlaidos gali nesutapti su kitų programos priemonių išlaidų rūšimis, ir siekiant paramos patrauklumo bei aiškumo, siūloma tokiais atvejais nustatyti, kad projekto verslo plano įgyvendinimo išlaidoms paramos intensyvumas yra 60 proc. (8.2.14.3.2.8).

1.1.5.4.2. Numatomas pakeitimo poveikis

1. Paramos gavėjo patikslinimas užtikrins racialesnį paramos naudojimą ir sklandesnį projektų įgyvendinimą.
2. Tikimasi, kad palengvės projektų rengimas ir įgyvendinimas.

1.1.5.4.3. Pakeitimo poveikis rodikliams

Įtakos neturi.

1.1.5.4.4. Pakeitimo ir partnerystės sutarties ryšys

Įtakos neturi.

1.1.5.5. 11.2 Priemonės M16 veiklos srities 16.4 „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“ paramos intensyvumo pakeitimas

1.1.5.5.1. Priežastys ir (arba) įgyvendinimo problemos, kuriomis pagrindžiamas pakeitimas

Atsižvelgiant į tai, kad projekto verslo plano įgyvendinimo išlaidos gali nesutapti su kitų Programos priemonių išlaidų rūšimis, ir siekiant paramos patrauklumo bei aiškumo, siūloma tokiais atvejais nustatyti, kad projekto verslo plano įgyvendinimo išlaidoms paramos intensyvumas yra 60 proc. (8.2.14.3.3.8)

1.1.5.5.2. Numatomas pakeitimo poveikis

Tikimasi, kad palengvės projektų rengimas ir įgyvendinimas.

1.1.5.5.3. Pakeitimo poveikis rodikliams

Įtakos neturi.

1.1.5.5.4. Pakeitimo ir partnerystės sutarties ryšys

Įtakos neturi.

1.1.5.6. 12. Priemonės M17 „Rizikos valdymas“ aprašymo ir veiklos srities 17.1 „Pasėlių gyvūnų ir augalų draudimo įmokos“ administravimą reglamentuojančių teisės aktų, administravimo tvarkos ir informacijos apie konkrečių priemonę pakeitimas

1.1.5.6.1. Priežastys ir (arba) įgyvendinimo problemos, kuriomis pagrindžiamas pakeitimas

1. Paramos rūšies (8.2.15.3.1.2) aprašymas keičiamas, nes nustatyti iššalimo ir stichinės sausras reiškiniams reikia patikslinti teisinį reglamentavimą, papildant teisės aktu, kuris numato iššalimo rizikos nustatymo kriterijus. Atsižvelgiant į tai įtraukiamas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. kovo 31 d.

įsakymas Nr. 3D-180 „Dėl sausros kriterijus atitinkančio stichinio meteorologinio reiškinių užfiksavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Dėl tos pačios priežasties keičiamos Nuorodos į kitus teisės aktus (8.2.15.3.1.3), Informacija apie konkrečią priemonę (8.2.15.6) ir Kitos svarbios pastabos, padedančios suprasti ir įgyvendinti priemonę (8.2.15.7).

2. Nuorodos į kitus teisės aktus (8.2.15.3.1.3) keičiamos, nes 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 652/2014 buvo panaikintas 2009 m. gegužės 25 d. Tarybos sprendimas 2009/470/EB. Dėl tos pačios priežasties tikslinamos Tinkamos finansuoti išlaidos (8.2.15.3.1.5), Tinkamumo gauti paramą sąlygos (8.2.15.3.1.6), Bendras priemonės vertinimas (8.2.15.3.1.9.3) ir Informacija apie konkrečią priemonę (8.2.15.6).

3. Bendras priemonės vertinimas (8.2.15.3.1.9.3) keičiamas atsižvelgiant į 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1305/2013 60 straipsnio 2 dalies nuostatas dėl išlaidų tinkamumo finansuoti (tinkamomis finansuoti laikomos tik tos išlaidos, kurios patiriamos po paraiškos pateikimo kompetentingai valdžios institucijai). Administravimo tvarkos gyvūnų, pasėlių ir augalų draudimui keičiamos nurodant, kad pareiškėjas pateikia savivaldybei paraišką prieš patirdamas draudimo įmokų sumokėjimo išlaidas, taip pat tikslinamos susijusios administravimo (kitų dokumentų teikimo ir jų tikrinimo) nuostatos.

4. Bendras priemonės vertinimas (8.2.15.4.3) keičiamas nurodant, kad draudžiamas produkcijos praradimo lygis (kuris turi būti ne mažesnis kaip 30 proc. ūkininko vidutinės metinės praėjusių trejų metų laikotarpio produkcijos (arba praėjusių penkerių metų laikotarpio vidutinės trejų metų laikotarpio produkcijos, neįskaitant didžiausios ir mažiausios vertės)) bus skaičiuojamas ne produkcijai, kuriai taikytinos tos pačios rizikos, bet apdraustos produkcijos rūšiai. Pakeitimas daromas atsižvelgiant į 2015 m. vasario 5 d. Europos Komisijos išleistą atnaujintą priemonių 17.1, 17.2, 17.3 Fiche (kuriame yra nurodomos Reglamento Nr. 1305/2013 36-39 straipsnių taikymo gairės), kuriame nurodyta, kad draudžiamos produkcijos praradimo lygis gali būti skaičiuojamas apdraustos produkcijos rūšiai.

5. Informacijos apie konkrečią priemonę (8.2.15.6) dalis „Mechanizmų, kuriais užtikrinama, kad būtų išvengta kompensacijos permokos, aprašymas“ papildoma nurodant, kad dalies draudimo įmokų kompensavimą iš nacionalinių lėšų ir ES lėšų reglamentuojančiose taisyklėse bus numatyta takoskyra ne tik tarp rizikos rūšių, bet ir tarp numatomų padengti nuostolių pagal draudimo sutartį dydžių. Iš Programos lėšų dalis draudimo įmokų būtų kompensuojama gyvūnus draudžiant nuo užkrečiamų gyvūnų ligų, nurodytų Pasaulinės gyvūnų sveikatos organizacijos nustatytame gyvūnų ligų sąrašė arba 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 652/2014 prieduose, dėl kurių paprastai turi būti išnaikinami visi (100 proc.) į rizikos grupę susirgti ta liga patenkantys ūkyje esantys gyvūnai, o pasėlius ir augalus draudžiant nuo sausros ir iššalimo rizikų, kai pagal draudimo sutartį numatomų padengti nuostolių suma viršija 30 proc. pareiškėjo vidutinės metinės praėjusių metų produkcijos. Iš nacionalinių lėšų dalis draudimo įmokų būtų kompensuojama, kai pasėlius ir augalus draudžiant nuo sausros ir iššalimo rizikų numatomas padengti nuostolis nesiekia 30 proc., ir draudžiant pasėlius, augalus ir gyvūnus nuo kitų rizikų rūšių (pvz., audra, kruša, liūtis, kitos gyvūnų ligos). Dalis „Draudimo sutarčių atitikties paramos reikalavimams sąlygų aprašymas, kuriame bent jau nurodoma: a) tam tikra rizika, nuo kurios draudžiama, b) tam tikri padengiami ekonominiai nuostoliai“ keičiama papildant, kad draudžiantis produkciją ūkininkas gali būti jos laikytojas, t. y. draudžiama produkcija nebūtinai priklauso jam nuosavybės teise. Papildyta atsižvelgiant į tai, kad gyvūnų draudimo atveju pareiškėjais galėtų būti ir gyvūnų laikytojai, kurie Ūkinių gyvūnų registrai teikia duomenis apie laikomus gyvūnus (kurie bus naudojami pareiškėjų tinkamumui įvertinti), bet kuriems gyvūnai nuosavybės teise nepriklauso.

1.1.5.6.2. Numatomas pakeitimo poveikis

Pakeitimai leis užtikrinti tinkamą paramos administravimo procesą ir galimybę gauti paramą visiems gyvūnus draudžiantiems ūkininkams, įregistravusiems laikomus gyvūnus teisės aktų nustatyta tvarka.

1.1.5.6.3. Pakeitimo poveikis rodikliams

Įtakos neturi.

1.1.5.6.4. Pakeitimo ir partnerystės sutarties ryšys

Įtakos neturi.

1.1.5.7. 13. Priemonės M19 veiklos srities 19.2 „Parama vietos projektams įgyvendinti pagal VPS“ paramos intensyvumo vietos verslo projektams didinimas

1.1.5.7.1. Priežastys ir (arba) įgyvendinimo problemos, kuriomis pagrindžiamas pakeitimas

Pakeitimu siekiama padidinti paramos intensyvumą verslo projektams iki 70 proc. ir jį taikyti tik patiems smulkiausiems verslo subjektams, t. y. privatiems asmenims, atitinkantiems labai mažai įmonei keliamus reikalavimus (LEADER priemonės 8.2.16.3.2.8 dalis). Kitų ūkio subjektų verslo vietos projektams būtų taikomas šiuo metu galiojantis 50 proc. paramos intensyvumas.

Patys smulkiausi verslo subjektai paprastai susiduria su didelėmis kliūtimis, susijusiomis su verslo pradėjimu ir plėtra: žemas verslumo lygis, žemas pajamų lygis ir nuosavų lėšų stoka, sunkumai gauti finansinių institucijų paskolas (tinkamo turto užstatui trūkumas), geografinė ir socialinė atskirtis, realizavimo rinkos trūkumas. Siūlymas didinti paramos intensyvumą smulkiausiems verslo subjektams atitinka realią situaciją kaimo versle. Kaime veikiančių ūkio subjektų, vykdančių ekonominę veiklą, struktūros analizė rodo, kad kaime dominuoja labai mažos įmonės: 2014 m. duomenimis, labai mažos įmonės sudarė net 79 proc. visų kaime veikiančių įmonių (Lietuvos statistikos departamento duomenys, 2014 m.).

Pažymėtina, kad apie 70 proc. projektų, skirtų verslo skatinimui pagal KPP 2007-2013 priemonę „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“ pateikta iš kaimo vietovių, esančių šalia penkių didžiųjų Lietuvos miestų (Vilniaus, Klaipėdos, Kauno, Šiaulių ir Panevėžio). Ta pati tendencija pasitvirtino ir 2015 m. vykusiame paraiškų rinkime pagal Programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities „Parama investicijoms, skirtoms ne žemės ūkio veiklai kurti ir plėtoti“ veiklą „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“. Siekiant tolygesnės verslo iniciatyvų sklaidos ir atsižvelgiant į tai, kad VVG atstovauja visą Lietuvos kaimo teritoriją (ne tik aplink 5 didžiausiuosius miestus), didesnis paramos intensyvumas verslo projektams Leader metodu yra pagrįstas ir būtinas.

1.1.5.7.2. Numatomas pakeitimo poveikis

Pakeitimas leis užtikrinti:

1. didesnį VPS verslo priemonių patrauklumą ir potencialių pareiškėjų ratą.
2. LEADER priemonės rodiklių, susijusių su darbo vietų sukūrimu, pasiekimą.

1.1.5.7.3. Pakeitimo poveikis rodikliams

Įtakos neturi.

1.1.5.7.4. Pakeitimo ir partnerystės sutarties ryšys

Įtakos neturi.

1.1.5.8. 14. Nacionalinio kaimo tinklo aprašymo 17.3 dalies „Pagrindinių veiklos, kurią turi vykdyti NKT siekiant programos tikslų, kategorijų aprašo santrauka“ patikslinimas

1.1.5.8.1. Priežastys ir (arba) įgyvendinimo problemos, kuriomis pagrindžiamas pakeitimas

1. Tikslinamas vienos iš 17.3 aprašymo dalyje nurodytų NKT veiklų aprašymas. Veiklos, susijusios su kaimo plėtros dalyvių dalyvavimu ES organizacijų veikloje, aprašymas tikslinamas atsižvelgiant į EK gairių dėl nacionalinių kaimo tinklų įkūrimo ir veiklos (*Guidance Fiche for Establishment and Operation of National Rural Networks*) formuluotes, siekiant užtikrinti planuojamų vykdyti NKT veiklų atitiktį gairėms.
2. Dabartinėje programos redakcijoje nurodyta, kad projektų atrankos kriterijus, pagal kuriuos atrenkami NKT projektai, tvirtina NKT koordinavimo veiklos grupė. Vis dėlto dėl NKT projektų atrankos kriterijų turėtų būti taikoma bendra procedūra, taikoma visoms KPP priemonėms, t.y. dėl atrankos kriterijų konsultuojamasi su Stebėsenos komitetu, o kriterijai tvirtinami Valdančiosios institucijos nustatyta tvarka. Dabartinėje redakcijoje esantis sakinytis „Siekiant paremti geriausius, labiausiai prie LKT tikslų prisidedančius projektus, projektai paramai atrenkami vadovaujantis periodiniuose veiksmų planuose nustatytais atrankos kriterijais, kuriuos tvirtina LKT veiklos koordinavimo grupė“ yra perteklinis ir netikslus.

1.1.5.8.2. Numatomas pakeitimo poveikis

Pakeitimas leis užtikrinti:

1. tikslesnę NKT veiklos, susijusios su kaimo plėtros dalyvių dalyvavimu ES organizacijose, atitiktį EK gairėms.
2. tinkamą atrankos kriterijų nustatymo procedūrą.

1.1.5.8.3. Pakeitimo poveikis rodikliams

Įtakos neturi.

1.1.5.8.4. Pakeitimo ir partnerystės sutarties ryšys

Įtakos neturi.

1.1.5.9. 15. 4 ir 5 prioritetų priemonės M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ produkto rodiklių reikšmių techninis tikslinimas Programos strategijoje (5.1 sk.), Veiklos rezultatų plane (7 sk.), Finansavimo plane (10 sk.) ir Rodiklių plane (11 sk.)

1.1.5.9.1. Priežastys ir (arba) įgyvendinimo problemos, kuriomis pagrindžiamas pakeitimas

Tikslinami M10 priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ 4 prioriteto (P4) ir 5 prioriteto 5D ir 5E tikslinių sričių produkto rodikliai. Galiojančioje Programoje M10 priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ produkto rodikliai buvo apskaičiuoti vieną remiamą veiklą priskiriant prie kelių tikslinių sričių, t. y. tas pats plotas arba jo dalis buvo priskirti prie keleto tikslinių sričių. Todėl kai kurie plotai buvo paskaičiuoti dvigubai. Šiame keitime kiekviena remiama veikla priskirta tik vienai tikslinei sričiai. Todėl atitinkamai patikslinti planuojami paremti plotai ir prioritetams (tikslinėms sritims) skirtos lėšos.

Patikslintos M10 priemonės produkto rodiklių reikšmės yra šios:

1. 11.1.4. skyriuje prioriteto P4 „Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas“:

- „Plotas (ha), susijęs su agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities priemonėmis“ – 151 300,00 ha;
- „Bendros viešosios išlaidos (EUR)“ – 103 105 423,84 Eur.

2. 11.1.5.4. skyriuje tikslinės srities 5D „Žemės ūkio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimas“:

- Plotas (ha) (pvz., žalioji danga, tarpinių kultūrų auginimas, sumažintas tręšimas, ekstensyvinimas...) – 74 000 ha;
- „Bendros viešosios išlaidos (EUR)“ – 23 348 212,08 Eur.

3. 11.1.5.5 skyriuje tikslinės srities 5E „Anglies dioksido išlaikymo ir sekvestracijos žemės ūkyje ir

miškininkystėje skatinimas“:

- Plotas (ha), susijęs su agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities anglies dioksido sekvestracijos priemonėmis – 20 000 ha;
- „Bendros viešosios išlaidos (EUR)“ –15 961 686,75 Eur.

Tikslinant veiklų priskyrimą prie vienos tikslinės srities, atitinkamai Programoje atlikti šie pataisymai:

- 5 skyriuje „Strategijos aprašymas“ patikslintas EŽŪFKP lėšų paskirstymas pagal 4 ir 5 prioritetus;
- 7 skyriuje „Veiklos rezultatų plano aprašymas“ pakoreguoti 4 ir 5 prioritetų numatyti veiklos rezultatų peržiūros tarpiniai rodikliai (angl. *milestones*) ir 4 ir 5 prioritetų EŽŪFKP lėšų dalis, skirta veiklos peržiūrai. Jie perskaičiuojami automatiškai pagal Programoje nurodytus veiklos peržiūros tarpinių rodiklių pasiekimo procentus ir nurodytus prioriteto rezervuojamų lėšų procentus.
- 10 skyriuje „Finansinis planas“ priemonei M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ skirtų lėšų paskirstymas pagal prioritetus ir tikslines sritis. Priemonei įgyvendinti skirtos lėšos nesikeičia.

Kiti rodiklių plano pakeitimai (įtaka rodikliams, atsižvelgiant į kitus priemonių, veiklos sričių ar veiklų pakeitimus) aprašyti priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sričių 6.1 „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ ir 6.2 „Parama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse“ ir priemonės M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ pakeitimų pagrindime.

1.1.5.9.2. Numatomas pakeitimo poveikis

Atlikus šį pakeitimą bus galima tiksliai apskaičiuoti pasiektų priemonės M10 produkto rodiklių reikšmes.

1.1.5.9.3. Pakeitimo poveikis rodikliams

Šie pakeitimai Programoje nustatytiems 4A, 4B, 4C, 5D ir 5E tikslo rodikliams įtakos neturi.

Šių rodiklių reikšmių tikslinimas atitinkamai įtakoja 7 skyriaus „Veiklos rezultatų plano aprašymas“ P4 ir P5 prioritetų numatytus veiklos rezultatų peržiūros tarpinius rodiklius (angl. *milestones*).

1.1.5.9.4. Pakeitimo ir partnerystės sutarties ryšys

Neturi įtakos.

1.1.5.10. 16. Programos 13 skyriaus „Duomenys, reikalingi valstybės pagalbos vertinimui atlikti“ atnaujinimas

1.1.5.10.1. Priežastys ir (arba) įgyvendinimo problemos, kuriomis pagrindžiamas pakeitimas

Pasikeitus faktinei situacijai, būtina atnaujinti Programos 13 skyriuje pateiktą informaciją apie valstybės pagalbą. 2015 m. rugsėjo 4 d. Europos Komisijai pranešta apie valstybės pagalbos schemą „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“ (Komisijos suteiktas bylos numeris: SA.43026), kuriai teisinis pagrindas – Reglamentas (ES) Nr. 651/2014. Taip pat patikslinama, kad teikiant paramą pagal priemonės M16 veiklos sritį 16.4 „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“, susijusia su žemės ūkio ir maisto tiekimo grandinėmis ir vietos rinkų skatinimu, kai produktai nepatenka į SESV I priedą, laikomasi 2013 m. gruodžio 18 d. Komisijos Reglamento (ES) Nr. 1407/2013 „Dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai“ nuostatų.

1.1.5.10.2. Numatomas pakeitimo poveikis

Programoje bus pateikta tiksli informacija apie valstybės pagalbą.

1.1.5.10.3. Pakeitimo poveikis rodikliams

Įtakos neturi.

1.1.5.10.4. Pakeitimo ir partnerystės sutarties ryšys

Įtakos neturi.

1.1.5.11. 2.1 Priemonės M01 veiklos srities 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ atrankos kriterijų nustatymo principų pakeitimas

1.1.5.11.1. Priežastys ir (arba) įgyvendinimo problemos, kuriomis pagrindžiamas pakeitimas

Dabartinėje Programos redakcijoje numatyta, kad prioritetas bus teikiamas ypatingai tiems pareiškėjams, kurių lektorių kvalifikacija bus aukštesnė (8.2.1.3.1.7). Dialogo su socialiniais partneriais metu išryškėjo, kad lektorių patirtis yra svarbesnė, nes priemonės veiklos sritis daugiausia skirta ūkininkams, kuriems labiau aktualios praktinės žinios. 2015 m. vasario 19 d. Programos Stebėsenos komitete buvo patvirtintas projektų atrankos kriterijus, prioriteta teikiantis lektorių patirčiai vykdant žinių sklaidą (mokymo kursus veda lektoriai, kurie ugdomąja, šviečiamąja ar mokslo sklaidos veikla, susijusia su numatomo mokomojo

renginio turiniu, užsiima daugiau kaip 3 metus), todėl atitinkamai siūlome koreguoti atrankos kriterijų nustatymo principus.

1.1.5.11.2. Numatomas pakeitimo poveikis

Profesinis mokymas labiau atitiks ūkininkų lūkesčius, nes projektų atrankoje labiau bus vertinama lektorių patirtis.

1.1.5.11.3. Pakeitimo poveikis rodikliams

Įtakos neturi.

1.1.5.11.4. Pakeitimo ir partnerystės sutarties ryšys

Įtakos neturi.

1.1.5.12. 2.2 Priemonės M01 veiklos srities 1.2 „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai” kvalifikacinių reikalavimų parodomųjų projektų vadovams pakeitimas

1.1.5.12.1. Priežastys ir (arba) įgyvendinimo problemos, kuriomis pagrindžiamas pakeitimas

Dabartinėje Programos redakcijoje numatyta, kad parodomųjų projektų vadovai turi turėti mokslo daktaro laipsnį toje srityje, pagal kurią ketinama teikti paslaugas, arba patirtį vadovaujant panašiams projektams (8.2.1.3.2.11). Dialogo su socialiniais partneriais metu išryškėjo, kad reikalavimas turėti mokslo daktaro laipsnį yra per aukštas, labiau turėtų būti vertinama patirtis, todėl siūloma palikti tik patirties vadovaujant panašiams projektams reikalavimą.

1.1.5.12.2. Numatomas pakeitimo poveikis

Tikimasi, kad palengvės projektų administravimo procesas, nes projektams vadovaus tik jau turintys patirties vadovai, kurie užtikrins sklandesnį projekto įgyvendinimą.

1.1.5.12.3. Pakeitimo poveikis rodikliams

Įtakos neturi.

1.1.5.12.4. Pakeitimo ir partnerystės sutarties ryšys

Įtakos neturi.

1.1.5.13. 3. Priemonės M03 veiklos srities 3.1 „Parama pirmą kartą dalyvaujantiems kokybės sistemose“ tinkamumo finansuoti sąlygų 7 punkto, kuriame nurodomas remiamų produktų sąrašas, pakeitimas

1.1.5.13.1. Priežastys ir (arba) įgyvendinimo problemos, kuriomis pagrindžiamas pakeitimas

Dabartinėje Programos redakcijoje numatyta, jog parama teikiama gaminantiems arba auginantiems tik Sutarties dėl ES veikimo I priede išvardytus produktus (išskyrus žvejybos ir akvakultūros produktus) (8.2.3.3.1.6, 7 punktas). Visgi Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 16 straipsnio 1 dalies b punktas yra platesnis. Šiuo metu Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. birželio 4 d. įsakymu Nr. 3D-308 patvirtinti nacionalinės maisto kokybės sistemos reikalavimai ir tokiems produktams, kurių Sutarties dėl ES veikimo I priedas neapima, t. y. duonai, pyragui ir miltinės konditerijos gaminiams, taip pat bičių produktams, išskyrus medų, ir jų mišiniams. Todėl šiuo pakeitimu siūloma numatyti, kad parama būtų teikiama ne tik už Sutarties dėl ES veikimo I priede išvardytų, bet ir už kitų produktų, atitinkančių nustatytus reikalavimus ir pripažintų pagal nacionalinę maisto kokybės sistemą (atitinkančią Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 16 straipsnio 1 dalies b punkte nurodytus reikalavimus), gamybą.

1.1.5.13.2. Numatomas pakeitimo poveikis

Pakeitimas leis užtikrinti palankesnes sąlygas į žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemą įtraukti platesnį kokybiškos produkcijos augintojų/gamintojų ratą, praplėsti šios produkcijos asortimentą bei tokiu būdu didinti konkurencingumą.

1.1.5.13.3. Pakeitimo poveikis rodikliams

Įtakos neturi. Didinamas potencialių pareikšėjų sąrašas, tačiau priemonės finansavimas ir suplanuoti rodikliai nesikeičia.

1.1.5.13.4. Pakeitimo ir partnerystės sutarties ryšys

Įtakos neturi.

1.1.5.14. 4.1 Priemonės M04 veiklos srities 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ tinkamumo finansuoti sąlygų, susijusių su išimtimis kooperatyvams, ir kolektyvinių investicijų apibrėžimo pakeitimas

1.1.5.14.1. Priežastys ir (arba) įgyvendinimo problemos, kuriomis pagrindžiamas pakeitimas

1. Dabartinėje Programos redakcijoje įtvirtintos tam tikros išimtys pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams. Jiems netaikomas reikalavimas dėl veiklos trukmės iki paraiškos pateikimo (8.2.4.3.1.6, 6 punktas) bei reikalavimas dėl pajamų dalies iš žemės ūkio veiklos per laikotarpį iki paraiškos pateikimo (8.2.4.3.1.6, 7 punktas). Pakeitimu naikinamos pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams taikytos išimtys, nes įvertinus pirmųjų paramos paraiškų teikimo rezultatus, siekiama apriboti riziką, susijusią su fiktyviai kuriamų naujų pripažintų žemės ūkio kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) investicinei paramai gauti procesu. Taip skatinami realiai veikiantys kooperatyvai.

2. Dabartinėje Programos redakcijoje kolektyvinio investavimo apibrėžimas (8.2.4.3.1.11) apima tiek kooperacijos pagrindu, tiek jungtinės veiklos sutarties pagrindu atliekamas investicijas. Vis dėlto, įvertinus galimas piktnaudžiavimo rizikas (kai fiktyviai siekiama pasididinti paramos intensyvumą), siūlome kolektyvinėmis investicijomis laikyti tik tokias, kurios yra daromos kooperacijos pagrindu.

1.1.5.14.2. Numatomas pakeitimo poveikis

Pakeitimas leis užtikrinti:

1. Efektyvesnę ir racionalesnę paramos lėšų panaudojimą (paramos galės kreiptis tik tokie kooperatyvai, kurie gali įrodyti pakankamą veiklos trukmę ir pajamas);
2. mažesnę riziką, kad bus imituojamos kolektyvinės investicijos, siekiant didesnio paramos intensyvumo.
3. Palankesnes sąlygas ūkiams modernizuoti, siekiant gerinti jų veiklos rezultatus ir konkurencingumą.

1.1.5.14.3. Pakeitimo poveikis rodikliams

Įtakos neturi.

1.1.5.14.4. Pakeitimo ir partnerystės sutarties ryšys

Įtakos neturi.

1.1.5.15. 4.2 Priemonės M04 veiklos srities 4.2 „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (ar) plėtrą“ tinkamumo finansuoti sąlygų, susijusių su išimtimis kooperatyvams, pakeitimas

1.1.5.15.1. Priežastys ir (arba) įgyvendinimo problemos, kuriomis pagrindžiamas pakeitimas

Dabartinėje Programos redakcijoje įtvirtintos tam tikros išimtys pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams. Jiems netaikomas reikalavimas dėl veiklos trukmės iki paraiškos pateikimo (8.2.4.3.2.6, 6 punktas) bei reikalavimas dėl pajamų dalies iš žemės ūkio produktų perdirbimo ir (ar) rinkodaros gavimo per laikotarpį iki paraiškos pateikimo (8.2.4.3.2.6, 7 punktas). Pakeitimu naikinamos pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams taikytos išimtys, nes įvertinus pirmųjų paramos paraiškų teikimo rezultatus, siekiama apriboti riziką, susijusią su procesu, kai fiktyviai kuriamos naujos žemės ūkio kooperatinės bendrovės (kooperatyvai).

1.1.5.15.2. Numatomas pakeitimo poveikis

Pakeitimas leis užtikrinti efektyvesnę ir racionalesnę paramos lėšų panaudojimą (paramos galės kreiptis tik jau realiai veikiančių kooperatyvai).

1.1.5.15.3. Pakeitimo poveikis rodikliams

Įtakos neturi.

1.1.5.15.4. Pakeitimo ir partnerystės sutarties ryšys

Įtakos neturi.

1.1.5.16. 5.1 Priemonės M06 veiklos srities 6.1 „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ reikalavimų paramos gavėjams, susijusių su įsikūrimo procesu, patikslinimas, paramos sumos pakeitimas (sumažinimas) ir atrankos kriterijų nustatymo principų pakeitimas

1.1.5.16.1. Priežastys ir (arba) įgyvendinimo problemos, kuriomis pagrindžiamas pakeitimas

1. Šiuo metu Programoje (8.2.5.3.1.4) nustatyta, kad jaunojo ūkininko įsikūrimo procesą sudaro 3 etapai, iš kurių vienas yra minimalios ūkininkavimo pradmenų programos (toliau – pradmenų programa) baigimas. Vis dėlto, pirmasis paraiškų surinkimas parodė, kad dalis pareiškėjų kreipėsi dėl paramos jau turėdami reikiamų profesinių įgūdžių bei kompetencijos, t. y. įgiję profesinį arba aukštąjį žemės ūkio srities išsilavinimą. Reikalavimas tokiems pareiškėjams pabaigti pradmenų programą yra nelogiškas ir perteklinis, kuriantis nepagrįstą administracinę naštą, kadangi jų jau įgytos žinios yra platesnės nei gali pasiūlyti pradmenų programa. Atsižvelgiant į tai siūloma tokiems pareiškėjams ateityje numatyti išimtį dėl pradmenų programos baigimo.
2. Pirmojo paraiškų surinkimo rezultatai parodė, kad paraiškose prašoma paramos suma viršijo visą veiklos srities 6.1 „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ biudžetą, numatytą Programoje (iki programavimo laikotarpio pabaigos). Finansavimą gaus tik tie tinkami projektai, kurie atrankoje surinko nemažiau kaip 85 atrankos balus iš 100 galimų, t. y. didelė dalis kokybiškų projektų liks be paramos. Atsižvelgiant į didžiulį susidomėjimą ir siekiant ateityje užtikrinti kuo didesnę paramos sklaidą, siūloma sumažinti paramos sumą nuo 50-60 tūkst. EUR iki 40 tūkst. EUR (8.2.5.3.1.8).
3. Po pirmojo paraiškų surinkimo galima teigti, kad šiuo metu projektų atrankoje naudojamas kriterijus, suteikiantis pirmumo balų ūkiams, kuriams nepadalintoje valdoje, kuria neproporcingą administracinę naštą (duomenų apie valdoje esančių žemės sklypų patikrinimas užima daug laiko, kas ilgina vertinimo procesą). Atsižvelgiant į tai, siūloma atrankos kriterijų nustatymo principuose (8.2.5.3.1.8) minėtą kriterijų panaikinti.

1.1.5.16.2. Numatomas pakeitimo poveikis

1. Pareiškėjams, įgijusiems profesinį žemės ūkio srities išsilavinimą ir (arba) aukštąjį žemės ūkio srities išsilavinimą, sumažės administracinė našta (įskaitant patiriamas išlaidas, nes minimali ūkininkavimo pradmenų programa yra mokama).
2. Didesnis kiekis pareiškėjų galės gauti paramą savo ūkio įkūrimui, kas užtikrins didesnę paramos sklaidą.
3. Sumažės administracinė našta administruojančioms institucijoms ir pareiškėjams, taip pat rizika dėl klaidų.

1.1.5.16.3. Pakeitimo poveikis rodikliams

1. Įtakos neturi.

2. Turi įtakos.

Programos 2B tikslinės srities produkto rodiklis „Paramos gavėjų (valdų), gaunančių jaunesiems ūkininkams skirtą paramą verslui pradėti, skaičius (6.1 punktas)“ didėja 220 ir atitinkamai 2B tikslinės srities tikslas (tikslų rodiklis T5 „Žemės ūkio valdų, parengusių KPP remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jaunesiems ūkininkams, procentinė dalis (tikslinė sritis 2B)“ didėja 0,11 procentinio punkto (Programos 11.1.2.2 skyrius).

Patvirtinus siūlomą 2. pakeitimą nuo 2016 m. būtų sumažinta paramos suma iki 40 000 Eur. Programoje nurodytas rodiklis buvo skaičiuotas darant prielaidą, kad vidutiniškai vienam paramos gavėjui paramos suma sieks 55 000 Eur, t. y. bus paremta 1 170 jaunųjų ūkininkų. Kadangi 2015 metais planuojama panaudoti 30 mln. Eur iš 64,705 mln. Eur ir statistiniai duomenys rodo, kad vidutinė prašoma paramos suma siekia 58 000 EUR, prognozuojama, kad pagal 2015 m. pateiktas paraiškas bus paremta apie 520 jaunųjų ūkininkų. Tuo tarpu nuo 2016 m. maksimali paramos suma vienam paramos gavėjui sumažėtų iki 40 000 Eur, todėl atitinkamai padidėtų paramos gavėjų, paremtų už likusias lėšas (34,705 mln. Eur), skaičius iki 870. Vadinasi, paramos gavėjų skaičius per 2014–2020 m. laikotarpį būtų 1 390, t. y. būtų paremta 220 jaunųjų ūkininkų daugiau. Atitinkamai padidėja produkto rodiklio „Paramos gavėjų (valdų), gaunančių jaunesiems ūkininkams skirtą paramą verslui pradėti, skaičius (6.1 punktas)“ reikšmė iki 1 390 ir tikslo rodiklio T5 planuojama pasiekti reikšmė 0,11 procentinio punkto – iki 0,70 proc.

Šių rodiklių reikšmių tikslinimas atitinkamai įtakoja 7 skyriaus „Veiklos rezultatų plano aprašymas“ P2 prioriteto numatytus veiklos rezultatų peržiūros tarpinius rodiklius (angl. *milestones*) ir atitinkamai perskaiciuoti šiai veiklos sričiai nustatyti specifiniai Programos produkto rodikliai 11.5 skyriuje "Konkrečios programos tikslas ir produktas".

3. Įtakos neturi.

1.1.5.16.4. Pakeitimo ir partnerystės sutarties ryšys

Įtakos neturi.

1.1.5.17. 5.2 Priemonės M06 veiklos srities 6.2 „Parama ekonominės veiklos pradžiai kaimo vietovėse“ didžiausios galimos viešosios paramos sumos vienam projektui įgyvendinti sumažinimas ir reikalavimo numatytas veiklas vykdyti tik kaimo vietovėse atsisakymas

1.1.5.17.1. Priežastys ir (arba) įgyvendinimo problemos, kuriomis pagrindžiamas pakeitimas

1. Tinkamumo finansuoti sąlygos (8.2.5.3.2.6) keičiamos, nes:

a) Dabartinėje Programos redakcijoje įtvirtinta, kad remiama veikla turi būti vykdoma kaimo vietovėje (6 punktas). Atsižvelgiant į tai, kad paslaugų teikimas pasižymi mobilumu, o draudimas teikti paslaugas ir mieste prieštarauja verslo logikai, siūloma numatyti išimtį visoms paslaugoms. Toks pakeitimas didintų galimybes kaimo vietovių gyventojams pradėti vykdyti alternatyvius žemės ūkiui verslus ne tik kaimo vietovėse, taip pat užtikrintų išmokos, skirtos verslui pradėti, efektyvumą (platesnės galimybės

pradedantiesiems verslininkams realizuoti gaminamą produkciją ar teikti paslaugas vietovėse, kuriose paklausa didesnė, o galimų pirkėjų ar paslaugų gavėjų ratas platesnis).

b) Siekiant įsitikinti, kad kuriamo verslo bazė yra kaimo vietovėje, siūloma papildyti 7 punktu, kad nekilnojamasis turtas, į kurį planuojama investuoti įgyvendinant verslo planą, turi būti kaimo vietovėje.

2. Dabartinėje Programos redakcijoje numatyta, kad didžiausia paramos suma vienam pareiškėjui yra 50 tūkst. EUR (8.2.5.3.2.8). Su pakeitimu paramos dydis mažinamas iki 40 tūkst. EUR, atsižvelgiant į tai, kad parama teikiama 100 proc., o priemonė orientuota į ypatingai smulkaus (individualaus) verslo pradžios skatinimą. Paramos išmokos tikslas sudaryti pirmines sąlygas pradedančiam verslininkui, bet ji negali būti traktuojama, kaip priemonė, kurios pagalba sukuriamas verslas be jokių pareiškėjo pastangų ir išteklių. Kadangi mažinama vienos išmokos verslui pradėti suma, verslo iniciatyvų (projektų) skaičius vnt. atitinkamai didėja.

1.1.5.17.2. Numatomas pakeitimo poveikis

Pakeitimas leis užtikrinti:

1. Geresnes sąlygas verslui pradėti ir vystyti siekiant geriausių rezultatų, investicijų atsiperkamumo.
2. Paramos lėšų panaudojimo efektyvumą ir padidinti paramos lėšų sklaidą.

1.1.5.17.3. Pakeitimo poveikis rodikliams

1. Įtakos neturi.

2. Pakeitimas turės įtakos 6A tikslinės srities rodikliams. Mažinant išmoką vienam projektui 20 proc. (nuo 50 tūkst. Eur iki 40 tūkst. Eur), atitinkamai perskaičiuojami su 6.2 veiklos sritimi susiję produkto rodikliai ir 6A tikslinės srities tikslo rodiklis (Programos 11.1.6.1 skyrius). Atsižvelgiant į siūlomą 6.2 veiklos srities pakeitimą rodikliai koreguojami taip:

- 6.2 veiklos srities indėlis į M06 priemonės produkto rodiklio „Paramos gavėjų (valdų), gaunančių paramą verslui pradėti / paramą investicijoms ne žemės ūkio veiklai vykdyti kaimo vietovėse, skaičius“ reikšmę didinamas 20 proc. – nuo 461 iki 576. Iš viso šio rodiklio reikšmė (įskaitant 6.4.1 veiklos įtaką šio rodiklio reikšmei) padidėja 10,8 proc. – nuo 954 iki 1 069;

- 6.2 veiklos srities indėlis į 6A tikslinės srities tikslo rodiklio Nr. T20 „Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus“ reikšmę didinamas 20 proc. – nuo 461 iki 576. Darbo vietų skaičius apskaičiuotas atsižvelgiant į tikimybę, kad viena išmoka gali būti nukreipta į vienos naujos darbo vietos sukūrimą. Iš viso 6A tikslinės srities tikslas (įskaitant 6.4.1 veiklos įtaką šio rodiklio reikšmei) padidėja 5,6 proc. – nuo 1 940 iki 2 055 naujų darbo vietų.

Atitinkamai perskaičiuoti šiai veiklos sričiai nustatyti specifiniai Programos produkto rodikliai 11.5 skyriuje "Konkrečios programos tikslas ir produktas".

1.1.5.17.4. Pakeitimo ir partnerystės sutarties ryšys

Įtakos neturi.

1.1.5.18. 5.3 Priemonės M06 veiklos srities 6.3 „Parama smulkiesiems ūkiams“ paramos išmokėjimo tvarkos pakeitimas

1.1.5.18.1. Priežastys ir (arba) įgyvendinimo problemos, kuriomis pagrindžiamas pakeitimas

Dabartinėje Programos redakcijoje numatyta, kad parama smulkiesiems ūkiams išmokama dviem arba trimis dalinėmis išmokomis (8.2.5.3.3.2). Socialinių partnerių teigimu, pirmoji išmokos dalis yra per maža, o kredito įstaigos skolina smulkiems ūkiams nenoriai. Siekiant palengvinti smulkių ūkių finansavimo sąlygas ir taip padidinti veiklos srities populiarumą, siūloma numatyti, kad pirmoji išmokos dalis sudaro 80 proc. visos išmokos, o likusi 20 proc. dalis išmokama tinkamai įgyvendinus verslo planą. Kadangi nebelieka galimybės rinktis, kiek dalinių išmokų taikyti (2 ar 3), t.y. jų visada bus dvi, atitinkamai išbraukiama ir aktualumo netekusi sakinio dalis “ [...], atsižvelgiant į verslo plane numatytas veiklas ir projekto dydį.“

1.1.5.18.2. Numatomas pakeitimo poveikis

Padidės priemonės populiarumas ir palengvės finansavimo sąlygos pareiškėjams.

1.1.5.18.3. Pakeitimo poveikis rodikliams

Įtakos neturi.

1.1.5.18.4. Pakeitimo ir partnerystės sutarties ryšys

Įtakos neturi.

1.1.5.19. 5.4 Priemonės M06 veiklos 6.4.1 „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“ tinkamumo finansuoti sąlygos, susijusios su remiamos veiklos vykdymo vieta, patikslinimas ir atrankos kriterijų nustatymo principų patikslinimas

1.1.5.19.1. Priežastys ir (arba) įgyvendinimo problemos, kuriomis pagrindžiamas pakeitimas

1. Tinkamumo finansuoti sąlygos (8.2.5.3.4.6) keičiamos, nes:

a) Dabartinėje Programos redakcijoje įtvirtinta, kad remiama veikla turi būti vykdoma kaimo vietovėje, o išimtis gali būti taikomos tik ūkininkų mobiliajai prekybai (6 punktas). Atsižvelgiant į tai, kad prekyba yra priskiriama paslaugoms, o vienos paslaugų rūšies (ūkininkų mobilioji prekyba) išskyrimas yra pernelyg ribojantis, taip pat į tai, kad paslaugų teikimas pasižymi mobilumu, o draudimas teikti paslaugas ir mieste prieštarauja verslo logikai, siūloma išimtį numatyti visoms paslaugoms.

b) Taip pat, atsižvelgiant į priemonės tikslą, t.y. mažinti atotrūkį tarp miesto ir kaimo, skatinti naujų darbo vietų kūrimą ir kaimo vietovių ekonominę plėtrą, ir siekiant skatinti veiklas, kuriančias pridėtinę vertę kaimo vietovėms, 6 tinkamumo finansuoti sąlyga papildoma nuostata, kad pareiškėjo nekilnojamasis turtas, į kurį planuojama investuoti įgyvendinant projektą, turi būti kaimo vietovėje.

2. Dabartinėje Programos redakcijoje nustatyta, kad vienas prioritetų atrankoje suteikiamas žemės ūkio subjektų projektams, kuriuose numatoma vykdyti ne žemės ūkio veiklą (8.2.5.3.4.7). Dialogo su socialiniais partneriais metu buvo nuspręsta, kad išskirti žemės ūkio subjektus nėra tikslinga, todėl siūloma atitinkamai pakoreguoti atrankos kriterijų nustatymo principus.

1.1.5.19.2. Numatomas pakeitimo poveikis

Pakeitimas leis užtikrinti:

1. Kuriamo ir (arba) plėtojamo verslo gyvybingumą.
2. Tikslesnę atrankos kriterijų nustatymo principų atitiktį socialinių partnerių lūkesčiams.

1.1.5.19.3. Pakeitimo poveikis rodikliams

Įtakos neturi.

1.1.5.19.4. Pakeitimo ir partnerystės sutarties ryšys

Įtakos neturi.

1.1.5.20. 5.5 Priemonės M06 veiklos 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“ tinkamumo gauti paramą sąlygų, atrankos kriterijų nustatymo principų ir paramos intensyvumo pakeitimas

1.1.5.20.1. Priežastys ir (arba) įgyvendinimo problemos, kuriomis pagrindžiamas pakeitimas

1. Tinkamumo gauti paramą sąlygų pakeitimas (8.2.5.3.5.6):

a) Dabartinėje Programos redakcijoje nurodyta, kad biodujų gamybos žaliavų struktūroje ne mažiau kaip 50 proc. turi sudaryti iš pareiškėjo ūkio arba pagal ilgalaikes sutartis gaunamas gyvulių ar paukščių mėšlas (8.2.5.3.5.6, 3 punktas). Siūlomas pakeitimas patikslina, kad nemažiau kaip 50 proc. gali sudaryti kartu sudėjus tiek pareiškėjo ūkyje, tiek pagal ilgalaikes sutartis gaunamas mėšlas. Taip pat, siekiant aiškumo, tikslinama nuostata dėl kitų atliekų panaudojimo: a) tai yra biologiškai skaidžios atliekos, b) jos turi būti iš pareiškėjo ūkio arba pagal ilgalaikes sutartis.

b) Dabartinėje Programos redakcijoje numatyti ribojimai biodujų jėgainės instaliuotai elektrinei galiai, o gaminant tik biodujas - instaliuotai biodujų gamybos apimčiai, t. y. nėra apribojimo biometano gamybai (8.2.5.3.5.6, 4 punktas). Atsižvelgiant į tai, siūloma nustatyti, kad gaminant tik biometaną gamybos apimtis negali viršyti 250 m³ biometano per valandą.

2. Mėšlo utilizavimas ir panaudojimas biodujų gamybai įgalina spręsti problemas, susijusias su neigiamu gamybinės veiklos poveikiu aplinkai. Aplinkosaugine prasme projektų atrankoje prioritetas turėtų būti teikiamas tokiems pareiškėjams, kurie numato perdirbti didesnę mėšlo ir kitų biologiškai skaidžių atliekų kiekį, o ne tiems, kurie augina didesnę kiaulių ar kitų gyvulių ir paukščių kiekį, tačiau, pavyzdžiui, ketina perdirbti tik nedidelį kiekį. Atsižvelgiant į tai ir siūloma patikslinti atrankos kriterijų nustatymo principus (8.2.5.3.5.7).

3. Atsižvelgiant į tai, kad paramos gavėjais gali būti ūkininkai ir įmonės, ne didesnės už mažas įmones, t.y. didesnės įmonės negali gauti paramos, ir siekiant aiškumo, siūloma nurodyti vienodą paramos intensyvumą visiems pareiškėjams - 60 proc. (8.2.5.3.5.8). Taip pat papildomai nurodoma, kad paramos intensyvumas gali būti mažesnis, jei mažesnio paramos intensyvumo prašo pats pareiškėjas.

1.1.5.20.2. Numatomas pakeitimo poveikis

1. Pareiškėjams bus suteikta daugiau lankstumo.

2. Prioritetą atrankoje gaus projektai, labiau orientuoti į rezultatą.

3. Nustatytas fiksuotas paramos intensyvumas visiems pareiškėjams suteiks daugiau teisinio aiškumo.

1.1.5.20.3. Pakeitimo poveikis rodikliams

Įtakos neturi.

1.1.5.20.4. Pakeitimo ir partnerystės sutarties ryšys

Įtakos neturi.

1.1.5.21. 6. Priemonės M08 veiklos srities 8.5 „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“ tinkamumo finansuoti sąlygų papildymas bei atrankos principų pakeitimas

1.1.5.21.1. Priežastys ir (arba) įgyvendinimo problemos, kuriomis pagrindžiamas pakeitimas

1. Siūloma papildyti nauju tinkamumo kriterijumi, kad viešojo naudojimo rekreacinė miško infrastruktūra būtų remiama tik 2B grupės (rekreaciniuose) miškuose (8.2.7.3.3.6). Šis pakeitimas atliekamas siekiant užtikrinti, kad paramos lėšomis įrengiama viešojo naudojimo rekreacinė miško infrastruktūra būtų įrengiama tik tose vietovėse, kurios pagal miškų išdėstymo schemą papuola į patraukliausias ir lengviausiai pasiekiamas miško teritorijas ir priskirtas rekreacinių miškų grupei.

2. Papildžius nauju tinkamumo kriterijumi, kad viešojo naudojimo rekreacinė miško infrastruktūra būtų įrengiama tik 2B grupės (rekreaciniuose) miškuose reikia patikslinti atrankos principus ir vietoje minėto kriterijaus naudoti kitą – jaunuolynų ugdymą (8.2.7.3.3.7).

1.1.5.21.2. Numatomas pakeitimo poveikis

1. Bus tikslingiau panaudotos paramos lėšos.
2. Bus teikiamas pirmumas prioritetinei sričiai – jaunuolynų ugdymui.

1.1.5.21.3. Pakeitimo poveikis rodikliams

Įtakos neturi.

1.1.5.21.4. Pakeitimo ir partnerystės sutarties ryšys

Įtakos neturi.

1.1.5.22. 7. GAAB reikalavimų ir privalomų žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijų patikslinimas priemonės M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklose

1.1.5.22.1. Priežastys ir (arba) įgyvendinimo problemos, kuriomis pagrindžiamas pakeitimas

Kadangi 2015 m. lapkričio 11 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-837 buvo patikslinti GAAB kriterijai, atitinkamai, tikslinamos M10 priemonės 10.02, 10.08 ir 10.10 veiklų dalys, sietinos su patikslintais geros agrarinės būklės reikalavimais. Taip pat 2015 m. gruodžio 4 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-897 buvo patikslinti privalomi žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai, todėl atitinkamai tikslinama informacija apie juos visose M10 priemonės veiklose (nurodant tik aktualius kriterijus ir galimas išimtis).

1.1.5.22.2. Numatomas pakeitimo poveikis

Patikslinus GAAB reikalavimus ir žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijus bus suvienodintos Programos ir nacionalinės teisinės nuostatos.

Poveikio įsipareigojimų turiniui ir atitinkamai išmokų dydžiams nėra.

1.1.5.22.3. Pakeitimo poveikis rodikliams

Siūlomas pakeitimas įtakos rodikliams neturi. Tačiau atsižvelgiant į gautą Europos Komisijos paaiškinimą, kad priemonės remiama veikla turi būti priskirta tik vienai tikslinei sričiai, atitinkamai tikslinami šios priemonės produkto rodikliai: t. y., veiklai suplanuotos lėšos priskirtos vienai pagrindinei tikslinei sričiai ir atitinkamai patikslintos produkto rodiklių reikšmės (4 prioriteto ir 5D ir 5E tikslinių sričių). Detalus šio pakeitimo aprašymas pateiktas pakeitimo Nr. 15 „Programos 11 skyriaus „Rodiklių planas“ 4 ir 5 prioritetu priemonės M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ produkto rodiklių reikšmių techninis pakeitimas“ pagrindime.

1.1.5.22.4. Pakeitimo ir partnerystės sutarties ryšys

Įtakos neturi.

1.1.5.23. 8. Priemonės M11 „Ekologinis ūkininkavimas“ informacijos apie konkrečią priemonę aprašo patikslinimas, susijęs su privalomais žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijais

1.1.5.23.1. Priežastys ir (arba) įgyvendinimo problemos, kuriomis pagrindžiamas pakeitimas

Šiuo keitimu tikslinami kriterijai, kurių pareiškėjai privalo laikytis vykdydami žemės ūkio veiklą (8.2.10.5).

Tai daroma todėl, kad Lietuva, notifikuodama Europos Komisijai žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijus, juos patikslino.

1.1.5.23.2. Numatomas pakeitimo poveikis

Atlikus pakeitimą bus suvienodinta informacija apie Lietuvoje taikomus žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijus (tiek I, tiek II BŽŪP ramsčiuose). Poveikio įsipareigojimų turiniui ir atitinkamai išmokų dydžiams nėra.

1.1.5.23.3. Pakeitimo poveikis rodikliams

Įtakos neturi.

1.1.5.23.4. Pakeitimo ir partnerystės sutarties ryšys

Įtakos neturi.

1.1.5.24. 9. Priemonės M12 veiklos srities 12.1 „Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje“ bazinių elementų dėl GAAB reikalavimų bei atitinkamų kriterijų dėl minimalios žemės ūkio veiklos nustatymo pakeitimas

1.1.5.24.1. Priežastys ir (arba) įgyvendinimo problemos, kuriomis pagrindžiamas pakeitimas

1. Nuorodos į kitus teisės aktus (8.2.11.3.1.3) keičiamos, nes nuo 2015 m. sausio 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. gruodžio 5 d. įsakymas Nr. 3D-932 „Dėl žemės ūkio naudmenų geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimų, taikomų nuo 2015 metų, aprašo patvirtinimo“.
2. Specifinė su veikla susijusi informacija (8.2.11.3.1.10) ir būtinieji standartai (GAAB) (Priedas 8.12.1) keičiami, vadovaujantis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. gruodžio 5 d. įsakymo Nr. 3D-932 „Dėl žemės ūkio naudmenų geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimų, taikomų nuo 2015 metų, aprašo patvirtinimo“ nuostatomis.
3. Specifinė su veikla susijusi informacija (8.2.11.3.1.10) ir minimalios žemės ūkio veiklos reikalavimai (Priedas 8.12.1) keičiami horizontaliai dėl nacionalinio teisyno, reglamentuojančio žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijus, keitimo.

1.1.5.24.2. Numatomas pakeitimo poveikis

1. Pakeitimas leis užtikrinti Programoje įtvirtintų reikalavimų atitikimą nacionaliniams teisės aktams ir tinkamą M12 priemonės administravimo procesą.
2. Bazinių elementų dėl geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimų bei atitinkamų kriterijų dėl minimalios žemės ūkio veiklos nustatymo pakeitimai neturi įtakos įsipareigojimų turiniui ir atitinkamai kompensacinių išmokų dydžiams.

1.1.5.24.3. Pakeitimo poveikis rodikliams

Įtakos neturi.

1.1.5.24.4. Pakeitimo ir partnerystės sutarties ryšys

Įtakos neturi.

2. VALSTYBĖ NARĖ ARBA ADMINISTRACINIS REGIONAS

2.1. Geografinė vietovė, kurioje įgyvendinama programa

Geografinė vietovė:

LT - National

aprašymas:

Lietuvos Respublika – didžiausia ir gausiausiai gyvenama Baltijos valstybė. Lietuvos teritorijos plotas– 65,3 tūkst. km². Lietuva ribojasi su Latvija (sausumos sienos ilgis – 588 km, jūros siena– 22 km), Baltarusija (sienos ilgis – 677 km), Lenkija (sienos ilgis– 104 km), Rusija (Kaliningrado sritis) (sausumos sienos ilgis – 255 km, Kuršių mariomis – 18 km, Baltijos jūra – 22 km). Baltijos jūros pakrantės ilgis – 90,66 km. Bendras Lietuvos sienos ilgis – 1732 km. Lietuvos – Baltarusijos ir Lietuvos – Rusijos Federacijos siena yra ES siena. Lietuvos ekonominė zona Baltijos jūroje (vakaruose) siekia Švedijos ekonominę zoną. Lietuva yra Rytų Europos lygumos vakariniame pakraštyje. Reljefas gana lygus, rytinėje ir vakarinėje dalyse – kalvos. Aukščiausias taškas – Aukštojo kalnas (293,84 metrai) Medininkų aukštumoje.

Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programa (toliau – Programa; ši ir kitos santrumpos pateikiamos 2.1 priede) parengta Lietuvos Respublikai ir yra taikoma visoje šalies teritorijoje.

2.2. Regionų klasifikacija

Aprašymas:

Pagal 2014 m. vasario 18 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimą (2014/99ES) Lietuva priskiriama mažiau išsivysčiusių regionų kategorijai. Lietuvos teritorija suskirstyta į apskritis, savivaldybes ir seniūnijas. Visa šalies teritorija skirstoma į 10 apskričių, 60 savivaldybių ir 546 seniūnijas. Lietuvoje yra 103 miestai. Pagal Teritorinę statistinių vienetų nomenklatūrą (NUTS) Lietuvos teritorija priskiriama 1 ir 2 lygiui, apskritis –3 lygiui, savivaldybės – 4 lygiui, seniūnijos – 5 lygiui.

Miestų savivaldybės apima tik konkrečių miestų teritorijas, kurortinių vietovių savivaldybės (pvz., Palangos, Neringos) apima po kelias viena šalia kitos išsidėsčiusias kurortines gyvenvietes. Daugiausiai Lietuvoje yra rajonų savivaldybių, kurios sudarytos iš nedidelių miestų, miestelių ir kaimų.

Programa parengta Lietuvos Respublikai ir yra taikoma visoje šalies teritorijoje.

3. EX ANTE VERTINIMAS

3.1. KPP proceso pagrindinių etapų aprašymas, nurodant pagrindinių įvykių ir tarpinių ataskaitų tvarkaraštį.

Išankstinis vertinimas buvo derinamas su Programos rengimo procesu. Už Programos išankstinį vertinimą ir strateginį pasekmių aplinkai vertinimą (toliau – SPAV) buvo atsakingas vienas tiekėjas, atrinktas atviro tarptautinio konkurso būdu. Vertinimo paslaugų sutartis su VšĮ «Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai» (ESTEP) sudaryta 2013 m. gegužės 3 d.

Programos išankstinio vertinimo procesas truko vienerius metus ir baigėsi 2014 m. gegužės mėn. Buvo išskirti 3 sutarties vykdymo etapai (siejami su ataskaitų pateikimu) ir 4 išankstinio vertinimo etapai (išskirti atsižvelgiant į numatomą Programos rengimo logiką). Vertinimą planuota užbaigti 2013 m. pab. Įvadinis sutarties vykdymo etapas truko mėnesį ir baigėsi *įvadinės ataskaitos* pateikimu. Kitų sutarties vykdymo etapų veiklų įgyvendinimas užtruko ilgiau nei planuota, nes vertinimo eiga buvo adaptuojama pagal Programos rengimo grafiką.

Tarpinio etapo metu daugiausiai laiko skirta situacijos aprašymo, SSGG analizės ir poreikių nustatymo vertinimui, organizuoti darbiniai aptarimai su Programos rengėjais (pvz., 2013 m. gegužės 30 d. diskusija kaimo plėtros SSGG veiksniams aptarti). Taip pat atlikta preliminarinė intervencijos logikos analizė, pateiktos metodinės rekomendacijos, dalyvauta darbo grupių posėdžiuose (2013 m. birželio 13 d.). Paraleliai pradėta įgyvendinimo sistemos analizė ir administracinės naštos vertinimas. Vertinimo veiklų rezultatai pateikti 2013 m. liepos 30 d. *pirmojoje tarpinėje ataskaitoje*. Programos rengėjams parengus strategijos aprašymą, patikslinta intervencijos logikos analizė, atliktas išorinio suderinamumo ir indėlio į strategiją „Europa 2020“ vertinimas. Atliktų veiklų rezultatai pristatyti 2014–2020 m. KPP rengimo darbo grupėje (2013 m. rugsėjo 26 d.), su Programos rengėjais aptarti ekspertinėje diskusijoje (2013 m. spalio 23 d.) ir suformuluoti 2013 m. lapkričio 8 d. pateiktoje *antroje tarpinėje ataskaitoje*.

2014 m. kovo mėn. pateikus preliminarinius priemonių aprašymus, finansinį ir rodiklių planus, atliktas detalus intervencijos logikos, finansinio paskirstymo, pažangos stebėsenos sistemos vertinimas. Taip pat pabaigtas programos įgyvendinimo sistemos vertinimas, atlikta horizontalių temų (LEADER, NKT, horizontalių principų) analizė. Visų išankstinio vertinimo veiklų rezultatai pateikti *galutinėje vertinimo ataskaitoje*.

Lygiagrečiai išankstiniam vertinimui buvo atliekamas **SPAV**, konsultuojantis su atitinkamomis valstybės institucijomis ir visuomene. Apie pradedamą SPAV buvo informuota visuomenė, paskelbiant informaciją regioninėje ir nacionalinėje spaudoje. 2013 m. liepos mėn. parengtas ir SPAV subjektams (Aplinkos ministerijai, Kultūros ministerijai, Sveikatos apsaugos ministerijai ir Saugomų teritorijų tarnybai) pateiktas SPAV apimties nustatymo dokumento projektas. 2013 m. liepos mėn. pabaigoje gauti SPAV subjektų pasiūlymai, į kuriuos atsižvelgus dokumentas patikslintas ir 2013 m. rugsėjo mėn. pakartotinai pateiktas SPAV subjektams. Papildomų pastabų negauta.

Pagal galutinį SPAV apimties nustatymo dokumentą parengtas SPAV ataskaitos projektas. Nuo 2014 m. gegužės 15 d. su juo susipažinti buvo galima Žemės ūkio ministerijos ir SPAV konsultanto būstinėse bei internete. Apie galimybes teikti pasiūlymus ir viešą susirinkimą visuomenė buvo informuota paskelbiant informaciją regioninėje ir nacionalinėje spaudoje. 2014 m. birželio 16 d. įvyko viešas supažindinimas su SPAV ataskaitos ir Programos projektais. Atlikus konsultacijas su visuomene, SPAV ataskaita ir viešo konsultavimosi dokumentai buvo pateikti SPAV subjektams, kurie pagal savo kompetenciją pateikė išvadas ir pasiūlymus dėl ataskaitos bei Programos papildymo ir patikslinimo. Išanalizavus gautas išvadas, gruodžio mėn. atitinkamai patikslinta SPAV ataskaita bei Programa, parengta galutinės SPAV ataskaitos versija, taip

pat pagal LR teisės aktus parengta SPAV subjektų išvadų derinimo pažyma, ir dokumentai pateikti pakartotinai derinti su SPAV subjektais. Galutinė su subjektais suderinta SPAV ataskaita EK teikiama iki sprendimo dėl Programos patvirtinimo. EK patvirtinus Programą, apie tai, įskaitant galutinę SPAV ataskaitą, bus informuojama visuomenė, patalpinant skelbimus internete, regioninėje ir respublikinėje spaudoje.

3.2. Struktūrinė lentelė, kurioje pateikiamos ex ante vertinimo rekomendacijos ir nurodoma, kaip į jas buvo atsižvelgta

Rekomendacijos pavadinimas (arba nuoroda)	Rekomendacijos kategorija	Data
01. Ankstesnių laikotarpių pamokų įtraukimas	SSGG analizė, poreikių vertinimas	30/07/2013
02. Struktūravimas ir apimtis	SSGG analizė, poreikių vertinimas	30/07/2013
03. Konteksto rodikliai	SSGG analizė, poreikių vertinimas	30/07/2013
04. Socialinė ir ekonominė situacija bei žemės ūkio ir kitų sektorių situacija	SSGG analizė, poreikių vertinimas	29/10/2013
05. Aplinkos situacija	SSGG analizė, poreikių vertinimas	29/10/2013
06. SSGG veiksnių formulavimas	SSGG analizė, poreikių vertinimas	06/06/2013
07. SSGG veiksnių formulavimas	SSGG analizė, poreikių vertinimas	01/08/2013
08. Poreikių nustatymo logika	SSGG analizė, poreikių vertinimas	10/07/2013
09. Suderinamumo su „Europa 2020“ pagrindimas	Kita	15/04/2014
10. Suderinamumas su Struktūriniais fondais (PS): 3 tematinis tikslas	Kita	30/07/2013
11. Suderinamumas su Struktūriniais fondais (PS): 2 tematinis tikslas	Kita	30/07/2013
12. Suderinamumas su Struktūriniais fondais (PS): 6 tematinis tikslas	Kita	30/07/2013
13. Suderinamumas su Struktūriniais fondais (PS): 6 tematinis tikslas	Kita	30/07/2013
14. Takoskyros tarp struktūrinės paramos VP ir KPP remtinių investicijų	Kita	30/07/2013
15. Finansinių instrumentų tipai	Kita	30/07/2013
16. Finansinių instrumentų taikymas Programos priemonėms	Kita	30/07/2013
17. Finansinių instrumentų taikymo schemas	Kita	30/07/2013
18. Naujo pobūdžio priemonių įgyvendinimas	Kita	30/07/2013
19. Tikslų suderinamumas	Intervencinių veiksnių loginio pagrindo rengimas	30/07/2013

20. Tikslinių sričių pasirinkimas	Intervencinių veiksmų loginio pagrindo rengimas	30/07/2013
21. Tikslinių sričių ir priemonių pasirinkimas	Intervencinių veiksmų loginio pagrindo rengimas	30/07/2013
22. Naujo pobūdžio priemonių įgyvendinimas	Intervencinių veiksmų loginio pagrindo rengimas	13/06/2013
23. Intervencijos logikos aprašymas	Intervencinių veiksmų loginio pagrindo rengimas	
24. Intervencijos logika: poreikių, tikslinių sričių, priemonių ir veiklos sričių sąsajos	Intervencinių veiksmų loginio pagrindo rengimas	
25. Atskirų tikslinių sričių intervencijų logikos (prielaidos)	Intervencinių veiksmų loginio pagrindo rengimas	05/05/2014
26. Atskirų tikslinių sričių intervencijų logikos (veiksmų-produktų-rezultatų-poveikio ir poreikių sąsajos)	Intervencinių veiksmų loginio pagrindo rengimas	05/05/2014
27. Atskirų tikslinių sričių intervencijų logikos (1A)	Intervencinių veiksmų loginio pagrindo rengimas	05/05/2014
28. Atskirų tikslinių sričių intervencijų logikos (6C)	Intervencinių veiksmų loginio pagrindo rengimas	05/05/2014
29. Teminių/ su prioritetais susijusių ir bendrųjų ex-ante sąlygų įgyvendinimo vertinimas	Kita	
30. LEADER įgyvendinimo priemonės aprašymas (Paramos vietos projektams pagal VPS tinkamumo sąlygos)	Kita	05/05/2014
31. LEADER įgyvendinimo priemonės aprašymas (Paramos vietos projektams pagal VPS tinkamumo sąlygos)	Kita	05/05/2014
32. NKT veiklos aprašymas (LKT veiksmų planas)	Kita	05/05/2014
33. NKT veiklos aprašymas (struktūra)	Kita	05/05/2014
34. NKT veiklos aprašymas (žmogiškieji ištekliai)	Kita	05/05/2014
35. NKT intervencijų logika	Kita	05/05/2014
36. Bendrosios rekomendacijos dėl rodiklių plano: specialieji programos rodikliai	Siektinų reikšmių nustatymas, finansinių asignavimų paskirstymas	05/05/2014

37. Bendrosios rekomendacijos dėl rezultato rodiklių	Siektinų reikšmių nustatymas, finansinių asignavimų paskirstymas	05/05/2014
38. Bendrosios rekomendacijos dėl rodiklių plano: rodiklių reikšmės	Siektinų reikšmių nustatymas, finansinių asignavimų paskirstymas	05/05/2014
39. Rodiklių skaičiavimo metodika (6B ir 6C)	Siektinų reikšmių nustatymas, finansinių asignavimų paskirstymas	05/05/2014
40. 1A TS rodikliai ir tikslinės reikšmės	Siektinų reikšmių nustatymas, finansinių asignavimų paskirstymas	05/05/2014
41. 1B TS rodikliai ir tikslinės reikšmės	Siektinų reikšmių nustatymas, finansinių asignavimų paskirstymas	05/05/2014
42. 2B TS rodikliai	Siektinų reikšmių nustatymas, finansinių asignavimų paskirstymas	05/05/2014
43. Papildomos 2C TS rodikliai	Siektinų reikšmių nustatymas, finansinių asignavimų paskirstymas	05/05/2014
44. Stebėsenos duomenų surinkimas	Programos įgyvendinimo tvarka	20/12/2013
45. Stebėsenos duomenų kokybė	Programos įgyvendinimo tvarka	20/12/2013
46. VI ir MA bendradarbiavimas renkant stebėsenos duomenis	Programos įgyvendinimo tvarka	20/12/2013
47. Stebėsenos duomenų naudojimas	Programos įgyvendinimo tvarka	20/12/2013
48. Programos įgyvendinimo sistemos institucijų aprašymas	Programos įgyvendinimo tvarka	05/05/2014
49. Programos įgyvendinimo sistemos tarpinstitucinis bendradarbiavimas	Programos įgyvendinimo tvarka	20/12/2013
50. Žmogiškieji ir administraciniai ištekliai	Programos įgyvendinimo tvarka	20/12/2013
51. Administracinės naštos mažinimo pareiškėjams sritys	Programos įgyvendinimo tvarka	20/12/2013
52. Supaprastintų išlaidų taikymas	Programos įgyvendinimo tvarka	20/12/2013
53. Administracinės naštos mažinimo koncepcija, būdai ir principai	Programos įgyvendinimo tvarka	20/12/2013
54. Metodinė pagalba pareiškėjams	Programos įgyvendinimo tvarka	20/12/2013
55. Duomenų bazių apie pareiškėjus derinimas	Programos įgyvendinimo tvarka	20/12/2013
56. Gerosios praktikos panaudojimas mažinant	Programos įgyvendinimo tvarka	20/12/2013

administracinę naštą		
57. Parengtų įgyvendinimo dokumentų analizė administracinės naštos požiūriu	Programos įgyvendinimo tvarka	20/12/2013
58. Lygių galimybių ir nediskriminavimo principo įtvirtinimas	Kita	06/05/2014
59. Tvarios plėtros principo vertinimas	Kita	06/05/2014
60. Tyrimas dėl konsultacijų poreikio	Kita	06/05/2014
61. Konsultantų kvalifikacijos tobulinimas	Kita	
62. Aplinkos apsaugos priemonių įgyvendinimo prioritetai	Konkrečios SPAV rekomendacijos	06/05/2014
63. Sausinimo sistemų finansavimas	Konkrečios SPAV rekomendacijos	06/05/2014

3.2.1. 01. Ankstesnių laikotarpių pamokų įtraukimas

Rekomendacijos kategorija: SSGG analizė, poreikių vertinimas

Data: 30/07/2013

Tema: Situacijos analizė

Rekomendacijos aprašymas

Į parengtą situacijos aprašymą įtraukti ankstesnių laikotarpių programų (SAPARD, KPP 2004–2006 m. ir KPP 2007–2013 m.) įgyvendinimo pamokas, pvz. dėl mažo aktyvumo ir nedidelių tam tikrų priemonių pasiektų rezultatų (daugiausia, aplinkosauginių priemonių)

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta, situacijos analizė papildyta atitinkamomis pamokomis dėl mažesnių nei tikėtasi ankstesnių laikotarpių intervencijų rezultatų (pvz. apie aplinkosaugines priemones, VVG projektus ir jų mažesni nei tikėtasi poveikį ekonominių ir socialinių veiklų kaime vystymui).

3.2.2. 02. Struktūravimas ir apimtis

Rekomendacijos kategorija: SSGG analizė, poreikių vertinimas

Data: 30/07/2013

Tema: Situacijos analizė

Rekomendacijos aprašymas

Kaimo situacijos bendrame aprašyme sistematiškiau išdėstyti analizės medžiaga, nes neaiški dabartinė bendrojo turinio rodiklių analizės logika, kai nesilaikoma eiliškumo pagal nustatytas tris analizės sritis: kaimo socialinės-ekonominės, žemės ūkio bei susijusių sektorių ir gamtinės aplinkos bei klimato.

Vertintojų nuomone, būtų tikslinga Lietuvos kaimo vystymosi rodiklius Programos kontekste ir apskritai nagrinėti pagal kaimo regionų tipologijos metodiką, naudojamą EK pateiktuose bendrojo turinio rodiklių aprašymuose.

KPP bendrojo turinio santykinų rodiklių Lietuvos reikšmes palyginti su ES vidutinėmis reikšmėmis. Tam tikrų rodiklių reikšmių, pasiektų Lietuvoje, palyginimas su ES vidurkiu yra svarbesnis, nei jų dinamikos nagrinėjimas.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Iš esmės į daugelį pastabų atsižvelgta. Tačiau nuspręsta laikytis nacionalinės kaimo-miesto vietovių klasifikacijos, atitinkamai įtraukiant specialiuosius Programos rodiklius.

3.2.3. 03. Konteksto rodikliai

Rekomendacijos kategorija: SSGG analizė, poreikių vertinimas

Data: 30/07/2013

Tema: Situacijos analizė

Rekomendacijos aprašymas

Mažinti neproporcingai ilgą specifinių rodiklių skaičių. Reikėtų įvertinti dvejų ar trejų rodiklių, aprėpiančių tą pačią sritį, naudojimo tikslingumą, informacijos prieinamumą, jos kaupimo tęstinumą ir t. t. Tačiau taip pat įtraukti ir specifinius Lietuvos rodiklius, atskleidžiančius problemas, kurių naudojantis Eurostat duomenimis nesimato.

Naudotis KPP rengimui suformuotomis socialinių-ekonominių, sektorių ir gamtinės aplinkos rodiklių.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta.

3.2.4. 04. Socialinė ir ekonominė situacija bei žemės ūkio ir kitų sektorių situacija

Rekomendacijos kategorija: SSGG analizė, poreikių vertinimas

Data: 29/10/2013

Tema: Situacijos analizė

Rekomendacijos aprašymas

Pasiūlyta įtraukti šiuos aspektus:

- kaimo gyventojų skaičiaus mažėjimo priežasčių analizę;
- papildyti informacija apie jaunimo nedarbo padėtį kaime;
- papildyti aprašymu dėl augančios ekologinių ir išskirtinės kokybės produktų paklausos didėjimo, kuri sudaro galimybes gerinti smulkių ir vidutinių ūkių sąlygas rinkoje;
- papildyti aprašymu dėl mokslo žinių taikymo ūkinėje veiklos stokos, t.y. galimybių ūkininkams ir kitiems kaimo subjektams perduoti mokslo žinias ir jų įgūdžių, susijusių su technologinėmis ir socialinėmis inovacijomis žemės ir miško ūkyje bei kituose sektoriuose, ugdymo trūkumu.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta.

3.2.5. 05. Aplinkos situacija

Rekomendacijos kategorija: SSGG analizė, poreikių vertinimas

Data: 29/10/2013

Tema: Situacijos analizė

Rekomendacijos aprašymas

Pasiūlyta įtraukti šiuos aspektus:

- papildyti informacija apie bendrą žemės ūkio paskirties žemės ir miškų plotus bei jų naudojimą
- pateikti informaciją apie vietas, susiduriančias su gamtinėmis kliūtimis žemės ūkio paskirties žemės naudojimui
- aprašyti paviršinio ir požeminio vandens situaciją ir įrodymus apie žemės ūki veiklos poveikį jai
- pateikti informaciją ir rodiklius dėl dirvožemio būklės ir situacijos ES kontekste
- aprašyti žemės ūkio ir miškininkystės indėlį į klimato kaitos mažinimą, atsinaujinančios energijos gamybos ir panaudojimo situaciją ir žemės ūkio ir miškininkystės indėlį jai.
- papildyti informacija apie žemės ūkio veiklos poveikį ŠESD kiekiui, akcentuojant mažėjančią gyvulininkystės ir didėjančią dirbamosios žemės įtaką.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Į daugelį atsižvelgta. Įtraukta dalis informacijos dėl žemės ūkio veiklos poveikio paviršiniams ir gruntiniams vandenims.

3.2.6. 06. SSGG veiksmų formulavimas

Rekomendacijos kategorija: SSGG analizė, poreikių vertinimas

Data: 06/06/2013

Tema: SSGG

Rekomendacijos aprašymas

- Aiškiau apibrėžti Lietuvos kaimo išorinės ir vidinės aplinkos laukus, kadangi tai padėtų suskirstyti visus veiksmus pagal jų priklausomybę vidaus aplinkai (silpnybės ir stiprybės) bei išorės aplinkai (grėsmės ir galimybės).
- SSGG analizėje daugiau dėmesio skirti galimybėms, kadangi kai kurios į sąrašą įtrauktos galimybės yra ne veiksniai, bet galimos plėtros kryptų formuluotės.
- Sukonkretinti ir patikslinti į SSGG sąrašą įtrauktus veiksmus.
- Panaikinti atotrūkį tarp SSGG ir juos pagrindžiančių rodiklių (bendrųjų ar specialiųjų).
- Atlikti į SSGG sąrašą įrašytų veiksmų rangavimą, t. y. jų reikšmingumo 2014–2020 m. nustatymą, siekiant, kad į SSGG analizę būtų įtraukti tik aktualiausi veiksniai.
- Pagrįsti su pasaulinių rinkų veikla susijusias grėsmes ir galimybes.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta.

3.2.7. 07. SSGG veiksmų formulavimas

Rekomendacijos kategorija: SSGG analizė, poreikių vertinimas

Data: 01/08/2013

Tema: SSGG

Rekomendacijos aprašymas

Pateiktos detalios pastabos kiekvienam SSGG veiksmui, koregavimo ir pildymo argumentai bei pasiūlytos naujos formuluotės.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Į daugelį pastabų atsižvelgta.

3.2.8. 08. Poreikių nustatymo logika

Rekomendacijos kategorija: SSGG analizė, poreikių vertinimas

Data: 10/07/2013

Tema: Poreikių nustatymas

Rekomendacijos aprašymas

Rekomenduota iš esmės peržiūrėti poreikių identifikavimo logiką. Siūlyta laikytis šios loginės sekos:

- apibūdinama esama padėtis;
- atliekama Lietuvos kaimo plėtros SSGG analizė;
- pagal SSGG analizės rezultatus identifikuojami ir įvertinami pagrindiniai kaimo plėtros poreikiai 2014–2020 metais, kurie turėtų sistemaiškai aprėpti įvairias tolesnės kaimo plėtros problemas, ne tik tas, kurios gali būti sprendžiamos EŽŪFKP lėšomis;
- identifikuoti ir įvertinti kaimo plėtros poreikiai yra pagrindinė prielaida intervencijai į šios plėtros procesus 2014–2020 metais.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta.

3.2.9. 09. Suderinamumo su „Europa 2020“ pagrindimas

Rekomendacijos kategorija: Kita

Data: 15/04/2014

Tema: Išorinis suderinamumas

Rekomendacijos aprašymas

Siūloma detaliau pagrįsti KPP strategijos aprašymo dalyje pateikiamą teiginį, kad investavimo poreikiai ir tikslinės sritys pasirinktos atsižvelgiant į „Europa 2020“ prioritetus. Rekomenduojama trumpai, tačiau konkrečiai pagrįsti, kaip ir kiek prie jų tikimasi prisidėti.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta. 5.1 dalyje aprašytas Programos santykis su Europa 2020 strateginiais tikslais.

3.2.10. 10. Suderinamumas su Struktūriniais fondais (PS): 3 tematinis tikslas

Rekomendacijos kategorija: Kita

Data: 30/07/2013

Tema: Išorinis suderinamumas

Rekomendacijos aprašymas

Atsižvelgiant į EK metodinius dokumentus ir 3TT turinį, KPP 6 prioriteto priemonės, skirtas ne žemės ūkio SVV kūrimui ir plėtrai kaime, PS priskirti prie 8TT.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta.

3.2.11. 11. Suderinamumas su Struktūriniais fondais (PS): 2 tematinis tikslas

Rekomendacijos kategorija: Kita

Data: 30/07/2013

Tema: Išorinis suderinamumas

Rekomendacijos aprašymas

Į programą įtraukti poreikį dėl IRT prieigos didinimo, ir ypatingai, naudojimo kaime, skatinimo ir numatyti tam skirtas investicijas. Planuojant investicijas, rekomenduota bent dalį jų skirti ne tik infrastruktūrai gerinti (kuriai didelės investicijos skirtos 2007–2013 m.), bet ir mokymams bei konsultavimui, siekiant paskatinti platesnį IRT vartojimą ir prieinamumą kaime.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Į Programą įtraukti poreikį dėl IRT prieigos didinimo ir ypatingai, naudojimo kaime skatinimo ir numatyti tam skirtas investicijas. Planuojant investicijas, rekomenduota bent dalį jų skirti ne tik infrastruktūrai gerinti (kuriai didelės investicijos skirtos 2007–2013 m.), bet ir mokymams bei konsultavimui, siekiant paskatinti platesnį IRT vartojimą ir prieinamumą kaime.

3.2.12. 12. Suderinamumas su Struktūriniais fondais (PS): 6 tematinis tikslas

Rekomendacijos kategorija: Kita

Data: 30/07/2013

Tema: Išorinis suderinamumas

Rekomendacijos aprašymas

Suderinti PS siekiamų rezultatų aprašymą su KPP planuojamomis investicijomis dėl energijos vartojimo efektyvumo žemės ūkyje ir maisto pramonėje didinimo. Atsižvelgiant į santykinai nedidelę problemos mastą, rekomenduota KPP aiškiai pagrįsti, kodėl atitinkamas poreikis ir tikslinė sritis nėra pasirinkta ir atitinkamai tikslinti PS tekstą.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta.

3.2.13. 13. Suderinamumas su Struktūriniais fondais (PS): 6 tematinis tikslas

Rekomendacijos kategorija: Kita

Data: 30/07/2013

Tema: Išorinis suderinamumas

Rekomendacijos aprašymas

Atsižvelgiant į EK poziciją, PS situacijos analizę ir situacijos analizę KPP, į KPP įtraukti 4B tikslinę sritį dėl vandens kokybės gerinimo.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta.

3.2.14. 14. Takoskyros tarp struktūrinės paramos VP ir KPP remtinų investicijų

Rekomendacijos kategorija: Kita

Data: 30/07/2013

Tema: Išorinis suderinamumas

Rekomendacijos aprašymas

Programoje aiškiai aprašyti pagrindines takoskyras, kurias siūloma nustatyti remiamo sektoriaus bei vietovių pagrindu. KPP intervencijomis remiamas žemės ūkio, maisto gamybos (perdirbant Sutarties I priede nurodytus žemės ūkio produktus) ir miškininkystės sektorius, arba mokymo/ švietimo/ konsultavimo šių sektorių atstovams paslaugos, kitų veiklų atveju (pvz. paramos ne žemės ūkio veiklai, viešosioms paslaugoms, viešosios infrastruktūros atnaujinimui) – tie veiksmai, kurie įgyvendinami kaimo vietovėse. Intervencijų papildomumą būtina aprašyti tam skirtoje KPP dalyje; bendro pobūdžio takoskyras būtų naudinga apibrėžti bendrosiose sąlygose priemonių finansavimui, o detalizuoti – konkrečių priemonių aprašymuose.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Iš dalies atsižvelgta. Takoskyros apibrėžtos Partnerystės sutartyje, papildomumas ir derėjimas su ESI fondais ir kitais paramos instrumentais aprašytas Programos 14 dalyje. Specifiniai Kaimų atnaujinimo (pr. kodas 07) ir Leader (pr. kodas 19) priemonių derėjimo su ESI fondais aspektai pateikiami šių priemonių aprašymuose.

3.2.15. 15. Finansinių instrumentų tipai

Rekomendacijos kategorija: Kita

Data: 30/07/2013

Tema: Paramos formos

Rekomendacijos aprašymas

Įgyvendinant 2014–2020 m. KPP, siūloma derinti šiuos FI:

- tęsti KPP lėšomis finansuojamą Paskolų fondo instrumentą;
- KPP lėšomis finansuoti garantijų bei palūkanų kompensavimo instrumentus.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Galimybės vertinamos atliekant FI ex-ante vertinimo studiją.

3.2.16. 16. Finansinių instrumentų taikymas Programos priemonėms

Rekomendacijos kategorija: Kita

Data: 30/07/2013

Tema: Paramos formos

Rekomendacijos aprašymas

FI taikyti ne tik žemės ūkio veiklos ir produktų perdirbimo sritims, bet išplėsti į alternatyvių veiklų ir miškininkystės sritis ir juos naudoti įgyvendinant didesnę skaičių priemonių. Planuojant plėsti FI taikymą KPP priemonių atžvilgiu, būtina užtikrinti suderinamumą su struktūrinių fondų lėšomis planuojamais įgyvendinti FI, įvertinti skirtingų paramos formų (subsidijų ir FI) taikymo toms pačioms priemonėms konkuravimo riziką (taikant skirtingas paramos formas toms pačioms priemonėms, naudinga numatyti skirtingas paramos tikslines grupes).

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Galimybės vertinamos atliekant FI ex-ante vertinimo studiją.

3.2.17. 17. Finansinių instrumentų taikymo schemas

Rekomendacijos kategorija: Kita

Data: 30/07/2013

Tema: Paramos formos

Rekomendacijos aprašymas

Sukurti dvi atskiras FI taikymo schemas, atsižvelgiant į ūkio ar įmonės veiklos stadiją. Viena schema būtų skirta verslo pradžiai bei mažų ūkių augimui, kita – jau veikiančių verslų ir ūkių plėtrai. Schemas būtų taikomos įgyvendinant konkrečias KPP priemones.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Galimybės vertinamos atliekant FI ex-ante vertinimo studiją.

3.2.18. 18. Naujo pobūdžio priemonių įgyvendinimas

Rekomendacijos kategorija: Kita

Data: 30/07/2013

Tema: Paramos formos

Rekomendacijos aprašymas

FI taikymą įgyvendinant KPP reiktų tinkamai aprašyti dabartinės situacijos aprašymo dalyje (pagrindžiant ar paneigiant poreikį taikyti FI), taip pat priemonių aprašymuose – įvardijant kokioms priemonėms/

veiksmams juos planuojama taikyti bei trumpai pristatant pagrindinius jų įgyvendinimo elementus.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta. Situacijos aprašymo dalies ir priemonių aprašymai papildyti.

3.2.19. 19. Tikslų suderinamumas

Rekomendacijos kategorija: Intervencinių veiksmų loginio pagrindo rengimas

Data: 30/07/2013

Tema: Tikslinės sritys ir priemonių deriniai

Rekomendacijos aprašymas

Siekiant Programos intervencijos logikos aiškumo, rekomenduojama nacionalinius kaimo plėtros tikslus sieti su KPP reglamente numatytais kaimo plėtros prioritetais.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta. Programoje nėra formuluojami atskiri nacionaliniai kaimo plėtros tikslai, ir remiamasi EK siūloma Programos rengimo logika, kuri apima poreikių, prioritetų/ tikslinių sričių/ priemonių identifikavimą.

3.2.20. 20. Tikslinių sričių pasirinkimas

Rekomendacijos kategorija: Intervencinių veiksmų loginio pagrindo rengimas

Data: 30/07/2013

Tema: Tikslinės sritys ir priemonių deriniai

Rekomendacijos aprašymas

Atsižvelgiant į situacijos, SSGG analizės ir poreikių vertinimą, ex-ante vertintojai rekomendavo:

- į Programą įtraukti 4B tikslinę sritį ir numatyti jai konkrečias priemones ir veiklas;
- taip pat siūlyta įtraukti 6C tikslinę sritį, nes situacijos aprašyme ir silpnybėse atskleistos IRT prieinamumo ir naudojimo kaimo vietovėse problemos;
- aiškiau argumentuoti papildomos 2C tikslinės srities išskyrimą.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta.

3.2.21. 21. Tikslinių sričių ir priemonių pasirinkimas

Rekomendacijos kategorija: Intervencinių veiksmų loginio pagrindo rengimas

Data: 30/07/2013

Tema: Tikslinės sritys ir priemonių deriniai

Rekomendacijos aprašymas

Planuojant konkrečias priemones ir veiklas, didesnę dėmesį skirti siekiamiems rezultatams maksimizuoti ir labiau koncentruoti paramą (neišskaidant daugeliui veiklų po truputį).

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta iš dalies. Siekiant koncentruoti paramą, išskirti prioritetingi sektoriai, taip pat ieškoma galimybių, kaip užtikrinti didesnę paramos sklaidą (paramos gavėjų skaičių), mažinant paramos intensyvumą ir naudojant finansines priemones.

3.2.22. 22. Naujo pobūdžio priemonių įgyvendinimas

Rekomendacijos kategorija: Intervencinių veiksmų loginio pagrindo rengimas

Data: 13/06/2013

Tema: Tikslinės sritys ir priemonių deriniai

Rekomendacijos aprašymas

Planuojant paramą, rekomenduojama ne tik tęsti anksčiau vykdytas priemones, bet labiau skatinti inovacijas. Daugiau dėmesio ir diskusijų siūlyta skirti klasterių formavimui, tinklaveikai, naujų produktų kūrimui, Europos inovacijų partnerystei (EIP). Šių veiklų vertėtų atsisakyti tik gerai jas išdiskutavus ir pagrįstai nusprendus, kad jos tikrai nėra tinkamos.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta. Į Programą įtraukta Bendradarbiavimo priemonė.

3.2.23. 23. Intervencijos logikos aprašymas

Rekomendacijos kategorija: Intervencinių veiksmų loginio pagrindo rengimas

Data:

Tema: Tikslinės sritys ir priemonių deriniai

Rekomendacijos aprašymas

Rekomenduojama tikslinti Strategijos ir priemonių aprašymus, aiškiau aprašant Programos intervencijos logiką. Tuo tikslu priemonių aprašymuose būtų naudinga įvertinti:

- remiamus veiksmus (veiklos sritis ir konkrečias veiklas ar jų pavyzdžius)
- siekiamus produktus (sietinus su produkto rodikliais – atskirų veiklos sričių lygmeniu);
- siekiamus rezultatus (sietinus su tikslo ir rezultato rodikliais – tikslinių sričių lygmeniu);
- laukiamą poveikį (sietiną su bendraisiais BŽŪP rodikliais);

Siūloma remtis ex-ante vertinimo ataskaitoje pateiktomis intervencijų logikos schemomis (kurios gali tapti pagrindu tolesniems Programos vertinimams).

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta.

3.2.24. 24. Intervencijos logika: poreikių, tikslinių sričių, priemonių ir veiklos sričių sąsajos

Rekomendacijos kategorija: Intervencinių veiksmų loginio pagrindo rengimas

Data:

Tema: Tikslinės sritys ir priemonių deriniai

Rekomendacijos aprašymas

Tikslinti šias sąsajas, atsižvelgiant į konkrečius vertinimo ataskaitoje pateikiamus pasiūlymus:

- poreikių ir TS, t.y. suvienodinti skirtingose Programos dalyse nurodomas sąsajas, taip pat mažinti poreikių, siejamų su konkrečiomis TS, skaičių;
- TS sąsajas su priemonėmis, t.y. suvienodinti skirtingose Programos dalyse nurodomas sąsajas; su TS sieti konkrečias veiklos sritis (ne tik priemones), taip pat numatyti netiesiogines sąsajas.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta iš dalies. Sąsajos suvienodintos visame Programos tekste, aprašant priemonių rinkinius pagal TS nurodoma, kokiais priemonių veiksmais bus prisidedama prie TS įgyvendinimo. Kur aktualu, numatytos netiesioginės sąsajos.

3.2.25. 25. Atskirų tikslinių sričių intervencijų logikos (prielaidos)

Rekomendacijos kategorija: Intervencinių veikslių loginio pagrindo rengimas

Data: 05/05/2014

Tema: Tikslinės sritys ir priemonių deriniai

Rekomendacijos aprašymas

Atsižvelgiant į finansuojamų priemonių specifiką, įgyvendinti konkrečias jų efektyvumą užtikrinančias priemones, pvz:

- naujai įgyvendinamų priemonių atveju didesnę dėmesį skirti viešinimui, supažindinimui ir skatinimui dalyvauti;
- atlikti tyrimus, siekiant nustatyti konkrečių investicijų poreikius (pvz. mokymų, konsultavimo, investicijų į IRT infrastruktūrą ir t.t.);
- numatyti skatinančius priemonėje dalyvauti išmokų dydžius (pvz. M12 priemonės „Natura 2000“ išmokos atveju).

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Iš dalies bus atsižvelgta Programos įgyvendinimo laikotarpiu ir rengiant priemonių įgyvendinimo taisykles.

3.2.26. 26. Atskirų tikslinių sričių intervencijų logikos (veikslių-produktų-rezultatų-poveikio ir poreikių sąsajos)

Rekomendacijos kategorija: Intervencinių veikslių loginio pagrindo rengimas

Data: 05/05/2014

Tema: Tikslinės sritys ir priemonių deriniai

Rekomendacijos aprašymas

Programoje ar priemonių įgyvendinimo teisės aktuose (taisyklėse) numatyti konkrečius būdus/mechanizmus, kaip bus skiriamas prioritetas konkretiems prioritetiniams sektoriams ir ūkiams (pvz. smulkiems ūkiams, jaunimui ir pan.).

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta. Pagrindiniai prioritetai ir atrankos principai (kur taikoma) apibrėžti tam skirtoje kiekvienos priemonės dalyje. Išsamesnė informacija, atrankos kriterijai bus pateikti nacionalinėse priemonių (veiklos sričių, veiklų) įgyvendinimo taisyklėse.

3.2.27. 27. Atskirų tikslinių sričių intervencijų logikos (1A)

Rekomendacijos kategorija: Intervencinių veiksmų loginio pagrindo rengimas

Data: 05/05/2014

Tema: Tikslinės sritys ir priemonių deriniai

Rekomendacijos aprašymas

Sutarti ir nustatyti aiškų inovacijos apibrėžimą.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta. Apibrėžimas pateiktas Programos bendrųjų nuostatų dalyje (8.1).

3.2.28. 28. Atskirų tikslinių sričių intervencijų logikos (6C)

Rekomendacijos kategorija: Intervencinių veiksmų loginio pagrindo rengimas

Data: 05/05/2014

Tema: Tikslinės sritys ir priemonių deriniai

Rekomendacijos aprašymas

Apsvarstyti galimybes dalį mokymų ir konsultavimo veiklų skirti 6C tikslinės srities įgyvendinimui, taip siekiant sukurti gyventojų, viešųjų institucijų, organizacijų, įmonių darbuotojų gebėjimus ir motyvaciją naudotis IRT.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta. Kaimo vietovių VVG, rengdamos VPS, atsižvelgdamos į VVG teritorijos soc.-ek. situacijos,

gyventojų poreikių ir SSGG analizę, turi teisę numatyti mokymo veiklas, susijusias su VVG teritorijos gyventojų gebėjimų naudotis IRT, ugdymu.

3.2.29. 29. Teminių/ su prioritetais susijusių ir bendrųjų ex-ante sąlygų įgyvendinimo vertinimas

Rekomendacijos kategorija: Kita

Data:

Tema: Ex ante sąlygų įgyvendinimo vertinimas

Rekomendacijos aprašymas

Tikslinti ex-ante sąlygų įvertinimo ir įgyvendinimo veiksmų plano aprašymą, konkrečiai:

- vertinant tik Programai aktualias sąlygas;
- koreguojant sąlygų sąsajas su prioritetais, tikslinėmis sritimis ir priemonėmis;
- konkretizuojant įvertinimą pagal kiekvieną įvykdymo kriterijų;
- suderinant aprašymus ir įgyvendinimo veiksmus su PS;
- užpildant neįgyvendintų ex-ante sąlygų įgyvendinimo veiksmų planą;
- atliekant bendrųjų ex-ante sąlygų įvykdymo vertinimą (nepateiktas nei vienos iš bendrųjų sąlygų įvertinimas).

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta. Atlikta išsami išankstinių sąlygų įgyvendinimo peržiūra atsižvelgiant į vertintojų ir EK pastabas.

3.2.30. 30. LEADER įgyvendinimo priemonės aprašymas (Paramos vietos projektams pagal VPS tinkamumo sąlygos)

Rekomendacijos kategorija: Kita

Data: 05/05/2014

Tema: Leader priemonė

Rekomendacijos aprašymas

Tinkamumo sąlygas tiesiogiai susieti su projektų inovatyvumu, vietos išteklių naudojimo prioritetu. Šias tinkamumo sąlygas detalizuoti priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta. Priemonės veiklos srities "Parama vietos projektams įgyvendinti pagal VPS" (19.2) nacionalinėse įgyvendinimo taisyklėse VVG ketinama rekomenduoti projektų atrankos ir tvirtinimo metu atsižvelgti į projektų inovatyvumą bei vietos išteklių panaudojimą.

3.2.31. 31. LEADER įgyvendinimo priemonės aprašymas (Paramos vietos projektams pagal VPS tinkamumo sąlygos)

Rekomendacijos kategorija: Kita

Data: 05/05/2014

Tema: Leader priemonė

Rekomendacijos aprašymas

Priemonės įgyvendinimo taisyklėse išdėliuoti ir konkretizuoti tinkamumo sąlygą, kad paraiškų teikėjai turi turėti administravimo ir finansų valdymo gebėjimų įgyvendinti vietos projektą.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Bus atsižvelgta rengiant nacionalines priemonės įgyvendinimo taisykles.

3.2.32. 32. NKT veiklos aprašymas (LKT veiksmų planas)

Rekomendacijos kategorija: Kita

Data: 05/05/2014

Tema: Nacionalinis kaimo tinklas

Rekomendacijos aprašymas

Į LKT veiksmų plano įgyvendinimo priemones įtraukti gerosios kaimo plėtros patirties sklaidą. Tikslinti formuluotę „Teminių ir analizės duomenų keitimosi ir jų sklaidos organizavimas“.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta. Formuluotė patikslinta ir pakeista į "Informacijos, žinių, tyrimų rezultatų ir gerosios patirties apie kaimo plėtros procesus keitimosi ir sklaidos organizavimas". Gerosios kaimo plėtros patirties sklaida bus įgyvendinama per veiklos "Projektų pavyzdžių pagal visus Programos prioritetus rinkimas" ir "Informacijos, žinių, tyrimų rezultatų ir gerosios patirties apie kaimo plėtros procesus keitimosi ir sklaidos organizavimas".

3.2.33. 33. NKT veiklos aprašymas (struktūra)

Rekomendacijos kategorija: Kita

Data: 05/05/2014

Tema: Nacionalinis kaimo tinklas

Rekomendacijos aprašymas

Tikslinti NKT veiklos aprašymo nuoseklumą, kad LKT veiksmų plano įgyvendinimo priemonės būtų aprašytos po to, kai nurodyti LKT veiklos siekiniai.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta.

3.2.34. 34. NKT veiklos aprašymas (žmogiškieji ištekliai)

Rekomendacijos kategorija: Kita

Data: 05/05/2014

Tema: Nacionalinis kaimo tinklas

Rekomendacijos aprašymas

Aprašyti LKT tarybos, teminių grupių funkcijas priimant sprendimus dėl LKT veiklos ir jos finansavimo.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Iš dalies atsižvelgta. Priemonės aprašymo gairėse nėra rekomendacijos išsamiai aprašyti NKT tarybos ar teminių grupių funkcijų. Minima informacija bus aprašyta priemonės įgyvendinimą nustatančiuose teisės aktuose - NKT nuostatuose.

3.2.35. 35. NKT intervencijų logika

Rekomendacijos kategorija: Kita

Data: 05/05/2014

Tema: Nacionalinis kaimo tinklas

Rekomendacijos aprašymas

Į aprašymą įterpti priemonės intervencinę logiką, akcentuojant techninę pagalbą įgyvendinant KPP tikslus ir prioritetus.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Neatsižvelgta. Manoma, kad esamas LKT aprašymas pakankamai atspindi LKT indėlį į Programos įgyvendinimą.

3.2.36. 36. Bendrosios rekomendacijos dėl rodiklių plano: specialieji programos rodikliai

Rekomendacijos kategorija: Siektinų reikšmių nustatymas, finansinių asignavimų paskirstymas

Data: 05/05/2014

Tema: Rodiklių nustatymas

Rekomendacijos aprašymas

Įvertinti galimybes skaičiuoti specialiuosius Programos produkto rodiklius:

- 1B sričiai, 16 priemonei – subjektų/ partnerių skaičius
- 1C (1.2 veiklos sritis) – suorganizuotų renginių ir dalyvių skaičius
- 2A - paramos gavėjų skaičius pagal papildomus pjūvius – ūkininkavimo sritį, ūkio dydį bei valdytojo amžių
- 2B - paramos gavėjų skaičius pagal papildomą pjūvį – ūkininkavimo sektorių;
- 3B - paremto apdrausto metinio pasėlių plotas ir jo procentinė dalis bei paremtas apdraustų metinių žemės ūkio gyvūnų skaičius ir jų proporcija;
- 5C - paramos gavėjų skaičius (6.4 priemonė) pagal papildomus du pjūvius – amžių ir lytį
- 6A - paramos gavėjų skaičius pagal pradedamų ar plėtojamų verslų veiklos sritis
- 6A - darbo vietų skaičius (tikslinio rodiklio) pagal lyties ir amžiaus pjūvius;
- 6C – 7.3 priemonei skaičiuoti rodiklius „Gyvenviečių, kuriose įgyvendinamas projektas (pagerinta infrastruktūra) skaičius“ ir „Naudos gavėjų skaičius“

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Iš dalies atsižvelgta. Pasirinkti šie siūlomi specialieji produkto rodikliai:

- 1C (1.2 veiklos sritis) – suorganizuotų renginių ir dalyvių skaičius;
- 2A - paramos gavėjų skaičius pagal papildomus pjūvius – ūkininkavimo sritį bei valdytojo amžių;
- 2B - paramos gavėjų skaičius pagal papildomą pjūvį – ūkininkavimo sektorių;
- 6A - paramos gavėjų skaičius pagal pradedamų ar plėtojamų verslų veiklos sritis.

3.2.37. 37. Bendrosios rekomendacijos dėl rezultato rodiklių

Rekomendacijos kategorija: Siektinų reikšmių nustatymas, finansinių asignavimų paskirstymas

Data: 05/05/2014

Tema: Rodiklių nustatymas

Rekomendacijos aprašymas

Įtraukti papildomus rezultato rodiklius:

- 1A ir 1C sritims – „projektų dalyvių, pritaikiusių žinias, dalis“;
- 6A tikslinei sričiai – bendrosios pridėtinės vertės padidėjimas paramą gavusiose įmonėse/ ūkiuose;
- 3A tikslinei sričiai – skaičiuoti papildomą rezultato rodiklį (BPV, tenkančios vienam užimtajam visą darbo laiką, pokytis).

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Neatsižvelgta. Manoma, kad esamų rodiklių pakanka.

3.2.38. 38. Bendrosios rekomendacijos dėl rodiklių plano: rodiklių reikšmės

Rekomendacijos kategorija: Siektinų reikšmių nustatymas, finansinių asignavimų paskirstymas

Data: 05/05/2014

Tema: Rodiklių nustatymas

Rekomendacijos aprašymas

Perskaiciuoti produkto ir tikslinių rodiklių tikslines reikšmes:

- 1C - mokymų dalyvių skaičius, suderinant reikšmę su kitose tikslinėse srityse įtvirtintais kiekybiniais tikslais;
- 2A – 7 rodikliai;
- 2B – 5 rodikliai;
- 3A – 5 rodikliai;
- 4A ir 4C - 7 rodikliai;
- 5C – 3 rodikliai;
- 5D ir 5E – po 2 rodiklius;
- 6A – 7 rodikliai;
- 6B - užpildyti visas M7 ir M19 produktų rodiklių reikšmes; peržiūrėti tikslinio rodiklio (sukurtų

darbo vietų) reikšmę.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Iš dalies atsižvelgta:

- 1C – atsižvelgta;
- 2A – atsižvelgta dėl 1 rodiklio (M4), dėl 2 rodiklių- iš dalies atsižvelgta (M6 ir M2.1 pirmo rodiklio);
- 2B - atsižvelgta dėl 1 rodiklio (M2.1 pirmo rodiklio), iš dalies atsižvelgta dėl M1.1 pirmo rodiklio, tik skaičiuojamas ne unikalių dalyvių skaičius. Taip pat iš dalies atsižvelgta į rekomendaciją dėl šio rodiklio ir prie kitų tikslo sričių;
- 3A – atsižvelgta dėl 3 rodiklių (M9 ir M4);
- 5D – atsižvelgta dėl 2 rodiklių;
- 6B – atsižvelgta dėl 1 rodiklio (M7 4 rodiklio).

Neatsižvelgta arba siūlymai neaktualūs, nes reikšmės buvo pakoreguotos iki ex-ante vertinimo pateikimo:

- 2A – dėl 4 rodiklių;
- 2B – dėl 3 rodiklių;
- 3A – dėl 1 rodiklio;
- 4A ir 4C – dėl 7 rodiklių;
- 5C – dėl 3 rodiklių;
- 5E – neatsižvelgta dėl 2 rodiklių;
- 6A – dėl 7 rodiklių;
- 6B – dėl 4 rodiklių (dėl M7 3 rodiklio neatsižvelgta, nes kol kas neaiški preliminari projekto vertė).

3.2.39. 39. Rodiklių skaičiavimo metodika (6B ir 6C)

Rekomendacijos kategorija: Siektinų reikšmių nustatymas, finansinių asignavimų paskirstymas

Data: 05/05/2014

Tema: Rodiklių nustatymas

Rekomendacijos aprašymas

Remiantis EK rodiklių gairėmis, tikslinti rodiklių skaičiavimo metodiką (ir atitinkamai jų tikslines reikšmės):

- 6B - M07 priemonės rodiklio „Gyventojų, kuriems pagerinta viešoji infrastruktūra/ pagerėjo paslaugų prieinamumas, skaičius“ skaičiavimo metodiką ir peržiūrėti tikslinę reikšmę;
- 6C - „Gyventojų, gaunančių naudą dėl naujos ar pagerintos IT infrastruktūros, skaičiaus“ rodiklio

skaičiavimo metodiką ir perskaičiuoti tikslinę reikšmę.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Dėl 6B – atsižvelgta, dėl 6C – atsižvelgta.

3.2.40. 40. 1A TS rodikliai ir tikslinės reikšmės

Rekomendacijos kategorija: Siektinų reikšmių nustatymas, finansinių asignavimų paskirstymas

Data: 05/05/2014

Tema: Rodiklių nustatymas

Rekomendacijos aprašymas

Aiškiai nurodyti, kokių temų mokymai/ parodomieji projektai/ konsultacijos/ bendradarbiavimo projektai prisideda prie skirtingų tikslinių sričių (rekomenduojama tai padaryti priemonės įgyvendinimo taisyklėse).

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Bus atsižvelgta Programos įgyvendinimo metu (rengiant nacionalines įgyvendinimo taisykles).

3.2.41. 41. 1B TS rodikliai ir tikslinės reikšmės

Rekomendacijos kategorija: Siektinų reikšmių nustatymas, finansinių asignavimų paskirstymas

Data: 05/05/2014

Tema: Rodiklių nustatymas

Rekomendacijos aprašymas

Prieš planuojant EIP veiklos grupių projektus, tikslinga įvertinti tokių projektų poreikį ir identifikuoti potencialius pareiškėjus, pačius projektus ir jų apimtį.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Bus atsižvelgta Programos įgyvendinimo metu.

3.2.42. 42. 2B TS rodikliai

Rekomendacijos kategorija: Siektinų reikšmių nustatymas, finansinių asignavimų paskirstymas

Data: 05/05/2014

Tema: Rodiklių nustatymas

Rekomendacijos aprašymas

Įvertinti galimybes didinti paramos sklaidą, t.y. didinti planuojamą paramos gavėjų skaičių (pvz. mažinant/ diferencijuojant išmokos dydį).

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta. Pagal priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ (kodas 6.1.) paramos sumą numatyta diferencijuoti pagal veiklos sektorių.

3.2.43. 43. Papildomos 2C TS rodikliai

Rekomendacijos kategorija: Siektinų reikšmių nustatymas, finansinių asignavimų paskirstymas

Data: 05/05/2014

Tema: Rodiklių nustatymas

Rekomendacijos aprašymas

Numatyti produkto ir tikslinius bei papildomą rezultato rodiklį (remiantis bendrųjų rodiklių sudarymo logika).

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta.

3.2.44. 44. Stebėsenos duomenų surinkimas

Rekomendacijos kategorija: Programos įgyvendinimo tvarka

Data: 20/12/2013

Tema: Stebėsenos sistema

Rekomendacijos aprašymas

Programos įgyvendinimo pradžioje būtina didesnę dėmesį skirti bendrųjų ir specialiųjų rodiklių analizei: valdymo institucija turėtų parengti trūkstamų rodiklių aprašus ir skaičiavimo metodikas, supažindinti su jomis MA, užtikrinti, kad visi būtini duomenys būtų renkami iš pareiškėjų ir paramos gavėjų, parengti tinkamas paraiškų formas ir gaires dėl jų pildymo.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta rengiant Vertinimo planą ir informacinę sistemą duomenų rinkimui, konkretizuojama rengiant administravimo ir įgyvendinimo taisykles ir kitus įgyvendinimo dokumentus.

3.2.45. 45. Stebėsenos duomenų kokybė

Rekomendacijos kategorija: Programos įgyvendinimo tvarka

Data: 20/12/2013

Tema: Stebėsenos sistema

Rekomendacijos aprašymas

Užtikrinti aktyvesnę duomenų tikrinimo, kokybės kontrolę.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta rengiant Vertinimo planą. Ketinama atsižvelgti ir ateityje, įgyvendinant Programą.

3.2.46. 46. VI ir MA bendradarbiavimas renkant stebėsenos duomenis

Rekomendacijos kategorija: Programos įgyvendinimo tvarka

Data: 20/12/2013

Tema: Stebėsenos sistema

Rekomendacijos aprašymas

Stiprinti vadovaujančiosios ir mokėjimo institucijų darbuotojų bendradarbiavimą.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Bus atsižvelgta. Planuojamos kurti tarpinstitucinės darbo grupės.

3.2.47. 47. Stebėsenos duomenų naudojimas

Rekomendacijos kategorija: Programos įgyvendinimo tvarka

Data: 20/12/2013

Tema: Stebėsenos sistema

Rekomendacijos aprašymas

Efektyviau naudoti stebėsenos duomenis Programos valdymui. Programos fizinius rodiklius analizuoti ne tik rengiant metines Programos įgyvendinimo ataskaitas ar vertinimus, bet ir priimant sprendimus dėl Programos ar atskirų jos priemonių tobulinimo.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Planuojama atsižvelgti įgyvendinant Programą.

3.2.48. 48. Programos įgyvendinimo sistemos institucijų aprašymas

Rekomendacijos kategorija: Programos įgyvendinimo tvarka

Data: 05/05/2014

Tema: Programos įgyvendinimo sistema

Rekomendacijos aprašymas

Išplėsti ir detalizuoti pagrindinių įgyvendinančių institucijų funkcijų bei jų sąryšio aprašymą remiantis sudaryta Programos įgyvendinimo schema.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta.

3.2.49. 49. Programos įgyvendinimo sistemos tarpinstitucinis bendradarbiavimas

Rekomendacijos kategorija: Programos įgyvendinimo tvarka

Data: 20/12/2013

Tema: Programos įgyvendinimo sistema

Rekomendacijos aprašymas

Numatyti specialių darbo grupių (5-6 žmonių), sudarytų iš ŽŪM ir NMA darbuotojų, įkūrimą, kurios dirbtų pagal konkrečias Programos priemones.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Planuojama atsižvelgti.

3.2.50. 50. Žmogiškieji ir administraciniai ištekliai

Rekomendacijos kategorija: Programos įgyvendinimo tvarka

Data: 20/12/2013

Tema: Programos įgyvendinimo sistema

Rekomendacijos aprašymas

Įvertinant skirtingų laikotarpių KPP įgyvendinimo persidengimą, numatyti konkrečius darbų paskirstymo ir darbo krūvio koordinavimo mechanizmus ir priemones.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta rengiantis Programos įgyvendinimui.

3.2.51. 51. Administracinės naštos mažinimo pareiškėjams sritys

Rekomendacijos kategorija: Programos įgyvendinimo tvarka

Data: 20/12/2013

Tema: Administracinės naštos mažinimas

Rekomendacijos aprašymas

Imtis priemonių, siekiant mažinti pareiškėjams tenkančią administracinę naštą šiuose pagrindiniuose etapuose:

- investicinių projektų paraiškos rengimo;

- plotinių priemonių patikrų įgyvendinimo;
- pirkimų vykdymo.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Bus atsižvelgta.

3.2.52. 52. Supaprastintų išlaidų taikymas

Rekomendacijos kategorija: Programos įgyvendinimo tvarka

Data: 20/12/2013

Tema: Administracinės naštos mažinimas

Rekomendacijos aprašymas

Atsižvelgti į EK rekomendacijas ir, remiantis struktūrinių fondų įgyvendinimo patirtimi, taikyti tokias supaprastinimo priemones kaip vienodo dydžio normos ar fiksuotieji išlaidų įkainiai.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Bus analizuojamos priemonės, kurioms tikslinga būtų taikyti šį metodą ateityje.

3.2.53. 53. Administracinės naštos mažinimo koncepcija, būdai ir principai

Rekomendacijos kategorija: Programos įgyvendinimo tvarka

Data: 20/12/2013

Tema: Administracinės naštos mažinimas

Rekomendacijos aprašymas

Rengiant KPP priemonių 2014–2020 m. laikotarpiui administravimo ir įgyvendinimo taisykles ir įgyvendinant priemones, remtis 2013 m. kovo 3 d. ŽŪM ministro patvirtinta 2014–2020 m. Europos Sąjungos ir valstybės paramos priemonių įgyvendinimo teisės aktų rengimo koncepcija ir joje numatytais administravimo naštos mažinimo būdais bei principais.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Bus atsižvelgta.

3.2.54. 54. Metodinė pagalba pareiškėjams

Rekomendacijos kategorija: Programos įgyvendinimo tvarka

Data: 20/12/2013

Tema: Administracinės naštos mažinimas

Rekomendacijos aprašymas

Parengti aiškesnes pavyzdines dokumentų pildymo formas informacinėje sistemoje, su aiškiais nuorodomis vartotojui, kur jas rasti ir kaip naudotis.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Bus atsižvelgta. Teikiant dokumentus (paraiška, mokėjimo prašymas, projekto įgyvendinimo ataskaita) el. būdu per ŽŪMIS, bus naudojamos pavyzdinės formos, bus parengtas naudotojo žinynas.

3.2.55. 55. Duomenų bazių apie pareiškėjus derinimas

Rekomendacijos kategorija: Programos įgyvendinimo tvarka

Data: 20/12/2013

Tema: Administracinės naštos mažinimas

Rekomendacijos aprašymas

Užtikrinti efektyvų atskirų duomenų bazių suderinamumą ir juose kaupiamų duomenų panaudojimą pildant paraiškas (pvz., įvedus asmens kodą, paraiškose ir formose daug duomenų galėtų būti sugeneruojami automatiškai).

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Bus atsižvelgta. Teikiant dokumentą per ŽŪMIS informaciją iš išorinių registru bus surinkta automatiškai bei perduota kartu su teikiamu dokumentu į administravimo informacinę sistemą.

3.2.56. 56. Gerosios praktikos panaudojimas mažinant administracinę naštą

Rekomendacijos kategorija: Programos įgyvendinimo tvarka

Data: 20/12/2013

Tema: Administracinės naštos mažinimas

Rekomendacijos aprašymas

Panaudoti sukauptą gerąją administracinės naštos mažinimo praktiką: kasmet peržiūrėti priemonių įgyvendinimo taisykles, teikiant pasiūlymus dėl administracinės naštos; mažos vertės projektams taikyti supaprastintas administravimo taisykles.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Bus atsižvelgta. Gerosios praktikos pritaikymas, taip pat kitos administracinės naštos mažinimo priemonės ir veiksmai minimi Programos 15.5 dalyje.

3.2.57. 57. Parengtų įgyvendinimo dokumentų analizė administracinės naštos požiūriu

Rekomendacijos kategorija: Programos įgyvendinimo tvarka

Data: 20/12/2013

Tema: Administracinės naštos mažinimas

Rekomendacijos aprašymas

Parengus 2014–2020 m. priemonių įgyvendinimo taisykles ir joms įsigaliojus, išanalizuoti naują paramos paraiškų administravimo procesą, vyksiantį elektroniniu būdu, siekiant identifikuoti ir pašalinti perteklinius ar nereikalingus informacinius įpareigojimus.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta, įtraukiant šį punktą į Programos aprašą.

3.2.58. 58. Lygių galimybių ir nediskriminavimo principo įtvirtinimas

Rekomendacijos kategorija: Kita

Data: 06/05/2014

Tema: Horizontalūs principai

Rekomendacijos aprašymas

Šio principo laikymąsi rekomenduojama aiškiai įvardinti ir bendrojoje Programos dalyje – strategijos arba bendrajame priemonių aprašyme, akcentuojant ne tik diskriminacijos prevencijos dalyvaujant priemonių veikloje užtikrinimą, bet ir „platesnį“ požiūrį į principo įgyvendinimą (nurodant, kokiais veiksmais tikimasi naikinti objektyvias socialiai pažeidžiamų grupių kliūtis dalyvavimui darbo rinkoje ir visuomeniniame gyvenime).

Programos įgyvendinimo dalyje (15 dalyje) siūloma įtraukti nuorodą iš PS, kurioje įvardinti konkretūs instrumentai, užtikrinantys šio principo įgyvendinimą.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Neatsižvelgta. Principo laikymasis aiškiai deklaruotas PS.

3.2.59. 59. Tvarios plėtros principo vertinimas

Rekomendacijos kategorija: Kita

Data: 06/05/2014

Tema: Horizontalūs principai

Rekomendacijos aprašymas

Nors lėšų, skirtų aplinkai ir su klimatu susijusioms investicijoms, dalis 0,22 proc. punkto didesnės už nustatytą žemiausią 30 proc. ribą, tačiau siūloma jos nemažinti, argumentuojant tvarios plėtros principo įgyvendinimo svarba bei tuo, kad ši suma beveik dviem penktadaliais mažesnė, palyginti su lėšomis, 2007-2013 m. laikotarpiui skirtomis KPP II krypties „Aplinkos ir kraštovaizdžio gerinimas“.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta. Aplinkai ir su klimatu susijusioms investicijoms Programoje numatyta skirti daugiau kaip 33 % EŽŪFKP lėšų.

3.2.60. 60. Tyrimas dėl konsultacijų poreikio

Rekomendacijos kategorija: Kita

Data: 06/05/2014

Tema: Horizontalūs principai

Rekomendacijos aprašymas

Siūloma atlikti tyrimą, identifikuojant konsultacijų/ temų poreikius bei įvertinant jau teikiamų konsultacijų prieinamumą ir asortimentą (siekiant, kad KPP finansuojamos veiklos nedubliuotų jau esamų galimybių) ir poreikį naujoms konsultacijoms, jų prieinamumo galimybes.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta. Ketinama atlikti tyrimą, kuris leistų tiksliau nustatyti konsultavimo paslaugų poreikius ir pritaikyti susijusias veiklas.

3.2.61. 61. Konsultantų kvalifikacijos tobulinimas

Rekomendacijos kategorija: Kita

Data:

Tema: Horizontalūs principai

Rekomendacijos aprašymas

Atsižvelgiant į tai, kad mažėjant paramos lėšoms nebus remiamas pačių konsultantų kvalifikacijos tobulinimas (kokybė užtikrinama nustatant būtinus reikalavimus teikiant paslaugas), dėl to siūloma skatinti konsultantus, teikiančius konsultavimo paslaugas pagal 2.1 priemonę, ypač pagal 3A, 4A ir 5D tikslines sritis ir susijusias su 16.1 ir 16.2 priemonėmis, kvalifikacijos tobulinimui pasinaudoti ES struktūrinės paramos (ESF) teikiamomis galimybėmis.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Pagal galimybes bus atsižvelgta.

3.2.62. 62. Aplinkos apsaugos priemonių įgyvendinimo prioritetai

Rekomendacijos kategorija: Konkrečios SPAV rekomendacijos

Data: 06/05/2014

Tema: SPAV rekomendacijos

Rekomendacijos aprašymas

Intensyvinti agrarinės aplinkosaugos priemonių įgyvendinimą rizikos vandens telkinių baseinuose. Siekiant apčiuopiamo aplinkosauginio efekto, agrarinės aplinkosaugos priemonės, kurios turės didžiausios įtakos vandens telkinių būklės gerinimui (AGRI_ENV4, AGRI_ENV7, AGRI_ENV9, ARG1_ENV12), turi būti pirmiausia įgyvendinamos probleminėse vietovėse, t.y. rizikos vandens tekinių baseinuose. Tam reikėtų

didinti finansavimą būtent šiuose rizikos vandens telkinių probleminiuose baseinuose.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta. Programoje siekdami didesnio aplinkosauginio efekto numatome įdiegti atskirą priemonę „Rizikos vandens telkinių būklės gerinimas“. Dauguma kitų agrarinės aplinkosaugos priemonių yra orientuotos į kitus aplinkosauginius tikslus. Taip pat numatyta priemonė „Paviršinio vandens telkinių juostų tvarkymas“, kuri taikoma visoje Lietuvoje. Tokių juostų tvarkymas prisideda prie visų Lietuvos baseinų aplinkos būklės gerinimo.

3.2.63. 63. Sausinimo sistemų finansavimas

Rekomendacijos kategorija: Konkrečios SPAV rekomendacijos

Data: 06/05/2014

Tema: SPAV rekomendacijos

Rekomendacijos aprašymas

Ypatingą dėmesį reikėtų atkreipti į sausinimo sistemų rekonstrukciją. Šių sistemų ir jų hidrotechninių įrenginių rekonstrukcija tiesiogiai susijusi su neigiamu poveikiu vandens telkiniams dėl to, jog šios sistemos paspartina nitratų patekimą į vandens telkinius. Sausinimo sistemų rekonstrukcija aktualiausia vietovėse, kur vykdoma intensyvi žemdirbystės veikla. Tikėtina, kad, rekonstruojant sausinimo sistemas, nitratų taršos lygis padidės ten, kur ir dabar jau susiduriama su reikšminga tarša. Priemonės įgyvendinimas gali turėti labai reikšmingų neigiamų pasekmių nitratų koncentracijoms upėse, todėl, prieš įgyvendinant priemonę, būtina įvertinti jos sąnaudas ir naudą. Jei priemonės vis dėlto imamasi, būtina numatyti papildomas, kompensacines vandens telkinių apsaugos priemones (pvz. kontroliuojamą drenažą), kurios padėtų sumažinti poveikio lygį.

Kaip buvo vykdoma rekomendacija arba pagrindimas, kodėl į ją neatsižvelgta

Atsižvelgta iš dalies. Esamos sausinimo sistemos, kurias numatoma rekonstruoti, buvo įrengtos prieš 40-50 metų, todėl tose vietovėse jau yra susiklosčiusi natūralaus vandens režimo sistema. Sausinimo sistemos prisideda prie pavasarinio vandens polaidžio sumažinimo ir tiesioginio patekimo į atvirus vandens telkinius. Nitratų kiekį dirvose labiau nulemia netaisyklingas žemės dirbimas ir trąšų naudojimas. Taip pat pažymėtina, kad prieš įgyvendinant projektą yra būtina poveikio aplinkai vertinimo išvada. Finansinė parama rekonstruoti melioracijos sistemas bus teikiama tik tuo atveju, jei atitiks Vandens pagrindų direktyvos nuostatas (ypač 4(7), (8) ir (9) straipsnių) ir, jei reikalinga, bus numatytos tinkamos poveikio mažinimo priemonės Upių baseinų valdymo planų lygmenyje.

3.3. Ex ante vertinimo ataskaita

Žr. pridedamus dokumentus

4. SSGG IR POREIKIŲ NUSTATYMAS

4.1. SSGG

4.1.1. Išsamus bendras programavimo srities esamos padėties aprašymas, grindžiamas bendraisiais ir konkretios programos aplinkybių rodikliais ir kita kokybine atnaujinta informacija

- **Socialinė–ekonominė kaimo situacija**

Kaimo vietovės [1] užima 97 proc. Lietuvos teritorijos, arba 63,3 tūkst. km² [2] (*2 specifinis turinio rodiklis*). Jose gyvena trečdalis visų šalies gyventojų (*1 specifinis turinio rodiklis*). Gyventojų tankumas kaimo vietovėse siekia tik trečdalį vidutinio šalies rodiklio – 15,7 gyventojų / km² (*3 specifinis turinio rodiklis*).

Nuo 2008 m. iki 2013 m. kaimo gyventojų skaičius sumažėjo apie 9,5 proc. Skaičiaus mažėjimo tempas buvo toks pat, kaip ir mieste, tačiau kaimo vietovėse sparčiau mažėjo jauniausio – iki 15 m. – amžiaus gyventojų dalis. Be to, padidėjo kaimo gyventojų, sulaukusių 65 m. amžiaus, dalis. Tai rodo, kad kaimo visuomenė sensta.

Sprendimui išvažiuoti iš kaimo įtakos pirmiausiai turi **pajamų mieste ir kaime skirtumai** – 2013 m. vidutinės disponuojamosios pajamos vienam namų ūkio nariui mieste buvo 22,4 proc. didesnės nei kaime. Mažėjant kaimo gyventojų skaičiui, mažėja mokyklų ir darželių skaičius kaimo vietovėse: palyginti su 2008–2009 mokslo m., 2012–2013 m. mokyklų skaičius sumažėjo 106, ikimokyklinio ugdymo įstaigų skaičius – 38. Nors teigiami pokyčiai 2007–2012 m. įvyko kaimo vietovių vandentvarkos srityje, kaimo gyventojų, ypač jaunimo, netenkina pasenęs gyvenamasis būstas kaime [3]. Jaunimui taip pat trūksta laisvalaikio praleidimo vietų, paslaugų.

Lietuvoje pastaraisiais m. ryškėja tendencija keltis gyventi iš miesto į kaimą, ypač į kaimo vietoves, esančias šalia didžiųjų šalies miestų. 2012 m. net 84 proc. atvykusiųjų gyventi į kaimą sudarė buvę Lietuvos miestų gyventojai [4]. Didžiųjų šalies miestų gyventojų apklausa rodo, kad net ketvirtadalis jų norėtų gyventi kaime. Jaunimo požiūris į gyvenimą kaime dar palankesnis – jame norėtų gyventi net 36 proc. apklaustų studentų ir moksleivių [5].

Įgyvendinus RAIN–2 projektą, **plačiajuosčio ryšio aprėptis** kaimo vietovėse siekia 98 proc. Nors nuo 2008 m. prieigą prie interneto turinčių namų ūkių dalis kaime išaugo 7,5 proc., tačiau palyginti su miestu, ši dalis išlieka mažesnė (atitinkamai 62,2 proc. ir 40,7 proc.). Taigi vis dar išlieka didelis poreikis sumažinti skirtumus tarp miesto ir kaimo gyventojų galimybių naudotis sparčiu interneto ryšiu, sprendžiant „paskutinės mylios“ problemą dalyje šalies kaimo vietovių. Palyginti su 2012 m., 2013 m. pagrindinių viešųjų ir administracinių paslaugų perkėlimas į elektroninę erdvę pagerėjo bei padidėjo 7 proc. punkto [6]. 2009 m. analizuojant žemės ūkio sektoriaus institucijas buvo išskirta daugiau nei 160 viešųjų paslaugų. Didelė jų dalis (37 proc.) vis dar buvo neperkelta į elektroninę erdvę.

Kaimo gyvenamoji **infrastruktūra** nevisuomet atitinka gyventojų poreikius. Aktualia problema – senų asbestinių stogų keitimas į naujus, atitinkančius aplinkosaugos ir sveikatos reikalavimus, stogus. Kaimo gyventojai ne visuomet išgali šios dangos pakeisti į neasbestinę, o tai kelia pavojų sveikatai ne tik pačiam savininkui, bet ir aplinkiniams. Lyginant miestų ir kaimo vietoves, itin akivaizdūs nuotekų tvarkymo sistemų netolygumai – nuotekų tvarkymo paslauga prieinama apie 91 proc. didžiųjų miestų ir tik apie 16 proc. kaimo gyventojų [7]. Eurostato duomenimis, 16,6 proc. lietuvių lig šiol naudojami lauko tualetai.

Kaimo gyventojams trūksta pagrindinių paslaugų, dėl ko jiems tenka važinėti į miestą. Atokesnių kaimo vietovių gyventojams tenka važinėti į darbovietę kitoje vietovėje. Lietuvos valstybinės reikšmės kelių ilgis – 21254 km, iš jų keliai su žvyro danga (2014 m. duomenimis) sudaro 34 proc. Ypač blogos būklės yra rajoniniai ir vietiniai keliai – atitinkamai 50,6 proc. ir 64,9 proc. jų sudaro žvyrkeliai, kurie neretai kerta gyvenamąsias teritorijas. Dėl blogos kelių būklės 2014 metais rajoninių kelių ruožuose su žvyro danga dėl pavasario polaidžio, eismas buvo ribojamas 3440 km (47 proc. nuo bendro rajoninių kelių su žvyro danga ilgio). Tai apriboja kaimiškose vietovėse gyvenančių žmonių ir verslo subjektų susisiekimo galimybes.

Kaimo vietovėse aktuali **nedarbo problema**. 2013 m. kaimo vietovių gyventojų nedarbo lygis siekė 15,7 proc. ir buvo 3,9 proc. p. didesnis už vidutinį nedarbo lygį šalyje, siekusį 11,8 proc. (ES-28 vidutinis nedarbo lygis kaime – 10,3 proc.). Jaunų, 15–24 m. amžiaus, kaimo gyventojų nedarbo lygis siekė net 27,4 proc. ir buvo 5,5 proc. p. didesnis nei vidutiniškai šalyje (*7 turinio rodiklis*). Palyginti su 2011 m., nedarbo lygis sumažėjo, tačiau priešingai nei mieste, kaime nedarbo lygio mažėjimą daugiausiai skatino išaugęs sezoninių darbų skaičius bei gyventojų migracijos procesai, todėl pasiekti pokyčiai vertintini kaip trumpalaikiai [8]. Ilgalaikių bedarbių (neturinčių darbo vienerius metus ar ilgiau) tarp kaimo gyventojų dalis 2012 m. sudarė 52,3 proc. visų kaimo bedarbių, mieste – 46,5 proc.

Nepakankamas profesinis pasirengimas, kvalifikacijos ir verslumo stoka yra viena iš pagrindinių kaimo gyventojų nedarbo priežasčių. 2012 m. savarankiškai dirbančių asmenų skaičius kaime sudarė 17,6 proc. visų užimtųjų [9] (*4 specifinis turinio rodiklis*).

Tai, kad žemas **išsilavinimas** yra viena iš pagrindinių Lietuvos kaimo gyventojų nedarbo priežasčių, rodo ir bedarbių struktūra pagal profesijų grupes. 2012 m. didžiausią dalį bedarbių kaime (t.y. 44,3 proc.) sudarė nekvalifikuoti darbininkai.

Išlieka skirtumas tarp kaimo ir miesto jaunimo požiūrio į išsilavinimo svarbą. 18–24 m. jaunimo, neturinčio išsilavinimo ir nesimokančio, dalis Lietuvos kaime siekė 11,7 proc. ir buvo net 8 proc. punktais didesnė nei mieste. Viena to priežasčių – kaimo vietovėse augantis socialinės rizikos šeimų skaičius.

Sudėtingą situaciją kaimo gyventojų išsilavinimo ir įgūdžių atžvilgiu atspindi ir „Mokymosi visą gyvenimą lygio“ rodiklis: 25–64 m. amžiaus kaimo gyventojų, per keturias savaites dalyvavusių formaliame arba neformaliame mokyme, dalis nuo visų to paties amžiaus gyventojų skaičiaus 2012 m. sudarė tik 2,2 proc.

Kartu su mažėjančiu kaimo gyventojų skaičiumi ir menka kvalifikuotos darbo jėgos pasiūla, žemos gyventojų pajamos stabdo verslo plėtrą kaimo vietovėse. Gyventojų, gyvenančių žemiau **skurdo ribos** (iki socialinių išmokų, išskyrus pensijas), dalis 2012 m. kaime siekė 40,3 proc. (*5 specifinis turinio rodiklis*). Motyvaciją dirbti ir siekti gerovės stabdo ilgalaikis pašalpų mokėjimas, santykinai aukštas socialinių išmokų lygis, palyginti su darbo užmokesčio minimumu ar vidurkiu. 2012 m. socialinės išmokos sudarė 35 proc. kaimo gyventojų bendrosiose pinigines pajamose, miesto gyventojų – 23 proc. [10].

Potencialą spręsti kaimo gyventojų užimtumo, socialinės įtraukties problemas Lietuvoje turi savanorystė, **bendruomeninės iniciatyvos ir partnerystė**, kurios aktyviai plėtojamos Lietuvos kaimo vietovėse. Lietuvos kaimo vietovėse veikia ir įgyvendina vietos plėtros strategijas 51 vietos veiklos grupė (toliau – VVG), per 1,7 tūkst. kaimo bendruomeninių organizacijų [11]. Palyginti su 2004 m., kaimo bendruomenių skaičius padvigubėjo. VVG atstovaujama teritorija apima 99 proc. kaimo vietovių, tačiau VVG veiklos žemėlapis nuolat kinta (vienoje teritorijoje kuriasi kelios VVG; jungiasi į stambesnius vienetus). Didžioji dauguma kaimo bendruomeninių, nevyriausybinių organizacijų, VVG aktyviai dalyvauja VVG tinklo, Lietuvos kaimo tinklo veikloje. **Lietuvos kaimo tinklas** turi daugiau kaip 900 narių. Be jau minėtų organizacijų jį sudaro savivaldybės, žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriams atstovaujančios

organizacijos, mokslo institucijos.

Išaugo kaimo bendruomeninių ir kitų nevyriausybinų organizacijų gebėjimai projektinėje veikloje. 2007–2013 m., įgyvendinant vietos plėtros strategijas, buvo paremta 2,7 tūkst. vietos projektų skirtų kaimo vietovėje esantiems pastatams ir erdvėms sutvarkyti, bendruomenių materialinės techninės bazės stiprinimui ir (arba) sukūrimui, kultūrinėms veikloms įgyvendinti. Tačiau tik 5,3 proc. vietos projektų buvo susiję su ekonominės ar socialinės veiklos, generuojančios pajamas, vystymu. Nors buvo įgyvendinti tarptautinio ir tarpregioninio bendradarbiavimo projektai, tačiau miesto ir kaimo bendradarbiavimas buvo nepakankamas.

- **Žemės ūkio ir kitų sektorių situacija**

Darbo rinkos pokyčiai rodo, kad Lietuvoje **užimtumo struktūra** pamažu artėja prie postindustrinėms šalims būdingos užimtumo struktūros, kurioje vyrauja užimtumas paslaugų sektoriuje. 2013 m., palyginti su 2004 m., užimtųjų žemės ūkyje ir susijusiose paslaugose dalis užimtumo struktūroje sumažėjo nuo 15,2 iki 7,4 proc. (*13 turinio rodiklis*). Tačiau pirminio ekonomikos sektoriaus vaidmuo kaimo gyventojų užimtumui vis dar reikšmingas ir žymiai viršija ES-27 vidurkį (4,6 proc.).

Žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriai yra vieni pagrindinių šalies ūkio sričių [12]. Šiuose sektoriuose 2013 m. dirbo 11,4 proc. šalies užimtųjų darbuotojų (*13 turinio rodiklis*) (vidutiniškai ES-28 žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose - 4,99 proc.).

Lietuvos žemės ūkyje, miškininkystėje ir žuvininkystėje sukurta **bendroji pridėtinė vertė** 2013 m. – 1198,7 mln. EUR arba 3,8 proc. šalies BPV (*10 turinio rodiklis*), t.y. daugiau kaip 2 kartus didesnė nei vidutiniškai ES-28 šalyse (195 902,9 mln. EUR arba 1,7 proc. visos BPV).

Eurostat duomenimis, Lietuvos žemės ūkio ir susijusių veiklos rūšių produkcija (be miškininkystės ir žuvininkystės) nuo 2010 m. didėjo ir 2013 m. sudarė 0,7 proc. ES-28 produkcijos. Šioje struktūroje didžiausias dalis sudarė grūdai ir pienas – atitinkamai 31,4 ir 19,7 proc.

Per 2010–2013 m. laikotarpį atitinkamai didėjo ir žemės **ūkio ir maisto produktų eksportas**, o užsienio prekybos balansas išliko teigiamas.

Maisto produktų ir gėrimų pramonė yra viena didžiausių Lietuvos išgaunamosios ir apdirbamosios pramonės šakų – jos parduotos produkcijos dalis sudaro 18,6 proc. (2013 m.). Per pastaruosius dešimtmečius šios pramonės įmonės diegė naujas technologijas, buvo rekonstruotos ir modernizuotos, siekiant atitikti ES reikalavimus. Nors per 2008–2012 m. laikotarpį bendrosios pridėtinės vertės, tenkančios vienam užimtajam šioje pramonėje, vidutinis metinis augimas buvo trečias pagal dydį ES (+10,4 proc.), tačiau 2012 m. ji vis dar buvo gerokai mažesnė negu ES vidurkis (*16 turinio rodiklis*). Todėl maisto pramonės įmonėms, siekiančioms išlikti konkurencingomis, būtina sparčiau didinti darbo našumą, diegti inovacijas ir naujas technologijas, gerinti produktų kokybę, pridėtinę vertę ir rinkodarą.

Lietuvoje vyrauja smulkūs dirbamos ir miško žemės plotai ir ryški **poliarizacija** pagal ūkio dydį. Smulkūs ūkiai nuo 2 ha iki 5 ha Lietuvoje sudaro 42,43 proc. (ES – 20,20 proc.), o nuo 5 ha iki 10 ha. – 19,96 proc. visų ūkių (ES – 10,92 proc.). Sparčiai mažėja vidutinių ūkių, valdančių iki 30 ha žemės ūkio naudmenų, dalis ir jų valdomas žemės plotas, ir auga stambiųjų ūkių, valdančių 30–50 ha bei daugiau kaip 50 ha žemės ūkio naudmenų, dalis ir jų valdomas žemės plotas. 2007–2010 m. vidutinis **ūkio dydis** padidėjo 19 proc., o bendras ūkių skaičius sumažėjo 13 proc. (*17 turinio rodiklis*). Vidutinis ūkio dydis Lietuvoje (13,7 ha 2010 m.) išlieka 3,5 proc. mažesnis negu ES-27 vidurkis (14,2 ha).

Suskaidyti žemės sklypai apsunkina žemės ūkio darbų organizavimą ir didina gamybos išlaidas bei nulemia

žemės konsolidacijos, kaimo teritorijų kompleksinio planavimo būtinybę. Tačiau žemės konsolidacijos procesas yra palyginti lėtas. 2013 m. VĮ „Valstybės žemės fondas“ duomenimis, bendras numatomas konsoliduoti plotas siekė apie 26,5 tūkst. ha, o suinteresuotųjų asmenų skaičius buvo 3314.

Darbo našumas žemės ūkyje yra daug mažesnis už vidutinį visuose šalies ekonomikos sektoriuose (2013 m. daugiau kaip 2 kartus) (*12 turinio rodiklis*) ir 1,5 karto mažesnis už vidutinį ES-28 šalyse narėse (*14 turinio rodiklis*). Žemesnį darbo našumą žemės ūkyje lemia technologinių procesų priklausomybė nuo gamtinių veiksnių, žemės ūkio vaidmuo, teikiant viešąsias prekes ir paslaugas, žemas smulkių ir vidutinių ūkių modernizavimo lygis [13], inovacijų trūkumas, suskaidyti dirbamos žemės plotai, nepakankamas ūkininkų profesinis pasirengimas.

Žemės ūkio ir maisto produktų savikainai bei galutiniams ūkinės veiklos rezultatams didelį poveikį daro energetinių išteklių, mineralinių trąšų ir kitų materialinių **išteklų kainos**. 2011 m., palyginti su 2007-aisiais, Lietuvos žemės ūkyje įsigyto kuro kainos padidėjo 35 proc., elektros energijos – 44 proc., mineralinių trąšų – 60 proc. Ūkių apskaitos duomenų tinklo (ŪADT) duomenimis, 2011 m., palyginti su 2007 m., augalininkystės ūkių išlaidų struktūroje mineralinėms trąšoms tenkanti dalis padidėjo 5 proc., augalų apsaugos produktams ir degalams – po 2 proc. Šių ūkių pelningumas sumažėjo 10 proc.

Dėl investicinės paramos, skirtos ūkininkų ūkiams modernizuoti ir finansinių instrumentų, palengvinančių ūkininkams skolinimosi sąlygas, išaugo ūkių **apsirūpinimas kapitalu** (*28 turinio rodiklis*). Labiausiai išaugo stambiųjų ūkių apsirūpinimas kapitalu, pirmiausia modernia žemės ūkio technika. ŪADT duomenimis, 2011 m. ūkių, valdančių daugiau kaip 100 ha, apsirūpinimas kapitalu buvo 3 kartus didesnis, palyginti su vidutiniu šalies rodikliu; ūkių, valdančių nuo 50 iki 100 ha – 1,9 karto; ūkių, valdančių mažiau kaip 50 ha – tik 59 proc. Daugumos stambiųjų ūkių techninis potencialas ir ūkio infrastruktūra yra modernizuota, gamybos apimtys užtikrina masto ekonomiją, didelį darbo našumą ir ūkininkų pajamas, taip pat eksporto galimybes, o ūkių ekonomika atitinka rizikos valdymo principus.

Dėl prastesnio apsirūpinimo kapitalu pridėtinė vertė, sukuriama smulkiuosiuose ir vidutiniuose ūkiuose, išlieka maža. ŪADT duomenimis, 2011 m. bendrasis pelnas subsidijomis, tenkantis vienam sąlyginiam darbuotojui, ūkiuose, naudojančiuose mažiau kaip 50 ha, buvo 66 proc. mažesnis, palyginti su šalies vidurkiu, ir 4 kartus mažesnis, palyginti su ūkių, valdančių daugiau kaip 50 ha. Esamos šių ūkių finansinės galimybės modernizuoti ūkius arba investuoti į perdirbamos žemės ūkio produkcijos pridėtinės vertės didinimą yra nepakankamos.

Siekiant palengvinti finansinių išteklių prieinamumą, 2007–2013 m., panaudojant EŽŪFKP lėšas, buvo taikoma finansų inžinerijos priemonė, teikiant lengvatines paskolas tik žemės ūkio veiklos subjektams. 2009 m. įsteigtas Paskolų fondas suteikė 474 paskolas žemės ūkio valdų modernizavimui ir perdirbimui už 39 mln. EUR. Tačiau ir kiti verslo subjektai kaime (ypač pradedantys verslą) susiduria su finansavimo paslaugų trūkumu rinkoje [14], todėl išlieka aktualu tęsti finansinių instrumentų naudojimą ir taikyti įvairesnes jų formas bei naudoti jas platesniam investicijų spektrui (ne tik žemės ūkio veiklai, žemės ūkio produktų perdirbimui, bet ir kitoms veikloms).

Nepalankia linkme kinta **ūkininkaujančių struktūra pagal amžių**. Ūkininkai iki 35 m. amžiaus 2010 m. sudarė tik 5,9 proc. visų ūkininkaujančiųjų (*23 turinio rodiklis*). Tai kelia grėsmę sklandžiai kartų kaitai žemės ūkyje ir ūkininkavimo tradicijų tęstinumui.

2010 m. Lietuvoje tik 30 proc. ūkininkaujančių asmenų turėjo bazinį ir visapusišką **profesinį pasirengimą** ūkininkauti (*24 turinio rodiklis*). Nors Lietuvoje specialistus ir kvalifikuotus darbuotojus žemės, maisto, miškų ūkiui rengia 2 universitetai, 8 kolegijos ir 38 profesinio mokymo įstaigos (dauguma pastarųjų įsikūrę kaimo vietovėse arba nedideliuose miestuose), paskutiniaisiais metais žemės ūkio specialybės tampa vis

mažiau populiarios.

Lietuvoje tradiciškai yra svarbus **gyvulininkystės sektorius**. Nors Lietuvos specifiškumas, t.y. geografinė padėtis, gamtinės sąlygos, ūkininkavimo tradicijos, yra palankus plėtoti gyvulininkystę, o mėsos, pieno ir kitų perdirbimo įmonių techninis potencialas sudaro visas galimybes perdirbti gyvulininkystės produktus, dėl reikalingų didelių investicijų, darbo išteklių, nepertraukiamo darbo proceso ir mažesnių pajamų suinteresuotumas plėtoti gyvulininkystę mažėja. Eurostat žemės ūkio surašymo duomenimis, 2010 m., palyginti su 2007 m., sąlyginis gyvulių skaičius Lietuvoje sumažėjo beveik 13 proc. (*21 turinio rodiklis*). Sumažėjo ir gaminamos produkcijos apimtys – 2012 m., palyginti su 2007 m., mėsos (skerdienos svoriu, įskaitant subproduktus ir taukus), pagaminta 8,4 proc., pieno – 8,2 proc. mažiau. Siekiant patenkinti vidaus rinkos poreikius ir konkuruoti tarptautinėse rinkose, būtina užtikrinti žaliavos gamybos apimtį, plėtoti veislinę gyvulininkystę.

2013 m., palyginti su 2008 m., mažėjo kai kurių ūkinių rūšių gyvūnų skaičius. 2013 m. sausio 1 d. Lietuvoje buvo laikoma 12,6 proc. mažiau galvijų nei 2008 m., karvių – 20,1 proc. [15], kiaulių – 12,5 proc. (*7 specifinis turinio rodiklis*). Nacionalinėje 2014–2020 m. gyvulininkystės sektoriaus plėtros programoje numatyta didinti ūkinių gyvūnų skaičių: iki 2020 m. numatyta 15 proc. padidinti galvijų skaičių, kiaulių skaičių – 20 proc. [16].

Lietuvoje išnaudojamos ne visos galimybės išauginti **daržoves, vaisius ir uogas** bei aprūpinti jais šalies gyventojus. Apsirūpinimo šalyje užaugintomis daržovėmis rodiklis pastaraisiais metais mažėjo: 2008 m. sudarė 84 proc., 2012 m. – 76 proc. Apsirūpinimo vaisiais ir uogomis rodiklis 2008 m. sudarė 68 proc., 2012 m. – 56 proc. (*8 specifinis turinio rodiklis*). Šių sektorių nestabilumui didelę įtaką daro gamtinės sąlygos. 2008–2012 m. lauko daržovių derlingumo svyravimas siekė 16,9 proc., t. y. nuo 195 - 2008 m. iki 228 - 2012 m., skaičiuojant 100 kg/ha. Vaisių ir uogų derlingumo svyravimas siekė 15,7 proc., t. y. nuo 38 2008 m. iki 32 2012 m., skaičiuojant 100 kg/ha. Nors skirtingais metais tiek daržovių, tiek vaisių ir uogų derlingumo svyravimai gali siekti iki 30 proc., 2007–2010 m. daržovių, išauginamų šiltnamiuose, derlius sumažėjo trečdaliu – nuo 35,3 iki 23,8 tūkst. t.

Stiprėjant gyventojų nuostatomis dėl sveikos mitybos, Lietuvoje auga **ekologiškų** žemės ūkio ir maisto produktų paklausa. 2013 m. plotas, kuriame ekologiškai ūkininkaujama, užėmė 5,5 proc. žemės ūkio naudmenų ir buvo artimas ES-28 vidurkiui (5,8 proc.) (*19 turinio rodiklis*). Iki 2013 m. šis plotas nuolat didėjo.

2013 m., palyginti su 2012 m., sertifikuotų **išskirtinės kokybės produktų** gamintojų skaičius išaugo 53 proc., plėtėsi ir šių produktų gamybos apimtys bei asortimentas: sertifikuoti pirmieji išskirtinės kokybės pieno gaminiai, 17 proc. padidėjo sertifikuotų bičių šeimų kiekis, 47 proc. išsiplėtė išskirtinės kokybės vaisių ir daržovių auginimo plotai [17].

Didėjant šviežių ir natūralių, aukštos kokybės, vartotojų gyvenamojoje vietoje užaugintų ir pagamintų žemės ūkio ir maisto produktų paklausai, ūkininkams, ypač smulkiems ir vidutiniams, atsirado galimybės gaminti didesnės pridėtinės vertės žemės ūkio ir maisto produkciją, parduoti savo produkciją tiesiogiai vartotojams, ir taip padidinti savo pajamas. Nors Lietuvoje paplito tiesioginių pardavimų formos (pavyzdžiui, stacionarūs ir mobilūs ūkininkų turgeliai), tačiau tiesioginiai pardavimai Lietuvoje nėra pakankamai išplėtoti. Šiandien Lietuvoje mažai dėmesio skiriama smulkių ūkių bendrai veiklai ir vietinės maisto produktų rinkos plėtrai, nepakankamai įgyvendinami verslo logistikos sprendimai, siekiant miesto ir kaimo bendradarbiavimo, kuriant trumpo tiekimo grandines.

Ūkių, ypač smulkiųjų ir vidutinių, problemas galėtų spręsti spartesnė **bendradarbiavimo (kooperacijos)** plėtra ir gamintojų grupių steigimas. 2012 m. Lietuvoje veikė 200 žemės ūkio kooperatyvų (kooperatinių

bendrovių) (*6 specifinis turinio rodiklis*), tačiau jų turima atitinkamų produktų rinkos dalis vis dar lieka labai maža, o veikla orientuota į žaliavinių produktų realizavimą, bet ne jų perdirbimą. Didžiausią rinkos dalį (apie trečdalį) kooperatinės bendrovės (kooperatyvai) 2012 m. turėjo žaliavinio pieno rinkoje.

Lietuvos ūkininkai nepakankamai diversifikuoja ekonominę veiklą: kaip rodo 2010 m. Žemės ūkio surašymo rezultatai, tik 0,8 proc. didesnių nei 1 ha ūkių užsiima kita, ne žemės ūkio veikla, iš kurios gauna pajamas (ES vidutiniškai – 14,3 proc.).

Sudėtinga situacija ir kaimo vietovėse plėtojamų **verslų** atžvilgiu. 2013 m. kaime buvo apie 10 tūkst. mažų ir vidutinių įmonių (MVĮ), iš jų 78 proc. – mikroįmonės. Kaimo MVĮ sudaro 15,2 proc. Lietuvoje veikiančių tokių įmonių skaičiaus (*9 specifinis turinio rodiklis*). Tai rodo, kad verslas daugiausia plėtojamas miestuose, kuriuose yra didesnė rinka, skiriamas didesnis dėmesys infrastruktūros plėtrai, palankesnės nei kaimo vietovėse sąlygos gyventojų verslumo ugdymui, aukštesnė žmoniškųjų išteklių kvalifikacija, didesnė verslo konsultavimo paslaugų pasiūla. Pastebėtina, kad kaimo vietovėse, kuriose vyrauja žemės ūkio veiklai nepalankios sąlygos, vyrauja neigiamos MVĮ plėtros tendencijos: tokio tipo vietovėse 2013 m. 1000-iui darbingo amžiaus kaimo gyventojų teko 10,1 MVĮ [18] (*10 specifinis turinio rodiklis*).

Turizmas – viena sparčiausiai vystomų alternatyviųjų žemės ūkiui veiklų kaime, ypač tose vietovėse, kurios mažiau tinka žemės ūkio veiklai. Kaimo turizmo paslaugų paplitimą lemia natūralūs ir didelė gamtine verte pasižymintys Lietuvos kaimo kraštovaizdžiai, saugojamos ir puoselėjamos istorinės, kultūrinės vertybės, išlaikyti unikalūs kaimo bruožai. Per pastaruosius penkerius metus kaimo turizmo sodybų skaičius išaugo per 13 proc., vietų jose skaičius – daugiau kaip 30 proc. (*11 specifinis turinio rodiklis*). Daugėja užsienio turistų, poilsiaujančių kaimo turizmo sodybose. Kaimo vietovėse teikiamų turizmo paslaugų asortimentas plečiasi – jos teikiamos ir kempinguose, turistinėse stovyklose, nors teikiamų paslaugų įvairovė yra nepakankama (ypač trūksta paslaugų, orientuotų į šeimos laisvalaikį) [19]. Kaimo turizmą plėtojantys verslininkai per mažai tarpusavyje bendradarbiauja plėtodami paslaugų įvairovę.

Siekiant įvairinti ūkinę veiklą kaimo vietovėse bei propaguoti Lietuvos tautinės kultūros vertybes, nuo 2009 m. kaimo vietovėse skatinamas **tradicinių amatų centrų** steigimas. 20 - čiai tradicinių amatų centrų, išsidėsčiusių visoje Lietuvos teritorijoje, buvo suteikta parama įsikurti, tačiau būtina plėsti šių centrų veiklos galimybes.

Žemės ūkio ir kaimo plėtros srities **mokslinius tyrimus** Lietuvoje vykdo keletas mokslo institucijų. Žemės ūkio mokslo tinklo plėtros tikslais įsteigtas integruotas mokslo, studijų ir verslo centras (slėnis) „Nemunas“ [20], kurio veikla jungia žemės ūkio ir kaimo plėtros mokslo ir mokymo sistemoje dalyvaujančius institutus ir universitetus [21], Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnybą, verslo atstovus [22]. Tačiau, ekspertų nuomone, pastebimas nepakankamas mokslo tyrimų rezultatų pritaikymas praktikoje ir diegimas į rinką.

Lietuvoje veikia žemės ūkio **konsultavimo paslaugų** tinklas. Žemdirbių ir kaimo gyventojų konsultavimo veiklą vykdo Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnyba, Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmai, kitos viešos ir privačios konsultavimo įstaigos. Konsultuojama augalininkystės, sodininkystės ir daržininkystės, gyvulininkystės, statybos, inžinerijos, kaimo turizmo ir žemės ūkio verslų plėtros, žemės ūkio ir kaimo ekonomikos, žemės ūkio ir kaimo verslo buhalterinės apskaitos ir kitais klausimais. Minėtos institucijos taip pat vykdo ir neformalųjį suaugusiųjų mokymą.

Keičiantis ūkininkavimo reikalavimams ūkininkams ir miško savininkams reikalingos naujos žinios ir gebėjimai spręsti specifines ūkininkavimo problemas, susijusias su ūkio valdymo reikalavimų laikymusi, klimatui ir aplinkai naudingos ūkininkavimo praktikos taikymu, aplinkos apsaugos standartų diegimu. Kaimo vietovėse besikuriančios ir veikiančios MVĮ stokoja patirties plėtodamos verslą, sprendamos

aplinkosauginius ūkinės veiklos klausimus.

Tikintis inovatyvių sprendimų ir naujovių žemės ir miškų ūkio srityse svarbu plėsti bendradarbiavimą tarp mokslo, konsultantų ir gamintojų, stiprinti jų tarpusavio ryšius, atlikti daugiau tikslinių mokslinių tyrimų.

- **Aplinkos situacija**

Žemės ūkio paskirties žemė užima per 60 proc. (2013 m.) Lietuvos teritorijos, ir tai žymiai daugiau nei 2006 m. buvo ES-28 vidurkis (49 proc.) (*31 turinio rodiklis*). Šalies miškingumas siekia apie trečdalį visos teritorijos, o 2020 m. numatomas ne mažesnis kaip 35 proc. [23].

Nors Lietuvos gamtiniai išteklių palankūs žemės ūkiui vystyti, tačiau šalies gamtinis kapitalas turi būti saugojamas, tausojamas ir puoselėjamas. [24]. Tam tikrose vietovėse yra **gamtinių kliūčių**, kurios kelia grėsmę žemės ūkio paskirties žemės naudojimo tęstinumui arba jos apleidimui. Jose ūkininkavimas turėtų būti tęsiamas siekiant išlaikyti gyvybingą kaimą, apsaugoti bei gerinti aplinką, išlaikyti kraštovaizdį bei neprarasti potencialių turizmo teritorijų. Lietuvoje mažiau palankios ūkininkauti vietovės sudaro 57,1 proc. žemės ūkio naudmenų (2005 m.) (*32 turinio rodiklis*).

Nuo 2012 m. valstybės įmonė Valstybės žemės fondas, siekdama užtikrinti tinkamą žemės naudojimą pagal paskirtį, nuotoliniu būdu nustato laikinai **nenaudojamos žemės**, kuri reguliariai neprižiūrima ir palapsniui blogėja jos kokybė, plotą. 2013 m. šis plotas sudarė 5,4 proc. žemės ūkio naudmenų ploto. Todėl svarbu skatinti racionalų žemės išteklių naudojimą, gražinant žemę į ūkininkavimą arba paverčiant ją kitomis žemės naudmenomis, tinkamomis alternatyviai ūkinei veiklai vykdyti, taip pat ir apželdinant mišku.

Lietuva pasižymi **didelės gamtinės vertės (DGV) teritorijomis** (1,52 mln. ha, arba 23,3 proc. šalies teritorijos). Lietuvoje prie DGV teritorijų priskiriamos natūralios pievos (pagal pievų inventorių) (1 tipas); vietovės, kuriose vykdoma DGV ūkininkavimo praktika gamtinio karkaso ar CORINE pievų ir ganyklų teritorijose (2 tipas); saugomos gamtinės teritorijos (įskaitant Natura 2000 vietoves); taip pat įvairių tipų pelkės (3 tipas). 2012 m. 20,8 proc. visų žemės ūkio naudmenų buvo plėtojamas DGV ūkininkavimas, pasižymintis savybėmis, prisidedančiomis prie biologinės įvairovės išsaugojimo arba saugomų rūšių ir buveinių palaikymo (*37 turinio rodiklis*).

Lietuva pasižymi gausia **biologine įvairove**. Reikia pažymėti, kad biologinės įvairovės būklė per 1994–2013 m., beveik nepasikeitė (vertinant pagal kaimo paukščių populiacijų indeksą) [25]. Nuo 2000 m. Lietuvoje stebimas pakankamai tolygus bendras **laukinių paukščių** populiacijų kaimo vietovėse mažėjimas (*35 turinio rodiklis*). Tačiau Kaimo plėtros programų priemonės taip pat prisideda prie biologinės įvairovės ir kaimo paukščių populiacijų indekso stabilaus palaikymo. 2006 – 2013 m. kaimo paukščių populiacijos indeksas išliko stabilus. Tam įtakos turėjo ir specialios pievų tvarkymo programos. Apskritai, sustabdyti biologinės įvairovės nykimą yra vienas iš svarbių 7 – osios Aplinkosaugos veiksmų programos tikslų [26].

Lietuva, siekdama saugoti kaimo gyvenamųjų vietovių aplinką ir kaimo kraštovaizdžiui būdingą biologinę įvairovę, dalyvauja Europos ekologiniame tinkle „**NATURA 2000**“. Šios teritorijos sudaro 13 proc. šalies bendro ir 69 proc. saugomų teritorijų ploto (*34 turinio rodiklis*). Lietuvoje yra 83 PAST ir 406 BAST vietovės. Natura 2000 teritorijose taikomi apribojimai įgyvendinant direktyvų 92/43/EEB ir 2009/147/EB reikalavimus nustatyti įvairiuose teisės aktuose. Tačiau, kaip rodo 2007–2013 m. KPP priemonės „NATURA 2000“ įgyvendinimo patirtis, žemės ūkio gamintojų dalyvavimas biologinės įvairovės išsaugojimo iniciatyvose nėra pakankamas. 2007-2012 m. pagal priemonę „NATURA 2000“ paremtas plotas sudarė 10,8 proc. viso „NATURA 2000“ tinklui priskirto žemės ūkio naudmenų ploto (147 tūkst. ha). Tačiau norinčių dalyvauti šioje priemonėje asmenų skaičius nuolat didėja. Svarbu, kad biologinės įvairovės išsaugojimo veiklos nuolat būtų derinamos su žemės ūkio paskirties žemės ir miškų valdymo veiksmis,

sudarant prielaidas šalies teritorijos potencialo (gamtinių, rekreacinių išteklių, kraštovaizdžio) natūralumo išsaugojimui, formuojant subalansuotą kraštovaizdį [27]. Rengiama Prioritetinių veiksmų programa, kuri sustiprins Paukščių ir Buveinių direktyvų įgyvendinimą.

Lietuvos **miškingumas** yra 32,6 proc. – miško žemė užima 2174 tūkst. ha šalies teritorijos. Iš jų valstybinės reikšmės miškai sudaro 49,6 proc. (1077,7 tūkst. ha), privatūs – 39,2 proc. (852,6 tūkst. ha), rezervuoti nuosavybės teisei atkurti – 11,2 proc. (243,3 tūkst. ha). Lietuvos miškai skirstomi į 4 grupes pagal jų pagrindinę funkciją. I miškų grupei – rezervatiniams miškams - priskirta 26,3 tūkst. ha (1,2 proc.) miškų. Juose laisvai formuojasi miško ekosistemos, uždrausta bet kokia ūkinė veikla. II miškų grupei – specialios paskirties miškams - priskirta 266,8 tūkst. ha (12,3 proc.), kurių pagrindinė funkcija – biologinės įvairovės išsaugojimas ir rekreacija. III miškų grupei – apsauginiams miškams - priskirta 331,4 tūkst. ha (15,2 proc.). IV grupės, arba ūkiniai, miškai užima 1 549,2 tūkst. ha – 71,3 proc. viso miškų ploto.

Valstybinius miškus prižiūri 42 miškų urėdijos. Siekiama užtikrinti darnų ir tvarų daugiafunkcio miškų potencialo valdymą [28]. Šalies privačių miškų ūkyje vyrauja smulkios valdos – vidutinis valdos dydis 3,3 ha. Tokias valdas sudėtinga prižiūrėti, miško savininkai menkai motyvuoti vykdyti medienos ruošos darbus ir tiekti medieną rinkai, o ypač nelinkę investuoti į didelių finansinių investicijų reikalaujančias ir mažo pelningumo veiklas, pavyzdžiui, miško atkūrimą želdinant, želdinių ir žėlinių priežiūrą, miško ugdymą, miško kelių infrastruktūros kūrimą ar priežiūrą ir pan. Tai patvirtina didelis kiekis savaiminiam žėlimui paliekamų kirtaviečių (59 proc. visų privačiuose miškuose atkuriamų kirtaviečių) ir labai mažos miško ugdymo apimtys – kasmet privačiuose miškuose jaunuolynų ugdoma apie 1 tūkst. ha, arba tik apie 8 proc. ugdytinų medynų ploto.

Lietuvoje **vandens telkinius** sudaro 832 upių bei 345 ežerų ir tvenkinių. Bendras upių ilgis siekia 14254 km, ežerų ir tvenkinių plotas – 809 km². Lietuvoje išskirti **4 upių baseinų rajonai** (UBR), sudaryti iš vieno ar kelių upių baseinų: Nemuno, Lielupės, Ventos ir Dauguvos. Visi Lietuvos upių baseinai yra tarpvalstybiniai, todėl Lietuvai be glaudaus bendradarbiavimo su kaimyninėmis valstybėmis vandensaugos srityje sudėtinga užtikrinti gerą šalies vandens telkinių būklę. Vienas iš UBR tikslų - įvertinti upių vandens kokybę, kurią sąlygoja ne tik jos baseino teritorijoje vykstantys gamtiniai procesai, bet ir bendras ūkinės veiklos poveikis. Lietuva yra pasitvirtinusi visus UBR valdymo planus ir priemonių programas, įgyvendina kitas Potvynių direktyvos (2007/60/EB) nuostatas.

Vandens kokybė Lietuvos upėse per pastarąjį dešimtmetį žymiai pagerėjo, tačiau Kuršių marios, Baltijos jūros priekrantė, apie du trečdalius Lietuvos upių ir apie trečdalį ežerų dar neatitinka geros vandens būklės reikalavimų. Geros būklės vandens telkinių dalis pagal Bendrosios vandenų direktyvos kriterijus 2012 m. sudarė 54 proc.

Lietuvoje daugumos požeminio vandens baseinų ir telkinių kiekybinė ir cheminė būklė yra gera, požeminio vandens išteklių yra gerokai daugiau, nei jų išgaunama šiuo metu ar numatoma išgauti ateityje, o hidrocheminė spūdinųjų vandeningųjų sluoksnių požeminio vandens sudėtis daugumoje baseinų atitinka higienos normų reikalavimus. Vertinant gruntinio vandens kokybę matyti, kad regioniniu mastu azoto ir fosforo junginių koncentracijos neviršija geriamojo vandens kokybės reikalavimų, tačiau urbanizuotose teritorijose ir intensyvios žemdirbystės plotuose pastebimas pasklidusios taršos poveikis. Tyrimų rezultatai rodo, kad gyvulininkystės kompleksų poveikis gruntinio vandens kokybei greičiausiai yra mažesnis nei iki šiol buvo priimta manyti. Tarša dažniausiai būna lokali ir epizodinė, o vidutinės metinės teršalų koncentracijos tik, palyginti, nedaugelio kompleksų gruntiniame vandenyje viršija didžiausią leistiną koncentraciją.

Lietuvos paviršiniuose ir požeminiuose vandenyse nitrato koncentracija yra viena žemiausių ES (*40 turinio*

rodiklis). Azoto balansas (*40 turinio rodiklis*) žemės ūkio paskirties žemėje 2009–2012 m. buvo teigiamas ir siekė 13,5 kgN/ha/per metus (ES-28 vidurkis – apie 47 kgN/ha/per metus). Per tą patį bendras fosforo balansas žemės ūkio paskirties žemėje buvo neigiamas. Šiuo laikotarpiu iš dirvožemio per metus vidutiniškai buvo „išnešama“ apie 0,5 kgP/ha. Lietuvoje ir toliau išlieka poreikis investuoti į mėšlo tvarkymo technologijas, įskaitant mėšlo laikymą ir paskleidimą, taip pat kitas priemones, susijusias su taršos vandenyse mažinimu [29].

Siekiant geros vandens telkinių būklės įgyvendinant Bendrosios vandens politikos direktyvą 2000/60/EB, Jūrų politikos pagrindų direktyvą, taip pat direktyvą 2009/128/EB, nustatančią Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo ir direktyvą 91/676/EEB dėl vandens apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių, 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu svarbu tęsti 2007–2013 m. pradėtas programas, tokias kaip rizikos vandens telkinių būklės gerinimo, vandens telkinių apsaugos nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje, melioracijos griovių tvarkymo ir kt.

Lietuvoje **dirvožemio kokybė** prastėja dėl natūralių ar ūkinės veiklos skatinamų natūralių procesų, didėjančios dirvožemio antropogeninės fizinės ir cheminės taršos [30]. Pagrindinės spręstinios problemos – mažėjanti dirvožemio organinė medžiaga, pasklidoji (išsklaidytoji) dirvožemio tarša, dirvožemio erozija ir dirvožemio praradimas šlaituose bei teritorijose, kuriose vystosi paviršinio karsto procesas. Pastaraisiais metais stebimi Lietuvos dirvožemių degradacijos požymiai: dirvos sparčiai rūgštėja (ypač Žemaitijoje), ariamajame sluoksnyje mažėja augalams reikalingų maisto medžiagų, humuso, intensyvėja dirvožemio erozijos procesai. Sumažėjus ūkinių gyvūnų skaičiui, tik maža žemės ūkio naudmenų dalis tręšiama mėšlu. Javai pasėlių struktūroje sudaro per didelę dalį, kas neleidžia taikyti moksliskai pagrįstas sėjomainas, o daugiamečių žolių, kurios yra svarbus humuso šaltinis, dalis pasėlių struktūroje labai sumažėjo. Minėti pasėlių struktūros pokyčiai, sėjomainų atsisakymas turi neigiamos įtakos dirvožemio agrocheminėms, fizikinėms ir biologinėms savybėms [31].

Vandens sukeltas dirvožemio ardymas yra vienas iš labiausiai paplitusių dirvožemių degradacijos formų Europoje. Lietuvoje daugiausia dirvožemis apardytas kalvoto reljefo ir stačių šlaitų vietovėse. Dirvožemio praradimas dėl vandeninės erozijos vidutiniškai sudaro 0,81 t/ha per metus (2006 m.) ir yra daugiau nei 3 kartus mažesnis nei vidutiniškai ES-27 (2,76 t/ha per metus, 2008 m.) (*42 turinio rodiklis*).

Žemės ūkio ir miškininkystės indėlis į **klimato kaitos** mažinimą yra susijęs su atsinaujinančios energijos gamyba. Lietuvoje atsinaujinančių išteklių dalis bendroje energijos sąnaudoje 2007–2011 m. padidėjo nuo 16,7 iki 20,3 proc. Nacionalinėje atsinaujinančių energijos išteklių plėtros strategijoje iki 2020 m. numatyta šią dalį padidinti iki 23 proc. [32]. Žemės ūkis ir miškininkystė įneša didžiausią indėlį į atsinaujinančią energetiką. Iš žemės ūkio ir miško biomasės buvo pagaminama didžioji dalis atsinaujinančios energijos (90,9 proc. – 2012 m.). Svarbiausią indėlį į atsinaujinančios energijos gamybą įneša miškininkystė – 82,8 proc. (vidutiniškai ES-28 – 47,2 proc.), o žemės ūkis – 8,1 proc. (vidutiniškai ES-28 – 9,7 proc.) (*43 turinio rodiklis*). Lietuvoje tiesiogiai biomasės ir energetinių augalų auginimui skiriama naudojamų žemės ūkio naudmenų dalis (3,5 proc. – 2007 m.) buvo gerokai didesnė nei vidutiniškai ES-27 (1,6 proc.).

Pažymėtina, kad Lietuvoje neišnaudojamas **biomasės**, ypač atliekinės, biokuro gamybai potencialas. Pagal ekspertinius vertinimus, 2013 m. pabaigos esami pajėgumai leis panaudoti tik apie 30 proc. šiaudų ir 20 proc. miško kirtimo atliekų. Ypač mažai plėtojama biodujų gamyba. Tai neigiamos įtakos turi žemės ūkio subjektų pajamoms bei aplinkos apsaugai. Žemės ūkio sektoriuje veikia tik 5 biodujų jėgainės ir tik viena iš jų – prie gyvulininkystės komplekso. Vien stambiuose kiaulių kompleksuose, kurių Lietuvoje yra apie 25, per metus susikaupia daugiau kaip 1,5 mln. tonų skysto mėšlo, kurį perdirbant galima pagaminti apie 20 mln. m³ biodujų. Tačiau dažniausiai srutos yra naudojamos laukams tręšti.

Žemės ūkio veikla didina atmosferos šiluminę taršą – didėjanti išmetamųjų **šiltnamio efektą sukeliančių dujų** (ŠESD) koncentracija stiprina natūralų šiltnamio efektą ir daro lemiamą įtaką vidutinės pasaulinės oro temperatūros kilimui. Žemės ūkio produktų gamybos procesuose susidarančios ŠESD yra antras pagal svarbą atmosferos šiluminės taršos šaltinis Lietuvoje. Šiltnamio efektą sukeliančių dujų dalis, išskiriama iš žemės ūkio (proc. nuo visos emisijos, neatsižvelgiant į pasėlių ir pievų įtaką) Lietuvoje 2012 m. sudarė 23,4 proc., tuo tarpu vidutiniškai ES-28 – 10,3 proc. Be to, per 2007–2012 m. žemės ūkyje išmetamų ŠESD kiekis sumažėjo 7,1 proc., kai ES-28 – sumažėjo vidutiniškai 4,3 proc. 2012 m., lyginant su 2010, išaugo bendras (įskaitant pasėlių ir pievų įtaką) ŠESD iš žemės ūkio išmetimas, tačiau sumažėjo jo dalis bendroje šalies ŠESD struktūroje (*45 turinio rodiklis*).

Šiltnamio efektui mažinti didelę įtaką turi miško įveisimo priemonės, kuriomis padidinamas miškų plotas ir taip mažinamas CO₂ kiekis (2007–2013 m. pasinaudojus teikiama parama įveista 17,2 tūkst. ha miško), aplinkai draugiškų gyvulių laikymo technologijų tobulinimas. Įvairios prisitaikymo prie klimato kaitos ir jo padarinių švelninimo priemonės pateiktos Nacionalinėje klimato kaitos valdymo politikos strategijoje, Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintoje 2013 m. [33]. Pagal Nacionalinę darnaus vystymosi strategiją (2003) vienas iš pagrindinių trumpalaikių žemės ūkio sektoriui numatytų uždavinių yra amoniako (NH₃) patekimo į aplinką mažinimas. Nuo 2005 m. iki 2010 m. išmetamo amoniako kiekis skirtingais metais siekė 0,032-0,037 t/metus.

Gyvulininkystės sektoriuje šiuo metu yra naudojamos įprastinės pašarų tiekimo gyvuliams technologijos (didelią baltymų koncentraciją turintys pašarai), taip pat gyvuliai dažniausiai laikomi uždaro tipo tvartuose taikant gyvuliams laikyti pritaikytas technologijas, kurios pasižymi NH₃ emisija iš mėšlo. Atsižvelgiant į Direktyvos 2008/50/EB nuostatas dėl aplinkos oro kokybės ir švaresnio oro Europoje, ateities poreikis Lietuvoje patobulinti šias technologijas, kurios leistų sumažinti emisijas iš gyvulininkystės objektų. Taip bus prisidedama prie efektyvaus išteklių naudojimo ir spartesnio perėjimo prie saugios ir darnios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos (svarbus 7-oji AVP tikslas). Be to, įgyvendinant JT Tolimųjų oro teršalų pernašų konvencijos Protokolą dėl rūgštėjimo, eutrofikacijos ir pažemio ozono mažinimo ir 2001 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2001/81/EB dėl tam tikrų atmosferos teršalų išmetimo nacionalinių ribų ir Tarybos direktyvą 2006/105/EB, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu yra patvirtinti sieros dioksido, azoto oksidų, lakiųjų organinių junginių ir amoniako nacionaliniai limitai 2010 ir kiekvieniems vėlesniems metams. Tikslas – 2020 metais palyginti su 2005 metų išmetamu kiekiu NH₃ emisijas sumažinti 10 proc.

Ateityje klimato kaitos reiškiniai Lietuvoje žemės ūkio vystymui darys didelę įtaką. Dažnėja metinės oro temperatūros nuokrypiai nuo normos bei su jais susiję ekstremalūs klimato kaitos reiškiniai: šalčio „bangos“ besniegė žiema, pavasario ir rudens šalnos, liūtyš ir jų sukeliama dirvožemio degradacija (rūgštėjimas, erozija) bei sausros vegetacijos metu [34]. Prognozuojama, kad dėl klimato kaitos vasaromis mažės kritulių, didės šalčių ir potvynių, ligų ir kenkėjų rizika, kita vertus, pailgės vegetacijos laikotarpis, išaugs galimybė gauti didesnius derlius [35]. Nepalankios klimato sąlygos sudaro rizikas įvairioms gyvūnų ir augalų ligoms atsirasti, kenkėjų antpuoliams. Nors yra sukurta paramos augalų draudimui dėl ekstremalių klimato reiškinų patirtų nuostolių sistema, tačiau žemės ūkio veiklos subjektai nepakankamai naudojami šia priemone: 2012–2013 m. apdrausti pasėliai siekė 150,6 tūkst. ha (5,5 proc. deklaruotų žemės ūkio naudmenų) (*12 specifinis turinio rodiklis*). Tai sudarė 7 proc. viso draustino augalų ploto. Tikimasi, kad pasėlių draudimo populiarumas išaugs atsiradus galimybei pasėlių draudimą kompensuoti ir įmonėms, kurios nėra priskiriamos mažų ir vidutinių įmonių kategorijai, padidinus kompensacijos intensyvumą iki 65 proc. bei derinant paramos schemas iš įvairių finansavimo šaltinių. Žemės ūkio gyvūnų ir miškų draudimui valstybės pagalba neteikiama.

Per pastarąjį dešimtmetį (2001–2011 m.) pasiekta tiesioginio **energijos vartojimo** (*44 turinio rodiklis*)

efektyvumo didinimo pažanga žemės ūkyje ir miškininkystėje. Energijos intensyvumas, išmatuotas energijos sąnaudų ir bendrosios pridėtinės vertės santykiu, sumažėjo beveik trečdaliu (31 proc., t. y. nuo 150,5 iki 103,7 kgne/1000 EU)) ir 2011 m. buvo 18 proc. mažesnis už ES-27 vidurkį.

Dar didesnė tiesioginio energijos vartojimo (*44 turinio rodiklis*) efektyvumo didinimo pažanga per dešimtmetį pasiekta Lietuvos maisto pramonėje (maisto, gėrimų ir tabako gaminių gamyboje), kurioje energijos intensyvumas 2001–2011 m. sumažėjo 47 proc. (t. y. nuo 271,7 iki 143,9 kgne/1000 EU), ir tai buvo dvigubai didesnė pažanga nei vidutiniškai ES-27.

Lietuva yra perteklinio drėgnumo zonoje: apie 90 proc. visos augalininkystės produkcijos išauginama **nusausintose žemėse**, o pasėlių drėkinimui sunaudojama nedidelis kiekis vandens (*39 turinio rodiklis*). Nusausinta apie 2,9 mln. ha žemės ūkio naudmenų, iš jų 2,6 mln. ha - drenažu (atitinkamai 86,3 proc. ir 77,4 proc.). Vidutinis melioracijos įrenginių amžius – apie 40 metų, per šį laikotarpį dauguma įrenginių nebuvo renovuoti, todėl nusidėvėjimas siekia 57 proc. Ypač blogos melioracinės būklės žemės ūkio naudmenų plotas sudaro 222 tūkst. ha, arba 6,6 proc. žemės ūkio naudmenų.

[1] Analizuojant Lietuvos kaimo situaciją, buvo vadovaujama Lietuvos statistikoje priimta gyvenamųjų vietovių klasifikacija, kai:

- miestams priskiriamos kompaktiškai užstatytos gyvenamosios vietovės, turinčios daugiau kaip 3 tūkst. gyventojų, ir kuriose daugiau kaip du trečdaliai gyventojų dirba pramonėje, verslo, gamybinės ir socialinės infrastruktūros srityse. Miestams taip pat priskiriami ir miesto statusą turintys miestai ir buvusios miesto tipo gyvenvietės (iki įsigaliojant Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymui 1994 m. liepos 19 d.), bet turinčios mažiau negu 3 tūkst. gyventojų.
- kaimams priskiriamos gyvenamosios vietovės, neturinčios miesto požymių, tai miesteliai, kaimai ir viensėdžiai.

[2] Lietuvos statistikos departamento duomenimis, pagal taikomą Lietuvos miesto ir kaimo vietovių klasifikaciją.

[3] Žalioji knyga: Lietuvos kaimo ateitis. Vilnius, 2010.

[4] Lietuvos žemės ir maisto ūkis, 2012. LAEI, 2013.

[5] Žalioji knyga: Lietuvos kaimo ateitis. Vilnius, 2010.

[6] Pagrindinių elektroninių viešųjų ir administracinių paslaugų vertinimas. Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Susisiekimo ministerijos. Vilnius: 2013.

[7] Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo 2008–2015 metų plėtros strategija. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. rugpjūčio 27 d. nutarimu Nr. 832

[8] Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 m. programos 2012 m. pažangos ataskaita, 2013. LR žemės ūkio ministerija.

[9] Lietuvos statistikos departamento duomenimis, pagal taikomą Lietuvos miesto ir kaimo vietovių klasifikaciją.

- [10] Gyventojų pajamos ir gyvenimo sąlygos: 2012. Lietuvos statistikos departamentas. Vilnius: 2013.
- [11] Programos LEADER ir žemdirbių mokymo metodikos centro informacija, 2012 m.
<<http://www.zmmc.lt/lt.html>.>
- [12] Nacionalinė darnaus vystymosi strategija, 2011.
- [13] Lietuvos žemės ir maisto ūkis, 2012. LAEI, 2013.
- [14] VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“, UAB „PricewaterhouseCoopers“ ir advokatų kontora „Tark Grunte Sutkiene“, Lietuvos teisinės ir finansinės sistemos tinkamumo SVV plėtrai skirtų finansinės inžinerijos priemonių, finansuojamų iš ES struktūrinių fondų lėšų, steigimui ir įgyvendinimui vertinimas. Galutinė vertinimo ataskaita, 2010.
- [15] Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys.
- [16] Nacionalinė 2014–2020 m. gyvulininkystės sektoriaus plėtros programa. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. gruodžio 4 d. nutarimu Nr. 1162.
- [17] Žemės ūkio ministerijos duomenys.
- [18] Lietuvos žemės ir maisto ūkis 2012. LAEI: Vilnius, 2013.
- [19] Etnografinių kaimų gyventojų gyvenimo kokybės analizė ir ūkinės veiklos tyrimas. LAEI: Vilnius, 2012.
- [20] <http://slenis-nemunas.lt/> ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. spalio 1 d. nutarimas Nr. 1130 dėl Integruoto mokslo, studijų ir verslo centro (slėnio) „Nemunas“ plėtros programos patvirtinimo.
- [21] Valstybės mokslo institutas Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centras, jungiantis Lietuvos žemdirbystės, Lietuvos sodininkystės ir daržininkystės ir Lietuvos miškų institutus; Aleksandro Stulginskio universitetas jungiantis Vandens ūkio ir Žemės ūkio inžinerijos institutus; Lietuvos sveikatos mokslų universitetas jungiantis Veterinarijos ir Gyvulininkystės institutus; Kauno technologijos universiteto jungiantis Maisto institutą; VĮ „Baltijos agroverslo institutas“; M. Romerio universitetas; Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas; Vytauto Didžiojo universitetas.
- [22] AB „Kauno grūdai“; UAB koncernas „Achemos grupė“; UAB „Arvi ir ko“; UAB „Mestilla“; Asociacija „Litbioma“; UAB „Elinta“; Visalaukės technologijų parkas; UAB „Euromediena“.
- [23] Nacionalinė miškų ūkio sektoriaus plėtros 2012-2020 m. programa. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. gegužės 23 d. nutarimu Nr. 569.
- [24]. 7 aplinkosaugos veiksnių programa.
- [25] Biologinės įvairovės poveikio rodiklio „Paukščių populiacija žemės ūkio naudmenose“ identifikavimas 2013–2014 m.. Lietuvos ornitologų draugija. Vilnius, 2014.
- [26]. 7 aplinkosaugos veiksnių programa.
- [27] ES biologinės įvairovės strategija iki 2020 m.

[28] Naujoji ES miškų strategija.

[29] Europos Komisijos 2013 m. spalio 4 d. ataskaita dėl Nitratų direktyvos įgyvendinimo 2008–2011 m. ES-27 valstybėse narėse.

[30] Komisijos ataskaita Europos parlamentui, Tarybai, Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl Dirvožemio apsaugos teminės strategijos įgyvendinimo ir vykdomos veiklos.

[31] Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro Agrocheminių tyrimų laboratorijos (Doc. Jonas Mažvila) ir A. Stulginskio universiteto (Doc. Rimantas Vaisvalavičius) tyrimų duomenys, 2012.

[32] Nacionalinė atsinaujinančių energijos išteklių plėtros strategija. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. birželio 21 d. nutarimu Nr. 789.

[33] Nacionalinė klimato kaitos valdymo politikos strategija. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. balandžio 23 d. nutarimu Nr. 366.

[34] Rekomendacijos ūkininkams dėl prisitaikymo priemonių prie numatomo klimato ekstremalumo didėjimo. Europos regioninės politikos institutas, Lietuvos žemdirbystės institutas, Lietuvos gyvulininkystės institutas, Aleksandro Stulginskio universitetas. Vilnius, 2011.

[35] Remtasi Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinio direktorato informacija, EEE ataskaitomis, JTC ir šalių narių akademiniais tyrimais.

4.1.2. Programavimo srityje nustatytos stiprybės

1. Žemės ūkis ir maisto pramonė turi tradicines eksporto rinkas, kuriose gerai atpažįstami lietuviški maisto produktų prekės ženklai.
2. Daug natūralių, pasižyminčių didele gamtine verte, teritorijų, svarbių bioįvairovės išsaugojimui.
3. Daug turistiniu ir rekreaciniu požiūriu vertingų teritorijų, gamtos ir kultūros paminklų, kultūros paveldo objektų.
4. Dalis ūkininkų plėtoja klimato kaitos požiūriu reikšmingas veiklas, mažiau derlingas žemes apželdindami mišku, plantaciniais ir energetiniais augalais.
5. Išaugę didžiųjų ūkių bei žemės ūkio produktų perdirbimo įmonių gamybiniai pajėgumai ir pelnas užtikrina jų investicinį potencialą.
6. Plėtojamas kaimo turizmas, sudarantis galimybes gauti papildomų pajamų.
7. Gamtinės sąlygos palankios vystyti gyvulininkystę.
8. Didelis aktyvių kaimo visuomeninių organizacijų skaičius, sustiprėję jų narių gebėjimai ir įgūdžiai plėtojant projektinę veiklą socialinėje ir kultūrinėje srityse.
9. Stiprėja savanoriška gyventojų veikla, plėtojasi partnerystė tarp visuomeninių ir valdžios institucijų.
10. Maisto pramonės įmonės yra įdiegusios ES maisto kokybės standartus ir pajėgios perdirbti Lietuvoje užaugintą žemės ūkio produkciją.
11. Plėtojamas ekologinis ir tausojantis aplinką ūkininkavimas.
12. Renovuotus viešuosius pastatus ir sutvarkytas viešąsias erdves galima pritaikyti ekonominėms, socialinėms ir kultūrinėms veikloms, ypač didinant jų patrauklumą jaunimui ir šeimoms.
13. Dėl įgyvendintų infrastruktūros projektų pagerėjusi gyvenimo kokybė kaimo vietovėse.

14. Veikia platus mokslo ir mokymo įstaigų tinklas, įsteigtas integruotas mokslo, studijų ir verslo centras.
15. Plačiajuostis interneto ryšys aprėpia beveik visas kaimo vietas.
16. Išplėtotas kaimo gyventojų ir žemdirbių konsultavimo tinklas.
17. Didelis potencialas plėtoti bioenergetiką.
18. Mažėja energijos intensyvumas maisto pramonėje, energijos intensyvumas žemės ūkyje bei miškininkystėje, palyginti su ES vidurkiu, yra žemas.

4.1.3. Programavimo srityje nustatytos silpnybės

1. Kaimo visuomenės senėjimas, neužtikrintas sklandus kartų kaitos procesas.
2. Prastas smulkių ir vidutinių ūkių apsirūpinimas kapitalu, menkas jų investicinis pajėgumas.
3. Žemas darbo našumas žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose.
4. Žemas kaimo gyventojų verslumas, vangus žemės ūkio subjektų dalyvavimas ekonominės veiklos įvairinimo procese.
5. Nepakankamas žemės ūkio subjektų naudojimas rizikos valdymo priemonėmis, susijusiomis su dažnesnių ekstremalių klimato reiškinių poveikiu žemės ūkio gamybai.
6. Nepakankamas inovacijų skatinimas ir diegimas.
7. Mažas kaimo gyventojų, ypač jaunimo, aktyvumas darbo rinkoje, mažesnis nei mieste jų užimtumo lygis.
8. Silpnas bendradarbiavimas tarp gamintojų bei tarp gamintojų ir vartotojų.
9. Dėl blogos demografinės situacijos, mažo gyventojų tankumo kaimo vietovėse sudėtinga išsaugoti infrastruktūrą, blogėja vandens ir nuotekų tvarkymas, vietinės reikšmės viešieji keliai, gatvės, jų atkarpos, o tuo pačiu ir paslaugų prieinamumas, prastėja gyvenimo kokybė.
10. Mažėjantis kaimo gyventojų skaičius, žemas jų pajamų lygis, maža kvalifikuotos darbo jėgos pasiūla riboja į vietos poreikius orientuoto verslo kūrimąsi.
11. Nepakankamas dalies kaimo gyventojų išsilavinimas ir verslumas stabdo ekonominę ir technologinę pažangą.
12. Didelis ilgalaikių bedarbių ir socialinės rizikos šeimų skaičius kaimo vietovėse.
13. Mažos gyvulininkystės produktų gamybos ir perdirbimo apimtys.
14. Dėl patirties ir įgūdžių stokos kaime veikiančios nevyriausybines organizacijos ir asociacijos inicijuoja mažai ekonominės veiklos projektų.
15. Smulki ir fragmentuota žemėnauda trukdo ūkiams efektyviai panaudoti našią žemės ūkio techniką, taikyti pažangias ūkininkavimo sistemas.
16. Dirvožemio drėgmės perteklius dalyje žemės ūkio naudmenų reikalauja reguliuoti vandens režimą.
17. Nepakankamai išplėtotas interneto viešųjų prieigų tinklas ir interneto pasiekiamumo namų ūkiuose lygis.
18. Dideli apleistos žemės plotai laikinai nepanaudojami ūkinei veiklai.
19. Žemės ūkyje ir kaimo vietovėse trūksta aukštos kvalifikacijos specialistų ir kvalifikuotų darbininkų.
20. Palyginti menkas žemės ūkio indėlis į atsinaujinančios energijos gamybą, naudojant energetinėms reikmėms žemės ūkio gamybos atliekas ir greitai augančius energetinius augalus, menkai išplėtoti biodujų gamyba.
21. Dėl žemės ūkio poveikio nitratų azoto koncentracija dalyje vandenų neatitinka geros ekologinės būklės arba potencialo reikalavimų. Nepakankamas paviršinio vandens taršos mažinimas iš pasklidusių taršos šaltinių.
22. Miškininkystės sektorius atsilieka pagal inovacijų, naujausių žinių ir mokslinių tyrimų rezultatus.

diegimą.

23. Didžiajai daliai kaimo gyventojų neprieinamos nuotekų tvarkymo paslaugos arba jos yra nekokybiškos.
24. Daugiausiai asbestine danga uždengti stogai kaimo vietovėse, kurių gyventojai gauna mažas pajamas ir neišgali šios dangos pakeisti.

4.1.4. Programavimo srityje nustatytos galimybės

1. Nuolatinės eksperimentinės bazės sukūrimas mokslo žinių išbandymui leis pasitelkti mokslo pasiekimus ir inovacijas, diegiant tausojantį žemės bei gamtinių išteklių naudojimo būdą ir užtikrinant žemės ūkio ir miškininkystės technologinę ir organizacinę pažangą.
2. Organizacinės inovacijos ir modernios technologijos leis kurti tiesioginius ryšius tarp vartotojų ir gamintojų, ūkio subjektams gauti papildomas pajamas.
3. Auganti žinių svarba sudarys prielaidas ir toliau stiprinti mokymo ir konsultavimo paslaugų tinklą, teikiamų paslaugų įvairovę, kas padės tobulinti ūkio subjektų ir kaimo gyventojų veiklą.
4. Augantys vartotojų poreikiai aukštesnės kokybės maisto produktams atvers papildomas galimybes mažiesiems ūkiams.
5. Kaimo gyvenamųjų vietovių rezidentinis ir rekreacinis patrauklumas miestų gyventojams sudarys galimybes pritraukti papildomų išteklių kaimui vystyti.
6. Ilguoju laikotarpiu dėl augančio gyventojų skaičiaus didės maisto ir nemaistinių žemės ūkio žaliavų paklausa pasaulio rinkose, todėl gali brangti maisto produktai ir augti žemdirbių pajamos.
7. Augantis visuomenės poreikis švariai ir sveikai aplinkai leis aplinkosaugos priemones įgyvendinantiems ūkininkams gauti papildomų pajamų.
8. Stiprinama paviršinio vandens apsauga, skatinant pažangių ekologiškų technologijų diegimą, didinant ūkininkų sąmoningumą apie trašų ir pesticidų poveikį vandens aplinkai.
9. Stabdomas dirvožemio degradacijos procesų plitimas diegiant geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimus, didinant visuomenės sąmoningumą dirvožemio apsaugos srityje.
10. Didinamas kraštovaizdžio stabilumas ir miško ekosistemų tvarumas skatinant darnaus vystymo principais paremtas miškų ūkio priemones.
11. Interneto prieigos kaimo vietovėse plėtra leis efektyviau panaudoti informacines technologijas ūkinei veiklai, didins paslaugų prieinamumą.

4.1.5. Programavimo srityje nustatytos grėsmės

1. Pašalpų nepasiturintiems gyventojams ir bedarbiams sistema neskatinas kaimo gyventojų ieškoti kitų pajamų šaltinių.
2. Darnios kaimo ir miesto sąveikos (partnerystės) stoka, nepakankamai išplėtota infrastruktūra lems tolesnius intensyvios migracijos iš kaimo vietovių, ypač jaunimo, srautus, darbo išteklių trūkumą.
3. Efektyvios mokslo žinių diegimo ir perdavimo sistemos nebuvimas didins atotrūkį tarp žemės ūkio ir miškininkystės mokslo ir verslo.
4. Toliau brangs energetiniai ir kiti žemės ūkiui būtini ištekliai bei žaliavos.
5. Dėl klimato kaitos padidėjus ekstremalių klimato reiškinių, atsirandant naujoms augalų ligoms ir kenkėjams, dažnėjant gyvūnų ligų epidemijoms išaugs žemės ir miškų ūkio veiklos rizika.

6. Didinant žemės ūkio gamybos intensyvumą ir cheminių medžiagų naudojimą, blogės žemės išteklių kokybė, mažės biologinė įvairovė.
7. Dėl globalizacijos ir klimato kaitos didėjantis žemės ūkio ir maisto produktų rinkų nestabilumas didins ūkio subjektų veiklos riziką.
8. Didėjanti stambiųjų žemės ūkio subjektų ekonominė–finansinė galia sąlygos socialinę atskirtį tarp gyventojų kaime.

4.1.6. Bendri su kontekstu susiję rodikliai

I Socialinė, ekonominė ir kaimo plėtros padėtis			
1 Gyventojų skaičius			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
iš viso	2 971 905	Gyventojai	2013
Comment: Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, http://www.stat.gov.lt			
kaimo vietovės	35,4	% visos sumos	2013
Comment: Kaimo gyventojų skaičius, apskaičiuotas pagal Programoje nustatytą kaimo vietovių apibrėžimą, naudojantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis.			
tarpinės kaimo vietovės	NA	% visos sumos	
miesto vietovės	64,6	% visos sumos	2013
Comment: Miesto gyventojų skaičius, apskaičiuotas pagal Programoje nustatytą kaimo vietovių apibrėžimą, naudojantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis.			
2 Amžiaus struktūra			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
Iš viso < 15 m. amžiaus	14,7	% visų gyventojų	2013
Iš viso 15–64 m. amžiaus	67,1	% visų gyventojų	2013
Iš viso > 64 m. amžiaus	18,2	% visų gyventojų	2013
kaimo vietovėse < 15 m. amžiaus	14,9	% visų gyventojų	2013
kaimo vietovėse 15–64 m. amžiaus	65,7	% visų gyventojų	2013
kaimo vietovėse > 64 m. amžiaus	19,3	% visų gyventojų	2013
3 Teritorija			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
iš viso	65 300	Km2	2013
kaimo vietovės	64,7	% viso žemės ploto	2013
tarpinės kaimo vietovės	20,4	% viso žemės ploto	2013
miesto vietovės	14,9	% viso žemės ploto	2013
4 Gyventojų tankumas			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
iš viso	47,7	Gyventojai / km2	2012
kaimo vietovės	30,7	Gyventojai / km2	2012
5 Užimtumo lygis			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
Iš viso (15–64 m. amžiaus)	63,7	%	2013
vyrai (15–64 m. amžiaus)	64,7	%	2013
moterys (15–64 m. amžiaus)	62,8	%	2013
* (retai apgyvendintos) kaimo vietovės (15–64 m. amžiaus)	57,3	%	2013
Iš viso (20–64 m. amžiaus)	69,9	%	2013
vyrai (20–64 m. amžiaus)	71,2	%	2013
moterys (20–64 m. amžiaus)	68,6	%	2013
6 Savarankiškai dirbančių asmenų užimtumo lygis			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai

Iš viso (15–64 m. amžiaus)	10,5	%	2013
7 Nedarbo lygis			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
Iš viso (15–74 m. amžiaus)	11,8	%	2013
jaunimas (15–24 m. amžiaus)	21,9	%	2013
(retai apgyvendintos) kaimo vietovės (15–74 m. amžiaus)	15,7	%	2013
jaunimas (15–24 m. amžiaus)	27,4	%	2013
8 BVP vienam gyventojui			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
iš viso	74	Indeksas PPP (ES-27 = 100)	2013
* kaimo vietovės	48	Indeksas PPP (ES-27 = 100)	2011
9 Skurdo lygis			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
iš viso	32,5	% visų gyventojų	2012
* (retai apgyvendintos) kaimo vietovės	38,2	% visų gyventojų	2012
10 Ekonomikos struktūra (BPV)			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
iš viso	31 179,4	mln. EUR	2013
pirminė	3,8	% visos sumos	2013
antrinė	31,1	% visos sumos	2013
trečtinė	65,5	% visos sumos	2013
kaimo vietovės	30,1	% visos sumos	2011
tarpinės kaimo vietovės	31,9	% visos sumos	2011
miesto vietovės	38	% visos sumos	2011
11 Užimtumo struktūra			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
iš viso	1 292	1000 asmenų	2013
pirminė	8,4	% visos sumos	2013
antrinė	25,5	% visos sumos	2013
trečtinė	66,1	% visos sumos	2013
kaimo vietovės	38,4	% visos sumos	2011
tarpinės kaimo vietovės	31,8	% visos sumos	2011
miesto vietovės	26	% visos sumos	2011
12 Darbo jėgos našumas pagal ekonominį sektorių			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
iš viso	24 135	EUR / asmeniui	2013
pirminė	11 028	EUR / asmeniui	2013
antrinė	29 407	EUR / asmeniui	2013
trečtinė	23 762	EUR / asmeniui	2013
kaimo vietovės	17 448	EUR / asmeniui	2011
tarpinės kaimo vietovės	22 262	EUR / asmeniui	2011
miesto vietovės	32 412	EUR / asmeniui	2011

II Žemės ūkio / sektorinė analizė			
13 Užimtumas pagal ekonominę veiklą			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
iš viso	1 292,8	1000 asmenų	2013
žemės ūkis	95,5	1000 asmenų	2013
žemės ūkis	7,4	% visos sumos	2013
miškininkystė	12,2	1000 asmenų	2013
miškininkystė	0,9	% visos sumos	2013
maisto pramonė	40,5	1000 asmenų	2013
maisto pramonė	3,1	% visos sumos	2013
turizmas	33,5	1000 asmenų	2013
turizmas	2,6	% visos sumos	2013
14 Darbo jėgos našumas žemės ūkyje			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
iš viso	8 177	EUR / MDV	2013
15 Darbo jėgos našumas miškininkystės sektoriuje			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
iš viso	16 370	EUR / MDV	2012
Comment: <i>Aplinkos ministerijos duomenys.</i>			
16 Darbo jėgos našumas maisto pramonėje			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
iš viso	30 767	EUR / asmeniui	2012
17 Žemės ūkio valdos (ūkiai)			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
iš viso	199 910	Nr.	2010
ūkio dydis < 2 Ha	32 570	Nr.	2010
ūkio dydis 2–4,9 ha	84 830	Nr.	2010
ūkio dydis 5–9,9 ha	39 900	Nr.	2010
ūkio dydis 10–19,9 ha	21 470	Nr.	2010
ūkio dydis 20–29,9 ha	6 640	Nr.	2010
ūkio dydis 30–49,9 ha	5 870	Nr.	2010
ūkio dydis 50–99,9 ha	4 830	Nr.	2010
ūkio dydis >100 ha	3 800	Nr.	2010
ūkio ekonominis dydis < 2000 Standartinė produkcija (SP)	99 950	Nr.	2010
ūkio ekonominis dydis 2 000–3 999 SP	46 540	Nr.	2010
ūkio ekonominis dydis 4 000–7 999 SP	27 140	Nr.	2010
ūkio ekonominis dydis 8 000–14 999 SP	12 220	Nr.	2010
ūkio ekonominis dydis 15 000–24 999 SP	5 700	Nr.	2010
ūkio ekonominis dydis 25 000–49 999 SP	4 580	Nr.	2010
ūkio ekonominis dydis 50 000–99 999 SP	2 180	Nr.	2010
ūkio ekonominis dydis 100 000–249 999 SP	1 110	Nr.	2010
ūkio ekonominis dydis 250 000–499 999 SP	270	Nr.	2010
ūkio ekonominis dydis >500 000 SP	240	Nr.	2010
vidutinis fizinis dydis	13,7	ha NŽP / valdai	2010

vidutinis ekonominis dydis	7 634,82	EUR SP / valdai	2010
vidutinis dydis, išreikštas darbo vienetais (asmenys)	1,8	Asmenys / valda	2010
vidutinis dydis, išreikštas darbo vienetais (MDV)	0,7	MDV / valdai	2010
18 Žemės ūkio paskirties plotas			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
Iš viso NŽP	2 742 560	ha	2010
ariamoji žemė	77,1	% viso NŽP	2010
daugiametės pievos ir žolynai	22,1	% viso NŽP	2010
daugiametės kultūros	0,8	% viso NŽP	2010
19 Žemės ūkio paskirties plotas, skirta ekologiinei žemdirbystei			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
sertifikuotas	1 737 800	ha NŽP	2013
Comment: Bendras (sertifikuotų ir pereinamojo laikotarpio) ekologinių ūkių plotas			
pertvarkomas	40 420	ha NŽP	2010
NŽP dalis (sertifikuoti ir pertvarkyti)	5,5	% viso NŽP	2013
20 Drėkinama žemė			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
iš viso	1 530	ha	2010
NŽP procentinė dalis	0,1	% viso NŽP	2010
21 Sutartiniai galvijai			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
iš viso	900 080	sutartinis galvijai	2010
22 Ūkio darbo jėga			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
bendra nuolatinė ūkio darbo jėga	366 090	Asmenys	2010
bendra nuolatinė ūkio darbo jėga	143 820	MDV	2010
23 Ūkio valdytojų amžiaus struktūra			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
bendras ūkio valdytojų skaičius	199 910	Nr.	2010
Jaunesnių nei 35 m. ūkio valdytojų procentinė dalis	5,9	% visų vadovų	2010
Jaunesnių nei 35 m. ir 55 m. ar vyresnių ūkio valdytojų santykis	10,9	100 vyresnio amžiaus vadovų tenkantis jaunų vadovų skaičius	2010
24 Su žemės ūkiu susiję ūkio valdytojų mokymai			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
Visų vadovų, išklausių bazinę ir visą žemės ūkio mokymų programą, dalis	30	% visos sumos	2010
Visų jaunesnių nei 35 m. vadovų, išklausių bazinę ir visą žemės ūkio mokymų programą, dalis	40,3	% visos sumos	2010
25 Žemės ūkio gamybos veiksmų pajamos			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
iš viso	5 149,8	EUR / MDV	2012
iš viso (indeksas)	181,6	Indeksas 2005 m. = 100	2012
26 Žemės ūkio verslo pajamos			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
Ūkininkų gyvenimo lygis	4 945	EUR / MDV	2012
Ūkininkų gyvenimo lygis, palyginus su asmenų, dirbančių kituose sektoriuose, gyvenimo lygiu	77,3	%	2012
27 Bendras žemės ūkio gamybos veiksmų produktyvumas			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
iš viso (indeksas)	125	Indeksas 2005 m. = 100	2013

Comment: <i>Vidurkis 2011–2013 m.</i>			
28 Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas žemės ūkyje			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas	495,2	mln. EUR	2011
Žemės ūkio BVP dalis	56,3	% žemės ūkio BVP	2011
29 Miško ir kitos miškingos žemės plotas (tūkstančiai)			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
iš viso	2 249	1000 ha	2010
Viso žemės ploto dalis	35,9	% viso ploto	2010
30 Turizmo infrastruktūra			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
Nakvynės vietos kolektyvinio turizmo apgyvendinimo įstaigose	69 287	Nakvynės vietų skaičius	2013
kaimo vietovės	49,9	% visos sumos	2013
tarpinės kaimo vietovės	25,4	% visos sumos	2013
miesto vietovės	24,6	% visos sumos	2013

III Aplinka / klimatas			
31 Žemės danga			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
žemės ūkio paskirties žemės ploto dalis	53	% viso žemės ploto	2013
Comment: <i>Valstybės įmonės Valstybės žemės fondas duomenys (2014.01.01)</i>			
natūralių pievų ploto dalis	7,3	% viso žemės ploto	2013
Comment: <i>Valstybės įmonės Valstybės žemės fondas duomenys (2014.01.01)</i>			
miško paskirties žemės ploto dalis	32,6	% viso žemės ploto	2013
Comment: <i>Valstybės įmonės Valstybės žemės fondas duomenys (2014.01.01)</i>			
pereinamojo laikotarpio miškų krūmynų ploto dalis	1,5	% viso žemės ploto	2013
Comment: <i>Valstybės įmonės Valstybės žemės fondas duomenys (2014.01.01)</i>			
gamtinės žemės ploto dalis	1	% viso žemės ploto	2013
Comment: <i>Valstybės įmonės Valstybės žemės fondas duomenys (2014.01.01)</i>			
nenatūralios žemės ploto dalis	2,8	% viso žemės ploto	2013
Comment: <i>Valstybės įmonės Valstybės žemės fondas duomenys (2014.01.01)</i>			
kitos žemės ploto dalis	1,8	% viso žemės ploto	2013
Comment: <i>Valstybės įmonės Valstybės žemės fondas duomenys (2014.01.01)</i>			
32 Vietovės, kuriose esama gamtinių kliūčių			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
iš viso	57,1	% viso NŽP	2005
kalnai	0	% viso NŽP	2005
kita	56,1	% viso NŽP	2005
konkretus	1	% viso NŽP	2005
33 Ūkininkavimo intensyvumas			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
mažas intensyvumas	68,4	% viso NŽP	2012
vidutinis intensyvumas	24,4	% viso NŽP	2012
didelis intensyvumas	7,2	% viso NŽP	2012
ganyklos	42,7	% viso NŽP	2010
34 „Natura 2000“ teritorijos			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
teritorijos dalis	13	% teritorijos	2013
Comment: <i>Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos duomenys (www.vstt.lt)</i>			
NŽP dalis (įskaitant natūralias pievas)	4,6	% NŽP	2011
viso miško paskirties žemės ploto dalis	24,1	% viso miškininkystės ploto	2011
35 Ūkinių paukščių indeksas			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
iš viso (indeksas)	72,2	Indeksas 2000 m. = 100	2013

Comment: Žemės ūkio ministerijos užsakomojo tyrimo duomenys.			
36 Žemės ūkio buveinių (pievų) apsaugos būklė			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
teigiamas	0	% įvertintų buveinių	2001 - 2006
neigiamas (netinkamas)	50	% įvertintų buveinių	2001 - 2006
neigiamas (blogos kokybės)	50	% įvertintų buveinių	2001 - 2006
nežinoma	0	% įvertintų buveinių	2001 - 2006
37 Didelės gamtinės vertės ūkininkavimas			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
iš viso	20,8	% viso NŽP	2012
Comment: Žemės ūkio ministerijos užsakomojo tyrimo duomenys.			
38 Saugomas miškas			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
1.1 klasė	1,1	% viso miško ir kitos miškingos žemės ploto	2011
1.2 klasė	0,1	% viso miško ir kitos miškingos žemės ploto	2011
1.3 klasė	7,9	% viso miško ir kitos miškingos žemės ploto	2011
2 klasė	10,6	% viso miško ir kitos miškingos žemės ploto	2011
39 Vandens ėmimas žemės ūkyje			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
iš viso	1 214,7	1000 m ³	2010
40 Vandens kokybė			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
Galimas azoto perteklius žemės ūkio paskirties žemėje	13,5	kg N / ha / metai	2012
Comment: 2009-2012			
Galimas fosforo perteklius žemės ūkio paskirties žemėje	-0,5	kg P / ha / metai	2012
Comment: 2009-2012			
Nitratai gėlame vandenyje. Paviršinis vanduo: aukšta kokybė	72,2	% stebėsenos teritorijų	2012
Nitratai gėlame vandenyje. Paviršinis vanduo: vidutiniška kokybė	24,1	% stebėsenos teritorijų	2012
Nitratai gėlame vandenyje. Paviršinis vanduo: prasta kokybė	3,7	% stebėsenos teritorijų	2012
Nitratai gėlame vandenyje. Požeminis vanduo: aukšta kokybė	96,2	% stebėsenos teritorijų	2012
Nitratai gėlame vandenyje. Požeminis vanduo: vidutiniška kokybė	3,1	% stebėsenos teritorijų	2012
Nitratai gėlame vandenyje. Požeminis vanduo: prasta kokybė	0,6	% stebėsenos teritorijų	2012
41 Ariamosios žemės organinė dirvožemio medžiaga			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
Apskaičiuotas bendras organinės anglies kiekis	226,7	mega tonos	2009
Nedidelis organinės anglies kiekis	25,8	g kg- 1	2009
42 Dirvožemio erozija dėl vandens			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
dirvožemio praradimo dėl vandens sukeltos erozijos tempas	0,8	tonos / ha / metai	2006
paveiktas žemės ūkio plotas	0	1000 ha	2006 - 2007
paveiktas žemės ūkio plotas	0	% viso žemės ūkio ploto	2006 - 2007
43 Energijos gamyba iš atsinaujinančių žemės ūkio ir miškininkystės šaltinių			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai

žemės ūkis	97,1	Ktne	2012
miškininkystė	992	Ktne	2012
44 Energijos vartojimas žemės ūkyje, miškininkystės srityje ir maisto pramonėje			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
žemės ūkis ir miškininkystė	108,5	Ktne	2012
naudojimas viename hektare (žemės ūkis ir miškininkystė)	21,7	NŽP naftos ekvivalentų kg / ha	2012
maisto pramonė	187,3	Ktne	2012
45 išmetamas ŠESD kiekis žemės ūkyje			
Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
iš viso žemės ūkis (CH ₄ , N ₂ O ir išmetamas / pašalinamas kiekis iš dirvožemio)	6 012,7	CO ₂ dujų ekvivalento 1000 t	2012
viso išmetamo ŠESD kiekio dalis	44,4	% bendro išmetamo ŠESD grynojo kiekio	2012

4.1.7. Konkrečios programos aplinkybių rodikliai

Sektorius	Kodas	Rodiklio pavadinimas	Reikšmė	Vienetas	Metai
II Žemės ūkio / sektorinė analizė	STR7	Gyvulių skaičiaus kaita: galvijai	683972	vnt.	2013
Comment: Iš jų melžiamų karvių - 316427 vnt. 2008 m. duomenys: galvijai - 771262 vnt., iš jų melžiamos karvės - 395921 vnt. Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, http://www.stat.gov.lt/					
II Žemės ūkio / sektorinė analizė	STR9	Mažų ir vidutinių įmonių (MVĮ) dalis kaimo vietovėse	15.2	% nuo visų šalies MVĮ	2013
Comment: Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, http://www.stat.gov.lt/					
I Socialinė, ekonominė ir kaimo plėtros padėtis	STR1	Gyventojai kaimo vietovėse	33.1	% nuo visų gyventojų	2013
Comment: Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, http://www.stat.gov.lt/					
II Žemės ūkio / sektorinė analizė	STR8	Šalyje pagamintų daržovių dalis nuo visų suvartotų	76	%	2012
Comment: Išvestinis rodiklis. Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, http://www.stat.gov.lt/					
I Socialinė, ekonominė ir kaimo plėtros padėtis	STR2	Kaimo vietovės	97	% nuo visos teritorijos	2013
Comment: Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, http://www.stat.gov.lt/					
II Žemės ūkio / sektorinė analizė	STR6	Veikiančių žemės ūkio kooperatyvų (kooperatinių bendrovių) skaičius	200	vnt.	2012
Comment: Valstybės įmonė Registrų centras, Juridinių asmenų registras. www.registrucentras.lt					
II Žemės ūkio / sektorinė analizė	STR8	Šalyje pagamintų vaisių ir uogų dalis nuo visų suvartotų	56	%	2012
Comment: Išvestinis rodiklis. Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, http://www.stat.gov.lt/					
I Socialinė, ekonominė ir kaimo plėtros padėtis	STR5	Skurdo rizikos lygis iki socialinių išmokų, išskyrus pensijas, kaimo vietovėse	40.3	% nuo visų gyventojų	2012
Comment: Skaičiuojami asmenys, kurių ekvivalentinės disponuojamosios pajamos mažesnės už skurdo rizikos ribą. Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, http://www.stat.gov.lt/					
II Žemės ūkio / sektorinė analizė	STR7	Gyvulių skaičiaus kaita: avys	83333	vnt.	2013
Comment: 2008 m. duomenys - 50330 vnt. Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, http://www.stat.gov.lt/					
II Žemės ūkio / sektorinė analizė	STR10	MVĮ skaičius tūkstančiui gyventojų	10.1	vnt.	2013
Comment: Rodiklis mieste - 27,9 vnt. Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, http://www.stat.gov.lt/					
II Žemės ūkio / sektorinė analizė	STR11	Vietų skaičius kaimo turizmo sodybose	13648	vnt.	2013
Comment: Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, http://www.stat.gov.lt/					
I Socialinė, ekonominė ir kaimo plėtros padėtis	STR3	Gyventojų tankumas kaimo vietovėse	15.7	gyventojų/km ²	2012
Comment: Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, http://www.stat.gov.lt/					
III Aplinka / klimatas	STR12	Apdrausti pasėliai: plotas	150.6	tūkst. ha	2013
Comment: Informaciją apie apdraustą pasėlių plotą Žemės ūkio ministerijai teikia draudimo bendrovės.					
I Socialinė, ekonominė ir kaimo plėtros padėtis	STR4	Savarankiškai dirbančių 15-64 m. amžiaus asmenų dalis kaimo vietovėse	17.6	% nuo visų užimtųjų kaimo vietovėse	2012
Comment: Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, http://www.stat.gov.lt/					
III Aplinka / klimatas	STR12	Apdrausti pasėliai: dalis nuo viso deklaruoto augalų ploto	7	%	2013

Comment: *Informaciją apie apdraustą pasėlių plotą Žemės ūkio ministerijai teikia draudimo bendrovės. Duomenys apie deklaruotus augalų plotus - iš Valstybės įmonės Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras, www.vic.lt*

II Žemės ūkio / sektorinė analizė	STR7	Gyvulių skaičiaus kaita: kiaulės	807480	vnt.	2013
-----------------------------------	------	----------------------------------	--------	------	------

Comment: *2008 m. duomenys - 923198 vnt. Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, <http://www.stat.gov.lt/>*

4.2. Poreikių vertinimas

Pavadinimas (arba) rekomendacijos	P1			P2			P3		P4			P5					P6			Bendrieji tikslai		
	1A	1B	1C	2A	2B	2C+	3A	3B	4A	4B	4C	5A	5B	5C	5D	5E	6A	6B	6C	Aplinka	Klimato kaitos švelninimas ir prisitaikymas prie jos	Inovacijos
01. Sudaryti sąlygas gamintojams, konsultantams, mokslininkams bendradarbiauti keičiantis žiniomis, informacija, gerąja praktika	X			X	X		X	X	X	X	X			X	X	X	X	X		X	X	
02. Mažinti skurdo riziką kaimo vietovėse, didinant užimtumo galimybes																	X	X				
03. Padidinti žemdirbių pajėgumus parduoti produkciją užsienio rinkose, skatinant žemdirbių bendradarbiavimą šioje srityje	X						X															
04. Skatinti žinių, kurios spręstų technologinius, klimato kaitos, aplinkosaugos ir socialinius iššūkius, kūrimą ir sklaidą		X		X	X	X	X	X	X	X				X	X	X	X	X		X	X	
05. Padidinti kaimo gyventojų pajamų lygį ir sumažinti jų priklausomybę nuo socialinių išmokų				X		X											X	X				
06. Remti darbo vietų, ypač reikalaujančių kvalifikuotos darbo jėgos, išlaikymą ir kūrimą kaimo vietovėse, ypač ne žemės ūkyje	X	X	X														X	X				X
07. Padidinti kaimo gyventojų mobilumo galimybes, remiant susisiekimo infrastruktūros ir paslaugų prieinamumo gerinimo projektus																						X
08. Skatinti kaimo ir miesto sąveiką, remiant miesto ir kaimo subjektų bendradarbiavimo projektus																						X
09. Skatinti vietinės maisto produktų rinkos vystymąsi, stiprinant ryšius tarp vartotojų ir gamintojų, bei diegiant inovacijas	X	X	X	X			X															X

10. Remti viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą, skatinti ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą sutvarkytuose pastatuose																		X	X					
11. Skatinti biomasės, ypač atliekinės panaudojimą energijos gamybai	X	X	X	X										X						X			X	X
12. Panaudoti rekreaciniu požiūriu vertingas teritorijas, kultūros paveldo objektus, didinti miškų rekreacinį potencialą					X		X			X								X	X				X	
13. Sudaryti palankias sąlygas jaunimui įsikurti, kurti verslą ir skatinti užimtumą kaimo vietovėse						X												X	X					
14. Skatinti jaunųjų ūkininkų įsikūrimą		X	X		X																			
15. Įgyvendinti projektus, skirtus verslo logistikos sprendimams				X		X	X																	
16. Skatinti gamtai draugišką ūkininkavimą ir gamtosauginių inovacijų diegimą	X	X	X						X	X	X												X	X
17. Pagerinti vidutinių ir smulkių ūkių galimybes investuoti ir skatinti jų kooperaciją	X	X	X	X	X	X												X						X
18. Vykdėti mokymą, patirties sklaidą ir konsultavimą kaimo vietovėse	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X			X	X	X	X	X				X		X
19. Stiprinti žemės ūkio konkurencingumą, ypač žemės ūkio konkurencingumą, ypatingai gyvulininkystės ir daržovių bei vaisių sektoriuose	X	X	X	X							X												X	X
20. Remti CO2 mažinimo būdus, ypač miškų želdinimą apleistose ir ne žemės ūkio paskirties žemėse, pažeistų miškų atkūrimą			X	X												X							X	
21. Skatinti gyvulių augintojus diegti ūkininkavimo metodus, mažinančius poveikį aplinkai ir klimato kaitai	X	X	X							X						X						X		X
22. Sudaryti galimybes NVO projektams skatinti verslumą ir užimtumą kaime bei užtikrinti vietinės iniciatyvos tęstinumą	X	X	X																X					X

23. Remti prisitaikymo prie klimato kaitos veiksmus, valdyti riziką, susijusią su gyvūnų ar augalų ligų ir kenkėjų antpuoliais								X														
24. Racionalizuoti žemėnaudą, atnaujinant melioracijos sistemas bei vykdam žemės konsolidaciją				X																X		
25. Skatinti didesnės pridėtinės vertės žemės ūkio ir maisto produktų gamybą	X	X	X	X				X														X
26. Suteikti plačiajuosčio interneto prieigą visoms šalies kaimo vietovėms ir išplėtoti viešųjų elektroninių paslaugų teikimą																				X	X	
27. Gerinti kaimo gyventojų gyvenimo kokybę remiant vietinių vandens tiekimo sistemų tvarkymą, mažinant asbesto keliamą riziką																					X	
28. Didinti kaimo vietovių gyvybingumą remiant vietinių kelių sukūrimą ir gerinimą kaimo gyvenamųjų vietovių ribose																					X	

4.2.1. 01. Sudaryti sąlygas gamintojams, konsultantams, mokslininkams bendradarbiauti keičiantis žiniomis, informacija, gerąją praktiką

Prioritetai / tikslinės sritys

- 1A) Inovacijų skatinimas, bendradarbiavimas ir žinių bazės vystymas kaimo vietovėse
- 2A) Visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui sudarymas, visų pirma siekiant intensyviai dalyvavimą rinkoje ir orientavimą, taip pat žemės ūkio įvairinimą
- 2B) Palankesnių sąlygų sudarymas reikiamos kvalifikacijos ūkininkams pradėti veiklą žemės ūkio sektoriuje ir, visų pirma, kartų kaitos palengvinimui
- 3A) Pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimas geriau juos integruojant į žemės ūkio maisto produktų grandinę taikant kokybės sistemas, kuriant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, propaguojant vietos rinkas ir pasitelkiant trumpas tiekimo grandines, gamintojų grupes ir tarpšakines organizacijas
- 3B) Ūkių rizikos prevencijos ir valdymo rėmimas
- 4A) Biologinės įvairovės atkūrimas, išsaugojimas ir didinimas, be kita ko, „Natura 2000“ teritorijose ir teritorijose, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių ar užsiimama didelės gamtinės vertės ūkininkavimu, taip pat Europos kraštovaizdžių būklės atkūrimas, išsaugojimas ir gerinimas
- 4B) Vandentvarkos gerinimas, įskaitant trąšų ir pesticidų valdymo gerinimą
- 4C) Dirvožemio erozijos prevencija ir dirvožemio valdymo gerinimas
- 5C) Atsinaujinančiųjų energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų, liekanų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimo ir naudojimo palengvinimas bioekonomikos tikslais
- 5D) Žemės ūkio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimas
- 5E) Anglies dioksido išlaikymo ir sekvestracijos žemės ūkyje ir miškininkystėje skatinimas
- 6A) Veiklos įvairinimo, mažųjų įmonių kūrimo ir plėtojimo, taip pat darbo vietų kūrimo lengvinimas
- 6B) Vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas

Bendrieji tikslai

- Aplinka
- Klimato kaitos švelninimas ir prisitaikymas prie jos
- Inovacijos

Aprašymas

Turi būti sprendžiamos problemos, susijusios su žemės ūkio subjektų konkurencingumo ir ūkiuose sukurtų produktų pridėtinės vertės didinimu, užimtumo kaimo vietovėse didinimu, biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio išsaugojimu, miško ekosistemų vertės didinimu ir išsaugojimu, prisitaikymo prie klimato kaitos bei socialinės įtraukties skatinimu. Skatintinas glaudesnių bendradarbiavimo ryšių tarp verslo ir mokslo bei konsultavimo atsiradimas, jų ilgalaikiškumo bei geresnės tyrimų rezultatų komercializacijos užtikrinimas. Aplinkosaugos srityje, kaip nurodyta 7-ojoje Aplinkosaugos veiksmų programoje ypač svarbu

skatinti bendradarbiavimą nacionaliniame ir regioniniame lygmenyse tam panaudojant mokslo pažangą.

4.2.2. 02. Mažinti skurdo riziką kaimo vietovėse, didinant užimtumo galimybes

Prioritetai / tikslinės sritys

- 6A) Veiklos įvairinimo, mažųjų įmonių kūrimo ir plėtojimo, taip pat darbo vietų kūrimo lengvinimas
- 6B) Vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas

Bendrieji tikslai

Aprašymas

Turi būti steigiamos labai mažos ir mažos įmonės, susijusios su alternatyviaja veikla ir paslaugomis, sprendžiant užimtumo ir nedarbo problemas kaime. Atsižvelgiant į kaimo visuomenės senėjimą, išskirtinis dėmesys teiktinas jaunimui, siekiančiam kurti verslą kaimo vietovėse. Taip pat turi būti didinama socialinė įtrauktis, ilgalaikių bedarbių, socialinės rizikos šeimų ūkininkavimo bei socialinių įgūdžių ugdymas.

4.2.3. 03. Padidinti žemdirbių pajėgumus parduoti produkciją užsienio rinkose, skatinant žemdirbių bendradarbiavimą šioje srityje

Prioritetai / tikslinės sritys

- 1A) Inovacijų skatinimas, bendradarbiavimas ir žinių bazės vystymas kaimo vietovėse
- 3A) Pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimas geriau juos integruojant į žemės ūkio maisto produktų grandinę taikant kokybės sistemas, kuriant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, propaguojant vietos rinkas ir pasitelkiant trumpas tiekimo grandines, gamintojų grupes ir tarpšakines organizacijas

Bendrieji tikslai

Aprašymas

Bendradarbiavimas leis gaminti konkurencingus didelės pridėtinės vertės žemės ūkio ir maisto produktus, todėl Lietuvos ūkininkams atsivers platesnės galimybės tiekti įvairesnį kokybiškų produktų asortimentą ne tik gerai pažįstamosiose rinkose, bet ir pasiūlyti šių produktų naujų rinkų vartotojams.

4.2.4. 04. Skatinti žinių, kurios spręstų technologinius, klimato kaitos, aplinkosaugos ir socialinius iššūkius, kūrimą ir sklaidą

Prioritetai / tikslinės sritys

- 1B) Žemės ūkio, maisto produktų gamybos bei miškininkystės ir mokslinių tyrimų bei inovacijų ryšių stiprinimas, taip pat siekiant geresnio aplinkosaugos valdymo ir aplinkosauginio

veiksmingumo

- 2A) Visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui sudarymas, visų pirma siekiant intensyviai dalyvavimą rinkoje ir orientavimą, taip pat žemės ūkio įvairinimą
- 2B) Palankesnių sąlygų sudarymas reikiamos kvalifikacijos ūkininkams pradėti veiklą žemės ūkio sektoriuje ir, visų pirma, kartų kaitos palengvinimui
- 2C+) Miškininkystės ekonominės vertės didinimas ir miško plotų plėtra
- 3A) Pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimas geriau juos integruojant į žemės ūkio maisto produktų grandinę taikant kokybės sistemas, kuriant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, propaguojant vietos rinkas ir pasitelkiant trumpas tiekimo grandines, gamintojų grupes ir tarpšakines organizacijas
- 3B) Ūkių rizikos prevencijos ir valdymo rėmimas
- 4A) Biologinės įvairovės atkūrimas, išsaugojimas ir didinimas, be kita ko, „Natura 2000“ teritorijose ir teritorijose, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių ar užsiimama didelės gamtinės vertės ūkininkavimu, taip pat Europos kraštovaizdžių būklės atkūrimas, išsaugojimas ir gerinimas
- 4B) Vandentvarkos gerinimas, įskaitant trąšų ir pesticidų valdymo gerinimą
- 4C) Dirvožemio erozijos prevencija ir dirvožemio valdymo gerinimas
- 5C) Atsinaujinančiųjų energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų, liekanų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimo ir naudojimo palengvinimas bioekonomikos tikslais
- 5D) Žemės ūkio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimas
- 5E) Anglies dioksido išlaikymo ir sekvestracijos žemės ūkyje ir miškininkystėje skatinimas
- 6A) Veiklos įvairinimo, mažųjų įmonių kūrimo ir plėtojimo, taip pat darbo vietų kūrimo lengvinimas
- 6B) Vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas

Bendrieji tikslai

- Aplinka
- Klimato kaitos švelninimas ir prisitaikymas prie jos
- Inovacijos

Aprašymas

Siekiant padėti ūkininkams, kaimo gyventojams ir miškų savininkams ir valdytojams prisitaikyti prie besikeičiančių ūkininkavimo sąlygų, turi būti vykdomas mokslo ir žinių perdavimas. Inovacijos visų pirma turi būti skirtos tausojančiai žemės ūkio produktų plėtrai, naujų ir aplinkai draugiškų technologijų taikymui atsinaujinančių energijos išteklių srityje, vartotojų aptarnavimo gerinimui, naujų ekonominių, valdymo ir organizacinių formų kūrimui ir diegimui. Turi būti remiama inovacijų diegimo gerosios patirties sklaida.

4.2.5. 05. Padidinti kaimo gyventojų pajamų lygį ir sumažinti jų priklausomybę nuo socialinių išmokų

Prioritetai / tikslinės sritys

- 2A) Visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui sudarymas, visų pirma siekiant intensyviai dalyvavimą rinkoje ir orientavimą, taip pat žemės ūkio įvairinimą
- 2C+) Miškininkystės ekonominės vertės didinimas ir miško plotų plėtra
- 6A) Veiklos įvairinimo, mažųjų įmonių kūrimo ir plėtojimo, taip pat darbo vietų kūrimo lengvinimas
- 6B) Vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas

Bendrieji tikslai

Aprašymas

Pašalpų mažas pajamas turintiems sistema kuria „skurdo sąstus“ ir neskatina kaimo gyventojų ieškoti kitų pajamų šaltinių, todėl ši sistema turi būti orientuojama į aktyvaus įtraukimo į darbo rinką priemonių rėmimą. Kurtina socialinės apsaugos sistema, kuri asmenims ir šeimoms suteiktų būtinų poreikių patenkinimui reikalingas pajamas, iš dalies kompensuotų dėl socialinių rizikų prarastas pajamas.

4.2.6. 06. Remti darbo vietų, ypač reikalaujančių kvalifikuotos darbo jėgos, išlaikymą ir kūrimą kaimo vietovėse, ypač ne žemės ūkyje

Prioritetai / tikslinės sritys

- 1A) Inovacijų skatinimas, bendradarbiavimas ir žinių bazės vystymas kaimo vietovėse
- 1B) Žemės ūkio, maisto produktų gamybos bei miškininkystės ir mokslinių tyrimų bei inovacijų ryšių stiprinimas, taip pat siekiant geresnio aplinkosaugos valdymo ir aplinkosauginio veiksmingumo
- 1C) Mokymosi visą gyvenimą ir profesinio mokymo žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose skatinimas
- 6A) Veiklos įvairinimo, mažųjų įmonių kūrimo ir plėtojimo, taip pat darbo vietų kūrimo lengvinimas
- 6B) Vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas

Bendrieji tikslai

- Inovacijos

Aprašymas

Kuriant ir išlaikant aukštos kvalifikacijos reikalaujančias darbo vietas kaime, kaimo gyventojai būtų skatinami siekti aukštesnio išsilavinimo, nesibaiminant, kad gyvenamojoje vietoje neras darbo, atitinkančio aukštesnę kvalifikaciją. Tai taip pat paskatins kaimo vietovėse kurti verslą, kuriam aktuali aukštos kvalifikacijos darbo jėga, ir leis pritraukti daugiau išsilavinusių žmonių (taip pat ir jaunimo), galinčių

prisidėti prie kaimo gerovės kūrimo.

4.2.7. 07. Padidinti kaimo gyventojų mobilumo galimybes, remiant susisiekimo infrastruktūros ir paslaugų prieinamumo gerinimo projektus

Prioritetai / tikslinės sritys

- 6B) Vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas

Bendrieji tikslai

Aprašymas

Paslaugų trūkumas kaimo vietovėse verčia kaimo gyventojus dažnai važinėti į mieste esančias sveikatos priežiūros, socialines viešųjų paslaugų įstaigas, kultūrinius ir sporto renginius, treniruotes ar apsipirkti, todėl būtina gerinti vietinės ir rajoninės reikšmės kelių būklę, užtikrinti lankstų susisiekimo tvarkaraštį, naujų stotelių įrengimą ir pan.

Turi būti remiamas judumo paklausos valdymu pagrįstos ir aplinkai draugiškos viešojo transporto sistemos sukūrimas ir plėtra. Geresnės kaimo gyventojų mobilumo sąlygos palengvins darbo vietų pasiekiamumą kitose gyvenvietėse, miestuose ir tokiu būdu leis spręsti ir užimtumo problemas, išlaikys kaimo gyventojus kaime.

4.2.8. 08. Skatinti kaimo ir miesto sąveiką, remiant miesto ir kaimo subjektų bendradarbiavimo projektus

Prioritetai / tikslinės sritys

- 6B) Vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas

Bendrieji tikslai

Aprašymas

Darnios kaimo ir miesto partnerystės nebuvimas gali lemti tolesnius intensyvios migracijos iš kaimo vietovių, ypač jaunimo, srautus, darbo išteklių trūkumą, todėl turi būti skatinama kaimo ir miesto sąveika, remiant miesto ir kaimo subjektų bendradarbiavimą, didinant užimtumo galimybes.

4.2.9. 09. Skatinti vietinės maisto produktų rinkos vystymąsi, stiprinant ryšius tarp vartotojų ir gamintojų, bei diegiant inovacijas

Prioritetai / tikslinės sritys

- 1A) Inovacijų skatinimas, bendradarbiavimas ir žinių bazės vystymas kaimo vietovėse
- 1B) Žemės ūkio, maisto produktų gamybos bei miškininkystės ir mokslinių tyrimų bei inovacijų

ryšių stiprinimas, taip pat siekiant geresnio aplinkosaugos valdymo ir aplinkosauginio veiksmingumo

- 1C) Mokymosi visą gyvenimą ir profesinio mokymo žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose skatinimas
- 2A) Visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui sudarymas, visų pirma siekiant intensyvuoti dalyvavimą rinkoje ir orientavimą, taip pat žemės ūkio įvairinimą
- 3A) Pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimas geriau juos integruojant į žemės ūkio maisto produktų grandinę taikant kokybės sistemas, kuriant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, propaguojant vietos rinkas ir pasitelkiant trumpas tiekimo grandines, gamintojų grupes ir tarpšakines organizacijas
- 6B) Vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas

Bendrieji tikslai

- Inovacijos

Aprašymas

Vietinės maisto produktų rinkos vystymas, ypač tiesioginių pardavimų plėtra būtina siekiant patenkinti didėjančią ekologiško, šviežio, vartotojų gyvenamojoje vietoje pagaminto maisto paklausą. Tiesioginių pardavimų plėtros rėmimas ir efektyvesnė gamintojų integracija į maisto tiekimo grandinę leis pakeisti ekonominės vertės pasidalijimo tarp žemės ūkio ir kitų maisto tiekimo grandinės dalyvių proporcijas ūkininkų naudai. Turi būti skatinamas informacinių ir komunikacinių technologijų bei inovacijų taikymas, plėtojant vartotojų aptarnavimą, rinkodarą, duomenų apie produktus, kainas, galimas nišas rinkoje ir kitos informacijos sklaidą.

4.2.10. 10. Remti viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą, skatinti ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą sutvarkytuose pastatuose

Prioritetai / tikslinės sritys

- 6A) Veiklos įvairinimo, mažųjų įmonių kūrimo ir plėtojimo, taip pat darbo vietų kūrimo lengvinimas
- 6B) Vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas

Bendrieji tikslai

Aprašymas

Atsižvelgiant į tai, kad ankstesniame finansavimo laikotarpyje kaimo vietovėse buvo renovuota daug viešosios paskirties pastatų, tikslinga juos panaudoti sprendžiant tokių paslaugų, kaip laisvalaikio praleidimas, socialinės paslaugos, sveikatos priežiūra, trūkumą kaimo gyventojams, skatinant socialinio verslo kūrimąsi kaime.

4.2.11. 11. Skatinti biomasės, ypač atliekinės panaudojimą energijos gamybai

Prioritetai / tikslinės sritys

- 1A) Inovacijų skatinimas, bendradarbiavimas ir žinių bazės vystymas kaimo vietovėse
- 1B) Žemės ūkio, maisto produktų gamybos bei miškininkystės ir mokslinių tyrimų bei inovacijų ryšių stiprinimas, taip pat siekiant geresnio aplinkosaugos valdymo ir aplinkosauginio veiksmingumo
- 1C) Mokymosi visą gyvenimą ir profesinio mokymo žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose skatinimas
- 2A) Visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui sudarymas, visų pirma siekiant intensyvinti dalyvavimą rinkoje ir orientavimą, taip pat žemės ūkio įvairinimą
- 5C) Atsinaujinančiųjų energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų, liekanų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimo ir naudojimo palengvinimas bioekonomikos tikslais
- 6B) Vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas

Bendrieji tikslai

- Klimato kaitos švelninimas ir prisitaikymas prie jos
- Inovacijos

Aprašymas

Iš visų atsinaujinančiųjų energijos išteklių biomasės ištekliai dėl savo apimčių ir stabilių savybių Lietuvai yra vieni iš svarbiausių, tačiau biomasės potencialas biokuro gamybai yra neišnaudojamas. Siekiant sumažinti neigiamą tokio neišnaudojimo poveikį aplinkosaugai, o ypač kovai su klimato kaita, turi būti skatinama atsinaujinančios energijos gamybos iš atliekinės biomasės (ypač gyvulininkystės sektoriuje) plėtra, panaudojant pažangias technologijas, taikant mokslo žinias, vykdant kooperuotus projektus.

4.2.12. 12. Panaudoti rekreaciniu požiūriu vertingas teritorijas, kultūros paveldo objektus, didinti miškų rekreacinį potencialą

Prioritetai / tikslinės sritys

- 2A) Visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui sudarymas, visų pirma siekiant intensyvinti dalyvavimą rinkoje ir orientavimą, taip pat žemės ūkio įvairinimą
- 2C+) Miškininkystės ekonominės vertės didinimas ir miško plotų plėtra
- 4A) Biologinės įvairovės atkūrimas, išsaugojimas ir didinimas, be kita ko, „Natura 2000“ teritorijose ir teritorijose, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių ar užsiimama didelės gamtinės vertės ūkininkavimu, taip pat Europos kraštovaizdžių būklės atkūrimas, išsaugojimas ir gerinimas
- 6A) Veiklos įvairinimo, mažųjų įmonių kūrimo ir plėtojimo, taip pat darbo vietų kūrimo lengvinimas

- 6B) Vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas

Bendrieji tikslai

- Aplinka

Aprašymas

Siekiant padidinti kaimo vietovių rekreacinį patrauklumą ir jų gyvybingumą, turi būti renovuoti ir pritaikyti panaudojimui gamtos ir kultūros paminklai bei kultūros paveldo objektai. Turi būti skatinamos tautinio paveldo ir sveikos gyvensenos propagavimo sąsajos su aplinkai draugišku kaimo turizmu ir ūkininkavimu. Taip pat turi būti įgyvendinti prisiimti aplinkos tikslų užtikrinimo įsipareigojimai, kuriais padidinama miškų visuomeninė vertė, išsaugoma ir didinama bioįvairovė.

4.2.13. 13. Sudaryti palankias sąlygas jaunimui įsikurti, kurti verslą ir skatinti užimtumą kaimo vietovėse

Prioritetai / tikslinės sritys

- 2B) Palankesnių sąlygų sudarymas reikiamos kvalifikacijos ūkininkams pradėti veiklą žemės ūkio sektoriuje ir, visų pirma, kartų kaitos palengvinimui
- 6A) Veiklos įvairinimo, mažųjų įmonių kūrimo ir plėtojimo, taip pat darbo vietų kūrimo lengvinimas
- 6B) Vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas

Bendrieji tikslai

Aprašymas

Būtina stabdyti demografinės situacijos kaime blogėjimą ir keisti gyventojų migracijos kryptį. Labai svarbu užtikrinti, kad kaime liktų gyventi jaunimas, todėl pirmiausia jam turi būti sudarytos sąlygos užsiimti norima veikla ir iš jos gauti pakankamas pajamas. Taip pat turi būti užtikrinta jaunimui, ypač jaunoms šeimoms, patraukli kaimo infrastruktūra (pakankama kelių būklė, kokybiškas geriamas vanduo) ir paslaugos (vaikų lopšeliai darželiai, mokyklos, užklasinė moksleivių veikla, laisvalaikio praleidimo vienos, sveikatos priežiūros įstaigos, banko paslaugų tinklas).

4.2.14. 14. Skatinti jaunųjų ūkininkų įsikūrimą

Prioritetai / tikslinės sritys

- 1B) Žemės ūkio, maisto produktų gamybos bei miškininkystės ir mokslinių tyrimų bei inovacijų ryšių stiprinimas, taip pat siekiant geresnio aplinkosaugos valdymo ir aplinkosauginio veiksmingumo
- 1C) Mokymosi visą gyvenimą ir profesinio mokymo žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose skatinimas
- 2B) Palankesnių sąlygų sudarymas reikiamos kvalifikacijos ūkininkams pradėti veiklą žemės ūkio

sektoriuje ir, visų pirma, kartų kaitos palengvinimui

Bendrieji tikslai

Aprašymas

Atsižvelgiant į nepalankią ūkininkų amžiaus struktūrą ir su tuo susijusią grėsmę sklandžiai kartų kaitai žemės ūkyje bei ūkininkavimo tradicijų tęstinumui, būtina palengvinti jaunųjų ūkininkų įsikūrimą bei veiklos pradžia.

4.2.15. 15. Įgyvendinti projektus, skirtus verslo logistikos sprendimams

Prioritetai / tikslinės sritys

- 2A) Visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui sudarymas, visų pirma siekiant intensyviai dalyvavimą rinkoje ir orientavimą, taip pat žemės ūkio įvairinimą
- 2C+) Miškininkystės ekonominės vertės didinimas ir miško plotų plėtra
- 3A) Pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimas geriau juos integruojant į žemės ūkio maisto produktų grandinę taikant kokybės sistemas, kuriant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, propaguojant vietos rinkas ir pasitelkiant trumpas tiekimo grandines, gamintojų grupes ir tarpšakines organizacijas

Bendrieji tikslai

Aprašymas

Siekiant sumažinti neigiamą vietinės rinkos ribotumo (mažas kaimo gyventojų skaičius, žemas jų pajamų lygis) poveikį verslo kūrimuisi ir plėtrai kaimo vietovėse, reikia sudaryti sąlygas vietos gaminius realizuoti ir kitose rinkose, gamintojus integruoti į trumpo tiekimo grandines. Šis poreikis siejasi su poreikiu Nr. 9.

4.2.16. 16. Skatinti gamtai draugišką ūkininkavimą ir gamtosauginių inovacijų diegimą

Prioritetai / tikslinės sritys

- 1A) Inovacijų skatinimas, bendradarbiavimas ir žinių bazės vystymas kaimo vietovėse
- 1B) Žemės ūkio, maisto produktų gamybos bei miškininkystės ir mokslinių tyrimų bei inovacijų ryšių stiprinimas, taip pat siekiant geresnio aplinkosaugos valdymo ir aplinkosauginio veiksmingumo
- 1C) Mokymosi visą gyvenimą ir profesinio mokymo žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose skatinimas
- 4A) Biologinės įvairovės atkūrimas, išsaugojimas ir didinimas, be kita ko, „Natura 2000“ teritorijose ir teritorijose, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių ar užsiimama didelės gamtinės vertės ūkininkavimu, taip pat Europos kraštovaizdžių būklės atkūrimas, išsaugojimas ir gerinimas

- 4B) Vandentvarkos gerinimas, įskaitant trąšų ir pesticidų valdymo gerinimą
- 4C) Dirvožemio erozijos prevencija ir dirvožemio valdymo gerinimas

Bendrieji tikslai

- Aplinka
- Inovacijos

Aprašymas

Siekiant išvengti žemės išteklių kokybės blogėjimo dėl didesnio žemės ūkio gamybos intensyvumo, cheminių medžiagų naudojimo ir erozijos, būtina remti bioįvairovės, kraštovaizdžio atkūrimą ir saugojimą, įskaitant ir NATURA 2000 vietas, mažinti paviršinių vandens telkinių taršos riziką bei skatinti diegti didelės gamtinės vertės, ir ekologinį ūkininkavimą. Gamtai draugiškas ūkininkavimas taip pat skatintinas mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse, siekiant mažinti dirvožemio erozijos riziką.

Šis poreikis apima keturius su aplinkosauga ir prisitaikymu prie klimato kaitos susijusius tikslus:

1. išlaikyti ir pagerinti natūralių buveinių būklę;
2. mažinti augalų maisto medžiagų išsiplovimus iš agrarinių teritorijų;
3. išlaikyti humuso kiekį dirvožemyje;
4. didinti ūkininkų aplinkosauginį sąmoningumą.

Gamtai draugiško ūkininkavimo būdai ypač susiję su prisitaikymo prie klimato kaitos priemonėmis. Teritorinio planavimo priemonių pavyzdžiai gali būti mažiau palankių ūkininkauti vietovių panaudojimas alternatyviai ūkinei veiklai (pvz. tradiciniams amatams plėtoti), strateginio planavimo priemonių pavyzdys – teritorijos ūkinio potencialo stiprinimas, aktyvinant žemės ūkio valdų konsolidacijos procesus.

Parama ūkiniams gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimui atitinka Lietuvos ūkiniams gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos nuostatas. Šios programos pagrindinis tikslas - apsaugoti ūkiniams gyvūnų nacionalinius genetinius išteklius nuo nykimo, užtikrinti saugomų lietuviškų gyvūnų veislių populiacijų tvarumą.

Inovacijų taikymas aplinkosaugoje remiamas teikiant paramą EIP veiksams agrarinės aplinkosaugos srityje taip pat vykdant parodomuosius projektus ir informavimo veiklas, susijusias su agrarine aplinkosauga ir klimato kaita. Be to, investiciniams ūkininkavimo projektams pagal 4.1 veiklos sritį, kuriais bus siekiama spręsti aplinkosauginės problemas, o taip pat tiems, kurie projekte nusimatys konsultacijas inovacijų ir aplinkosauginių problemų sprendimo klausimais, bus taikomas atrankos prioritetasis.

4.2.17. 17. Pagerinti vidutinių ir smulkių ūkių galimybes investuoti ir skatinti jų kooperaciją

Prioritetai / tikslinės sritys

- 1A) Inovacijų skatinimas, bendradarbiavimas ir žinių bazės vystymas kaimo vietovėse
- 1B) Žemės ūkio, maisto produktų gamybos bei miškininkystės ir mokslinių tyrimų bei inovacijų ryšių stiprinimas, taip pat siekiant geresnio aplinkosaugos valdymo ir aplinkosauginio veiksmingumo
- 1C) Mokymosi visą gyvenimą ir profesinio mokymo žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose

skatinimas

- 2A) Visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui sudarymas, visų pirma siekiant intensyviai dalyvavimą rinkoje ir orientavimą, taip pat žemės ūkio įvairinimą
- 2B) Palankesnių sąlygų sudarymas reikiamos kvalifikacijos ūkininkams pradėti veiklą žemės ūkio sektoriuje ir, visų pirma, kartų kaitos palengvinimui
- 2C+) Miškininkystės ekonominės vertės didinimas ir miško plotų plėtra
- 6A) Veiklos įvairinimo, mažųjų įmonių kūrimo ir plėtojimo, taip pat darbo vietų kūrimo lengvinimas

Bendrieji tikslai

- Inovacijos

Aprašymas

Siekiant išsaugoti tvarią ūkių struktūrą Lietuvoje, reikia daugiau dėmesio skirti smulkiesiems ir vidutiniams ūkiams modernizuoti bei jų konkurencingumui didinti. Remiant tokiais ūkius, bus remiamas ūkininkavimo tradicijų puoselėjimas, darnaus verslo planavimas, drauge ir gamtinių išteklių saugojimas. Ilguoju laikotarpiu smulkių ir vidutinių ūkių išsaugojimas leis išlaikyti šalies žemės ūkį stabilesnį. Smulkieji ūkininkai ir miško savininkai skatinami kooperuotis ir tuo pačiu diegti modernias technologijas, atitinkančias aplinkosaugos reikalavimus.

Siekiant pagerinti ūkio subjektų konkurencines galimybes svarbu toliau tęsti lengvatinių paskolų teikimo instrumentą, taip pat Programos lėšas panaudoti ir kitoms priemonėms – garantijų fondui įgyvendinti. Finansų inžineriją galima taikyti ne tik žemės ūkio veiklos ir produktų perdirbimo, bet ir alternatyviųjų veiklų srityse ir jos galimybes panaudoti įgyvendinant didesnę skaičių priemonių. Viena iš galimybių būtų sukurti dvi atskiras paramos taikant FI schemas, atsižvelgiant į ūkio ar įmonės veiklos stadiją. Viena schema būtų skirta verslo pradžiai bei mažų ūkių augimui, kita – jau veikiančių verslų ir ūkių plėtrai.

4.2.18. 18. Vykdyti mokymą, patirties sklaidą ir konsultavimą kaimo vietovėse

Prioritetai / tikslinės sritys

- 1A) Inovacijų skatinimas, bendradarbiavimas ir žinių bazės vystymas kaimo vietovėse
- 1B) Žemės ūkio, maisto produktų gamybos bei miškininkystės ir mokslinių tyrimų bei inovacijų ryšių stiprinimas, taip pat siekiant geresnio aplinkosaugos valdymo ir aplinkosauginio veiksmingumo
- 1C) Mokymosi visą gyvenimą ir profesinio mokymo žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose skatinimas
- 2A) Visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui sudarymas, visų pirma siekiant intensyviai dalyvavimą rinkoje ir orientavimą, taip pat žemės ūkio įvairinimą
- 2B) Palankesnių sąlygų sudarymas reikiamos kvalifikacijos ūkininkams pradėti veiklą žemės ūkio

sektoriuje ir, visų pirma, kartų kaitos palengvinimui

- 2C+) Miškininkystės ekonominės vertės didinimas ir miško plotų plėtra
- 3A) Pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimas geriau juos integruojant į žemės ūkio maisto produktų grandinę taikant kokybės sistemas, kuriant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, propaguojant vietos rinkas ir pasitelkiant trumpas tiekimo grandines, gamintojų grupes ir tarpšakines organizacijas
- 3B) Ūkių rizikos prevencijos ir valdymo rėmimas
- 4A) Biologinės įvairovės atkūrimas, išsaugojimas ir didinimas, be kita ko, „Natura 2000“ teritorijose ir teritorijose, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių ar užsiimama didelės gamtinės vertės ūkininkavimu, taip pat Europos kraštovaizdžių būklės atkūrimas, išsaugojimas ir gerinimas
- 4B) Vandentvarkos gerinimas, įskaitant trąšų ir pesticidų valdymo gerinimą
- 4C) Dirvožemio erozijos prevencija ir dirvožemio valdymo gerinimas
- 5C) Atsinaujinančiųjų energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų, liekanų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimo ir naudojimo palengvinimas bioekonomikos tikslais
- 5D) Žemės ūkio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimas
- 5E) Anglies dioksido išlaikymo ir sekvestracijos žemės ūkyje ir miškininkystėje skatinimas
- 6A) Veiklos įvairinimo, mažųjų įmonių kūrimo ir plėtojimo, taip pat darbo vietų kūrimo lengvinimas
- 6B) Vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas

Bendrieji tikslai

- Aplinka
- Inovacijos

Aprašymas

Sprentina ūkio subjektų žinių ir įgūdžių, susijusių su efektyviu išteklių valdymu, naujų gamybos metodų diegimu, organizacinių inovacijų taikymu, stokos problema. Turi būti atsižvelgta į tai, kad nepakankamos žinios ir įgūdžiai stabdo ekonominę ir technologinę pažangą kaimo vietovėse, neužtikrina aplinkai draugiško ūkininkavimo. Taip pat, atrenkant investicinius projektus pagal 4.1 veiklos sritį, prioritetas bus teikiams pareiškėjams, kurie projekte nusimatys konsultavimąsi inovacijų ir/ar aplinkosauginiais klausimais.

4.2.19. 19. Stiprinti žemės ūkio konkurencingumą, ypatingai gyvulininkystės ir daržovių bei vaisių sektoriuose

Prioritetai / tikslinės sritys

- 1A) Inovacijų skatinimas, bendradarbiavimas ir žinių bazės vystymas kaimo vietovėse
- 1B) Žemės ūkio, maisto produktų gamybos bei miškininkystės ir mokslinių tyrimų bei inovacijų ryšių stiprinimas, taip pat siekiant geresnio aplinkosaugos valdymo ir aplinkosauginio veiksmingumo

- 1C) Mokymosi visą gyvenimą ir profesinio mokymo žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose skatinimas
- 2A) Visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui sudarymas, visų pirma siekiant intensyviai dalyvavimą rinkoje ir orientavimą, taip pat žemės ūkio įvairinimą
- 4C) Dirvožemio erozijos prevencija ir dirvožemio valdymo gerinimas

Bendrieji tikslai

- Aplinka
- Inovacijos

Aprašymas

Gyvulininkystės sektoriaus konkurencingumo stiprinimas leis racionaliau panaudoti šalies gamtinius ir žmogiškuosius išteklius bei mėsos ir pieno perdirbimo įmonių techninį potencialą, gauti daugiau pridėtinės vertės ūkininkų ūkiuose, aprūpinti Lietuvos vartotojus aukštesnės kokybės maisto produktais. Turi būti didinamas gyvulininkystės verslo patrauklumas ūkininkams ir jų investavimo galimybės. Siekiant padidinti šalies gyventojų aprūpinimą vietinėmis daržovėmis ir vaisiais bei uogomis ir užtikrinti gamintojų konkurencingumą, būtina padėti pastariesiems spręsti problemas, kylančias dėl žymių derlingumo svyravimų, kurias vis dažniau lemia klimato kaitos poveikis.

Investuojant į minėtus sektorius užtikrinama, kad bus diegiamos aplinkosaugos reikalavimus atitinkančios technologijos. Be to, investiciniams ūkininkavimo projektams pagal 4.1 veiklos sritį, kuriais bus siekiama spręsti aplinkosauginės problemas, o taip pat tiems, kurie projekte nusimatys konsultacijas aplinkosauginių problemų sprendimo klausimais, bus taikomas atrankos prioritetas. Teikiant paramą jaunųjų ūkininkų įsikūrimui ir mažiems ūkiams pagal veiklos sritis 6.1 ir 6.3, pareiškėjai savo verslo planuose privalės įvertinti jų projektų atitiktį aplinkosauginio tvarumo atžvilgiu.

4.2.20. 20. Remti CO2 mažinimo būdus, ypač miškų želdinimą apleistose ir ne žemės ūkio paskirties žemėse, pažeistų miškų atkūrimą

Prioritetai / tikslinės sritys

- 1B) Žemės ūkio, maisto produktų gamybos bei miškininkystės ir mokslinių tyrimų bei inovacijų ryšių stiprinimas, taip pat siekiant geresnio aplinkosaugos valdymo ir aplinkosauginio veiksmingumo
- 1C) Mokymosi visą gyvenimą ir profesinio mokymo žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose skatinimas
- 5E) Anglies dioksido išlaikymo ir sekvestracijos žemės ūkyje ir miškininkystėje skatinimas

Bendrieji tikslai

- Klimato kaitos švelninimas ir prisitaikymas prie jos

Aprašymas

Siekiant sumažinti žemės ūkio veiklos lemiamą atmosferos taršą ir prisidėti prie klimato kaitos švelninimo, taip pat mažinti apleistų žemių plotus, turi būti remiama miškų plotų plėtra ir pažeistų miškų atkūrimas. Taip pat bus remiami ūkininkavimo būdai, apimantys daugiakomponenčių žolynų naudojimą ir beariminės technologijos taikymą. Pagal ES miškų strategiją miškininkystė turi būti tvari, sudaranti palankias sąlygas klimato kaitos efektams mažinti.

Nors miškai dengia didelę dalį Lietuvos Respublikos teritorijos ir Lietuvos miškingumas siekia 33,3 proc. šalies teritorijos, tačiau, atsižvelgiant į gamtinio karkaso ir kraštovaizdžio reikmes, šalies miškingumas turėtų būti ne mažesnis kaip 35 procentai, todėl išlieka poreikis toliau plėsti miškų plotus. Lietuvoje vykdomas I ir II lygio miškų sveikumo monitoringas. Jo duomenimis, bendra Lietuvos miškų būklė yra santykinai gera, tačiau pažymėtina, kad pastaraisiais metais pažeistų medžių daugėja.

4.2.21. 21. Skatinti gyvulių augintojus diegti ūkininkavimo metodus, mažinančius poveikį aplinkai ir klimato kaitai

Prioritetai / tikslinės sritys

- 1A) Inovacijų skatinimas, bendradarbiavimas ir žinių bazės vystymas kaimo vietovėse
- 1B) Žemės ūkio, maisto produktų gamybos bei miškininkystės ir mokslinių tyrimų bei inovacijų ryšių stiprinimas, taip pat siekiant geresnio aplinkosaugos valdymo ir aplinkosauginio veiksmingumo
- 1C) Mokymosi visą gyvenimą ir profesinio mokymo žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose skatinimas
- 4A) Biologinės įvairovės atkūrimas, išsaugojimas ir didinimas, be kita ko, „Natura 2000“ teritorijose ir teritorijose, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių ar užsiimama didelės gamtinės vertės ūkininkavimu, taip pat Europos kraštovaizdžių būklės atkūrimas, išsaugojimas ir gerinimas
- 5D) Žemės ūkio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimas

Bendrieji tikslai

- Aplinka
- Klimato kaitos švelninimas ir prisitaikymas prie jos
- Inovacijos

Aprašymas

Gyvulių augintojams reikalingi mokymai, konsultacijos ir kita metodinė pagalba apie pažangius ūkininkavimo metodus ir inovacijas gyvulininkystėje. Taip pat tikslinga padėti gyvulių augintojams, ypač stambiesiems, diegti ūkininkavimo metodus, turinčius kuo mažesnę žalingą poveikį gruntinio vandens kokybei.

Ivesticiniams ūkininkavimo projektams pagal 4.1 veiklos sritį, kuriais bus siekiama spręsti aplinkosaugines problemas, o taip pat tiems, kurie projekte nusimatys konsultacijas aplinkosauginių problemų sprendimo klausimais, bus taikomas atrankos prioritetas. Teikiant paramą jaunųjų ūkininkų įsikūrimui ir mažiems ūkiams pagal veiklos sritis 6.1 ir 6.3, pareiškėjai savo verslo planuose taip pat privalės įvertinti jų projektų atitiktį aplinkosauginio tvarumo atžvilgiu.

Klimato kaitos atžvilgiu remtinai biodujų jėgainių įrengimas stambiuose gyvulininkystės ūkiuose, skatinant utilizuoti gamyboje susidarantį atliekas ir pagamintą energiją ar šilumą panaudoti ūkinėje veikloje.

4.2.22. 22. Sudaryti galimybes NVO projektais skatinti verslumą ir užimtumą kaime bei užtikrinti vietinės iniciatyvos tęstinumą

Prioritetai / tikslinės sritys

- 1A) Inovacijų skatinimas, bendradarbiavimas ir žinių bazės vystymas kaimo vietovėse
- 1B) Žemės ūkio, maisto produktų gamybos bei miškininkystės ir mokslinių tyrimų bei inovacijų ryšių stiprinimas, taip pat siekiant geresnio aplinkosaugos valdymo ir aplinkosauginio veiksmingumo
- 1C) Mokymosi visą gyvenimą ir profesinio mokymo žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose skatinimas
- 6B) Vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas

Bendrieji tikslai

- Inovacijos

Aprašymas

Remiant vietinės iniciatyvos tęstinumą, turi būti skatinamas sustiprėjusių gebėjimų ir įgūdžių plėtojant projektinę veiklą panaudojimas ekonominiiais ir socialiniais tikslais, į šias veiklas įtraukiant jaunimą. *LEADER* metodas turi prisidėti prie naujų darbo vietų kaimo vietovėse kūrimo ir sektoriaus vietinių iniciatyvų įgyvendinimo poveikio didinimo.

4.2.23. 23. Remti prisitaikymo prie klimato kaitos veiksmus, valdyti riziką, susijusią su gyvūnų ar augalų ligų ir kenkėjų antpuoliais

Prioritetai / tikslinės sritys

- 3B) Ūkių rizikos prevencijos ir valdymo rėmimas

Bendrieji tikslai

Aprašymas

Dėl klimato kaitos padidėjęs ekstremalių reiškinių skaičius, naujos augalų ligos ir kenkėjai, dažnėjantys gyvūnų ligų epidemijų protrūkiai reikalauja užtikrinti efektyvų išaugusios žemės ir miškų ūkio veiklos rizikos valdymą. Prisitaikymo prie klimato kaitos veiksmai turi apimti visa eilę tiek teritorinio, tiek strateginio planavimo priemonių. Svarbu plėsti ekologinio ūkininkavimo plotus specifinėse ir labiausiai pažeidžiamose teritorijose, gerinti dirvožemio savybes ir našumą didinant vandens ir maistmedžiagių sulaikymo galimybes, pasitelkiant kraštotvarkos ir technologines priemones. Svarbu stiprinti žaliąją

infrastruktūrą, kuri klimato kaitos laikotarpyje, galėtų patenkinti tiek socialines, tiek ekonomines reikmes.

4.2.24. 24. Racionalizuoti žemėnaudą, atnaujinant melioracijos sistemas bei vykdamas žemės konsolidaciją

Prioritetai / tikslinės sritys

- 2A) Visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui sudarymas, visų pirma siekiant intensyviai dalyvavimą rinkoje ir orientavimą, taip pat žemės ūkio įvairinimą

Bendrieji tikslai

- Aplinka

Aprašymas

Turi būti skatinamas smulkios, fragmentuotos žemėnaudos, trukdančios ūkiams efektyviai panaudoti našią žemės ūkio techniką, melioracijos sistemas, taikyti agrarinės aplinkosaugos priemones, stambinimas. Turi būti atnaujinami nusidėvėję melioracijos įrenginiai. Tiek konsolidacija, tiek vandentvarka vykdoma išsaugant bioįvairovę, atsižvelgiant į aplinkosauginius apribojimus. Investicijos į šias sritis pagal 4.3 veiklos sritį bus finansuojamos tik regionų aplinkos apsaugos departamentams atlikus aplinkosauginį įvertinimą, ypač jų atitiktį Vandens pagrindų direktyvos reikalavimams.

4.2.25. 25. Skatinti didesnės pridėtinės vertės žemės ūkio ir maisto produktų gamybą

Prioritetai / tikslinės sritys

- 1A) Inovacijų skatinimas, bendradarbiavimas ir žinių bazės vystymas kaimo vietovėse
- 1B) Žemės ūkio, maisto produktų gamybos bei miškininkystės ir mokslinių tyrimų bei inovacijų ryšių stiprinimas, taip pat siekiant geresnio aplinkosaugos valdymo ir aplinkosauginio veiksmingumo
- 1C) Mokymosi visą gyvenimą ir profesinio mokymo žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose skatinimas
- 2A) Visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui sudarymas, visų pirma siekiant intensyviai dalyvavimą rinkoje ir orientavimą, taip pat žemės ūkio įvairinimą
- 3A) Pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimas geriau juos integruojant į žemės ūkio maisto produktų grandinę taikant kokybės sistemas, kuriant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, propaguojant vietos rinkas ir pasitelkiant trumpas tiekimo grandines, gamintojų grupes ir tarpšakines organizacijas

Bendrieji tikslai

- Inovacijos

Aprašymas

Šalies maisto pramonės įmonės yra įdiegusios ES maisto saugos ir kokybės standartus ir pajėgios perdirbti Lietuvoje užaugintą žemės ūkio produkciją, todėl, siekiant užtikrinti šių įmonių konkurencingumą, būtina skatinti aplinkosaugos reikalavimus atitinkančių technologijų ir inovacijų diegimą, naujų produktų kūrimą, rinkodaros struktūros gerinimą.

Labai svarbu, kad didesnės pridėtinės vertės žemės ūkio ir maisto produktų gamyba būtų skatinama ūkiuose, ypač smulkiuosiuose ir vidutiniuose. Gaminant didesnės pridėtinės vertės žemės ūkio ir maisto produktus ūkiuose ir juos pateikiant vartotojams, bus ne tik puoselėjamos maisto gamybos tradicijos, patenkinami augantys vartotojų poreikiai aukštos kokybės maistui, bet ir ūkininkams susidarys galimybės padidinti savo pajamas, diegiant pažangias, aplinkosaugos reikalavimus atitinkančias technologijas.

4.2.26. 26. Suteikti plačiajuosčio interneto prieigą visoms šalies kaimo vietovėms ir išplėtoti viešųjų elektroninių paslaugų teikimą

Prioritetai / tikslinės sritys

- 6B) Vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas
- 6C) Prieigos prie informacinių ir ryšių technologijų (IRT) didinimas, jų naudojimo skatinimas ir kokybės gerinimas kaimo vietovėse

Bendrieji tikslai

Aprašymas

Bus remiama didesnė naujos kartos (didelės spartos – bent 30Mbps) plačiajuosčio interneto aprėptis kaimo vietovėse, siekiant sumažinti skirtumus tarp miesto ir kaimo gyventojų galimybių naudotis sparčiu interneto ryšiu. Taip pat tikslinga reikalingiausias kaimo gyventojams ir verslui viešąsias ir administracines paslaugas perkelti į elektroninę erdvę, kad jos būtų lengvai pasiekiamos internetu, o jo sparta būtų pakankama jomis naudotis.

4.2.27. 27. Gerinti kaimo gyventojų gyvenimo kokybę remiant vietinių vandens tiekimo sistemų tvarkymą, mažinant asbesto keliamą riziką

Prioritetai / tikslinės sritys

- 6B) Vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas

Bendrieji tikslai

Aprašymas

Nors įgyvendinus vietos projektus, kaimo vietovėse pagerėjo geriamojo vandens kokybė ir nuotekų tvarkymas, būtina toliau spręsti vandentvarkos ir nuotekų šalinimo infrastruktūros trūkumo problemą. Kaimo gyventojų poreikis pakeisti seną šiferio dangą į neasbestinę itin aktualus, nes sena danga kelia pavojų sveikatai ne tik pačiam savininkui, bet ir aplinkiniams.

4.2.28. 28. Didinti kaimo vietovių gyvybingumą remiant vietinių kelių sukūrimą ir gerinimą kaimo gyvenamųjų vietovių ribose

Prioritetai / tikslinės sritys

- 6B) Vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas

Bendrieji tikslai

Aprašymas

Gera susisiekimo sistema užtikrina glaudžius kultūrinius ir socialinius saitus, didina gyventojų judumą, plečia tarptautinį bendradarbiavimą ir turizmą, gerina verslo sąlygas ir skatina jo plėtrą, mažina neigiamą transporto poveikį supančiai aplinkai ir žmogui.

Transporto priemonės, važiuodamos neasfaltuota danga, kelia dulkes, triukšmą, o tai turi neigiamos įtakos žmonių gyvenimo sąlygoms bei aplinkai. Sutaisytų kelių bei privažiavimų prie verslo, rekreacinių ir kitų objektų trūkumas labai stabdo investicijas į šias vietas. Siekiant prisidėti prie vietos ekonomikos gerinimo, pagerinti susisiekimą kaimo gyvenamosiose vietovėse, ekologinę būklę, supaprastinti kelio priežiūrą, sutrumpinti kelionės laiką, ruožus kaimo gyvenamosiose vietovėse reikia asfaltuoti. Šie keliai – kaimo infrastruktūros dalis, o juos valdo, naudoja ir jais disponuoja Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos. Vietinės reikšmės kelių priežiūrą taip pat įgyvendina savivaldybės.

Vietinės reikšmės keliai – tai kaimo gyvenamosios vietovės ribose esantys keliai, skirti vietiniam susisiekimui ir kurie nėra priskiriami magistraliniams ir krašto kelių kategorijai. Pagrindiniai vietinės reikšmės kelių naudotojai – kaimo gyvenviečių gyventojai, ūkininkai bei miškininkai.

5. STRATEGIJOS APRAŠYMAS

5.1. Poreikių, kurie turi būti patenkinti taikant KPP, atrankos ir tikslų, prioritetų ir tikslinių sričių atrankos bei siektinų reikšmių nustatymo remiantis SSGG analizės išvadomis ir poreikių vertinimu pagrindimas. Kai tinkama, pateikiamas į programą įtrauktų teminių paprogramių pagrindimas. Pagrindžiant visų pirma nurodomi reikalavimai, nurodyti Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 8 straipsnio 1 dalies c punkto i ir iv papunkčiuose

Toliau pateikiamas Programoje pasirinktų įgyvendinti poreikių sąrašas. Kiekvienam poreikiui priskirtas eilės numeris rodo jo svarbą, formuojant finansinį planą.

Poreikių sąrašas pagal prioritetą:

1. Stiprinti žemės ūkio konkurencingumą, ypač gyvulininkystės ir vaisių bei daržovių sektoriuose
2. Pagerinti vidutinių ir smulkių ūkių galimybes investuoti ir skatinti jų kooperaciją
3. Skatinti gamtai draugišką ūkininkavimą ir gamtosauginių inovacijų diegimą:
  - 3.1 išlaikyti ir pagerinti natūralių buveinių būklę;
  - 3.2 mažinti augalų maisto medžiagų išsiplovimus iš agrarinių teritorijų;
  - 3.3 išlaikyti humuso kiekį dirvožemyje;
  - 3.4 didinti ūkininkų aplinkosauginį sąmoningumą.
4. Skatinti gyvulių augintojus diegti ūkininkavimo metodus, mažinančius poveikį aplinkai ir klimato kaitai
5. Racionalizuoti žemėnaudą, atnaujinant melioracijos sistemas bei vykdant žemės konsolidaciją
6. Skatinti didesnės pridėtinės vertės žemės ūkio ir maisto produktų gamybą
7. Skatinti jaunųjų ūkininkų įsikūrimą
8. Sudaryti palankias sąlygas jaunimui įsikurti, kurti verslą ir skatinti užimtumą kaimo vietovėse
9. Mažinti skurdo riziką kaimo vietovėse, didinant užimtumo galimybes
10. Remti darbo vietų, ypač reikalaujančių kvalifikuotos darbo jėgos, išlaikymą ir kūrimą kaimo vietovėse, ypač ne žemės ūkyje
11. Skatinti vietinės maisto produktų rinkos vystymąsi, stiprinant ryšius tarp vartotojų ir gamintojų, bei diegiant inovacijas
12. Sudaryti sąlygas gamintojams, konsultantams, mokslininkams bendradarbiauti keičiantis žiniomis, informacija, gerąja praktika
13. Skatinti žinių, kurios spręstų technologinius, klimato kaitos, aplinkosaugos ir socialinius iššūkius, kūrimą ir sklaidą
14. Skatinti biomasės, ypač atliekinės, panaudojimą energijos gamybai
15. Gerinti kaimo gyventojų gyvenimo kokybę remiant vietinių vandens tiekimo sistemų tvarkymą, mažinant asbesto keliamą riziką
16. Panaudoti rekreaciniu požiūriu vertingas teritorijas, kultūros paveldo objektus, didinti miškų rekreacinį potencialą
17. Remti CO2 mažinimo būdus, ypač miškų želdinimą apleistose ir ne žemės ūkio paskirties žemėse, pažeistų miškų atkūrimą
18. Sudaryti galimybes NVO projektais skatinti verslumą ir užimtumą kaime bei užtikrinti vietinės iniciatyvos tęstinumą
19. Remti viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą, skatinti ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą sutvarkytuose pastatuose
20. Remti prisitaikymo prie klimato kaitos veiksmus, valdyti riziką, susijusią su gyvūnų ar augalų ligų ir kenkėjų antpuoliais
21. Vykdyti mokymą, patirties sklaidą ir konsultavimą kaimo vietovėse

22. Suteikti plačiąjiosio interneto prieigą visoms šalies kaimo vietovėms ir išplėtoti viešųjų elektroninių paslaugų teikimą
23. Skatinti kaimo ir miesto sąveiką, remiant miesto ir kaimo subjektų bendradarbiavimo projektus
24. Didinti kaimo vietovių gyvybingumą remiant vietinių kelių sukūrimą ir gerinimą kaimo gyvenamųjų vietovių ribose

Šie poreikiai buvo pasirinkti įgyvendinti atsižvelgiant į pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategijoje „Europa 2020“ keliamus tikslus, Europos Komisijos poziciją dėl Partnerystės sutartyje numatytų finansavimo prioritetų ir atitinkamų teminių tikslų Lietuvos atveju 2014–2020 m., Nacionalinę pažangos programą, Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros po 2013 metų strategines kryptis (patvirtintas 2012 lapkričio 15 d. Žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-869), Nacionalinę 2014-2020 m. gyvulininkystės sektoriaus plėtros programą, Baltijos jūros regiono strategijoje keliamus tikslus ir pagrindines Lietuvos kaimo situacijos analizėje identifikuotas problemas: neigiamas gyvulininkystės tendencijas; nepakankamą apsirūpinimą daržovėmis ir vaisiais; žemą smulkiųjų ir vidutinių ūkių konkurencingumą bei modernizaciją; žinių ir inovacijų perdavimo bei diegimo stoką; nepakankamai išplėtotą, neatnaujintą kaimo vietovių infrastruktūrą, paslaugų trūkumą; didesnę nei mieste nedarbą ir mažesnes pajamas; nepalankią kaimo gyventojų, ypač ūkininkų, amžiaus struktūrą; nepakankamą jų išsilavinimą, verslumą ir kitus įgūdžius; skurdo ir socialinės atskirties problemas; silpną gamintojų bendradarbiavimą ir neišplėtotus tiesioginius pardavimus; smulkia ir fragmentuotą žemėnaudą; didėjančią ūkio subjektų veiklos riziką; didelius apleistos žemės plotus; žemės ūkio veiklos nulemtą vandens telkinių taršą; neišnaudojamą atsinaujinančių energijos šaltinių potencialą; dirvožemio drėgmės perteklių ir pasenusius melioracijos įrenginius; klimato kaitos sąlygojamus iššūkius; nepakankamai išplėtotą spartaus interneto prieigą ir pasiekiamumą, augantį vartotojų poreikį vartoti saugų ir kokybišką maistą.

Iš platesnio identifikuotų poreikių sąrašo nebuvo pasirinkta įgyvendinti šiuos poreikius:

1. Padidinti žemdirbių pajėgumus parduoti produkciją užsienio rinkose, skatinant žemdirbių bendradarbiavimą šioje srityje;
2. Padidinti kaimo gyventojų pajamų lygį ir sumažinti jų priklausomybę nuo socialinių išmokų;
3. Padidinti kaimo gyventojų mobilumo galimybes, remiant susisiekimo infrastruktūros ir susisiekimo paslaugų prieinamumo gerinimo projektus;
4. Įgyvendinti projektus, skirtus verslo logistikos sprendimams.

Pirmąjį poreikį iš dalies apima Programos pasirinktas įgyvendinti poreikis „Pagerinti vidutinių ir smulkiųjų ūkių galimybes investuoti ir skatinti jų kooperaciją“. Antrąjį poreikį iš dalies apima poreikis „Mažinti skurdo riziką kaimo vietovėse, didinant užimtumo galimybes“. Trečiąjį, ketvirtąjį poreikius būtų tikslinga finansuoti iš Europos regioninės plėtros fondo lėšų. Stambiesiems ūkio subjektams parama nėra tokia aktuali kaip smulkiesiems ir vidutiniams ūkiams, ir jų poreikiams finansuoti intervencija iš EŽŪFKP lėšų yra nebūtina.

Siekiant kaimo plėtros tikslų, kuriais prisidedama prie pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategijos „Europa 2020“, ir atsižvelgiant į pagrindines Lietuvos kaimo situacijos analizėje identifikuotas problemas bei svarbiausius poreikius, 2014–2020 m. bus įgyvendinami *visi šeši ES kaimo plėtros prioritetai ir 16 tikslinių sričių* iš 18 numatytų. Taip pat siekiant tinkamai įgyvendinti ES miškų strategijos tikslus pasirinkta papildoma 2(C) tikslinė sritis.

Prioritetas Nr. 1. Skatinti žinių perteikimą ir inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje ir kaimo vietovėse (skiriama 2,7 proc EŽŪFKP lėšų, pasirinktos tikslinės sritys 1(A), 1(B), 1(C), 1 prioritetas įgyvendinamas per 2-6 prioritetus).

Prioritetas Nr. 2. Didinti ūkių gyvybingumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose

regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą (skiriama 30,6 proc EŽŪFKP lėšų, pasirinktos tikslinės sritys 2(A), 2(B), 2(C)).

Prioritetas Nr. 3. Skatinti maisto tiekimo grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje (skiriama 7,9 proc EŽŪFKP lėšų, pasirinktos tikslinės sritys 3(A), 3(B)).

Prioritetas Nr. 4. Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas (skiriama 26,8 proc. EŽŪFKP lėšų, pasirinktos tikslinės sritys 4(A), 4(B), 4(C)).

Prioritetas Nr. 5. Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose (skiriama 8,5 proc EŽŪFKP lėšų, pasirinktos tikslinės sritys 5(C), 5(D), 5(E)).

Prioritetas Nr. 6. Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse (skiriama 15,1 proc. EŽŪFKP lėšų, pasirinktos tikslinės sritys 6(A), 6(B), 6(C)).

Atsižvelgiant į Programos biudžetą, nustatytas balansas tarp aplinkosauginių ir klimato kaitos priemonių (joms numatyta skirti 36 proc. visų Programos lėšų), paramos investicijoms ir žinių sklaidos, mokymosi, konsultavimosi bei kooperacijos priemonių. Nustatyti kiekybiniai tikslai poreikiams įgyvendinti. Nustatytos rodiklių kiekybinės reikšmės yra pagrįstos ir apskaičiuotos pagal numatytas įgyvendinti veiklas ir paramos gavėjų prisiimamus įsipareigojimus. Detalesnis rodiklių reikšmių pagrindimas pateikiamas 11.1 priede.

Programa bus siekiama, kad žemės ūkio sektorius būtų grindžiamas inovacijomis, būtų tvarus teritorijos ir aplinkos požiūriu, palankus klimatui ir atsparus jo kaitai, todėl bus įgyvendinami visi trys ES kaimo plėtros tikslai:

1. žemės ūkio konkurencingumas,
2. tausūs gamtos išteklių valdymas ir klimato politikos tikslai,
3. subalansuota teritorinė kaimo vietovių plėtra.

Pasirinktų poreikių įgyvendinimas neprieštaraus darnios plėtros principams, numatytiems tiek nacionaliniuose teisės aktuose, tiek Europos darnios plėtros strategijoje. Numatomos paramos priemonės miškų ūkio srityje dera su Naujoje Europos Sąjungos miškų strategijoje išdėstytais tikslais. Programa atitinka 7-osios aplinkos veiksmų programos tikslus, o ypač stiprinti pastangas, kad būtų įgyvendintos ES biologinės įvairovės strategija, atitiktis ES vandens kokybės teisės aktams. Taip pat atsižvelgta į rengiamos Prioritetinių veiksmų programos nuostatas.

Svarbu, kad šie poreikiai dera su UBVP numatytais poreikiais ir jų sprendiniais. Pagrindinės žemės ūkio taršos poveikiui švelninti priemonės (organinių ir mineralinių trąšų naudojimas ir tvarkymas, maksimalių leistinų azoto ir fosforo trąšų kiekių viename hektare laikymasis, tręšimo planų įgyvendinimas, mėšlo tvarkymo reikalavimų laikymasis) aktualiausios Nevėžio, kiek mažiau Šventosios ir Šešupės pabaseiniuose.

Įgyvendinant prioritetą Nr. 1 per įvairias priemones siekiama prisidėti prie Sumaniosios specializacijų strategijos, kuri skatina sudaryti sąlygas tvariai maisto grandinei, tvariam biologinių išteklių naudojimui žemės ir maisto ūkyje, gaminti saugiam ir kokybiškam maistui, efektyviam maisto žaliavų kūrimui ir naudojimui. Apskritai Programa prisidės prie EUROPA 2020 tikslo, susijusio su investicijų didinimu mokslinių tyrimų, technologijų bei inovacijų plėtrai.

Įgyvendinant mokymų ir konsultavimo priemones (kodai 01 ir 02) bus skiriamas dėmesys specifinėms bioįvairovės ir ekosistemų apsaugos problemoms ariamoje žemėje bei integruotai augalų apsaugai (pvz.,

siekiant didesnio pareiškėjų informuotumo šiais klausimais ir ūkininkavimo praktikos, saugančios bioįvairovę ir ekosistemas ariamoje žemėje, sklaidos, gali būti įgyvendinami bandomieji ir demonstraciniai projektai, o taip pat organizuojami specialūs renginiai per NKT).

Atsižvelgiant į tai, jog priemonei „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ yra padidintas finansavimas, įsipareigojama Programos keitimo metu peržiūrėti priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklas, skatinančias biologinės įvairovės išsaugojimą ariamojoje žemėje.

Finansinė parama investicijoms į melioracijos sistemų rekonstrukciją bus teikiama tik tuo atveju, jei šios investicijos atitiks Bendrosios vandens politikos direktyvos 2000/60/EB nuostatas (ypač 4(7), (8) ir (9) straipsnių) atsižvelgiant į suminį poveikį ir jei bus numatytos reikiamos poveikio mažinimo priemonės Upių baseinų valdymo planų lygmenyje.

Prisidedant prie Bendrosios Sąjungos aplinkosaugos veiksmų programos iki 2020 m. pirmo prioriteto tikslo – saugoti, tausoti ir puoselėti ES gamtinį kapitalą – bus sumažintas neigiamas poveikis gėlo vandens, tarpinių ir priekrantės vandenų ištekliams ir taip išlaikyta gera ar dar pagerinta paviršinių vandenų ekologinė būklė ir paviršinių vandenų cheminė būklė, kaip apibrėžta Bendrojoje vandens politikos direktyvoje.

5 prioriteto priemonės prisidės prie EUROPA 2020 tikslo, siekiančio sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, o 6 prioriteto įgyvendinimas prisidės prie skurdo ir socialinės atskirties mažinimo.

Programa neprisidės prie penktajam prioritetui priskiriamų tikslinių sričių „*Vandens naudojimo žemės ūkyje efektyvumo didinimas*“ ir „*Energijos vartojimo žemės ūkyje ir maisto perdirbimo sektoriuje efektyvumo didinimas*“ įgyvendinimo. Tai nulėmė nenustatyti su šiomis tikslinėmis sritimis susiję Lietuvai svarbūs poreikiai. Pirmiausia, vandens naudojimo žemės ūkyje situacija šalyje nereikalauja didinti efektyvumo, kadangi beveik visa augalininkystės produkcija išauginama nusausingose žemėse, ir pasėlių drėkinimui sunaudojamas nedidelis kiekis vandens. Tas pats pasakytina ir apie energijos suvartojimo žemės ūkyje ir maisto perdirbimo sektoriuje efektyvumą: per pastarąjį dešimtmetį (2001–2011 m.) pasiekta didelė tiesioginio energijos vartojimo efektyvumo didinimo žemės ūkyje ir miškininkystėje bei maisto pramonėje pažanga – energijos intensyvumas sumažėjo atitinkamai 31 proc. ir 47 proc. Jei išliks tos pačios energijos intensyvumo mažėjimo tendencijos, tai 2020 m. lyginamosios galutinės energijos sąnaudos būtų apie 1,5 karto mažesnės nei 2000 m. ir iš esmės tenkintų Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje prisiimtus įsipareigojimus.

5.2. Kiekvienos tikslinės srities kaimo plėtros priemonių pagrindimas ir jų deriniai, įskaitant finansinių asignavimų priemonėms pagrindimą ir finansinių išteklių tinkamumą Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 8 straipsnio 1 dalies c punkto ii ir iii papunkčiuose nustatytiems tikslams. Į intervencinių veiksmų loginį pagrindą įtrauktas priemonių derinys grindžiamas SSGG analizės įrodymais ir 5.1 punkte nurodytų poreikių pagrindimu ir prioritetiškumo nustatymu.

5.2.1. P1. Skatinti žinių perdavimą ir inovacijas žemės ūkio, miškininkystės srityse ir kaimo vietovėse

5.2.1.1. 1A) *Inovacijų skatinimas, bendradarbiavimas ir žinių bazės vystymas kaimo vietovėse*

5.2.1.1.1. Kaimo plėtros priemonių pasirinkimas

- M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)
- M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)
- M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)

5.2.1.1.2. Kaimo plėtros priemonių derinys ir pagrindimas

Skatinant inovacijų, bendradarbiavimo ir žinių bazės vystymą bus įgyvendinamas priemonių „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“, „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ bei „Bendradarbiavimas“ derinys.

Įgyvendinant priemonę „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“, bus siekiama suteikti Lietuvos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose veikiančioms asmenims, žemės valdytojams ir kitiems ūkinės veiklos dalyviams žinių, reikalingų kuriant ir diegiant inovacijas bei užtikrinti inovacijų diegimo gerosios patirties sklaidą, užtikrinant tvarų žemės ir miško valdų tvarkymą, bioįvairovės išsaugojimą, įskaitant Natura 2000 vietas ir DGV teritorijas.

Priemone „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ bus siekiama padėti šalies ūkininkams, ypač jauniems ūkininkams, kitiems žemės valdytojams, miškų savininkams ir kaimo vietovėse veikiančioms mažoms ir vidutinėms įmonėms, pasinaudoti konsultavimo paslaugomis, leisiančiomis padidinti jų investicijų ekonominį veiksmingumą ir spręsti technologinius, organizacinius, bei aplinkosaugos iššūkius. Konsultavimo paslaugos apims ir sritis, susijusias su klimatui ir aplinkai naudingos žemės ūkio praktikos taikymu, integruotos augalų apsaugos priemonių, mažinančių pesticidų naudojimą, taikymo, vandens apsaugos sritį, biologinės įvairovės išsaugojimo klausimus tiek žemės ūkio, tiek miškininkystės veikloje. Bus skatinama imtis aplinką tausojančio ūkininkavimo.

Priemonė „Bendradarbiavimas“ prisidės prie ryšio tarp mokslo ir verslo stiprinimo žemės ūkio, miškininkystės ir kitose Lietuvos kaimui svarbiose srityse, taip pat prie EIP veiklos grupių identifiкуotų ūkininkavimo problemų sprendimo, atliekant tyrimus, įgyvendinant bandomuosius projektus. Parama pirmiausiai bus orientuojama į vietinės maisto produktų rinkos plėtrą ir tiesioginių ryšių tarp vartotojų ir gamintojų stiprinimą, smulkių ūkių bendradarbiavimą, EIP grupių veiklos palaikymą. Įgyvendinant minėtas priemones, tikimasi paskatinti kaimo gyventojus kurti ir diegti mokslo naujoves ir pažangias bei aplinką tausojančias technologijas bei palengvinti diegimo procesą ir tokiu būdu tiesiogiai prisidėti prie poreikių Nr.1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 19, 21 sprendimo.

5.2.1.2. 1B) *Žemės ūkio, maisto produktų gamybos bei miškininkystės ir mokslinių tyrimų bei inovacijų ryšių stiprinimas, taip pat siekiant geresnio aplinkosaugos valdymo ir aplinkosauginio veiksmingumo*

5.2.1.2.1. Kaimo plėtros priemonių pasirinkimas

- M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)

5.2.1.2.2. Kaimo plėtros priemonių derinys ir pagrindimas

Stiprinant žemės ūkio, maisto pramonės bei miškininkystės ir tyrimų bei inovacijų ryšius, bus įgyvendinama priemonė „Bendradarbiavimas“. Ji prisidės prie inovacijų ryšių stiprinimo, bendrai kuriant ir diegiant aplinkosaugines inovacijas, leidžiančias sumažinti žalingą ūkinės veiklos poveikį aplinkai. Priemonė užtikrins Lietuvos žemės ūkio, maisto pramonės ir miškininkystės našumo ir darnumo atžvilgiu naudingų inovacinių projektų rengimo ir jų rezultatų platinimo procesą per veiklos grupes, kuriose susiburs ūkininkai, mokslininkai, konsultantai, įmonės ir kiti subjektai bei prisidės prie šių Lietuvos kaimo plėtros poreikių: Nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 21.

5.2.1.3. 1C) *Mokymosi visą gyvenimą ir profesinio mokymo žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose skatinimas*

5.2.1.3.1. Kaimo plėtros priemonių pasirinkimas

- M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)

5.2.1.3.2. Kaimo plėtros priemonių derinys ir pagrindimas

Mokymosi visą gyvenimą ir profesinio mokymo žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose skatinimas bus įgyvendinamas tarpusavyje derinant „Žinių perdavimo ir informavimo veiklos“, „Konsultavimo paslaugų, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugų“ bei „Bendradarbiavimo“ priemones. Remiantis priemone „Žinių perdavimo ir informavimo veiklos“, tikimasi pagerinti Lietuvos kaimo gyventojų profesinę kvalifikaciją ir verslumo įgūdžius, suteikiant žinių ekonomikos sąlygomis reikalingą tinkamo lygio techninį ir ekonominį mokymą, didesnes galimybes naudotis ir keistis žiniomis bei informacija ir kita metodine pagalba, įskaitant geriausios žemės ūkio ir miškininkystės gamybos ir verslo praktikos sklaidą. Įgyvendinant priemonę „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“, bus siekiama palaikyti ir plėsti konsultavimo sistemą, užtikrinančią, kad aktualios žinios ūkių valdymui būtų prieinamos visiems ūkinės veiklos dalyviams ir tenkintų didėjančius konkurencingumo, aplinkosaugos ir klimato kaitos reikalavimus. Drauge įgyvendinamos minėtos priemonės prisidės prie pagrindinių Lietuvos kaimo plėtros poreikių (Nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 19, 21) sprendimo ir leis sustiprinti žmogiškuosius išteklius žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose bei sudarys prielaidas padidinti ūkininkaujantiųjų pajamas bei sektorių konkurencingumą, o taip pat sąmoningumą aplinkosaugos ir klimato

kaitos klausimais.

5.2.2. P2: didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą

5.2.2.1. 2A) *Visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui sudarymas, visų pirma siekiant intensyviai dalyvavimą rinkoje ir orientavimą, taip pat žemės ūkio įvairinimą*

5.2.2.1.1. Kaimo plėtros priemonių pasirinkimas

- M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)
- M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)
- M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)
- M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis)
- M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)

5.2.2.1.2. **Kaimo plėtros priemonių derinys ir pagrindimas**

Pasirinktas priemonių derinys prisidės gerinant visų ūkių ekonominę veiklą ir remiant ūkių restruktūrizavimą bei modernizavimą, visų pirma didinant ūkių orientavimosi į rinką ir dalyvavimo joje laipsnį, skatinant žemės ūkio veiklos įvairinimą.

Pagal priemonę „Investicijos į materialųjį turtą“ parama materialioms investicijoms bus skiriama siekiant pagerinti visų Lietuvos ūkių ekonominius ir aplinkosauginius rezultatus, pagerinti žemės ūkio infrastruktūrą, racionalizuoti žemėnaudą ir skatinti aplinkos tikslams pasiekti reikalingas nerentabilias investicijas, pirmenybę teikiant gyvulininkystės, vaisių ir daržovių sektoriams ir inovacijų diegimui. Įgyvendinant priemones „Ūkio ir verslo plėtra“ ir „Investicijos į materialųjį turtą“, tikimasi pagerinti šalies smulkių ir vidutinių ūkių galimybes investuoti, užtikrinti šių ūkių ekonominį gyvybingumą, veiklos įvairinimą, didesnę našumą, didesnes pajamas ir lengvesnį patekimą į rinką, kas prisidės prie kaimo gyventojų užimtumo didinimo, vietos rinkai orientuotų aukštesnės kokybės produktų gamybos, bendros šalies žemės ūkio valdų struktūros gerinimo bei žemės ūkio sektoriaus konkurencingumo didinimo. Kartu įgyvendinamos minėtos priemonės su horizontalių priemonių „ deriniu, leis paremti įvairioms Lietuvos ūkininkaujantiųjų tikslinėms grupėms aktualų poreikį gerinti ekonominę veiklą ir modernizuotis.

Pagal priemonę „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ remiama ūkininkų konsultavimo veikla, susijusi su aplinkosauginių kompetencijų kėlimu. Įgyvendindant Nitrato direktyvą, numatoma pagal priemonę „Investicijos į materialųjį turtą“ remti reikiamos įrangos įsigijimą bei mėšlo tvarkymo talpų įrengimą. Įgyvendinant priemonę „Investicijos į materialųjį turtą“ atliktos investicijos prisidės prie tausaus pesticidų naudojimo teisės aktų vykdymo.

Priemonėje „Bendradarbiavimas“ remiamas EIP veiklos grupių įkūrimas ir veikla plėtojant naujas technologijas ar pritaikant praktikoje esamas, taip pat ir aplinkosaugos srityje. Pasirinktos priemonės prisidės prie šių kaimo plėtros poreikių sprendimo: Nr.1, 2, 5, 6, 13, 21.

5.2.2.2. 2B) Palankesnių sąlygų sudarymas reikiamos kvalifikacijos ūkininkams pradėti veiklą žemės ūkio sektoriuje ir, visų pirma, kartų kaitos palengvinimui

5.2.2.2.1. Kaimo plėtros priemonių pasirinkimas

- M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)
- M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)
- M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis)

5.2.2.2.2. Kaimo plėtros priemonių derinys ir pagrindimas

Siekiant palengvinti tinkamos kvalifikacijos ūkininkų patekimą į žemės ūkio sektorių ir amžių kaitą žemės ūkio sektoriuje, bus įgyvendinamos „Ūkio ir verslo plėtros“, „Žinių perdavimo ir informavimo veiklos“ ir „Konsultavimo paslaugų, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugų“ priemonės. „Ūkio ir verslo plėtros“ priemonė turėtų padėti palengvinti pradinį Lietuvos jaunųjų ūkininkų įsikūrimą ir struktūrinį jų valdų pritaikymą pradėjus veiklą, išitraukimą į žemės ūkio veiklą. Drauge įgyvendinamos priemonės, kartu su horizontaliomis priemonėmis „Žinių perdavimo ir informavimo veikla“ ir „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“, prisidės ne tik prie demografinės situacijos Lietuvos kaime gerinimo ir kartų kaitos palengvinimo, bet ir leis užtikrinti jaunųjų ūkininkų veiklos tęstinumą bei gyvybingumą, didins žemės ūkio sektoriaus našumą ir vidutinį šalies ūkį bei prisidės prie pagrindinių Lietuvos kaimo plėtros poreikių (Nr.1, 2, 7, 8, 13, 21) sprendimo. Konsultacijos ir mokymai skiriamos jauniems ir besikūriantiems ūkininkams ir kitiems žemės valdytojams dėl technologijų taikymo ūkyje, ūkio apskaitos ir verslo planavimo tobulinimo, aplinkosaugos reikalavimų laikymosi.

5.2.2.3. 2C+) Miškininkystės ekonominės vertės didinimas ir miško plotų plėtra

5.2.2.3.1. Kaimo plėtros priemonių pasirinkimas

- M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)
- M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)
- M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)
- M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)

5.2.2.3.2. Kaimo plėtros priemonių derinys ir pagrindimas

Siekiant padidinti miškų sektoriaus gyvybingumą bei skatinant tvarų miškų ūkio valdymą įgyvendinamos priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimas“ veiklos sritys: „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“, „Investicijos į miškininkystės technologijas ir į miško produktų perdirbimą, sutelkimą bei jų rinkodarą“ ir priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritys „Miškų infrastruktūros gerinimas“. Įgyvendinant šias veiklos sritys didelis

dėmesys skiriamas miškų ūkio modernizavimui ir ekonominės vertės didinimui, jaunuolynų ugdymui, medynų rekonstrukcijai, miško infrastruktūros kūrimui ir plėtrai. Taip pat siekiama didinti miško plotų visuomeninę ir rekreacinę vertę. Įgyvendinant priemonę „Investicijos į miškininkystės technologijas ir miško produktų perdirbimą, gabenimą bei rinkodarą“, bus remiamas miško kirtimo atliekų panaudojimas biokuro gamybai. Šios priemonės įgyvendinimas paskatins esamų darbo vietų išlaikymą ir naujų kūrimą, ne žemės ūkio veiklų plėtojimą ir produktų perdirbimą bei pardavimą miškininkystės sektoriuje.

Šių veiklos sričių įgyvendinimas suderintas su Nacionalinės miškų ūkio sektoriaus plėtros 2012–2020 metų programos bei Naujosios ES miškų strategijos tikslais ir uždaviniais – didinti miškų teikiamą įvairiapusę naudą visuomenei atsižvelgiant į ilgą miško augimo trukmę ir nuosavybės formų skirtumus bei sąveiką, taip pat užtikrinant darnaus miškų ūkio principų įgyvendinimą privačiuose bei valstybiniuose šalies miškuose. Konsultacijos ir mokymai skiriami miškų valdytojams valdytojams informuoti apie Vandens direktyvos ir direktyvų 92/43/EEB ir 2009/147/EB įgyvendinimą miškų teritorijose, taip pat ekonominę ir aplinkosauginę veiklą miško valdoje.

Pasirinktos priemonės prisidės prie Lietuvos kaimo plėtros poreikių Nr. 3, 16 sprendimo.

5.2.3. P3: skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje:

5.2.3.1. 3A) Pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimas geriau juos integruojant į žemės ūkio maisto produktų grandinę taikant kokybės sistemas, kuriant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, propaguojant vietos rinkas ir pasitelkiant trumpas tiekimo grandines, gamintojų grupes ir tarpšakines organizacijas

5.2.3.1.1. Kaimo plėtros priemonių pasirinkimas

- M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)
- M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)
- M03. Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos (16 straipsnis)
- M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)
- M09. Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas (27 straipsnis)
- M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)

5.2.3.1.2. Kaimo plėtros priemonių derinys ir pagrindimas

Didinant pirminės žemės ūkio produkcijos gamintojų konkurencingumą, geriau integruojant juos į žemės ūkio ir maisto grandinę, taikant kokybės schemas, bus įgyvendinamos priemonės „Žinių perdavimo ir informavimo veikla“ ir „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“, „Bendradarbiavimas“, „Investicijos į materialųjį turtą“, „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės schemas“ ir „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“. Įgyvendinant priemonę „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“, bus siekiama plėsti vietinę žemės ūkio ir maisto produktų rinką Lietuvoje, skatinant tiesioginius šių produktų pardavimus ir gamintojų, ypač smulkiųjų, integraciją į maisto tiekimo

grandinę. Pagal priemonę „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės schemas“ bus remiamas dalyvavimas nacionaliniu arba ES lygmeniu pripažintose maisto kokybės schemose, skatinant Lietuvos ūkininkus gaminti didesnės pridėtinės vertės žemės ūkio ir maisto produktus bei pateikti vartotojams įvairų ir kokybišką maistą. Priemonė „Investicijos į materialųjį turtą“ leis Lietuvos gamintojams pagerinti maisto tiekimo grandinės organizavimui, ypač paremtam bendromis gamintojų iniciatyvomis, būtiną infrastruktūrą. Šių priemonių derinį įgyvendinant kartu su horizontaliomis priemonėmis, bus paskatinta naujų produktų, inovacijų ir technologijų plėtra bei sudarytos prielaidos šalies gamintojams padidinti gaminamų produktų konkurencingumą ir gauti didesnes pajamas bei patenkinti vartotojų poreikį vietinės kilmės maisto produktams. Atsižvelgiant į paramos gavėjų poreikius teikiamos konsultacijos ir organizuojami mokymai dėl efektyvaus dalyvavimo trumpoje maisto tiekimo grandinėje. Pagal priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos sritį „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti“ skatinama tiesioginiai žemės ūkio ir maisto produktų pardavimai sukuriama papildoma pridėtinę vertę, sustiprinamas ūkininkų vaidmuo tiekiant produktus vartotojams, sumažinamas tarpinių ūkinės veiklos vykdytojų skaičius tarp gamintojo ir vartotojo. Priemonės prisidės prie šių Lietuvos kaimo plėtros poreikių sprendimo: Nr. 1, 2, 6, 11, 12, 13, 21.

5.2.3.2. 3B) Ūkių rizikos prevencijos ir valdymo rėmimas

5.2.3.2.1. Kaimo plėtros priemonių pasirinkimas

- M17. Rizikos valdymas (36–39 straipsniai)

5.2.3.2.2. Kaimo plėtros priemonių derinys ir pagrindimas

Ūkių rizikos ir prevencijos valdymo rėmimas bus įgyvendinamas priemonės „Rizikos valdymas“ pagalba. Įgyvendinant šią priemonę, tikimasi užtikrinti veiksmingą rizikos valdymą Lietuvos ūkininkams, susiduriantiems su padidėjusia ekonomine ir aplinkos rizika, kai jos negalima sumažinti rinkos sąlygomis. Ji pirmiausia padės šalies ūkininkams padengti pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokas, o ištikus nepalankiems klimato reiškiniams, kurie paveikė augalus bei pasėlius, ar įvykus gyvūnų ligų protrūkiams sudarys palankesnes sąlygas ūkininkams atkurti sumažėjusį žemės ūkio potencialą. Priemonių įgyvendinimas prisidės prie kaimo plėtros poreikio „Sudaryti sąlygas rizikai, kylančiai dėl nepalankių klimato sąlygų, gyvūnų ar augalų ligų, kenkėjų antpuolio, valdyti“ sprendimo.

5.2.4. P4. Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas

5.2.4.1. 4A) *Biologinės įvairovės atkūrimas, išsaugojimas ir didinimas, be kita ko, „Natura 2000“ teritorijose ir teritorijose, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių ar užsiimama didelės gamtinės vertės ūkininkavimu, taip pat Europos kraštovaizdžių būklės atkūrimas, išsaugojimas ir gerinimas*

5.2.4.1.1. Priemonės, susijusios su žemės ūkio paskirties žeme

- M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)

- M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)
- M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)
- M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas (28 straipsnis)
- M11. Ekologinis ūkininkavimas (29 straipsnis)
- M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (30 straipsnis)
- M13. Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių (31 straipsnis)
- M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)

5.2.4.1.2. Priemonės, susijusios su miško paskirties žeme

- M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)
- M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)
- M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)
- M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (30 straipsnis)
- M15. Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas (34 straipsnis)
- M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)

5.2.4.1.3. Kaimo plėtros priemonių derinys ir pagrindimas

Atstatant, saugant ir didinant biologinę įvairovę aplinkosauginiu požiūriu svarbiose vietovėse, bus įgyvendinamas priemonių „Žinių perdavimo ir informavimo veiklos“, „Konsultavimo paslaugų, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugų“, „Bendradarbiavimo“, „Miškų įveisimas ir miškingų plotų kūrimas“, „Miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių prevencija ir jų padarytos žalos miškui atlyginimas“, „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“, „Ekologinis ūkininkavimas“, „Su Natura 2000 susijusios išmokos“, „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“, „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“ derinys. Horizontalios priemonės rems gamtai draugiškų ūkininkavimo būdų plėtrą, diegiant modernias, aplinkai palankias technologijas.

Numatytomis išmokomis bus siekiama mažinti neigiamą žemės ūkio veiklos ir erozijos poveikį gamtai, saugoti ir didinti biologinę įvairovę bei kraštovaizdį skirtingo tipo Lietuvos vietovėse: Natura 2000, mažiau palankios ūkininkauti vietovės, tos vietovės, kuriose vykdomas didelės gamtinės vertės ūkininkavimas, ir tas, kuriose tiksliau želdinti miškus nei vykdyti žemės ūkio veiklą. Prie šios tikslinės srities įgyvendinimo prisidės ir vykdomi 2007–2013 m. tęstiniai įsipareigojimai pagal priemonę „Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas“. Pagal priemonę „Su Natura 2000 susijusios išmokos“ numatytos išmokos sąlygos žemės ūkio paskirties žemės, kuri teigiamai lems dirvožemio organinės anglies sankaupas, plotų didėjimą.

Konsultacijos ir mokymai skiriamos ūkininkams ir kitiems žemės valdytojams dėl aplinkai ir bioįvairovei naudingos žemės ūkio praktikos, vandens apsaugos. Priemonėje „Bendradarbiavimas“ remiamas EIP veiklos grupių įkūrimas ir veikla (taip pat ir aplinkosaugos srityje), taip pat smulkių ūkių bendradarbiavimo projektai, susiję su ūkių aplinkosauginės veiklos gerinimu. Pasirinktos priemonės prisidės prie Lietuvos

kaimo plėtros poreikių Nr. 3, 4 sprendimo.

5.2.4.2. 4B) Vandentvarkos gerinimas, įskaitant trąšų ir pesticidų valdymo gerinimą

5.2.4.2.1. Priemonės, susijusios su žemės ūkio paskirties žeme

- M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)
- M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)
- M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)
- M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas (28 straipsnis)
- M11. Ekologinis ūkininkavimas (29 straipsnis)
- M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (30 straipsnis)
- M13. Išmokos už vietas, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių (31 straipsnis)
- M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)

5.2.4.2.2. Priemonės, susijusios su miško paskirties žeme

- M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)
- M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)
- M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)
- M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (30 straipsnis)
- M15. Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas (34 straipsnis)
- M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)

5.2.4.2.3. Kaimo plėtros priemonių derinys ir pagrindimas

Vandentvarkos gerinimas įgyvendinamas pagal priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklas „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“, „Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamojoje žemėje“, „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“ bei „Dirvožemio apsauga“.

Pagal priemonę „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ remiamos veiklos, susijusios su Nitratų ir Vandens pagrindų direktyvos įgyvendinimu, pavyzdžiui, rizikos vandens telkinių apsaugos veikla ir veikla, susijusi su dirvožemio apsauga. Pagal priemonę „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ remiamos veiklos, susijusios su tausiu pesticidų naudojimu, ypač auginant vaisius ir daržoves.

Šių veiklų įgyvendinimas prisidės prie kaimo plėtros poreikio Nr. 3 sprendimo.

5.2.4.3. 4C) Dirvožemio erozijos prevencija ir dirvožemio valdymo gerinimas

5.2.4.3.1. Priemonės, susijusios su žemės ūkio paskirties žeme

- M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)
- M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)
- M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)
- M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas (28 straipsnis)
- M11. Ekologinis ūkininkavimas (29 straipsnis)
- M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (30 straipsnis)
- M13. Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių (31 straipsnis)
- M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)

5.2.4.3.2. Priemonės, susijusios su miško paskirties žeme

- M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)
- M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)
- M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)
- M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (30 straipsnis)
- M15. Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas (34 straipsnis)
- M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)

5.2.4.3.3. Kaimo plėtros priemonių derinys ir pagrindimas

Dirvožemio erozijos prevencija ir jo valdymo tobulinimas bus įgyvendinamas derinant priemones „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“, „Ekologinis ūkininkavimas“ ir „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“. Priemonės „Ekologinis ūkininkavimas“ įgyvendinimas leis paremti geros dirvožemio būklės tausojimą užtikrinančius ūkininkavimo būdus (ilgalaikę sėjomainą, griežtą pesticidų ir trąšų ribojimą). Pagal priemonę „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“ numatytomis išmokomis bus siekiama skatinti gerą ūkininkavimo praktiką, užtikrinančią tvarų dirvožemio naudojimą, šalies vietovėse, kuriose ūkininkaujantys susiduria su gamtinėmis arba kitomis specifinėmis kliūtėmis. Remiantis priemone „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“, parama bus skirta dirvožemio apsaugai kito tipo vietovėse ir vykdant kitų būdų nei minėta ūkininkavimą. Pasirinktos priemonės prisidės prie Lietuvos kaimo plėtros poreikių Nr. 3 ir 4 sprendimo.

5.2.5. P5. Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose

5.2.5.1. 5A) Vandens naudojimo žemės ūkyje efektyvumo didinimas

5.2.5.1.1. Kaimo plėtros priemonių pasirinkimas

5.2.5.1.2. **Kaimo plėtros priemonių derinys ir pagrindimas**

NEĮGYVENDINAMA

5.2.5.2. 5B) Energijos vartojimo žemės ūkyje ir maisto perdirbimo sektoriuje efektyvumo didinimas

5.2.5.2.1. Kaimo plėtros priemonių pasirinkimas

5.2.5.2.2. **Kaimo plėtros priemonių derinys ir pagrindimas**

NEĮGYVENDINAMA

5.2.5.3. 5C) Atsinaujinančiųjų energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų, liekanų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimo ir naudojimo palengvinimas bioekonomikos tikslais

5.2.5.3.1. Kaimo plėtros priemonių pasirinkimas

- M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)
- M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)
- M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis)

5.2.5.3.2. **Kaimo plėtros priemonių derinys ir pagrindimas**

Atsinaujinančiųjų energijos išteklių tiekimo ir naudojimo palengvinimas bus remiamas pagal priemones „Investicijos į materialųjį turtą“, „Ūkio ir verslo plėtra“. Priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ įgyvendinimas paskatins Lietuvos žemės ūkio valdų savininkus didinti žemės ūkio veiklos tvarumą, ypač klimato apsaugos srityje, ir plėtoti bioenergetikos gamybą iš atsinaujinančiųjų energijos šaltinių. Pagal priemonę „Ūkio ir verslo plėtra“ kaimo gyventojai bus skatinami imtis naujos veiklos ar investuoti į ne žemės ūkio veiklą, susijusias su atsinaujinančios energijos išteklių tiekimu ir naudojimu.

Investuojant pagal priemonę „Investicijos į materialųjį turtą“ remiamas technologijų gaminančių biodujas įsigijimas, kas prisidės prie oro kokybės Lietuvoje gerinimo.

Pagal LR žemės įstatymą nustatyta prievolė žemės savininkams tausiai naudoti dirvožemį siekiant išsaugoti dirvožemio kokybę. Šia nuostata privalu vadovautis paramą gaunantiems asmenims, todėl šie asmenys bus

mokomi ir konsultuojami tvaraus ūkininkavimo klausimais.

Šios priemonės prisidės prie Lietuvos kaimo plėtros poreikių Nr. 10, 14 sprendimo.

5.2.5.4. 5D) *Žemės ūkio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimas*

5.2.5.4.1. Kaimo plėtros priemonių pasirinkimas

- M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)
- M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)
- M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas (28 straipsnis)
- M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)

5.2.5.4.2. Kaimo plėtros priemonių derinys ir pagrindimas

Žemės ūkyje išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimas bus įgyvendinamas priemonių „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“, „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“, „Bendradarbiavimas“ ir „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ pagalba. Horizontalių priemonių įgyvendinimas remis su klimato kaitos švelninimu ir prisitaikymo prie jos susijusių ūkininkavimo būdų plėtrą Lietuvoje, perduodant žinias, kuriant bei diegiant modernias, klimatui palankias technologijas. Pagal priemonę „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ numatytos išmokos skatins geros ūkininkavimo praktikos diegimą, ypač gyvulininkystės ūkiuose, leisiantį sumažinti neigiamą žemės ūkio poveikį klimato kaitai. Pasirinktos priemonės prisidės prie Lietuvos kaimo plėtros poreikio Nr. 4 sprendimo.

5.2.5.5. 5E) *Anglies dioksido išlaikymo ir sekvestracijos žemės ūkyje ir miškininkystėje skatinimas*

5.2.5.5.1. Kaimo plėtros priemonių pasirinkimas

- M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)
- M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)
- M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas (28 straipsnis)

5.2.5.5.2. Kaimo plėtros priemonių derinys ir pagrindimas

Anglies dioksido saugojimas ir sekvestracija žemės ūkyje ir miškininkystėje bus skatinama įgyvendinant priemonių „Miškų įveisimas ir miškingų plotų kūrimas“, „Miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių prevencija ir jų padarytos žalos miškui atlyginimas“ ir „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ derinį. Priemonių „Miškų įveisimas ir miškingų plotų kūrimas“ ir „Miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir

katastrofinių įvykių prevencija ir jų padarytos žalos miškui atlyginimas“ įgyvendinimas leis didinti miškingų vietovių plotus ir gerinti jų kokybę bei klimato kaitos švelninimo potencialą Lietuvoje, taip pat išlaikys esamas arba kurs naujas darbo vietas ir suteiks galimybę ūkininkams gauti papildomų pajamų. Remiantis priemone „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“, parama bus skirta šlapžemių tvarkymui, kas tiesiogiai turi įtakos anglies dvideginio koncentracijai dirvožemyje. Šios priemonės prisidės prie poreikių Nr. 10, 17 sprendimo.

5.2.6. P6. Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse

5.2.6.1. 6A) *Veiklos įvairinimo, mažųjų įmonių kūrimo ir plėtojimo, taip pat darbo vietų kūrimo lengvinimas*

5.2.6.1.1. Kaimo plėtros priemonių pasirinkimas

- M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)
- M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)
- M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis)

5.2.6.1.2. **Kaimo plėtros priemonių derinys ir pagrindimas**

Veiklų įvairinimas kaimo vietovėse, naujų mažų įmonių kūrimas ir plėtra bei darbo vietų kūrimas bus lengvinamas įgyvendinant priemonių „Žinių perdavimo ir informavimo veikla“, „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“, „Ūkio ir verslo plėtra“, „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“, „Investicijos į miškininkystės technologijas ir miško produktų perdirbimą, gabenimą bei rinkodarą“ derinį.

Pagal priemonę „Ūkio ir verslo plėtra“ bus siekiama skatinti užimtumą, išlaikyti esamas bei kurti naujas darbo vietas, paslaugų plėtrą Lietuvos kaimo vietovėse, plėtoti ne žemės ūkio veiklas ir žemės ūkio ir maisto produktų, visų pirma, skirtų vietos rinkai, perdirbimą ir pardavimą.

Remiantis priemone „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“, bus siekiama padidinti Lietuvos kaimo vietovių gyvybingumą ir patrauklumą gyventi bei dirbti, užtikrinant kokybišką paslaugų teikimą, jaunimui, ypač jaunoms šeimoms, kurtis patrauklią infrastruktūrą.

Pasirinktų priemonių derinį įgyvendinant kartu su horizontaliomis priemonėmis, prisidedama prie šių Lietuvos kaimo plėtros poreikių sprendimo: Nr.8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 19, 21.

5.2.6.2. 6B) *Vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas*

5.2.6.2.1. Kaimo plėtros priemonių pasirinkimas

- M07. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse (20 straipsnis)
- M19. Parama LEADER programos vietos plėtrai (bendruomenės inicijuota vietos plėtra (BIVP))

5.2.6.2.2. Kaimo plėtros priemonių derinys ir pagrindimas

Vietinė plėtra kaimo vietovėse bus skatinama įgyvendinant „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“, ir LEADER priemones.

Įgyvendinant priemonę „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“, numatoma investuoti į paslaugų teikimui reikalingos mažos apimties infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą, į privačios infrastruktūros gerinimą, viešosios paskirties pastatų, ypač reikalingų vietos paslaugų teikimui, kūrimą ir tvarkymą, į kaimo kraštovaizdį, kultūros ir gamtos paveldo išlaikymą, atkūrimą ir atnaujinimą. Esamos kaimo vietovių problemos (ypač mažesnėse, atokesnėse – mažiau kaip 1 tūkst. gyventojų turinčiose kaimo vietovėse) bus sprendžiamos, jų ekonominis ir socialinis potencialas stiprinamas, darni gyvenamoji aplinka kuriama, papildomi ištekliai kaimui vystyti pritraukiami, didinant jų patrauklumą ir gyvenimo kokybę, visų pirma, užtikrinant būtinų paslaugų (reikšmingų kaimo gyventojų ekonominei, socialinei, kultūrinei veiklai) teikimą ir jų prieinamumą. Bus siekiama sukurti bei sutvarkyti trūkstamą infrastruktūrą, puoselėti kultūros, gamtos, tautinį paveldą, amatus.

Kaimo bendruomenių veiklą, sprendžiant vietovės problemas, užtikrins LEADER priemonės. Lietuvos VVG, kartu su kaimo bendruomenėmis ir kitais aktyviais kaimo gyventojais, bus skatinamos rengti kokybiškas vietos plėtros strategijas. Šios strategijos turės būti skiriamos pagrindinėms kaimo vietovių problemoms spręsti – užimtumui didinti, socialinėms problemoms, ypatingą dėmesį skiriant jaunimui. Minėtos priemonės sustiprins 6A tikslinėje srityje numatomą intervencijos poveikį vietos lygmeniu, prisidedamas prie šių Lietuvos kaimo plėtros poreikių sprendimo: Nr. 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 18, 19, 21, 22, 23.

5.2.6.3. 6C) Prieigos prie informacinių ir ryšių technologijų (IRT) didinimas, jų naudojimo skatinimas ir kokybės gerinimas kaimo vietovėse

5.2.6.3.1. Kaimo plėtros priemonių pasirinkimas

- M07. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse (20 straipsnis)

5.2.6.3.2. Kaimo plėtros priemonių derinys ir pagrindimas

Prieiga prie informacinių ir ryšių technologijų bus plečiama ir šių technologijų naudojimas bus skatinamas bei kokybė bus gerinama įgyvendinant priemonę „Pagrindinių paslaugų ir kaimų atnaujinimo kaimo vietovėse“. Pagal šią priemonę bus remiamas plačiajuosčio ryšio infrastruktūros kūrimas, gerinimas ir plėtimas bei prieiga prie šio ryšio, siekiant sumažinti skirtumus tarp Lietuvos miesto ir kaimo gyventojų galimybių naudotis sparčiu interneto ryšiu ir prisidėti prie Lietuvos informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 metų programoje „Lietuvos Respublikos skaitmeninė darbotvarkė“ ir prie ES ir nacionaliniuose strateginiuose dokumentuose nustatytų plačiajuosčio ryšio plėtros tikslų ir uždavinių įgyvendinimo, taip pat siekiant sudaryti sąlygas, kad iki 2020 m. būtų užtikrinamas 30 Mbps ir didesnės spartos plačiajuosčio ryšio prieinamumas visiems Lietuvos namų ūkiams.

5.3. Aprašoma, kaip bus siekiama bendrųjų tikslų, įskaitant konkrečių reikalavimų, nurodytų Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 8 straipsnio 1 dalies c punkto v papunktyje, laikymąsi

Dėmesys kompleksiniams tikslams bus skiriamas įgyvendinant visus prioritetus.

Inovacijų diegimas bus skatinamas bendradarbiaujant, gilinant suinteresuotų šalių žinias. Kompleksinis tikslas – **inovacijos** – ypač siejasi su 1 prioritetu „Skatinti žinių perteikimą ir inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje ir kaimo vietovėse“. Priemonė „Bendradarbiavimas“ prisidės prie ryšio tarp mokslo, konsultavimo ir verslo žemės ūkio, miškininkystės ir kitose Lietuvos kaimo vietovėms svarbiose srityse stiprinimo, kuriant tinklus, Europos inovacijų partnerystės (EIP) veiklos grupes. Projektų inovatyvumas vertinamas pagal parengtą projektų inovatyvumo vertinimo metodiką, kurioje nustatyti inovatyvumo vertinimo kriterijai (produkto ir/arba paslaugos inovacijos, technologinio proceso inovacijos/modernizavimas, organizacinės inovacijos ir inovacijų partnerystės) bei jų subkriterijai.

Per 2 prioritetą „Didinti ūkių gyvybingumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą“ taip pat bus siekiama skatinti inovacines ūkių technologijas.

Kompleksiniai tikslai susiję su **aplinkosauga ir klimatu** ypač siejasi su 4 prioritetu „Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas“. Čia bus taikoma daug priemonių, padedančių išsaugoti biologinę įvairovę ir mažinti aplinkos neigiamą įtaką klimato kaitai, laikytis NATURA 2000 teritorijoms nustatytų apribojimų.

5 prioritetą „Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose“ ypač siejasi su kompleksiniu tikslu – klimatas. Dauguma priemonių dėmesį numato skirti atsinaujinančios energijos tiekimui ir naudojimui. Taip pat bus skatinamas biomasės, ypač atliekinės, panaudojimas energijos gamybai. Anglies dioksido saugojimas ir sekvestracija žemės ūkyje ir miškininkystėje bus skatinama įgyvendinant miškininkystės priemones, susijusias su naujų miškų plotų įveisimu, miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių prevencija ir kt.

Apleistos ir nenaudojamos žemės sukelia pavojų bioįvairovės praradimui ir ekosistemų degradacijai. Šią problemą pirmiausia bus siekiama spręsti panaudojant apželdinimo miškų priemonę, kuri taip pat prisidės ir prie kovos su klimato kaitos problema. Dalis priemonių sprendžia prisitaikymo prie klimato kaitos problemą (ypač tokios priemonės, kaip „Investicijos į materialųjį turtą“, „Ūkio ir verslo plėtra“, tai yra susijusios su naujų technologijų diegimu), kita dalis – prisidės prie šiltnamio efekto mažinimo (jau minėtos apželdinimo miškų priemonės).

Įgyvendinat priemones susijusias su mokymu, konsultavimu bei naujų technologijų demonstravimu skatinamas naujovių taikymas vykdant veiklą žemės ūkyje ir miškininkystėje, organizuojami mokymo kursai susiję su aplinkosaugos ir klimato kaitos dalykų nagrinėjimu, kurie vykdomi pagal mokymo programas skirtas tik aplinkosaugos tematikoms nagrinėti, tiek papildant kitų žemės, maisto, miškų ūkio ir kaimo plėtros sektorių mokymų programas agroaplinkosaugos tematika. Ūkininkai turės galimybes pasinaudoti konsultavimo paslaugomis dėl valdymo reikalavimų, geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės standartų įgyvendinimo, klimatui ir aplinkai naudingos žemės ūkio praktikos taikymo, aplinką tausojančių žemės ūkio produkcijos gamybos būdų naudojimo, tvarios plėtros, klimato kaitos švelninimo. Projektų atrankos kriterijuose skiriami papildomi balai tiems, kurie konsultavosi aplinkosaugos temomis.

Pagal kai kurias agrarinės aplinkosaugos veiklas, pavyzdžiui, ne pelno siekiančios investicijos šlapynėse ir pievose, kurios yra tinkamos meldinės nendrinukės buveinei, vykdomi ekosistemos atstatymo darbai (krūmų

iškirtimas, nendrių pašalinimas). Tai prisidės prie 7 EAP numatyto tikslo – kovoti su ekosistemų padėties blogėjimu.

Igyvendinant agrarinės aplinkosaugos veiklas, susijusias su vandenių kokybės gerinimu, leisiančias sumažinti vandenių taršą, bus vykdomas ariamos žemės konvertavimas į daugiametės pievas ir ganyklas, taip pat investuojama į trašų paskleidimo technologijas. Daugumoje agrarinės aplinkosaugos veiklų vykdymo teritorijų visiškai draudžiama naudoti augalų apsaugos produktai (pesticidai, herbicidai ir pan.), kitur bus investuojama į pesticidų, fungicidų ir herbicidų naudojimo modernią ir saugią įrangą.

Atsižvelgiant į ankstesniųjų programavimo laikotarpių pamokas, šiame programavimo laikotarpyje pakeisti priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas” įgyvendinimo principai. Tam tikros šios priemonės veiklos taikomos tikslinėse teritorijose, atliekant tose teritorijose aplinkosaugos požiūriu svarbiausius veiksmus. Šios teritorijos išskirtos kompetentingų institucijų.

5.4. Apibendrinamoji lentelė, kurioje pateikiamas intervencinių veiksmų loginis pagrindas, rodantis atrinktus KPP prioritetus ir tikslines sritis, kiekybines siektinas reikšmes ir priemonių, naudojamų jiems pasiekti, derinį, įskaitant planuojamas išlaidas (lentelė automatiškai generuojama remiantis 5.2 ir 11 skirsniuose pateikta informacija)

Prioritetas 1				
Tikslinė sritis	Tikslo rodiklio pavadinimas	Siektina reikšmė (2023 m.)	Planuojamos išlaidos	Priemonių derinys
1A	T1. Išlaidų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14, 15 ir 35 straipsnius procentinė dalis, palyginti su visomis KPP išlaidomis (1A tikslinė sritis)	2,63%		M01, M02, M16
1B	T2. Bendras bendradarbiavimo veiksmų, remiamų taikant bendradarbiavimo priemonę skaičius (Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 35 straipsnis) (grupės, klasteriai / tinklai, bandomieji projektai ir kt.) (1B tikslinė sritis)	125,00		M16
1C	T3. Bendras mokymų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14 straipsnį dalyvių skaičius (1C tikslinė sritis)	149 900,00		M01
Prioritetas 2				
Tikslinė sritis	Tikslo rodiklio pavadinimas	Siektina reikšmė (2023 m.)	Planuojamos išlaidos	Priemonių derinys
2A	T4. Žemės ūkio valdų, gaunančių KPP paramą investicijoms į restruktūrizavimą ar modernizavimą, procentinė dalis (2A tikslinė sritis)	2,56%	525 240 446,73	M01, M02, M04, M06, M16
2B	T5. Žemės ūkio valdų, parengusių KPP remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jaunesiems ūkininkams, procentinė dalis (2B tikslinė sritis)	0,70%	65 992 647,05	M01, M02, M06
2C+	Sukurto darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (vnt.)	100,00	17 411 359,85	M01, M02, M04, M08
Prioritetas 3				
Tikslinė sritis	Tikslo rodiklio pavadinimas	Siektina reikšmė (2023 m.)	Planuojamos išlaidos	Priemonių derinys
3A	T6. Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, procentinė dalis (3A tikslinė sritis)	0,30%	146 058 783,15	M01, M02, M03, M04, M09, M16
3B	T7. Ūkių, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, procentinė dalis (3B tikslinė sritis)	0,73%	17 460 284,71	M17
Prioritetas 4				
Tikslinė sritis	Tikslo rodiklio pavadinimas	Siektina reikšmė (2023 m.)	Planuojamos išlaidos	Priemonių derinys
4A (agri)	T9. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės ir (arba) kraštovaizdžio apsauga, procentinė dalis (4A tikslinė sritis)	10,77%	551 000 999,72	M01, M02, M04, M10, M11, M12, M13, M16
4B (agri)	T10. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu, procentinė dalis (4B tikslinė sritis)	1,97%		
4C (agri)	T12. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija, procentinė dalis (4C tikslinė sritis)	7,81%		
4A (forestry)	T8. Miškų arba kitų miškingų plotų, kuriuose vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga, procentinė dalis (4A tikslinė sritis)	0,44%	27 116 171,80	M01, M02, M08, M12, M15, M16
4B (forestry)				
4C (forestry)	T13. Miško paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija, procentinė dalis (4C tikslinė sritis)			
Prioritetas 5				
Tikslinė sritis	Tikslo rodiklio pavadinimas	Siektina reikšmė (2023 m.)	Planuojamos išlaidos	Priemonių derinys
5C	T16. Bendros investicijos į atsinaujinančiosios energijos gamybą (EUR) (5C tikslinė sritis)	81 306 344,21	48 229 175,63	M02, M04, M06
5D	T18. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys,	6,32%	25 946 207,14	M01, M02, M10,

	susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu, procentinė dalis (5D tikslinė sritis)			M16
5E	T19. Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija ir išsaugojimu, procentinė dalis (5E tikslinė sritis)	1,84%	104 725 175,14	M02, M08, M10
Prioritetas 6				
Tikslinė sritis	Tikslo rodiklio pavadinimas	Siektina reikšmė (2023 m.)	Planuojamos išlaidos	Priemonių derinys
6A	T20. Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (6A tikslinė sritis)	2 055,00	100 813 650,59	M01, M02, M06
6B	T21. Kaimo gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, procentinė dalis (6B tikslinė sritis)	100,00%	185 544 629,88	M07, M19
	T22. Kaimo gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, procentinė dalis (6B tikslinė sritis)	14,26%		
	T23. Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (LEADER) (6B tikslinė sritis)	960,00		
6C	T24. Kaimo gyventojų, kurie naudojami naujomis ar geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra (IRT), procentinė dalis (6C tikslinė sritis)	1,90%	4 431 199,99	M07

5.5. Konsultavimo gebėjimų, kuriais užtikrinamos tinkamos konsultacijos ir parama reguliavimo reikalavimų ir su inovacijomis susijusių veiksmų klausimais, aprašymas, kuriame nurodomos priemonės, kurių buvo imtasi pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 8 straipsnio 1 dalies c punkto vi papunktį

Siekiant tinkamai ir laiku įgyvendinti Programoje numatytus tikslus, svarbus yra reikiamų ir kvalifikuotų konsultacijų teikimas paramos gavėjams.

ES paramos kaimo plėtrai gavėjų konsultavimą ir infomavimą vykdo už Programos įgyvendinimą atsakingos valstybinės institucijos. Paramos gavėjų konsultavimas atliekamas keliais būdais: telefonu, elektroniniu paštu, paramos gavėjams atvykus į vietą ir susitikus su specialistais, organizuojant konsultacinius renginius (susitikimai savivaldybėse, apskrito stalo diskusijos, informacijos publikavimas institucijų tinklalapiuose, informacijos teikimas žiniasklaidoje). Už Programos įgyvendinimą atsakingos institucijos yra paskyrusius darbuotojus, atsakingus už bendros informacijos teikimą paramos gavėjams aktualiais klausimais. Darbuotojų kvalifikacija atitinka pareigybei nustatytus reikalavimus ir yra nuolat palaikoma jiems gilinant žinias pagal veiklos poreikius.

Nacionalinės mokėjimo agentūros darbuotojai 2007–2013 m. periode dalyvavo išoriniuose klientų aptarnavimo ir konsultavimo mokymuose, profesinės srities mokymuose, tobulino augalininkystės, investicinių projektų rengimo žinias tobulino, taip pat jiems buvo organizuoti inovacijų ir pokyčių valdymo, administracinių gebėjimų ugdymo mokymai. 2014 m. 731 Nacionalinės mokėjimo agentūros darbuotojas dalyvavo išoriniuose mokymuose. Nuo 2013 m. Agentūra bendradarbiauja su Aleksandro Stulginskio universitetu keliant darbuotojų kvalifikaciją įvairiomis žemės ūkio technologijų ir žemės, miško ir vandens išteklių naudojimo temomis.

Be to, paramos gavėjų konsultavimą vykdo savivaldybėse dirbantys darbuotojai, kurie yra atsakingi už paraiškų pagal Programos plotines priemones priėmimą, kiek tai yra susiję su paraiškos pateikimu.

Praktiniais Programos priemonių įgyvendinimo klausimais didžiausią dalį konsultacijų teikia Lietuvoje veikiančios konsultavimo institucijos. Konsultavimo paslaugų tinklas yra pakankamai išplėtotas. Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnyba ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmai turi konsultavimo paslaugų biurus daugumoje kaimo vietoves jungiančių savivaldybių ir paramos gavėjai gali gauti konsultacijas betarpiškai bendraudami su konsultantais. Taip pat veikia kitos privačios konsultavimo paslaugų teikimo įmonės, kurių steigėjai yra privatūs asmenys ir kurios daugiausia specializuojasi teikdamos konsultacijas dėl verslo planavimo ir patvirtintų verslo planų įgyvendinimo.

Sukurta ir veikia konsultavimo įmonių ir konsultantų, teikiančių šias konsultacijas, akreditavimo sistema. Suteikiant akreditaciją ir ją pratęsiant konsultantai privalo išlaikyti profesinių žinių, susijusių su planuojama konsultavimo veikla, testus, jie turi reguliariai kelti profesinę kvalifikaciją ir apie kvalifikacijos kėlimą informuoti ministerijos įgaliotą Programos „Leader“ ir žemdirbių mokymo metodikos centrą. Akredituojant konsultavimo įmones ir konsultantus 2007–2013 metų laikotarpi išplėtotas specializuotas konsultavimo paslaugas dėl teisės aktuose nustatytų ūkio valdymo ir geros agrarinės bei aplinkosaugos praktikos sąlygų laikymosi ir darbo saugos standartų įgyvendinimo (akredituoti 103 konsultantai), agrarinės aplinkosaugos priemonių įgyvendinimo (akredituoti 124 konsultantai), ūkio veiklos buhalterinės apskaitos tvarkymo (akredituoti 198 konsultantai), miškininkystės (akredituoti 22 konsultantai) konsultavimo įstaigų ir konsultantų tinklas.

Akredituoti konsultantai teikia konsultavimo paslaugas, kurios yra dalinai remiamos iš Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos priemonės „Naudojimasis konsultavimo paslaugomis“ lėšų. Taip pat akredituoti konsultantai vykdo ūkininkų mokymus susijusius su ūkio valdymo ir geros agrarinės bei

aplinkosaugos praktikos sąlygomis ir darbo saugos standartų taikymu bei agrarinės aplinkosaugos priemonių įgyvendinimu, kurie yra pilnai remiami pagal programos priemonę „Profesinio mokymo ir informavimo veikla“. Taip pat ūkininkai turi galimybes gauti nemokamas individualias konsultacijas ir dalyvauti konsultaciniuose seminaruose dėl gyvulininkystės ir augalininkystės technologijų taikymo, ekologinio ūkininkavimo, verslo planavimo, kooperacijos, žemdirbių savivaldos ir kaimo bendruomenių plėtros, žemės ūkio technikos ir pastatų statybos ir teisinių klausimų. Šios priemonės yra remiamos nacionalinės paramos lėšomis ir jose dalyvauja apie 9 tūkst. ūkininkų kiekvienais metais.

ŽŪM ir NMA konsultantus supažindina su reikalavimais, taikomais pareiškėjams pagal Programos priemones, priemonių įgyvendinimo ypatumais.

Taip pat konsultantų kvalifikacijos kėlimu rūpinasi pačios konsultavimo paslaugų įmonės, nes konkurencija grįstoje konsultavimo paslaugų rinkoje būtina siūlyti geriausios kokybės paslaugas.

Esama konsultavimo paslaugų sistema pajėgi prisidėti prie naujai kuriamo EIP instrumento. EIP veiklos grupės, kurios veiks Lietuvos kaimo tinklo platformoje, stimuliuos inovacijų įgyvendinimą praktikoje, glaudžiai bendradarbiaujant mokslo, konsultavimo ir gamybos sektorių atstovams.

Įvertinant, kad Lietuvoje yra apie 160 tūkst. žemės ūkio veikla užsiimančių asmenų ir apie 200 tūkst. miško savininkų, akredituotų konsultantų skaičius nėra visiškai atitinkantis, tačiau konsultavimo paslaugas teikiančių subjektų skaičius priklauso nuo realaus poreikio šioms paslaugoms. 2007–2013 m. programiniu laikotarpiu lėšos, skirtos konsultavimo paslaugoms teikti nebuvo visiškai išnaudotos. Tai lėmė, kad paramos gavėjai yra žemės ūkio ir miškų ūkio veikla užsiimantys asmenys, kurių aktyvumą naudojantis parama stabdė administracinė ir finansinė našta (paraiškų ir mokėjimo prašymų teikimas, mokėjimas už konsultacijas iš savų lėšų ir tik vėlesnis patirtų išlaidų kompensavimas).

Naujuoju programiniu laikotarpiu administracinė našta naudos gavėjams sumažės, nes paraiška bus susieta tik su naudos gavėjo patikrinimu dėl tinkamumo gauti konsultavimo paslaugas, mokėjimo prašymo naudos gavėjas neteiks. Paramos gavėjais įvardijamos konsultavimo paslaugas teikiančios įmonės, dėl to jos bus aktyvesnės siūlant savo paslaugas. Atrinktų konsultavimo įmonių uždavinys teikti konsultavimo paslaugas susijusias su konkrečia ūkio, įmonės ar miško valdos situacija, spręsti išskirtinai naudos gavėjui būdingas problemas bei teikti siūlymus dėl veiklos tobulinimo. Teikiamos konsultavimo paslaugos turi būti susijusios su konkrečia naudos gavėjo situacija ir spręsti tik jam būdingas specifines problemas.

Nacionalinė parama nebus skiriama konsultacijoms, susijusioms su ūkininkavimo reikalavimų įgyvendinimu.

6. EX ANTE SĄLYGŲ VERTINIMAS

6.1. Papildoma informacija

Ši Programos dalis buvo rengiama atsižvelgiant į 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis, kuriuo panaikinamas reglamentas (EB) 1698/2005 (OL 2013 L 347, p. 1), V priedą, taip pat 2014 m. liepos 17 d. Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 808/2014 kuriuo nustatomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis, taikymo taisyklės, 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006, 19, 55 straipsnius ir XI priedą, bei Lietuvos Partnerystės sutartyje pateikiamą informaciją taip pat Programos ex-ante vertinimo pastabas.

6.2. Ex ante sąlygos

Nacionaliniu lygmeniu taikytina ex ante sąlyga	Taikoma ex ante sąlyga įvykdyta: Taip / Ne / Iš dalies	Jo įvykdymo vertinimas	Prioritetai / tikslinės sritys	Priemonės
<p>P3.1) Rizikos prevencija ir rizikos valdymas: parengti nacionaliniai arba regioniniai rizikos vertinimai nelaimių valdymo tikslais, atsižvelgiant į prisitaikymą prie klimato kaitos.</p>	<p>yes</p>	<p>Nacionalinė rizikos analizė EK Humanitarinės pagalbos ir civilinės saugos generaliniam direktoratui pateikta Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos 2013 m. birželio 26 d. raštu Nr. 9.4-1455(1.10). Tarpinstituciniame plane „Dėl Nacionalinės klimato kaitos valdymo politikos strategijos 2013-2020 metų tikslų ir uždavinių įgyvendinimo tarpinstitucinio veiklos plano patvirtinimo“ numatyta, kad ministerijos ir kitos valstybės institucijos, rengdamos šalies ūkio sektorių (energetika, pramonė, gyvenamųjų teritorijų vystymas, žemės ūkis, transportas, sveikatos apsauga ir kita) strategijas, jų įgyvendinimo planus ir programas, integruos Strategijos prisitaikymo prie klimato kaitos ir klimato kaitos švelninimo tikslus ir uždavinius, numatys jų įgyvendinimo priemones ir užtikrins glaudų tarpinstitucinį bendradarbiavimą. Prie Strategijos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo prisideda šalies ekonomikos (ūkio) konkrečių sektorių planavimo dokumentų, tokių kaip 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. lapkričio 28 d. nutarimu Nr. 1482 http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=439028&p_query=&p_tr2=2</p> <p>Nacionalinė darnaus vystymosi strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimu Nr. 1160 http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=217644</p> <p>Nacionalinė reformų darbotvarkė, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. balandžio 27 d. nutarimu Nr. 491, http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=398117&p_query=&p_tr2=2</p> <p>Valstybinė saugaus ismo plėtos 2011–2017 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. kovo 2 d. nutarimu Nr. 257, http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=393792&p_query=&p_tr2=2</p> <p>Nacionalinė miškų ūkio sektoriaus plėtos 2012–2020 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. gegužės 23 d. nutarimu Nr., http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=425608&p_tr2=2</p> <p>Valstybinis ekstremaliųjų situacijų valdymo planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. spalio 20 d. nutarimu Nr. 1503, http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=384076&p_query=&p_tr2=2</p> <p>Lietuvos inovacijų 2010–2020 metų strategijos įgyvendinimo 2010–2013 metų priemonių planas, patvirtintas ūkio ministro ir švietimo ir mokslo ministro 2010 m. spalio 7 d. įsakymu Nr. 4-750/V-1692, http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=383049&p_query=&p_tr2=2</p>	<p>3B</p>	<p>M17, M08</p>
<p>P4.1) Gera agrarinė ir aplinkosaugos būklė (GAAB): nacionaliniu lygmeniu nustatyti Reglamento (ES) Nr. 1306/2013 VI antraštinės dalies I skyriuje nurodyti geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės standartai.</p>	<p>yes</p>	<p>Dabartiniai GAAB reikalavimai (šiuo metu taikomi Lietuvoje) apibrėžti 2007 m. liepos 10 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-327 „Dėl geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės žemės ūkio naudmenoms reikalavimų patvirtinimo“ http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=455261&p_tr2=2</p> <p>bei 2008 m. liepos 31 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-431 „Dėl reikalavimo išlaikyti daugiamečių ganyklų arba pievų plotus“. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=405735&p_tr2=2</p> <p>Sankcijų už šių reikalavimų pažeidimus numatytos 2009 m. gegužės 4 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-306 „Dėl sankcijų už kompleksinės paramos reikalavimų pažeidimą taikymo metodikos patvirtinimo“. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=447611&p_tr2=2</p>	<p>P4, 5D, 5E</p>	<p>M11, M12, M10, M13</p>
<p>P4.2) Būtiniausi trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimai: nacionaliniu lygiu nustatyti Reglamento (ES)</p>	<p>yes</p>	<p>Dabartiniai Trąšų bei augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimai yra nurodyti Valdymo reikalavimų ir trąšų bei augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimų apraše, patvirtintame</p>	<p>P4</p>	<p>M10, M11</p>

<p>Nr. 1305/2013 III antraštinės dalies I skyriaus 28 straipsnyje nurodyti privalomi reikalavimai dėl trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo.</p>		<p>Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. sausio 16 d. įsakymu Nr. 3D-23. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=441109&p_tr2=2</p> <p>Sankcijos už šių reikalavimų pažeidimus numatytos 2009 m. gegužės 4 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-306 „Dėl sankcijų už kompleksinės paramos reikalavimų pažeidimą taikymo metodikos patvirtinimo“. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=447611&p_tr2=2</p>		
<p>P4.3) Kiti atitinkami nacionaliniai standartai: Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 III antraštinės dalies I skyriaus 28 straipsnio taikymo tikslais nustatyti atitinkami privalomi nacionaliniai standartai.</p>	no	NETAIKOMA.		
<p>P5.1) Energijos vartojimo efektyvumas: imtasi veiklos siekiant skatinti energijos galutinio vartojimo efektyvumą ekonomiškai efektyvų gerinimą ir ekonomiškai efektyvias investicijas į energijos vartojimo efektyvumą statant arba renovuojant pastatus.</p>	no	Not applicable.		
<p>P5.2) Vandens sektorius: a) veikia vandens kainodaros politika, kuria naudotojai tinkamai skatinami veiksmingai naudoti vandens išteklius, ir b) įvairiose vandens naudojimo srityse tinkamai prisidedama prie sąnaudų, patirtų teikiant vandens paslaugas, susigrąžinimo tarifų, apibrėžtu patvirtintame upės baseino valdymo plane, skirto investicijoms, kurios remiamos iš programų.</p>	no	Not applicable.		
<p>P5.3) Atsinaujinančioji energija: imtasi veiksmų siekiant skatinti atsinaujinančiųjų energijos išteklių gamybą ir paskirstymą.</p>	yes	<p>LR atsinaujinančiųjų išteklių energetikos įstatymas (51 str. 2 ir 6 d. (Direktyvos 14 str. 1 d.), 14 str., 17 str., 21 str. 3 ir 8 d. (Direktyvos 16 str. 2 ir 3 d.)) http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=398874</p> <p>Nacionalinis atsinaujinančiųjų išteklių energijos veiksmų planas: http://www.ena.lt/pdfai/Veiksmu_planas.pdf</p> <p>LR Seimas nutarimas dėl nacionalinės energetinės nepriklausomybės patvirtinimo http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=429490&p_query=&p_tr2=2</p>	5C	M08, M06, M04
<p>P6.1) Naujos kartos tinklo (NKT) infrastruktūra: parengti nacionaliniai arba regioniniai NKP planai, kuriuose atsižvelgta į regioninę veiklą, siekiant įgyvendinti Sąjungos didelės spartos interneto prieigos tikslus, daugiausia dėmesio skiriant toms sritims, kuriose rinka negali prieinamomis sąnaudomis suteikti atviros infrastruktūros, kurios kokybė atitiktų Sąjungos konkurencijos ir valstybės pagalbos taisykles, ir teikti pažeidžiamoms grupėms prieinamas paslaugas.</p>	yes	<p>Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. kovo 16 d. nutarimas Nr. 301 „Dėl Lietuvos informacinės visuomenės plėtros 2011–2019 metų programos patvirtinimo“. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=394457&p_tr2=2</p> <p>Šiuo metu Komiteto užsakymu rengiama studija dėl plačiajuosčio ryšio infrastruktūros plėtros skatinimo modelio parengimo, apimančio pasiūlos ir paklausos skatinimo priemones, būdus ir instrumentus. Sutartis su paslaugų tiekėjais sudaryta 2013 rugpjūčio 30 d. Remiantis atlikta studija, bus parengtas plačiajuosčio ryšio infrastruktūros plėtros ir paslaugų naudojimo skatinimo modelis, patvirtintas investavimo modelis ir NKP planas, kuris apims visus (P 6.1.) ex ante sąlygos reikalavimus.</p>	6C	M07
<p>G1) Kova su diskriminacija: yra administracinių gebėjimų įgyvendinti ir taikyti Sąjungos kovos su diskriminacija teisės aktus ir politiką ESI fondų srityje.</p>	yes	<p>LR lygių galimybių įstatymas II-IV skirsniai http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=454179</p> <p>LRV 2011 m. lapkričio 2 d. nutarimas Nr. 1281 „Dėl Nediskriminavimo skatinimo</p>	6B	M02, M19, M16, M03

		<p>tarpinstitucinio veiklos plano patvirtinimo“</p> <p>II ir III skirsniai</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=435136</p> <p>LRS 2003 m. lapkričio 18 d. nutarimu Nr. IX-1827 „Dėl moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos pavadinimo pakeitimo ir lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos nuostatų patvirtinimo“</p> <p>II skyrius</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=221755</p> <p>Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012 m. sausio 11 d. įsakymas Nr. A1-12 „Dėl 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksnių programos 1 prioriteto „Kokybiškas užimtumas ir socialinė aprėptis“ VP1-1.3-SADM-01-K priemonės „Diskriminacijos mažinimas ir socialinių problemų prevencija darbo rinkoje“ projektų finansavimo sąlygų aprašo patvirtinimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=417029</p>		
G2) Lyčių lygybė: yra administracinių gebėjimų įgyvendinti ir taikyti Sąjungos lyčių lygybės teisės aktus ir politiką ESI fondų srityje.	yes	<p>Finansų ministro 2012 m. vasario 27 d. įsakymas Nr. 1K-068 „Dėl finansų ministro 2008 m. balandžio 15 d. įsakymo Nr. 1K-138 „Dėl horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo priežiūros darbo grupės sudarymo“ pakeitimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=419257&p_query=&p_tr2=2</p> <p>LRV 2010 m. gegužės 4 d. nutarimas Nr. 530 „Dėl Valstybinės moterų ir vyrų lygių galimybių 2010-2014 metų programos patvirtinimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=372298&p_query=&p_tr2=</p> <p>Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2010 m. liepos 7 d. Nr. A1-323 „Dėl Valstybinės moterų ir vyrų lygių galimybių 2010–2014 metų programos įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=378165</p>	6A, 6B	M19, M16, M07, M03, M06, M02
G3) Neįgalumas: yra administracinių gebėjimų įgyvendinti ir taikyti Jungtinių Tautų neįgalųjų teisių konvenciją (JT neįgalųjų teisių konvencija) ESI fondų srityje pagal Tarybos sprendimą 2010/48/EB.	yes	<p>LRV 2010 m. gruodžio 8 d. nutarimas Nr. 1739 „Dėl Jungtinių Tautų neįgalųjų teisių konvencijos ir jos Fakultatyvaus protokolo įgyvendinimo“</p> <p>(1-4 punktai)</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=388475&p_query=&p_tr2</p> <p>LRV 2012 m. lapkričio 21 d. nutarimas Nr. 1408 Dėl Nacionalinės neįgalųjų socialinės integracijos 2013–2019 metų programos patvirtinimo“</p> <p>(17 punktas)</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=437985&p_query=&p_tr2=2</p> <p>Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013 m. vasario 5 d. įsakymu Nr. A1-43 patvirtintas Nacionalinės neįgalųjų socialinės integracijos 2013-2019 metų programos įgyvendinimo 2013-2015 metais priemonių planas</p> <p>(1.1.7.; 1.3.1.; 1.3.2.; 4.2.1; 4.2.2 priemonės)</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=442790&p_query=&p_tr2=2</p>	6B	M19, M06, M07, M16
G4) Viešieji pirkimai: nustatyta veiksmingo Sąjungos viešųjų pirkimų teisės taikymo ESI fondų srityje tvarka.	yes	<p>LR viešųjų pirkimų įstatymas yra suderintas su atitinkamomis ES direktyvomis</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=442231</p> <p>Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymu 2011 m. buvo patvirtintos Perkančiųjų organizacijų veiklos, susijusios su viešųjų pirkimų procedūrų vykdymu, tikrinimo taisyklės</p>	P4, 6B, 2B, 3A, 6C, 6A, 2A, 2C+, 5C, 5D, 1A	M04, M01, M08, M02, M19, M20, M07

		<p>http://www.vpt.lt/vpt/uploaded/2012/ukio_subjektu/PO_TIKRINIMO_TAISYKLES_1S-190.pdf</p> <p>Viešųjų pirkimų vertinimų atlikimo ir jų rezultatų įforminimo taisyklės</p> <p>http://www.vpt.lt/vpt/uploaded/2012/ukio_subjektu/PO_VERTINIMO_TAISYKLES_1S-189.pdf</p> <p>Viešųjų pirkimų tarnyba rengia gaires ir vadovus potencialiems paramos gavėjams ir VKS institucijoms. Nuorodos į rekomendacijas ir gaires yra skelbiamos VPT tinklapyje</p> <p>http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=121189211185&cid=121189211485&sid=1&lan=LT</p> <p>Rekomendacijos dėl perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės</p> <p>http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=121189211185&cid=121189211485&sid=1&lan=LT</p> <p>Neperkančiųjų organizacijų pirkimų vadovas ES paramos tinklapyje</p> <p>http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/Leidiniai2007-2013/NPO.pdf</p> <p>Taip pat yra parengtos pavyzdinės Perkančiųjų organizacijų supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės.</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=327204&p_query=&p_tr2=</p>		
G5) Valstybės pagalba: nustatyta veiksmingo Sąjungos valstybės pagalbos teisės taikymo ESI fondų srityje tvarka.	yes	<p>LRV 2004 m. rugsėjo 6 d. nutarimas Nr. 1136 Dėl Valstybės pagalbos projektų ekspertizės atlikimo, išvadų ir rekomendacijų teikimo valstybės pagalbos teikėjams, valstybės pagalbos pranešimų ir kitos informacijos, susijusios su valstybės pagalba, pateikimo Europos Komisijai ir kitoms suinteresuotoms institucijoms taisyklių patvirtinimo</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=352916&p_query=&p_tr2=2</p> <p>Konkurencijos taryba yra parengusi Valstybės pagalbos vadovą</p> <p>http://kt.gov.lt/index.php?show=vp_vadovas</p> <p>1999 m. kovo 23 d. Nr. VIII-1099 LR konkurencijos įstatymo (45 str.)</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=421825</p>	P4, 6C, 5C, 6B, 2C+, 3A, 6A, 2B, 2A	M07, M16, M02, M08, M04, M19, M06, M12, M01
G6) Aplinkos apsaugos teisės aktai, susiję su poveikio aplinkai vertinimu (PAV) ir strateginiu poveikio aplinkai vertinimu (SPAV): nustatyta veiksmingo Sąjungos aplinkos apsaugos teisės aktų, susijusių su poveikio aplinkai vertinimu (PAV) ir strateginiu poveikio aplinkai vertinimu (SPAV), taikymo tvarka.	partially	<p>PAV direktyva</p> <p>Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=453920</p> <p>LRV Nr. 900 „Dėl įgaliojimų Aplinkos ministerijai ir jai pavaldžioms institucijoms suteikimo</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=407047</p> <p>Aplinkos ministro 2006 m. birželio 23 d. įsakymas Nr. D1-311 „Dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo dokumentų nagrinėjimo Aplinkos ministerijoje ir jai pavaldžiose institucijose tvarkos aprašo patvirtinimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=279856&p_tr2=2</p> <p>Aplinkos ministro 2005 m. gruodžio 30 d. įsakymas Nr. D1-665 „Dėl planuojamos ūkinės veiklos atrankos metodinių nurodymų patvirtinimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=269192&p_tr2=2</p> <p>Aplinkos ministro 2005 m. liepos 15 d. įsakymas Nr. D1-370 „Dėl Visuomenės informavimo ir dalyvavimo planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procese tvarkos aprašo patvirtinimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=260212&p_tr2=2</p> <p>Aplinkos ministro 2005 m. gruodžio 23 d. įsakymas Nr. D1-636 „Dėl poveikio aplinkai</p>	P4, 5D, 3A, 5E, 1B, 1A, 3B, 2A, 2B, 1C, 5C, 2C+	M11, M12, M19, M13, M09, M08, M06, M10, M05, M04, M17, M20, M07, M16

		<p>vertinimo programos ir ataskaitos rengimo nuostatų patvirtinimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=269471&p_tr2=2</p> <p>Aplinkos ministro 2000 m. liepos 17 d. įsakymas Nr. 305 „Dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo atlikimo kokybės įvertinimo atmintinės patvirtinimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=106281&p_tr2=2</p> <p>Aplinkos ministro 2006 m. gegužės 22 d. įsakymas Nr. D1-255 „Dėl Planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“</p> <p>(http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=277087&p_tr2=2)</p> <p>LR saugomų teritorijų įstatymas</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=453954</p> <p>Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymas (25 straipsnis; 38 straipsnis)</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=454088</p> <p>LR branduolinės energijos įstatymas</p> <p>(7 straipsnio 2 dalies 3 punktas; 11 straipsnis;</p> <p>25 straipsnio 3 dalis)</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=445753</p> <p>LR nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas (23 straipsnio 2 dalis)</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=453595</p> <p>LRV 2010 m. spalio 13 d. nutarimas „Dėl 1998 m. liepos 24 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo Nr. 926 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=383404</p> <p>Sveikatos apsaugos ministro 2011 m. gegužės 13 d. įsakymas Nr. V-474 „Dėl Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atlikimo atvejų nustatymo ir tvarkos aprašo patvirtinimo ir įgaliojimų suteikimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=399458&p_tr2=2</p> <p>Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus gruodžio 13 d. įsakymas Nr. 1-351 „Dėl Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo programų ir ataskaitų derinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=415639&p_tr2=2</p> <p>Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos direktoriaus įsakymas 2006-08-22 Nr. Į-391 „Dėl Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo subjekto funkcijų atlikimo Kultūros paveldo departamente prie Kultūros ministerijos“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=281826&p_tr2=2</p> <p>LRV nutarimas Nr. 198 „Dėl informacijos apie aplinką Lietuvos Respublikoje teikimo visuomenei tvarkos aprašo patvirtinimo“ (22.7 punktas)</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=250678&p_tr2=2</p> <p>LR 1991 m. Konvencijos dėl poveikio aplinkai vertinimo tarpvalstybiniame kontekste ratifikavimo įstatymas</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=88869&p_query=&p_tr2=</p> <p>Konvencija dėl poveikio aplinkai vertinimo tarpvalstybiniame kontekste</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=89159&p_query=&p_tr2=</p> <p>LR konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkos klausimais ratifikavimo įstatymas</p>		
--	--	--	--	--

		<p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=145529&p_tr2=2</p> <p>Konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkos klausimais http://tar.tic.lt/Default.aspx?id=2&item=results&aktoid=3FF8807A-0AFF-49FC-9C3E-DC6FCA169879</p> <p>SPAV direktyva</p> <p>Aplinkos apsaugos įstatymas (1 straipsnio 17 dalis ir 27 straipsnis)</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=449517&p_tr2=2</p> <p>LRV Nr. 967 „Dėl Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=397758</p> <p>Aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 27 d. įsakymas Nr. D1-456 „Dėl planų ir programų atrankos dėl strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=240961&p_tr2=2</p> <p>Aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 27 d. įsakymas Nr. D1-455 „Dėl Visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose bei vertinimo subjektų ir Europos Sąjungos valstybių narių informavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=240949&p_tr2=2</p> <p>LRV nutarimas Nr. 1079 „Dėl visuomenės informavimo ir dalyvavimo teritorijų planavimo procese nuostatų patvirtinimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=430446</p> <p>Aplinkos ministro 2006 m. gegužės 22 d. įsakymas Nr. D1-255 „Dėl Planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“</p> <p>(http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=277087&p_tr2=2)</p> <p>1991 m. Konvencijos dėl poveikio aplinkai vertinimo tarpvalstybiniame kontekste Strateginio aplinkos vertinimo protokolą ratifikavus Lietuvos Respublikos Seimo 2010 m. lapkričio 12 d. įstatymu Nr. XI-1113 „Dėl 1991 m. Konvencijos dėl poveikio aplinkai vertinimo tarpvalstybiniame kontekste pirmojo ir antrojo pakeitimų ir 1991 m. Konvencijos dėl poveikio aplinkai vertinimo tarpvalstybiniame kontekste Strateginio aplinkos vertinimo protokolo ratifikavimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=386327&p_tr2=2</p> <p>Už PAV ir SPAV direktyvas įgyvendinančių darbuotojų mokymą ir informavimą atsakingas LR aplinkos ministerijos Taršos prevencijos departamento Poveikio aplinkai vertinimo skyrius:</p> <p>Aplinkos ministerijos Taršos prevencijos departamento Poveikio aplinkai vertinimo skyriaus nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010 m. vasario 2 d. įsakymu Nr. D1-92, (5.13 p. ir 5.15 p.) http://www.am.lt/V1/index.php#a/9882</p> <p>Aplinkos apsaugos agentūra PAV ir SPAV direktyvas įgyvendinantiems darbuotojams teikia reikiamus duomenis ir informaciją:</p> <p>Aplinkos apsaugos agentūros nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. D1-385 (10.6.8 p.) http://gamta.lt/cms/index?rubricId=db758682-f547-4c48-9062-99f64eb9ff94</p> <p>LRV nutarimas Nr. 900 „Dėl įgaliojimų Aplinkos ministerijai ir jai pavaldžioms institucijoms suteikimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=407047</p> <p>LR aplinkos ministerijos nuostatų, patvirtintų 2010 m. spalio 13 d. LR Vyriausybės nutarimu Nr. 1473 (8.1.6 p., 8.1.7 p., 8.2.1 p.)</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=383848&p_tr2=2</p>	
--	--	---	--

		<p>Aplinkos apsaugos agentūros nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. D1-385 (10.3.7 p.),</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=238313&p_tr2=2</p> <p>Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Utenos, Vilniaus RAAD nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. D1-55 (11.2.5 p., 11.2.6 p.),</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=391696&p_tr2=2</p>		
<p>G7) Statistinės sistemos ir rezultato rodikliai: nustatytas statistinis pagrindas, reikalingas programų veiksmingumo ir poveikio vertinimams atlikti. Nustatyta rezultato rodiklių sistema, reikalinga norint atrinkti veiksmus, kuriais veiksmingiausiai prisidedama prie pageidaujamo rezultato, stebėti pažangą siekiant rezultatų ir atlikti poveikio vertinimą.</p>	yes	<p>2014 m. liepos 17 d. Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 808/2014 kuriuo nustatomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis, taikymo taisyklės, I priedo, 4 dalyje nustatyta, kad ši sąlyga tinkama taikyti, bet jau įvykdyta bendra stebėjimo ir vertinimo sistema (CMES).</p>	<p>P4, 2A, 6C, 5D, 1B, 1C, 2C+, 3A, 2B, 1A, 3B, 6B, 5E, 5C, 6A</p>	<p>M10, M18, M07, M04, M09, M13, M03, M08, M06, M02, M01, M16, M11, M17, M19, M12</p>

Nacionalinių lygmeniu taikytina ex ante sąlyga	Kriterijai	Kriterijai patenkinti (Taip / Ne)	Nuoroda (jei įvykdyta) [nuoroda į strategijas, teisės aktus ar kitus atitinkamus dokumentus]	Jo įvykdymo vertinimas
P3.1) Rizikos prevencija ir rizikos valdymas: parengti nacionaliniai arba regioniniai rizikos vertinimai nelaimių valdymo tikslais, atsižvelgiant į prisitaikymą prie klimato kaitos.	P3.1.a) Parengti nacionaliniai arba regioniniai rizikos vertinimai, kuriuose pateikiami šie elementai: apibūdinti procesai, metodika, metodai ir neįslaptinti duomenys, naudojami rengiant rizikos vertinimą, taip pat rizika grindžiami kriterijai, taikomi nustatant investavimo prioritetus;	Yes	Ekstremaliųjų situacijų valdymui reikalingo rizikos vertinimo ir jos žymėjimo žemėlapiuose vadovas (SEC (2010) 1626 final). http://www.vpgt.lt/index.php?986467206	Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos koordinuota Nacionalinė rizikos analizė, atlikta vadovaujantis Europos Komisijos pateiktu Ekstremaliųjų situacijų valdymui reikalingo rizikos vertinimo ir jos žymėjimo žemėlapiuose vadovu (SEC (2010) 1626 final). Nacionalinė rizikos analizė Europos Komisijos Humanitarinės pagalbos ir civilinės saugos generaliniam direktorui pateikta Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos 2013 m. birželio 26 d. raštu Nr. 9.4-1455(1.10).
	P3.1.b) Parengti nacionaliniai arba regioniniai rizikos vertinimai, kuriuose pateikiami šie elementai: apibūdinti vienos rizikos ir daugiarūšės rizikos scenarijai;	Yes	Nacionalinė rizikos analizė http://www.vpgt.lt/index.php?986467206	Nacionalinėje rizikos analizėje apibūdinti 11 pavojų, kurių rizika buvo įvertinta kaip aukšta arba labai aukšta, scenarijai (II skyrius „Scenarijai ir jų vertinimas“)
	P3.1.c) Parengti nacionaliniai arba regioniniai rizikos vertinimai, kuriuose pateikiami šie elementai: kai taikoma, atsižvelgta į nacionalines prisitaikymo prie klimato kaitos strategijas.	Yes	LRV 2013 m. balandžio 23 d. nutarimas Nr. 366 „Dėl nacionalinės klimato kaitos valdymo politikos strategijos 2013-2020 metų tikslų ir uždavinių įgyvendinimo tarpinstitucinio veiklos plano patvirtinimo“. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=447537&p_query=&p_tr2=2	Planas yra skirtas numatyti išmetamų į aplinkos orą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo, mažo anglies dioksido kiekio konkurencingos ekonomikos plėtojimo, ekoinovatyvių technologijų diegimo, energijos gamybos ir vartojimo efektyvumo didinimo ir atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimo visuose šalies ūkio (ekonomikos) sektoriuose (energetika, pramonė, transportas, žemės ūkis ir kita), gamtinių ekosistemų ir šalies ūkio (ekonomikos) sektorių pažeidžiamumo mažinimo, jų atsparumo klimato kaitos pokyčiams didinimo ir palankių visuomenės gyvenimo ir ūkinės veiklos sąlygų gerinimo priemonės, taip pat asignavimus šioms priemonėms įgyvendinti ir užtikrinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą siekiant įgyvendinti Nacionalinėje klimato kaitos valdymo politikos strategijoje nustatytus tikslus ir uždavinius.
P4.1) Gera agrarinė ir aplinkosaugos būklė (GAAB): nacionalinių lygmeniu nustatyti Reglamento (ES) Nr. 1306/2013 VI antraštinės dalies I skyriuje nurodyti geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės standartai.	P4.1.a) GAAB standartai nustatyti nacionalinėje teisėje ir nurodyti programose	Yes	Dabartiniai GAAB reikalavimai (šiuo metu taikomi Lietuvoje) apibrėžti 2007 m. liepos 10 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-327 „Dėl geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės žemės ūkio naudmenoms reikalavimų patvirtinimo“ http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=455261&p_tr2=2 bei 2008 m. liepos 31 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-431 „Dėl reikalavimo išlaikyti daugiamečių ganyklų arba pievų plotus“. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=405735&p_tr2=2 Sankcijos už šių reikalavimų pažeidimus numatytos 2009 m. gegužės 4 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-306 „Dėl sankcijų už kompleksinės paramos reikalavimų pažeidimą taikymo metodikos patvirtinimo“. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=447611&p_tr2=2 GAAB reikalavimų ES teisinis pagrindas – 2009 m. sausio 19 d. Europos Tarybos reglamento Nr.	Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. vasario 13 d. nutarimu Nr. 189 „Dėl valstybės institucijų ir įstaigų, savivaldybių ir kitų juridinių asmenų, atsakingų už Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai priemonių įgyvendinimą, paskyrimo“ yra pavesta žemės ūkio veiklos valdymo reikalavimų, trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimų, nurodytų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. sausio 16 d. įsakymo Nr. 3D-23 „Dėl žemės ūkio veiklos valdymo reikalavimų ir trąšų bei augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimų aprašo patvirtinimo ir valdymo kontrolės institucijų paskyrimo“ http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=441109&p_tr2=2 3.1 punkte, taip pat reikalavimų, nurodytų Žemės ūkio naudmenų geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimų aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. liepos 10 d. įsakymu Nr. 3D-327 http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=465564&p_tr2=2 1, 2, 3, 4, 5 ir 7 punktuose, kontrolė ir patikrinimų koordinavimas. Žemės ūkio ministerija šio nutarimo rėmuose vykdo to darbo kontrolę ir yra už jį atsakinga. 2015 metais nacionaliniai teisės aktai bus peržiūrėti ir atitinkamai keičiami atsižvelgiant į naujai

			73/2009 6 straipsnis.	priimtus ES teisės aktų reikalavimus.
P4.2) Būtiniausi trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimai: nacionaliniu lygiu nustatyti Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 III antraštinės dalies I skyriaus 28 straipsnyje nurodyti privalomi reikalavimai dėl trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo.	P4.2.a) Programose nurodyti Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 III antraštinės dalies I skyriuje nurodyti būtiniausi trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimai;	Yes	<p>Dabartiniai Trąšų bei augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimai yra nurodyti Valdymo reikalavimų ir trąšų bei augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimų apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. sausio 16 d. įsakymu Nr. 3D-23. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=441109&p_tr2=2</p> <p>Sankcijos už šių reikalavimų pažeidimus numatytos 2009 m. gegužės 4 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-306 „Dėl sankcijų už kompleksinės paramos reikalavimų pažeidimą taikymo metodikos patvirtinimo“: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=447611&p_tr2=2</p> <p>Tausasis pesticidų naudojimas yra patvirtintas 2012 m. birželio 29 d. žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-535 „Dėl augalų apsaugos plano patvirtinimo“: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=429276&p_tr2=2</p>	2015 metais nacionaliniai teisės aktai bus peržiūrėti ir atitinkamai keičiami atsižvelgiant į naujai priimtus ES teisės aktų reikalavimus.
P4.3) Kiti atitinkami nacionaliniai standartai: Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 III antraštinės dalies I skyriaus 28 straipsnio taikymo tikslais nustatyti atitinkami privalomi nacionaliniai standartai.	P4.3.a) Programose nurodyti atitinkami privalomi nacionaliniai standartai;	No	Netaikoma.	Netaikoma.
P5.1) Energijos vartojimo efektyvumas: imtasi veiklos siekiant skatinti energijos galutinio vartojimo efektyvumą ekonomiškai efektyvų gerinimą ir ekonomiškai efektyvias investicijas į energijos vartojimo efektyvumą statant arba renovuojant pastatus.	P5.1.a) Nustatytos priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti būtiniausius reikalavimus, susijusius su pastatų energiniu naudingumu, atitinkančios Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2010/31/ES 3, 4 ir 5 straipsnius;	No	Netaikoma.	Netaikoma.
	P5.1.b) Priemonės, būtinos pastatų energinio naudingumo sertifikavimo sistemai nustatyti, atitinkančios Direktyvos 2010/31/ES 11 straipsnį;	No	Netaikoma.	Netaikoma.

	P5.1.c) Priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti strateginį energijos vartojimo efektyvumo planavimą, atitinkančios Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2012/27/ES 3 straipsnį;	No	Netaikoma.	Netaikoma.
	P5.1.d) Priemonės, atitinkančios Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/32/EB dėl energijos galutinio vartojimo efektyvumo ir energetinių paslaugų 13 straipsnį, kuriomis siekiama užtikrinti, kiek tai techniškai įmanoma, finansiškai pagrįsta ir proporcinga atsižvelgiant į energijos kiekį, kurį galima sutaupyti, kad galutiniams vartotojams būtų pateikti individualūs skaitikliai.	No	Netaikoma.	Netaikoma.
P5.2) Vandens sektorius: a) veikia vandens kainodaros politika, kuria naudotojai tinkamai skatinami veiksmingai naudoti vandens išteklius, ir b) įvairiose vandens naudojimo srityse tinkamai prisidedama prie sąnaudų, patirtų teikiant vandens paslaugas, susigrąžinimo tarifų, apibrėžtu patvirtintame upės baseino valdymo plane, skirtame investicijoms, kurios remiamos iš programų.	P5.2.a) EŽŪFKP remiamuose sektoriuose valstybė narė yra užtikrinusi, kad įvairiose vandens naudojimo srityse būtų prisidedama prie sąnaudų, patirtų teikiant vandens paslaugas pagal sektorius, susigrąžinimo, laikantis Vandens pagrindų direktyvos 9 straipsnio 1 dalies pirmos įtraukos, atitinkamais atvejais atsižvelgiant į socialinį, aplinkosauginį ir ekonominį susigrąžinimo poveikį ir poveikį patiriančio regiono arba regionų geografinės ir	No	Netaikoma.	Netaikoma.

	klimato sąlygas.			
P5.3) Atsinaujinančioji energija: imtasi veiksmų siekiant skatinti atsinaujinančiųjų energijos išteklių gamybą ir paskirstymą.	P5.3.a) Nustatytos skaidrios paramos sistemos, priėjimo prie elektros energijos tinklų ar garantuoto priėjimo ir paskirstymo prioritetai, taip pat nustatytos standartinės sąnaudų padengimo ir pasidalijimo atliekant techninius pertvarkymus taisyklės, kurios prieš tai buvo paskelbtos, atitinkančios Direktyvos 2009/28/EB 14 straipsnio 1 dalį ir 16 straipsnio 2 ir 3 dalis;	Yes	LR atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymas (51 str. 2 ir 6 d. (direktyvos 14 str. 1 d.), 14 str., 17 str., 21 str. 3 ir 8 d. (direktyvos 16 str. 2 ir 3 d.)) http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=398874	Igyvendinant KPP bus laikomasi teisės aktuose nustatytų reikalavimų.
	P5.3.b) Valstybė narė yra priėmusi nacionalinį atsinaujinančiosios energijos veiksmų planą, atitinkantį Direktyvos 2009/28/EB 4 straipsnį	Yes	Nacionalinis atsinaujinančių išteklių energijos veiksmų planas: http://www.ena.lt/pdfai/Veiksmu_planas.pdf	Igyvendinant KPP bus laikomasi teisės aktuose nustatytų reikalavimų.
P6.1) Naujos kartos tinklo (NKT) infrastruktūra: parengti nacionaliniai arba regioniniai NKP planai, kuriuose atsižvelgta į regioninę veiklą, siekiant įgyvendinti Sąjungos didelės spartos interneto prieigos tikslus, daugiausia dėmesio skiriant toms sritims, kuriose rinka negali prieinamomis sąnaudomis suteikti atviros infrastruktūros, kurios kokybė atitiktų Sąjungos konkurencijos ir valstybės pagalbos taisykles, ir teikti pažeidžiamoms grupėms prieinamas	P6.1.a) Parengtas nacionalinis ar regioninis NKT planas, kuriame pateikiama: investicijų į infrastruktūrą planas, grindžiamas ekonomine analize, atsižvelgiant į esamą privačią ir viešąją infrastruktūrą ir planuojamas investicijas;	Yes	Lietuvos Respublikos Susisiekimo ministro spalio 30 d. įsakymas Nr. 3-410-(E) “Dėl Lietuvos Respublikos naujos kartos interneto prieigos plėtros 2014–2020 m. plano patvirtinimo” https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/7e1fdab0600411e4bad5c03f56793630	Yra parengtas ir patvirtintas Nacionalinis naujos kartos prieigos planas ir investavimo modelis. Plane pateikta Lietuvos situacija naujos kartos interneto prieigos infrastruktūros ir paslaugų naudojimo srityje, tvaraus investavimo į plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą modelis ir jo prielaidos. Taip pat plane numatytos viešosios investicijos į plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą ir privačiųjų investicijų į plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą skatinimo priemonės.
	P6.1.b) Parengtas nacionalinis ar regioninis NKT planas, kuriame pateikiama: tvarūs investicijų modeliai, kuriais skatinama konkurencija, suteikiama galimybė naudotis atvira, prieinama, kokybiška ir perspektyvia infrastruktūra ir	Yes	Lietuvos Respublikos Susisiekimo ministro spalio 30 d. įsakymas Nr. 3-410-(E) “Dėl Lietuvos Respublikos naujos kartos interneto prieigos plėtros 2014–2020 m. plano patvirtinimo” https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/7e1fdab0600411e4bad5c03f56793630	Yra parengtas ir patvirtintas Nacionalinis naujos kartos prieigos planas ir investavimo modelis. Plane pateikta Lietuvos situacija naujos kartos interneto prieigos infrastruktūros ir paslaugų naudojimo srityje, tvaraus investavimo į plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą modelis ir jo prielaidos. Taip pat plane numatytos viešosios investicijos į plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą ir privačiųjų investicijų į plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą skatinimo priemonės.

paslaugas.	paslaugomis;			
G1) Kova su diskriminacija: yra administracinių gebėjimų įgyvendinti ir taikyti Sąjungos kovos su diskriminacija teisės aktus ir politiką ESI fondų srityje.	G1.a) Pagal institucinę ir teisinę valstybių narių sistemą nustatyta tvarka, kuria užtikrinamas subjektų, atsakingų už vienodo požiūrio taikymo visiems asmenims skatinimą, dalyvavimas rengiant ir įgyvendinant programas, įskaitant konsultacijų lygybės klausimais teikimą vykdančią su ESI fondais susijusią veiklą.	Yes	Lietuvos Respublikos Susisiekimo ministro spalio 30 d. įsakymas Nr. 3-410-(E) "Dėl Lietuvos Respublikos naujos kartos interneto prieigos plėtros 2014–2020 m. plano patvirtinimo" https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/7e1fdab060041e4bad5c03f56793630 LR lygių galimybių įstatymas, II-IV skirsniai http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=454179 LRV 2011 m. lapkričio 2 d. nutarimas Nr. 1281 „Dėl Nediskriminavimo skatinimo tarpinstitucinio veiklos plano patvirtinimo“ II ir III skirsniai http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=435136 LRS 2003 m. lapkričio 18 d. nutarimu Nr. IX-1827 „Dėl moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos pavadinimo pakeitimo ir lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos nuostatų patvirtinimo“ II skyrius http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=221755	Yra parengtas ir patvirtintas Nacionalinis naujos kartos prieigos planas ir investavimo modelis. Plane pateikta Lietuvos situacija naujos kartos interneto prieigos infrastruktūros ir paslaugų naudojimo srityje, tvaraus investavimo į plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą modelis ir jo prielaidos. Taip pat plane numatytos viešosios investicijos į plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą ir privačiųjų investicijų į plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą skatinimo priemonės. Nediskriminavimo horizontaliajam principui matuoti nėra nustatomi detalūs kiekybiniai vertinimo kriterijai. Tai lemia horizontaliųjų principų pobūdis – atskiruose prioritetų uždaviniuose pastangos aktyviai prisidėti prie šių principų įgyvendinimo turės skirtingai apibrėžiamas ir matuojamas rezultatus ir poveikį. Tačiau tai nereiškia, kad šie rezultatai ir poveikis nebus matuojami: ES struktūrinių fondų veiksmų programoje, 2014–2020 m. KPP ir Žuvininkystės sektoriaus veiksmų programoje horizontalieji principai integruoti į bendrą atitinkamų programų įgyvendinimo priežiūros rodiklių sistemą. Taip vykdančias programas bus užtikrinta nuosekli šio principo įgyvendinimo stebėseną. Partnerystės sutarties ir ES struktūrinių fondų veiksmų programos, 2014–2020 m. KPP ir Žuvininkystės sektoriaus veiksmų programos įgyvendinimo metu nediskriminavimo ir prieinamumo principai bus užtikrinami taip: <ul style="list-style-type: none"> o NVO, dirbančių nediskriminavimo ir prieinamumo srityse, atstovai bus įtraukti į Stebėsenos komiteto sudėtį; o projektų atrankos metu bus vertinama jų atitiktis nediskriminavimo ir prieinamumo principais; o šių horizontaliųjų principų atitiktis stebėseną bus integruota į bendrą projektų stebėsenos sistemą. Vykdančias projektų įgyvendinimo priežiūrą bus stebima, ar skirtos lėšos naudojamos laikantis nediskriminavimo užtikrinimo principų. Vadovaujančiosios institucijos, rengdamos ES struktūrinių fondų veiksmų programos, 2014–2020 m. KPP ir Žuvininkystės sektoriaus veiksmų programos įgyvendinimo ataskaitas ir pažangos ataskaitas, pateiks informaciją apie horizontaliųjų principų įgyvendinimą.
G2) Lyčių lygybė: yra administracinių gebėjimų įgyvendinti ir taikyti Sąjungos lyčių lygybės teisės aktus ir politiką ESI fondų srityje.	G2.a) Pagal institucinę ir teisinę valstybių narių sistemą nustatyta tvarka, kuria užtikrinamas už lyčių lygybę atsakingų subjektų dalyvavimas rengiant ir įgyvendinant programas, įskaitant konsultacijų lyčių lygybės klausimais teikimą vykdančią su ESI fondais susijusią veiklą.	Yes	Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012 m. sausio 11 d. įsakymas Nr. A1-12 „Dėl 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 1 prioriteto „Kokybiškas užimtumas ir socialinė aprėptis“ VP1-1.3-SADM-01-K priemonės „Diskriminacijos mažinimas ir socialinių problemų prevencija darbo rinkoje“ projektų finansavimo sąlygų aprašo patvirtinimo“ http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=417029 Finansų ministro 2012 m. vasario 27 d. įsakymas Nr. 1K-068 „Dėl finansų ministro 2008 m. balandžio 15 d. įsakymo nr. 1k-138 „Dėl horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo priežiūros darbo grupės sudarymo“ pakeitimo“ http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=419257&p_query=&p_tr2=2	Atsižvelgiant į 2007 – 2013 metų laikotarpiui vykdytus mokymo projektus, atitinkamai 2014 – 2020 metų laikotarpiui bus vykdomi atitinkamų sričių mokymo projektai. Lyčių lygybės horizontaliajam principui matuoti nėra nustatomi detalūs kiekybiniai vertinimo kriterijai. Tai lemia horizontaliųjų principų pobūdis – atskiruose prioritetų uždaviniuose pastangos aktyviai prisidėti prie šių principų įgyvendinimo turės skirtingai apibrėžiamas ir matuojamas rezultatus ir poveikį. Tačiau tai nereiškia, kad šie rezultatai ir poveikis nebus matuojami: ES struktūrinių fondų veiksmų programoje, 2014–2020 m. KPP ir Žuvininkystės sektoriaus veiksmų programoje horizontalieji principai integruoti į bendrą atitinkamų programų įgyvendinimo priežiūros rodiklių sistemą, t.y. bus stebimas paramos gavėjų pasiskirstymas pagal lytį. Taip vykdančias programas bus užtikrinta nuosekli šio principo įgyvendinimo stebėseną. Partnerystės sutarties ir ES struktūrinių fondų veiksmų programos, 2014–2020 m. KPP ir Žuvininkystės sektoriaus veiksmų programos įgyvendinimo metu lygybės principai bus užtikrinami taip: <ul style="list-style-type: none"> o NVO, dirbančių lyčių lygybės atstovai bus įtraukti į Stebėsenos komiteto sudėtį; o projektų atrankos metu bus vertinama jų atitiktis lygybės principais;

	susijusių veiklą,			<p>o šių horizontaliųjų principų atitiktis stebėseną bus integruota į bendrą projektų stebėsenos sistemą. Vykdam projektų įgyvendinimo priežiūrą bus stebima, ar skirtos lėšos naudojamos laikantis lyčių lygybės užtikrinimo principų.</p> <p>Vadovaujančiosios institucijos, rengdamos ES struktūrinių fondų veiksmų programos, 2014–2020 m. KPP ir Žuvininkystės sektoriaus veiksmų programos įgyvendinimo ataskaitas ir pažangos ataskaitas, pateiks informaciją apie horizontaliųjų principų įgyvendinimą.</p>
	G2.b) ESI fondų valdymo ir kontrolės veikloje dalyvaujančių institucijų darbuotojų mokymo Sąjungos lyčių lygybės teisės aktų ir politikos, taip pat lyčių aspekto integravimo srityse tvarka.	Yes	<p>LRV 2010 m. gegužės 4 d. nutarimas Nr. 530 „Dėl Valstybinės moterų ir vyrų lygių galimybių 2010-2014 metų programos patvirtinimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=372298&p_query=&p_tr2=</p> <p>Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2010 m. liepos 7 d. Nr. A1-323 „Dėl Valstybinės moterų ir vyrų lygių galimybių 2010–2014 metų programos įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=378165</p>	<p>Atsižvelgiant į 2007 – 2013 metų laikotarpiui vykdytus mokymo projektus, atitinkamai 2014 – 2020 metų laikotarpiui bus vykdomi atitinkamų sričių mokymo projektai.</p>
G3) Neįgalumas: yra administracinių gebėjimų įgyvendinti ir taikyti Jungtinių Tautų neįgalųjų teisių konvenciją (JT neįgalųjų teisių konvencija) ESI fondų srityje pagal Tarybos sprendimą 2010/48/EB.	G3.a) Pagal institucinę ir teisinę valstybių narių sistemą nustatyta tvarka, kuria užtikrinamas už neįgalųjų teisių apsaugą atsakingų subjektų arba neįgaliesiems atstovaujančių organizacijų ir kitų susijusių suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas rengiant ir įgyvendinant programas.	Yes	<p>LRV 2010 m. gruodžio 8 d. nutarimas Nr. 1739 „Dėl Jungtinių Tautų neįgalųjų teisių konvencijos ir jos Fakultatyvaus protokolo įgyvendinimo“</p> <p>(1-4 punktai).</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=388475&p_query=&p_tr2=</p>	<p>Neįgalųjų horizontaliajam principui matuoti nėra nustatomi detalūs kiekybiniai vertinimo kriterijai. Tai lemia horizontaliųjų principų pobūdis – atskiruose prioritetų uždaviniuose pastangos aktyviai prisidėti prie šių principų įgyvendinimo turės skirtingai apibrėžiamus ir matuojamus rezultatus ir poveikį. Tačiau tai nereiškia, kad šie rezultatai ir poveikis nebus matuojami: ES struktūrinių fondų veiksmų programoje, 2014–2020 m. KPP ir Žuvininkystės sektoriaus veiksmų programoje horizontalieji principai integruoti į bendrą atitinkamų programų įgyvendinimo priežiūros rodiklių sistemą, t.y. bus stebimas paramos gavėjų pasiskirstymas pagal įgalumą. Taip vykdam programas bus užtikrinta nuosekli šio principo įgyvendinimo stebėseną.</p> <p>Partnerystės sutarties ir ES struktūrinių fondų veiksmų programos, 2014–2020 m. KPP ir Žuvininkystės sektoriaus veiksmų programos įgyvendinimo metu lygybės principai bus užtikrinami taip:</p> <ul style="list-style-type: none"> o NVO, Lygių galimybių kontrolieriaus atstovai bus įtraukti į Stebėsenos komiteto sudėtį; o projektų atrankos metu bus vertinama jų atitiktis lygybės principams; o šių horizontaliųjų principų atitiktis stebėseną bus integruota į bendrą projektų stebėsenos sistemą. Vykdam projektų įgyvendinimo priežiūrą bus stebima, ar skirtos lėšos naudojamos laikantis neįgalųjų lygybės užtikrinimo principų. <p>Vadovaujančiosios institucijos, rengdamos ES struktūrinių fondų veiksmų programos, 2014–2020 m. KPP ir Žuvininkystės sektoriaus veiksmų programos įgyvendinimo ataskaitas ir pažangos ataskaitas, pateiks informaciją apie horizontaliųjų principų įgyvendinimą.</p>
	G3.b) ESI fondų valdymo ir kontrolės veikloje dalyvaujančių institucijų darbuotojų mokymo taikytinų Sąjungos ir nacionalinės teisės aktų dėl negalios ir susijusios politikos (įskaitant prieinamumą ir Jungtinių Tautų neįgalųjų teisių konvencijos praktinį taikymą, kaip atspindėta Sąjungos ir	Yes	<p>LRV 2012 m. lapkričio 21 d. nutarimas Nr. 1408 Dėl Nacionalinės neįgalųjų socialinės integracijos 2013–2019 metų programos patvirtinimo“ (17 punktas)</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=437985&p_query=&p_tr2=2</p>	<p>Atsižvelgiant į 2007 – 2013 metų laikotarpiui vykdytus mokymo projektus, atitinkamai 2014 – 2020 metų laikotarpiui bus vykdomi atitinkamų sričių mokymo projektai.</p>

	nacionalinės teisės aktuose), srityse tvarka.			
	G3.c) JT neįgalųjų teisių konvencijos 9 straipsnio įgyvendinimo stebėsenos užtikrinimo tvarka ESI fondų atveju rengiant ir įgyvendinant programas.	Yes	Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013 m. vasario 5 d. įsakymu Nr. A1-43 patvirtintas Nacionalinės neįgalųjų socialinės integracijos 2013-2019 metų programos įgyvendinimo 2013-2015 metais priemonių planas (1.1.7.; 1.3.1.; 1.3.2.; 4.2.1; 4.2.2 priemonės) http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=442790&p_query=&p_tr2=2	Atsižvelgiant į 2007 – 2013 metų laikotarpiui vykdytus mokymo projektus, atitinkamai 2014 – 2020 metų laikotarpiu bus vykdomi atitinkamų sričių mokymo projektai.
	G4.a) Veiksmingo Sąjungos viešųjų pirkimų taisyklių taikymo naudojant tinkamus mechanizmus tvarka.	Yes	LR viešųjų pirkimų įstatymas yra suderintas su atitinkamomis ES direktyvomis http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=442231 Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymu 2011 m. buvo patvirtintos Perkančiųjų organizacijų veiklos, susijusios su viešųjų pirkimų procedūrų vykdymu, tikrinimo taisyklės http://www.vpt.lt/vpt/uploaded/2012/ukio_subjektu/PO_TIKRINIMO_TAISYKLES_1S-190.pdf Viešųjų pirkimų vertinimų atlikimo ir jų rezultatų informavimo taisyklės http://www.vpt.lt/vpt/uploaded/2012/ukio_subjektu/PO_VERTINIMO_TAISYKLES_1S-189.pdf	KPP kontekste, vadovaujantis nurodytais teisės aktais, bus užtikrinamas viešųjų pirkimų vykdymas.
G4) Viešieji pirkimai: nustatyta veiksmingo Sąjungos viešųjų pirkimų teisės taikymo ESI fondų srityje tvarka.	G4.b) Skaidrios sutarčių sudarymo procedūros užtikrinimo tvarka.	Yes	Viešųjų pirkimų tarnyba rengia gaires ir vadovus potencialiems paramos gavėjams ir VKS institucijoms. Nuorodos į rekomendacijas ir gaires yra skelbiamos VPT tinklapyje http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=121189211185&cid=121189211485&sid=1&lan=LT Rekomendacijos dėl perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=121189211185&cid=121189211485&sid=1&lan=LT Neperkančiųjų organizacijų pirkimų vadovas ES paramos tinklapyje http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/Leidiniai2007-2013/NPO.pdf Taip pat yra parengtos pavyzdinės Perkančiųjų organizacijų supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=327204&p_query=&p_tr2	KPP kontekste, vadovaujantis nurodytais teisės aktais, bus užtikrinamas viešųjų pirkimų vykdymas.
	G4.c) Įgyvendinant ESI fondų paramą dalyvaujančių darbuotojų mokymo ir informavimo tvarka.	Yes	Paslaugų teikimo sutartis „Dėl Europos Sąjungos struktūrinius fondus administruojančių valstybės tarnautojų ir darbuotojų ir socialinių-ekonominių partnerių kvalifikacijos kėlimo Lietuvoje paslaugų“.	Mokymai viešųjų pirkimų srityje 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu organizuojami pagal paslaugų teikimo sutartį „Dėl Europos Sąjungos struktūrinius fondus administruojančių valstybės tarnautojų ir darbuotojų ir socialinių-ekonominių partnerių kvalifikacijos kėlimo Lietuvoje paslaugų“. Taip pat yra rengiami mokymai Viešųjų pirkimų tarnybos tarnautojams. Tai yra centralizuotos mokymų programos, sudarytos pagal vadovaujančios institucijos parengtą sistemai reikalingų kompetencijų aprašą (žemėlapi), kuriame detalizuotos kompetencijos pagal atskiras temas priklausomai nuo institucijos tipo ir darbuotojo lygio (pradedantysis, pažengęs, vadovas), dalis. Apsikeitimas informacija ir rekomendacijų dėl viešųjų pirkimų vykdymo sklaida yra vykdoma per Centrinę viešųjų pirkimų informacinę sistemą (CVP IS), ES paramos tinklapi, siunčiant el. laiškus

	G4.d) Administracinių gebėjimų įgyvendinti ir taikyti Sąjungos viešųjų pirkimų taisyklės užtikrinimo tvarka.	Yes	<p>Gairės ir rekomendacijos dėl viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=121189211185&cid=121189211485&sid=1&lan=LT.</p>	<p>Viešųjų pirkimų tarnyba yra viešųjų pirkimų politiką įgyvendinanti ir prižiūrinti, kaip laikomasi Viešųjų pirkimų įstatymo (suderinto su ES direktyvomis) ir su jo įgyvendinimu susijusių teisės aktų, valstybės biudžetinė įstaiga.</p> <p>Viešųjų pirkimų tarnyba ir vadovaujanti institucija rengia ir viešai skelbia gaires ir rekomendacijas dėl viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=121189211185&cid=121189211485&sid=1&lan=LT.</p> <p>Pagal poreikį institucijoms yra užtikrinama ekspertų pagalba.</p>
G5) Valstybės pagalba: nustatyta veiksmingo Sąjungos valstybės pagalbos teisės taikymo ESI fondų srityje tvarka.	G5.a) Veiksmingo Sąjungos valstybės pagalbos taisyklių taikymo tvarka.	Yes	<p>LRV 2004 m. rugsėjo 6 d. nutarimas Nr. 1136 Dėl Valstybės pagalbos projektų ekspertizės atlikimo, išvadų ir rekomendacijų teikimo valstybės pagalbos teikėjams, valstybės pagalbos pranešimų ir kitos informacijos, susijusios su valstybės pagalba, pateikimo Europos Komisijai ir kitoms suinteresuotoms institucijoms taisyklių patvirtinimo</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=352916&p_query=&p_tr2=2</p> <ul style="list-style-type: none"> LR konkurencijos įstatymas <p>(http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=465354)</p> <ul style="list-style-type: none"> LRV 2007 m. spalio 17 d. nutarimas Nr. 1139 „Dėl Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir veiksmų programas“ <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=430961</p> <ul style="list-style-type: none"> LRV 2007 m. gruodžio 19 d. nutarimas Nr. 1443 „Dėl Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“ <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=424750</p> <ul style="list-style-type: none"> Rekomendacijos dėl valstybės pagalbos taikymo <p>http://www.esparama.lt/c/document_library/get_file?uuid=3931cad2-771c-464c-93ce-0eb47f86b966&groupId=10157</p> <ul style="list-style-type: none"> LRV 2005 m. gegužės 30 d. nutarimas Nr. 590 „Dėl Finansinės paramos, išmokėtos ir (arba) panaudotos pažeidžiant teisės aktus, grąžinimo į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą taisyklių patvirtinimo“ <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=456061&p_tr2=2</p> <ul style="list-style-type: none"> LR finansų ministro 2012 m. gruodžio 20 d. įsakymas Nr. 1K-436 „Dėl Europos Sąjungos struktūrinės paramos grąžintinų ir grąžintų lėšų administravimo ir grąžintinų ir grąžintų lėšų ataskaitos rengimo taisyklių patvirtinimo“ <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=440586</p> <ul style="list-style-type: none"> LRV 2005 m. sausio 19 d. nutarimas Nr. 35 „Dėl Suteiktos valstybės pagalbos registro įsteigimo, jo nuostatų patvirtinimo ir veiklos pradžios nustatymo“ <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=321906&p_query=&p_tr2=2</p> <ul style="list-style-type: none"> Konkurencijos tarybos nutarimu patvirtintos „Suteiktos valstybės pagalbos registravimo taisyklės“ <p>http://kt.gov.lt/index.php?show=nutlrview&nut_id=899</p> <p>Konkurencijos taryba yra parengusi Valstybės pagalbos vadovą</p>	<p>KPP kontekste, vadovaujantis nurodytais teisės aktais, bus užtikrinamos informacijos apie valstybės pagalbą pateikimas Lietuvos konkurencijos tarnybai.</p>

			http://kt.gov.lt/index.php?show=vp_vadovas	
G5.b) Igyvendinant ESI fondų paramą dalyvaujančių darbuotojų mokymo ir informavimo tvarka.	Yes		<p>Paslaugų teikimo sutartis „Dėl Europos Sąjungos struktūrinius fondus administruojančių valstybės tarnautojų ir darbuotojų ir socialinių-ekonominių partnerių kvalifikacijos kėlimo Lietuvoje paslaugų“.</p>	<p>Valstybės pagalbos mokymai 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu organizuojami pagal paslaugų teikimo sutartį „Dėl Europos Sąjungos struktūrinius fondus administruojančių valstybės tarnautojų ir darbuotojų ir socialinių-ekonominių partnerių kvalifikacijos kėlimo Lietuvoje paslaugų“.</p> <p>Tai yra centralizuotos mokymų programos, sudarytos pagal vadovaujančiosios institucijos parengtą sistemai reikalingų kompetencijų aprašą (žemėlapi), kuriame detalizuotos kompetencijos pagal atskiras temas priklausomai nuo institucijos tipo ir darbuotojo lygio (pradedantysis, pažengęs, vadovas), dalis.</p> <p>Pažymime, kad vadovaujančioji institucija nuolat organizuoja ir papildomas valstybės pagalbos mokymus institucijos, siekdamas, kad jos didintų kvalifikacija valstybės pagalbos srityje, pvz.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2010 m. birželio 2-3 d. VI Veiksmų programų valdymo departamente organizavo mokymus institucijoms valstybės pagalbos klausimais. - 2011 m. lapkričio 7-9 d. VI suorganizavo 3 dienų valstybės pagalbos mokymus institucijoms. - 2012 m. balandžio mėnesį VI suorganizavo 3 dienų valstybės pagalbos mokymus institucijoms. <p>Vadovaujančioji institucija, siekdama toliau užtikrinti ES struktūrinę paramą administruojančių darbuotojų žinių aktualumą valstybės pagalbos srityje, 2014 m. kovo 3 d. organizuoja mokymus visoms tarpinėms institucijoms, kuriuos ves Konkurencijos tarybos atstovai. Pirmieji šio laikotarpio mokymai skirti supažindinti su naujais reglamentais ir gairėmis valstybės pagalbos srityje bei atsakyti į konkrečius iš ES fondų paramą administruojančių institucijų surinktus klausimus.</p> <p>Antrojo valstybės pagalbos mokymų rato, kuris taip pat numatytas 2014 m. vadovaujančioji institucija planuoja detaliau nagrinėti specifines viešosios intervencijos sritis (energetika, verslas, moksliniai tyrimai ir pan.), grupuojant juose dalyvaujančias institucijas pagal administruojamas priemones.</p> <p>Be to, Konkurencijos taryba vykdo mokymus valstybės pagalbos teikėjams ir valstybės pagalbą administruojančioms institucijoms naujai priimtų valstybės pagalbos teikimą reglamentuojančių teisės aktų pagrindu. Mokymų intensyvumas priklauso nuo Konkurencijos tarybos finansinių ir žmogiškųjų išteklių bei institucijų pageidavimų.</p>
G5.c) Administracinių gebėjimų įgyvendinti ir taikyti Sąjungos valstybės pagalbos taisyklės užtikrinimo tvarka.	Yes		<p>1999 m. kovo 23 d. Nr. VIII-1099 LR konkurencijos įstatymo (45 str.)</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=421825</p>	<p>Konkurencijos taryba yra koordinuojanti institucija valstybės pagalbos, kuriai taikomos Europos Sąjungos valstybės pagalbos taisyklės, klausimais. Konkurencijos taryba Vyrriausybės nustatyta tvarka taip pat atlieka valstybės pagalbos projektų ekspertizę, teikia valstybės pagalbos teikėjams išvadas ir rekomendacijas, kaupia informaciją apie suteiktą valstybės pagalbą Lietuvos ūkio subjektams ir teikia ją Europos Komisijai ir kitoms suinteresuotoms institucijoms.</p>
G6) Aplinkos apsaugos teisės aktai, susiję su poveikio aplinkai vertinimu (PAV) ir strateginiu poveikio aplinkai vertinimu (SPAV): nustatyta veiksmingo Sąjungos aplinkos apsaugos teisės aktų, susijusių su poveikio aplinkai vertinimu (PAV) ir strateginiu poveikio aplinkai vertinimu (SPAV), taikymo	Yes		<p>PAV direktyva</p> <p>Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=453920</p> <p>LRV Nr. 900 „Dėl įgaliojimų Aplinkos ministerijai ir jai pavaldžioms institucijoms suteikimo</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=407047</p> <p>Aplinkos ministro 2006 m. birželio 23 d. įsakymas Nr. D1-311 „Dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo dokumentų nagrinėjimo Aplinkos ministerijoje ir jai pavaldžiose institucijose tvarkos aprašo patvirtinimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=279856&p_tr2=2</p> <p>Aplinkos ministro 2005 m. gruodžio 30 d. įsakymas Nr. D1-665 „Dėl planuojamos ūkinės veiklos</p>	<p>KPP kontekste, projektų vertinimo ir priežiūros laikotarpiu bus vadovaujama nustatytais teisės aktų reikalavimais.</p>

tvarka.		<p>atrankos metodinių nurodymų patvirtinimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=269192&p_tr2=2</p> <p>Aplinkos ministro 2005 m. liepos 15 d. įsakymas Nr. D1-370 „Dėl Visuomenės informavimo ir dalyvavimo planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procese tvarkos aprašo patvirtinimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=260212&p_tr2=2</p> <p>Aplinkos ministro 2005 m. gruodžio 23 d. įsakymas Nr. D1-636 „Dėl poveikio aplinkai vertinimo programos ir ataskaitos rengimo nuostatų patvirtinimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=269471&p_tr2=2</p> <p>Aplinkos ministro 2000 m. liepos 17 d. įsakymas Nr. 305 „Dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo atlikimo kokybės įvertinimo atmintinės patvirtinimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=106281&p_tr2=2</p> <p>Aplinkos ministro 2006 m. gegužės 22 d. įsakymas Nr. D1-255 „Dėl Planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“</p> <p>(http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=277087&p_tr2=2)</p> <p>LR saugomų teritorijų įstatymas</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=453954</p> <p>Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymas (25 straipsnis; 38 straipsnis)</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=454088</p> <p>LR branduolinės energijos įstatymas</p> <p>(7 straipsnio 2 dalies 3 punktas; 11 straipsnis;</p> <p>25 straipsnio 3 dalis)</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=445753</p> <p>LR nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas (23 straipsnio 2 dalis)</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=453595</p> <p>LRV 2010 m. spalio 13 d. nutarimas „Dėl 1998 m. liepos 24 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo Nr. 926 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=383404</p> <p>Sveikatos apsaugos ministro 2011 m. gegužės 13 d. įsakymas Nr. V-474 „Dėl Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atlikimo atvejų nustatymo ir tvarkos aprašo patvirtinimo ir įgaliojimų suteikimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=399458&p_tr2=2</p> <p>Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus gruodžio 13 d. įsakymas Nr. 1-351 „Dėl Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo</p>	
---------	--	--	--

		<p>programų ir ataskaitų derinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=415639&p_tr2=2</p> <p>Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos direktoriaus įsakymas 2006-08-22 Nr. I-391 „Dėl Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo subjekto funkcijų atlikimo Kultūros paveldo departamente prie Kultūros ministerijos“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=281826&p_tr2=2</p> <p>LRV nutarimas Nr. 198 „Dėl informacijos apie aplinką Lietuvos Respublikoje teikimo visuomenei tvarkos aprašo patvirtinimo“ (22.7 punktas)</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=250678&p_tr2=2</p> <p>LR 1991 m. Konvencijos dėl poveikio aplinkai vertinimo tarpvalstybiniame kontekste ratifikavimo įstatymas</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=88869&p_query=&p_tr2=</p> <p>Konvencija dėl poveikio aplinkai vertinimo tarpvalstybiniame kontekste</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=89159&p_query=&p_tr2=</p> <p>LR konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkos klausimais ratifikavimo įstatymas</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=145529&p_tr2=2</p> <p>Konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkos klausimais</p> <p>http://tar.tic.lt/Default.aspx?id=2&item=results&aktoid=3FF8807A-0AFF-49FC-9C3E-DC6FCA169879</p> <p><u>SPAV direktvva</u></p> <p>Aplinkos apsaugos įstatymas (1 straipsnio 17 dalis ir 27 straipsnis)</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=449517&p_tr2=2</p> <p>LRV Nr. 967 „Dėl Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=397758</p> <p>Aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 27 d. įsakymas Nr. D1-456 „Dėl planų ir programų atrankos dėl strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=240961&p_tr2=2</p> <p>Aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 27 d. įsakymas Nr. D1-455 „Dėl Visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose bei vertinimo subjektų ir Europos Sąjungos valstybių narių informavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=240949&p_tr2=2</p> <p>LRV nutarimas Nr. 1079 „Dėl visuomenės informavimo ir dalyvavimo teritorijų planavimo procese nuostatų patvirtinimo“</p>	
--	--	--	--

		<p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=430446</p> <p>Aplinkos ministro 2006 m. gegužės 22 d. įsakymas Nr. D1-255 „Dėl Planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“</p> <p>(http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=277087&p_tr2=2)</p> <p>1991 m. Konvencijos dėl poveikio aplinkai vertinimo tarpvalstybiniame kontekste Strateginio aplinkos vertinimo protokolas ratifikuotas Lietuvos Respublikos Seimo 2010 m. lapkričio 12 d. įstatymu Nr. XI-1113 „Dėl 1991 m. Konvencijos dėl poveikio aplinkai vertinimo tarpvalstybiniame kontekste pirmojo ir antrojo pakeitimų ir 1991 m. Konvencijos dėl poveikio aplinkai vertinimo tarpvalstybiniame kontekste Strateginio aplinkos vertinimo protokolo ratifikavimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=386327&p_tr2=2</p>	
G6.b) PAV ir SPAV direktyvas įgyvendinančių darbuotojų mokymo ir informavimo tvarka.	Yes	<p>Už PAV ir SPAV direktyvas įgyvendinančių darbuotojų mokymą ir informavimą atsakingas LR aplinkos ministerijos Taršos prevencijos departamento Poveikio aplinkai vertinimo skyrius:</p> <p>Aplinkos ministerijos Taršos prevencijos departamento Poveikio aplinkai vertinimo skyriaus nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010 m. vasario 2 d. įsakymu Nr. D1-92, (5.13 p. ir 5.15 p.) http://www.am.lt/VI/index.php#a/9882</p> <p>Aplinkos apsaugos agentūra PAV ir SPAV direktyvas įgyvendinantiems darbuotojams teikia reikiamus duomenis ir informaciją:</p> <p>Aplinkos apsaugos agentūros nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. D1-385 (10.6.8 p.) http://gamta.lt/cms/index?rubricId=db758682-f547-4c48-9062-99f64eb9ff94</p>	<p>Papildomai norime informuoti, kad 2013–2014 m. pirmąjį pusmetį numatomas įgyvendinti Jaspers projektas „Pagalba AM, AAA ir kitoms aplinkosaugos institucijoms, dalyvaujantiems PAV/SPAV procesuose, siekiant užtikrinti ex ante sąlygų įgyvendinimą. Projekto metu bus pateikta rekomendacijos, instituciniams gebėjimams stiprinti įvairiuose sektoriuose, įgyvendinant PAV ir SPAV direktyvų reikalavimus, taip pat vykdomi mokymai (pagal gerosios praktikos pavyzdžius).</p> <p>Šio projekto rezultatai, taip pat palengvins Lietuvos institucijoms informacijos gavimą, teikiant informaciją per Jaspers tinklo platformą, EB ENEA platformą ir kitus tinklus, taip užtikrinant informacijos sklaidą ir keitimąsi aktualia informacija“.</p>
G6.c) Pakankamų administracinių gebėjimų užtikrinimo tvarka.	No	<p>LRV nutarimas Nr. 900 „Dėl įgaliojimų Aplinkos ministerijai ir jai pavaldžioms institucijoms suteikimo“</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=407047</p> <p>LR aplinkos ministerijos nuostatų, patvirtintų 2010 m. spalio 13 d. LR Vyriausybės nutarimu Nr. 1473 (8.1.6 p., 8.1.7 p., 8.2.1 p.)</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=383848&p_tr2=2</p> <p>Aplinkos apsaugos agentūros nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. D1-385 (10.3.7 p.),</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=238313&p_tr2=2</p> <p>Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Utenos, Vilniaus RAAD nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. D1-55 (11.2.5 p., 11.2.6 p.),</p> <p>http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=391696&p_tr2=2</p>	

G7) Statistinės sistemos ir rezultato rodikliai: nustatytas statistinis pagrindas, reikalingas programų veiksmingumo ir poveikio vertinimams atlikti. Nustatyta rezultato rodiklių sistema, reikalinga norint atrinkti veiksmus, kuriais veiksmingiausiai prisidedama prie pageidaujamų rezultatų, stebėti pažangą siekiant rezultatų ir atlikti poveikio vertinimą.	G7.a) Nustatyta statistinių duomenų surinkimo laiku ir agregavimo tvarka, apimanti šiuos elementus: nustatyti šaltiniai ir priemonės statistiniams duomenų patvirtinimui užtikrinti.	Yes		2014 m. liepos 17 d. Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 808/2014 kuriuo nustatomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis, taikymo taisyklės, I priedo, 4 dalyje nustatyta, kad ši sąlyga tinkama taikyti, bet jau įvykdyta bendra stebėjimo ir vertinimo sistema (CMES).
	G7.b) Nustatyta statistinių duomenų surinkimo laiku ir agregavimo tvarka, apimanti šiuos elementus: nustatyta apdorotų duomenų skelbimo ir viešinimo tvarka.	Yes		2014 m. liepos 17 d. Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 808/2014 kuriuo nustatomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis, taikymo taisyklės, I priedo, 4 dalyje nustatyta, kad ši sąlyga tinkama taikyti, bet jau įvykdyta bendra stebėjimo ir vertinimo sistema (CMES).
	G7.c) Nustatyta veiksminga rezultato rodiklių sistema, apimanti rezultato rodiklių, pagal kuriuos gaunama informacijos apie politikos veiksmų, finansuojamų pagal programą, atrankos motyvus, nustatymą kiekvienai programai.	Yes		2014 m. liepos 17 d. Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 808/2014 kuriuo nustatomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis, taikymo taisyklės, I priedo, 4 dalyje nustatyta, kad ši sąlyga tinkama taikyti, bet jau įvykdyta bendra stebėjimo ir vertinimo sistema (CMES).
	G7.d) Nustatyta veiksminga rezultato rodiklių sistema, apimanti tų rodiklių siektinų reikšmių nustatymą.	Yes		2014 m. liepos 17 d. Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 808/2014 kuriuo nustatomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis, taikymo taisyklės, I priedo, 4 dalyje nustatyta, kad ši sąlyga tinkama taikyti, bet jau įvykdyta bendra stebėjimo ir vertinimo sistema (CMES).
	G7.e) Nustatyta veiksminga rezultato rodiklių sistema, apimanti kiekvieno rodiklio atitiktį šiems reikalavimams: patikimumas ir statistinis patvirtinimas, normatyvinis aiškumas, aktualumas politikai, duomenų rinkimas laiku.	Yes		2014 m. liepos 17 d. Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 808/2014 kuriuo nustatomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis, taikymo taisyklės, I priedo, 4 dalyje nustatyta, kad ši sąlyga tinkama taikyti, bet jau įvykdyta bendra stebėjimo ir vertinimo sistema (CMES).
	G7.f) Nustatytos procedūros, kuriomis užtikrinama, kad	Yes		2014 m. liepos 17 d. Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 808/2014 kuriuo nustatomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis, taikymo taisyklės, I priedo, 4 dalyje nustatyta, kad ši sąlyga tinkama taikyti, bet jau įvykdyta bendra stebėjimo ir

	visiems programos finansuojamiems veiksams būtų taikoma veiksminga rodiklių sistema.			vertinimo sistema (CMES).
--	--	--	--	---------------------------

6.2.1. Veiksmų, kurių turi būti imtasi bendrosioms ex ante sąlygoms įvykdyti, sąrašas

Nacionaliniu lygmeniu taikytina ex ante sąlyga	Kriterijai nepatenkinti	Action to be taken	Deadline	Bodies responsible for fulfillment
G6) Aplinkos apsaugos teisės aktai, susiję su poveikio aplinkai vertinimu (PAV) ir strateginiu poveikio aplinkai vertinimu (SPAV): nustatyta veiksmingo Sąjungos aplinkos apsaugos teisės aktų, susijusių su poveikio aplinkai vertinimu (PAV) ir strateginiu poveikio aplinkai vertinimu (SPAV), taikymo tvarka.	G6.c) Pakankamų administracinių gebėjimų užtikrinimo tvarka.	Parengti ir patvirtinti Administracinių gebėjimų stiprinimo poveikio aplinkai vertinimo ir strateginio pasekmių aplinkai vertinimo srityse, 2015–2020 m. planą.	31-12-2014	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija

6.2.2. Veiksmų, kurių turi būti imtasi su prioritetu susijusioms ex ante sąlygoms įvykdyti, sąrašas

Nacionaliniu lygmeniu taikytina ex ante sąlyga	Kriterijai nepatenkinti	Action to be taken	Deadline	Bodies responsible for fulfillment
P4.3) Kiti atitinkami nacionaliniai standartai: Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 III antraštinės dalies I skyriaus 28 straipsnio taikymo tikslais nustatyti atitinkami privalomi nacionaliniai standartai.	P4.3.a) Programose nurodyti atitinkami privalomi nacionaliniai standartai;	TO BE DEFINED		
P5.1) Energijos vartojimo efektyvumas: imtasi veiklos siekiant skatinti energijos galutinio vartojimo efektyvumo ekonomiškai efektyvų gerinimą ir ekonomiškai efektyvias investicijas į energijos vartojimo efektyvumą statant arba renovuojant pastatus.	P5.1.a) Nustatytos priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti būtiniausius reikalavimus, susijusius su pastatų energiniu naudingumu, atitinkančios Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2010/31/ES 3, 4 ir 5 straipsnius;	Netaikoma.		
	P5.1.b) Priemonės, būtinos pastatų energinio naudingumo sertifikavimo sistemai nustatyti, atitinkančios Direktyvos 2010/31/ES 11 straipsnį;	Netaikoma.		
	P5.1.c) Priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti strateginį energijos vartojimo efektyvumo planavimą, atitinkančios Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2012/27/ES 3 straipsnį;	Netaikoma.		
	P5.1.d) Priemonės, atitinkančios Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/32/EB dėl energijos galutinio vartojimo efektyvumo ir energetinių paslaugų 13 straipsnį, kuriomis siekiama užtikrinti, kiek tai techniškai įmanoma, finansiškai pagrįsta ir proporcinga atsižvelgiant į energijos kiekį, kurį galima sutaupyti, kad galutiniams vartotojams būtų pateikti individualūs skaitikliai.	Netaikoma.		
P5.2) Vandens sektorius: a) veikia vandens kainodaros politika, kuria naudotojai tinkamai skatinami veiksmingai naudoti vandens išteklius, ir b) įvairiose vandens naudojimo srityse tinkamai prisidedama prie sąnaudų, patirtų teikiant vandens paslaugas, susigrąžinimo tarifu, apibrėžtu patvirtintame upės baseino valdymo plane, skirtame investicijoms, kurios remiamos iš programų.	P5.2.a) EŽŪFKP remiamuose sektoriuose valstybė narė yra užtikrinusi, kad įvairiose vandens naudojimo srityse būtų prisidedama prie sąnaudų, patirtų teikiant vandens paslaugas pagal sektorius, susigrąžinimo, laikantis Vandens pagrindų direktyvos 9 straipsnio 1 dalies pirmos įtraukos, atitinkamais atvejais atsižvelgiant į socialinį, aplinkosauginį ir ekonominį susigrąžinimo poveikį ir poveikį patiriančio regiono arba regionų geografines ir klimato sąlygas.	Netaikoma.		

7. VEIKLOS REZULTATŲ PLANO APRAŠYMAS

7.1. Rodikliai

Prioritetas	Applicable	Rodiklis ir matavimo vienetas, kai tinkama	Siektina reikšmė 2023 m. (a)	Papildomų lėšų koregavimas (b)	Orientyras 2018 m. (%) (c)	Orientyro absoliučioji reikšmė (a-b)*c
P2: didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą	X	Bendros viešosios išlaidos P2 (EUR)	608 644 453,63		35%	213 025 558,77
	X	Žemės ūkio valdų, gaunančių KPP paramą investicijoms į ūkio restruktūrizavimą ar modernizavimą, skaičius (2A tikslinė sritis) + Žemės ūkio valdų, parengusių KPP remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jauniems ūkininkams, skaičius (2B tikslinė sritis)	6 500,00		35%	2 275,00
P3: skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos	X	Bendros viešosios išlaidos P3 (EUR)	163 519 067,86		25%	40 879 766,97
	X	Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose,	605,00		30%	181,50

valdymą žemės ūkyje:		vietos rinkose / trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, skaičius (3A tikslinė sritis)				
	X	Žemės ūkio valdų, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, skaičius (3B tikslinė sritis)	1 450,00		65%	942,50
P4. Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas	X	Bendros viešosios išlaidos P4 (EUR)	578 117 171,52		50%	289 058 585,76
	X	Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga (ha) (4A tikslinė sritis) + susijusios su vandentvarkos gerinimu (ha) (4B tikslinė sritis) + susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija (ha) (4C tikslinė sritis)	299 300,00		80%	239 440,00

P5. Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose	X	Bendros viešosios išlaidos P5 (EUR)	178 900 557,91		35%	62 615 195,27
	X	Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija / išsaugojimu (ha) (5E tikslinė sritis) + Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu (ha) (5D tikslinė sritis) + Drėkinamos žemės plotas, kuriame pradėta taikyti efektyvesnė drėkinimo sistema (ha) (5A tikslinė sritis)	129 058,00		35%	45 170,30
	X	Investavimo į energijos taupymą ir jos vartojimo efektyvumą veiksnių skaičius (5B tikslinė sritis) + Investavimo	37,00		15%	5,55

		į atsinaujinančiosios energijos gamybą veiksmų skaičius (5C tikslinė sritis)				
P6. Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse	X	Bendros viešosios išlaidos P6 (EUR)	290 789 480,46		25%	72 697 370,12
	X	Remiamų veiksmų, skirtų gerinti pagrindines paslaugas ir infrastruktūrą kaimo vietovėse, skaičius (6B ir 6C tikslinės sritys)	7 046,00		25%	1 761,50
	X	Gyventojų skaičius, tenkantis VVG (6B tikslinė sritis)	1 051 768,00		100%	1 051 768,00

7.1.1. P2: didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą

7.1.1.1. Bendros viešosios išlaidos P2 (EUR)

Applicable: Taip

Siektina reikšmė 2023 m. (a): 608 644 453,63

Papildomų lėšų koregavimas (b):

Orientyras 2018 m. (%) (c): 35%

Orientyro absoliučioji reikšmė (a-b)*c: 213 025 558,77

Orientyro nustatymo pagrindimas:

Reikšmė nustatyta atsižvelgiant į KPP 2007–2013 m. įgyvendinimo patirtį ir į tai, kad 2014–2020 m. periodu duomenys pateikiami tik pagal užbaigtus projektus, kurių įgyvendinimas siekia 2–3 metus.

7.1.1.2. Žemės ūkio valdų, gaunančių KPP paramą investicijoms į ūkio restruktūrizavimą ar modernizavimą, skaičius (2A tikslinė sritis) + Žemės ūkio valdų, parengusių KPP remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jauniems ūkininkams, skaičius (2B tikslinė sritis)

Applicable: Taip

Siektina reikšmė 2023 m. (a): 6 500,00

Papildomų lėšų koregavimas (b):

Orientyras 2018 m. (%) (c): 35%

Orientyro absoliučioji reikšmė (a-b)*c: 2 275,00

Orientyro nustatymo pagrindimas:

Išlaidos nurodomos tik užbaigtų projektų. Projektų įgyvendinimas gali trukti 2–3 metus.

7.1.2. P3: skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje:

7.1.2.1. Bendros viešosios išlaidos P3 (EUR)

Applicable: Taip

Siektina reikšmė 2023 m. (a): 163 519 067,86

Papildomų lėšų koregavimas (b):

Orientyras 2018 m. (%) (c): 25%

Orientyro absoliučioji reikšmė (a-b)*c: 40 879 766,97

Orientyro nustatymo pagrindimas:

Pagal šį prioritetą skiriama parama naujoms veiklos, kurios nebuvo įgyvendintos 2007–2013 m. laikotarpiu: trumpų maisto tiekimo grandinių organizavimas, gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas.

Todėl pirmus metus gali būti pasiekti mažesni rezultatai.

7.1.2.2. *Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose / trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, skaičius (3A tikslinė sritis)*

Applicable: Taip

Siektina reikšmė 2023 m. (a): 605,00

Papildomų lėšų koregavimas (b):

Orientyras 2018 m. (%) (c): 30%

Orientyro absoliučioji reikšmė (a-b)*c: 181,50

Orientyro nustatymo pagrindimas:

Pagal šį prioritetą skiriama parama naujoms veiklos, kurios nebuvo įgyvendintos 2007–2013 m. laikotarpiu: trumpų maisto tiekimo grandinių organizavimas, gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas. Todėl pirmus metus gali būti pasiekti mažesni rezultatai.

7.1.2.3. *Žemės ūkio valdų, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, skaičius (3B tikslinė sritis)*

Applicable: Taip

Siektina reikšmė 2023 m. (a): 1 450,00

Papildomų lėšų koregavimas (b):

Orientyras 2018 m. (%) (c): 65%

Orientyro absoliučioji reikšmė (a-b)*c: 942,50

Orientyro nustatymo pagrindimas:

Nauja priemonė, todėl sunku prognozuoti paramos gavėjų skaičių. Planuojama, kad per programavimo laikotarpį bus paremta 1450 unikalių valdų. Kadangi ši priemonė metinė, tikimasi, kad 2018 m. bus paremta apie 65 proc. numatyto metinio plano valdų.

7.1.3. P4. Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas

7.1.3.1. *Bendros viešosios išlaidos P4 (EUR)*

Applicable: Taip

Siektina reikšmė 2023 m. (a): 578 117 171,52

Papildomų lėšų koregavimas (b):

Orientyras 2018 m. (%) (c): 50%

Orientyro absoliučioji reikšmė (a-b)*c: 289 058 585,76

Orientyro nustatymo pagrindimas:

4 prioritetą įgyvendinančios priemonės yra metinės arba daugiametės. Atsiskaitant nurodomi faktiniai išmokėjimai. Todėl tikimasi, kad per 2014–2018 m. bus išmokėta apie 50 proc. paramos.

7.1.3.2. *Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga (ha) (4A tikslinė sritis) + susijusios su vandentvarkos gerinimu (ha) (4B tikslinė sritis) + susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija (ha) (4C tikslinė sritis)*

Applicable: Taip

Siektina reikšmė 2023 m. (a): 299 300,00

Papildomų lėšų koregavimas (b):

Orientyras 2018 m. (%) (c): 80%

Orientyro absoliučioji reikšmė (a-b)*c: 239 440,00

Orientyro nustatymo pagrindimas:

Atsiskaitant nurodomi per ataskaitinius metus paremti plotai. Atsižvelgiant į KPP 2007–2013 patirtį (kasmet paremiamas panašus plotas) tikimasi, kad 2018 m. bus paremta apie 80 proc. numatyto paremti ploto.

7.1.4. P5. Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose

7.1.4.1. *Bendros viešosios išlaidos P5 (EUR)*

Applicable: Taip

Siektina reikšmė 2023 m. (a): 178 900 557,91

Papildomų lėšų koregavimas (b):

Orientyras 2018 m. (%) (c): 35%

Orientyro absoliučioji reikšmė (a-b)*c: 62 615 195,27

Orientyro nustatymo pagrindimas:

- Energijos gamybos projektų įgyvendinimas (pagal 6.4.2 veiklą) trunka ilgai. Remiantis KPP 2007–2013 įgyvendinimo patirtimi, dalis tokių projektų nutraukiami.
- Apželdinimo mišku (8.1 veiklos sritis) projektai pradedami įgyvendinti po 1–1,5 m., t. y. reali veiklos srities įgyvendinimo pradžia prasidėtų apie 2016 m.

7.1.4.2. *Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija / išsaugojimu (ha) (5E tikslinė sritis) + Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu (ha) (5D tikslinė sritis) + Drėkinamos žemės plotas, kuriame pradėta taikyti efektyvesnė drėkinimo sistema (ha) (5A tikslinė sritis)*

Applicable: Taip

Siektina reikšmė 2023 m. (a): 129 058,00

Papildomų lėšų koregavimas (b):

Orientyras 2018 m. (%) (c): 35%

Orientyro absoliučioji reikšmė (a-b)*c: 45 170,30

Orientyro nustatymo pagrindimas:

Atsiskaitant nurodomas plotas, už kurį buvo išmokėta parama ataskaitiniais metais. Daugiausia paramos, įgyvendinant P5, numatyta pagal 8.1 veiklos sritį (Miško įveisimas ir miškingų plotų kūrimas). Patvirtinus paramą, miškas įveisiamas per 1–3 sezonus (t. y. per 1,5 metų), todėl realus priemonės veiklos srities įgyvendinimas gali prasidėti tik 2016 m.

7.1.4.3. Investavimo į energijos taupymą ir jos vartojimo efektyvumą veiksmy skaičius (5B tikslinė sritis) + Investavimo į atsinaujinančiosios energijos gamybą veiksmy skaičius (5C tikslinė sritis)

Applicable: Taip

Siektina reikšmė 2023 m. (a): 37,00

Papildomų lėšų koregavimas (b):

Orientyras 2018 m. (%) (c): 15%

Orientyro absoliučioji reikšmė (a-b)*c: 5,55

Orientyro nustatymo pagrindimas:

- Žemės ūkio biojėginių projektai sudėtingi. Juos įgyvendinant atliekamos ilgai trunkančios procedūros (būtina atlikti poveikio aplinkai vertinimą, kai kuriais atvejais – rengti detaliuosius ar keisti bendruosius planus).

- Parama biomasės, ypač atliekinės, panaudojimui energijos gamybai yra tik viena iš galimų remti alternatyvaus žemės ūkiui verslo rūšių, todėl sunku prognozuoti, koks realus paramos poreikis bus tokio tipo projektams įgyvendinti.

7.1.5. P6. Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse

7.1.5.1. Bendros viešosios išlaidos P6 (EUR)

Applicable: Taip

Siektina reikšmė 2023 m. (a): 290 789 480,46

Papildomų lėšų koregavimas (b):

Orientyras 2018 m. (%) (c): 25%

Orientyro absoliučioji reikšmė (a-b)*c: 72 697 370,12

Orientyro nustatymo pagrindimas:

Pagal šį prioritetą projektai atrenkami vykdant ilgesnes procedūras:

- sumažėjus finansavimui, reikės atlikti naują studiją dėl plačiajuosčio interneto plėtros, atlikti notifikaciją dėl prisijungimo prie naujos valstybės pagalbos schemos dėl plačiajuosčio interneto plėtros ir tik tuomet pradėti šios veiklos sirties įgyvendinimą. Be to, prognozuojama, kad iki 2018 m. galo bus įgyvendinta apie 80 proc. plačiajuosčio interneto plėtros projekto, tuo tarpu rodikliai bus peržiūrėti pagal baigtus įgyvendinti projektus;

- remiantis 2007–2013 m. patirtimi, užtrunka LEADER strategijų parengimas ir tvirtinimas, todėl

strategijų įgyvendinimas prasideda vėliau., planuojama vietos plėtros strategijas atrinkti dviem etapais (didžiąją jų dalį iki 2015 m. gruodžio 31 d., likusias dvisektorines CLLD vietos plėtros startgijas, įgyvendinamas iš EJŽF ir EŽŪFKP, iki 2017 m.).

7.1.5.2. Remiamų veiksmų, skirtų gerinti pagrindines paslaugas ir infrastruktūrą kaimo vietovėse, skaičius (6B ir 6C tikslinės sritys)

Applicable: Taip

Siektina reikšmė 2023 m. (a): 7 046,00

Papildomų lėšų koregavimas (b):

Orientyras 2018 m. (%) (c): 25%

Orientyro absoliučioji reikšmė (a-b)*c: 1 761,50

Orientyro nustatymo pagrindimas:

Priežastys nurodytos prie šio prioriteto pirmo rodiklio.

7.1.5.3. Gyventojų skaičius, tenkantis VVG (6B tikslinė sritis)

Applicable: Taip

Siektina reikšmė 2023 m. (a): 1 051 768,00

Papildomų lėšų koregavimas (b):

Orientyras 2018 m. (%) (c): 100%

Orientyro absoliučioji reikšmė (a-b)*c: 1 051 768,00

Orientyro nustatymo pagrindimas:

Visos vietos plėtros strategijos turi būti atrinktos iki 2017 m. gruodžio 31 d. (pagal Europos parlamento ir Tarybos reglamento Nr. 1303/2013 33 str. 4 dalį).

7.2. Alternatyvūs rodikliai

Prioritetas	Applicable	Rodiklis ir matavimo vienetas, kai tinkama	Siektina reikšmė 2023 m. (a)	Papildomų lėšų koregavimas (b)	Orientyras 2018 m. (%) (c)	Orientyro absoliučioji reikšmė (a-b)*c
P3: skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje:	X	Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (pvz., žemės ūkio valdose, žemės ūkio produktų perdirbimas ir rinkodara) (4.1 ir 4.2 punktai)	279,00		25%	69,75
P4. Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas	X	Kitų vietovių, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių (13.2) ir kitų vietovių, kuriose esama specifinių kliūčių (13.3) plotas (ha)	960 000,00		80%	768 000,00

7.2.1. P3: skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje:

7.2.1.1. *Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (pvz., žemės ūkio valdose, žemės ūkio produktų perdirbimas ir rinkodara) (4.1 ir 4.2 punktai)*

Applicable: Taip

Siektina reikšmė 2023 m. (a): 279,00

Papildomų lėšų koregavimas (b):

Orientyras 2018 m. (%) (c): 25%

Orientyro absoliučioji reikšmė (a-b)*c: 69,75

Orientyro nustatymo pagrindimas:

Remiami projektai, kurių įgyvendinimas gali trukti 2–3 metus. Taip pat pažymėtina, kad peržiūros pasiekimai bus nustatomi tik pagal baigtus įgyvendinti projektus.

7.2.2. P4. Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas

7.2.2.1. *Kitų vietovių, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių (13.2) ir kitų vietovių, kuriose esama specifinių kliūčių (13.3) plotas (ha)*

Applicable: Taip

Siektina reikšmė 2023 m. (a): 960 000,00

Papildomų lėšų koregavimas (b):

Orientyras 2018 m. (%) (c): 80%

Orientyro absoliučioji reikšmė (a-b)*c: 768 000,00

Orientyro nustatymo pagrindimas:

Planuojama, kad 2018 m. bus paremta apie 80% numatyto paremti ploto (siektina reikšmė preliminari).

7.3. Rezervas

Prioritetas	Planuojamas bendras Sąjungos įnašas (EUR)	Bendra planuojama Sąjungos parama (EUR), jei kuriamas veiklos lėšų rezervas	Veiklos lėšų rezervas (EUR)	Mažiausias veiklos lėšų rezervas (mažiausiai 5 %)	Didžiausias veiklos lėšų rezervas (daugiausia 7 %)	Veiklos lėšų rezervo norma
P2: didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą	517 347 785,60	564 267 492,47	37 785 294,40	28 213 374,62	39 498 724,47	6.7%
P3: skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje:	138 991 207,70	151 596 706,18	9 000 000,00	7 579 835,31	10 611 769,43	5.94%
P4. Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas	436 175 528,48	475 733 498,02	27 700 000,00	23 786 674,90	33 301 344,86	5.82%
P5. Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose	139 271 900,22	151 902 855,48	8 500 000,00	7 595 142,77	10 633 199,88	5.6%
P6. Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse	247 171 058,40	269 587 687,85	13 800 000,00	13 479 384,39	18 871 138,15	5.12%
Iš viso	1 478 957 480,40	1 613 088 240,00	96 785 294,40	80 654 412,00	112 916 176,80	6%

8. ATRINKTŲ PRIEMONIŲ APRAŠYMAS

8.1. Bendrųjų sąlygų, taikomų daugiau nei vienai priemonei, aprašymas, įskaitant, kai tinkama, kaimo vietovės nustatymą, pradines reikšmes, kompleksinį paramos susiejimą, numatomą finansinių priemonių naudojimą, numatomą avansų naudojimą, bendras investicijų nuostatas, įskaitant Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 45 ir 46 straipsnių nuostatas

VARTOJAMI APIBRĖŽIMAI

Programoje vartojami apibrėžimai suprantami taip, kaip juos apibrėžia Europos parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui bendrosios nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondui taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006, Europos parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1698/2006, Europos parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1306/2013 dėl bendrosios žemės ūkio politikos finansavimo, valdymo ir stebėsenos, kuriuo panaikinami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 352/78, (EB) Nr. 165/94, (EB) Nr. 2799/98, (EB) Nr. 814/2000, (EB) Nr. 1290/2005 ir (EB) Nr. 485/2008, Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) Nr. 807/2014, kuriuo papildomas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis, ir nustatomos pereinamojo laikotarpio nuostatos, Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 808/2014, kuriuo nustatomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis, taikymo taisyklės, Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 809/2014, kuriuo nustatomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 nuostatų dėl integruotos administravimo ir kontrolės sistemos, kaimo plėtros priemonių ir kompleksinės paramos taikymo taisyklės, Komisijos deleguotas reglamentas (ES) Nr. 640/2014, kuriuo papildomas Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 nuostatos dėl integruotos administravimo ir kontrolės sistemos ir dėl išmokų neskyrimo arba atšaukimo sąlygų bei administracinių nuobaudų, taikomų tiesioginėms išmokoms, paramai kaimo plėtrai ir kompleksinei paramai, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo plėtros įstatymas ir kiti galiojantys ES ir nacionaliniai teisės aktai, išskyrus žemiau pateikiamus.

Aktyvus ūkininkas (aktyvus žemės ūkio veiklos subjektas) – fizinis arba juridinis asmuo, atitinkantis reikalavimus, apibrėžtus žemės ūkio ministro įsakyme, įgyvendinančiame Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1307/2013 9 straipsnį.

Ekologinės gamybos ūkis – sertifikavimo įstaigos kontroliuojamas pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 834/2007 reikalavimus ekologinės gamybos vienetas.

Europos ekologinis tinklas „Natura 2000“ – vientisas buveinių apsaugai svarbių teritorijų tinklas, sudarytas iš teritorijų, kuriose yra tam tikro tipo Europos Sąjungos svarbos natūralių buveinių ir Europos Sąjungos svarbos rūšių buveinių, skirtas palaikyti, o kur reikia – atkurti iki palankios apsaugos būklės tam tikrų tipų natūralioms buveinėms ir rūšių buveinėms jų natūraliame areale. Į „Natura 2000“ tinklą įeina ir paukščių apsaugai svarbios teritorijos.

Gamtinių ir specifinių kliūčių turinčios vietovės – vietovė, kurioje dėl gamtinių ar specifinių kliūčių, darančių įtaką ūkininkavimo veiklai, ūkininkas patiria papildomų išlaidų ir praranda dalį pajamų. Gamtinių ar specifinių kliūčių turinčių vietovių kategorijos nurodytos Reg. (ES) 1305/2013 32 straipsnyje.

Inovacija – projekte numatyta nauja technologija, idėja ar metodas naujiems procesams, technologijoms, techninėms priemonėms, žaliavoms ir produktams kurti arba esamiems tobulinti.

Įkainis – VI patvirtinta kaina už kurią įsigijama įrangos, technikos, mechanizmų, prekių, paslaugų ir (arba) darbų.

Kaimo vietovė – viensėdis, kaimas, miestelis, miestas ar kita gyvenamoji vietovė, kurios gyventojų skaičius neviršija 6 tūkst., jei priemonės ir (arba) veiklos srities aprašyme nenurodyta kitaip.

Miškas – ne mažesnis kaip 0,5 hektaro žemės plotas, apaugęs medžiais, kurių aukštis natūralioje augavietėje brandos amžiuje siekia ne mažiau kaip 5 metrus ir lapų glaudumas didesnis nei 10 procentų, arba medžiais, galinčiais pasiekti šias ribas. Prie miško nepriskiriama žemė, naudojama žemės ūkio ar miesto tikslams.

Nepiniginis įnašas – galimas nuosavas pareiškėjo ar paramos gavėjo indėlis projekte darbais, prekėmis, paslaugomis, žeme ar nekilnojamuoju turtu (kai taikoma). Galimo nepiniginio įnašo rūšys, apskaičiavimo tvarka ir reikalavimai nustatomi priemonės ir (arba) veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.

Paramos gavėjas – paramą gaunantis ir už projekto įgyvendinimą atsakingas subjektas ar jų grupė.

Pareiškėjas – subjektas, nustatyta tvarka pateikęs užpildytą paramos paraišką. Jeigu pareiškėjas yra fizinis asmuo, jis turi būti ne jaunesnis nei 18 metų.

Projektas – visuma dokumentų, kuriuose numatyti veiksmai, pagrįsti paramos paraiškoje, verslo plane (veiklos ir (arba) projekto apraše), prieduose ir tam tikrose duomenų bazėse esama aktuali informacija bei tam tikra pinigų suma ir būtini ištekliai numatytiems projekto tikslams laiku pasiekti.

Projekto bendrosios išlaidos – atlyginimas architektams, inžinieriams ir konsultantams už konsultacijas, susijusias su aplinkosauginiu ir ekonominiu tvarumu, įskaitant galimybių studijų, verslo planų (veiklos ir (arba) projektų aprašų) ir kitų su jais susijusių dokumentų rengimą, kai šios išlaidos susijusios su nekilnojamojo turto statyba ir (arba) įsigijimu, įskaitant ilgalaikę nuomą, ir gerinimu, naujų įrenginių ir įrangos, įskaitant techniką, pirkimu ir (arba) išperkamąja nuoma, taip pat viešinimo išlaidos (išlaidos parengtoms ir VI patvirtintoms galimybių studijoms, teikiamoms pagal Programos priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos sritį „EIP veiklos grupėms kurtis ir jų veiklai vystyti“, tinkamos finansuoti net ir tuo atveju, jei remiantis jų rezultatais nėra padaroma išlaidų).

Ūkininkas – ūkio veiklos subjektas, užsiimantis žemės ūkio veikla.

Verslo planas – dokumentas, kuriame techniniu, finansiniu, ekonominiu, socialiniu ir aplinkosaugos atžvilgiu pagrindžiami investavimo tikslai, nurodomi projekte numatytoms investicijoms atlikti reikalingi ištekliai ir terminai.

Vidinės miškotvarkos projektas – miškų ūkio veiklos planas, rengiamas valstybinėms ir privačioms miškų valdoms arba ne miškų ūkio paskirties žemės sklypuose esančiai miško žemei, skiriamas konkrečių miško tvarkymo priemonių sistemai jose nustatyti.

Žemės ūkio veikla – veikla, apimanti žemės ūkio produktų gamybą, savo gamybos žemės ūkio produktų perdirbimą ir iš jų pagamintų maisto ar ne maisto produktų realizavimą ir (arba) geros agrarinės ir aplinkosauginės žemės būklės palaikymą.

BENDROSIOS NUOSTATOS

8.1.1. Paramos administravimo nuostatos:

8.1.1.1. Programos priemonių įgyvendinimą reglamentuoja ši Programa, jos administravimo taisyklės, priemonių ir (arba) veiklos sričių įgyvendinimo taisyklės, kiti susiję teisės aktai.

8.1.1.2. Parama skiriama projektui, atitinkančiam nustatytas tinkamumo sąlygas ir reikalavimus paramai gauti. Projektų atranka vykdoma taikant projektų atrankos kriterijus, naudojant balų sistemą. Projektų atrankos kriterijai ir mažiausias privalomas projektų atrankos balų skaičius (kai taikoma) nustatomi konkrečiai priemonei ir (arba) veiklos sričiai priemonės ir (arba) veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.

8.1.1.3. Prieš kiekvieną kvietimą teikti paraiškas numatomos lėšos priemonėms ir (arba) veiklos sritims. Kvietimai teikti paraiškas skelbiami pagal konkrečios priemonės ir (arba) veiklos srities tikslinę sritį, siekiant užtikrinti efektyvų Programos įgyvendinimą.

Jei dėl Reg. (ES) Nr. 1305/2013 49 str. 2 p. numatytos išimties veiksmų atranka netaikoma, kvietimui numatytos lėšos gali būti padidintos. Kitais atvejais lėšos gali būti didinamos:

- a) tik tada, kai kvietimui skirtų lėšų užtenka tik daliai vienodą atrankos balų skaičių surinkusiems projektams finansuoti, ir
- b) tik tokia apimtimi, kiek tų lėšų trūksta finansuoti visus tą vienodą atrankos balų skaičių surinkusius projektus.

8.1.1.4. Didžiausia paramos suma 2014–2020 m. laikotarpiu vienam projektui, vienam paramos gavėjui, partnerių ir /ar susijusioms įmonėms nustatoma Programos priemonių aprašuose, priemonės ir (arba) veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.

8.1.1.5. Įgyvendinant priemones ir (arba) veiklos sritis gali būti taikomi finansiniai instrumentai, atsižvelgiant į išankstinio (ex ante) vertinimo rezultatus.

8.1.1.6. Tinkamos finansuoti išlaidos nustatomos priemonės ir (arba) veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.

8.1.1.7. Projekte numatytos prekės, paslaugos ir darbai turi būti įsigyti pagal Viešųjų pirkimų įstatymą. Subjektas, kuriam Viešųjų pirkimų įstatymas netaikytinas, vadovaujasi VI nustatyta pirkimų tvarka (kai taikoma).

8.1.1.8. Sąnaudos, susijusios su išperkamosios (finansinės) nuomos sutartimi, pavyzdžiui, nuomotojo pelnas, palūkanų refinansavimo, pridėtinės išlaidos, draudimo įmokos, laikomos netinkamomis finansuoti išlaidomis.

8.1.1.9. Nepiniginis įnašas galimas priemonėse „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas“, „Leader“ bei „Lietuvos kaimo tinklas“. Nepiniginis įnašas laikomas atitinkančiu paramos skyrimo reikalavimus, jeigu įvykdomos Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 69 str. sąlygos. Prisdėjimo nepiniginių įnašų tvarka ir detalūs reikalavimai nustatyta priemonės ir (arba) veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.

8.1.1.10. Avanso mokėjimas gali būti atliktas, jei laikomasi Reg. (ES) Nr. 1305/2013 63 str., 42 str. 2 p. ir 45 str. 4 p. sąlygų. Avanso mokėjimas taikomas priemonėse: „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas“, „Leader“, „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“, „Bendradarbiavimas“ veiklos sričiai „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“ ir „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities

„Parama investicijoms į žemės ūkio ir miškininkystės infrastruktūros plėtrą ir pritaikymą“ veiklai „Parama žemės konsolidacijai“.

8.1.2. Tinkamumo sąlygos ir reikalavimai:

8.1.2.1. Pareiškėjo atitiktis nustatytoms tinkamumo sąlygoms vertinama pagal paraiškos pateikimo datai pareiškėjo pateiktus, dokumentais pagrįstus bei viešuosiuose registruose esančius duomenis.

8.1.2.2. Pareiškėjas užtikrina tinkamą ir pakankamą projekto finansavimo šaltinį (kai taikoma).

8.1.2.3. Pareiškėjas tvarko buhalterinę apskaitą pagal Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus (kai taikoma).

8.1.2.4. Pareiškėjas neturi įsiskolinimų Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir Valstybiniam socialinio draudimo fondui prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, jeigu priemonės ar veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse nenustatyta kitaip.

8.1.2.5. Pareiškėjas užtikrina, kad projekte numatytos išlaidos nebuvo, nėra ir nebus finansuojamos iš kitų ES fondų ir kitų viešųjų lėšų.

8.1.2.6. Pareiškėjas atitinka ekonominio gyvybingumo kriterijus ir jų reikšmes, kaip nurodyta priemonės ir (arba) veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse (kai taikoma). Ekonominio gyvybingumo kriterijai ir jų reikšmės yra nustatomos VI teisės aktais ir taikomos priemonėms, kurios nurodytos šiuose teisės aktuose.

8.1.2.7. Projektas turi atitikti priemonės ir (arba) veiklos srities aprašyme nustatytus ES kaimo plėtros politikos prioritetus, tikslines sritis ir prisidėti prie kompleksinių tikslų įgyvendinimo.

8.1.2.8. Parama teikiama projektams, vykdomiems Programos įgyvendinimo teritorijoje. Išimtis taikoma tarptautinio bendradarbiavimo projektams ir veiksams, finansuojamiems techninės pagalbos lėšomis.

8.1.2.9. Parama neteikiama, jei nustatomos dirbtinai sukurtos sąlygos paramai gauti, finansinių sunkumų turintiems ūkio subjektams ir kitais atvejais, nurodytais įgyvendinimo taisyklėse (kai taikoma).

8.1.2.10. Projekte numatytos investicijos atitinka aplinkosaugos, gyvūnų gerovės, veterinarijos, higienos, maisto kokybės reikalavimus, kai jos turi įtakos minėtų reikalavimų laikymuisi.

8.1.2.11. Išankstinis investicinių veiksmų poveikio aplinkai vertinimas turi būti atliktas ir patvirtintas įgaliotos institucijos (kai taikoma). MA, atlikdama projekto vertinimą, įsitikina ar projektui būtinas poveikio aplinkai vertinimas ir jeigu kyla abejonių pareikalauja pareiškėjo pateikti kompetetingos institucijos įrodantį dokumentą.

8.1.2.12. Projekte numatytos investicijos turi atitikti taikytinus ES ir nacionalinius standartus.

8.1.2.13. Nekilnojamasis turtas, į kurį investuojama paramos lėšomis, pareiškėjo ir (arba) partnerio valdomas teisėtais pagrindais.

8.1.2.14. Tinkamomis finansuoti išlaidomis laikomos išlaidos, patirtos ne anksčiau kaip nuo paraiškos pateikimo MA, išskyrus bendrąsias išlaidas, kurios gali būti patirtos ne anksčiau kaip 1 metai iki paraiškos pateikimo, bet ne anksčiau nei 2014 m. sausio 1 d. Finansuojama bendrųjų išlaidų dalis negali viršyti 10 proc. kitų tinkamų finansuoti išlaidų sumos (išimtis taikoma išlaidoms galimybių studijoms, numatytoms Reg. (ES) Nr. 1305/2013 45 str. 2 p. c., rengti).

8.1.2.15. Tinkamomis finansuoti išlaidomis laikomos išlaidos, būtinos projektui įgyvendinti, realiai suplanuotos ir pagrįstos.

8.1.3. Įsipareigojimai pareiškėjui ir paramos gavėjui:

8.1.3.1. Įgyvendindamas veiklas, apimančias investicijas į infrastruktūrą arba gamybą, pareiškėjas ir (arba) partneris, jei pagal priemonę ir (arba) veiklos sritį leidžiama jungtinė veikla, įsipareigoja mažiausiai 5 metus arba kitą įgyvendinimo taisyklėse nustatytą laikotarpį nuo galutinio paramos lėšų išmokėjimo:

8.1.3.1.1. nenutraukti ar neperkelti gamybinės veiklos už programos įgyvendinimo teritorijos ribų;

8.1.3.1.2. nepakeisti infrastruktūros objekto ar jo dalies nuosavybės teisių;

8.1.3.1.3. nepakeisti veiklos pobūdžio, tikslų ar įgyvendinimo sąlygų, kai tokie veiksmai pakenkia pradiniam projekto tikslams.

8.1.3.2. Pareiškėjas ir paramos gavėjas įsipareigoja tvarkyti buhalterinę apskaitą pagal Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus (kai taikoma).

8.1.3.3. Pareiškėjas ir paramos gavėjas įsipareigoja apdrausti turtą, kuriam įsigyti ar sukurti panaudota parama, ne trumpesniai nei nustatytas kontrolės laikotarpiai: projekto įgyvendinimo laikotarpiu didžiausiu turto atkuriamosios vertės draudimu nuo visų galimų rizikos atvejų, o įgyvendinus projektą – likutinei vertei, atsižvelgiant į atitinkamos rūšies turto naudojimo laiką ir taikomas turto nusidėvėjimo normas, esant draudimo paslaugų prieinamumui.

8.1.3.4. Pareiškėjas ir paramos gavėjas įsipareigoja sudaryti sąlygas asmenims, turintiems teisę audituoti ir (arba) kontroliuoti, tikrinti, kaip yra vykdoma veikla, laikomasi sąlygų, už ką buvo skirta kompensacinė išmoka, kaip yra vykdomas projektas ir (arba), kaip vykdoma veikla po lėšų projektui įgyvendinti skyrimo ir (arba) projekto įgyvendinimo pabaigos.

8.1.3.5. Išperkamoji (finansinė) nuoma įsigytas turtas turi tapti paramos gavėjo nuosavybe iki projekto įgyvendinimo pabaigos. Įsigyjamojo turto dalis, pagal finansinės išperkamosios nuomos sutartį, neapmokėta iki projekto įgyvendinimo pabaigos, paramos lėšomis nefinansuojama.

8.1.3.6. Paramos gavėjai įsipareigoja teikti visą informaciją ir duomenis, reikalingus statistikos tikslams ir programos įgyvendinimo stebėsenai bei reikalingiems vertinimams atlikti.

8.2. Aprašymas pagal priemonę

8.2.1. M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)

8.2.1.1. *Teisinis pagrindas*

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013, 14 straipsnis.

8.2.1.2. Bendrosios priemonės aprašymas, įskaitant jos intervencinių veikslių loginį pagrindą, jos indėlį į tikslines sritis ir siekiant bendrųjų tikslų

1. Priemonės ryšys su Programos 5.1 dalyje nustatytais poreikiais.

Priemonė skirta teikti profesinio mokymo, įgūdžių įgijimo, parodomųjų projektų ir informavimo veiklos paslaugas žemės, maisto ir miškų ūkio veikla užsiimantiems asmenims, kitiems kaimo vietovėse ūkine veikla užsiimantiems subjektams, tokiu būdu keliant jų profesinę kvalifikaciją ir kompetenciją žemės ūkio, maisto, miškininkystės ir kitose kaimo plėtros srityse.

Pagal šią priemonę, remiant žinių perdavimo ir informavimo veiklas, prisidedama prie Lietuvos nustatytų poreikių (5.1 Programos dalyje poreikiai Nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 19, 21) įgyvendinimo, sprendžiant problemas, susijusias su žemės ūkio konkurencingumo didinimu, smulkių ir vidutinių ūkių plėtra, mokslo žinių sklaida, ūkininkų, konsultantų ir mokslininkų bendradarbiavimu diegiant inovacijas, naujų technologijų ir ūkininkavimo metodų taikymu.

Teikiant žinių perdavimo ir informavimo veiklos paslaugas, prisidedama prie aplinkai draugiško ūkininkavimo ir gamtosauginių inovacijų diegimo, didesnės pridėtinės vertės žemės ūkio ir maisto produktų gamybos, žemėnaudos racionalizavimo, vandens tiekimo sistemų kūrimo ir tvarkymo, rekreaciniu požiūriu vertingų teritorijų panaudojimo, miškų rekreacinio potencialo didinimo.

Žinių perdavimo ir informavimo veiklos paslaugų teikimas prisideda prie jaunimo ir jaunųjų ūkininkų įsikūrimo, taip pat ir kvalifikuotos darbo jėgos kūrimo kaimo vietovėse, mokslo žinių, kurios spęstų technologinius, klimato kaitos, aplinkosaugos kūrimo, socialinius iššūkius, kūrimo ir sklaidos, taip pat socialinių problemų sprendimo skatinant užimtumą ir verslumą kaimo vietovėse.

Siekiant stiprinti sąsajas su kitomis kaimo plėtros priemonėmis, svarbus dėmesys kreipiamas aplinkosaugos ir klimato kaitos mokymams, kurie gali būti vykdomi tiek atskirai aplinkosaugos tema, tiek aplinkosaugos tematika papildant kitų žemės, maisto, miškų ūkio ir kaimo plėtros sektorių mokymų programas.

2. Priemonės įgyvendinimas prisideda prie šių ES kaimo plėtros politikos prioritetų ir tikslinių sričių įgyvendinimo:

P1. Skatinti žinių perteikimą ir inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje ir kaimo vietovėse:

- *IA: inovacijų skatinimas, bendradarbiavimas ir žinių bazės vystymas kaimo vietovėse.*

Šiai tikslinei sričiai daugiausia įtakos turi pagal priemonę remiama veiklos sritis, susijusi su parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai (kodas 1.2), organizuojant praktinius seminarus, lauko dienas ir kitus mokomuosius ir informavimo renginius, kurių metu technologinės naujovės demonstruojamos gamybinėmis sąlygomis, supažindinama su inovatyvių metodų praktiniu pritaikymu ir moksline informacija.

- *IC: mokymosi visą gyvenimą ir profesinio mokymo žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose skatinimas.*

Siekiant užtikrinti mokymosi visą gyvenimą sąlygas žemės, maisto ūkyje, miškininkystėje ir kaimo vietovėse, toliau bus vykdomas šiuose sektoriuose veikiančių subjektų tęstinis profesinis mokymas, rengiant mokymo kursus, seminarus, taip pat pasitelkiant kitas žinių perdavimo formas. Profesinis ugdymas kaimo vietovėse turi būti pritaikytas prie kaimo subjektų poreikių užtikrinant ne tik jų technologinių, bet ir ekonominių bei vadybinių kompetencijų tobulinimą. Atsižvelgiant į numatytus uždavinius, šią tikslinę sritį padeda įgyvendinti pagal priemonę remiama veiklos sritis, susijusi su parama profesiniam mokymui ir

įgūdžiams įgyti (kodas 1.1).

P2. Visuose regionuose didinti visų žemės ūkio veiklų gyvybingumą ir konkurencingumą, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą:

- 2A: visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui sudarymas, visų pirma siekiant intensyvinti dalyvavimą rinkoje ir orientavimą, taip pat žemės ūkio įvairinimą.

Prie šios tikslinės srities įgyvendinimo prisideda pagal priemonę remiama veiklos sritis, susijusi su parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti (kodas 1.1), kadangi ūkininkams, kitiems kaimo vietovėse veikiančiams subjektams siekiant tapti konkurencingiems, reikalingos žinios ir įgūdžiai, būtini planuojant gamybos kryptis ir apimtis, modeliuojant verslo investicijas ir ūkių restruktūrizavimą. Vienas iš pagrindinių žemės ūkio konkurencingumo besikeičiančios rinkos sąlygomis didinimo faktorių yra inovacijos, todėl šiai tikslinei sričiai įtakos turi veiklos sritis, skirta parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai (kodas 1.2).

- 2B: palankesnių sąlygų tinkamos kvalifikacijos ūkininkams pradėti veiklą žemės ūkio sektoriuje sudarymas ir ypač kartų kaitos lengvinimas.

Jauni žmonės sparčiausiai perima gerą patirtį bei yra imlūs naujovėms ir sparčiai besivystančioms technologijoms žemės, maisto ūkio, miškininkystės ir kituose kaimo plėtros sektoriuose, todėl pagal priemonę būtina parengti mokymo ir žinių perdavimo programas, specialiai pritaikytas jauniems ūkininkams. Atsižvelgiant į tai, šią tikslinę sritį padeda įgyvendinti pagal priemonę remiama veiklos sritis „Parama mokymui ir įgūdžiams įgyti“ (kodas 1.1).

- 2C: Miškininkystės ekonominės vertės didinimas ir miško plotų plėtra.

Šiai tikslinei sričiai įtakos turi abi priemonės veiklos sritys (kodai 1.1 ir 1.2), kadangi įgytas teorines žinias taikant praktikoje, didinamas miškų sektoriaus gyvybingumas, skatinamas racionalus ir tvarus miškų ūkio valdymas.

P3. Skatinti maisto tiekimo grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje:

- 3A: Pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimas geriau juos integruojant į žemės ūkio ir maisto produktų grandinę per kokybės sistemas, žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, skatinant vietos rinkas ir trumpas tiekimo grandines, gamintojų grupes ir organizacijas bei tarpšakines organizacijas.

Siekiant paskatinti pirminės žemės ūkio produkcijos gamintojų bendradarbiavimą ir integravimą į maisto grandines, būtina užtikrinti mokymo ir informavimo priemones apie vietos rinkų plėtrą, galimybę dalyvauti maisto kokybės schemose, tiekimo grandinėse bei tokio pobūdžio įgytų žinių pritaikymą praktikoje, todėl šiai tikslinei sričiai įtakos turi veiklos sritys „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ (kodas 1.1) ir „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“ (kodas 1.2).

P4. Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas:

- 4A: Biologinės įvairovės atkūrimas, išsaugojimas ir didinimas, įskaitant „Natura 2000“ vietas, teritorijas, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių, ūkininkauti skirtas gamtiniu požiūriu didelės vertės teritorijas, bei Europos kraštovaizdžius.

Siekiant suteikti ūkininkams, kitiems kaimo vietovėse veikiančioms subjektams žinių ir praktinių gebėjimų, reikalingų ekologiškai ūkininkauti, organizuoti žemės ūkio gamybą saugomose teritorijose, išsaugant laukinę augmeniją ir gyvūniją, prie šios tikslinės srities įgyvendinimo prisideda pagal priemonę remiamos veiklos sritys: „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ (kodas 1.1) ir „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“ (kodas 1.2).

- 4C: *Dirvožemio erozijos prevencija ir dirvožemio tvarkymo gerinimas.*

Stokojama žinių ir įgūdžių, susijusių su taisyklingais žemės dirbimo ir naudojimo būdais, todėl būtina informacija apie skirtingų kultūrų poveikį dirvos erozijai ir pan. Sistemingas mokymas ir informavimas apie tvarų ir tausojantį dirvožemio valdymą prisideda prie ekosistemų funkcijų ir dirvožemio funkcionalumo pagerinimo, todėl šios priemonės veiklos sritys, susijusios su parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti (kodas 1.1) ir parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai (kodas 1.2) gali prisidėti prie šios tikslinės srities įgyvendinimo.

P5. Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose:

- 5D: *Žemės ūkio išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimas.*

Žemės, maisto ūkio, miškininkystės bei kaimo plėtros subjektų įgūdžių tobulinimas, susijęs su veiksmingu trąšų panaudojimu, gyvulininkystės atliekų valdymu, klimatui draugiškesne augalininkystės kultūrų rotacija ir pan. prisideda prie šios tikslinės srities veiksmingo įgyvendinimo. Pagal priemonę remiama veiklos sritis „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“ (kodas 1.2) turi įtakos šiai tikslinei sričiai.

P6. Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse:

- 6A: *Veiklos įvairinimo, mažųjų įmonių kūrimo ir plėtojimo, taip pat darbo vietų kūrimo lengvinimas.*

Parama ne žemės ūkio veiklai skatinti ir įvairinti, taip pat naujų ūkių, įmonių kūrimuisi ir plėtrai turi būti skatinama ne tik skiriant finansinę paramą, bet ir suteikiant ūkininkams ir kaimo gyventojams reikiamų žinių ir informacijos apie naujo verslo perspektyvas, rinkodaros priemones, kreditavimo galimybes, ugdyti jų gebėjimus pažinti besikeičiančią vartojimo rinką ir kultūrą, augančius naujų produktų, paslaugų poreikius. Atsižvelgiant į kaimo vietovėse esančių įmonių specifiškumą, būtina užtikrinti jų darbuotojų verslumo įgūdžius, užtikrinti didesnes galimybes naudotis ir keistis žiniomis bei informacija. Prie šios tikslinės srities įgyvendinimo daugiausiai prisidės šios pagal priemonę remiamos veiklos sritys „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ (kodas 1.1) ir „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“ (kodas 1.2).

3. Priemonės indėlis siekiant ES kompleksinių tikslų.

Priemonė turi įtakos visiems ES kompleksiniams tikslams – inovacijų kūrimui, diegimui ir sklaidai, aplinkos išsaugojimui ir tvariai plėtrai, klimato kaitos švelninimui.

Modernios technologijos, produktai, procesai ir praktika, demonstruojami parodomųjų bandymų, seminarų ir lauko dienų metu, visų pirma, mokslo ir mokymo institucijų eksperimentiniuose ūkiuose, taip pat ir ūkininkų ūkiuose bei miško savininkų valdose, skatina technologinių ir organizacinių inovacijų, paremtų naujausių mokslinių tyrimų rezultatais, sklaidą ir užtikrina tvaraus ir modernaus ūkio kūrimą.

Nuoseklus žemės, maisto ūkio, miškininkystės ir kitų kaimo plėtros subjektų mokymas ir informavimas apie tvarią ir tausojančią ūkinę veiklą užtikrina tinkamą įvairių gamtos išteklių, energijos šaltinių ir gamyboje

atsirandančių atliekų panaudojimą.

Siekiant išsaugoti saugią ir sveiką aplinką, sušvelninti klimato kaitą ir prisitaikyti prie jos, būtina žemės, maisto ūkio subjektams, žemės ir miškų valdytojams ir kitiems kaimo plėtros dalyviams suteikti praktinių gebėjimų ir įgūdžių, kaip organizuoti ūkinę veiklą, produktyviau ir tausiau naudoti gamybos išteklius.

8.2.1.3. Taikymo sritis, paramos lygis, reikalavimus atitinkantys paramos gavėjai ir, jei tinkama, sumos arba paramos dydžio, kai reikia, suskirstyto pagal priemonės dalis ir (arba) veiksmų rūšį, skaičiavimo metodika. Kiekvienos rūšies veiksmui nurodomos tinkamos finansuoti išlaidos, tinkamumo sąlygos, taikytinos sumos ir paramos dydžiai ir principai, susiję su atrankos kriterijų nustatymu

8.2.1.3.1. 1.1 Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti

Pagalbinė priemonė:

- 1.1. Parama profesiniam mokymui ir įgūdžių įgijimo veiklai

8.2.1.3.1.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Sparti technologinė pažanga ir augantis informacijos kiekis skatina sutelkti dėmesį mokymuisi visą gyvenimą kaimo vietovėse, pasitelkti naujus gebėjimus ir įgyti naujų žinių bei jas pritaikyti ūkinėje veikloje. Šia veiklos sritimi siekiama kelti dirbančių žemės, maisto, miškų ūkyje ir kitų kaimo plėtros dalyvių profesinę kvalifikaciją bei kompetenciją, sudarant jiems tinkamas sąlygas prisitaikyti prie rinkos iššūkių bei skatinti jų gebėjimą konkuruoti. Parama skiriama mokymo kursams ir seminarams organizuoti. Ypatingas dėmesys skiriamas mokymams, kurie supažindina su privalomaisiais teisės aktais, ūkio valdymo ir agrarinės aplinkosaugos reikalavimais, pirminės gyvulininkystės produkcijos gamyba. Be to, mokomųjų renginių dalyviai bus supažindinami su pažangiomis žemės, maisto, miškų ūkio gamybos ir žemės ūkio produktų perdirbimo technologijomis bei procesais. Organizuojant ūkininkams, žemės ir miškų valdytojams, kitiems kaimo plėtros subjektams atskirus mokymus, susijusius su priemonės M10 veiklomis, bus skatinamas vandens telkinių būklės gerinimas, mineralinių trąšų naudojimo mažinimas, ekstensyvus ūkininkavimas siekiant švelninti klimato kaitos pokyčius, mažinti neigiamą žemės ūkio įtaką aplinkai, išsaugoti biologinę įvairovę. Horizontalus priemonės pobūdis ir sąveika su kitais ES kaimo plėtros prioritetais ir tikslinėmis sritimis atitinkamai sąlygoja mokymo programų turinį bei priemonės veiklų įgyvendinimą lygiagrečiai ir (ar) papildant kitas kaimo plėtros priemones.

Veiklos sritimi prisidedama prie 1C, 2A, 2B, 2C, 3A, 4A, 4C ir 6A tikslinių sričių įgyvendinimo – siekiant suteikti ūkininkams, žemės ir miškų valdytojams, kitiems kaimo plėtros subjektams žinių užtikrinant jų technologinių, ekonominių bei vadybinių kompetencijų tobulinimą planuojant gamybos kryptis ir apimtis, verslo investicijas, diegiant naujoves, skatinant racionalų miškų ūkio valdymą, taisyklingą žemės dirbimą ir naudojimą, ekologinį ūkininkavimą, dalyvavimą maisto tiekimo grandinėse. Taip pat ši veiklos sritis netiesiogiai prisideda prie 4B tikslinės srities įgyvendinimo – siekiant mažinti vandens taršą.

8.2.1.3.1.2. Paramos rūšis

Patirtų išlaidų kompensavimas teikiant žinių perdavimo ir informavimo veiklos paslaugas.

8.2.1.3.1.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymas.

8.2.1.3.1.4. Paramos gavėjai

Paramos gavėjai:

1. Mokslo, studijų ir mokymo institucijos;
2. Įstaigos, turinčios teisę vykdyti formalųjų suaugusiųjų mokymą.

Parama skirta naudotis:

1. Žemės, maisto ir miškų ūkio veikla užsiimantiems asmenims;
2. Kaimo vietovėse ūkine veikla užsiimantiems žemės valdytojams, labai mažoms, mažoms ir vidutinėms įmonėms.

8.2.1.3.1.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

1. Darbo užmokestis projektą administruojantiems asmenims, lektoriams;
2. Patalpų, įrangos, transporto nuoma;
3. Kanceliarinės, ryšių, kelionių, transporto, mokymo programų parengimo (įsigijimo) ir kitos mokymo kursams ir seminarams vykdyti būtinos išlaidos;
4. Mokymo kursų ir seminarų dalyvių kelionių, transporto, aprūpinimo maistu ir nakvyne išlaidos;
5. Projekto viešinimo išlaidos.

8.2.1.3.1.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje;
2. Pareiškėjas turi būti juridinis asmuo;
3. Pareiškėjas turi turėti teisę užsiimti žinių perdavimo ir informavimo veiklomis;
4. Pareiškėjas privalo turėti tinkamus pajėgumus (pvz. kvalifikuotus darbuotojus);
5. Parama neskiriama įvadiniam mokymams, kurie yra vidurinio, profesinio mokymo arba aukštojo mokslo lygmens švietimo programų dalis.

8.2.1.3.1.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

Siekiant tikslesnės projekto atitikties veiklos srities tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams bei proporcingumo veiksmų mastui, prioritetas bus teikiamas ypatingai tiems pareiškėjams, kurie planuos apmokėti daugiau naudos gavėjų ir kurių lektorių žinių sklaidos patirtis bus didesnė.

8.2.1.3.1.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

Paramos intensyvumas – nuo 90 iki 100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo) priklausomai nuo mokymų tematikos.
Paramos gavėjas gali prašyti, kad MA sumokėtų avansą, kuris sudarytų 40 proc. viešosios paramos.

8.2.1.3.1.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.1.3.1.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.1.3.1.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.1.3.1.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.1.3.1.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

NETAIKOMA.

8.2.1.3.1.11. Informacija apie konkretų veiksma

Žinių perdavimo paslaugas teikiančių įstaigų tinkamų gebėjimų atlikti užduotis – darbuotojų kvalifikacijos ir reguliarių mokymų – apibrėžimas

Pareiškėjas turi turėti patirties, įgyvendinant panašius projektus, susijusius su profesiniu suaugusiųjų mokymu žemės, maisto, miškų ūkio ar kaimo plėtros srityse, įsipareigoti nuolat kelti lektorių kvalifikaciją (mokslinių publikacijų rengimas, dalyvavimas seminaruose, mokymo kursuose, stažuotėse ir kituose šviečiamuosiuose ir informaciniuose renginiuose per paskutinius dvejus metus iki paraiškos pateikimo ir vieną kartą per metus projekto įgyvendinimo metu), teisės aktų nustatyta tvarka turėti teisę užsiimti

formalioju suaugusiųjų mokymu toje srityje, pagal kurią ketina teikti paslaugas ir per paskutinius 12 mėnesių iki paraiškos pateikimo darbo sutarties pagrindu turėti ne mažiau kaip du kvalifikuotus lektorius vienai mokymo programai.

Lektoriai turi turėti ne mažesnę kaip magistro kvalifikacinį laipsnį ar jam prilygintą aukštąjį išsilavinimą toje srityje, pagal kurią ketina teikti paslaugas, taip pat ne trumpiau, kaip vienerius metus, užsiimti ugdomąja, šviečiamąja ar mokslo sklaidos veikla, susijusia su numatomo mokomojo renginio turiniu.

Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 3 straipsnyje nurodytų ūkių bei miškų srities mainų programų ir apsilankymų ūkiuose bei miškuose trukmės ir turinio apibrėžtis

NETAIKOMA

8.2.1.3.2. 1.2 Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai

Pagalbinė priemonė:

- 1.2. Parama demonstracinei veiklai ir informavimo veiksmams

8.2.1.3.2.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Konkurencingo ūkio kūrimą lemia inovacijų ir pažangios patirties taikymas, todėl pagal šios priemonės veiklos sritį daug dėmesio skiriama mokslo inovacijų ir gerosios patirties sklaidai. Priemonės veiklos srities tikslas – užtikrinti mokslo žinių ir inovacijų sklaidą įvairiuose Lietuvos regionuose lauko dienų, seminarų ir kitų renginių metu. Technologinės inovacijos demonstruojamos gamybinėmis sąlygomis ir skatina taikyti pažangias technologijas bei inovacijas žemės, maisto ūkio, miškininkystės ir kituose kaimo plėtros sektoriuose. Parama skiriama parodomiesiems bandymams, praktiniams-informaciniams seminarams, lauko dienoms ir informavimo renginiams organizuoti. Parama gali naudotis ir EIP veiklos grupės, apibrėžtos Reglamente (ES) Nr. 1305/2013. Vykdamas parodomuosius bandymus bei organizuojant praktinius-informacinius seminarus, lauko dienas ir informavimo renginius, dėmesys taip pat skiriamas biologinės įvairovės ir ekosistemų apsaugai dirbamoje žemėje bei integruotam augalų apsaugos produktų naudojimui. Visoje šalies teritorijoje horizontalus priemonės pobūdis ir sąveika su kitais ES kaimo plėtros prioritetais ir tikslinėmis sritimis atitinkamai sąlygoja demonstracinių ir informavimo renginių turinį bei priemonės veiklą įgyvendinimą lygiagrečiai ir (ar) papildant kitas kaimo plėtros priemones.

Veiklos sritimi prisidedama prie 1A, 2A, 2C, 3A 4A, 4C, 5D ir 6A tikslinių sričių įgyvendinimo – skatinant ūkių konkurencingumą, inovacijų, naujų ūkininkavimo metodų diegimą mažinant neigiamą poveikį aplinkai, didinant verslumo įgūdžius, suteikiant informaciją apie augančius naujų produktų, paslaugų poreikius, stiprinant pirminės produkcijos gamintojų integraciją į žemės ūkio maisto produktų grandinę, skatinant tvarų ir tausojantį dirvožemio valdymą, užtikrinant geresnes galimybes naudotis ir keistis žiniomis bei informacija. Pagal šią veiklos sritį netiesiogiai prisidedama prie 4B tikslinės srities įgyvendinimo – gerinant vandentvarką.

8.2.1.3.2.2. Paramos rūšis

Investicinė parama, kompensuojant faktiškai patirtas ir apmokėtas išlaidas.

8.2.1.3.2.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymas.

8.2.1.3.2.4. Paramos gavėjai

Paramos gavėjai:

1. Mokslo, studijų ir mokymo institucijos;
2. Įstaigos, turinčios teisę vykdyti formalųjį suaugusiųjų mokymą;
3. EIP veiklos grupės.

Parama skirta naudotis:

1. Žemės, maisto ir miškų ūkio veikla užsiimantiems asmenims;
2. Kaimo vietovėse ūkine veikla užsiimantiems žemės valdytojams, labai mažoms, mažoms ir vidutinėms įmonėms.

8.2.1.3.2.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

1. Darbo užmokestis projektą administruojantiems asmenims, lektoriams;
2. Patalpų, įrangos, transporto nuoma;
3. Kanceliarinės, ryšių, kelionių, transporto, parodomąjį bandymo metodikos parengimo, parodomąjį bandymo įrengimo ir vykdymo, lauko dienų, praktinių-informacinių seminarų ir informavimo renginių organizavimo, kitos parodomiesiems bandymams, lauko dienoms, praktiniams-informaciniams seminarams ir informavimo renginiams vykdyti būtinos išlaidos;
4. Lauko dienų, praktinių-informacinių seminarų ir informavimo renginių dalyvių kelionių, transporto, aprūpinimo maistu išlaidos;
5. Projekto viešinimo išlaidos.

8.2.1.3.2.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje;
2. Pareiškėjas turi būti juridinis asmuo;
3. Pareiškėjas turi turėti teisę užsiimti žinių perdavimo ir informavimo veiklomis;
4. Pareiškėjas privalo turėti tinkamus pajėgumus (pvz. kvalifikuotus darbuotojus).

8.2.1.3.2.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

Siekiant tikslesnės projekto atitikties veiklos srities tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams bei proporcingumo veiksmų mastui, prioritetas bus teikiamas ypatingai tiems pareiškėjams, kurie planuos parodomuosius projektus ir informavimo veiklas, susijusias su gyvulininkystės, sodininkystės, uogininkystės ir daržininkystės ūkių plėtra, agrarine aplinkosauga ir klimato kaita, perėjimu iš žemės ūkio į ne žemės ūkio veiklą.

8.2.1.3.2.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

Paramos intensyvumas – 100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo).

Paramos gavėjas gali prašyti, kad MA sumokėtų avansą, kuris sudarytų 40 proc. viešosios paramos.

8.2.1.3.2.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.1.3.2.9.1. *Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika*

8.2.1.3.2.9.2. *Klimato kaitos švelninimo veiksmai*

8.2.1.3.2.9.3. *Bendras priemonės vertinimas*

8.2.1.3.2.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

NETAIKOMA.

8.2.1.3.2.11. Informacija apie konkretų veiksma

Žinių perdavimo paslaugas teikiančių įstaigų tinkamų gebėjimų atlikti užduotis – darbuotojų kvalifikacijos ir reguliarių mokymų – apibrėžimas

Pareiškėjas turi turėti patirties įgyvendinant panašius projektus, susijusius su parodomųjų bandymų vykdymu, seminarų ir lauko dienų žemės, maisto, miškų ūkio ar kaimo plėtros srityse organizavimu, įsipareigoti nuolat kelti lektorių kvalifikaciją (mokslinių publikacijų rengimas, dalyvavimas seminaruose, mokymo kursuose, stažuotėse ir kituose šviečiamuosiuose ir informaciniuose renginiuose per paskutinius dvejus metus iki paraiškos pateikimo ir vieną kartą per metus projekto įgyvendinimo metu), teisės aktų nustatyta tvarka turėti teisę užsiimti formaliuoju suaugusiųjų mokymu žemės ūkio, maisto, miškininkystės ir kitose kaimo plėtros srityse ir per paskutinius 12 mėnesių iki paraiškos pateikimo darbo sutarties pagrindu turėti ne mažiau kaip du kvalifikuotus lektorius.

Lektoriai turi turėti ne mažesnę kaip magistro kvalifikacinį laipsnį ar jam prilygintą aukštąjį išsilavinimą toje srityje, pagal kurią ketina teikti paslaugas, parodomųjų projektų vadovai – patirtį vadovaujant panašioms projektams, susijusiems su parodomųjų bandymų vykdymu, seminarų, lauko dienų ir informavimo renginių žemės, maisto, miškų ūkio ar kaimo plėtros srityse organizavimu, taip pat ne trumpiau kaip vienerius metus užsiimti ugdomąja, šviečiamąja ar mokslo sklaidos veikla, susijusia su numatomo mokomojo renginio turiniu.

Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 3 straipsnyje nurodytų ūkių bei miškų srities mainų programų ir apsilankymų ūkiuose bei miškuose trukmės ir turinio apibrėžtis

NETAIKOMA.

8.2.1.4. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.1.4.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

1. Nepagrįstai didelės prekių, darbų ir paslaugų kainos.
2. Pirkimų procedūrų pažeidimai ir klaidos.
3. Įsipareigojimų nesilaikymas ir (arba) netinkamas projektų tikslų įgyvendinimas.

8.2.1.4.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

1. Siekiant kontroliuoti kainų pagrįstumą, numatoma oficialiu dokumentu nustatyti prekių, darbų ir paslaugų didžiausius leistinus įkainius, apriboti tam tikrų išlaidų kategorijų (pvz. bendrųjų išlaidų) procentinę dalį ir (arba) absoliučią sumą. Taip pat ketinama vykdyti panašių komercinių pasiūlymų analizę, pasinaudoti viešai prieinama informacija apie rinkos kainas. Nustatyta pirkimų vykdymo tvarka užtikrins optimaliausio komercinio pasiūlymo pasirinkimą.
2. Pirkimų tvarką taikys paramos gavėjai įsigydami prekes ir paslaugas, būtinas mokymo kursams, seminarams, parodomiesiems bandymams, lauko dienoms, praktiniams seminarams ir informavimo renginiams organizuoti ir vesti. Bus vykdomas pareiškėjų ir paramos gavėjų informavimas bei konsultavimas pirkimų klausimais, pagal poreikį ir galimybes atliekama išankstinė pirkimų dokumentų patikra.
3. Už įsipareigojimų nesilaikymą, netinkamą projektų tikslų įgyvendinimą bus nustatyta atitinkama atsakomybė.

8.2.1.4.3. Bendras priemonės vertinimas

Projektų atranka bus vykdoma pagal kriterijus, nustatytus vadovaujantis pirmiau nurodytais atrankos principais. Paraiškų vertinimo metu projektų tinkamumui, išlaidų pagrįstumui nustatyti, numatyta galimybė pasitelkti išorės ekspertinį vertinimą, pagal poreikį atlikti patikras vietoje. Vertinimo procesas, atitikimas kiekvienam tinkamumo ir atrankos kriterijui bus dokumentuojami.

MA atliks projektų įgyvendinimo priežiūrą, stebės rezultatų pasiekimą bei nustatytų įsipareigojimų laikymąsi, teiks su projekto įgyvendinimu susijusią informaciją.

Paraiškų vertinimui ir projektų administravimui bus naudojama integruota informacinė sistema, turinti ryšius su įvairiais vidaus ir išorės registrais bei duomenų bazėmis. Numatyta galimybė paraiškas ir mokėjimo prašymus teikti elektroniniu būdu.

Tinkamai atliekamas rizikų valdymas, paramos skyrimo ir administravimo procese dalyvaujančių asmenų, įmonių bei institucijų bendradarbiavimas leis užtikrinti tinkamą priemonės įgyvendinimą ir kontrolę.

8.2.1.5. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

NETAIKOMA

8.2.1.6. Informacija apie konkrečią priemonę

Žinių perdavimo paslaugas teikiančių įstaigų tinkamų gebėjimų atlikti užduotis – darbuotojų kvalifikacijos ir reguliarių mokymų – apibrėžimas

-

Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 3 straipsnyje nurodytų ūkių bei miškų srities mainų programų ir apsilankymų ūkiuose bei miškuose trukmės ir turinio apibrėžtis

-

8.2.1.7. Kitos svarbios pastabos, padedančios suprasti ir įgyvendinti priemonę

Pareiškėjų atrankai netaikomos pirkimų procedūros.
Paramos gavėjas turi prisiimti bendruosius įsipareigojimus, nustatytus Programos 8.1.3 papunktyje.
Pagal priemonės veiklos sritis galimas iki 40 proc. išankstinis skirtos paramos mokėjimas (iš nacionalinio biudžeto nedeklaruojant jo EK).

8.2.2. M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)

8.2.2.1. Teisinis pagrindas

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 15 straipsnis;
Reglamento (ES) Nr. 808/2014 7 straipsnis.

8.2.2.2. Bendrosios priemonės aprašymas, įskaitant jos intervencinių veikslių loginį pagrindą, jos indėlį į tikslines sritis ir siekiant bendrųjų tikslų

1. Priemonė skirta šiems Programos 5.1 dalyje nurodytiems poreikiams įgyvendinti:

Pagal priemonę teikiamos konsultavimo paslaugos ūkininkams, jaunesiems ūkininkams, kitiems žemės valdytojams, miškų valdytojams ir kaimo vietovėse veikiančioms MVĮ. Konsultavimo paslaugos apima ūkininkavimo reikalavimus, kylančius iš teisės aktuose nustatytų valdymo reikalavimų ir geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės standartų, klimatui ir aplinkai naudingos žemės ūkio praktikos taikymo. Taip pat priemonė skirta konsultuoti dėl kaimo plėtros programoje numatytų priemonių, kuriomis siekiama žemės ūkio modernizavimo, konkurencingumo stiprinimo, sektorių integracijos, inovacijų ir orientavimosi į rinką, verslumo skatinimo įgyvendinimo, ūkių įsikūrimo, ekonominės ir aplinkosauginės veiklos miško valdoje taip pat MVĮ ekonominės ir aplinkosauginės veiklos gerinimo.

Pagal šią priemonę, remiant konsultavimo veiklas, prisidedama prie poreikių (5.1 Programos dalyje poreikiai Nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 19, 21) įgyvendinimo, sprendžiant problemas, susijusias su nepakankamu ūkių konkurencingumu, smulkiųjų ir vidutinių ūkių plėtra, jaunimo ir jaunųjų ūkininkų įsikūrimu, naujų technologijų ir ūkininkavimo metodų taikymu.

Teikiant konsultavimo paslaugas bus prisidedama prie aplinkai draugiško ūkininkavimo ir inovacijų šioje srityje diegimo, ūkininkavimo veiklos poveikio aplinkai mažinimo, klimato kaitos procesų lėtinimo, galimų nuostolių dėl klimato kaitos ir drėgmės pertekliaus mažinimo, gamtos resursų tausojimo ir jų subalansuoto naudojimo, rekreaciniu požiūriu vertingų teritorijų panaudojimo.

Konsultavimo paslaugų teikimas prisidės prie ūkininkaujančiųjų mokymosi visą gyvenimą sistemos plėtros, gerosios patirties sklaidos, socialinių problemų sprendimo, paskatins kaimo gyventojus jungtis bendrai veiklai, kuri prisidės prie papildomų pajamų sukūrimo, skatins naujų produktų gamybą, dalyvavimą naujai steigiamuose produkcijos gamintojų ir vartotojų susivienijimuose.

2. Priemonės įgyvendinimas prisideda prie šių ES kaimo plėtros politikos prioritetų ir tikslinių sričių įgyvendinimo:

P.1. Skatinti žinių perteikimą ir inovacijas žemės ūkio, miškininkystės sektoriuose ir kaimo vietovėse

– 1(A) Inovacijų, bendradarbiavimo ir žinių bazės vystymo kaimo vietovėse skatinimas

Teikiant paramą ūkininkų, jaunųjų ūkininkų, kitų žemės valdytojų, miškų valdytojų, kaimo vietovėse veikiančių MVĮ konsultavimui prisidedama prie jų ekonominio ir aplinkosauginio veiksmingumo didinimo, padedama spręsti technologinius ir organizacinius iššūkius.

– 1(C) *Mokymosi visą gyvenimą ir profesinio mokymo žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose skatinimas*

Skatinant mokymąsi visą gyvenimą, konsultavimą žemės ūkio, miškininkystės sektoriuose ir kaimo vietovėse prisidedama prie įgūdžių atnaujinimo ir įgijimo, kurie leidžia spręsti naujus iššūkius, susijusius su inovacijų diegimu ir darnaus žemės ūkio bei miškininkystės sektorių plėtojimu. Konsultavimo paslaugų teikimo rėmimas užtikrina ūkių valdymui reikalingų žinių prieinamumą, taip užtikrinant aplinkosaugos ir klimato kaitos švelninimo reikalavimų įgyvendinimą.

P.2. Didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą

– 2A: *visų ūkių ekonominės veiklos gerinimas ir ūkių restruktūrizavimo bei modernizavimo rėmimas, visų pirma didinant ūkių orientavimosi į rinką ir dalyvavimo joje laipsnį, skatinant žemės ūkio veiklos įvairinimą.*

Ūkiams siekiant didesnio konkurencingumo ūkininkams, jauniems ūkininkams, kitiems žemės valdytojams, miškų valdytojams ir kaimo vietovėse veikiančioms MVĮ, reikalinga konsultacinė pagalba didinant ūkių valdymo tvarumą, siekiant geresnių valdos ekonominių, agrarinių ir aplinkosauginių rezultatų bei plėtojant inovacijas.

– 2B: *tinkamos kvalifikacijos ūkininkų patekimo į žemės ūkio sektorių, o ypač amžių kaitos palengvinimas.*

Siekiant sudaryti palankesnes sąlygas kurtis pradedantiesiems ūkininkams ir palengvinti kartų kaitą žemės ūkyje tam turi reikšmės jaunųjų ūkininkų ir pirmą kartą besikuriančių ūkininkų konsultavimas dėl tvarios ūkių plėtros, jų ekonominės veiklos tobulinimo, ūkio bei darbo saugos standartų taikymo.

– 2C: *Miškininkystės ekonominės vertės didinimas ir miškų plotų plėtra.*

Ekonominės veiklos gerinimas miško valdose ir miškų plotų didinimas yra susiję su konsultavimo paslaugų dėl ūkininkavimo miškuose teikimu miškų valdytojams, kurie stokoja žinių ir patirties vykdant ekonominę veiklą miškuose bei įveisiant naujus miškų plotus.

P.3 Tobulinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovės ir rizikos valdymą žemės ūkyje

– 3A: *Pirminės žemės ūkio produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimas, geriau integruojant juos į žemės ūkio ir maisto grandinę taikant kokybės schemas, kuriant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, populiarinant gamintojų vietos rinkose ir trumpose tiekimo grandinėse, gamintojų grupėse ir organizacijose bei tarpšakinėse organizacijose.*

Ūkininkams teikiant konsultacijas dėl galimybių jungtis į trumpas maisto tiekimo grandines, gamintojų grupes ir tarpšakines organizacijas skatinamas žemės ūkio produkcijos gamintojų konkurencingumas, vietinių rinkų plėtra, vietinės gamybos produktų prieinamumas gyventojams.

P.4. Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas.

– 4A: *Biologinės įvairovės, įskaitant NATURA 2000 vietas, taip pat vietas, susiduriančias su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtimis, ir tas, kuriose vykdomas didelės gamtinės vertės ūkininkavimas bei Europos kraštovaizdžio būklės atstatymas, saugojimas ir didinimas.*

Konsultavimas dėl teisės aktais nustatytų valdymo reikalavimų ir geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės

standartų įgyvendinimo prisideda prie biologinės įvairovės gerinimo, didelės gamtinės vertės ūkininkavimo plėtojimo ir kraštovaizdžio išsaugojimo. Konsultavimo paslaugos miškų valdytojams suteikia žinių ir patirties dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos ir laukinių paukščių apsaugos. Konsultavimas dėl vandens apsaugos, įgyvendinant Vandens pagrindų direktyvos 11 straipsnio 3 dalį, prisideda prie vandens išteklių apsaugos.

P.5. Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie žemo anglies dvideginio lygio ir klimato saugos ekonomijos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose.

5C: Atsinaujinančių energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimo bei naudojimo bioekonomikos tikslais palengvinimas

Teikiant konsultacijas dėl ūkių konkurencingumo didinimo, miško valdų ekonominės veiklos gerinimo ūkininkai ir miškų valdytojai supažindinami su atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimu gamyboje, pakeičiant tradicinius energijos gamybos būdus. Teikiamos konsultavimo paslaugos prisideda prie efektyvesnio žemės ir miškų ūkio veikloje susidaranciu šalutinių produktų ir atliekų (šiaudai, mėšlas, medienos atliekos) panaudojimo.

–5D: Žemės ūkyje išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimas. Žemės ūkis dėl netinkamo azoto trąšų ir mėšlo naudojimo yra dviejų rūšių išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų, t. y. azoto oksido ir metano, šaltinis. Prie išmetamo azoto oksido ir metano kiekio mažinimo prisideda ūkininkų ir kaimo vietovėse veikiančių MVĮ konsultavimas dėl valdymo reikalavimų ir geros agrarinės aplinkosaugos standartų laikymosi, klimatui ir aplinkai palankios žemės ūkio praktikos taikymo.

–5E: Anglies dioksido konservavimo ir sekvestracijos žemės ūkyje ir miškininkystėje skatinimas. Teikiamos konsultacijos miškų valdytojams dėl ekonominės ir aplinkosauginės miško valdoje prisideda prie miško valdų našesnio ir tvaresnio tvarkymo. Taip pat konsultacijos prisideda prie miškų valdytojų žinių dėl vietinių medžių rūšių ir lapuočių medžių rūšių teikiamos naudos anglies dioksido konservavimui ir sekvestracijai.

P.6. Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse:

– 6A: Veiklos įvairinimo kaimo vietovėse, naujų mažų įmonių kūrimo ir plėtros bei darbo vietų kūrimo lengvinimas.

Tvari mažų ūkių plėtra ir ekonominės konsultacijos yra svarbios įvairinant veiklą kuriant ir plėtojant mažas įmones, kuriant darbo vietas.

3. Priemonės indėlis siekiant ES kompleksinių tikslų

Priemonė turi įtakos ES kompleksiniams tikslams – inovacijų kūrimui, taikymui ir sklaidai, aplinkos išsaugojimui ir tvariai plėtrai, klimato kaitos švelninimui.

Inovacijų diegimas skatinamas gilinant suinteresuotų šalių žinias, skatinant asmenis, dirbančius žemės ūkyje ir alternatyvios veiklos sektoriuose, sparčiau diegti mokslo naujoves bei inovacijas. Teikiant konsultacijas dėl valdymo reikalavimų, geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės standartų įgyvendinimo, klimatui ir aplinkai naudingos žemės ūkio praktikos taikymo ir kitais klausimais, susijusiais su aplinkosauga, skatinami aplinką tausojantys žemės ūkio produkcijos gamybos būdai, tvari plėtra, klimato kaitos švelninimas.

8.2.2.3. *Taikymo sritis, paramos lygis, reikalavimus atitinkantys paramos gavėjai ir, jei tinkama, sumos arba paramos dydžio, kai reikia, suskirstyto pagal priemonės dalis ir (arba) veiksmų rūšį, skaičiavimo metodika. Kiekvienos rūšies veiksmui nurodomos tinkamos finansuoti išlaidos, tinkamumo sąlygos, taikytinos sumos ir paramos dydžiai ir principai, susiję su atrankos kriterijų nustatymu*

8.2.2.3.1. 2.1 Parama pasinaudoti konsultavimo paslaugomis

Pagalbinė priemonė:

- 2.1. Parama, skirta padėti pasinaudoti konsultavimo paslaugomis

8.2.2.3.1.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Teikiant paramą konsultavimo paslaugoms teikti, ūkininkai, jaunieji ūkininkai ir kiti žemės valdytojai gali gauti konsultacijas dėl reikalavimų, kylančių iš teisės aktais nustatytų valdymo reikalavimų ir geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės standartų laikymosi; klimatui ir aplinkai naudingos žemės ūkio praktikos taikymo; kaimo plėtros programoje numatytų priemonių, kuriomis siekiama žemės ūkio modernizavimo, konkurencingumo stiprinimo, sektorių integracijos, inovacijų ir orientavimosi į rinką bei verslumo skatinimo, įgyvendinimo. Ūkininkai, jaunieji ūkininkai ir kiti žemės valdytojai gali pasinaudoti konsultacijomis dėl vandens apsaugos, atsižvelgiant į Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2000/60/EB 2000 m. spalio 23 d., nustatančios Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus, 11 straipsnio 3 dalį, įgyvendinimo, integruotos augalų apsaugos priemonių, kurios mažintų pesticidų naudojimą, taikymo bei darbo ir ūkio saugos standartų taikymo, taip pat dėl biologinės įvairovės ir ekosistemų dirbamoje žemėje apsaugos. Besikuriantys ūkininkai, pirmiausia jaunieji ūkininkai, gali gauti konsultacijas, skirtas pirmą kartą įsisteigiantiems ūkiams.

Miškų valdytojai gali gauti konsultavimo paslaugas, atsižvelgiant į Tarybos direktyvoje 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos ir Bendrojoje vandens politikos direktyvoje keliamus reikalavimus. Taip pat miškų valdytojai gali gauti konsultacijas, susijusias su ekonomine ir aplinkosaugine veikla miško valdoje, įvertinant ūkininkavimo miško valdoje aspektus.

Kaimo vietovėse veikiančios MVĮ gali pasinaudoti konsultavimo paslaugomis, susijusiomis su įmonės ekonomine ir aplinkosaugine veikla.

Teikiamos konsultavimo paslaugos prisideda prie specifinių su ūkininkavimu ir kita naudos gavėjų vykdoma veikla susijusių klausimų sprendimo, gilinantis į kiekvieno ūkio situaciją individualiai, ne tik pateikiant bendrą informaciją. Konsultantai ne tik padeda išspręsti praktinius uždavinius, susijusius su ūkininkavimo reikalavimų taikymu dėl ūkio valdymo, aplinkosauginės situacijos valdoje gerinimo, bet ir suteikia informaciją apie ūkininkams keliamų reikalavimų priežastis ir tikslus.

Įgyvendinant priemonę, pagal kurią remiamas individualus konsultacijų teikimas, prisidedama prie 1A, 1C, 2A, 2B, 2C, 3A, 4A, 5D, 5C, 5E ir 6A tikslinių sričių įgyvendinimo. Taip pat ši veiklos sritis netiesiogiai prisideda prie 4B tikslinės srities įgyvendinimo.

8.2.2.3.1.2. Paramos rūšis

Patirtų išlaidų kompensavimas teikiant konsultavimo paslaugas.

8.2.2.3.1.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamentas (ES) Nr. 1307/2013;
Reglamentas (ES) Nr. 1306/2013;
Reglamentas (EB) Nr. 1107/2009;
Direktyva 2009/128/EB;
Direktyva 92/43/EEB;
Direktyva 2009/147/EB;
LR viešųjų pirkimų įstatymas.

8.2.2.3.1.4. Paramos gavėjai

Paramos gavėjai yra konsultacijas ūkininkams, jauniems ūkininkams, kitiems žemės valdytojams, miškų valdytojams ir kaimo vietovėse veikiančioms MVĮ teikiantys juridiniai asmenys, atrinkti vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka.

8.2.2.3.1.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Išlaidos, susijusios su konsultavimo paslaugų teikimu (pvz. konsultantų ir už paslaugų administravimą atsakingų darbuotojų darbo užmokestis, socialinio draudimo mokestis ir kiti mokesčiai susiję su darbuotojų išlaikymu, kelionėmis, reikalingos medžiagos parengimu ir išleidimu, konsultavimo paslaugoms teikti reikalingų patalpų išlaikymu ir kt. išlaidos, susijusios su konsultavimo paslaugų teikimu).

8.2.2.3.1.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Konsultavimo paslaugas gali teikti vieši ir privatūs juridiniai asmenys.
2. Konsultavimo paslaugas teikiantis juridinis asmuo turi turėti:
  - 2.1 kvalifikuotų nuolat keliančių kvalifikaciją ir patikimų bei turinčių patirties tose srityse, pagal kurias numato teikti konsultavimo paslaugas, konsultantų;
  - 2.2 administracinių išteklių konsultavimo paslaugoms teikti (konsultavimo biurų, kompiuterinės ir programinės įrangos, interneto ryšį, transporto priemones bei kitas darbo priemones).
3. Konsultavimo paslaugas teikiantis juridinis asmuo, vykdydama konsultavimo veiklą, turi būti nepriklausomas.

8.2.2.3.1.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

1. Konsultavimo paslaugas teikiantys juridiniai asmenys atrinkami vadovaujantis viešųjų pirkimų procedūromis.
2. Nustatant atrankos kriterijus, vadovaujama principu, kad būtų atrinkti geriausias paslaugas teikiantys juridiniai asmenys, vertinant pagal kokybės ir kainos kriterijus. Konsultantų kvalifikacija ir pasirengimas teikti atitinkamos srities konsultavimo paslaugas vertinamas VI

nustatyta tvarka. Detalūs atrankos kriterijai nustatomi viešųjų pirkimų dokumentuose, pagal kurias vykdoma konsultavimo paslaugas teikiančių juridinių asmenų atranka.

8.2.2.3.1.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

1. Didžiausia paramos suma paramos gavėjui yra 1500 Eur už konsultavimo paslaugos suteikimą. Konsultavimo paslauga apima nustatytą valandų skaičių.
2. Paramos intensyvumas yra nuo 70 iki 100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, atsižvelgiant į konsultavimo paslaugų teikimo sritis.

8.2.2.3.1.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.2.3.1.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.2.3.1.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.2.3.1.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.2.3.1.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

NETAIKOMA

8.2.2.3.1.11. Informacija apie konkretų veiksma

Pakankamų išteklių – nuolat mokomų ir kvalifikuotų darbuotojų bei konsultavimo patirties – ir patikimumo toje srityje, kurioje teikiamos konsultacijos užtikrinimo bendrieji principai Klausimų, kuriais teikiamos konsultacijos, apibrėžimas

Konsultavimo paslaugas teikianti įmonė viešojo pirkimo sutartyje turi įsipareigoti užtikrinti reikiamą konsultantų kvalifikaciją, jos kėlimą ir konsultantų patikimumą pagal konsultavimo paslaugų teikimo sritis. Apie tinkamai ir kokybiškai suteiktas konsultavimo paslaugas patvirtina naudos gavėjas, pasirašydamas dokumentą patvirtinantį konsultavimo paslaugų suteikimą. Kitas konsultavimo paslaugų teikimo kokybės kontrolės priemonės taiko MA.

Konsultavimo paslaugų teikimas apima šias sritis:

- Ūkininkams, jaunesiems ūkininkams ir kitiems žemės valdytojams:
  - Dėl teisės aktais nustatytų valdymo reikalavimų ir geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės standartų laikymosi;
  - Dėl klimato ir aplinkai naudingos žemės ūkio praktikos taikymo;
  - Dėl kaimo plėtros programoje numatytų priemonių, kuriomis siekiama žemės ūkio modernizavimo, konkurencingumo stiprinimo, sektorių integracijos, inovacijų ir orientavimosi į rinką bei verslumo skatinimo, įgyvendinimo;
  - Dėl vandens apsaugos, atsižvelgiant į 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2000/60/EB, įgyvendinimo;
  - Dėl integruotos augalų apsaugos priemonių, kurios mažintų pesticidų naudojimą, taikymo;
  - Dėl darbo ir ūkio saugos standartų taikymo;
  - Dėl besikuriančių ūkininkų, pirmiausia jaunųjų, konsultavimo dėl ūkio steigimo;
  - Kitos konsultacijos pagal poreikį (klimato kaitos švelninimas, vandens apsauga, ekonominė veikla, trumpos maisto tiekimo grandinės, ekologinis ūkininkavimas, gyvulių sveikatingumas ir kt.).
- Miškų valdytojams:
  - Dėl ūkininkavimo miško valdoje, atsižvelgiant į Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos ir Bendrosios vandens politikos direktyvos keliamus reikalavimus;
  - Dėl ekonominės ir aplinkosauginės veiklos miško valdoje.
- Kaimo vietovėse veikiančioms MVĮ:
  - Dėl įmonės ekonominės ir aplinkosauginės veiklos.

8.2.2.4. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.2.4.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

1. Konsultavimo paslaugas teikiančių juridinių asmenų atrankos metu pasiūlyti nepagrįstai dideli konsultavimo paslaugų teikimo įkainiai.
2. Atrinktų konsultavimo paslaugas teikiančių juridinių asmenų priimtų įsipareigojimų nesilaikymas ir (arba) netinkamas, nekokybiškas paslaugų teikimas.
3. Naudos gavėjų tikslinė grupė netinkamai suformuota.

8.2.2.4.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

1. Siekiant kontroliuoti konsultavimo paslaugų teikimo įkainių pagrįstumą prieš viešųjų pirkimų vykdymą, būtina pirkimo dokumentuose nustatyti galimus didžiausius konsultavimo paslaugų įkainius.
2. Už įsipareigojimų nesilaikymą, netinkamą konsultavimo paslaugų teikimą bus nustatyta atitinkama

atsakomybė.

3. Siekiant gerinti priemonės įgyvendinimo kontrolę bei užtikrinti, kad konsultavimo paslaugomis pasinaudotų tinkami naudos gavėjai, vykdoma išankstinė jų atranka.

8.2.2.4.3. Bendras priemonės vertinimas

Konsultavimo paslaugas teikiančių juridinių asmenų atranka bus vykdoma vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymu, atrenkant pagal kriterijus, nustatytus atsižvelgiant į tai, kad būtų siūlomos geriausios kainos ir kokybės konsultavimo paslaugos.

Atrinktų konsultavimo paslaugas teikiančių juridinių asmenų veiklą teikiant konsultavimo paslaugas stebės MA priskirti administratoriai, kurie bus atsakingi už konsultavimo paslaugų teikimo ir nustatytų įsipareigojimų laikymosi priežiūrą, atliks naudos gavėjų išankstinę atranką ir teiks jiems informaciją.

Numatyta galimybė naudos gavėjų paraiškas ir konsultavimo veiklą mokėjimo prašymus teikti elektroniniu būdu.

Tinkamai atliekamas rizikų valdymas, paramos skyrimo ir administravimo procese dalyvaujančių asmenų, įmonių bei institucijų bendradarbiavimas leis užtikrinti tinkamą priemonės įgyvendinimą ir kontrolę.

8.2.2.5. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

NETAIKOMA

8.2.2.6. Informacija apie konkrečią priemonę

Pakankamų išteklių – nuolat mokomų ir kvalifikuotų darbuotojų bei konsultavimo patirties – ir patikimumo toje srityje, kurioje teikiamos konsultacijos užtikrinimo bendrieji principai Klausimų, kuriais teikiamos konsultacijos, apibrėžimas

-

8.2.2.7. Kitos svarbios pastabos, padedančios suprasti ir įgyvendinti priemonę

Ūkininkui, jaunajam ūkininkui, kitam žemės valdytojui, miškų valdytojui ir kaimo vietovėse veikiančiai MVĮ išduodant paslaugos patvirtinimo dokumentą, suteikiama teisė pasinaudoti konsultavimo paslauga, iki 1500 EUR sumos. Konsultavimo paslauga apima nustatytą konsultacijų valandų skaičių.

Paslaugos patvirtinimo dokumentas naudos gavėjui išduodamas atsižvelgiant į priemonės įgyvendinimo taisyklėse nustatytus tinkamumo kriterijus naudos gavėjui (ūkio dydį, veiklos kryptį ir kt.).

Svarbus veiksnys yra priemonės „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ remiamos veiklos atsiejimo nuo priemonės „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ remiamų veiklų.

Teikiamos konsultavimo paslaugos turi būti susijusios su konkrečia naudos gavėjo situacija ir spręsti tik jam būdingas specifines problemas.

Toks veiklų atsiejimo principas padės atskirti priemonės „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ remiamą veiklą nuo veiklų, remiamų pagal priemonę „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“, kurios yra susijusios su ūkininkavimo gebėjimų ir patirties perdavimu.

8.2.3. M03. Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos (16 straipsnis)

8.2.3.1. Teisinis pagrindas

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013, 16 straipsnis;
Reglamentas (ES) Nr. 807/2014, 4 straipsnis.

8.2.3.2. Bendrosios priemonės aprašymas, įskaitant jos intervencinių veikslių loginį pagrindą, jos indėlį į tikslines sritis ir siekiant bendrųjų tikslų

1. Priemonės ryšys su Programos 5.1. dalyje nustatytais poreikiais.

Priemonė skirta skatinti didesnės pridėtinės vertės ir geresnės kokybės žemės ūkio produktų gamybą, pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimą bei tausų išteklių naudojimą ir valdymą.

Pagal šią priemonę remiant pirmą kartą į žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemas (toliau – kokybės sistemos) įsijungusius ūkininkus ar jų grupes, prisidedama prie nustatytų poreikių (Programos 5.1 dalyje poreikiai Nr.: 1, 2, 3, 4, ir 6) įgyvendinimo.

Sprendžiant problemas, susijusias su žemės ūkio sektoriaus subjektų konkurencingumo didinimu, prisidedama remiant specializuotus, visų pirma smulkius ir vidutinius ūkius, kuriuose pagal kokybės sistemų reikalavimus gaminami didesnės pridėtinės vertės ir aukštesnės kokybės produktai.

Sprendžiant problemas, susijusias su neigiamo poveikio aplinkai ir klimato kaitai mažinimu, ekosistemų stabilumo ir biologinės įvairovės išsaugojimu priemonės įgyvendinimas prisideda remiant kokybės sistemų dalyvius, kurie praktikoje taiko ekstensyviaus auginimo ir gamybos technologijas, draugiškus aplinkai ūkininkavimo metodus bei laikosi, palyginti su įprasta praktika, griežtesnių gyvūnų gerovės bei agrarinės aplinkosaugos reikalavimų.

2. Priemonės įgyvendinimas prisideda prie šio ES kaimo plėtros politikos prioriteto ir tikslinės srities įgyvendinimo:

P.3. Skatinti maisto tiekimo grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje:

– 3A: *Pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimas geriau juos integruojant į žemės ūkio ir maisto produktų grandinę per kokybės sistemas, žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, skatinant vietos rinkas, trumpas tiekimo grandines, gamintojų grupes ir organizacijas bei tarpšakines organizacijas. Prie šios tikslinės srities įgyvendinimo prisidedama remiant prie kokybės sistemų prisijungiančius ūkininkus ir kompensuojant jiems papildomas, su dalyvavimu kokybės sistemoje susijusias išlaidas.*

3. Priemonės indėlis siekiant ES kompleksinių tikslų:

Priemonė turi įtakos ES kompleksiniams tikslams – aplinkos išsaugojimui ir tvariai plėtrai bei klimato kaitos švelninimui. Nacionalinėje ir ekologiškų produktų gamybos sistemose dalyvaujantys ūkininkai praktikoje taiko aplinką tausojančius produkcijos auginimo ir (arba) gamybos būdus, saugo biologinę įvairovę, prisideda prie gamtinių išteklių ir dirvožemio apsaugos gerinimo.

8.2.3.3. *Taikymo sritis, paramos lygis, reikalavimus atitinkantys paramos gavėjai ir, jei tinkama, sumos arba paramos dydžio, kai reikia, suskirstyto pagal priemonės dalis ir (arba) veiksmų rūšį, skaičiavimo metodika. Kiekvienos rūšies veiksmui nurodomos tinkamos finansuoti išlaidos, tinkamumo sąlygos, taikytinos sumos ir paramos dydžiai ir principai, susiję su atrankos kriterijų nustatymu*

8.2.3.3.1. 3.1 Parama pirmą kartą dalyvaujantiems kokybės sistemose

Pagalbinė priemonė:

- 3.1. Parama naujiems kokybės sistemų dalyviams

8.2.3.3.1.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Kokybės sistemose dalyvaujantys ūkininkai prisiima papildomus įsipareigojimus, kurių įgyvendinimas sąlygoja didesnę gaminamos produkcijos pridėtinę vertę bei prisideda prie tvaraus ir atsakingo išteklių valdymo. Lietuvoje kokybės sistemų įgyvendinimo tradicijos dar nėra galutinai susiformavusios ir vartotojai, neturėdami pakankamai informacijos apie šių produktų didesnę pridėtinę vertę ir gamybos metodus, nėra pasirengę pirkti juos už didesnę kainą. Dėl to ūkininkai nesiryžta jungtis prie kokybės sistemų ir didinti išlaidų, susijusių su produkto kokybe. Siekiant paskatinti ūkininkus aktyviai jungtis prie kokybės sistemų, reikalinga parama, kuri pirmaisiais dalyvavimo jose metais kompensuotų papildomas su dalyvavimu kokybės sistemoje susijusias išlaidas. Didėjant kokybės sistemose dalyvaujančių ūkininkų skaičiui, taip pat būtų populiarinami aukštos kokybės vietinės rinkos produktai ir plėtojamos trumpo tiekimo grandinės.

Priemone tiesiogiai prisidedama prie 3A tikslinės srities įgyvendinimo – pirminės žemės ūkio produkcijos gamintojams padedant integruotis į maisto tiekimo grandinę, skatinant vietinių rinkų plėtrą bei konkurencingų, didesnės pridėtinės vertės žemės ūkio ir maisto produktų, gaminamų tausojant aplinką, gamybos plėtrą.

8.2.3.3.1.2. Paramos rūšis

Parama teikiama metinės išmokos forma.

8.2.3.3.1.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 4 ir 9 straipsniai;
Reglamentas (ES) Nr. 1151/2012;
Reglamentas (EB) Nr. 834/2007;
Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. lapkričio 29 d. įsakymas Nr. 3D-524 „Dėl išskirtinės kokybės žemės ūkio ir maisto produktų“;
Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. birželio 4 d. įsakymas Nr. 3D-308 „Dėl išskirtinės kokybės žemės ūkio ir maisto produktų specifikacijų“.

8.2.3.3.1.4. Paramos gavėjai

Ūkininkai ar jų grupės, gaminantys:

1. ekologiškus žemės ūkio ir maisto produktus (toliau – ekologiškus produktus);
2. ES lygmeniu pripažintus produktus su saugoma kilmės vietos nuoroda, saugoma geografinė nuoroda arba garantuotu tradiciniu gaminiu;
3. žemės ūkio ir maisto produktus, pripažintus pagal nacionalinės maisto kokybės sistemos reikalavimus.

8.2.3.3.1.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

1. Dalyvavimo kokybės sistemoje pradžios išlaidos;
2. Metinis įnašas už dalyvavimą kokybės sistemose;
3. Išlaidos patikroms, reikalingoms atitikčiai kokybės sistemos reikalavimams patikrinti.

8.2.3.3.1.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.
2. Pareiškėjas yra aktyvus ūkininkas, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 1307/2013 9 straipsnyje.
3. Parama teikiama pareiškėjams, dalyvaujantiems vienoje iš šių kokybės sistemų:
  - 3.1. Ekologiškų produktų gamybos sistemoje, nustatytoje Tarybos reglamentu (EB) Nr. 834/2007;
  - 3.2. ES kokybės sistemoje, nustatytoje Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1151/2012;
  - 3.3. Nacionaliniu lygiu pripažintoje maisto kokybės sistemoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. lapkričio 29 d. įsakymu Nr. 3 D-524.
4. Parama teikiama ūkininkams ar jų grupėms, kokybės sistemose dalyvaujantiems pirmą kartą.
5. Pareiškėjų, dalyvujančių ekologiškų produktų gamybos arba nacionalinėje maisto kokybės sistemoje, gaminama produkcija ir jos gamybos procesas turi būti sertifikuotas nepriklausomos sertifikavimo įstaigos.
6. Pareiškėjų, dalyvujančių ES saugomas nuorodas turinčių produktų gamybos kokybės sistemose, gaminamų produktų pavadinimai kaip Saugomos kilmės vietos nuorodos, Saugomos geografinės nuorodos arba Garantuoti tradiciniai gaminiai turi būti įregistruoti viename iš ES registrų ir įtraukti į duomenų sistemą adresu <http://ec.europa.eu/agriculture/quality/door/list.html>.
7. Parama teikiama nacionalinės maisto kokybės sistemos dalyviams, gaminantiems arba auginantiems Sutarties dėl ES veikimo I priede išvardytus, tiesiogiai žmonėms vartoti skirtus žemės ūkio ir maisto produktus (išskyrus žvejybos ir akvakultūros produktus), ir kitus maisto produktus, atitinkančius Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. birželio 4 d. įsakymu Nr. 3D-308 patvirtintus reikalavimus.

8.2.3.3.1.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

Siekiant tikslesnės projekto atitikties veiklos srities tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams bei proporcingumo veiksmo dydžiui principo taikymo, ypatingas dėmesys bus skiriamas kokybės sistemų dalyviams, kurių ekonominio dydžio riba, nustatyta remiantis standartine žemės ūkio metine produkcija, bus mažesnė.

*Atrankos kriterijų sąrašas nustatytas veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.

8.2.3.3.1.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

Parama teikiama ne ilgiau kaip 5 metus. Didžiausia galima viešosios paramos suma vienai žemės ūkio valdai per metus:

Ekologiškų produktų gamybos sistemos, nustatytos Tarybos reglamentu (EB) Nr. 834/2007, dalyviams - 2998 Eur;

ES kokybės sistemų, nustatytų Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1151/2012, dalyviams – 2776 Eur;

Nacionaliniu lygmeniu pripažintos maisto kokybės sistemos dalyviams – 2895 Eur.

8.2.3.3.1.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.3.3.1.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.3.3.1.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.3.3.1.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.3.3.1.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

-

8.2.3.3.1.11. Informacija apie konkretų veiksma

Nacionaliniu lygmeniu pripažintų žemės ūkio produktų, medvilnės arba maisto produktų kokybės sistemų, įskaitant ūkių sertifikavimo sistemas, išvardijimas ir patvirtinimas, kad šios kokybės sistemos atitinka Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 16 straipsnio 1 dalies b punkte išdėstytus 4 konkrečius kriterijus

Nacionalinė maisto kokybės sistema, pagal kurios reikalavimus gaminami didesnės pridėtinės vertės žemės ūkio ir maisto produktai (toliau – produktai), patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. lapkričio 29 d. įsakymu Nr. 3D-524 ir atitinka Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 16 straipsnio 1 dalies b punkto i, ii, iii, iv papunkčiuose nustatytus kriterijus.

Galutinė pagal nacionalinės maisto kokybės sistemos reikalavimus gaminamų arba auginamų produktų

kokybė viršija ES ir nacionaliniais teisės aktais nustatytus saugos, gyvūnų ir augalų gerovės reikalavimus, ir šie produktai, dėl tam tikrų ūkininkavimo ar gamybos būdų naudojimo, pasižymi natūralumu, maistingumu bei aplinkos tausojimo aspektais. Auginant tokius produktus, ribojamas mineralinių trąšų, augalų apsaugos produktų, veterinarinių vaistų naudojimo kiekis, dažnumas ir laikas. Taikomos ekstensyvios auginimo technologijos ir maistingumą išsaugantys perdirbimo būdai, dėl to šie produktai pasižymi išskirtiniu skoniu, kvapu, išvaizda bei konsistencija ir juose yra didesnis biologiškai vertingų ir sumažintas nenaudingų organizmui medžiagų (sočiųjų riebalų rūgščių, druskos, cukraus) kiekis. Šių produktų gamyboje nenaudojami sintetiniai maisto priedai bei žaliavos, gautos iš genetiškai modifikuotų organizmų, arba tos, kurių sudėtyje yra genetiškai modifikuotų organizmų. Vartotojams šie produktai pateikiami per trumpesnę, nei įprasta tos kategorijos produktams, laikotarpį. Siekiant tausoti aplinką, naudojami geriausi prieinami gamybos būdai, aplinką saugančios technologijos, maksimaliai panaudojamos gamybos atliekos, tręšiant naudojami tik minimalūs, pagal dirvožemio tyrimų rezultatus ir augalo maisto medžiagų balansą apskaičiuoti, visavertei augalų vegetacijai būtini trąšų kiekiai, nenaudojamos toksiškos augalų apsaugos priemonės.

Konkretūs reikalavimai produktams, gaminamiems pagal nacionalinės maisto kokybės sistemos reikalavimus, nustatyti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. birželio 4 d. įsakymu Nr. 3D-308 patvirtintose specifikacijose. Šių produktų atitiktį keliamiems reikalavimams užtikrina, sertifikavimą ir priežiūrą vykdo nepriklausomos sertifikavimo įstaigos. Keliamus reikalavimus atitinkantiems sertifikuotų produktų gamintojams išduodamas tai patvirtinantis sertifikatas ir suteikiama teisė pagamintus produktus ženklinti Lietuvos Respublikos valstybiniame patentų biure užregistruotu ženklu „Kokybė“.

Dalyvavimas Nacionalinėje maisto kokybės sistemoje yra laisvanoriškas – jose gali dalyvauti visi žemės ūkio ir maisto produktų gamintojai. Sistema yra skaidri ir ja užtikrinamas visiškas produktų atsekamumas.

Žemės ūkio produktų savanoriško sertifikavimo sistemų, kurios atitinka reikalavimus ir kurias valstybės narės pripažino atitinkančiomis Sąjungos geriausios patirties gaires, išvardijimas

Šiuo metu šalyje sertifikavimo sistemos, kurios būtų pripažintos kaip atitinkančios Europos Sąjungos žemės ūkio ir maisto produktų savanoriško sertifikavimo sistemų geriausios patirties gaires, nėra įgyvendinamos.

8.2.3.4. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.3.4.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

Įsipareigojimų nesilaikymas.

8.2.3.4.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

Siekiant užtikrinti prisiimtų įsipareigojimų laikymąsi, paramos gavėjams taikoma priemonės įgyvendinimo taisyklėse nustatyta atsakomybė.

8.2.3.4.3. Bendras priemonės vertinimas

Priemonėje dalyvaujančių pareiškėjų pateikiamoms paramos paraiškoms ir mokėjimo prašymams administruoti Nacionalinėje mokėjimo agentūroje priskiriami administratoriai, kurie vykdo priemonės įgyvendinimo priežiūrą, stebi rezultatų pasiekimą, nustatytų įsipareigojimų laikymąsi, bei teikia su priemonės įgyvendinimu susijusią informaciją.

Paraiškoms vertinti naudojama integruota informacinė sistema, turinti ryšius su įvairiais vidaus ir išorės registrais bei duomenų bazėmis. Numatyta galimybė paraiškas ir mokėjimo prašymus teikti elektroniniu būdu. Tinkamai atliekamas rizikų valdymas, paramos skyrimo ir administravimo procese dalyvaujančių asmenų, įmonių bei institucijų bendradarbiavimas leis užtikrinti tinkamą priemonės įgyvendinimą ir kontrolę.

8.2.3.5. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

Paramos suma apskaičiuojama remiantis fiksuotomis išlaidomis, susijusiomis su ūkininkų ar jų grupių dalyvavimu remiamose kokybės sistemose. Fiksuotoms išlaidoms priskiriama: dalyvavimo kokybės sistemoje pradžios išlaidos, metinis įnašas už dalyvavimą kokybės sistemose bei išlaidos patikroms, reikalingoms atitikčiai kokybės sistemos reikalavimams patikrinti. Skaičiuojant paramos sumą visų kokybės sistemų dalyviams įskaičiuotos išlaidos tik toms patikroms, kurios susijusios su produkcijos perdirbimu. Siekiant palengvinti paramos administravimą ir atsižvelgiant į tai, kad apskaičiuota paramos suma ženkliau skiriasi tik tarp atskirų kokybės sistemų (*ne tarp atskirų, pagal jų reikalavimus gaminamų produktų*), nustatant paramos sumą, priemonėje dalyvaujantiems tam tikrų kokybės sistemų dalyviams, pasirinkta mažiausia pagal tam tikrą kokybės sistemą apskaičiuota paramos suma, ir ji, pagal produktų rūšis, nediferencijuojama.

Apskaičiuoti fiksuoti paramos dydžiai atitinka Reglamento 1305/2013 62 straipsnio 2 dalies nuostatas. Skaičiavimus atliko ir jų pagrįstumą patvirtina nepriklausoma nuo VI įstaiga - Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas.

8.2.3.6. Informacija apie konkrečią priemonę

Nacionaliniu lygmeniu pripažintų žemės ūkio produktų, medvilnės arba maisto produktų kokybės sistemų, įskaitant ūkių sertifikavimo sistemas, išvardijimas ir patvirtinimas, kad šios kokybės sistemos atitinka Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 16 straipsnio 1 dalies b punkte išdėstytus 4 konkrečius kriterijus

-

Žemės ūkio produktų savanoriško sertifikavimo sistemų, kurios atitinka reikalavimus ir kurias valstybės narės pripažino atitinkančiomis Sąjungos geriausios patirties gaires, išvardijimas

-

8.2.3.7. *Kitos svarbios pastabos, padedančios suprasti ir įgyvendinti priemonę*

Paramos gavėjas turi prisiimti bendruosius įsipareigojimus nustatytus Programos 8.1.3 papunktyje.

Pareiškėjai, siekdami gauti priemonės įgyvendinimui reikalingų žinių bus kviečiami dalyvauti pagal priemonę „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ organizuojamuose mokymuose ir (arba) seminaruose.

Pareiškėjams, dalyvaujantiems priemonėje „Ekologinis ūkininkavimas“ arba priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ programoje „Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema“ pagal šią priemonę nekompensuojamos išlaidos patikroms, reikalingoms atitikčiai kokybės sistemos reikalavimams patikrinti (sertifikavimo kaštai).

Priemonė „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ užtikrina KPP 2007–2013 priemonės „Dalyvavimas maisto kokybės schemose“ įgyvendinimu siektų tikslų tęstinumą, todėl iš šiai priemonei įgyvendinti skirtų lėšų taip pat bus mokamos išmokos pagal KPP 2007–2013 priemonę „Dalyvavimas maisto kokybės schemose“ prisiimtus įsipareigojimus.

8.2.4. M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)

8.2.4.1. Teisinis pagrindas

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013, 17 straipsnis.

8.2.4.2. Bendrosios priemonės aprašymas, įskaitant jos intervencinių veikslių loginį pagrindą, jos indėlį į tikslines sritis ir siekiant bendrųjų tikslų

1. Priemonės ryšys su Programos 5.1 dalyje nustatytais poreikiais.

Priemonė yra skirta žemės ūkio valdoms modernizuoti, žemės ūkio produktams perdirbti ir rinkodarai, infrastruktūrai žemės ir miškų ūkyje gerinti (žemės konsolidacijai, vandentvarkai, miškų infrastruktūrai), pelno nesiekiančioms investicijoms, susijusioms su rūšių ir buveinių biologinės įvairovės būklės išsaugojimu „Natura 2000“ tinklo arba kitose didelės gamtinės vertės teritorijose.

Pagal šią priemonę, remiant investicijas į materialųjį turtą, prisidedama prie nustatytų poreikių (5.1 Programos dalyje poreikiai Nr.: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 11, 12, 14) įgyvendinimo, sprendžiant problemas, susijusias su žemės ūkio sektoriaus subjektų konkurencingumo didinimu, neigiamo gamybinės veiklos poveikio aplinkai mažinimu ir racionalių žemės naudojimu, taip pat miškų ūkio infrastruktūros būklės gerinimu.

Vienas pagrindinių žemės ūkio konkurencingumo didinimo faktorių yra inovacijos. Todėl ypatingas dėmesys užtikrinant ilgalaikę technologinę ir ekonominę žemės ir maisto ūkio sektoriaus plėtrą, yra skiriamas inovacijoms, kuriomis papildomos klasikinio pobūdžio investicijos, sukurtas eksperimentinių, mokomųjų, bandymų ūkių tinklas.

Sprendžiant problemas, susijusias su žemės ūkio sektoriaus subjektų konkurencingumo didinimu, remiamos investicijos į žemės ūkio valdas ir žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą bei plėtrą, ypatingai gyvulininkystės ir vaisių bei daržovių sektoriuose, gerinamos vidutinių ir smulkių ūkių galimybes investuoti ir skatinama jų kooperacija, remiama didesnės pridėtinės vertės žemės ūkio ir maisto produktų gamyba, skatinamas vietinės maisto produktų rinkos vystymasis, stiprinami ryšiai tarp vartotojų ir gamintojų, taip pat skatinamas inovacijų diegimas, sudaromos sąlygos gamintojų, konsultantų ir mokslininkų bendradarbiavimui. Parama taip pat numatoma pirmąkart besikuriantiems jauniems ūkininkams siekiant atitikti ES standartus.

Siekiant išvengti žalos aplinkai, remiamos investicijos, skatinančios gamtai draugišką ūkininkavimą ir gamtosauginių inovacijų diegimą, biomasės (ypač atliekinės, susidarančios gyvulininkystės ūkiuose) panaudojimą energijos gamybai. Tausaus vandens naudojimo ir jo kokybės užtikrinimo, dirvožemio, biologinės įvairovės išsaugojimo, oro taršos mažinimo ir kitos, su aplinkosauga susijusios priemonės ir būdai, pateikiami projekto aplinkosauginėje dalyje nepriklausomai nuo jo dydžio. Naudojimas mokslo ir konsultavimo paslaugomis taip pat prisideda prie aplinkosauginių tikslų įgyvendinimo.

Sprendžiant racionalaus žemės ir miškų naudojimo problemas, remiamos investicijos į melioracijos sistemų atnaujinimą, žemės konsolidaciją, miškų infrastruktūrą.

Siekiant išsaugoti buveinių ir paukščių apsaugai svarbias teritorijas yra remiamas natūralių ir pusiau natūralių pievų bei šlapynių tvarkymas sudarant sąlygas išlikti ypač retam paukščiui –meldinei nendrinukei.

2. Priemonės įgyvendinimas prisideda prie šių ES kaimo plėtros politikos prioritetų ir tikslinių sričių įgyvendinimo:

P.2. Visuose regionuose didinti visų žemės ūkio veiklų gyvybingumą ir konkurencingumą, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą:

– 2A: *visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų ūkiams restruktūrizuoti ir modernizuoti sudarymas, pirmiausia siekiant intensyvinti dalyvavimą rinkoje ir orientavimą, taip pat žemės ūkio įvairinimą.* Parama ūkiams, ypač smulkių ir vidutinių ūkių konkurencingumui didinti remiant investicijas į žemės ūkio valdų modernizavimą, kooperacijos plėtrą, žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (ar) plėtrą, žemės ir miškų ūkiui būtina infrastruktūrą ir aplinkosaugos tikslams pasiekti reikalingas pelno nesiekiančias investicijas, šiai tikslinei sričiai daugiausia įtakos turi pagal priemonę remiamos veiklos sritys: „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ (kodas 4.1), „Parama investicijoms, susijusioms su žemės ūkio produktų perdirbimu, rinkodara ir (arba) plėtra“ (kodas 4.2). Taip pat prie šios tikslinės srities įgyvendinimo prisideda remiama veikla „Parama investicijoms į žemės ūkio ir miškų infrastruktūrą“ (kodas 4.3), tuo tikslu remiant žemės ūkio valdų formavimą, gerinant ūkių struktūrą, žemės ūkio veiklai naudojamų laukų drenažo inžinerinės infrastruktūros atnaujinimą.

– 2C+: *miškininkystės ekonominės vertės didinimas ir miško plotų plėtra.* Šiai tikslinei sričiai daugiausiai įtakos turės priemonės veiklos, gerinančios miškų infrastruktūrą, sritis – „Parama investicijoms į žemės ūkio ir miškų infrastruktūrą“ (kodas 4.3). Tuo tikslu remiamas miško kelių įrengimas, rekonstrukcija.

P.3. Skatinti maisto tiekimo grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje:

– 3A: *pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimas geriau juos integruojant į žemės ūkio ir į maisto produktų grandinę per kokybės sistemas, žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, skatinant vietos rinkas ir trumpas tiekimo grandines, gamintojų grupes ir organizacijas bei tarpšakines organizacijas.* Prie šios tikslinės srities įgyvendinimo daugiausiai prisideda pagal priemonę remiamos šios veiklos sritys: „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ (kodas 4.1), „Parama investicijoms, susijusioms su žemės ūkio produktų perdirbimu, rinkodara ir (arba) plėtra“ (kodas 4.2). Tuo tikslu remiamos investicijos, kuriomis didinama žemės ūkio ir maisto produktų gamybos, perdirbimo bei rinkodaros pridėtinė vertė. Taip pat vystomos vietinės maisto produktų rinkos, įtraukiant į maisto grandinės organizavimą žemės ūkio ir maisto produktų gamintojus.

P.4. Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas:

– 4A: *biologinės įvairovės atkūrimas, išsaugojimas ir didinimas, įskaitant Natura 2000 vietas, teritorijas, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių, ūkininkauti skirtas gamtiniu požiūriu didelės vertės teritorijas, bei Europos kraštovaizdžius.* Prie šios tikslinės srities įgyvendinimo daugiausia prisideda pagal priemonę remiama veiklos sritis „Parama pelno nesiekiančioms investicijoms“ (kodas 4.4). Tuo tikslu remiamos investicijos skirtos biologinės įvairovės rūšims ir buveinėms išsaugoti, remiamas maldinės nendrinukės bei kitos laukinės faunos ir floros buveinių išsaugojimas.

P.5. Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios maisto ir miškininkystės sektoriuose:

– 5C: *atsinaujinančių energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimo bei naudojimo bioekonomikos tikslais palengvinimas.* Prie šios tikslinės srities įgyvendinimo daugiausia prisideda pagal priemonę remiama veiklos sritis: „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ (kodas 4.1). Tuo tikslu remiamos investicijos į pirminės žemės ūkio produkcijos gamybos procese susidarančių atliekų

panaudojimą biodujoms gaminti, įrengiant biodujų jėgaines, kuriose pagaminta šilumos ir elektros energija naudojama tik ūkio reikmėms tenkinti.

3. Priemonės indėlis siekiant ES kompleksinių tikslų:

Priemonė turi įtakos visiems ES kompleksiniams tikslams – inovacijų kūrimui, diegimui ir sklaidai, aplinkos išsaugojimui ir tvariai plėtrai, klimato kaitos švelninimui.

Inovacijų diegimas skatinamas gilinant suinteresuotų šalių, dirbančių žemės ir maisto ūkio sektoriuose, žinias, diegiant mokslo naujoves bei inovacijas. Inovacijos skatinamos remiant inovatyvius žemės ir maisto produktų gamybos, perdirbimo ir rinkodaros, pažangaus ūkininkavimo metodus ir technologijas. Parama teikiama investicijoms, padedančioms išsaugoti biologinę įvairovę ir mažinti aplinkos neigiamą įtaką klimato kaitai, taip pat investicijoms, susijusioms su aplinkosauga, skatinami aplinką tausojantys žemės ūkio produkcijos gamybos ir perdirbimo būdai, atsinaujinančių energijos šaltinių gamyba. Parama miškų infrastruktūrai gerinti prisidės prie visuotinai pripažintų darnaus miškų ūkio principų įgyvendinimo.

8.2.4.3. Taikymo sritis, paramos lygis, reikalavimus atitinkantys paramos gavėjai ir, jei tinkama, sumos arba paramos dydžio, kai reikia, suskirstyto pagal priemonės dalis ir (arba) veiksmų rūšį, skaičiavimo metodika. Kiekvienos rūšies veiksmui nurodomos tinkamos finansuoti išlaidos, tinkamumo sąlygos, taikytinos sumos ir paramos dydžiai ir principai, susiję su atrankos kriterijų nustatymu

8.2.4.3.1. 4.1 Parama investicijoms į žemės ūkio valdas

Pagalbinė priemonė:

- 4.1. Parama investicijoms į žemės ūkio valdas

8.2.4.3.1.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Žemės ūkio konkurencingumui didinti, gerinant žemės ūkio valdų ekonominės veiklos rezultatus ir aplinkosauginių tikslų įgyvendinimą, remiamos investicijos į žemės ūkio valdas, ypatingą dėmesį teikiant inovatyvioms investicijoms, skatinant žemės ūkio veikla užsiimančius subjektus kurti didesnę pridėtinę vertę turinčius produktus, taip sudarant sąlygas jiems integruotis į maisto tiekimo grandinę. Tuo tikslu parama skiriama investicijoms į savo žemės ūkio valdoje pagamintų ir (ar) užaugintų žemės ūkio produktų (išskyrus žvejybos ir akvakultūros produktus), išvardytų Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede, apdorojimą ir perdirbimą. Taip pat remiamos investicijos, skatinančios efektyvų išteklių naudojimą ir perėjimą prie klimato kaitai atsparių mažo anglies dioksido kiekio technologijų naudojimo žemės ūkio valdose.

Lietuvoje biomasės, kuri gali būti naudojama bioenergijos gamybos tikslams, potencialas yra pakankamas. Tačiau, siekiant efektyviau naudoti brandžios medienos išteklius, parama teikiama trumpos rotacijos želdiniams įveisti, taip sukuriant papildomą biomasės šaltinį energijai gaminti.

Parama teikiama:

- Žemės ūkio produktų gamybai, įskaitant paramą pirmą kartą besikuriantiems jauniems ūkininkams, siekiantiems atitikti ES standartus, ir eksperimentiniams, mokomiejiems ir bandymų ūkiams (EMB ūkiams),

- Valdoje pagamintiems ir (arba) užaugintiems žemės ūkio produktams apdoroti, perdirbti ir patiekti rinkai;
- Biodujų gamybai iš gyvulininkystės ūkyje susidarančių atliekų. Pagamintos biodujos, šilumos ir elektros energija naudojama tik valdos reikmėms;
- Trumpos rotacijos želdiniams įveisti.

Veiklos sritimi tiesiogiai prisidedama prie 2A, 3A ir 5C tikslinių sričių įgyvendinimo, didinant ūkių konkurencingumą, skatinant maisto grandinės organizavimą ir efektyvų išteklių naudojimą – remiant inovatyvius projektus, kuriais žemės ūkio valdose diegiamos investicijos ir pažangios technologijos. Siekiant atitikti ES standartus, remiami pirmą kartą įsikuriantys jaunieji ūkininkai suteikiant jiems 24 mėnesių laikotarpį šiems standartams įgyvendinti. Siekiant skatinti žemės ūkio veiklos subjektus sparčiau įgyvendinti mokslo pasiekimus žemės ūkio sektoriuje, remiamos investicijos į eksperimentinius, mokomuosius ir bandymų ūkius.

Lietuvoje išskiriama 17 eksperimentinių, mokomųjų ir bandomųjų (EMB) ūkių. Vieni iš jų yra mokslo ir studijų institucijų EMB ūkiai, kaip žemės ūkio valdų valdytojai, kuriuose atliekami augalininkystės ir gyvulininkystės eksperimentai, demonstraciniai bandymai, vyksta žinių perdavimas. Kiti ūkiai yra akcinės ir uždarnosios akcinės bendrovės, valdomos Žemės ūkio ministerijos. Tokių ūkių veikla orientuota į inovatyvią žemės ūkio gamybą, kur jungiant žemės ūkio mokslo, verslo ir konsultavimo institucijų infrastruktūrą ir kompetencijas, sudaromos galimybės išbandyti, demonstruoti bei perteikti žemdirbiams naujausius mokslo pasiekimus, žinias, technologijas bei inovacijas. EMB ūkiai, atitinkantys ūkininko apibrėžimą ir kitas, pareiškėjams nustatytas tinkamumo sąlygas, galės dalyvauti M04 priemonės veiklos srityje 4.1. „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“. EMB ūkiai taip pat gali dalyvauti priemonių M01 ir M16 veiklose.

Pagal veiklos sritį taip pat numatoma įgyvendinti kolektyvines investicijas ar integruotus projektus su priemone „Bendradarbiavimas“.

8.2.4.3.1.2. Paramos rūšis

Investicinė parama, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas.

Atlikus *ex-ante* vertinimą dėl finansinių priemonių įgyvendinimo, gali būti teikiama finansinių priemonių parama.

8.2.4.3.1.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamento (ES) Nr. 1306/2013, 30 straipsnis;
Reglamento (ES) Nr. 1307/2013, 4 straipsnis.

8.2.4.3.1.4. Paramos gavėjai

Ūkininkai (fiziniai ir juridiniai asmenys) ar jų grupės, užsiimantys žemės ūkio veikla.

8.2.4.3.1.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Išlaidos, atitinkančios Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 45 straipsnį, Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 6 straipsnį ir Reglamento (ES) Nr. 807/2014 13 straipsnį.

1. Nekilnojamojo turto statybos ir (arba) gerinimo išlaidos;
2. Naujų įrenginių ir (arba) įrangos (įskaitant technikos) pirkimo arba išperkamosios, finansinės nuomos išlaidos, neviršijančios to turto rinkos vertės;
3. Investicijos į nematerialųjį turtą;
4. Daugiamečių augalų įsigijimas ir jų sodinimas;
5. Bendrosios išlaidos.

Žemės ūkio gamybos teisių, teisių į išmokas, gyvūnų bei vienmečių augalų įsigijimas ir tų augalų sodinimas nefinansuojamas.

8.2.4.3.1.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje;
2. Parama neteikiama pareiškėjams, dalyvaujantiems priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srityje „Parama smulkiesiems ūkiams“ (kodas 6.3) (Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1305/2013, 19 str. (1) (a) (iii) dalyje nurodytoje veiklos srityje);
3. Investicijos turi pagerinti bendrus žemės ūkio valdos veiklos rezultatus (taikomos naujos technologijos, didėja žemės ūkio augalų derlingumas ir gyvūnų produktyvumas, gerėja žemės ūkio produktų kokybė, mažinamas neigiamas poveikis aplinkai, didinamas pelnas ir kt.);
4. Pateikiamas verslo planas, kuriame pareiškėjas įrodo ūkio subjekto atitikimą VI nustatytiems ekonominio gyvybingumo kriterijams (netaikoma veisiant trumpos rotacijos želdinius ir biodujų gamybai);
5. Parama skiriama ūkiams, kurių ekonominis dydis, išreikštas standartinės produkcijos (SP) verte, yra didesnis kaip 8 000 Eur;
6. Parama teikiama ūkiams, kurie iki paramos paraiškos pateikimo ne trumpiau kaip 1 metus užsiima žemės ūkio veikla;
7. Pajamos iš žemės ūkio veiklos per 1 metus iki paramos paraiškos pateikimo turi sudaryti ne mažiau kaip 50 proc. ūkio subjekto pajamų;
8. Parama teikiama Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priedo produktų (išskyrus žvejybos ir akvakultūros produktus) gamybai, ir valdoje pagamintiems produktams apdoroti ir (arba) perdirbti. Apdorojimo ir perdirbimo proceso metu gautas galutinis produktas turi būti iš Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede nurodytųjų produktų;
9. Parama teikiama jauniems ūkininkams, asmenims, kurie paraiškos pateikimo metu yra ne vyresni kaip 40 metų amžiaus, turi reikiamų profesinių įgūdžių bei kompetencijos ir pirmą kartą įsisteigia žemės ūkio valdoje kaip tos valdos valdytojas, už investicijas, daromas siekiant atitikti Europos Sąjungos (ES) standartus, taikomus žemės ūkio gamybai, įskaitant darbo saugos standartus. Parama teikiama ilgiausiai 24

mėn. nuo įsisteigimo dienos.

10. Trumpos rotacijos želdiniai, kurie apibrėžti reglamento Nr. 1307/2013 4 straipsnio (k) dalyje ir kurių laikotarpis tarp dviejų kirtimų yra ne ilgesnis kaip 5 metai, turi būti sodinami žemės ūkio naudmenose (ŽŪN), laikantis ŽŪN geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės (GAAB) reikalavimų, tačiau jie negali būti sodinami „Natura 2000“ vietovėse. Trumpos rotacijos želdiniais apželdinamas plotas turi būti ne mažesnis kaip 1 ha ŽŪN. Trumpos rotacijos želdiniams priskiriami: gluosnis, karklas (*Salix spp.*); baltalksnis (*Alnus incana L.*); tuopa, drebulė ir dirbtiniai jų rūšių hibridai (*Populus spp.*).

11. Veisiant trumpos rotacijos želdinius pareiškėjas turi pateikti želdinių įveisimo energetiniais tikslais projektą, kuriame turi būti numatyta, kad nebus daroma žala drenažo sistemai.

12. Parama biodujų gamybai:

12.1. parama teikiama biodujoms iš gyvulininkystės ūkyje susidarančių atliekų gaminti;

12.2. iš biodujų kogeneracinėse elektrinėse gali būti gaminama šilumos ir elektros energija, tačiau sunaudotos šilumos energijos dalis turi sudaryti ne mažiau kaip 50 proc. visos pagamintos energijos;

12.3. biodujos, šilumos ir elektros energija gaminama tik valdos reikmėms;

12.4. biodujų gamybai naudojamas gyvulių ir paukščių mėšlas ir (arba) kitos biologiškai skaidžios atliekos.

8.2.4.3.1.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

Siekiant tikslesnės projekto atitikties veiklos srities tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams bei proporcingumo veiksmo dydžiui principo taikymo, ypatingas dėmesys skiriamas gyvulininkystės, sodininkystės, uogininkystės, daržininkystės veiklai, smulkiems ir vidutiniams ūkiams modernizuoti ir inovacijoms taikyti. Prioritetas taip pat teikiamas pareiškėjams, kurių projektuose numatytos priemonės ir būdai aplinkosaugos problemoms spręsti (pvz. susiję su gyvūninės kilmės atliekų tvarkymu, atsinaujinančių energetinių išteklių naudojimu, vandens ir dirvožemio taršos mažinimu), įskaitant konsultavimąsi ir/ar dalyvavimą mokymuose aplinkosaugos srities klausimais.

* *Atrankos kriterijų sąrašas nustatytas veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.*

8.2.4.3.1.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

1. Paramos intensyvumas, kai vykdoma žemės ūkio produktų gamyba, įskaitant biodujų gamybą ir trumpos rotacijos želdinių įveisimą:

1.1. Paramos intensyvumas gyvulininkystės, įskaitant biodujų gamybą, sektoriuje - 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo). Paramos intensyvumas gali būti diferencijuojamas pagal ūkio dydį, atsižvelgiant į turimą gyvulių skaičių, nuo 50 iki 40 proc. tinkamų finansuoti išlaidų;

1.2. Paramos intensyvumas augalininkystės sektoriuje ir trumpos rotacijos želdiniams - 40 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo). Paramos intensyvumas gali būti diferencijuojamas pagal ūkio dydį, atsižvelgiant į valdomą ŽŪN plotą, nuo 40 iki 30 proc. tinkamų finansuoti išlaidų;

1.3. Paramos intensyvumas sodininkystės, uogininkystės ir daržininkystės sektoriuose - 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo);

1.4. Paramos intensyvumas nustatytas 1.1 – 1.3 papunkčiuose gali būti padidintas 20 proc. punktų:

- 1.4.1. jaunesiems ūkininkams, jaunesniems negu 40 metų, turintiems reikiamų profesinių žinių ir kompetencijos, ir įsikūrusiems penkerių metų laikotarpiu iki paraiškos pateikimo;
- 1.4.2. pareiškėjams, ūkininkaujantiems mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse ir (arba) vietovėse, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių;
- 1.4.3. kolektyvinėms investicijoms ir integruotiems projektams;
- 1.4.4. veiksmams, vykdomiems įgyvendinant EIP;
- 1.4.5. investicijoms į ekologinį ūkininkavimą (tik gyvulininkystės, daržininkystės, sodininkystės ir daržininkystės sektoriuose);

2. Paramos intensyvumas, kai vykdomas valdoje pagamintų ir (ar) užaugintų žemės ūkio produktų apdirbimas, perdirbimas ir pateikimas rinkai:

2.1. Paramos intensyvumas - 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo).

2.2. Paramos intensyvumas nustatytas 2.1. papunktyje gali būti padidintas 20 proc. punktų veiksmams, vykdomiems įgyvendinant EIP.

3. Paramos intensyvumas visais atvejais negali viršyti 70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo).

8.2.4.3.1.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.4.3.1.9.1. *Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika*

-

8.2.4.3.1.9.2. *Klimato kaitos švelninimo veiksmai*

-

8.2.4.3.1.9.3. *Bendras priemonės vertinimas*

-

8.2.4.3.1.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

Siekiant išvengti dvigubo finansavimo arba kompensacijų permokų toms pačioms investicijoms, remiamoms pagal I BŽŪP ramstį, parama pagal 4.1 veiklos sritį nebus teikiama. Mokėjimo agentūra turimoje projektų duomenų informacinėje bazėje patikrins projektą pagal pareiškėją, investicijų rūšį, projekto įgyvendinimo vietą.

8.2.4.3.1.11. Informacija apie konkretų veiksma

Negamybinių investicijų apibrėžimas

-

Kolektyvinio investavimo apibrėžimas

Kolektyvinės investicijos – žemės ūkio kooperatyvų įgyvendinamos investicijos, kurių rezultatais bendrai naudojasi investuojančiojo kooperatyvo nariai.

Integruotų projektų apibrėžimas

Integruotas projektas - projektas, kurio įgyvendinimas apima ne mažiau kaip dvi skirtingas Programos priemonės, kurių viena yra 4 priemonė (4.1 veiklos sritis), kai paramos gavėjas yra tas pats ir veiklų įgyvendinimas kartu duoda aukštesnę vertę galutiniam rezultatui, nei tas rezultatas, kuris būtų gaunamas, jei veiklos būtų vykdomos atskirai.

Tinkamų finansuoti „Natura 2000“ teritorijų ir kitų reikalavimus atitinkančių didelės gamtinės vertės vietovių apibrėžtis ir nustatymas

-

Paramos nukreipimo ūkiams pagal SSGG analizę, atliktą atsižvelgiant į Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 5 straipsnio 2 dalyje nurodytą prioritetą, aprašymas

Parama pagal priemonės veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ skiriama ūkiams, kurių ekonominis dydis, išreikštas standartinės produkcijos (SP) verte, yra didesnis kaip 8 000 EUR. Taikant projektų pirmumo atrankos kriterijus parama orientuojama į smulkius ir vidutinius ūkius, gyvulininkystės, sodininkystės, uogininkystės ir daržininkystės sektorius. Taip pat paramos orientavimas į smulkius ir vidutinius ūkius vykdomas suteikiant šiems ūkiams, veikiantiems gyvulininkystės, sodininkystės, uogininkystės ir daržininkystės sektoriuose, didesnio intensyvumo paramą.

Sąjungos teisės aktais nustatytų naujų reikalavimų, siekiant patenkinti sąlygas, pagal kurias parama gali būti teikiama pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 17 straipsnio 6 dalį, sąrašas

-

Jei tinkama, informacija apie būtinuosius energijos vartojimo efektyvumo standartus, nurodytus Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 13 straipsnio c punkte

-

Jei tinkama, Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 13 straipsnio e punkte nurodytų ribų apibrėžtis

-

8.2.4.3.2. 4.2 Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir plėtrą

Pagalbinė priemonė:

- 4.2. Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą / rinkodarą ir (arba) plėtojimą

8.2.4.3.2.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Paramą teikiant Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede išvardytiems žemės ūkio produktams, išskyrus žvejybos ir akvakultūros produktus, perdirbti, rinkodarai ir (ar) plėtrai skatinamas didesnės pridėtinės vertės produktų kūrimas ir jų eksportas. Ši parama prisideda prie žemės ir maisto ūkio sektoriaus konkurencingumo didinimo, užtikrina inovacijų diegimą, gerina žemės ūkio ir maisto produktų kokybę, didina jų pridėtinę vertę ir gerina rinkodarą. Naujų technologijų diegimas užtikrina efektyvesnę gamybą mažinant gamybos sąnaudas ir skatinant aplinkosaugą, sudaro sąlygas ūkio subjektams įgyti konkurencinį pranašumą Lietuvoje ir užsienio šalyse. Didėjanti ekologiškų produktų paklausa ir auganti pirminė jų gamyba sudaro palankias sąlygas plėsti ekologinės produkcijos perdirbimą. Todėl atsiranda būtinybė investuoti į ekologiškos produkcijos perdirbimą, remiant modernių perdirbimo technologijų diegimą, gerinant ekologiškos produkcijos rinkodarą.

Parama skiriama žemės ūkio produktams perdirbti, inovacijoms, naujoms technologijoms bei procesams diegti siekiant sukurti naujus ir (arba) aukštesnės pridėtinės vertės, geresnės kokybės produktus; žemės ūkio produktų rinkodarai, ypač susijusiai su naujomis rinkomis, trumpomis tiekimo grandinėmis ir (arba) plėtrai.

Žemės ūkio produktų perdirbimas - veikla, kurios metu pakeičiama žemės ūkio produktų pirminė fizinė ir (ar) cheminė sudėtis.

Žemės ūkio produktų rinkodara - žemės ūkio produktų supirkimas, surinkimas, paruošimas realizacijai, sandėliavimas, etikečių klijavimas, apdirbimas, rūšiavimas, pakavimas ir pardavimas.

Veiklos sritimi tiesiogiai prisidedama prie 2A, 3A tikslinių sričių įgyvendinimo, remiant investicijas į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (ar) plėtrą.

8.2.4.3.2.2. Paramos rūšis

Investicinė parama, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas.

Atlikus *ex-ante* vertinimą dėl finansinių priemonių įgyvendinimo, gali būti teikiama finansinių priemonių parama.

8.2.4.3.2.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamento (ES) Nr. 1306/2013, 30 straipsnis;

Reglamento (ES) Nr. 1303/2013, 65 straipsnis.

Reglamentas (ES) Nr. 1407/2013 dėl Sutarties veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo nereikšmingai (*de minimis*) pagalbai.

8.2.4.3.2.4. Paramos gavėjai

Juridiniai asmenys, užsiimantys žemės ūkio produktų perdirbimu ir (ar) rinkodara.

8.2.4.3.2.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Išlaidos, atitinkančios Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 45 straipsnį, Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 6 straipsnį ir Reglamento (ES) Nr. 807/2014 13 straipsnį.

1. Nekilnojamojo turto statybos, ir (arba) gerinimo išlaidos;
2. Naujų įrenginių ir (ar) įrangos (įskaitant techniką), pirkimo ar išperkamosios, finansinės nuomos išlaidos, neviršijančios šio turto rinkos vertės;
3. Investicijos į nematerialųjį turtą;
4. Bendrosios išlaidos.

8.2.4.3.2.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.
2. Investicijos turi pagerinti bendrus ūkio subjekto veiklos rezultatus (taikomos naujos technologijos, gerinama žemės ūkio ir maisto produktų kokybė, plečiamos pardavimų rinkos, mažinamas neigiamas poveikis aplinkai, didinamas pelnas ir t.t.).
3. Pateikiamas verslo planas, kuriame pareiškėjas įrodo ūkio subjekto atitiktį VĮ nustatytiems ekonominio gyvybingumo kriterijams.
4. Parama teikiama Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede išvardytiems produktams, išskyrus žvejybos ir akvakultūros produktus, perdirbti, rinkodarai ir (ar) plėtrai. Galutinis produktas gali būti ir ne nurodytas Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede, tačiau skirtas maistui ir (ar) pašarams. Parama šiuo atveju yra skiriama nepažeidžiant nereikšmingos (*de minimis*) valstybės pagalbos reglamento Nr. 1407/2013 nuostatų.
5. Parama neteikiama kaime registruotoms ir veiklą vykdančioms labai mažoms ir mažoms įmonėms, kai galutinis produktas nėra nurodytas Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede.
6. Pareiškėjas užsiima žemės ūkio produktų perdirbimu ir (ar) rinkodara ne trumpiau kaip 1 metus iki paramos paraiškos pateikimo.
7. Pajamos iš žemės ūkio produktų perdirbimo ir (arba) rinkodaros per 1 metus iki paramos paraiškos pateikimo turi sudaryti ne mažiau kaip 50 proc. ūkio subjekto pajamų.

8.2.4.3.2.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

Vykdamas projektų atranką, siekiama tikslesnės projekto atitikties veiklos srities tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams bei proporcingumo veiksmo dydžiui principo taikymo, ypatingas dėmesys skiriamas naujų, inovatyvių, ekologiškų produktų gamybai.

* *Atrankos kriterijų sąrašas nustatytas veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.*

8.2.4.3.2.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

1. Paramos intensyvumas - 40 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo). Paramos intensyvumas gali būti diferencijuojamas pagal įmonės dydį nuo 40 iki 20 proc. tinkamų finansuoti išlaidų.

2. Gaminantiems ekologiškus žemės ūkio produktus paramos intensyvumas - 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (kai po projekto įgyvendinimo visu kontrolės laikotarpiu įsipareigojama perdirbti tik sertifikuotą ekologišką žaliavą) (išskyrus atvejus kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo). Paramos intensyvumas gali būti diferencijuojamas pagal įmonės dydį nuo 50 iki 30 proc. tinkamų finansuoti išlaidų.

3. Paramos intensyvumas, nustatytas 1 ir 2 punktuose gali būti padidintas 20 proc. punktų veiksmams, vykdomiems įgyvendinant EIP arba susijusiems su gamintojų organizacijų susijungimu.

4. Visais atvejais paramos lygis negali viršyti 70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo).

8.2.4.3.2.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.4.3.2.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.4.3.2.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.4.3.2.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.4.3.2.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

Siekiant išvengti dvigubo finansavimo arba kompensacijų permokų toms pačioms investicijoms, remiamoms pagal I BŽŪP ramstį, parama pagal 4.2 veiklos sritį nebus teikiama. Mokėjimo agentūra turimoje projektų duomenų informacinėje bazėje patikrins projektą pagal pareiškėją, investicijų rūšį, projekto įgyvendinimo vietą.

8.2.4.3.2.11. Informacija apie konkretų veiksmą

Negamybinių investicijų apibrėžimas

-

Kolektyvinio investavimo apibrėžimas

-

Integruotų projektų apibrėžimas

-

Tinkamų finansuoti „Natura 2000“ teritorijų ir kitų reikalavimus atitinkančių didelės gamtinės vertės vietovių apibrėžtis ir nustatymas

-

Paramos nukreipimo ūkiams pagal SSGG analizę, atliktą atsižvelgiant į Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 5 straipsnio 2 dalyje nurodytą prioritetą, aprašymas

-

Sąjungos teisės aktais nustatytų naujų reikalavimų, siekiant patenkinti sąlygas, pagal kurias parama gali būti teikiama pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 17 straipsnio 6 dalį, sąrašas

-

Jei tinkama, informacija apie būtinuosius energijos vartojimo efektyvumo standartus, nurodytus Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 13 straipsnio c punkte

-

Jei tinkama, Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 13 straipsnio e punkte nurodytų ribų apibrėžtis

-

8.2.4.3.3. 4.3.1 Parama žemės konsolidacijai

Pagalbinė priemonė:

- 4.3. Parama investicijoms į su žemės ūkio ir miškininkystės plėtra, modernizavimu ar pritaikymu susijusią infrastruktūrą

8.2.4.3.3.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Lietuvoje dirbamos žemės sklypų struktūra yra įvairi, atskiri žemės sklypai dažnai maži, o viename ūkyje esantys dirbamos žemės sklypai nutolę vienas nuo kito (fragmentiški). 2010 m. Lietuvos žemės ūkio surašymo duomenimis, Lietuvoje daugiausiai yra ūkių, kurių plotas yra nuo 2 iki 9,9 ha dydžio (124 730 ūkių), ir tai sudaro apie 62 proc. visų (199 910) ūkių skaičiaus. Vidutinis ūkio dydis – 13,7 ha. Vidutinis privačios žemės ūkio paskirties žemės sklypo plotas – 2,4 ha. Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą Nacionalinę žemės konsolidacijos strategiją žemės valdų fragmentacija būdinga visai valstybės teritorijai. Pagal šią strategiją nustatytas siektinas vidutinis ūkio dydis yra 20 ha.

Remiami žemės konsolidacijos projektai, kuriais siekiant padidinti darbo našumą bei sumažinti gamybos išlaidas formuojamos kompaktiškos žemės ūkio valdos ir gerinama ūkių struktūra, fiziškai pakeičiant esamų žemės sklypų konfigūraciją ir dydį, pertvarkant natūralias žemės sklypų ribas (gyvatvores, griovius, kanalus ir kt.) bei sutvarkant viešąsias erdves ir viešąją infrastruktūrą. Žemės konsolidacijos projektuose taip pat numatomi reikalingi privažiavimo keliai, suformuojami aplinkosauginiams tikslams įgyvendinti reikalingi žemės plotai bei įgyvendinami kiti su kaimo plėtros politikos įgyvendinimu susiję tikslai ir uždaviniai.

Investicijomis į žemės ūkio valdų struktūros gerinimą prisidedama prie 2A tikslinės srities įgyvendinimo.

8.2.4.3.3.2. Paramos rūšis

Investicinė parama.

8.2.4.3.3.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Lietuvos Respublikos žemės įstatymas.

Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas.

Lietuvos Respublikos vandens įstatymas.

Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymo, 1 ir 3 straipsniai.

8.2.4.3.3.4. Paramos gavėjai

Veiklos sritį įgyvendina vienintelis pareiškėjas - Valstybės įmonė Valstybės žemės fondas. Šiai valstybės įmonei žemės konsolidacijos projekto organizatoriaus funkcija yra nustatyta Lietuvos Respublikos žemės įstatymo 49 straipsnio 1 dalyje.

Veikla įgyvendinama nepažeidžiant LR viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų.

8.2.4.3.3.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

1. Žemės konsolidacijos projekto įgyvendinimas (įskaitant natūralių žemės sklypų ribų pertvarkymą, viešųjų erdvių ir viešosios infrastruktūros sutvarkymą);
2. Žemės konsolidacijos projekto rengimo darbai;
3. Žemės konsolidacijos projekto žemės vertinimo plano parengimas;
4. Žemės konsolidacijos projekto viešo svarstymo ir derinimo organizavimo išlaidos;
5. Bendrosios išlaidos.

8.2.4.3.3.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje;
2. Pertvarkomi žemės sklypai turi būti kaimo gyvenamojoje vietovėje;
3. Žemės konsolidacijos projekte dalyvauja ne mažiau kaip 5 žemės sklypų savininkai ar valstybinės žemės patikėtiniai;
4. Žemės konsolidacijos projekto teritorijos plotas turi būti ne mažesnis kaip 100 ha;
5. Žemės konsolidacijos projekto teritorijoje turi būti numatyti viešųjų erdvių ir (arba) viešosios infrastruktūros tvarkymo darbai, susiję su konsolidacijos tikslais.

8.2.4.3.3.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

Vykdamas projektų atranką siekiama tikslesnės projekto atitikties veiklos srities tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo bei proporcingumo veiksmo dydžiui principo taikymo. Taip pat prioritetas skiriamas projektams, kuriuose numatoma daugiau aplinkosaugos problemų sprendinių.

* Atrankos kriterijų sąrašas nustatytas veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.

8.2.4.3.3.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

Paramos intensyvumas – 100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo).

Viešosios paramos suma vienam projektui - 400 tūkst. Eur (išskyrus atvejus kai prašoma mažesnės paramos sumos).

Paramos gavėjas gali prašyti, kad Mokėjimo agentūra sumokėtų avansą, kuris sudarytų iki 50 % su investicijomis susijusios viešosios pagalbos.

1 ha konsolidacijos įkainis neviršija viršutinių ribų, nustatytų *veiklos srities veiklos įgyvendinimo taisyklėse*.

8.2.4.3.3.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.4.3.3.9.1. *Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika*

1. Kartotinis žemės konsolidacijos projekto finansavimas toje pačioje teritorijoje.
2. Žemės ūkio veiklos pertvarkytoje žemės valdoje suintensyvėjimas, turintis poveikį aplinkai.

8.2.4.3.3.9.2. *Klimato kaitos švelninimo veiksmai*

1. Patikra valstybinėse planavimo dokumentų, kuriose saugomi žemės konsolidacijos projektai, sistemose.
2. Nacionalinės teisės aktų nustatyta tvarka atliekamas poveikio aplinkai vertinimas.

8.2.4.3.3.9.3. *Bendras priemonės vertinimas*

-

8.2.4.3.3.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

-

8.2.4.3.3.11. Informacija apie konkretų veiksmą

Negamybinių investicijų apibrėžimas

-

Kolektyvinio investavimo apibrėžimas

-

Integruotų projektų apibrėžimas

-

Tinkamų finansuoti „Natura 2000“ teritorijų ir kitų reikalavimus atitinkančių didelės gamtinės vertės vietovių apibrėžtis ir nustatymas

-

Paramos nukreipimo ūkiams pagal SSGG analizę, atliktą atsižvelgiant į Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 5 straipsnio 2 dalyje nurodytą prioritetą, aprašymas

-

Sąjungos teisės aktais nustatytų naujų reikalavimų, siekiant patenkinti sąlygas, pagal kurias parama gali būti teikiama pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 17 straipsnio 6 dalį, sąrašas

-

Jei tinkama, informacija apie būtinuosius energijos vartojimo efektyvumo standartus, nurodytus Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 13 straipsnio c punkte

-

Jei tinkama, Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 13 straipsnio e punkte nurodytų ribų apibrėžtis

-

8.2.4.3.4. 4.3.2 Parama žemės ūkio vandentvarkai

Pagalbinė priemonė:

- 4.3. Parama investicijoms į su žemės ūkio ir miškininkystės plėtra, modernizavimu ar pritaikymu susijusią infrastruktūrą

8.2.4.3.4.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Remiamas lauko drenažo inžinerinės infrastruktūros atnaujinimas, kuris padeda išsaugoti dirvožemio kokybę ir gerina žemės ūkio ir alternatyvios veiklos sąlygas, lemiančias ekonominius ir socialinius pokyčius, nukreiptus į žemės ūkio gamybos racionalumą bei kaimo gyventojų gyvenimo kokybės gerinimą, kartu išsaugant ir gausinant kaimo gamtinį, materialųjį paveldą, taip pat apsaugant kaimo gyventojų turtą ir aplinką. Parama taip pat skiriama lauko drenažo sistemoms pritaikyti pagal joms keliamus aplinkosauginius reikalavimus, vietinės reikšmės vidaus keliams rekonstruoti bei nutiesti ir ariamai žemei nukalkinti pagal projektą.

Veiklos sritimi prisidedama prie 2A tikslinės srities įgyvendinimo, investicijomis į žemės ūkio valdų struktūros gerinimą vystant žemės ūkiui būtiną infrastruktūrą.

8.2.4.3.4.2. Paramos rūšis

Investicinė parama, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas.

8.2.4.3.4.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

-

8.2.4.3.4.4. Paramos gavėjai

1. Viešieji juridiniai asmenys (savivaldybės, melioracijos sistemų naudotojų asociacijos);
2. Fizinį ir (ar) juridinių asmenų grupė, veikianti pagal jungtinės veiklos sutartį, kurių nuosavybės teise priklausančios žemės ribos sutampa su konkrečios (rekonstruojamos) sausinimo sistemos(-ų) ribomis.

8.2.4.3.4.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

1. Nekilnojamojo turto statybos, ir (arba) gerinimo išlaidos. Kalkinimo išlaidos yra tinkamos tik tuo atveju, kai kalkinimas yra vienkartinis veiksmas viso projekto eigoje ir jo išlaidos neviršija 10 proc. visų tinkamų projekto išlaidų;
2. Naujų įrenginių ir (ar) įrangos pirkimo arba išperkamosios ar finansinės nuomos išlaidos, neviršijančios šio turto rinkos vertės;
3. Vidaus kelių, naudojamų juridinių ir (ar) fizinių asmenų reikmėms, rekonstrukcijos bei įrengimo išlaidos;

4. Bendrosios išlaidos.

8.2.4.3.4.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.
2. Projekte numatoma rekonstruoti statinius, kurie yra Melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitoje (reikalavimas netaikomas vietinės reikšmės vidaus keliams).
3. Statiniai ir įrenginiai, kurių nusidėvėjimas mažesnis nei 45 proc., nerekonstruojami (reikalavimas netaikomas vietinės reikšmės vidaus keliams).
4. Vidaus reikšmės keliams, t. y. juridinių ir (ar) fizinių asmenų reikmėms naudojamiems keliams (privažiavimo prie hidrotechninių įrenginių, ribotų teritorijų ir visiems kitiems keliams, nepriskirtiems viešiesiems keliams) skiriama ne daugiau kaip 25 proc. lėšų nuo bendros projekto vertės.
5. Pareiškėjas su paraiška pateikia Aplinkos apsaugos agentūros atrankos išvadą dėl numatomo įgyvendinti projekto planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo.
6. Projektai turi būti įvertinti pagal Bendrosios vandens politikos direktyvos 2000/60/EB 4.7 straipsnį, tinkamai atsižvelgiant į suminį poveikį, ir turi būti pasiūlytos reikiamos švelninančios priemonės.

8.2.4.3.4.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

Vykdam projektų atranką siekiama tikslesnės projekto atitikties veiklos srities tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams bei proporcingumo veiksmo dydžiui principo taikymo.

* Atrankos kriterijų sąrašas nustatytas veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.

8.2.4.3.4.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

Paramos intensyvumas - 80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo).

8.2.4.3.4.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.4.3.4.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.4.3.4.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.4.3.4.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.4.3.4.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

-

8.2.4.3.4.11. Informacija apie konkretų veiksma

Negamybinių investicijų apibrėžimas

-

Kolektyvinio investavimo apibrėžimas

-

Integruotų projektų apibrėžimas

-

Tinkamų finansuoti „Natura 2000“ teritorijų ir kitų reikalavimus atitinkančių didelės gamtinės vertės vietovių apibrėžtis ir nustatymas

-

Paramos nukreipimo ūkiams pagal SSGG analizę, atliktą atsižvelgiant į Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 5 straipsnio 2 dalyje nurodytą prioritetą, aprašymas

-

Sąjungos teisės aktais nustatytų naujų reikalavimų, siekiant patenkinti sąlygas, pagal kurias parama gali būti teikiama pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 17 straipsnio 6 dalį, sąrašas

-

Jei tinkama, informacija apie būtinuosius energijos vartojimo efektyvumo standartus, nurodytus Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 13 straipsnio c punkte

-

Jei tinkama, Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 13 straipsnio e punkte nurodytų ribų apibrėžtis

-

8.2.4.3.5. 4.3.3 Parama miškų infrastruktūrai gerinti

Pagalbinė priemonė:

- 4.3. Parama investicijoms į su žemės ūkio ir miškininkystės plėtra, modernizavimu ar pritaikymu susijusią infrastruktūrą

8.2.4.3.5.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Miško kelių tinklas Lietuvoje yra tankus, tačiau jų būklė nėra tinkama. Lietuvoje miško kelių yra 39 tūkst. km (tankumas – apie 18 km/1000 ha), iš jų su žvyro danga ar geresnių (tinkamų naudoti ištisus metus) tinklas yra nepakankamas – tik 3 tūkst. km. Parama pagal šią veiklos sritį bus teikiama tik gerinti priėjimą prie miško žemės privačiuose ir valstybiniuose miškuose, plėtojant esamus ir įrengiant naujus miško kelius. Ypač didelis investicijų poreikis miško infrastruktūrai yra privačiuose miškuose. Tinkamai įrengtų miško kelių neretai trūksta ir perteklinio drėgnumo miškuose, kurie sudaro apie 42 % visų miškų ir, kuriose be šios infrastruktūros labai išauga medienos ruošos kaštai, kartu didėja neigiamas poveikis patiems miškams ir jų ekosistemoms. Sprendžiant perteklinės drėgmės problemą, miško keliai didelio drėgnumo teritorijose turi būti įrengiami ar rekonstruojami kartu su kitais įrenginiais (grioviais, pralaidomis, nuovažomis, tiltais ir kt.), neįrenginėjant miško žemės sausinimo sistemų. Todėl siekiant pagerinti miškų ūkio infrastruktūrą, remiamos investicijos valstybiniuose ir privačiuose miškuose, susijusios su miško kelių tiesimu ir rekonstrukcija, bei kitų, su miško keliais susijusių, įrenginių (grioviai, pralaidos, nuovažos, tiltai ir pan.) įrengimu ir rekonstrukcija. Siekiant išsaugoti bioįvairovę miškuose, ypač „Natura 2000“ teritorijose, ir pelkėse, miško žemės sausinimo sistemų įrengimui arba atnaujinimui parama neteikiama. Veiklos sritimi prisidedama prie 2C tikslinės srities įgyvendinimo, remiant investicijas į miškininkystei būtiną infrastruktūrą.

8.2.4.3.5.2. Paramos rūšis

Investicinė parama, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas.

8.2.4.3.5.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamentas (ES) Nr. 1407/2013 dėl Sutarties veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo nereikšmingai (*de minimis*) pagalbai.

8.2.4.3.5.4. Paramos gavėjai

1. Miško valdytojai;
2. Miško valdytojų grupės (fizinių ir (ar) juridinių asmenų grupės).

8.2.4.3.5.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Išlaidos, atitinkančios Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 45 straipsnį, Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 6

straipsnį ir Reglamento (ES) Nr. 807/2014 13 straipsnį.

1. Miško kelių įrengimo ir (ar) rekonstrukcijos išlaidos ir kitų su miško keliais susijusių įrenginių (statinių) įrengimo (grioviai, pralaidos, nuovažos, tiltai ir kt.) (statybos) ir (ar) atnaujinimo išlaidos;
2. Vidinės miškotvarkos projekto parengimo ir (ar) tikslinimo išlaidos;
3. Bendrosios išlaidos.

8.2.4.3.5.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.
2. Numatomi įrengti ir (ar) rekonstruoti miško keliai ir susiję įrenginiai (jei pastariesiems prašoma paramos) suprojektuoti vidinės miškotvarkos projekte.
3. Pateikiamas infrastruktūros įrengimo techninis projektas, kai toks projektas yra privalomas pagal teisės aktų reikalavimus.
4. Parama miško žemės sausinimo sistemoms įrengti ar jas atnaujinti neteikiama.

8.2.4.3.5.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

Vykdamy projektų atranką siekiama tikslesnės projekto atitikties veiklos srities tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams bei proporcingumo veiksmo dydžiui principo taikymo, ypatingą dėmesį teikiant miško savininkų kooperatyvų ir privačių miškų savininkų projektams, taip pat miškų infrastruktūros įrengimo ar atnaujinimo projektams perteklinio drėgnumo (L ir U hidrotopo) augavietėse.

* Atrankos kriterijų sąrašas nustatytas veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.

8.2.4.3.5.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

Paramos intensyvumas – 80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo).

Viešosios paramos suma vienam projektui - 200 tūkst. Eur. (išskyrus atvejus kai prašoma mažesnės paramos sumos).

8.2.4.3.5.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.4.3.5.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.4.3.5.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.4.3.5.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.4.3.5.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

-

8.2.4.3.5.11. Informacija apie konkretų veiksma

Negamybinių investicijų apibrėžimas

-

Kolektyvinio investavimo apibrėžimas

-

Integruotų projektų apibrėžimas

-

Tinkamų finansuoti „Natura 2000“ teritorijų ir kitų reikalavimus atitinkančių didelės gamtinės vertės vietovių apibrėžtis ir nustatymas

-

Paramos nukreipimo ūkiams pagal SSGG analizę, atliktą atsižvelgiant į Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 5 straipsnio 2 dalyje nurodytą prioritetą, aprašymas

-

Sąjungos teisės aktais nustatytų naujų reikalavimų, siekiant patenkinti sąlygas, pagal kurias parama gali būti teikiama pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 17 straipsnio 6 dalį, sąrašas

-

Jei tinkama, informacija apie būtinuosius energijos vartojimo efektyvumo standartus, nurodytus Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 13 straipsnio c punkte

-

Jei tinkama, Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 13 straipsnio e punkte nurodytų ribų apibrėžtis

-

8.2.4.3.6. 4.4.1 Meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas

Pagalbinė priemonė:

- 4.4. Parama negamybinėms investicijoms, susijusioms su agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities tikslais

8.2.4.3.6.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Parama skiriama įgyvendinti bendruosius aplinkosaugos tikslus, susijusius su biologinės įvairovės išsaugojimu ir ekosistemų subalansuotu funkcionavimu, išsaugojant meldinės nendrinukės (*lot. acrocephalus paludicola*) buveines. Žemės ūkio veikla užsiimantys subjektai skatinami tvarkyti natūralias ir pusiau natūralias pievas bei ekstensyviai naudojamas šlapynes, sudarant palankias sąlygas šiam ypač retam paukščiui išlikti. Ši veiklos sritis tiesiogiai prisidės prie 4 A tikslinės srities įgyvendinimo siekiant išsaugoti rūšių ir buveinių biologinę įvairovę.

Remiamos pelno nesiekiančios investicijos, siekiant įgyvendinti aplinkosauginius tikslus.

Pagal šią priemonę pelno nesiekiančios investicijos miškuose negali būti finansuojamos.

Meldinės nendrinukės buveinių vietovės yra atrinktos pagal patvirtintus nacionalinius atrankos kriterijus ir yra patvirtintos trijose šalies saugomose teritorijose: Nemuno deltos regioniniame parke, Žuvinto biosferos rezervate ir Valstybiniame Kliošių kraštovaizdžio draustinyje, apima „Natura 2000“ teritorijas, skirtas meldinių nendrinukių apsaugai, kompleksines saugomų teritorijų funkcinės zonas, kuriose numatyta meldinių nendrinukių apsauga, arba Aplinkos ministerijos nurodytas vietas.

Ploto tinkamumas dalyvaujant priemonėje bus nurodytas specialioje erdvinėje „saugomų rūšių informacinėje sistemoje“, kurią administruoja LR Aplinkos ministerija. Ši sistema pasitarnaus kaip teisinė bazė, kurioje nurodyti plotai, kuriuose yra saugomos rūšys. Ši Sistema sukurta ant GIS platformos, todėl suteiks erdvinės informacijos apie sklypus, kuriuose nustatytos meldinės nendrinukės buveinės. Tik tie sklypai, kurie patenka į apibrėžtas zonas, bus tinkami dalyvauti priemonėje.

8.2.4.3.6.2. Paramos rūšis

Investicinė parama, teikiama už faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas.

8.2.4.3.6.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamento (ES) Nr. 1303/2013, 65 straipsnis;
Reglamento (ES) Nr. 1306/2013, 30 straipsnis;
Reglamento (ES) Nr. 1974/2006, 29 straipsnis.

8.2.4.3.6.4. Paramos gavėjai

1. Fiziniai ir juridiniai asmenys, užsiimantys žemės ūkio veikla.

2. Privačios ir valstybinės žemės valdytojai ir jų asociacijos.

8.2.4.3.6.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

1. Krūmų pašalinimo ir sutvarkymo darbai;
2. Šienavimo ir nupjautos žolės sutvarkymo darbai;
3. Nukirstų krūmų ir nupjautos žolės išvežimo darbai.

8.2.4.3.6.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.
2. Pareiškėjo pagal šią veiklos sritį tvarkomi plotai patenka į Natūralių buveinių ir saugomų rūšių buveinių ir (arba) maldinės nendrinukės buveinių teritorijas.
3. Parama skiriama pareiškėjams, kurie įsipareigoja sutvarkyti ne mažesnę kaip 0,5 ha plotą.
4. Pareiškėjas pateikia lėšų poreikio, susijusio su numatomų tvarkyti natūralias ir pusiau natūralias pievas arba ekstensyviai naudojamas šlapynes, sąmatą.
5. Pareiškėjas įsipareigoja dalyvauti tęstinėse priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklose „Nykstančio paukščio maldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas natūraliose ir pusiau natūraliose pievose“ ir / arba „Nykstančio paukščio maldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas šlapynėse“.

8.2.4.3.6.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

Pagal priemonės reikalavimus pareiškėjo numatytas tvarkyti didesnis vientisas žemės plotas.

8.2.4.3.6.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

Paramos intensyvumas - 100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo).

8.2.4.3.6.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.4.3.6.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.4.3.6.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.4.3.6.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.4.3.6.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

NETAIKOMA

8.2.4.3.6.11. Informacija apie konkretų veiksma

Negamybinių investicijų apibrėžimas

Pelno nesiekiančios investicijos – investicijos, dėl kurių žemės ar miškų ūkio vertė ar pelningumas labai nepadidėja.

Kolektyvinio investavimo apibrėžimas

-

Integruotų projektų apibrėžimas

-

Tinkamų finansuoti „Natura 2000“ teritorijų ir kitų reikalavimus atitinkančių didelės gamtinės vertės vietovių apibrėžtis ir nustatymas

Didelės gamtinės vertės teritorijos žemės ūkio vietovėse yra tos teritorijos, kur žemės ūkis padeda išlaikyti aukštesnį bioįvairovės lygį. Didelės gamtinės vertės teritorijos žemės ūkio vietovėse yra išskiriamos į tris pagrindinius tipus: žemės ūkio žemė, pasižyminti didele pusiau natūralios augmenijos dalimi; žemės ūkio žemė, pasižyminti neintensyviu ūkininkavimu ar pusiau natūralių ir kultivuojamų žemių mozaikiškumu ir kitais elementais; žemės ūkio žemė, sauganti retas rūšis ar didelės Europos ar pasaulio konkrečios rūšies populiacijos dalies buveinė.

Lietuvos didelės gamtinės vertės teritorijų samprata šiuo metu daugiau susijusi su tam tikrų gamtinių ypatybių rinkiniu, būdingu konkrečiai teritorijai. Šiuo metu prie Lietuvos didelės gamtinės vertės teritorijų yra priskirtos: „Natura 2000“ teritorijos ir kitos saugomos vietovės (rezervatai, draustiniai, ekologinės apsaugos zonos ir pan.), pelkės, šlapžemės, natūralios ir pusiau natūralios pievos, užliejamos pievos,

Ekologinio ūkininkavimo plotai.

„Natura 2000“ tinklas – Europos Sąjungos svarbos saugomų teritorijų bendras tinklas, susidedantis iš buveinių ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų, skirtas išsaugoti, palaikyti ir prireikus atkurti natūralius buveinių tipus ir gyvūnų bei augalų rūšis Europos Bendrijos teritorijoje.

Meldinės nendrinukės buveinės yra ne tik Didelės gamtinės vertės teritorijose, bet ir nacionaliniu lygmeniu patvirtintose meldinei nendrinukei išsaugoti svarbiose Lietuvos teritorijose. Įgyvendinant bendruosius aplinkosaugos tikslus, susijusius su biologinės įvairovės išsaugojimu ir ekosistemų subalansuotu funkcionavimu svarbu sustabdyti meldinės nendrinukės populiacijos mažėjimą. Siekiant Lietuvoje padidinti šių paukščių skaičių, svarbu išsaugoti ir tinkamai tvarkyti natūralias ir pusiau natūralias pievas bei ekstensyviai naudojamas šlapynes, rekreacinę aplinką, mažinti neigiamą žemės ūkio veiklos poveikį šiam ypač retam paukščiui.

Informacija apie Lietuvos didelės gamtinės vertės teritorijas yra pateikiama 2010 m. studijoje „Didelės gamtinės vertės žemės ūkio naudmenų bei miškų plotų kiekybinių ir kokybinių pokyčių identifikavimas“.

Paramos nukreipimo ūkiams pagal SSGG analizę, atliktą atsižvelgiant į Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 5 straipsnio 2 dalyje nurodytą prioritetą, aprašymas

-

Sąjungos teisės aktais nustatytų naujų reikalavimų, siekiant patenkinti sąlygas, pagal kurias parama gali būti teikiama pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 17 straipsnio 6 dalį, sąrašas

NETAIKOMA

Jei tinkama, informacija apie būtinuosius energijos vartojimo efektyvumo standartus, nurodytus Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 13 straipsnio c punkte

-

Jei tinkama, Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 13 straipsnio e punkte nurodytų ribų apibrėžtis

-

8.2.4.4. *Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis*

8.2.4.4.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

1. Nepagrįstai didelės prekių, darbų ir paslaugų kainos.
2. Pirkimų procedūrų pažeidimai ir klaidos.

3. Įsipareigojimų nesilaikymas ir (arba) netinkamas projektų tikslų ar verslo planų (kai teikiamas) įgyvendinimas (įskaitant suplanuotų finansinių ir fizinių rodiklių nepasiekimą).

8.2.4.4.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

1. Siekiant kontroliuoti kainų pagrįstumą, numatoma oficialiu dokumentu nustatyti prekių, darbų ir paslaugų leistinus įkainius, apriboti tam tikrų išlaidų kategorijų (pvz., bendrųjų išlaidų) procentinę dalį ir (arba) absoliučią sumą. Taip pat ketinama vykdyti panašių komercinių pasiūlymų analizę, pasinaudoti viešai prieinama informacija apie rinkos kainas. Nustatyta pirkimų vykdymo tvarka užtikrins optimaliausio komercinio pasiūlymo pasirinkimą.

2. Reikalavimai pirkimams tais atvejais, kai netaikomas Viešųjų pirkimų įstatymas, nustatyti atskiru dokumentu. Jame išsamiai nurodytos privalomos pirkimų sąlygos ir procedūros. Taip pat vykdomas pareiškėjų ir paramos gavėjų informavimas bei konsultavimas pirkimų klausimais, pagal poreikį ir galimybes Mokėjimo agentūra atliks išankstinę pirkimų dokumentų patikrą.

3. Už įsipareigojimų nesilaikymą, netinkamą projektų tikslų ir verslo planų įgyvendinimą nustatyta atitinkama atsakomybė. Už šių sąlygų nustatymą ir kontrolę atsakinga Mokėjimo agentūra. 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu įgyta patirtis parodė, kad verslo planuose pateiktos veiklos prognozės tam tikrais atvejais buvo nepagrįstos ir todėl neįgyvendinamos. Siekiant užtikrinti verslo planuose pateikiamų veiklos prognozių realumą, numatyta taikyti sankcijas, nustatytas Sankcijų taikymo metodikoje, už ekonominio gyvybingumo, projekto priežiūros rodiklių nesilaikymą.

8.2.4.4.3. Bendras priemonės vertinimas

Projektų atranka vykdoma pagal kriterijus, nustatytus vadovaujantis aukščiau nurodytais atrankos principais bei veiklos sričių ir veiklų įgyvendinimo taisyklėse patvirtintais atrankos kriterijais. Paraiškų vertinimo metu projektų tinkamumui, išlaidų pagrįstumui nustatyti, numatyta galimybė pasitelkti išorės ekspertinį vertinimą, pagal poreikį atlikti patikras vietoje. Vertinimo procesas, atitiktis kiekvienam tinkamumo ir atrankos kriterijui dokumentuojami.

Atrinktiems įgyvendinti projektams Mokėjimo agentūroje bus priskiriami administratoriai, kurie vykdys projektų įgyvendinimo priežiūrą, stebi rezultatų pasiekimą bei nustatytų reikalavimų ir įsipareigojimų laikymąsi, teikia su projekto įgyvendinimu susijusią informaciją.

Vykdam atrinktų projektų administravimą ypatingas dėmesys bus skiriamas kontrolei tų sąlygų (atrankos kriterijų, reikalavimų ir įsipareigojimų, numatytų rodiklių ir kt.), kurių dėka projektai atrankos metu įgijo pirmenybę kitų projektų atžvilgiu. Už šių sąlygų nesilaikymą bus taikoma Administravimo taisyklėse, Sankcijų taikymo metodikoje, veiklų įgyvendinimo taisyklėse ir kituose teisės aktuose numatyta atsakomybė. Mokėjimo agentūra parengs ir taikys tam skirtas vidines administravimo procedūras ir priemones. Paraiškoms vertinti ir projektams administruoti naudojama integruota informacinė sistema, turinti ryšius su įvairiais vidaus ir išorės registrais bei duomenų bazėmis. Numatyta galimybė paraiškas ir mokėjimo prašymus teikti elektroniniu būdu.

Tinkamai atliekamas rizikų valdymas, paramos skyrimo ir administravimo procese dalyvaujančių asmenų,

įmonių bei institucijų bendradarbiavimas leis užtikrinti tinkamą priemonės įgyvendinimą ir kontrolę.

8.2.4.5. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

Siekiant išvengti dvigubo finansavimo arba kompensacijų permokų toms pačioms investicijoms, remiamoms pagal I BŽŪP ramstį, pagal 4.1 ir 4.2. veiklos sritis parama nebus teikiama. Agentūra turimoje projektų duomenų informacinėje bazėje patikrins projektą pagal pareiškėją, investicijų rūšį, projekto įgyvendinimo vietą.

8.2.4.6. Informacija apie konkrečią priemonę

Negamybinių investicijų apibrėžimas

-

Kolektyvinio investavimo apibrėžimas

-

Integruotų projektų apibrėžimas

-

Tinkamų finansuoti „Natura 2000“ teritorijų ir kitų reikalavimus atitinkančių didelės gamtinės vertės vietovių apibrėžtis ir nustatymas

-

Paramos nukreipimo ūkiams pagal SSGG analizę, atliktą atsižvelgiant į Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 5 straipsnio 2 dalyje nurodytą prioritetą, aprašymas

-

Sąjungos teisės aktais nustatytų naujų reikalavimų, siekiant patenkinti sąlygas, pagal kurias parama gali būti teikiama pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 17 straipsnio 6 dalį, sąrašas

-

Jei tinkama, informacija apie būtinuosius energijos vartojimo efektyvumo standartus, nurodytus Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 13 straipsnio c punkte

-

Jei tinkama, Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 13 straipsnio e punkte nurodytų ribų apibrėžtis

-

8.2.4.7. *Kitos svarbios pastabos, padedančios suprasti ir įgyvendinti priemonę*

Paramos gavėjas turi prisiimti bendruosius įsipareigojimus nustatytus Programos 8.1.3 papunktyje.

Pagal priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį 4.1 remiama biodujų gamyba iš gyvulininkystės ūkyje susidariusių atliekų valdos reikmėms. Pagal priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį 6.4 remiama biodujų ir (arba) energijos gamyba skirta parduoti.

Pagal priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.2 ir 6.4 parama teikiama paslaugoms, investicijoms, susijusioms su produktų, nepatenkančių į Sutarties dėl ES veikimo I priedą, gamyba. Paramą pagal šias veiklos sritis galėtų gauti ūkininkai, fiziniai asmenys, labai mažos ir mažos įmonės veikiančios kaime. Pagal priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį 4.2 remiamas Sutarties dėl ES veikimo I priedo produktų perdirbimas ir rinkodara. Paramą gali gauti tik juridiniai asmenys 1 metus užsiimantys žemės ūkio produktų perdirbimu ir/ar rinkodara. Parama pagal 4.2. veiklos sritį neteikiama labai mažoms ir mažoms įmonėms kaime kai galutinis produktas nėra Sutarties dėl ES veikimo I priedo produktas. Pagal priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį 6.1 parama teikiama pirmąkart valdoje besikuriantiems jauniems ūkininkams. Pagal priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį 4.1 remiamas jau įsikūrusių jaunųjų ūkininkų ūkių modernizavimas, jų ūkių atitiktis ES standartams.

Pagal priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritis 4.1 ir 4.2 paramą gali gauti žemės ūkio produktų gamyba, perdirbimu ir (ar) rinkodara, žemės ūkio veikla užsiimantys žemės ūkio kooperatyvai. Pagal priemonę „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ (kodas 9) remiamas gamintojų grupių įsikūrimas ir tam reikalingos investicijos.

Pagal priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį 4.1 remiamas valdoje esančios infrastruktūros tvarkymas (įskaitant vidukinius kelius). Pagal veiklos sritį 4.3 investuojama į drenažo sistemų rekonstravimą žemės ūkio paskirties žemėje. Pagal priemonę „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ (kodas 7) remiamas viešosios paskirties mažosios apimties infrastruktūros tvarkymas, inžinerinės infrastruktūros sukūrimas ir atnaujinimas kaimo gyvenvietėse, atliekant paviršinio ar gruntinio vandens surinkimą ir nuleidimą nuo viešųjų kaimo teritorijų.

Pagal veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio ir miškų infrastruktūrą“ veiklą „Parama žemės konsolidacijai“ (kodas 4.3.1) žemės konsolidacijos projektas negali būti rengiamas teritorijoje, kurioje jau buvo įgyvendintas žemės konsolidacijos projektas.

Pagal priemonės veiklos sritis 4.3.1 ir 4.3.2 galimas iki 50 proc. išankstinis skirtos paramos mokėjimas (iš

nacionalinio biudžeto nedeklaruojant jo EK).

Pagal priemonės „Bendradarbiavimas“ (kodas 16) veiklos sritį 16.1 parama teikiama bandomųjų bei naujų ar esamų produktų, procesų ir technologijų kūrimui ir tobulinimui. Pagal priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį 4.1, pagal kurią remiami EMB ūkiai, kaip EIP veiklos grupės nariai, remiamos investicijos, būtinos taikomųjų tyrimų ir praktinių eksperimentų rezultatams įgyvendinti ir integruoti į žemės ūkio produktų gamybą.

8.2.5. M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis)

8.2.5.1. Teisinis pagrindas

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 19 str.;
Reglamento (ES) Nr. 807/2014 2 ir 5 str.;
Reglamento (ES) Nr. 808/2014 8 str.

8.2.5.2. Bendrosios priemonės aprašymas, įskaitant jos intervencinių veikslių loginį pagrindą, jos indėlį į tikslines sritis ir siekiant bendrųjų tikslų

1. Priemonės ryšys su Programos 5.1 dalyje nustatytais poreikiais.

Priemonė skirta jaunųjų ūkininkų įsikūrimui skatinti, smulkiųjų ūkių plėtrai ir ekonominės veiklos kaimo vietovėse pradžiai, kūrimui bei plėtrai.

Pagal šią priemonę, remiant ūkio ir verslo plėtrą, prisidedama prie nustatytų poreikių (5.1 Programos dalyje poreikiai Nr. 1, 2, 6, 7, 8, 9, 10, 14, 16) įgyvendinimo, sprendžiant problemas, susijusias su žemės ūkio subjektų konkurencingumu ir ekonominio gyvybingumo didinimu, nepalankia kaimo gyventojų, ypač ūkininkų, amžiaus struktūra, nepakankamu jų išsilavinimu, verslumo skatinimu ir darbo vietų kūrimu kaime, efektyviu atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimu. Sprendžiant problemas, susijusias su žemės ūkio subjektų konkurencingumu, remiami smulkieji ūkiai ir jaunieji ūkininkai, ypatingą dėmesį skiriant gyvulininkystės, specializuotiems ir mišriems sektoriams. Gerinamos jų galimybės investuoti, siekiant užtikrinti ekonominio gyvybingumo, veiklos įvairinimo, kooperacijos skatinimą, taip prisidedant prie vietos rinkai orientuotų aukštesnės kokybės produktų gamybos didinimo.

Sprendžiant ūkininkų amžiaus kaitos ir kvalifikacijos didinimo problemas, remiamas jaunųjų ūkininkų įsikūrimas ir veiklos pradžia.

Sprendžiant problemas, susijusias su efektyviu atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimu, remiamos investicijos, orientuotos į biomasės, ypač atliekinės gyvulininkystės sektoriuje, panaudojimą energijos gamybai, plėtojama bioenergijos gamyba iš atsinaujinančių energijos šaltinių, remiamas darbo vietų, ypač reikalaujančių kvalifikuotos darbo jėgos, kaimo vietovėse kūrimas. Sprendžiant problemas, susijusias su verslumo ir ekonominių veiklų įvairinimu kaimo vietovėse, lengvinant naujų labai mažų ir mažų įmonių kūrimąsi ir plėtrą, didinant kaimo vietovių gyvybingumą, remiama veikla, kuri skatina užimtumą, darbo vietų kūrimąsi ir esamų išlaikymą, ne žemės ūkio veiklų ir įvairių paslaugų plėtrą, produktų gamybą, apdorojimą, perdirbimą ir jų pardavimą. Parama neskiriama žuvininkystės ir akvakultūros produktams gaminti.

2. Priemonės įgyvendinimas prisideda prie šių ES kaimo plėtros politikos prioritetų ir tikslinių sričių įgyvendinimo:

P.2. Visuose regionuose didinti visų žemės ūkio veiklų gyvybingumą ir konkurencingumą, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą:

– 2A: visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui sudarymas, visų pirma siekiant intensyvinti dalyvavimą rinkoje ir orientavimą, taip pat

žemės ūkio įvairinimą. Šiai tikslinei sričiai daugiausiai įtakos turi priemonės veiklos sritis, susijusi su smulkiųjų ūkių konkurencingumo skatinimu: „Parama smulkiesiems ūkiams“ (kodas 6.3).

– 2B: *palankesnių sąlygų tinkamos kvalifikacijos ūkininkams pradėti veiklą žemės ūkio sektoriuje sudarymas ir ypač kartų kaitos lengvinimas.* Šiai tikslinei sričiai daugiausiai įtakos turės pagal priemonę remiama veiklos sritis, tiesiogiai prisidedanti prie jaunų specialistų į žemės ūkio sektorių pritraukimo ir amžiaus kartų atnaujinimo žemės ūkio sektoriuje, skiriant paramą jauniems ūkininkams įsikurti kaimo vietovėse: „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ (kodas 6.1).

P.5. Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie žemo anglies dvideginio lygio ir klimato saugos ekonomijos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose:

– 5C: *atsinaujinančiųjų energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimo bei naudojimo bioekonomikos tikslais palengvinimas.* Siekiant efektyviai panaudoti pirminės žemės ūkio produkcijos gamybos procese susidarantį ir kitų pramonės šakų gamybinės atliekas bei skatinti bioekonomiką kaimo vietovėse, prie šios tikslinės srities įgyvendinimo daugiausiai prisidės ši pagal priemonę remiama veiklos sritis: „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“ (kodas 6.4). Suteikiama galimybė remti projektus, susijusius su biodujų iš žemės ūkio ir kitų atliekų, skirtų tiekti į gamtinių dujų vamzdynus, elektrai ir šilumai gaminti, biokuro (pvz. drožlių, briketų) gamyba.

P.6. Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse:

– 6A: *veiklos įvairinimo, mažųjų įmonių kūrimo ir plėtojimo, taip pat darbo vietų kūrimo lengvinimas.* Šiai tikslinei sričiai daugiausiai įtakos turės šios pagal priemonę remiamos veiklos sritys, susijusios su projektų, skatinančių ekonominės veiklos pradžią ir (arba) plėtrą įgyvendinimu: „Parama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse“ (kodas 6.2), „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“ (kodas 6.4). Teikiant paramą šioms veiklos sritims, didėja kaimo gyventojų (ypač jaunimo) užimtumas, kuriamos naujos darbo vietos ir (arba) išlaikomos esamos, ypač reikalaujančios kvalifikuotos darbo jėgos, mažinama skurdo rizika bei gerinama gyvenimo kokybė kaimo vietovėse. Be to, įvairinama Lietuvos kaime vykdoma ekonominė veikla, gerinama paslaugų kokybė.

3. Priemonės indėlis siekiant ES kompleksinių tikslų:

Priemonė turi įtakos visiems ES kompleksiniams tikslams – inovacijų kūrimui, diegimui ir sklaidai, aplinkos išsaugojimui ir tvariai plėtrai, klimato kaitos švelninimui.

Diegiant *inovacijas* bei taikant pažangias ūkininkavimo technologijas, kuriamas konkurencingas ūkis ir gerinama gyvenimo kokybė kaime.

Siekiant sumažinti taršą ir žalą aplinkai, skatinami aplinką tausojantys žemės ūkio produkcijos gamybos būdai.

Pagal šią priemonę numatoma nemažą dėmesį skirti ir atsinaujinančios energijos naudojimui.

8.2.5.3. *Taikymo sritis, paramos lygis, reikalavimus atitinkantys paramos gavėjai ir, jei tinkama, sumos arba paramos dydžio, kai reikia, suskirstyto pagal priemonės dalis ir (arba) veiksmų rūšį, skaičiavimo metodika. Kiekvienos rūšies veiksmui nurodomos tinkamos finansuoti išlaidos, tinkamumo sąlygos, taikytinos sumos ir paramos dydžiai ir principai, susiję su atrankos kriterijų nustatymu*

8.2.5.3.1. 6.1 Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui

Pagalbinė priemonė:

- 6.1. Parama jaunesiems ūkininkams, pradantiems verslą

8.2.5.3.1.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Jaunųjų ūkininkų įsikūrimo rėmimas svarbus ūkių konkurencingumui skatinti, užimtumui kaimo vietovėse didinti. Vertinant demografinius procesus amžiaus struktūros požiūriu, pastebima, kad Lietuvoje kaimo vietovėse mažėja asmenų iki 40 metų (Lietuvos Respublikos visuotinio žemės ūkio surašymo rezultatų duomenimis 2003 m. buvo 127 120 ūkininkų iki 39 m. amžiaus, o 2010 m. jau tik 62 429 ūkininkai). Šiuo metu Lietuvoje yra tikrai apie 4 proc. jaunų – iki 39 m. amžiaus ūkininkų, ES vidurkis yra 7 proc.

Atsižvelgiant į jaunimo kaime mažėjimo mastus, didelis dėmesys bus skiriamas jaunesiems ūkininkams, kurie yra verslesni ir aktyvesni, labiau linkę diegti inovacijas ir sėkmingai prisitaiko prie naujų technologijų kaitos, naujos besikeičiančios aplinkos bei siekia naudotis praktinėmis ir mokslinėmis bei techninėmis žiniomis, todėl priemonės įgyvendinimas prisideda prie žemės ūkio sektoriaus konkurencingumo didinimo, tokiu būdu įgyvendinant darnaus vystymosi principą. Jaunųjų ūkininkų įsikūrimo parama prisideda prie demografinės situacijos stabilizavimo kaimo vietovėse ir kokybiškų darbo vietų kūrimo kaimo vietovėse, esamų darbo vietų išlaikymo, žemės ūkio sektoriaus plėtojimo, ypatingą dėmesį skiriant gyvulininkystei, specializuotiems ir mišriems ūkiams. Parama teikiama jaunojo ūkininko veiklos pradžia, t.y. verslo plano įgyvendinimui.

Veiklos sritimi prisidedama prie 2B tikslinės srities įgyvendinimo, skatinant kvalifikuotus jaunuosius ūkininkus užsiimti žemės ūkio veikla, taip pat sprendžiant kartų kaitos problemas.

8.2.5.3.1.2. Paramos rūšis

Parama veiklos pradžia.

Parama išmokama dviem arba trimis dalinėmis išmokomis per ne ilgesnį kaip penkerių metų laikotarpį, atsižvelgiant į verslo plane numatytas veiklas ir projekto dydį. Pirmoji išmokos dalis, sudaranti 50 proc. visos išmokos sumos, paramos gavėjui išmokama priėmus sprendimą skirti paramą. Paskutinė 50 proc. arba 20 proc. (jeigu nustatyti 3 mokėjimai) išmokos dalis, išmokama, jeigu verslo planas tinkamai įgyvendintas.

8.2.5.3.1.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 9 str.;
Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 65 str.

8.2.5.3.1.4. Paramos gavėjai

Ūkininkas (fizinis asmuo, įregistravęs žemės ūkio valdą ir ūkį savo vardu), kuris paramos paraiškos pateikimo metu atitinka šiuos reikalavimus:

1. Yra jaunesnis kaip 40 metų amžiaus;
2. Turi reikiamų profesinių įgūdžių bei kompetencijos, t.y. atitinka bent vieną iš šių reikalavimų:
  - 2.1. turi profesinį žemės ūkio srities išsilavinimą;
  - 2.2. turi aukštąjį žemės ūkio srities išsilavinimą;

2.3. yra baigęs jaunųjų ūkininkų kompetencijos ugdymo programą.

Jei pareiškėjas neatitinka nei vieno 2.1 – 2.3 papunkčiuose nurodyto reikalavimo, jam nuo sprendimo skirti paramą suteikiamas ne ilgesnis kaip 36 mėn. laikotarpis, per kurį jis turi įgyti šių įgūdžių ir kompetencijos.

3. Pirmą kartą steigiasi žemės ūkio valdoje ir ūkyje kaip ūkio valdytojas.

Jaunojo ūkininko įsikūrimas turi prasidėti ne anksčiau kaip 12 mėnesių iki paraiškos paramai pateikimo ir paraiškos teikimo momentu dar negali būti pasibaigęs. 12 mėnesių laikotarpis iki paraiškos teikimo reikalingas pareiškėjams ilgiau trunkančiam žemės įsigijimo procesui užbaigti bei mokymams pradėti ir/ar pabaigti, verslo planui parengti ir t.t.

Įsikūrimo procesą sudaro: žemės ūkio valdos ir ūkio įregistravimas pareiškėjo vardu, minimalios ūkininkavimo pradmenų programos baigimas (baigimo dokumentai pateikiami Mokėjimo agentūrai), pareiškėjo, kaip ūkio valdytojo, paraiškos tiesioginėms išmokoms gauti pateikimas. Teikdamas paraišką paramai gauti pareiškėjas turi būti pabaigęs bent vieną iš išvardintų įsikūrimo proceso etapų. Įsikūrimo procesas laikomas užbaigtu, kai pareiškėjas pirmą kartą, kaip ūkio valdytojas, pateikia paraišką tiesioginėms išmokoms gauti.

Minimalios ūkininkavimo pradmenų programos neprivaloma baigti tiems pareiškėjams, kurie atitinka šio skyriaus 2.1 ir (arba) 2.2 papunkčiuose nurodytus reikalavimus.

Parama teikiama tik tiems jauniems ūkininkams, kurių įsikūrimas paramos paraiškos pateikimo metu nebus pasibaigęs.

8.2.5.3.1.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Išlaidos, susijusios su verslo plano įgyvendinimu.

8.2.5.3.1.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje;
2. Pareiškėjas per 18 mėn. nuo įsikūrimo datos turi tapti aktyviu ūkininku, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 1307/2013 9 str., ir tai turi būti numatyta jo verslo plane;
3. Parama skiriama ūkiui, kurio ekonominio dydžio potencialas, išreikštas standartine produkcijos (SP) verte, paraiškos teikimo momentu yra ne mažesnis kaip 8 000 Eur ir ne didesnis kaip 70 000 Eur;
4. Pareiškėjas turi pateikti nustatytos formos verslo planą, kurį privalo pradėti įgyvendinti per 9 mėn. nuo sprendimo suteikti paramą priėmimo;
5. Pareiškėjas atitinka labai mažos arba mažos įmonės apibrėžimą.

8.2.5.3.1.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

Siekiant tikslesnės projekto atitikties veiklos srities tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų

sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams bei proporcingumo veiksmų mastui, skatinami jaunieji ūkininkai, ypač kuriantys gyvulininkystės, sodininkystės, uogininkystės, daržininkystės bei mišrius ūkius.

* *Atrankos kriterijų sąrašas nustatomas veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.*

8.2.5.3.1.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

Viešosios paramos suma vienam paramos gavėjui įsikurti – 40 tūkst. Eur (išskyrus atvejus kai prašoma mažesnės paramos sumos).

8.2.5.3.1.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.5.3.1.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.5.3.1.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.5.3.1.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.5.3.1.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

NETAIKOMA.

8.2.5.3.1.11. Informacija apie konkretų veiksma

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 19 straipsnio 1 dalies a punkto iii papunktyje nurodyto smulkaus ūkio apibrėžtis

NETAIKOMA.

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 19 straipsnio 4 dalies trečioje pastraipoje nurodytų viršutinių ir apatinių ribų apibrėžtis

Pareiškėjo ūkio ekonominio dydžio, išreikšto standartinės produkcijos (SP) verte, pagal veiklos sritį

„Parama smulkiesiems ūkiams“ apatinė riba paraiškos teikimo momentu turi būti ne mažesnė kaip 4 000 Eur, o viršutinė riba ne didesnė kaip 7 999 Eur. Ūkio ekonominio dydžio potencialo, išreikšto standartinės produkcijos (SP) verte, pagal veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ apatinė riba paraiškos teikimo momentu turi būti ne mažesnė kaip 8 000 Eur.

Paramos jaunesiems ūkininkams, kurie steigiasi ne kaip vieninteliai valdos valdytojai, kaip nurodyta Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 2 straipsnio 1 ir 2 dalyse, konkrečios sąlygos

NETAIKOMA.

Informacija apie Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 2 straipsnio 3 dalyje nurodyto lengvatinio laikotarpio taikymą

Jei pareiškėjas pagal veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ neturi reikiamų profesinių įgūdžių ir kompetencijos paramos paraiškos pateikimo dieną, jam nuo sprendimo skirti paramą dienos suteikiamas ne ilgesnis kaip 36 mėn. laikotarpis, per kurį jis turi įgyti šių įgūdžių ir kompetencijos, kaip nurodyta 2.1-2.3 reikalavimuose pareiškėjui.

Pareiškėjas profesinius įgūdžius ir kompetenciją gali tobulinti dalyvaudamas priemonėse „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ ir „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“.

Verslo planų reikalavimų santrauka

Pagrindiniai verslo plano reikalavimai:

1. Esamos žemės ūkio valdos situacijos analizė;
2. Veiklos plėtros tikslai, etapai ir apimtys;
3. Planuojamos įgyvendinti veiklos, įskaitant veiklas, susijusias su aplinkosauginiu tvarumu ir išteklių naudojimo efektyvumu, ir jų detalizavimas (investicijos, mokymai, konsultacijos ir kt.);
4. Kvalifikacijos kėlimo planas;
5. Planuojami ūkinės veiklos pasiekimo tarpiniai ir galutiniai rezultatai.

* *Kiti verslo plano reikalavimai nustatomi veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.*

Pasinaudojimas galimybe derinti įvairias priemones per verslo planą, kuriuo jaunajam ūkininkui sudaromos galybės pasinaudoti tomis priemonėmis

NETAIKOMA.

Sritis, kuriose taikomas įvairinimas

NETAIKOMA.

8.2.5.3.2. 6.2 Parama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse

Pagalbinė priemonė:

- 6.2. Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti

8.2.5.3.2.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Ekonominė veikla kaimo vietovėse yra svarbi kaimo vietovių plėtrai, konkurencingumui ir užimtumui užtikrinti. Parama naujų verslų pradžia skatinama labai mažų, mažų įmonių, ūkininkų bei kitų fizinių asmenų ekonominė veikla kaimo vietovėse, apimanti įvairius ne žemės ūkio verslus, produktų gamybą, apdorojimą, perdirbimą, jų pardavimą, įvairių paslaugų teikimą, įskaitant paslaugas žemės ūkiui. Šia parama sudaromos sąlygos naujoms darbo vietoms kurti.

Parama ekonominei veiklai kaime didina galimybes dalyvauti darbo rinkoje jauniems, nedirbantiems asmenims, skatina veiklos įvairinimą, padeda mažinti ūkininkų ir kitų žemės ūkio subjektų sezoninį užimtumo svyravimą, taip pat prisideda prie demografinės padėties kaime stabilizavimo.

Veiklos sritimi prisidedama prie 6A tikslinės srities įgyvendinimo – skatinamos verslo iniciatyvos, kaime kuriamos naujos darbo vietos, didinamas gyventojų užimtumas.

8.2.5.3.2.2. Paramos rūšis

Parama veiklos pradžia.

Parama išmokama dviem arba trimis dalinėmis išmokomis per ne ilgesnį kaip penkerių metų laikotarpį, atsižvelgiant į verslo plane numatytas veiklas ir projekto dydį. Pirmoji išmokos dalis, sudaranti 50 proc. visos išmokos sumos, paramos gavėjui išmokama priėmus sprendimą skirti paramą. Paskutinė 50 proc. arba 20 proc. (tuo atveju, jeigu nustatyti 3 mokėjimai) išmokos dalis išmokama, jeigu verslo planas tinkamai įgyvendintas.

8.2.5.3.2.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamento (ES) Nr. 1407/2013 dėl Sutarties veikimo 107 ir 108 str. taikymo nereikšminga (*de minimis*) pagalba;
Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priedas.

8.2.5.3.2.4. Paramos gavėjai

1. Ūkininkas ar kitas fizinis asmuo;
2. Labai maža įmonė;
3. Maža įmonė.

8.2.5.3.2.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Išlaidos, susijusios su verslo plano įgyvendinimu.

8.2.5.3.2.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas ir (arba) projektas atitinka bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje;
2. Parama teikiama ekonominei veiklai pradėti. Jeigu pareiškėjas jau vykdo ekonominę veiklą, parama gali būti teikiama tik naujai veiklos rūšiai pradėti;
3. Parama teikiama ne žemės ūkio veiklai, įskaitant paslaugų žemės ūkiui teikimą. Remiama veikla nustatoma vadovaujantis Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriumi, patvirtintu Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus įsakymu (toliau – EVRK). Parama neteikiama veiklai, kuri pagal EVRK patenka į žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektorių, išskyrus veiklą, susijusią su paslaugų žemės ūkiui teikimu;
4. Jeigu projekte numatyta produktų gamyba, apdorojimas, perdirbimas, galutinis produktas negali būti Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede nurodytas produktas;
5. Pareiškėjo (fizinio asmens) deklaruota gyvenamoji vietovė arba pareiškėjo (įmonės) registracijos vieta turi būti kaimo vietovėje;
6. Remiama veikla turi būti vykdoma kaimo vietovėje (išimtis gali būti taikoma paslaugų teikimui);
7. Nekilnojamasis turtas, į kurį planuojama investuoti įgyvendinant verslo planą, turi būti kaimo vietovėje;
8. Pareiškėjas su paramos paraiška turi pateikti nustatytos formos verslo planą, kurį turi pradėti įgyvendinti per 9 mėn. nuo sprendimo skirti paramą priėmimo.

8.2.5.3.2.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

Siekiant tikslesnės projekto atitikties veiklos srities tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams bei proporcingumo veiksmų mastui, ypatingas dėmesys skiriamas jaunimui ir užimtumui kaimo vietovėse didinti, o taip pat projekto kokybei (verslo plano turiniui).

* *Atrankos kriterijų sąrašas nustatomas veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.*

8.2.5.3.2.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

Viešosios paramos suma vienam paramos gavėjui – 40 tūkst. Eur (išskyrus atvejus kai prašoma mažesnės paramos sumos).

8.2.5.3.2.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.5.3.2.9.1. *Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika*

-

8.2.5.3.2.9.2. *Klimato kaitos švelninimo veiksmai*

-

8.2.5.3.2.9.3. *Bendras priemonės vertinimas*

-

8.2.5.3.2.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

NETAIKOMA.

8.2.5.3.2.11. Informacija apie konkretų veiksma

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 19 straipsnio 1 dalies a punkto iii papunktyje nurodyto smulkaus ūkio apibrėžtis

NETAIKOMA.

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 19 straipsnio 4 dalies trečioje pastraipoje nurodytų viršutinių ir apatinių ribų apibrėžtis

NETAIKOMA.

Paramos jauniems ūkininkams, kurie steigiasi ne kaip vieninteliai valdos valdytojai, kaip nurodyta Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 2 straipsnio 1 ir 2 dalyse, konkrečios sąlygos

NETAIKOMA.

Informacija apie Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 2 straipsnio 3 dalyje nurodyto lengvatinio laikotarpio taikymą

NETAIKOMA.

Verslo planų reikalavimų santrauka

Pagrindiniai verslo plano reikalavimai:

1. Esamos ūkio subjekto situacijos analizė;
2. Naujos veiklos tikslai, etapai ir apimtys;
3. Planuojamos įgyvendinti veiklos ir jų detalizavimas (investicijos, mokymai, konsultacijos ir kt.);
4. Planuojami pasiekti naujos veiklos tarpiniai ir galutiniai rezultatai.

* *Kiti verslo plano reikalavimai nustatomi veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.*

Pasinaudojimas galimybe derinti įvairias priemones per verslo planą, kuriuo jaunajam ūkininkui sudaromos galimybės pasinaudoti tomis priemonėmis

NETAIKOMA.

Sritis, kuriose taikomas įvairinimas

Parama teikiama ne žemės ūkio veiklai, įskaitant paslaugų žemės ūkiui teikimą. Remiama veikla nustatoma vadovaujantis EVRK. Parama neteikiama veiklai, kuri pagal EVRK patenka į žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sekciją, išskyrus veiklą, susijusią su paslaugų žemės ūkiui teikimu.

* *Baigtinis remiamų veiklų sąrašas tvirtinamas veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.*

8.2.5.3.3. 6.3 Parama smulkiesiems ūkiams

Pagalbinė priemonė:

- 6.3. Parama verslui pradėti, skirta mažų ūkių plėtrai

8.2.5.3.3.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Siekiant paskatinti konkurencingų ūkių plėtrą, būtina teikti paramą smulkiesiems ūkiams. Parama teikiama ypatingą dėmesį skiriant gyvulininkystės, sodininkystės, uogininkystės, daržininkystės bei mišriems ūkiams.

Teikiant paramą smulkiųjų ūkių plėtrai, modernizuojami ūkiai, didėja jų konkurencingumas, ūkininkai ir kiti ūkio subjektai skatinami jungtis į tiesioginę gamintojo ir vartotojo grandinę bei sudaryti geresnes sąlygas produkcijai realizuoti. Smulkieji ūkiai greičiau negu stambieji prisitaiko prie rinkos ir aplinkos pokyčių, sukuria darbo vietų ne tik savo šeimos nariams, bet ir kitiems kaimo gyventojams, todėl ši veiklos sritis prisideda prie didesnio gamybinio našumo ir didesnių pajamų bei padeda lengviau integruotis į rinką ir efektyviai dalyvauti visuose rinkos procesuose.

Veiklos sritimi prisidedama prie 2A tikslinės srities įgyvendinimo – skatinamas efektyvesnis ūkininkavimas modernizuojant ūkius, užsiimant prekyne gamyba bei konkuruojant rinkoje, didinant smulkiųjų ūkių ekonominį gyvybingumą.

8.2.5.3.3.2. Paramos rūšis

Parama veiklos pradžia.

Parama išmokama dviem dalinėmis išmokomis per ne ilgesnį kaip penkerių metų laikotarpį. Pirmoji išmokos dalis, sudaranti 80 proc. visos išmokos sumos, paramos gavėjui išmokama priėmus sprendimą skirti paramą. Paskutinė 20 proc. išmokos dalis išmokama jeigu verslo planas tinkamai įgyvendintas.

8.2.5.3.3.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

-

8.2.5.3.3.4. Paramos gavėjai

Ūkininkas (fizinis asmuo, įregistravęs žemės ūkio valdą ir ūkį).

8.2.5.3.3.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Išlaidos, susijusios su verslo plano įgyvendinimu.

8.2.5.3.3.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas ir (arba) projektas atitinka bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje;
2. Parama skiriama veikiančiam smulkiąjam ūkiui, kurio ekonominis dydis, išreikštas standartinės produkcijos (SP) verte, paraiškos teikimo momentu yra ne mažesnis kaip 4 000 Eur ir ne didesnis kaip 7 999 Eur;
3. Pareiškėjas pateikia nustatytos formos verslo planą, kurį privalo pradėti įgyvendinti per 9 mėn. nuo sprendimo suteikti paramą priėmimo.
4. Pareiškėjas atitinka labai mažos arba mažos įmonės apibrėžimą.

8.2.5.3.3.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

Siekiant tikslesnės projekto atitikties veiklos srities tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams bei proporcingumo veiksmų mastui, skatinami smulkūs ūkiai, ypač kuriantys gyvulininkystės, sodininkystės, uogininkystės, daržininkystės bei mišrius ūkius.

* Atrankos kriterijų sąrašas nustatomas veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.

8.2.5.3.3.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

Viešosios paramos suma vienam paramos gavėjui – 15 tūkst. Eur (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnės paramos sumos).

8.2.5.3.3.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.5.3.3.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.5.3.3.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.5.3.3.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.5.3.3.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

NETAIKOMA.

8.2.5.3.3.11. Informacija apie konkretų veiksą

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 19 straipsnio 1 dalies a punkto iii papunktyje nurodyto smulkaus ūkio apibrėžtis

NETAIKOMA.

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 19 straipsnio 4 dalies trečioje pastraipoje nurodytų viršutinių ir apatinių ribų apibrėžtis

Pareiškėjo ūkio ekonominio dydžio, išreikšto standartine produkcija (SP), pagal veiklos sritį „Parama smulkiesiems ūkiams“ apatinė riba paraiškos teikimo momentu turi būti ne mažesnė kaip 4 000 Eur, o viršutinė riba turi būti ne didesnė kaip 7 999 Eur.

Paramos jauniems ūkininkams, kurie steigiasi ne kaip vieninteliai valdos valdytojai, kaip nurodyta Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 2 straipsnio 1 ir 2 dalyse, konkrečios sąlygos

NETAIKOMA.

Informacija apie Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 2 straipsnio 3 dalyje nurodyto lengvatinio laikotarpio taikymą

NETAIKOMA.

Verslo planų reikalavimų santrauka

Pagrindiniai verslo plano reikalavimai:

1. Esamos žemės ūkio valdos situacijos analizė;
2. Planuojamos įgyvendinti veiklos, įskaitant veiklas, susijusias su aplinkosauginiu tvarumu ir išteklių naudojimo efektyvumu, ir jų detalizavimas (investicijos, mokymai, bendradarbiavimas ir pan.);
3. Planuojami ūkio ekonominio gyvybingumo pasiekimo rezultatai.

* *Kiti verslo plano reikalavimai nustatomi veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.*

Pasinaudojimas galimybe derinti įvairias priemones per verslo planą, kuriuo jaunajam ūkininkui sudaromos galybės pasinaudoti tomis priemonėmis

NETAIKOMA.

Sritis, kuriose taikomas įvairinimas

NETAIKOMA.

8.2.5.3.4. 6.4.1 Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai

Pagalbinė priemonė:

- 6.4. Parama investicijoms, skirtoms ne žemės ūkio veiklai kurti ir plėtoti

8.2.5.3.4.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Ūkininkų, kaimo gyventojų, kaime veikiančių labai mažų ir mažų įmonių veikla sąlygoja kaimo vietovių ekonominę plėtrą, mažina atotrūkį tarp miesto ir kaimo, didina kaimo vietovių gyvybingumą ir patrauklumą gyventi jose. Ši veiklos sritis skatina ekonominės veiklos kūrimą, įvairinimą, plėtrą, darbo vietų kūrimą, jų išlaikymą.

Šia parama žemės ūkio subjektams sudaromos sąlygos susikurti papildomų pajamų šaltinį bei mažinti sezoninį užimtumo svyravimą. Pagal veiklos sritį teikiama parama įvairiai ne žemės ūkio veiklai, produktų gamybai, apdorojimui, perdirbimui, jų pardavimui, taip pat paslaugų teikimui, įskaitant paslaugas žemės ūkiui.

Veiklos sritimi prisidedama prie 6A tikslinės srities įgyvendinimo – skatinamas ekonominės veiklos kūrimas ir (arba) plėtra kaimo vietovėse, taip pat ši veiklos sritis galimai prisidės prie 5C tikslinės srities įgyvendinimo - skatinamas biomasės, ypač atliekinės, panaudojimas energijos gamybai (biokuras).

8.2.5.3.4.2. Paramos rūšis

Investicinė parama, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas. Atlikus ex-ante vertinimą dėl finansinių priemonių įgyvendinimo, gali būti teikiama finansinių priemonių parama.

8.2.5.3.4.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamento (ES) Nr. 1407/2013 dėl Sutarties veikimo 107 ir 108 str. taikymo nereikšmingai (*de minimis*) pagalbai;
Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priedas.

8.2.5.3.4.4. Paramos gavėjai

1. Ūkininkas ar kitas fizinis asmuo;
2. Labai maža įmonė;
3. Maža įmonė.

8.2.5.3.4.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

1. Išlaidos, atitinkančios Reglamento (ES) 1305/2013 45 str. nuostatas;
2. Nekilnojamojo turto statybos ir (arba) gerinimo išlaidos;

3. Naujų įrenginių ir (arba) įrangos (įskaitant techniką) pirkimo arba išperkamosios (finansinės) nuomos išlaidos, neviršijančios to turto rinkos vertės;
4. Bendrosios išlaidos;
5. Investicijos į nematerialųjį turtą.

8.2.5.3.4.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas ir (arba) projektas atitinka bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje;
2. Parama teikiama ekonominei veiklai kurti arba plėtoti.
3. Parama teikiama ne žemės ūkio veiklai, įskaitant paslaugų žemės ūkiui teikimą. Remiama veikla nustatoma vadovaujantis Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriumi, patvirtintu Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus įsakymu (toliau – EVRK). Parama neteikiama veiklai, kuri pagal EVRK patenka į žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sekciją, išskyrus veiklą, susijusią su paslaugų žemės ūkiui teikimu;
4. Jeigu projekte numatyta produktų gamyba, apdorojimas, perdirbimas, galutinis produktas negali būti Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede nurodytas produktas;
5. Pareiškėjo (fizinio asmens) nuolatinė gyvenamoji vietovė arba pareiškėjo (įmonės) registracijos vieta turi būti kaimo vietovėje;
6. Remiama veikla turi būti vykdoma kaimo vietovėje (išimtis gali būti taikoma paslaugų teikimui). Pareiškėjo nekilnojamasis turtas, į kurį planuojama investuoti įgyvendinant verslo planą, turi būti kaimo vietovėje.
7. Pateikiamas verslo planas, kuriame pareiškėjas įrodo ūkio subjekto atitikimą VI nustatytiems ekonominio gyvybingumo kriterijams.

8.2.5.3.4.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

Siekiant tikslesnės projekto atitikties veiklos srities tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams bei proporcingumo veiksmų mastui, ypatingą dėmesį skiriant užimtumui kaimo vietovėse didinti.

* *Atrankos kriterijų sąrašas nustatomas veiklos srities veiklos įgyvendinimo taisyklėse.*

8.2.5.3.4.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

Paramos intensyvumas – 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo).

Didžiausia galima viešosios paramos suma vienam projektui – 200 tūkst. Eur (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnės paramos sumos).

Kai projekte numatyta teikti paslaugas žemės ūkiui – paramos intensyvumas turi atitikti Priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ aprašyme nustatytą paramos intensyvumą.

8.2.5.3.4.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.5.3.4.9.1. *Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika*

-

8.2.5.3.4.9.2. *Klimato kaitos švelninimo veiksmai*

-

8.2.5.3.4.9.3. *Bendras priemonės vertinimas*

-

8.2.5.3.4.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

NETAIKOMA.

8.2.5.3.4.11. Informacija apie konkretų veiksma

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 19 straipsnio 1 dalies a punkto iii papunktyje nurodyto smulkaus ūkio apibrėžtis

NETAIKOMA.

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 19 straipsnio 4 dalies trečioje pastraipoje nurodytų viršutinių ir apatinių ribų apibrėžtis

NETAIKOMA.

Paramos jaunesiems ūkininkams, kurie steigiasi ne kaip vieninteliai valdos valdytojai, kaip nurodyta Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 2 straipsnio 1 ir 2 dalyse, konkrečios sąlygos

NETAIKOMA.

Informacija apie Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 2 straipsnio 3 dalyje nurodyto lengvatinio laikotarpio taikymą

NETAIKOMA.

Verslo planų reikalavimų santrauka

Pagrindiniai verslo plano reikalavimai:

1. Esamos ūkio subjekto situacijos analizė;
2. Veiklos tikslai ir apimtys;
3. Planuojamos įgyvendinti veiklos ir jų detalizavimas (investicijos, mokymai, konsultacijos ir pan.);
4. Planuojami pasiekti veiklos tarpiniai ir galutiniai rezultatai.

* Kiti verslo plano reikalavimai nustatomi veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.

Pasinaudojimas galimybe derinti įvairias priemones per verslo planą, kuriuo jaunajam ūkininkui sudaromos galimybės pasinaudoti tomis priemonėmis

NETAIKOMA.

Sritis, kuriose taikomas įvairinimas

Parama teikiama ne žemės ūkio veiklai, įskaitant paslaugų žemės ūkiui teikimą. Remiama veikla nustatoma vadovaujantis EVRK. Parama neteikiama veiklai, kuri pagal EVRK patenka į žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sekciją, išskyrus veiklą, susijusią su paslaugų žemės ūkiui teikimu.

* Baigtinis remiamų veiklų sąrašas tvirtinamas veiklos srities veiklos įgyvendinimo taisyklėse.

8.2.5.3.5. 6.4.2 Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų

Pagalbinė priemonė:

- 6.4. Parama investicijoms, skirtoms ne žemės ūkio veiklai kurti ir plėtoti

8.2.5.3.5.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Lietuvoje daug problemų kelia gyvulių mėšlo sutvarkymas didelėse, ypač kiaulių auginimo, ūkiuose. Toks mėšlas paprastai laikomas atviruose srutų kauptuvuose (lagūnose). Dėl tokio mėšlo ir srutų laikymo ir jų naudojimo laukams tręšti išskyla didelis pavojus užteršti gruntinius vandenius, atsiranda kvapų problema, į aplinką išsiskiria metano dujos. Mėšlo utilizavimas ir panaudojimas biodujų gamybai įgalina spręsti šias, susijusias su neigiamo gamybinės veiklos poveikio aplinkai mažinimu, problemas.

Biodujos yra patrauklios dėl jų naudojimo įvairovės: jos naudojamos elektros energijos gamybai, šildymui, aušinimui, automobilių degalams, išvalytos gali būti tiekiamos į gamtinių dujų perdavimo tinklus. Biodujų gamybos plėtra prisideda prie šalies energetinės nepriklausomybės stiprinimo, šiltnamio efektą sukeliančių dujų išskyrimo mažinimo. Biodujų gamyba iš gyvulių mėšlo, gyvūninių ir organinių atliekų prisideda prie energijos šaltinių įvairinimo ir taip padidina energijos tiekimo saugumą, konkurencingumą ir tvarumą bei suteikia naujų pajamų galimybių ūkininkams ir žemės ūkio bendrovėms.

Veiklos sritimi prisidedama prie 5C ir 6A tikslinės srities įgyvendinimo – atsinaujinančių energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimo bei naudojimo bioekonomikos tikslais palengvinimas, ekonominės veiklos kūrimas ir (arba) plėtra kaimo vietovėse, verslo iniciatyvų skatinimas, naujų darbo vietų kaime kūrimas, gyventojų užimtumo didinimas.

8.2.5.3.5.2. Paramos rūšis

Investicinė parama, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas. Atlikus ex-ante vertinimą dėl finansinių priemonių įgyvendinimo, gali būti teikiama finansinių priemonių parama.

8.2.5.3.5.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Valstybės pagalbos schema.

Europos Komisijos reglamentas (ES) Nr. 651/2014;

Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/28/EB dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių išteklių energiją, iš dalies keičianti bei vėliau panaikinanti direktyvas 2001/77/EB ir 2003/30/EB.

8.2.5.3.5.4. Paramos gavėjai

1. Ūkininkas;
2. Labai maža įmonė;

3. Maža įmonė.

8.2.5.3.5.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

1. Nekilnojamojo turto statybos ir (arba) gerinimo išlaidos;
2. Naujų įrenginių ir įrangos (įskaitant techniką), pirkimo arba išperkamosios (finansinės) nuomos išlaidos, neviršijančios šio turto rinkos vertės;
3. Bendrosios išlaidos, kai jos susijusios su išlaidomis, nurodytomis 1 ir 2 punktuose.

8.2.5.3.5.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas ir (arba) projektas atitinka bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje;
2. Pareiškėjas turi užsiimti gyvulininkyste ir (arba) paukštininkyste arba turi būti sudaręs ilgalaikę (ne mažiau kaip 10 metų trukmės) sutartį dėl mėšlo tiekimo;
3. Biodujų gamybos žaliavų struktūroje ne mažiau kaip 50 proc. turi sudaryti iš pareiškėjo ūkio ir (arba) pagal ilgalaikes (ne trumpesnes kaip 10 metų trukmės) sutartis gaunamas gyvulių ar paukščių mėšlas. Likusią biodujų gamybos žaliavų dalį sudaro pareiškėjo ūkyje ir (arba) pagal ilgalaikes (ne trumpesnes kaip 10 metų trukmės nuo paraiškos pateikimo datos) sutartis gaunamos kitos biologiškai skaidžios atliekos.
4. Biodujų jėgainės instaliuota elektrinė galia neturi viršyti 1 MW. Gaminant tik biodujas – instaliuota biodujų gamybos apimtis negali viršyti 500 m³ per valandą, o gaminant tik biometaną gamybos apimtis negali viršyti 250 m³ biometano per valandą;
5. Ne mažiau kaip 50 proc. pagamintų biodujų ir elektros energijos turi būti parduodama, o ne mažiau kaip 50 proc. biodujų jėgainėse pagamintos šilumos energijos turi būti suvartojama savo reikmėms ir parduodama.

8.2.5.3.5.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

Siekiant tikslesnės projekto atitikties veiklos srities tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams bei proporcingumo veiksmų mastui, i prioritetą bus teikiamas ūkininkams, labai mažoms ir mažoms įmonėms kaimo vietovėse, kurios perdirbs didesnę mėšlo ir kitų biologiškai skaidžių atliekų kiekį.

* *Atrankos kriterijų sąrašas nustatomas veiklos srities veiklos įgyvendinimo taisyklėse.*

8.2.5.3.5.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

Paramos intensyvumas – 60 proc. (išskyrus atvejus kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo).

8.2.5.3.5.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.5.3.5.9.1. *Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika*

-

8.2.5.3.5.9.2. *Klimato kaitos švelninimo veiksmai*

-

8.2.5.3.5.9.3. *Bendras priemonės vertinimas*

-

8.2.5.3.5.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

NETAIKOMA.

8.2.5.3.5.11. Informacija apie konkretų veiksma

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 19 straipsnio 1 dalies a punkto iii papunktyje nurodyto smulkaus ūkio apibrėžtis

NETAIKOMA

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 19 straipsnio 4 dalies trečioje pastraipoje nurodytų viršutinių ir apatinių ribų apibrėžtis

NETAIKOMA

Paramos jaunesiems ūkininkams, kurie steigiasi ne kaip vieninteliai valdos valdytojai, kaip nurodyta Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 2 straipsnio 1 ir 2 dalyse, konkrečios sąlygos

NETAIKOMA

Informacija apie Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 2 straipsnio 3 dalyje nurodyto lengvatinio laikotarpio taikymą

NETAIKOMA

Verslo planų reikalavimų santrauka

NETAIKOMA

Pasinaudojimas galimybe derinti įvairias priemones per verslo planą, kuriuo jaunajam ūkininkui sudaromos galimybės pasinaudoti tomis priemonėmis

NETAIKOMA

Sritis, kuriose taikomas įvairinimas

NETAIKOMA

8.2.5.4. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.5.4.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

1. Nepagrįstai didelės prekių, darbų ir paslaugų kainos.
2. Pirkimų procedūrų pažeidimai ir klaidos.
3. Įsipareigojimų nesilaikymas ir (arba) netinkamas projektų tikslų įgyvendinimas.
4. Dirbtinai sukurtos sąlygos paramai gauti.
5. Verslo plano rodiklių ir numatytų pasiekti rezultatų nepagrįstumas ir (arba) nepasiekimas, nepakankama (silpna) verslo planų įgyvendinimo kontrolė.

8.2.5.4.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

1. Siekiant kontroliuoti kainų pagrįstumą, numatoma oficialiu dokumentu nustatyti prekių, darbų ir paslaugų leistinus įkainius, apriboti tam tikrų išlaidų kategorijų (pvz., bendrųjų išlaidų) procentinę dalį ir (arba) absoliučią sumą. Taip pat ketinama vykdyti panašių komercinių pasiūlymų analizę, pasinaudoti viešai prieinama informacija apie rinkos kainas. Nustatyta pirkimų vykdymo tvarka užtikrins optimaliausio komercinio pasiūlymo pasirinkimą.
2. Reikalavimai pirkimams tais atvejais, kai netaikomas Viešųjų pirkimų įstatymas, bus nustatyti atskiru dokumentu. Jame bus išsamiai nurodytos privalomos pirkimų sąlygos ir procedūros. Taip pat bus vykdomas pareiškėjų ir paramos gavėjų informavimas bei konsultavimas pirkimų klausimais, pagal poreikį ir galimybes atliekama išankstinė pirkimų dokumentų patikra.
3. Už įsipareigojimų nesilaikymą, netinkamą projektų tikslų įgyvendinimą bus nustatyta atitinkama atsakomybė. Pvz. pagal veiklos sritį „Parama ekonominės veiklos pradžiai“ paramos gavėjui per 9 mėnesius

nepradėjus įgyvendinti verslo plano, taikomas išmokos grąžinimas.

4. Bus parengta ir taikoma dirbtinai sukurtų sąlygų paramai gauti nustatymo metodika bei atsakomybė.

5. Verslo plano įgyvendinimo ir tinkamumo sąlygų laikymosi kontrolę vykdo Mokėjimo agentūra. Paskiriamas projekto įgyvendinimo priežiūros administratorius. Priežiūros proceso metu stebimas verslo plane, paramos paraiškoje numatytų rezultatų, rodiklių pasiekimas bei priimtų įsipareigojimų įgyvendinimas. Agentūra, vertindama pareiškėjų atitiktį paramai gauti, vertina verslo plane, paramos paraiškoje pateiktus faktinius ir prognozinis duomenis (numatomą apyvartą, pelną, grynujų pinigų srautus ir pan.) bei numatytus pasiekti rezultatus (sukurtų darbo vietų skaičių ir pan.). Tačiau 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu pastebėta, kad pareiškėjų prognozės kai kuriais atvejais yra nepagrįstos. Vertinant projektų įgyvendinimo ataskaitas, taip pat atliekant patikras vietoje, užtikrinamas priimtų įsipareigojimų vykdymas.

8.2.5.4.3. Bendras priemonės vertinimas

Projektų atranka bus vykdoma pagal kriterijus, nustatytus vadovaujantis pirmiau nurodytais atrankos principais. Paraiškų vertinimo metu projektų tinkamumui, išlaidų pagrįstumui nustatyti numatyta galimybė pasitelkti išorės ekspertinį vertinimą, pagal poreikį atlikti patikras vietoje. Vertinimo procesas, atitiktis kiekvienam tinkamumo ir atrankos kriterijui bus dokumentuojami.

Atrinktiems įgyvendinti projektams Mokėjimo agentūroje bus priskirti administratoriai, kurie atliks projektų ir verslo planų įgyvendinimo priežiūrą, stebės rezultatų pasiekimą bei nustatytų įsipareigojimų laikymąsi, teiks su projekto įgyvendinimu susijusią informaciją.

Vykdam atrinktų projektų administravimą ypatingas dėmesys bus skiriamas kontrolei tų sąlygų (atrankos kriterijų, reikalavimų ir įsipareigojimų, numatytų rodiklių ir kt.), kurių dėka projektai atrankos metu įgijo pirmenybę kitų projektų atžvilgiu. Už šių sąlygų nesilaikymą bus taikoma Administravimo taisyklėse, Sankcijų taikymo metodikoje, veiklų įgyvendinimo taisyklėse ir kituose teisės aktuose numatyta atsakomybė. Mokėjimo agentūra parengs ir taikys tam skirtas vidines administravimo procedūras ir priemones. Paraiškoms, verslo planams vertinti bei projektams administruoti naudojama integruota informacinė sistema, turinti ryšius su įvairiais vidaus ir išorės registrais bei duomenų bazėmis. Numatyta galimybė paraiškas ir mokėjimo prašymus teikti elektroniniu būdu.

Tinkamai atliekamas rizikų valdymas, paramos skyrimo ir administravimo procese dalyvaujančių asmenų, įmonių bei institucijų bendradarbiavimas leis užtikrinti tinkamą priemonės įgyvendinimą ir kontrolę.

Ekonominio ūkio dydžio padidėjimą 20 proc. (taikomą 6.3 veiklos sričiai) kontroliuos Mokėjimo agentūra, vadovaudamasi pareiškėjo pateiktais dokumentais ir Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro informacija.

Reikalingo išsilavinimo įgijimą tikrins Mokėjimo agentūra, vadovaudamasi pareiškėjo ir (arba) LEADER centro pateiktais dokumentais (taikoma 6.1. veiklos sričiai).

8.2.5.5. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

NETAIKOMA

8.2.5.6. Informacija apie konkrečią priemonę

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 19 straipsnio 1 dalies a punkto iii papunktyje nurodyto smulkaus ūkio apibrėžtis

-

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 19 straipsnio 4 dalies trečioje pastraipoje nurodytų viršutinių ir apatinių ribų apibrėžtis

-

Paramos jauniems ūkininkams, kurie steigiasi ne kaip vieninteliai valdos valdytojai, kaip nurodyta Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 2 straipsnio 1 ir 2 dalyse, konkrečios sąlygos

-

Informacija apie Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 2 straipsnio 3 dalyje nurodyto lengvatinio laikotarpio taikymą

-

Verslo planų reikalavimų santrauka

-

Pasinaudojimas galimybe derinti įvairias priemones per verslo planą, kuriuo jaunajam ūkininkui sudaromos galimybės pasinaudoti tomis priemonėmis

-

Sritys, kuriose taikomas įvairinimas

-

8.2.5.7. Kitos svarbios pastabos, padedančios suprasti ir įgyvendinti priemonę

Paramos gavėjas turi prisiimti bendruosius įsipareigojimus nustatytus Programos 8.1.3 papunktyje.

Paramos gavėjo pagal veiklos sritį „Parama smulkiųjų ūkių verslo plėtros pradžiai“ ūkio ekonominis dydis, išreikštas standartine produkcijos (SP) verte, įgyvendinus verslo planą turi padidėti ne mažiau kaip 20 proc.

Pareiškėjas pagal priemonės veiklos sritis “Parama ekonominės veiklos pradžiai” ir “Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai” teikiantis projektą veiklai, susijusiai su paslaugų žemės ūkiui teikimu, turi įsipareigoti, kad suteiktos paslaugos žemės ūkiui bus apskaitomos Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatyta tvarka ir įrodomos su užsakovais sudarytomis sutartimis.

Siekiant priemonės “Investicijos į materialųjį turtą” veiklos srities “Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir plėtrą” (kodas 4.2) suderinamumo su priemonės “Ūkio ir verslo plėtra” veiklos sritimis “Parama ekonominės veiklos pradžiai” ir “Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai”, pagal priemonės “Investicijos į materialųjį turtą” 4.2 veiklos sritį parama neteikiama labai mažoms ir mažoms įmonėms kaime, kurių galutinis perdirbimo ir (ar) rinkodaros produktas nėra nurodytas Sutarties dėl ES veikimo I priede.

8.2.6. M07. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse (20 straipsnis)

8.2.6.1. Teisinis pagrindas

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 20 ir 66 str. 2 d.;
Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymas;
Lietuvos Respublikos tautinio paveldo produktų įstatymas;
2014–2020 m. Nacionalinės pažangos programa;
Regionų plėtros planai;
Savivaldybių asbesto turinčių gaminių šalinimo programos;
Lietuvos informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 m. programa „Lietuvos skaitmeninė darbotvarkė“.

8.2.6.2. Bendrosios priemonės aprašymas, įskaitant jos intervencinių veikslių loginį pagrindą, jos indėlį į tikslines sritis ir siekiant bendrųjų tikslų

Priemonės įgyvendinimu siekiama prisidėti prie trečiojo ES kaimo plėtros politikos horizontaliojo tikslo – užtikrinti subalansuotą teritorinę kaimo ekonomikos ir bendruomenių plėtrą, be kita ko, kurti darbo vietas ir jas išlaikyti – įgyvendinimo. Subalansuota vietos plėtra kaimo vietovėse tiesiogiai priklauso nuo valstybės, regionų, vietos valdžios veikslių subalansuotumo, integruotumo, papildomumo ir sinergijos. Kaimo vietovių infrastruktūros ir paslaugų plėtra bei veikla, kuria siekiama atnaujinti kaimo kultūros bei gamtos paveldą ir kraštovaizdį, yra vienas svarbiausių veiksnių siekiant realizuoti augimo potencialą ir skatinti kaimo vietovių tvarumą.

1. Priemonės ryšys su Programos 5.1 dalyje nustatytais poreikiais.

Kaimo gyventojai susiduria su didele skurdo rizika, prastomis gyvenimo sąlygomis, kaimo vietovės sensta dėl nepakankamos natūralios gyventojų kaitos, sparčiai mažėja jauniausių gyventojų dalis. Prasta ekonominė ir socialinė aplinka kaime sąlygoja nepakankamą užimtumą, verslo kūrimo galimybes, mažą ekonominį ir socialinį aktyvumą.

Atsižvelgiant į SSGG analizę, siekiant spręsti minimas kaimo vietovių problemas, atgaivinti šias vietas ir sustiprinti jų ekonominį potencialą bei įgyvendinti Programos 5.1 dalyje nurodytus poreikius (Nr. 8, 9, 15, 16, 19, 22, 24) kaimo vietovėse numatoma skatinti paslaugų, svarbių kaimo gyventojų gyvenimo kokybei, jų ekonominei, socialinei, kultūrinei veiklai kūrimą ir plėtrą, kurti bei tvarkyti trūkstamą infrastruktūrą, atnaujinti kaimus, puoselėti kultūros, gamtos vertybes, tautinį paveldą, amatus, tokiu būdu mažinant kaimo vietovių atskirtį, didinant jų patrauklumą ir gyvenimo kokybę.

Priemone siekiama tenkinti poreikius, nurodytus Programos 5.1 dalyje, šiais būdais:

- parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą (kodas 7.2) prisideda prie poreikių Nr. 8, 9, 15, 16, 19, 24 tenkinimo, t. y. poreikiai tenkinami investuojant į paslaugoms teikti reikalingos mažos apimties infrastruktūros kūrimą, atnaujinimą ir plėtrą (poreikio Nr. 19), įskaitant investicijas į vietines vandens tiekimo sistemas, į kenksmingų sveikatai asbesto medžiagų šalinimą (poreikis Nr. 15), kaimo gyvenamosios vietovės ribose esančių vietinės reikšmės viešųjų kelių, gatvių, jų atkarpų kūrimą ir rekonstravimą (poreikis Nr. 24) ;
- parama plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai (kodas 7.3) prisideda prie poreikio Nr. 22 tenkinimo, t. y.

plačiajuosčio infrastruktūros sukūrimas sąlygos interneto prieigą visose kaimo vietovėse;

- parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį (kodas 7.6) prisideda prie poreikių Nr. 16 ir 19 tenkinimo, t. y. investicijomis į kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį, tautinio paveldo ir tradicinių amatų puoselėjimą siekiama padidinti kaimo vietovių patrauklumą ir gyvybingumą.

Integruotas ir nuosekliai susijęs pagal priemonę remiamų investicijų rinkinys – būtina sąlyga kaimo vietovių patrauklumo didinimui, skurdo mažinimui (poreikio Nr. 9) ir gyventojų, ypač jaunimo (poreikio Nr. 8), pritraukimui gyventi ir dirbti kaime.

2. Priemonė prisideda prie ES kaimo plėtros politikos prioriteto P6 „Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse“ ir jo tikslinių sričių įgyvendinimo:

– *6B: vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas.* Vietos plėtra skatinama investuojant į paslaugų kaimo gyventojams gerinimą, infrastruktūrą (kodas 7.2), gyvenimo kokybės gerinimą ir kaimo aplinkos patrauklumo didinimą, socialinio, ekonominio ir kultūrinio vietos potencialo stiprinimą (kodas 7.6). Nuoseklios vietos plėtros įgyvendinimą sąlygoja koordinuoti veiksmai tarp priemonės ir kitų ESIF investicijų, t. y. pasitelkiant regioninio planavimo būdą, kuris grindžiamas strateginio požiūrio taikymu įgyvendinant regionų plėtros planus, atsižvelgiant į vietos poreikius ir galimus finansinius išteklius regione.

– *6C: prieigos prie informacinių ir ryšių technologijų (IRT) didinimas, jų naudojimo skatinimas ir kokybės gerinimas kaimo vietovėse.* Siekiant sumažinti skirtumus tarp miesto ir kaimo gyventojų galimybių naudotis sparčiu interneto ryšiu ir prisidėti prie kaimo gyventojų poreikio turėti plačiajuosčio interneto prieigą visose kaimo vietovėse ir išplėtotą viešųjų elektroninių paslaugų teikimą, pagal priemonę remiamas plačiajuosčio ryšio infrastruktūros kūrimas, gerinimas ir plėtra bei prieigos prie šio ryšio užtikrinimas (kodas 7.3).

3. Priemonė prisideda prie šių ES kompleksinių tikslų įgyvendinimo:

3.1. Inovacijų skatinimas. Investicijos į plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą (kodas 7.3) prisideda prie inovacijų sklaidos kaime. Interneto prieigos kaimo vietovėse plėtra prisideda prie kaimo vietovių atskirties mažinimo, leidžia efektyviau panaudoti informacines technologijas ūkinei ir bendruomeninei veiklai, didina informacijos prieinamumą.

3.2. Aplinkos apsauga. Prie šio ES kompleksinio tikslo įgyvendinimo prisideda investicijos, susijusios su kaimo vietovių, kaimo kraštovaizdžio, kultūros ir gamtos paveldo išlaikymu, atkūrimu ir atnaujinimu (kodas 7.6). Aplinkos apsaugos kompleksiniam tikslui, kiek tai susiję su vandens ir visuomenės sveikatos kokybe, turi teigiamos įtakos investicijos į gyvenamųjų vietovių vandens tiekimo infrastruktūros sukūrimą ir gerinimą, taip pat kenksmingo asbesto meždiagų šalinimą (kodas 7.2).

4. Priemonė prisideda prie šių ES BJRS tikslų įgyvendinimo:

Priemonė tiesiogiai siejasi su ES BJRS prioritetine sritimi AGRI – žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės tvarumo stiprinimas“. Prie ES BJRS tikslo „Sujungti regioną“ įgyvendinimo netiesiogiai prisidės priemonės veiklos sritis, remianti plačiajuosčio ryšio infrastruktūros kūrimą, gerinimą ir plėtrą (kodas 7.3).

8.2.6.3. *Taikymo sritis, paramos lygis, reikalavimus atitinkantys paramos gavėjai ir, jei tinkama, sumos arba paramos dydžio, kai reikia, suskirstyto pagal priemonės dalis ir (arba) veiksmų rūšį, skaičiavimo*

metodika. Kiekvienos rūšies veiksmui nurodomos tinkamos finansuoti išlaidos, tinkamumo sąlygos, taikytinos sumos ir paramos dydžiai ir principai, susiję su atrankos kriterijų nustatymu

8.2.6.3.1. 7.2 Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą

Pagalbinė priemonė:

- 7.2. Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūros kūrimą, gerinimą arba plėtojimą, įskaitant investicijas į atsinaujinančiosios energijos gamybą ir energijos taupymą

8.2.6.3.1.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Pagal šią veiklos sritį parama numatoma:

1. Viešajai mažos apimties infrastruktūrai kurti ir gerinti. Kaimo vietovėse viešoji infrastruktūra yra svarbus veiksnys, turintis įtakos regionų patrauklumui ir pasiekiamumui, tai yra būtina ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo bei išlaikymo sąlyga. Pagrindinės investicijų sritys, kurioms teikiama parama, nustatomos vadovaujantis SSGG analize:

1.1. investicijos skiriamos viešiesiems pastatams, statiniams gerinti, atnaujinti, aplinkai tvarkyti, siekiant gyvenimo kokybės gerinimo, kaimo gyvenamųjų vietovių patrauklumo didinimo;

1.2. parama pagal priemonę teikiama objektų, kuriose teikiamos paslaugos kaimo vietovėse – prekyviečių, bendruomenės namų, aikščių ir kt. – atnaujinimui ir tvarkymui. Remiamos investicijos, skirtos viešojo naudojimo infrastruktūrai, susijusiai su laisvalaikio, poilsio, sporto ir kultūrine veikla kaime. Svarbus tvarios kaimo plėtros aspektas – kaime teikiamos kokybiškos ir įvairiapusiškos paslaugos. Paslaugų trūkumas kaime daro neigiamą įtaką kaimo vietovių gyvybingumui, riboja ekonomikos plėtrą. Paslaugų teikimas yra būtina sąlyga, norint pritraukti asmenis, galinčius dirbti ir investuoti kaime.

1.3. vienas pagrindinių kokybiško gyvenimo kaime rodiklių – vandens tiekimas ir kokybė, todėl skatinamos investicijos vietinių vandens tiekimo sistemų, vandens gerinimo, geležies šalinimo sistemų sukūrimo arba atnaujinimo projektams įgyvendinti kaimo gyvenamosiose vietovėse iki 200 gyventojų. Savivaldybės teritorijose geriamojo vandens tiekimo ūkio plėtra vykdoma vadovaujantis Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planais;

1.4. dėl pasenusių, nefunkcionuojančių gyvenviečių vandentvarkos sistemų, nemaža dalis gyvenviečių apsemiami – sugadinamas turtas, teršiami geriamojo vandens šuliniai, sutrinka gyvenimo ir darbo sąlygos. Todėl remiami projektai, susiję su inžinerinės infrastruktūros sukūrimu ir atnaujinimu kaimo gyvenvietėse, atliekant paviršinio ar gruntinio vandens surinkimą ir nuleidimą nuo viešųjų kaimo teritorijų, siekiant pagerinti gyvenimo sąlygas kaime;

1.5. siekiant sustiprinti ekonominę plėtrą kaimo vietovėse, teikiama parama vietinės reikšmės viešiesiems keliams, gatvėms, jų atkarpoms nutiesti ar rekonstruoti. **Vietinės reikšmės kelias** – tai kaimo gyvenamosios vietovės ribose esantis kelias, skirtas vietiniam susisiekimui ir kuris nėra priskiriamas magistralinių ir krašto kelių kategorijai. Pareiškėju gali būti savivaldybių administracijos ir Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos (toliau - Kelių direkcija). Kelių direkcijos projektai, susiję su kelių kūrimu ir rekonstrukcija, atrenkami konkurso būdu atsižvelgiant į projektų atrankos principus.

2. Privačiai mažos apimties infrastruktūrai gerinti. Gerinant kaimo gyventojų gyvenimo kokybę ir siekiant užtikrinti tinkamas gyvenimo sąlygas parama pagal šią priemonę teikiama privačiai infrastruktūrai, t.y. atsižvelgiant į asbesto keliamą riziką visuomenės sveikatai ir siekiant prisidėti prie savivaldybių asbesto

turinčių gaminių šalinimo programų įgyvendinimo, parama skiriama asbestinės stogų dangos keitimui.

3. Veiklos, nurodytos 1.1–1.4 papunkčiuose ir veikla, nurodyta 1.5 papunktyje, kai projektus dėl vietinės reikšmės kelių teikia savivaldybių administracijos, įgyvendinamos **regioninio planavimo būdu**, NUTS 3 lygio regionų lygmeniu, atsižvelgiant į tų regionų plėtros planus, kurie yra vidutinės trukmės strateginio planavimo dokumentai ir kuriuose pateikiami socialinės ir ekonominės būklės įvertinimo pagrindiniai duomenys ir jų analizė, nurodomi regionų plėtros strateginiai tikslai ir uždaviniai bei galimos jų įgyvendinimo priemonės.

Vadovaujantis objektyviais socialiniais ir ekonominiais kriterijais (žr. šios priemonės aprašymo 5 dalyje pateikiamą metodikos aprašymą), NUTS 3 lygio regionams nustatomi diferencijuoti paramos, numatytos šioms veikloms įgyvendinti, lėšų limitai. Projektai konkuruoja tarpusavyje kiekvieno regiono ribose.

Siekiant įgyvendinti Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 49 str. reikalavimus, bendruosius projektų atrankos kriterijus iš anksto nustato VI. Papildomus specialiuosius atrankos kriterijus nustato regionų plėtros tarybos, jais užtikrindamos pareiškėjų lygias galimybes ir tikslingą finansinių išteklių naudojimą, atsižvelgiant į ES kaimo plėtros prioritetus. Bendrieji ir specialieji atrankos kriterijai suderinami su Programos stebėsenos komitetu, kaip to reikalauja Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 74 str. 1 d.

Vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 66 str. 2 d., projektų atrankos funkcija deleguojama regionų plėtros taryboms kartu su Regionų plėtros departamentu prie Vidaus reikalų ministerijos (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. liepos 22 d. nutarimas Nr. 722 „Dėl valstybės institucijų ir įstaigų, savivaldybių ir kitų juridinių asmenų, atsakingų už Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos įgyvendinimą, paskyrimo“). Regionų plėtros departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos atsakingas už kvietimų teikti projektinius pasiūlymus skelbimą. Regionų plėtros tarybos atsakingos už projektų specialiųjų atrankos kriterijų, atitinkančių regionų poreikius pagal regionų plėtros planus, sudarymą ir teikimą VI tvirtinti, taip pat už projektų atranką pagal patvirtintus bendruosius ir specialiuosius atrankos kriterijus ir finansuotinių projektų sąrašų sudarymą bei teikimą MA. MA atlieka projektų tinkamumo vertinimą ir teikia atrinktus ir įvertintus projektus tvirtinti VI, kuri priima galutinį sprendimą dėl paramos skyrimo.

Veiklos sritimi prisidedama prie 6B tikslinės srities įgyvendinimo.

8.2.6.3.1.2. Paramos rūšis

Investicinė parama, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas.

8.2.6.3.1.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamento (ES) Nr. 1407/2013 dėl Sutarties dėl ES veikimo 107 ir 108 str. taikymo nereikšmingai (*de minimis*) pagalbai.

Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymas;

2014–2020 m. Nacionalinės pažangos programa;

Regionų plėtros planai;

Savivaldybių asbesto turinčių gaminių šalinimo programos.

8.2.6.3.1.4. Paramos gavėjai

1. Savivaldybės administracija ir (arba) savivaldybės įsteigtas juridinis asmuo;
2. Fizinis asmuo;
3. Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos. Šis pareiškėjas, įgyvendindamas projektus, susijusius su vietinės reikšmės kelių kūrimu, turi nepažeisti LR viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų.

8.2.6.3.1.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

1. Nekilnojamojo turto statybos ir (arba) gerinimo išlaidos;
2. Naujų įrenginių ir (arba) įrangos pirkimo arba išperkamosios (finansinės) nuomos išlaidos, neviršijančios to turto rinkos vertės;
3. Bendrosios išlaidos;
4. Nepiniginis įnašas (žeme ar kitu nekilnojamoju turto), atitinkantis 1303/2013 reglamento 69 str. 1 d.;
5. Kelių priežiūros išlaidos (pvz. paprastas remontas, valymas, kelio juostoje augančių medžių ir kitų želdinių priežiūra) nėra tinkamos finansuoti išlaidos.

Išlaidos turi atitikti reglamento 1303/2013 65 str. ir reglamento 1305/2013 45 str.

8.2.6.3.1.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas ir projektas atitinka bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje;
2. Parama skiriama mažos apimties infrastruktūrai;
3. Kai investuojama į viešąją mažos apimties infrastruktūrą, viešųjų paslaugų gerinimą, projektas atitinka regiono plėtros planą;
4. Kai investuojama į privačią infrastruktūrą, siekiant pakeisti asbestinių stogų dangą, pareiškėjas (fizinis asmuo) yra iš savivaldybės, kuri turi patvirtintą asbesto turinčių gaminių šalinimo programą;
5. Kai investuojama į mažos apimties infrastruktūrą, projektas įgyvendinamas gyvenamojoje vietovėje, kurioje yra iki 1000 gyventojų, išskyrus šiuos atvejus:
  - 5.1. kai investuojama į viešųjų geriamojo vandens tiekimo sistemų, vandens kokybės gerinimo, geležies šalinimo sistemų sukūrimą ir (arba) atnaujinimą, projektas įgyvendinamas gyvenamojoje vietovėje, kurioje yra iki 200 gyventojų;
  - 5.2. kai investuojama į privačią infrastruktūrą, siekiant pakeisti asbestinių stogų dangą, projektas įgyvendinamas gyvenamojoje vietovėje, kurioje yra iki 6000 gyventojų (savivaldybės centras nelaikomas kaimo vietove).

8.2.6.3.1.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

1. Projektų atrankos kriterijais sudaromos vienodos sąlygos projektų paraiškų teikėjams, siekiama efektyvesnio lėšų panaudojimo ir geriausios projektų atitikties priemonės tikslams ir prioritetams, ypatingą

dėmesį skiriant kaimo vietovių gyvybingumo didinimui, gyvenimo kokybės gerinimui, viešųjų paslaugų prieinamumui. Atrenkant projektus, skirtus vietinės reikšmės keliams, gatvėms, jų atkarpoms nutiesti ar rekonstruoti, ir nustatant atrankos kriterijus turi būti atsižvelgiama bent į eismo intensyvumą ir šalia investavimo objekto įsikūrusių gyventojų skaičių.

2. Veiklų, nurodytų 1.1–1.4 papunkčiuose, ir veiklos, nurodytos 1.5 papunktyje, kai projektus dėl vietinės reikšmės kelių teikia savivaldybių administracijos, atveju projektų atranka vykdoma atskiro regiono lygiu; veiklų, nurodytų 1.5 papunktyje ir 2 punkte, atveju – nacionaliniu lygiu.

3. Projektų atranka vykdoma pagal kriterijus, nustatytus vadovaujantis aukščiau nurodytais atrankos principais bei nacionaliniais teisės aktais patvirtintais atrankos kriterijais. Paraiškų vertinimo metu projektų tinkamumui, išlaidų pagrįstumui nustatyti, numatyta galimybė pasitelkti išorės ekspertinį vertinimą, pagal poreikį atlikti patikras vietoje. Vertinimo procesas, atitiktis kiekvienam tinkamumo ir atrankos kriterijui dokumentuojami.

8.2.6.3.1.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

Paramos intensyvumas – 80 proc. tinkamų finansuoti projekto išlaidų, kai investuojama į viešąją infrastruktūrą, tačiau 50 proc. tinkamų finansuoti projekto išlaidų, kai investuojama į vietinės reikšmės kelius, gatves, jų atkarpas, o projektą teikia Kelių direkcija, taip pat į privačią infrastruktūrą (asbestinių stogų dangos keitimą) (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo).

Paramos gavėjas gali prašyti, kad MA sumokėtų avansą, kuris sudarytų iki 50 % su investicijomis susijusios viešosios paramos, jei išpildomos Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 63 str. numatytos sąlygos.

Didžiausia viešosios paramos suma projektui (išskyrus projektus, susijusius su investicijomis į privačią infrastruktūrą) – 200 tūkst. Eur.

Didžiausia viešosios paramos suma projektui, susijusiam su investicijomis į privačią infrastruktūrą (asbestinių stogų dangos keitimą) – 2 tūkst. Eur.

8.2.6.3.1.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemonės ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.6.3.1.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.6.3.1.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.6.3.1.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.6.3.1.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

-

8.2.6.3.1.11. Informacija apie konkretų veiksma

Mažos apimties infrastruktūros, įskaitant Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 20 straipsnio 1 dalies e punkte nurodytą mažos apimties turizmo infrastruktūrą, apibrėžtis

Mažos apimties infrastruktūra – tai pagal priemonę remiamų kaimo vietovių inžinerinė ir socialinė-ekonominė infrastruktūra, į kurią investuojant siekiama užtikrinti viešąjį interesą, o viešosios paramos suma projektui neviršija 200 tūkst. Eur.

Jei taikytina, speciali leidžianti nukrypti nuostata, pagal kuria leidžiama remti didesnės apimties infrastruktūrą, susijusią su investicijomis į plačiajuostį ryšį ir atsinaujinančiąją energiją

NETAIKOMA

Informacija apie Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 2 straipsnio 3 dalyje nurodyto lengvatinio laikotarpio taikymą

NETAIKOMA

Būtinieji energijos vartojimo efektyvumo standartai, nurodyti Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 13 straipsnio c punkte

[DA RD – C(2014)1460] 13 straipsnio e punkte nurodytų ribų apibrėžtis

NETAIKOMA

8.2.6.3.2. 7.3 Parama plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai

Pagalbinė priemonė:

- 7.3. Parama plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai, įskaitant jos kūrimą, gerinimą ir plėtimą, pasyviajai plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai, prieigos prie plačiajuosčio ryšio bei viešųjų e. valdžios paslaugų suteikimui

8.2.6.3.2.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Siekiant prisidėti prie Lietuvos informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 metų programoje „Lietuvos Respublikos skaitmeninė darbotvarkė“ ir prie ES ir nacionaliniuose strateginiuose dokumentuose nustatytų plačiajuosčio ryšio plėtros tikslų ir uždavinių įgyvendinimo, taip pat siekiant sudaryti sąlygas, kad iki 2020 m. būtų užtikrinamas 30 Mbps ir didesnės spartos plačiajuosčio ryšio prieinamumas visiems Lietuvos namų ūkiams, įgyvendinant šią veiklos sritį, siekiama sudaryti prielaidas kaimo vietovių viešojo administravimo institucijoms ir ūkio subjektams bei gyventojams vėliau naudotis plačiajuosčiu ryšiu, sudaryti sąlygas teikti aukštesnės kokybės paslaugas, padidinti vietovių ekonominį konkurencingumą, patrauklumą investuotojams.

Įgyvendinus šią veiklos sritį bus įrengti plačiajuosčio ryšio linijų prieigos terminaliniai mazgai ir antžeminės konstrukcijos. Ši veiklos sritis yra reikšmingas elementas mažinant „skaitmeninę atskirtį“ tarp kaimo ir miesto. Ji leis sukurti kelias alternatyvias platformas (pateikti fiksuoto ryšio, bevielio ryšio ir mobilaus ryšio sprendimus) viešojo finansavimo pagrindu naudojamai infrastruktūrai, todėl veiklos srityje neišskiriama tam tikra technologija ar tinklo platforma paliekant komerciniams operatoriams galimybę pateikti pačius tinkamiausius sprendimus plačiajuosčio ryšio paslaugoms teikti galutiniams vartotojams.

Sukūrus plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą, bus teikiama atvira didmeninė prieiga e. ryšių operatoriams, kurie galės prijungti savo prieigos infrastruktūrą (t. y. „paskutinės mylios“ tinklo segmentą) ir teikti naujos kartos prieigos ryšio paslaugas galutiniams vartotojams. Veiklos srities įgyvendinimo metu sukurta infrastruktūra paskatins e. ryšių operatorius investuoti į „paskutinę mylią“ vietovėse, kurios iki tol rinkos dalyviams buvo ekonomiškai nepatrauklios.

Veiklos sritimi prisidedama prie 6C tikslinės srities įgyvendinimo.

8.2.6.3.2.2. Paramos rūšis

Investicinė parama, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas.

8.2.6.3.2.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Valstybės pagalba SA.36132 (2013/N) – Lietuva, „Kaimo vietovių informacinių technologijų plačiajuosčio tinklo plėtra“ – Pakeitimas“ (galioja iki 2015 m. rugpjūčio 31 d.). 2014–2020 m. laikotarpiu įgyvendinant veiklos sritį bus inicijuojamas valstybės pagalbos schemos pakeitimas.
Lietuvos informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 m. programa „Lietuvos skaitmeninė darbotvarkė“.

8.2.6.3.2.4. Paramos gavėjai

Veiklos sritį įgyvendins vienintelis pareiškėjas – Viešoji įstaiga „Plačiajuostis internetas“.

Projektą įgyvendins ir projekto metu sukurtą plačiajuosčio ryšio infrastruktūros tinklą valdys ir didmenines paslaugas tretiesiems paslaugų teikėjams (komerciniams operatoriams) teiks valstybei priklausantis viešasis pelno nesiekiantis ūkio subjektas – viešoji įstaiga „Plačiajuostis internetas“. Sprendimas įsteigti viešąją įstaigą „Plačiajuostis internetas“ priimtas 2005 m. rugsėjo 29 d. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro įsakymu Nr. 3-415 „Dėl viešosios įstaigos „Plačiajuostis internetas“ įsteigimo“.

Veiklos sritis bus įgyvendinama nepažeidžiant LR viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų.

8.2.6.3.2.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

1. Prieigos prie plačiajuosčio ryšio infrastruktūros sukūrimas, įskaitant plačiajuosčio ryšio linijų prieigos terminalinius mazgus ir fiksuotas antžemines konstrukcijas;
2. Optinio pluošto kabelinių linijų projektavimas ir įrengimas;
3. Įrangos, reikalingos tinklo funkcionavimui ir paslaugų teikimo infrastruktūrai užtikrinti, įsigijimas ir įrengimas;
4. Bendrosios išlaidos.

8.2.6.3.2.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas ir projektas atitinka bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje;
2. Projektas atitinka ir prisideda prie Lietuvos informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 metų programoje „Lietuvos skaitmeninė darbotvarkė“ iškeltų tikslų, susijusių su plačiajuosčio ryšio plėtra įgyvendinimo;
3. Projektas atitinka ES ir nacionaliniuose strateginiuose dokumentuose nustatytus plačiajuosčio ryšio plėtros tikslus ir uždavinius;
4. Investicijos atliekamos plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą atvedant iki konkrečių iš anksto nustatytų objektų (taškų);
5. Projektas įgyvendinamas gyvenamosiose vietovėse iki 6000 gyventojų (išskyrus savivaldybės centrus).

8.2.6.3.2.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

Projektų atrankos kriterijai netaikomi, kadangi veiklos sritį įgyvendina vienas valstybinio masto pareiškėjas. Veiklos sritis bus įgyvendinama nepažeidžiant LR viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų.

8.2.6.3.2.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

Paramos intensyvumas – 100 proc. tinkamų finansuoti projekto išlaidų.

8.2.6.3.2.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.6.3.2.9.1. *Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika*

-

8.2.6.3.2.9.2. *Klimato kaitos švelninimo veiksmai*

-

8.2.6.3.2.9.3. *Bendras priemonės vertinimas*

-

8.2.6.3.2.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

NETAIKOMA.

8.2.6.3.2.11. Informacija apie konkretų veiksma

Mažos apimties infrastruktūros, įskaitant Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 20 straipsnio 1 dalies e punkte nurodytą mažos apimties turizmo infrastruktūrą, apibrėžtis

Mažos apimties infrastruktūra – tai pagal priemonę remiamų kaimo vietovių inžinerinė ir socialinė-ekonominė infrastruktūra, į kurią investuojant siekiama užtikrinti viešąjį interesą, o viešosios paramos suma projektui neviršija 200 tūkst. Eur.

Jei taikytina, speciali leidžianti nukrypti nuostata, pagal kuria leidžiama remti didesnės apimties infrastruktūrą, susijusią su investicijomis į plačiajuosčių ryšių ir atsinaujinančiąją energiją

Investicijoms į plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą taikoma išimtis iš mažos apimties infrastruktūros apibrėžimo, t. y. šios investicijos viršys 200 tūkst. Eur ribą, nes tai investicijos į didelės apimties plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą visos šalies teritorijos kaimo vietovėse.

Informacija apie Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 2 straipsnio 3 dalyje nurodyto lengvatinio laikotarpio taikymą

NETAIKOMA

Būtinieji energijos vartojimo efektyvumo standartai, nurodyti Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 13 straipsnio c punkte

[DA RD – C(2014)1460] 13 straipsnio e punkte nurodytų ribų apibrėžtis

NETAIKOMA

8.2.6.3.3. 7.6 Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį

Pagalbinė priemonė:

- 7.6. Parama tiriamosioms studijoms / investicijoms, susijusioms su kaimų, kaimo kraštovaizdžių ir didelės gamtinės vertės vietovių kultūrinio ir gamtos paveldo išlaikymu, atkūrimu ir atnaujinimu, įskaitant susijusius socialinius bei ekonominius aspektus, taip pat informuotumo aplinkosaugos srityje didinimo veiklai

8.2.6.3.3.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Darniai gyvenamosios aplinkos plėtrai ir gyvybingumui palaikyti svarbu išlaikyti gyvenamųjų vietovių kultūrinį ir gamtinį potencialą, todėl investuojama į kultūros ir gamtos paveldo objektus, kaimo kraštovaizdį.

1. Pagal šią veiklos sritį investicijos skiriamos:

- 1.1. istorinę, architektūrinę ar kitokią kultūrinę vertę turinčių nekilnojamųjų kultūros, gamtos paveldo objektų, vietovių, parkų, skverų, želdynų, kitų kraštovaizdžio komponentų tvarkymo darbams, siekiant panaudoti minėtus turizmo objektus kaime, tautinio paveldo plėtrai, didinti kaimo vietovių patrauklumą;
- 1.2. tradicinių amatų centrų veiklos plėtrai. Tradiciniai amatai vertinami ne tik kaip Lietuvos tautinės kultūros dalis, bet ir kaip viena iš alternatyvios ūkinės veiklos rūšių kaimo vietovėse. Skatinant tradicinių amatų centrų veiklą, didėja amatininkų dirbinių paklausa, ši veikla įvairina ūkinę veiklą kaimo vietovėse, kartu propaguojamos Lietuvos tautinės kultūros vertybės. Teikiama parama tradicinių amatų centrų investicijoms į amatų technologinę įrangą, materialinės bazės gerinimą, informacijos sklaidą, priemones ir medžiagas, kurios reikalingos puoselėti ir išsaugoti tradicinius amatus.

2. Veikla, nurodyta 1.1 papunktyje, įgyvendinama **regioninio planavimo būdu**, NUTS 3 lygio regionų lygmeniu, atsižvelgiant į tų regionų plėtros planus, kurie yra vidutinės trukmės strateginio planavimo dokumentai ir kuriuose pateikiami socialinės ir ekonominės būklės įvertinimo pagrindiniai duomenys ir jų analizė, nurodomi regionų plėtros strateginiai tikslai ir uždaviniai bei galimos jų įgyvendinimo priemonės.

Vadovaujantis objektyviais socialiniais ir ekonominiais kriterijais (žr. šios priemonės aprašymo 5 dalyje pateikiamą metodikos aprašymą), NUTS 3 lygio regionams nustatomi diferencijuoti paramos, numatytos šioms veikloms įgyvendinti, lėšų limitai. Projektai konkuruoja tarpusavyje kiekvieno regiono ribose.

Siekiant įgyvendinti Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 49 str. reikalavimus, bendruosius projektų atrankos kriterijus iš anksto nustato VI. Papildomus specialiuosius atrankos kriterijus nustato regionų plėtros tarybos, jais užtikrinamos pareiškėjų lygas galimybes ir tikslingą finansinsinių išteklių naudojimą atsižvelgiant į ES kaimo plėtros prioritetus. Bendrieji ir specialieji atrankos kriterijai suderinami su Programos stebėsenos komitetu, kaip to reikalauja Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 74 str. 1 d.

Vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 66 str. 2 d., projektų atrankos funkcija deleguojama regionų plėtros taryboms kartu su Regionų plėtros departamentu prie Vidaus reikalų ministerijos (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. liepos 22 d. nutarimas Nr. 722 „Dėl valstybės institucijų ir įstaigų, savivaldybių ir kitų juridinių asmenų, atsakingų už Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos įgyvendinimą, paskyrimo“). Regionų plėtros departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos atsakingas už kvietimų skelbimą teikti projektinius pasiūlymus. Regionų plėtros tarybos atsakingos už projektų specialiujų atrankos kriterijų, atitinkančių regionų poreikius pagal regionų plėtros planus, sudarymą ir teikimą VI tvirtinti, taip pat už projektų atranką pagal patvirtintus bendruosius ir specialiuosius atrankos kriterijus ir finansuotinių projektų sąrašų sudarymą bei teikimą MA. MA atlieka projektų tinkamumo vertinimą ir teikia

atrinktus ir įvertintus projektus tvirtinti VI, kuri priima galutinį sprendimą dėl paramos skyrimo.

Veiklos sritimi prisidedama prie 6B tikslinės srities įgyvendinimo.

8.2.6.3.3.2. Paramos rūšis

Investicinė parama, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas.

8.2.6.3.3.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamento (ES) Nr. Nr. 1407/2013 dėl Sutarties dėl ES veikimo 107 ir 108 str. taikymo nereikšmingai (*de minimis*) pagalbai;

Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymas;

2014–2020 m. Nacionalinės pažangos programa;

Regionų plėtros planai;

Lietuvos Respublikos tautinio paveldo produktų įstatymas.

8.2.6.3.3.4. Paramos gavėjai

1. Savivaldybės administracija ir (arba) savivaldybės įsteigtas juridinis asmuo;
2. Viešasis juridinis asmuo (teikiant paramą tradicinių amatų centrams).

8.2.6.3.3.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

1. Nekilnojamojo turto statybos ir (arba) gerinimo išlaidos;

2. Naujų įrenginių ir (arba) įrangos pirkimo arba išperamosios nuomos išlaidos, neviršijančios to turto rinkos vertės;

3. Priemonės ir medžiagos, reikalingos puoselėti ir išsaugoti tradicinius amatus;

4. Bendrosios išlaidos;

5. Nepiniginis įnašas (žeme ar kitu nekilnojamoju turtu), atitinkantis 1303/2013 reglamento 69 str. 1 d.

Išlaidos turi atitikti reglamento 1303/2013 65 str. ir reglamento 1305/2013 45 str.

8.2.6.3.3.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas ir projektas atitinka bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje;

2. Parama skiriama mažos apimties infrastruktūrai;

3. Projektas atitinka regiono plėtros planą, o tradicinių amatų centrų plėtros atveju – savivaldybės plėtros

strateginį planą;

4. Projektas įgyvendinamas gyvenamojoje vietovėje, kurioje yra iki 1000 gyventojų. Investuojant į tradicinių amatų centrų plėtrą projektai gali būti įgyvendinti kaimo vietovėse, miesteliuose ir savivaldybių centruose, išskyrus didžiuosius Lietuvos miestus (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Panevėžys ir Šiauliai).

8.2.6.3.3.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

1. Projektų atrankos kriterijais sudaromos vienodos sąlygos projektų paraiškų teikėjams, siekiama efektyvesnio lėšų panaudojimo, ir geriausios projektų atitikties priemonės tikslams ir prioritetams, ypatingą dėmesį skiriant gamtos ir kultūros bei tautinio paveldo puoselėjimui. Teikiant paramą projektams, kuriais investuojama į tradicinių amatų centrų plėtrą, pirmumas teikiamas tradicinių amatų centrams, kurie įtraukia į savo veiklą daugiau tradicinių amatininkų, sertifikavusių tautinio paveldo produktus bei, kurių veikla apima didesnę teikiamų viešųjų paslaugų skaičių (vykdo mokymus, edukacinius užsiėmimus, rengia paskaitas, demonstruoja tradicinius amatus ir kt.).

2. Veiklos, nurodytos 1.1 papunktyje, atveju projektų atranka vykdoma atskiro regiono lygiu; veiklos, nurodytos 1.2 papunktyje, atveju – nacionaliniu lygiu.

3. Projektų atranka vykdoma pagal kriterijus, nustatytus vadovaujantis aukščiau nurodytais atrankos principais bei nacionaliniais teisės aktais patvirtintais atrankos kriterijais. Paraiškų vertinimo metu projektų tinkamumui, išlaidų pagrįstumui nustatyti, numatyta galimybė pasitelkti išorės ekspertinį vertinimą, pagal poreikį atlikti patikras vietoje. Vertinimo procesas, atitiktis kiekvienam tinkamumo ir atrankos kriterijui dokumentuojami.

8.2.6.3.3.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

Paramos intensyvumas (išskyrus atvejus kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo):

- 80 proc. tinkamų finansuoti projekto išlaidų, kai investuojama į viešąją infrastruktūrą;

- 90 proc. tinkamų finansuoti projekto išlaidų, kai investuojama į tradicinių amatų centrų veiklos plėtrą.

Paramos gavėjas gali prašyti, kad MA sumokėtų avansą, kuris sudarytų iki 50 % su investicijomis susijusios viešosios paramos, jei išpildomos Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 63 str. numatytos sąlygos.

Didžiausia viešosios paramos suma vienam projektui visais atvejais negali viršyti 200 tūkst. Eur.

8.2.6.3.3.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.6.3.3.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.6.3.3.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.6.3.3.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.6.3.3.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

-

8.2.6.3.3.11. Informacija apie konkretų veiksma

Mažos apimties infrastruktūros, įskaitant Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 20 straipsnio 1 dalies e punkte nurodytą mažos apimties turizmo infrastruktūrą, apibrėžtis

Mažos apimties infrastruktūra – tai pagal priemonę remiamų kaimo vietovių inžinerinė ir socialinė-ekonominė infrastruktūra, į kurią investuojant siekiama užtikrinti viešąjį interesą, o viešosios paramos suma projektui neviršija 200 tūkst. Eur.

Jeį taikytina, speciali leidžianti nukrypti nuostata, pagal kuria leidžiama remti didesnės apimties infrastruktūrą, susijusią su investicijomis į plačiąjuostų ryšį ir atsinaujinančiąją energiją

NETAIKOMA

Informacija apie Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 2 straipsnio 3 dalyje nurodyto lengvatinio laikotarpio taikymą

NETAIKOMA

Būtinieji energijos vartojimo efektyvumo standartai, nurodyti Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 13 straipsnio c punkte

[DA RD – C(2014)1460] 13 straipsnio e punkte nurodytų ribų apibrėžtis

NETAIKOMA

8.2.6.4. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.6.4.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

1. Nepagrįstai didelės prekių, darbų ir paslaugų kainos.
2. Pirkimų procedūrų pažeidimai ir klaidos.
3. Įsipareigojimų nesilaikymas ir (arba) netinkamas projektų tikslų įgyvendinimas.

8.2.6.4.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

1. Siekiant kontroliuoti kainų pagrįstumą, numatoma oficialiu dokumentu nustatyti prekių, darbų ir paslaugų didžiausiuosius leistinus įkainius, apriboti tam tikrų išlaidų kategorijų (pvz. bendrųjų išlaidų) procentinę dalį ir (arba) absoliučią sumą. Taip pat ketinama vykdyti panašių komercinių pasiūlymų analizę, pasinaudoti viešai prieinama informacija apie rinkos kainas. Nustatyta pirkimų vykdymo tvarka užtikrins optimaliausio komercinio pasiūlymo pasirinkimą.
2. Projektų vykdytojų pirkimai vykdomi pagal Viešųjų pirkimų įstatymą. Reikalavimai pirkimams tais atvejais, kai netaikomas Viešųjų pirkimų įstatymas, nustatomas atskiru dokumentu. Jame išsamiai nurodomos privalomos pirkimų sąlygos ir procedūros. Taip pat vykdomas pareiškėjų ir paramos gavėjų informavimas bei konsultavimas pirkimų klausimais, pagal poreikį ir galimybes atliekama išankstinė pirkimų dokumentų patikra.
3. Už įsipareigojimų nesilaikymą, netinkamą projektų tikslų įgyvendinimą nustatoma atitinkama atsakomybė.

8.2.6.4.3. Bendras priemonės vertinimas

1. Priemonė tenkina tikrinimo ir kontrolės reikalavimus.
2. Projektų atranka vykdoma pagal kriterijus, nustatytus vadovaujantis pirmiau nurodytais atrankos principais. Paraiškų vertinimo metu projektų tinkamumui, išlaidų pagrįstumui nustatyti, numatyta galimybė pasitelkti išorės ekspertinį vertinimą, pagal poreikį atlikti patikras vietoje. Vertinimo procesas, atitiktis kiekvienam tinkamumo ir atrankos kriterijui bus grindžiami dokumentais.
3. Viešųjų pirkimų atveju veiks ne tik vidiniai (VI ir MA) kontrolės mechanizmai, bet ir išorinis – Viešųjų pirkimų tarnyba, viešųjų pirkimų politiką įgyvendinanti ir prižiūrinti valstybės biudžetinė įstaiga.
4. Atrinktiems įgyvendinti projektams MA paskiriami administratoriai, kurie atlieka projektų įgyvendinimo priežiūrą, stebi rezultatų pasiekimą bei nustatytų įsipareigojimų laikymąsi, teikia su projekto įgyvendinimu susijusią informaciją.
5. Paraiškos vertinamos ir projektai administruojami integruota informacine sistema, turinčia ryšius su įvairiais vidaus ir išorės registrais bei duomenų bazėmis. Numatyta galimybė paraiškas ir mokėjimo prašymus teikti elektroniniu būdu.

Tinkamai atliekamas rizikų valdymas, paramos skyrimo ir administravimo procese dalyvaujančių asmenų,

įmonių bei institucijų bendradarbiavimas leis užtikrinti tinkamą priemonės įgyvendinimą ir kontrolę.

8.2.6.5. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

Paramos lėšų limitų nustatymas NUTS 3 regionams, įgyvendinant 7.2 ir 7.6 veiklos sritis regioninio planavimo būdu.

Nustatant preliminarius paramos lėšų limitus NUTS 3 regionams, siekiama paramos dydį diferencijuoti atsižvelgiant į regionų socialinius ir ekonominius skirtumus bei išsivystymo netolygumus. Vadovaujantis metodika, preliminarus paramos lėšų limitas regionui nustatomas:

- kiekvienam regionui skiriant bazinę paramos lėšų sumą, kuri skaičiuojama kaupiamuoju būdu, t. y. kiekvienam regioną sudarančiam administraciniam vienetui (savivaldybei) numatant vienodą sumą, prilyginamą didžiausiai galimai paramos sumai dviem pagal priemonės 7.2 ir 7.6 veiklos sritis įgyvendinamiems projektams;
- įvertinant gyventojų skaičių gyvenamosiose vietovėse iki 1000 gyventojų. Regionams, kuriuose gyvena daugiau gyventojų, skiriama didesnė paramos lėšų suma;
- atsižvelgiant į regiono tipą (kaimo, pusiau kaimo ir miesto tipo) ir socialinę–ekonominę situaciją apibūdinančius rodiklius (gyventojų amžiaus struktūrą, užimtumo lygį, nedarbo lygį, bendraąjį vidaus produktą, tenkantį vienam gyventojui, skurdo rizikos lygį). Paramos lygis pagal regiono tipą diferencijuojamas skiriant mažesnę paramos sumą miesto tipo regionams;
- žemės ūkio naudmenų našumo balą, skiriant didesnę lėšų sumą, kai šis balas žemesnis.

Detali preliminaros paramos lėšų limitų regionams nustatymo metodika tvirtinama VI.

8.2.6.6. Informacija apie konkrečią priemonę

Mažos apimties infrastruktūros, įskaitant Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 20 straipsnio 1 dalies e punkte nurodytą mažos apimties turizmo infrastruktūrą, apibrėžtis

-

Jei taikytina, speciali leidžianti nukrypti nuostata, pagal kuria leidžiama remti didesnės apimties infrastruktūrą, susijusią su investicijomis į plačiajuostį ryšį ir atsinaujinančiąją energiją

-

Informacija apie Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 2 straipsnio 3 dalyje nurodyto lengvatinio laikotarpio taikymą

NETAIKOMA

Būtinieji energijos vartojimo efektyvumo standartai, nurodyti Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 13 straipsnio c punkte

-

[DA RD – C(2014)1460] 13 straipsnio e punkte nurodytų ribų apibrėžtis

NETAIKOMA

8.2.6.7. *Kitos svarbios pastabos, padedančios suprasti ir įgyvendinti priemonę*

1. Priemonės ryšys su kitomis Programos priemonėmis:

1.1. Priemonės „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ (toliau – Priemonė Nr. 7) ryšys su priemone „Investicijos į materialųjį turtą“ (toliau – Priemonė Nr. 4) ir priemone „Ūkio ir verslo plėtra“ (kodas 6) (toliau – Priemonė Nr. 6).

Pagal Priemonę Nr. 4 remiamas valdoje esančios infrastruktūros tvarkymas (išskyrus veiklos sritį „Žemės ūkio vandentvarka“ (kodas 4.3.2). Pagal Priemonę Nr. 7 remiamas viešosios infrastruktūros tvarkymas. Įgyvendinant priemonę Nr. 7 sukuriama patrauklesnė sąlyga teikti paslaugas, kurti verslą, investuoti, įsidarbinti ir gyventi kaime ir taip prisidėti prie Priemonės Nr. 4 tikslų įgyvendinimo.

1.2. Priemonės ryšys su Priemonės Nr. 4 veiklos sritimi „Žemės ūkio vandentvarka“. Pagal veiklos sritį „Žemės ūkio vandentvarka“ investuojama į kaimo gyvenamųjų vietovių drenažo sistemų infrastruktūros rekonstravimą žemės ūkio paskirties žemėje. Pagal Priemonę Nr. 7 remiamas inžinerinės infrastruktūros sukūrimas ir atnaujinimas kaimo gyvenvietėse, atliekant paviršinio ar gruntinio vandens surinkimą ir nuleidimą nuo viešųjų kaimo teritorijų.

1.3. Priemonės ryšys su priemone „Bendradarbiavimas“. Sutvarkytos viešosios erdvės, plačiau sčio interneto prieiga suteikia galimybes kaimo vietovių gyventojams, kitiems kaimo plėtos dalyviams bendradarbiauti, diegti inovacijas.

1.4. Priemonės ryšys su priemone „LEADER“. Skatinama partnerystė tarp vietos valdžios institucijų ir kitų vietos plėtos dalyvių – VVG, užtikrinant regionų plėtos planų ir vietos plėtos strategijų suderinamumą.

2. Priemonės ryšys su kitais ESI fondais:

2.1. ERPF investicijomis pagal 2014–2020 metų ES fondų investicijų veiksmų programos (toliau – VP) 8.2. investicinį prioritetą modernizuojama mažųjų miestų, miestelių ir didesnių kaimų (gyvenamųjų vietovių nuo 1 iki 6 tūkst. gyv., išskyrus savivaldybių centrus) viešoji infrastruktūra. EŽŪFKP investicijomis pagal Priemonę Nr. 7 numatoma sukurti trūkstamą viešąją infrastruktūrą ir paslaugas kaimo vietovėse, turinčiose mažiau kaip 1 tūkst. gyventojų.

2.2. SF lėšomis pagal VP 5.3. investicinį prioritetą numatoma skirti finansavimą geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo infrastruktūros plėtrai, prioritetą teikiant gyvenvietėms nuo 200 iki 2000 gyventojų. Pagal Priemonę Nr. 7 iš EŽŪFKP lėšų teikiamos investicijos į vandens tiekimo infrastruktūrą kaimo gyvenamosiose vietovėse iki 200 gyv.

2.3. ERPF investicijomis pagal VP 2.1. investicinį prioritetą numatoma finansuoti ir padidinti bazinį plačiajuosčių elektroninių ryšių tinklų infrastruktūros prieinamumą ir naudojimą vietovėse, kuriose šios infrastruktūros plėtos ir paslaugų neužtikrina rinka. ERPF investicijomis nebus finansuojamas plačiajuosčio ryšio tinklų atvedimas, tuose objektuose, kurie numatyti finansuoti EŽŪFKP lėšomis.

EŽŪFKP investicijomis numatoma plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą atvesti iki iš anksto atrinktu taškų ir nutiesti apie 400 km šviesolaidinės infrastruktūros, kurios galuose bus įrengti viešieji prieigos mazgai. Objektai (taškai) atrenkami iš VI galimybių studijos, kurioje identifikuoti aktualiausių vietovių, objektų,

taškų, sąrašai, įvertintas suderinamumas su vykdomu RAIN projektu, siekiant išvengti dvigubo finansavimo, parengti išsamūs žemėlapiai.

3. Išankstinis finansavimas viešiesiems juridiniams asmenims:

3.1. pagal priemonę galimas iki 50 proc. išankstinis skirtos paramos mokėjimas (iš nacionalinio biudžeto nedeklaruojant jo EK);

3.2. kai taikomas išankstinis sąskaitų apmokėjimas, jis atliekamas po projekto ar jo dalies įgyvendinimo, tačiau iki faktiško nupirktų paslaugų teikėjų ir prekių tiekėjų sąskaitų apmokėjimo (MA, atlikusi išankstinį vertinimą ir nenustačiusi pažeidimų, sąskaitose nurodytas tinkamas finansuoti išlaidas apmoka pervedant iš nacionalinio biudžeto lėšų į paramos gavėjo sąskaitą, kuris įpareigojamas per nustatytą laikotarpį visiškai atsiskaityti su prekių tiekėjais ir (arba) paslaugų teikėjais. Šios išlaidos deklaruojamos EK kaip tinkamos išlaidos bendrai finansuoti iš EŽŪFKP tik po to, kai MA tinkamai patikrina, kad paramos gavėjas visiškai atsiskaitė su prekių tiekėjais ir (arba) paslaugų teikėjais).

4. Priemonės 7.2 ir 7.6 veiklos srityse, taikant regioninio planavimo metodą, numatoma skirti apie 50% priemonės lėšų.

5. Paramos gavėjas turi prisiimti bendruosius įsipareigojimus nustatytus Programos 8.1.3 papunktyje.

6. Investuojant į vietinės reikšmės kelius, paramos gavėjas turi įsipareigoti mažiausiai 5 metus nuo galutinio paramos lėšų išmokėjimo užtikrinti šių kelių priežiūrą.

8.2.7. M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)

8.2.7.1. Teisinis pagrindas

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 21, 22, 24, 25 ir 26 str. ;
Reglamento (ES) Nr. 807/2014 6 str.

8.2.7.2. Bendrosios priemonės aprašymas, įskaitant jos intervencinių veikslių loginį pagrindą, jos indėlį į tikslines sritis ir siekiant bendrųjų tikslų

1. Priemonės ryšys su Programos 5.1 dalyje numatytais poreikiais.

Priemonė yra skirta miškingumo ir miškų ekonominei vertei didinti, pažeistiems miškams atkurti ir prevencijai, miškų ekosistemų atsparumui ir aplinkosauginei vertei didinti bei atsinaujinantiems energijos šaltiniams panaudoti. Priemonė skirta 98 proc. Lietuvos miškų, neskaitant miesto ir I (rezervatinių) miškų grupės miškų, ir dera su Nacionalinės miškų ūkio sektoriaus plėtros 2012–2020 metų programos tikslais ir uždaviniais – didinti miškų teikiamą įvairiapusę naudą visuomenei atsižvelgiant į ilgą miško augimo trukmę ir nuosavybės formų skirtumus bei sąveiką, taip pat užtikrinant darnaus miškų ūkio principų įgyvendinimą visuose šalies miškuose. Be to, šia priemone siekiama prisidėti prie Naujojoje ES miškų strategijoje nurodytų tikslų: užtikrinti darnų ir tvarų daugiafunkcio miškų potencialo valdymą, kad tinkamai veiktų būtinosios miškų ekosistemos funkcijos, saugoti miškus ir biologinę įvairovę nuo didelio audrų, gaisrų poveikio, patenkinti augančią paklausą esamiems ir naujiems produktams, atsinaujinančiai energijai reikalingos žaliavos paklausą.

Vidinės miškotvarkos projektai yra parengti beveik 60 proc. visų Lietuvos miškų: valstybės valdomiems miškams – 100 proc., privatiems miškams – 25 proc. Šie 60 proc. iš esmės apima visus miškus, kuriuose vykdoma aktyvi miškų ūkio veikla. Šia priemone bus skatinama didesnę dalį privačių miškų įtraukti į aktyvią miškų ūkio veiklą, siekiant tvaraus ir subalansuoto miškų ūkio principų įgyvendinimo, tuo pačiu skatinant naudoti darnų miškų valdymą užtikrinančius instrumentus – vidinės miškotvarkos projektus ar juos atitinkančius dokumentus.

Pagal šią priemonę, teikiant paramą miško plotų plėtrai ir miškų gyvybingumui gerinti, prisidedama prie nustatytų poreikių (5.1 Programos dalyje poreikiai Nr. 2, 5, 6, 12, 20) įgyvendinimo, sprendžiant problemas, susijusias su miškų sektoriaus konkurencingumo didinimu, CO₂ kiekio mažinimu bei pažeistų miškų atkūrimu, miškų ekosistemų išsaugojimu bei aplinkosauginės vertės didinimu.

Sprendžiant problemas, susijusias su miškų ūkio sektoriaus konkurencingumo didinimu, remiamos investicijos į miškų ūkio modernizavimą ir paslaugų teikimą, mažinančios skurdo riziką kaimo vietovėse, didinančios kaimo gyventojų pajamų lygį, skatinančios esamų darbo vietų išlaikymą ir naujų kūrimą, sudarančios palankesnes sąlygas miškų sektoriaus verslo plėtrai, gerinančios galimybes investuoti, skatinančios kooperaciją ir biomasės panaudojimą energijos gamybai.

Sprendžiant problemas, susijusias su CO₂ kiekio mažinimu, pažeistų miškų atkūrimu bei miškų ekosistemų išsaugojimu ir aplinkosauginės vertės didinimu, teikiama parama rekreaciniu požiūriu vertingose teritorijose didinant miškų plotus, skatinant gamtosauginių inovacijų diegimą, bei atkuriant gaisrų, stichinių nelaimių bei katastrofų pažeistus miškus.

2. Priemonės įgyvendinimas prisideda prie šių ES kaimo plėtros politikos prioritetų ir tikslinių sričių įgyvendinimo:

P.2. Didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą:

– 2C: *Miškininkystės ekonominės vertės didinimas ir miškų plotų plėtra*. Šią tikslinę sritį plėtojant bus siekiama didinti miškų sektoriaus gyvybingumą ir skatinti tvarų miškų ūkį – „Investicijos į miškininkystės technologijas“ (kodas 8.6). Tuo tikslu remiamas miško kirtimo, apvaliosios medienos ir biokuro ruošos modernizavimas ir paslaugų teikimas.

P.4. Atkurti, išsaugoti ir pagerinti nuo žemės ūkių ir miškininkystės priklausančias ekosistemas:

– 4A: *Bioįvairovės, įtrauktos į NATURA 2000 vietovės, aukštos gamtinės vertės ūkininkavimą ir Europos kraštovaizdžio būklę, atstatymas ir saugojimas*. Šią tikslinę sritį vystant bus skatinamos priemonės veiklos, prisidedančios prie aplinkai palankių ūkininkavimo sistemų, augalijos ir gyvūnijos zonų miškuose kūrimo ir (arba) jų priežiūros gerinimo: „Miškams padarytos žalos prevencija ir atlyginimas“ (kodas 8.3 ir 8.4), „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“ (kodas 8.5). Tuo tikslu remiamos investicijos, didinančios miškų ekosistemų atsparumą ir aplinkosauginę vertę bei skatinančios pažeistų miškų ir jų ekosistemų atkūrimą bei priežiūrą.

P.5. Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose:

– 5C: *Atsinaujinančiųjų energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų, liekanų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimo ir naudojimo palengvinimas bioekonomikos tikslais*. Vystant šią tikslinę sritį daugiausiai įtakos turės priemonės veiklai, skatinančiai naujų miškų ūkio technologijų ir atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimą – „Investicijos į miškininkystės technologijas“ (kodas 8.6). Tuo tikslu remiamos investicijos į miškininkystės technologijas, skirtas biomasės gamybai ir skatinančias miško priežiūros ir kirtimo atliekų panaudojimą.

– 5E: *Anglies dvideginio absorbavimas ir jo emisijos žemės ūkyje ir miškininkystėje mažinimas*. Ši tikslinė sritis daugiausiai įtakos turės priemonės veikloms, skatinančioms miškų veisimą ir neigiamiems klimato veiksniams atsparų miškų ūkį: „Miško veisimas“ (kodas 8.1), „Miškams padarytos žalos prevencija ir atlyginimas“ (kodas 8.3 ir 8.4). Tuo tikslu remiamas miško veisimas, pažeisto miško atkūrimas ir stichinių nelaimių prevencinių priemonių miškuose įdiegimas.

P.6. Skatinti socialinę įtraukti, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse:

– 6A: *Veiklos įvairinimo, mažų įmonių kūrimo ir plėtros, taip pat darbo vietų kūrimo lengvinimas*. Plėtojant šią tikslinę sritį daugiausiai įtakos turės priemonės veiklai, kuria bus remiamos mažos ir labai mažos ne žemės ūkio įmonės, investuojama į ne žemės ūkio veiklą kaimo vietovėse, bus skatinamas gyventojų užimtumas ir nedarbo mažinimas – „Investicijos į miškininkystės technologijas“ (kodas 8.6). Tuo tikslu remiamos investicijos, susijusios su miškų ūkio modernizavimu ir paslaugų miškų sektoriuje teikimu.

3. Priemonės indėlis siekiant ES kompleksinių tikslų:

Priemonė turi įtakos visiems ES kompleksiniams tikslams – inovacijų kūrimui, diegimui ir sklaidai, aplinkos išsaugojimui ir tvariai plėtrai, klimato kaitos švelninimui.

Inovacijų diegimas skatinamas gilinant suinteresuotų šalių, dirbančių miškų ūkio sektoriuje žinias, diegiant

mokslo naujoves bei inovacijas. Inovacijos skatinamos remiant pažangius miškininkystės ūkininkavimo metodus ir technologijas. Parama teikiama veikloms, kuriomis bus padedama išsaugoti biologinę įvairovę, mažinama aplinkos neigiama įtaka klimato kaitai, taip pat investicijoms, susijusioms su aplinkosaugos gerinimu ir atsinaujinančių energijos šaltinių gamyba.

8.2.7.3. Taikymo sritis, paramos lygis, reikalavimus atitinkantys paramos gavėjai ir, jei tinkama, sumos arba paramos dydžio, kai reikia, suskirstyto pagal priemonės dalis ir (arba) veiksmų rūšį, skaičiavimo metodika. Kiekvienos rūšies veiksmui nurodomos tinkamos finansuoti išlaidos, tinkamumo sąlygos, taikytinos sumos ir paramos dydžiai ir principai, susiję su atrankos kriterijų nustatymu

8.2.7.3.1. 8.1. Miško veisimas

Pagalbinė priemonė:

- 8.1. Parama miško įveisimui / miškingų plotų kūrimui

8.2.7.3.1.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Miško veisimas svarbus įgyvendinant pagrindinius aplinkosauginius ir visuomeninius ES kaimo plėtros politikos tikslus. Šia veiklos sritimi pirmiausiai siekiama efektyviai išnaudoti nederlingus, nenaudojamus ir žemės ūkio veiklai netinkamus žemės plotus teikiant paramą miškui veisti. Miškingumo didinimas stiprina ekosistemas ir mažina anglies dvideginio kiekį atmosferoje. Miško veisimas gerina aplinkos apsaugą, užkirsdamas kelią neigiamiems gamtiniams veiksniams, mažina klimato kaitą. Siekiant įgyvendinti šiuos tikslus, pagal šią veiklos sritį remiamas miško veisimas žemės ūkio ir ne žemės ūkio paskirties žemėje.

Veiklos sritimi tiesiogiai prisidedama prie 5E tikslinės srities įgyvendinimo (priskiriamos visos veiklos sričiai skirtos lėšos), didinant anglies dvideginio absorbciją ir mažinant jo emisiją.

8.2.7.3.1.2. Paramos rūšis

Vienkartinė nustatyto dydžio išmoka, teikiama už įveistą mišką ir kasmetinė nustatyto dydžio įveisto miško bei savaimė apaugusio mišku ploto priežiūros, apsaugos ir ugdymo išmoka, kuri mokama 12 metų po miško įveisimo.

8.2.7.3.1.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

2013 m. gruodžio 18 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 1407/2013 dėl Sutarties veikimo 107 ir 108 str. taikymo nereikšmingai (*de minimis*) pagalbai;
Nacionalinė miškų ūkio sektoriaus plėtros 2012–2020 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. gegužės 23 d. nutarimu Nr. 569.

8.2.7.3.1.4. Paramos gavėjai

Privačios žemės valdytojai ir savivaldybės.

8.2.7.3.1.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

1. Miško įveisimo išlaidos;

2. Įveisto miško bei savaimė apaugusio mišku ploto priežiūros, apsaugos ir ugdymo 12 metų išlaidos.

Kompetentingai institucijai pripažinus biotinių ir (arba) abiotinių veiksnių pirmaisiais metais įveistam miškui padarytą žalą ir nustačius jos mastą, pažeistam miškui atsodinti gali būti teikiama miško įveisimo išmokos dalis, proporcinga atsodinamų sodmenų kiekiui.

Dėl įveisto miško prarastos žemės ūkio veiklos pajamos nekompensuojamos.

Veisiant mišką savivaldybėms priklausančioje žemėje ir veisiant greitai augančius medžius (rotacijos terminas nuo 8 iki 20 metų) įveisto miško bei savaimė apaugusio mišku ploto priežiūros, apsaugos ir ugdymo išlaidos nekompensuojamos.

8.2.7.3.1.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje;

2. Parama teikiama veisiant mišką pirmą kartą žemėje, kurioje jis prieš tai neaugo;

3. Parama teikiama pateikus Miško želdinimo ir žėlimo projektą;

4. Parama teikiama veisiant tik vietinės kilmės (išskyrus greitai augančių medžių rūšių plantacinius želdinius) medžių ir krūmų rūšis, kurių kilmė pagrindžiama kilmės dokumentais;

5. Veisiamo miško plotas turi būti ne mažesnis kaip 0,5 ha, išskyrus plotus, besiribojančius su mišku;

6. Veisiant mišką ne miško žemėje, parama teikiama pateikus Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos leidimą įveisti mišką ne miško žemėje;

7. Miško įveisimas *Natura 2000* teritorijose turi būti suderintas su saugomos teritorijos direkcija;

8. Miško želdinimo ir žėlimo projekte turi būti numatyta, kad veisiamų želdinių rūšinėje sudėtyje turi būti ne mažiau kaip 10 proc. lapuočių medžių rūšių;

9. Parama neskiriama žemę apsodinant trumpos rotacijos želdiniais, kalėdinėmis eglutėmis ir greitai augančiomis medžių rūšimis, skirtomis energijai gaminti.

8.2.7.3.1.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

Siekiant tikslesnės projekto atitikties veiklos srities tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams bei proporcingumo veiksmo dydžiui principo taikymo, ypatingas dėmesys skiriamas apželdinant ne žemės ūkio paskirties žemę ir žemės ūkio paskirties žemę, kurios dirvožemio našumo balas yra mažesnis, bei apželdinant mažiau miškingus Lietuvos regionus.

Atrankos kriterijų sąrašas nustatytas veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.

8.2.7.3.1.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

Miško įveisimo ir įveisto miško priežiūros, apsaugos ir ugdymo išmokos (1 ha) apskaičiuojamos kiekvienam Miško želdinimo ir žėlimo projektui atskirai, atsižvelgiant į veisiamų želdinių rūšinę sudėtį. Miško įveisimo išmokos pateikiamos lentelėje.

Miško įveisimo ir įveisto miško priežiūros apsaugos ir ugdymo išmokų dydžių apskaičiavimą atliko nuo VI funkciškai nepriklausoma įstaiga, atrinkta viešųjų pirkimų būdu. Apskaičiavimai pateikiami Programos priede Nr. 8.08.1.

Medžių rūšys*	Miško įveisimo išmoka Eur už ha	Miško priežiūros ir apsaugos bei ugdymo kasmetinė išmoka (mokama 12 metų) Eur už ha
Paprastoji pušis	1097	363
Paprastoji eglė	988	284
Karpotasis ir plaukuotasis beržai, paprastasis skroblas	1002	123
Juodalksnis	1023	123
Europinis ir plačiažvynis maumedžiai	1900	204
Paprastasis klevas, paprastasis uosis, kalninė guoba, paprastasis skirpstas, paprastoji vinkšna	2491	224
Mažalapė liepa	2578	178
Bekotis ir paprastasis ąžuolai, paprastasis bukas	3140	246
Drebulė	1546	136
Hibridinė drebulė	2123	150

*Veisiant medžių rūšis, nenurodytas lentelėje, teikiamos mažiausios apskaičiuotos miško įveisimo, įveisto miško priežiūros ir apsaugos bei ugdymo kompensacinės išmokos.

Miško įveisimo išmokos

8.2.7.3.1.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.7.3.1.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.7.3.1.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.7.3.1.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.7.3.1.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

-

8.2.7.3.1.11. Informacija apie konkretų veiksma

Valdos dydžio, kurį viršijus parama skiriama tik pateikus miškotvarkos planą arba lygiavertę priemonę, nustatymas ir pagrindimas

NETAIKOMA

Lygiavertės priemonės apibrėžtis

Miško želdinimo ir žėlimo projektas, kuriame aprašyti miško želdinimo darbai ir įveisto miško priežiūros ir apsaugos priemonės, parengtas vadovaujantis Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų reikalavimais bei patvirtintas VĮ miškų urėdijos, nepriklausomai nuo valdos dydžio.

[Miško įveisimas ir miškingų plotų kūrimas] Rūšių, plotų ir metodų, naudotinių siekiant išvengti netinkamo miško įveisimo, nurodyto Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 6 straipsnio a punkte, nustatymas, įskaitant plotų, kuriuose numatyta įveisti mišką, kaip nurodyta to paties reglamento 6 straipsnio b punkte, aplinkos ir klimato sąlygų aprašymą

Lietuvoje miškas veisiamas pagal šias aplinkosaugos ir klimatinės sąlygas:

Pagrindinius klimato skirtumus tam tikrose Lietuvos dalyse lemia Baltijos jūra ir vietovės reljefas. Žymų klimato kontinentalumo didėjimą iš vakarų į rytus parodo metų temperatūros amplitudės bei šiltojo periodo kritulių kiekio didėjimas. Todėl sąlygos augti miškui įvairiuose geografiniuose rajonuose yra nevienodos. Lietuvoje per metus vidutiniškai iškrinta apie 700 mm kritulių. Apie 70 proc. kritulių tenka šiltajam metų

periodui. Pastovi sniego danga susiformuoja nuo gruodžio vidurio. Miškuose sniego danga paprastai būna 20–30 proc. storesnė negu bemiškėse vietose, kas lemia negilų (iki 30–40 cm) miško dirvožemių įšalą, o dažnai įšalo nebūna visai. Iš visų klimato elementų didžiausią įtaką medžiams augant turi vegetacijos periodo šilumos ir drėgmės kiekiai. Normalaus drėgnumo dirvožemiuose visų rūšių medžiai teigiamai reaguoja į padidėjusį vasaros kritulių kiekį, o augantys perteklingo drėgnumo dirvožemiuose – neigiamai. Lietuvoje aktyvios vegetacijos periodas prasideda balandžio pabaigoje ir baigiasi spalio pradžioje. Pavasario šalnos dirvos paviršiuje baigiasi gegužės antrojoje pusėje, o rudeninės šalnos prasideda rugsėjo pabaigoje. Nuo pavasariinių šalnų Lietuvoje dažniausiai nukenčia eglės, jauni ąžuolų bei uosių medeliai, ypač augantys atvirose vietose. Nacionaliniuose teisės aktuose miškų įveisimas yra reglamentuotas atsižvelgiant į pirmiau minėtas aplinkos ir klimato sąlygas.

Parama teikiama veisiant vietinės kilmės (išskyrus greitai augančių medžių rūšių plantacinius želdinius) medžių rūšis, vadovaujantis miško įveisimo, miško želdinių ir žėlinių priežiūros, apsaugos ir miško želdinimo darbų, želdinių ir žėlinių kokybės reikalavimais, nustatytais Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatuose. Jaunuolynų ugdymo darbų reikalavimai nustatyti Miško kirtimų taisyklėse.

Tinkamos paramai medžių rūšys yra pasirinktos atsižvelgiant į jų atsparumą klimato kaitai ir ekstremaliems gamtos reiškiniams: paprastoji pušis, paprastoji eglė, karpotasis beržas, plaukuotasis beržas, paprastasis skroblas, juodalksnis, baltalksnis, europinis maumedis, plačiažvynis maumedis, paprastasis klevas, paprastasis uosis, kalninė guoba, paprastasis skirpstas, paprastoji vinkšna, mažalapė liepa, paprastasis ąžuolas, bekotis ąžuolas, paprastasis bukas, drebulė, hibridinė drebulė.

Parama teikiama veisiant mišką pirmą kartą žemėje, kurioje jis prieš tai neaugo.

Miškas bus veisiamas visoje šalies teritorijoje, atsižvelgiant į nacionalinių teisės aktų reikalavimus. Leidimai neišduodami ir mišką veisti draudžiama:

1. teritorijose, kuriose įveisti miškus draudžiama pagal Specialiąsias žemės ir miško naudojimo sąlygas;
2. į Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą įrašytų ar saugomų objektų teritorijose ir jų apsaugos zonose, išskyrus atvejus, kai miško įveisimą suderina Kultūros vertybių apsaugos departamentas prie Kultūros ministerijos;
3. detaliam išvalgytuose ir naudojamuose naudingųjų iškasenų telkiniuose;
4. pievose ir ganyklose, esančiose botaniniuose, entomologiniuose, teriologiniuose, hepertologiniuose, ornitologiniuose, botaniniuose, zoologiniuose draustiniuose;
5. žemės sklypuose, kurie pagal patvirtintus ar pradėtus rengti teritorijų planavimo dokumentus numatomi naudoti visuomenės poreikiams;
6. žemės sklypuose, kurie pagal patvirtintus detaliuosius planus numatyti užstatyti arba kitaip panaudoti ne žemės ūkio ir ne miškų ūkio veiklai;
7. paukščių apsaugai svarbiose teritorijose, jeigu jose aptinkama Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių, dėl kurių apsaugos negalima įveisti miško, išskyrus atvejus, kai saugomos teritorijos direkcija išduoda Pažymą apie leidimą miškui įveisti „Natura 2000“ teritorijoje;
8. vietovėse, atitinkančiose gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, kuriose randamos Europos Bendrijos svarbos augalų ar gyvūnų rūšys ir natūralios buveinės, dėl kurių apsaugos negalima įveisti miško, išskyrus atvejus, kai saugomos teritorijos direkcija išduoda Pažymą apie leidimą miškui įveisti „Natura 2000“ teritorijoje;
9. kitose saugomų gyvūnų, augalų, grybų rūšių ir jų bendrijų (įrašytų į Lietuvos raudonąją knygą) radvietėse ir vertingose gamtinėse buveinėse.

Miško įveisimas *Natura 2000* teritorijose turi būti suderintas su saugomos teritorijos direkcija.

Veisiant mišką ne miško žemėje, parama teikiama pateikus leidimą įveisti mišką ne miško žemėje. Leidimai išduodami vadovaujantis Miško įveisimo ne miško žemėje taisyklėmis.

[Miško įveisimas ir miškingų plotų kūrimas] Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 6 straipsnyje nurodytų būtinųjų aplinkos reikalavimų nustatymas

Teikiant paramą pagal veikos sritį laikomasi visų būtinausių aplinkosauginių reikalavimų, nurodytų Komisijos deleguoto reglamento 6 str., vadovaujantis miško įveisimo, miško želdinių ir žėlinių priežiūros, apsaugos ir miško želdinimo darbų, želdinių ir žėlinių kokybės reikalavimais, nustatytais Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatuose, taip pat jaunuolynų ugdymo darbų reikalavimais nustatytais Miško kirtimų taisyklėse.

[Agrarinės miškininkystės sistemų kūrimas] Mažiausio ir didžiausio medžių, kurie turi būti pasodinti, ir jiems užaugus turi būti nekertami, skaičiaus viename hektare nustatymas ir naudotinų miško medžių rūšių, kaip nurodyta Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 23 straipsnio 2 dalyje, nustatymas

NETAIKOMA

[Agrarinės miškininkystės sistemų kūrimas] Nurodoma remiamų sistemų nauda aplinkai

NETAIKOMA

[Miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių prevencija ir jų padarytos žalos miškui atlyginimas] Jei taikoma, augalams kenkiančių organizmų, kurie gali lemti gaivalinę nelaimę, rūšių sąrašas

NETAIKOMA

[Miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių prevencija ir jų padarytos žalos miškui atlyginimas] Miško plotų, kurie pagal atitinkamą miškosaugos planą priskiriami prie nuo vidutinės iki didelės gaisro rizikos miško plotų, nustatymas

NETAIKOMA

[Miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių prevencija ir jų padarytos žalos miškui atlyginimas] Kenksmingųjų organizmų ir ligų prevencinės veiklos atveju atitinkamos gaivalinės nelaimės pavojaus galimybės aprašymas, pagrįstas moksline informacija, įskaitant, jei tinkama, mokslo organizacijų parengtas kovos su kenksmingaisiais organizmais ir ligomis rekomendacijas

NETAIKOMA

[Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė] Reikalavimus atitinkančių investicijų tipų apibrėžimas ir numatyta jų nauda aplinkai ir (arba) visuomeninė vertė

NETAIKOMA

8.2.7.3.2. 8.3–4. Miškams padarytos žalos prevencija ir atlyginimas

Pagalbinė priemonė:

- 8.3. Parama miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių prevencijai
- 8.4. Parama miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių padarytos žalos miškui atlyginti

8.2.7.3.2.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Pagal šią veiklos sritį remiamas gaisrų ir kitų stichinių nelaimių, įskaitant kenkėjus bei ligas, pažeistų miškų atkūrimas ir priešgaisrinių prevencinių priemonių įdiegimas. Tokio pobūdžio parama reikalinga todėl, kad 1091,5 tūkst. ha arba 50 % bendro visų Lietuvos miškų ploto yra vidutinės ir didelės gaisrų rizikos miško plotai, iš kurių 676,5 tūkst. ha priskirti didelės gaisrų rizikos plotams, o 415 tūkst. ha – vidutinės gaisrų rizikos plotams. Todėl būtina juose įrengti ir vykdyti prevencines priemones, atkurti gaisrų sunaikintus ir pažeistus miškus. Taip pat svarbu atkurti ir kitų abiotinių veiksnių (vėtrų, ligų ar kenkėjų ir kt.) pažeistus arba sunaikintus miškus, kad būtų užtikrintas miško ekosistemos išsaugojimas, atkūrimas ir ekonominio potencialo didinimas. Siekiant įgyvendinti Nacionalinės miškų ūkio sektoriaus plėtros 2012–2020 metų programos tikslus ir uždavinius šia veiklos sritimi užtikrinama tinkama miškų apsauga nuo gaisrų, taikant miško priešgaisrines priemones ir tobulinant miško priešgaisrines apsaugos sistemas.

Veiklos sritimi tiesiogiai prisidedama prie 4A tikslinės srities (priskiriamos visos veiklos sričiai skirtos lėšos), o ne tiesiogiai prie 5E tikslinės srities įgyvendinimo, palengvinant anglies dvideginio absorbavimą ir jo emisijos žemės ūkyje ir miškininkystėje mažinimą.

8.2.7.3.2.2. Paramos rūšis

Investicinė parama, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas. Pažeistam arba sunaikintam miškui atkurti teikiama vienkartinė nustatyto dydžio išmoka hektarui.

8.2.7.3.2.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

2013 m. gruodžio 18 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 1407/2013 dėl Sutarties veikimo 107 ir 108 str. taikymo nereikšmingai (*de minimis*) pagalbai.

Nacionalinė miškų ūkio sektoriaus plėtros 2012–2020 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. gegužės 23 d. nutarimu Nr. 569.

Miškų priešgaisrinės apsaugos taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. balandžio 7 d. nutarimu Nr. 500.

Lietuvos Respublikos miškų pasiskirstymo pagal gaisrų riziką žemėlapis, patvirtintas Generalinės miškų urėdijos prie Aplinkos ministerijos 2004 m. spalio 5 įsakymu Nr. 1B-204.

8.2.7.3.2.4. Paramos gavėjai

Privačių ir valstybinių miškų valdytojai.

8.2.7.3.2.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Išlaidos, atitinkančios Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 45 straipsnį, Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 6 straipsnį ir Reglamento (ES) Nr. 807/2014 13 straipsnį.

1. Miškų priešgaisrinės apsaugos infrastruktūros kūrimo išlaidos (miško keliai, vandens paėmimo vietos, miško priešgaisrinių juostų įrengimas ir priežiūra).
2. Miškų gaisrų stebėsenos ir pranešimo apie juos įrangos diegimo ir gerinimo išlaidos.
3. Gaisrų ir stichinių nelaimių, įskaitant kenkėjus bei ligas, pažeisto miško ir jo ekonominio potencialo atkūrimo išlaidos.

Dėl stichinių nelaimių poveikio prarastos pajamos nekompensuojamos.

Priešgaisrinių juostų įrengimas ir priežiūra neremiami plotuose, kuriems teikiama apželdinimo mišku parama ar parama pagal priemonę „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“.

Priešgaisrinių bokštų įrengimas ir atnaujinimas, gaisrų gesinimo technikos ir įrangos įsigijimas, ir likvidinės medienos, valant pažeistą mišką ruošimas, nefinansuojami.

Miškų gaisrų stebėsenos ir pranešimo apie juos įrangos diegimas nefinansuojamas teritorijose, gavusiose paramą iš EŽŪFKP.

Detalus tinkamų finansuoti išlaidų sąrašas nustatytas priemonės veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.

8.2.7.3.2.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje;
2. Parama prevencinėms priešgaisrinėms priemonėms skiriama pateikus vidinės miškotvarkos projektą ir kitus reikalingus dokumentus (techniniai projektai ir kt.), kuriuose suprojektuotos šios priemonės;
3. Parama prevencinėms priešgaisrinėms priemonėms skiriama miško teritorijoms, kurios, pagal patvirtintą Lietuvos Respublikos miškų gaisringumo žemėlapi, priskirtos didelės ar vidutinės gaisrų rizikos plotams;
4. Parama pažeistam miškui atkurti skiriama su sąlyga, kad pažeistas ne mažesnis nei 0,5 ha miško plotas, ir kad Valstybinė miškų tarnyba oficialiai pripažįsta, kad būta gaisro ar stichinės nelaimės ir kad dėl šios nelaimės buvo pažeista daugiau kaip 20 proc. medžių;
5. Parama pažeistam miškui atkurti skiriama pateikus Miško želdinimo ir žėlimo projektą.

8.2.7.3.2.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

Siekiant tikslesnės projekto atitikties veiklos srities tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams bei proporcingumo veiksmo dydžiui principo taikymo, ypatingas dėmesys skiriamas miškams atkurti privačiose valdose ir susikooperavusiems pareiškėjams.

Atrankos kriterijų sąrašas nustatytas veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.

8.2.7.3.2.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

Pažeisto miško atkūrimo išmokos (1 ha) apskaičiuojamos kiekvienam miško želdinimo ir žėlimo projektui atskirai, atsižvelgiant į atkuriamų želdinių rūšinę sudėtį. Miško atkūrimo išmokos pateikiamos lentelėje.

Pažeisto miško atkūrimo išmokų dydžių apskaičiavimą atliko nuo VI funkciškai nepriklausoma įstaiga, atrinkta viešųjų pirkimų būdu. Apskaičiavimai pateikiami Programos priede Nr. 8.08.1.

Paramos intensyvumas prevencinėms priemonėms – 70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo).

Medžių rūšys*	Miško atkūrimo išmoka Eur už ha
Paprastoji pušis	1789
Paprastoji eglė	1563
Karpotasis ir plaukuotasis beržai	1411
Juodalksnis	1433
Europinis maumedis	2353
Paprastasis klevas, paprastasis uosis, kalninė guoba, paprastasis skirpstas, paprastoji vinkšna	2976
Mažalapė liepa	3066
Bekotis ir paprastasis ąžuolai, paprastasis bukas	3657

*Atkūriant medžių rūšis, nenurodytas lentelėje, teikiamos mažiausios apskaičiuotos miško atkūrimo išmokos.

Miško atkūrimo išmokos

8.2.7.3.2.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.7.3.2.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.7.3.2.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.7.3.2.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.7.3.2.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

-

8.2.7.3.2.11. Informacija apie konkretų veiksma

Valdos dydžio, kurį viršijus parama skiriama tik pateikus miškotvarkos planą arba lygiavertę priemonę, nustatymas ir pagrindimas

Kreipiantis paramos prevencinėms priemonėms, vidinės miškotvarkos projektas privalomas nepriklausomai nuo valdos dydžio.

Lygiavertės priemonės apibrėžtis

Kreipiantis pramos pažeistam miškui atkurti, pateikiamas Miško želdinimo ir žėlimo projektas, kuriame aprašyti miško želdinimo darbai ir įveisto miško priežiūros ir apsaugos priemonės, parengtas vadovaujantis Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų reikalavimais ir patvirtintas VĮ miškų urėdijos, nepriklausomai nuo valdos dydžio.

[Miško įveisimas ir miškingų plotų kūrimas] Rūšių, plotų ir metodų, naudotinų siekiant išvengti netinkamo miško įveisimo, nurodyto Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 6 straipsnio a punkte, nustatymas, įskaitant plotų, kuriuose numatyta įveisti mišką, kaip nurodyta to paties reglamento 6 straipsnio b punkte, aplinkos ir klimato sąlygų aprašymą

NETAIKOMA

[Miško įveisimas ir miškingų plotų kūrimas] Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 6 straipsnyje nurodytų būtinųjų aplinkos reikalavimų nustatymas

NETAIKOMA

[Agrarinės miškininkystės sistemų kūrimas] Mažiausio ir didžiausio medžių, kurie turi būti pasodinti, ir jiems užaugus turi būti nekertami, skaičiaus viename hektare nustatymas ir naudotinų miško medžių rūšių, kaip nurodyta Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 23 straipsnio 2 dalyje, nustatymas

NETAIKOMA

[Agrarinės miškininkystės sistemų kūrimas] Nurodoma remiamų sistemų nauda aplinkai

NETAIKOMA

[Miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių prevencija ir jų padarytos žalos miškui atlyginimas] Jei taikoma, augalams kenkiančių organizmų, kurie gali lemti gaivalinę nelaimę, rūšių sąrašas

NETAIKOMA

[Miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių prevencija ir jų padarytos žalos miškui atlyginimas] Miško plotų, kurie pagal atitinkamą miškosaugos planą priskiriami prie nuo vidutinės iki didelės gaisro rizikos miško plotų, nustatymas

Didelės ar vidutinės gaisrų rizikos plotams priskiriami miškai Lietuvoje, išdėstyti Generalinės miškų urėdijos prie Aplinkos ministerijos patvirtintame Lietuvos Respublikos miškų gaisringumo žemėlapyje. Šiuo metu Lietuvoje 1091,5 tūkst. ha arba 50 % bendro visų Lietuvos miškų ploto yra vidutinės ir didelės gaisrų rizikos miško plotai.

[Miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių prevencija ir jų padarytos žalos miškui atlyginimas] Kenksmingųjų organizmų ir ligų prevencinės veiklos atveju atitinkamos gaivalinės nelaimės pavojaus galimybės aprašymas, pagrįstas moksline informacija, įskaitant, jei tinkama, mokslo organizacijų parengtas kovos su kenksmingaisiais organizmais ir ligomis rekomendacijas

NETAIKOMA

[Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė] Reikalavimus atitinkančių investicijų tipų apibrėžimas ir numatyta jų nauda aplinkai ir (arba) visuomeninė vertė

NETAIKOMA

8.2.7.3.3. 8.5 Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė

Pagalbinė priemonė:

- 8.5. Parama investicijoms, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė

8.2.7.3.3.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Pagal šią veiklos sritį remiamas miško ekosistemų, būtinų ekologiškai pusiausvyrai šalyje išlaikyti, išsaugojimas. Jos apima daugelio gyvūnijos ir augmenijos rūšių buveines, stabdo dirvos eroziją, absorbuoja anglies dvideginį ir grynina orą, kaupia anglį biomaseje ir mažina šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį atmosferoje, saugo gruntinius ir paviršinius vandenis, užtikrina žmonių poilsio kokybę. Todėl, siekiant šias ekosistemas išsaugoti ir atkurti, sustiprinti jų atsparumą neigiamiems aplinkos veiksniams ir užtikrinti rekreacines funkcijas, įrengiant rekreacines zonas, parama teikiama šioms veikloms: miško struktūros keitimui, investicijoms į visuomenės estetinės aplinkos ir apsaugines funkcijas, buveinių ir bioįvairovės apsaugai, dirvožemio apsaugos priemonėms bei vienkartiniam jaunuolynų ugdymui.

Veiklos sritimi tiesiogiai prisidedama prie 4A tikslinės srities įgyvendinimo (priskiriamos visos veiklos sričiai skirtos lėšos), atkuriant, išsaugojant ir pagerinant nuo žemės ūkių ir miškininkystės priklausančias ekosistemas.

8.2.7.3.3.2. Paramos rūšis

Investicinė parama, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas. Jaunuolynų (iki 20 metų amžiaus) ugdymui teikiama vienkartinė nustatyto dydžio išmoka hektarui.

8.2.7.3.3.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

2013 m. gruodžio 18 d. Komisijos reglamento (ES) Nr. 1407/2013 dėl Sutarties veikimo 107 ir 108 str. taikymo nereikšmingai (*de minimis*) pagalbai; Nacionalinė miškų ūkio sektoriaus plėtros 2012–2020 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. gegužės 23 d. nutarimu Nr. 569.

8.2.7.3.3.4. Paramos gavėjai

Privačių ir valstybinių miškų valdytojai.

8.2.7.3.3.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Išlaidos, atitinkančios Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 45 straipsnį, Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 6 straipsnį ir Reglamento (ES) Nr. 807/2014 13 straipsnį.

1. Viešojo naudojimo rekreacinės miško infrastruktūros įrengimo ir atnaujinimo išlaidos;
2. Pamiškių formavimo išlaidos;
3. Miškuose esančių saugomų natūralių buveinių ar saugomų rūšių buveinių atkūrimo arba būdingos miško struktūros palaikymo išlaidos;
4. Ne vietinių medžių rūšių medynų (kai ne vietinės medžių rūšys medyne yra vyraujančios) pertvarkymo (rekonstrukcijos) į vietinių medžių rūšių medynus išlaidos;
5. Miško dirvožemių apsaugos ir gerinimo išlaidos;
6. Jaunuolynų (iki 20 metų amžiaus) ugdymo išlaidos;
7. Vidinės miškotvarkos ir Miško želdinimo ir žėlimo projektų parengimo ar tikslinimo išlaidos;
8. Bendrosios išlaidos.

Vidinės miškotvarkos projekto parengimo ar tikslinimo išlaidos yra tinkamos finansuoti, jei jame numatytos pagal šią veiklos sritį remtinos išlaidos.

Gavus paramą pagal veiklos sritį „Miško veisimas“ įveistam miškui, jaunuolynams ugdyti parama neteikiama.

Priežiūros, veiklos ir einamosioms išlaidoms parama neteikiama.

Detalus tinkamų finansuoti išlaidų sąrašas yra nustatytas priemonės veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.

8.2.7.3.3.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje;
2. Parama teikiama pateikus vidinės miškotvarkos projektą ir kitus dokumentus (techninius projektus ar kt.) tam tikrais teisės aktų nustatytais atvejais su suprojektuotomis priemonėmis;
3. Jei prašoma paramos jaunuolynams (iki 20 metų amžiaus) ugdyti, pateikiamas vidinės miškotvarkos projektas, kuriame suprojektuoti jaunuolynų ugdymo kirtimai, arba miškininko specialisto išvada dėl jaunuolynų ugdymo kirtimų reikalingumo. Jaunuolynų ugdymas tame pačiame plote gali būti remiamas tik vieną kartą per visą Programos įgyvendinimo laikotarpį;
4. Pareiškėjas įsipareigoja, kad rekreacine miško infrastruktūra galės laisvai ir nemokamai naudotis visuomenė;
5. Viešojo naudojimo rekreacinės miško infrastruktūros įrengimas ir atnaujinimas remiamas tik 2B grupės (rekreaciniuose) miškuose;
6. Jei prašoma paramos ne vietinių medžių rūšių medynams pertvarkyti (rekonstrukcijai), pateikiamas miško želdinimo ir žėlimo projektas.

8.2.7.3.3.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

Siekiant tikslesnės projekto atitikties veiklos srities tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams bei proporcingumo veiksmo dydžiui principo taikymo, ypatingas dėmesys skiriamas investicijoms privačiose valdose, susikoooperavusiems pareiškėjams bei jaunuolynų ugdymui.

Atrankos kriterijų sąrašas yra nustatytas veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.

8.2.7.3.3.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

Vienkartinė nustatyto dydžio kompensacinė išmoka už išugdyto jaunuolyno hektarą – 197 Eur už ha.

Jaunuolynų ugdymo išmokų dydžių apskaičiavimą atliko nuo VI funkciškai nepriklausoma įstaiga, atrinkta viešųjų pirkimų būdu. Apskaičiavimai pateikiami Programos priede Nr. 8.08.1.

Paramos intensyvumas visoms kitoms pagal veiklos sritį remiamoms išlaidoms – 90 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo).

Viešosios paramos suma vienam projektui – 50 tūkst. Eur (išskyrus atvejus kai prašoma mažesnės paramos sumos).

8.2.7.3.3.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.7.3.3.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.7.3.3.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.7.3.3.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.7.3.3.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

-

8.2.7.3.3.11. Informacija apie konkretų veiksma

Valdos dydžio, kurį viršijus parama skiriama tik pateikus miškotvarkos planą arba lygiavertę priemonę, nustatymas ir pagrindimas

Kreipiantis paramos jaunuolynams ugdyti pateikiamas vidinės miškotvarkos projektas arba miškininko specialisto išvada dėl jaunuolynų ugdymo kirtimų reikalingumo, neatsižvelgiant į valdos dydį. Kreipiantis paramos ne vietinių medžių rūšių medynų pertvarkymui (rekonstrukcijai) į vietinių medžių rūšių medynus pateikiamas Miško želdinimo ir žėlimo projektas, kuris privalomas neatsižvelgiant į valdos dydį. Kreipiantis paramos visoms kitoms pagal veiklos sritį remiamoms priemonėms pateikiamas vidinės miškotvarkos projektas, kuris privalomas neatsižvelgiant į valdos dydį.

Lygiavertės priemonės apibrėžtis

Miškininko specialisto išvada dėl jaunuolynų ugdymo kirtimų reikalingumo – šią išvadą rengia Valstybinėje miškų tarnyboje registruoti specialistai, kurie turi teisę rengti vidinės miškotvarkos projektus. Pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus leidimai jaunuolynų ugdymo kirtimams nereikalingi ir dažnai jie gali būti nesuprojektuoti vidinės miškotvarkos projektuose. Atsižvelgiant į tai, ši miškininko specialisto išvada palengvina administracinę našta pareiškėjams ir užtikrina tikslingą lėšų panaudojimą bei atitiktį jaunuolynų ugdymo kirtimus reglamentuojantiems teisės aktams.

Miško želdinimo ir žėlimo projektas, kuriame aprašyti ne vietinių medžių rūšių medynų pertvarkymo (rekonstrukcijos) darbai, miško želdinių priežiūros ir apsaugos priemonės, parengtas vadovaujantis Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų reikalavimais ir patvirtintas VI miškų urėdijos, neatsižvelgiant į valdos dydį.

[Miško įveisimas ir miškingų plotų kūrimas] Rūšių, plotų ir metodų, naudotinių siekiant išvengti netinkamo miško įveisimo, nurodyto Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 6 straipsnio a punkte, nustatymas, įskaitant plotų, kuriuose numatyta įveisti mišką, kaip nurodyta to paties reglamento 6 straipsnio b punkte, aplinkos ir klimato sąlygų aprašymą

NETAIKOMA

[Miško įveisimas ir miškingų plotų kūrimas] Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 6 straipsnyje nurodytų būtinųjų aplinkos reikalavimų nustatymas

NETAIKOMA

[Agrarinės miškininkystės sistemų kūrimas] Mažiausio ir didžiausio medžių, kurie turi būti pasodinti, ir jiems užaugus turi būti nekertami, skaičiaus viename hektare nustatymas ir naudotinių miško medžių rūšių, kaip nurodyta Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 23 straipsnio 2 dalyje, nustatymas

NETAIKOMA

[Agrarinės miškininkystės sistemų kūrimas] Nurodoma remiamų sistemų nauda aplinkai

NETAIKOMA

[Miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių prevencija ir jų padarytos žalos miškui atlyginimas] Jei taikoma, augalams kenkiančių organizmų, kurie gali lemti gaivalinę nelaimę, rūšių sąrašas

NETAIKOMA

[Miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių prevencija ir jų padarytos žalos miškui atlyginimas] Miško plotų, kurie pagal atitinkamą miškosaugos planą priskiriami prie nuo vidutinės iki didelės gaisro rizikos miško plotų, nustatymas

NETAIKOMA

[Miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių prevencija ir jų padarytos žalos miškui atlyginimas] Kenksmingųjų organizmų ir ligų prevencinės veiklos atveju atitinkamos gaivalinės nelaimės pavojaus galimybės aprašymas, pagrįstas moksline informacija, įskaitant, jei tinkama, mokslo organizacijų parengtas kovos su kenksmingaisiais organizmais ir ligomis rekomendacijas

NETAIKOMA

[Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė] Reikalavimus atitinkančių investicijų tipų apibrėžimas ir numatyta jų nauda aplinkai ir (arba) visuomeninė vertė

Veiklos sritis skatina miško ekosistemų, būtinų ekologiškai pusiausvyrai šalyje, išlaikymą, išsaugojimą ir miško rekreacinių funkcijų užtikrinimą. Jos apima daugelio gyvūnijos ir augmenijos rūšių buveines, išsaugo būdingas ekosistemas, absorbuoja anglies dvideginį ir mažina šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį atmosferoje, saugo gruntinius ir paviršinius vandenius, užtikrina žmonių poilsio kokybę.

Remiant vienkartinį jaunuolynų ugdymą formuojami mišrios rūšinės sudėties, neigiamam aplinkos poveikiui atsparūs medynai, didinama biologinė įvairovė, siekiant išauginti socialiniu, ekonominiu ir aplinkosauginiu požiūriu vertingus miškus.

8.2.7.3.4. 8.6 Investicijos į miškininkystės technologijas

Pagalbinė priemonė:

- 8.6. Parama investicijoms į miškininkystės technologijas ir į miško produktų perdirbimą, sutelkiamą bei jų rinkodarą

8.2.7.3.4.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Pagal šią veiklos sritį remiamos investicijos į miškų ūkio modernizavimą, miško kirtimo, apvaliosios medienos ir medienos biokuro ruošos technologijų diegimą, miško medelynų įkūrimą, paslaugų miškų sektoriuje teikimą, skatinant naudoti pažangią miško techniką, įrangą ir technologijas, bei didinant miško potencialo ir (arba) produktų pridėtinę vertę. Taip pat, didinant miško ekologinę bei ekonominę vertę, pagal šią veiklos sritį yra numatyta parama minkštųjų lapuočių iki 20 metų amžiaus jaunuolynams ir krūmynams pertvarkyti. Dalis kaimo gyventojų dirba miškų ūkio sektoriuje, todėl naujų įmonių arba naujų investicijų į ne žemės ūkio veiklą rėmimas ir plėtra būtini kaimo vietovių plėtrai ir konkurencingumui skatinti.

Veiklos sritimi tiesiogiai prisidedama prie 2C tikslinės srities (priskiriamos visos veiklos sričiai skirtos lėšos), o ne tiesiogiai prie 5C ir 6A tikslinių sričių įgyvendinimo, didinant miškininkystės ekonominę vertę, bei miškų plotų plėtrą, palengvinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių miškuose, ypač miško kirtimo atliekų, naudojimą, bei skatinant kurtis mažas įmones ir kuriant darbo vietas miškų ūkyje.

8.2.7.3.4.2. Paramos rūšis

Investicinė parama, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas.

8.2.7.3.4.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

2013 m. gruodžio 18 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 1407/2013 dėl Sutarties veikimo 107 ir 108 str. taikymo nereikšmingai (*de minimis*) pagalbai;
Nacionalinė miškų ūkio sektoriaus plėtros 2012–2020 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. gegužės 23 d. nutarimu Nr. 569.

8.2.7.3.4.4. Paramos gavėjai

Privačių miškų valdytojai, savivaldybės ir labai mažos bei mažos įmonės.

8.2.7.3.4.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Investicinio pobūdžio išlaidos, atitinkančios Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 45 straipsnį, Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 6 straipsnį ir Reglamento (ES) Nr. 807/2014 13 straipsnį.

1. Naujų miško įrenginių ir (arba) įrangos (įskaitant technikos) pirkimo arba išperkamosios, finansinės

nuomos išlaidos, neviršijančios šio turto rinkos vertės;

2. Vienkartinės minkštųjų lapuočių iki 20 metų amžiaus jaunuolynų ir krūmynų pertvarkymo išlaidos (miško priežiūra nefinansuojama);

3. Vidinės miškotvarkos projekto parengimo ar tikslinimo išlaidos;

4. Miško želdinimo ir želimo projekto parengimo išlaidos;

5. Bendrosios išlaidos.

Miško atkūrimas po pagrindinių miško kirtimų ir medienos vežimo keliais technikos įsigijimas nefinansuojami.

Einamosios išlaidos nefinansuojamos.

Detalus tinkamų finansuoti išlaidų sąrašas yra nustatytas priemonės veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.

8.2.7.3.4.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.

2. Parama teikiama pateikus vidinės miškotvarkos projektą (kai miško valda, į kurią investuojama, priklauso pareiškėjui), verslo planą (kai reikia), pagrindžiantį naujų įrenginių ir (arba) įrangos įsigijimo reikalingumą ar paslaugų teikimą ir jų apimtį.

3. Parama minkštųjų lapuočių iki 20 metų amžiaus jaunuolynams ir krūmynams pertvarkyti skiriama pateikus Miško želdinimo ir želimo projektą.

4. Teikiant paslaugas, parama mažoms ir labai mažoms įmonėms teikiama su sąlyga, kad investicijos teiks naudą daugiau nei vienai miško valdai.

5. Siekiant sukurti ekonomiškai vertingesnius medynus, parama minkštųjų lapuočių iki 20 metų amžiaus jaunuolynams ir krūmynams pertvarkyti skiriama tik IV (ūkinių) miškų grupės miškuose bei atsižvelgiant į aplinkosauginius miško ekosistemų aspektus. Pertvarkymas tomis pačiomis medžių rūšimis, kurios augo iki pertvarkymo, neremiamas.

6. Investicijos, susijusios su medienos kaip žaliavos arba energijos šaltinio naudojimu galimos tik iki pramoninio perdirbimo. Pramoniniu medienos perdirbimu laikoma medienos tolesnis perdirbimas arba apdirbimas lentpjūvėse arba kitose pramonės įmonėse. Mažos apimtys medienos apdirbimas ar perdirbimas mobilėmis lentpjūvėmis, apdirbančiomis iki 10000 m³ medienos per metus, arba mobilieji medienos smulkinimo ar skaldymo įranga, apdirbančia iki 50 m³ medienos per valandą, yra nelaikomas pramoniniu perdirbimu ir yra tinkamas paramai gauti. Remiama veiklų sąrašas nurodomas VI tvirtinamame veiklų sąrašė.

7. Investicijos į miško medelynus remiamos tik miško žemėje, kurioje miško valdos plotas neviršija 15 ha.

8.2.7.3.4.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

Siekiant tikslesnės projekto atitikties veiklos srities tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams bei proporcingumo veiksmo dydžiui principo taikymo, ypatingas dėmesys skiriamas privačių miškų valdytojams, investuojantiems į savo miško valdas ir miškų kooperatyvams.

Atrankos kriterijų sąrašas nustatytas veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.

8.2.7.3.4.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

Paramos intensyvumas –50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo).

Paramos intensyvumas minkštųjų lapuočių (iki 20 metų amžiaus) jaunuolynams ir krūmynams pertvarkyti, vidinės miškotvarkos projektams rengti ar tikslinti –65 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo).

Viešosios paramos suma vienam projektui – 50 tūkst. Eur (išskyrus atvejus kai prašoma mažesnės paramos sumos).

8.2.7.3.4.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.7.3.4.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.7.3.4.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.7.3.4.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.7.3.4.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

-

8.2.7.3.4.11. Informacija apie konkretų veiksma

Valdos dydžio, kurį viršijus parama skiriama tik pateikus miškotvarkos planą arba lygiavertę priemonę, nustatymas ir pagrindimas

Kai miško valda, į kurią investuojama, priklauso pareiškėjui, vidinės miškotvarkos projektas privalomas neatsižvelgiant į valdos dydį.

Kreipiantis paramos minkštųjų lapuočių iki 20 metų amžiaus jaunuolynams ir krūmynams pertvarkyti, miško želdinimo ir želimo projektas, parengtas vadovaujantis Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų reikalavimais ir patvirtintas VĮ miškų urėdijos, privalomas neatsižvelgiant į valdos dydį.

Lygiavertės priemonės apibrėžtis

Miško želdinimo ir želimo projektas, kuriame aprašyti minkštųjų lapuočių iki 20 metų amžiaus jaunuolynų ir krūmynų pertvarkymo darbai, miško želdinių priežiūros ir apsaugos priemonės, parengtas vadovaujantis Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų reikalavimais ir, neatsižvelgiant į valdos dydį, patvirtintas VĮ miškų urėdijos.

[Miško įveisimas ir miškingų plotų kūrimas] Rūšių, plotų ir metodų, naudotinių siekiant išvengti netinkamo miško įveisimo, nurodyto Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 6 straipsnio a punkte, nustatymas, įskaitant plotų, kuriuose numatyta įveisti mišką, kaip nurodyta to paties reglamento 6 straipsnio b punkte, aplinkos ir klimato sąlygų aprašymą

NETAIKOMA

[Miško įveisimas ir miškingų plotų kūrimas] Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 6 straipsnyje nurodytų būtinųjų aplinkos reikalavimų nustatymas

NETAIKOMA

[Agrarinės miškininkystės sistemų kūrimas] Mažiausio ir didžiausio medžių, kurie turi būti pasodinti, ir jiems užaugus turi būti nekertami, skaičiaus viename hektare nustatymas ir naudotinių miško medžių rūšių, kaip nurodyta Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 23 straipsnio 2 dalyje, nustatymas

NETAIKOMA

[Agrarinės miškininkystės sistemų kūrimas] Nurodoma remiamų sistemų nauda aplinkai

NETAIKOMA

[Miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių prevencija ir jų padarytos žalos miškui atlyginimas] Jei taikoma, augalams kenkiančių organizmų, kurie gali lemti gaivalinę nelaimę, rūšių sąrašas

NETAIKOMA

[Miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių prevencija ir jų padarytos žalos miškui atlyginimas] Miško plotų, kurie pagal atitinkamą miškosaugos planą priskiriami prie nuo vidutinės iki didelės gaisro rizikos miško plotų, nustatymas

NETAIKOMA

[Miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių prevencija ir jų padarytos žalos miškui atlyginimas] Kenksmingųjų organizmų ir ligų prevencinės veiklos atveju atitinkamos gaivalinės nelaimės pavojaus galimybės aprašymas, pagrįstas moksline informacija, įskaitant, jei tinkama, mokslo organizacijų parengtas kovos su kenksmingaisiais organizmais ir ligomis rekomendacijas

NETAIKOMA

[Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė] Reikalavimus atitinkančių investicijų tipų apibrėžimas ir numatyta jų nauda aplinkai ir (arba) visuomeninė vertė

NETAIKOMA

8.2.7.4. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.7.4.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

1. Nepagrįstai didelės prekių, darbų ir paslaugų kainos.
2. Pirkimų procedūrų pažeidimai ir klaidos.
3. Įsipareigojimų nesilaikymas ir (arba) netinkamas projektų tikslų įgyvendinimas.
4. Informacinių technologijų – kompiuterinių informacinių sistemų (IT) neapibrėžtumai ir trikdžiai, programinėje įrangoje ar procedūrose.
5. Pareiškėjų daromos tipinės klaidos, susijusios su nekorektiškais pareiškėjų asmens, kontaktiniais, banko duomenimis, neteisingu laukų įbraižymu ir pan.

8.2.7.4.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

1. Siekiant kontroliuoti kainų pagrįstumą, numatoma oficialiu dokumentu nustatyti prekių, darbų ir paslaugų leistinus įkainius, apriboti tam tikrų išlaidų kategorijų (pvz., bendrųjų išlaidų) procentinę dalį ir (arba)

absoliučią sumą. Taip pat ketinama vykdyti panašių komercinių pasiūlymų analizę, pasinaudoti viešai prieinama informacija apie rinkos kainas. Nustatyta pirkimų vykdymo tvarka užtikrina optimaliausio komercinio pasiūlymo pasirinkimą.

2. Reikalavimai pirkimams tais atvejais, kai netaikomas Viešųjų pirkimų įstatymas, nustatyti atskiru dokumentu. Jame išsamiai nurodytos privalomos pirkimų sąlygos ir procedūros. Taip pat vykdomas pareiškėjų ir paramos gavėjų informavimas bei konsultavimas pirkimų klausimais, pagal poreikį ir galimybes atliekama išankstinė pirkimų dokumentų patikra.

3. Už įsipareigojimų nesilaikymą, netinkamą projektų tikslų įgyvendinimą nustatyta atitinkama atsakomybė ir (arba) sankcijos.

4. Siekiant išvengti IT neapibrėžtumų ir trikdžių, programinėje įrangoje ar procedūrose, numatoma:

4.1. Siekiant nustatyti pažeidžiamas vietas, numatoma periodinė IT sistemos apsaugos ir saugumo kontrolės analizė, naudojant technines priemones.

4.2. Siekiant išvengti grėsmių, susijusių su nesankcionuoto prisijungimo galimybe, duomenų atskleidimo, keitimo ir (ar) sunaikinimo tikslais:

4.2.1. numatoma galimybė užpildyti paraiškos elektroninę formą pačiam pareiškėjui, jeigu pastarasis turi techninių galimybių naudotis elektronine bankininkyste arba naudojasi elektroniniu parašu;

4.2.2. Paraiškų priėmimo informacinėje sistemoje (PPIS) nenaudojamas MA funkcijoms, susijusioms su paraiškų administravimu: PPIS duomenys importuojami integruojant juos į MA IT;

4.2.3. numatomas teisinis reglamentavimas dėl valstybės institucijų, savivaldybių ir kitų juridinių asmenų, atsakingų už EŽŪFKP priemonių įgyvendinimą, paskyrimo.

4.3. Siekiant išvengti PPIS trikdžių, numatoma:

4.3.1. taikyti loginius ir automatinius tikrinimus, įspėjimus, atlikti patikrų vietoje atrankas ir pan., kaupti informaciją apie pareiškėją ir jo pateiktą paraišką, kas leistų MA sinchronizuoti ir optimizuoti viešojo administravimo procedūras;

4.3.2. parengti kasmetinę informacinę medžiagą dėl procedūrinių veiksnių ir atitikties kriterijų taikymo.

5. Siekiant išvengti paraiškose daromų klaidų, numatoma:

5.1. galimybė pareiškėjams pateikti elektroninę paraišką (įskaitant ir kartografinę medžiagą) su joje integruotais loginiais patikrinimais, įspėjimais ir priminimais;

5.2. operatyviai atnaujinti ortofotografinę medžiagą (netinkamų paramai plotų atpažinimas);

5.3. informuoti pareiškėją apie paraiškoje esančias klaidas, pritaikytas sankcijas, priskaičiuotą ir mokėtiną paramos sumą, atsižvelgiant į informavimo būdą, kurį pareiškėjas pasirinko paraiškoje;

5.4. naudoti vieną bendrą paraišką visoms su plotu susijusioms priemonėms, kuri yra integruota į Paramos už žemės ūkio naudmenų ir kitus plotus paraišką (paraiškos atitiktis kitų priemonių taisyklėms).

6. Atsižvelgiant į audito pastabas, teiktas KPP 2007–2013, priemonės tinkamos finansuoti išlaidos išdėstomos detalčiau.

8.2.7.4.3. Bendras priemonės vertinimas

Paraiškų vertinimo metu projektų tinkamumui, išlaidų pagrįstumui nustatyti, numatyta galimybė pasitelkti išorės ekspertinį vertinimą, pagal poreikį atlikti patikras vietoje. Vertinimo procesas, atitiktis kiekvienam tinkamumo ir atrankos kriterijui dokumentuojami.

Atrinktiems įgyvendinti projektams priskiriami administratoriai, kurie vykdo projektų įgyvendinimo priežiūrą, stebi rezultatų pasiekimą bei nustatytų įsipareigojimų laikymąsi, teikia su projekto įgyvendinimu susijusią informaciją.

Paraiškoms vertinti ir projektams administruoti naudojama integruota informacinė sistema, turinti ryšius su įvairiais vidaus ir išorės registrais bei duomenų bazėmis. Numatyta galimybė paraiškas ir mokėjimo prašymus teikti elektroniniu būdu.

Administruojant kompensacines veiklos sritis numatytos taikyti tinkamai parinktos švelninančios priemonės, kurios yra suderintos su priemonės rizikos rodikliais, kurie leis sumažinti klaidų lygį ir užtikrins pakankamą tinkamumo kriterijų ir įsipareigojimų visuose sklypuose kontrolę ir patikrinimą vietoje apimtis.

8.2.7.5. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

Išmokų dydžių apskaičiavimą atliko nuo VI funkciškai nepriklausoma įstaiga, atrinkta viešųjų pirkimų būdu.

Miško įveisimo ir įveisto miško priežiūros, apsaugos ir ugdymo kompensacinės išmokos apskaičiuotos remiantis miško apželdinimo ir priežiūros kainomis 2011–2013 m. Šios kainos nustatytos atlikus 40 Lietuvos miškų urėdijų, teikiančių apželdinimo ir priežiūros paslaugas, įkainių analizę.

Miško įveisimo išmoką sudaro Miško želdinimo ir žėlimo projekto parengimas, dirvos paruošimas, sodinukų kainos ir jų transportavimo, sodinimo, apsaugojimo tvoromis arba repelentais, priešgaisrinių mineralizuotų juostų įrengimo darbų vertė.

Įveisto miško priežiūros išmoką sudaro žuvusių medelių atsodinimas (remiantis bendra miškininkystės praktika iki 5 proc. įveistų želdinių), sodinukų priežiūra, jaunuolyno ugdymas, apsaugojimas repelentais, tvorų atnaujinimas, priešgaisrinių mineralizuotų juostų priežiūra ir atnaujinimas.

Kompetentingai institucijai pripažinus biotinių ir (arba) abiotinių veiksnių pirmaisiais metais įveistam miškui padarytą žalą ir nustačius jos mastą, pažeistam miškui atsodinti gali būti teikiama miško įveisimo išmokos dalis, proporcinga atsodinamų sodmenų kiekiui.

Kompensacinė išmoka už jaunuolyno ugdymą yra apskaičiuota remiantis Lietuvos miškų urėdijų įkainių duomenimis už 2011–2013 metus. Vidutinės išlaidos šiems darbams atlikti yra prilyginamos trijų metų jaunuolyno ugdymo darbų įkainių vidurkiui.

Kompensacinė išmoka už pažeisto miško atkūrimą apskaičiuojama remiantis Lietuvos miškų urėdijų 2011–2013 metų įkainiais, kuriuos sudaro Miško želdinimo ir žėlimo projekto parengimas, nelikvidinės medienos sutvarkymas, dirvos paruošimas, sodinukų kainos ir jų transportavimo, sodinimo, priežiūros, apsaugos, priešgaisrinių mineralizuotų juostų įrengimo darbų vertė.

8.2.7.6. Informacija apie konkrečią priemonę

Valdos dydžio, kurį viršijus parama skiriama tik pateikus miškotvarkos planą arba lygiavertę priemonę, nustatymas ir pagrindimas

Parama teikiama pateikus vidinės miškotvarkos projektą arba atitinkamą dokumentą, neatsižvelgiant į miško valdos dydį. Vidinės miškotvarkos projektai yra ruošiami vadovaujantis nacionaliniais teisės aktais ir biologinės įvairovės didinimo ir atsparumo neigiamiems aplinkos veiksniams stiprinimo priemonės yra sudėtinė šių projektų dalis.

Lygiavertės priemonės apibrėžtis

-

[Miško įveisimas ir miškingų plotų kūrimas] Rūšių, plotų ir metodų, naudotinų siekiant išvengti netinkamo miško įveisimo, nurodyto Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 6 straipsnio a punkte, nustatymas, įskaitant plotų, kuriuose numatyta įveisti mišką, kaip nurodyta to paties reglamento 6 straipsnio b punkte, aplinkos ir klimato sąlygų aprašymą

-

[Miško įveisimas ir miškingų plotų kūrimas] Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 807/2014 6 straipsnyje nurodytų būtinųjų aplinkos reikalavimų nustatymas

-

[Agrarinės miškininkystės sistemų kūrimas] Mažiausio ir didžiausio medžių, kurie turi būti pasodinti, ir jiems užaugus turi būti nekertami, skaičiaus viename hektare nustatymas ir naudotinų miško medžių rūšių, kaip nurodyta Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 23 straipsnio 2 dalyje, nustatymas

-

[Agrarinės miškininkystės sistemų kūrimas] Nurodoma remiamų sistemų nauda aplinkai

-

[Miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių prevencija ir jų padarytos žalos miškui atlyginimas] Jei taikoma, augalams kenkiančių organizmų, kurie gali lemti gaivalinę nelaimę, rūšių sąrašas

-

[Miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių prevencija ir jų padarytos žalos miškui atlyginimas] Miško plotų, kurie pagal atitinkamą miškosaugos planą priskiriami prie nuo vidutinės iki didelės gaisro rizikos miško plotų, nustatymas

-

[Miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių prevencija ir jų padarytos žalos miškui atlyginimas] Kenksmingųjų organizmų ir ligų prevencinės veiklos atveju atitinkamos gaivalinės nelaimės pavojaus galimybės aprašymas, pagrįstas moksline informacija, įskaitant, jei tinkama, mokslo organizacijų parengtas kovos su kenksmingaisiais organizmais ir ligomis rekomendacijas

-

[Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė] Reikalavimus atitinkančių investicijų tipų apibrėžimas ir numatyta jų nauda aplinkai ir (arba) visuomeninė vertė

-

8.2.7.7. Kitos svarbios pastabos, padedančios suprasti ir įgyvendinti priemonę

Paramos gavėjas turi prisiimti bendruosius įsipareigojimus nustatytus Programos 8.1.3 papunktyje.

Priemonės „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ ir „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ prisidės prie geresnio šios priemonės įgyvendinimo per informacijos sklaidą, mokymus ir konsultacijas. Taip pat, paramos pagal šią priemonę galės kreiptis pareiškėjai, gaunantys paramą pagal priemonę „Bendradarbiavimas“.

8.2.8. M09. Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas (27 straipsnis)

8.2.8.1. Teisinis pagrindas

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 27 straipsnis.

8.2.8.2. Bendrosios priemonės aprašymas, įskaitant jos intervencinių veikslių loginį pagrindą, jos indėlį į tikslines sritis ir siekiant bendrųjų tikslų

Priemonė skirta palengvinti tik gamintojų grupių (organizacijų) žemės ūkio sektoriuje įsisteigimą.

Žemės ūkio veiklos subjektai, įkūrę gamintojų grupes (organizacijas), remiamas pagal šią priemonę, galės lengviau įveikti sunkumus, susijusius su didėjančia konkurencija ir vartotojų rinkų konsolidavimu, ypač prekybos žemės ūkio produktais srityje.

Priemone prisidedama prie pirmojo ES kaimo plėtros politikos horizontaliojo tikslo – „skatinti žemės ūkio konkurencingumą“ įgyvendinimo.

1. Priemonės ryšys su Programos 5.1 dalyje nustatytais poreikiais.

Pagal šią priemonę remiant gamintojų grupių (organizacijų) įsisteigimą, jų veiklos pradžią, prisidedama prie Lietuvos nustatytų poreikių (5.1 Programos dalyje poreikiai Nr. 1, 2, 10) įgyvendinimo, sprendžiant problemas, susijusias su žemės ūkio veiklos subjektų konkurencingumo ir ekonominio gyvybingumo didinimu, kooperacijos plėtra, verslumo skatinimu, užimtumu, darbo vietų kūrimu kaime.

Sprendžiant problemas, susijusias su žemės ūkio veiklos subjektų konkurencingumu, remiama gamintojų grupių (organizacijų) veiklos pradžia, prioritetą teikiant ekologinės gamybos ūkius, taip pat gyvulininkystės ūkius vienijančioms grupėms (organizacijoms). Remiant pripažintų gamintojų grupių (organizacijų) veiklos pradžią, didėja į jas susijungusių gamintojų (ūkininkų, žemės ūkio bendrovių ir kt.) konkurencingumas. Ūkiai, ypač vidutiniai ir smulkūs, kurie dalyvauja kooperatiniais pagrindais įsteigtų gamintojų grupių (organizacijų) veikloje, veikia efektyviau, gauna didesnes pajamas ir todėl turi geresnes investavimo galimybes.

Remiant gamintojų grupes (organizacijas), kurios vykdo prekybos ir (ar) rinkodaros veiklas, skatinamas jų bei jų dalyvių verslumas, sudaromos sąlygos diegti naujoves, reaguoti į rinkos pokyčius. Gamintojų grupių (organizacijų) įsisteigimas sukuria naujas darbo vietas, o jų veiklos plėtra – papildomas darbo vietas. Todėl remiant gamintojų grupes sprendžiamos problemos, susijusios su užimtumu, darbo vietų kūrimu.

2. Priemone siekiama įgyvendinti šį ES kaimo plėtros politikos prioritetą ir šią tikslinę sritį:

P3) skatinti maisto tiekimo grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje:

3A) pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimas geriau juos integruojant į žemės ūkio ir maisto produktų grandinę per kokybės sistemas, žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, skatinant vietos rinkas ir trumpas tiekimo grandines, gamintojų grupes ir organizacijas bei tarpšakines organizacijas. Priemonės „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ veiklos sritis „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas žemės ūkio sektoriuje“ (kodas 9.1.) tiesiogiai prisidės prie nurodytos tikslinės srities įgyvendinimo, kadangi bus remiama juridinių asmenų (įskaitant kooperatines bendroves ir kooperatyvus), kuriuos įsteigė žemės

ūkio veiklos subjektai (ūkininkai, žemės ūkio bendrovės ir kt.), veiklos pradžia. Juridinis asmuo pripažįstamas gamintojų grupe (organizacija) verslo plano pagrindu tik tuo atveju, jei vykdoma veikla yra Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede nurodytų produktų (išskyrus žvejybos ir akvakultūros produktus) prekyba ir (ar) rinkodara. Šį reikalavimą tenkinančio pareiškėjo veikla remiama tik penkerius metus, skatinant šios veiklos plėtrą.

3. Priemone siekiama prisidėti prie šių ES kompleksinių tikslų įgyvendinimo:

Priemonė prisidės prie ES kompleksinio tikslo – inovacijų kūrimas, diegimas ir sklaida – įgyvendinimo. Susijungę į gamintojų grupes (organizacijas) ūkininkai ir kiti gamintojai tampa aktyvesni, labiau diegia inovacijas, sėkmingiau prisitaiko prie naujų technologijų bei naujos besikeičiančios aplinkos, labiau tarpusavyje dalijasi patirtimi, turi geresnes galimybes naudotis praktinėmis, mokslinėmis ir techninėmis žiniomis.

8.2.8.3. Taikymo sritis, paramos lygis, reikalavimus atitinkantys paramos gavėjai ir, jei tinkama, sumos arba paramos dydžio, kai reikia, suskirstyto pagal priemonės dalis ir (arba) veiksmų rūšį, skaičiavimo metodika. Kiekvienos rūšies veiksmui nurodomos tinkamos finansuoti išlaidos, tinkamumo sąlygos, taikytinos sumos ir paramos dydžiai ir principai, susiję su atrankos kriterijų nustatymu

8.2.8.3.1. 9.1. Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas žemės ūkio sektoriuje

Pagalbinė priemonė:

- 9.1. Parama gamintojų grupėms ir organizacijoms žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose steigti

8.2.8.3.1.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Šalies ūkininkai ir kiti žemės ūkio produktų gamintojai, parduodami produktus, veikia labiau individualiai nei bendradarbiaudami. Dėl to jiems sudėtinga susikurti sąlygas, leidžiančias konkuruoti pagamintų produktų realizavimo rinkose. Gamintojų grupių kūrimąsi iš dalies riboja nemenkos materialinės ir organizacinės sąnaudos jų veiklos pradžioje. Dėl šių priežasčių yra būtina paskatinti juos burtis į grupes ir sudaryti patrauklias sąlygas įsteigtų gamintojų grupių pirmųjų metų veiklai vykdyti. Pagal priemonę remiama veikla paskatins pirminės žemės ūkio produkcijos gamintojų įsiliejimą į rinkas ir taip prisidės prie žemės ūkio sektoriaus plėtros. Įsteigtos gamintojų grupės (organizacijos) padės apsijungusiems žemės ūkio produktų gamintojams efektyviau dalyvauti rinkų procesuose, taip pat racionalizuoti savo ūkių veiklą, palankiau parduoti juose pagamintus produktus ir gauti daugiau pajamų. Šia veiklos sritimi prisidedama prie rinkos poreikius atitinkančių ūkių stiprinimo, smulkių ūkių ekonominio gyvybingumo didinimo.

Veiklos sritimi tiesiogiai prisidedama prie 3A tikslinės srities įgyvendinimo.

8.2.8.3.1.2. Paramos rūšis

Parama turi būti mokama penkiomis kasmetinėmis išmokomis ne daugiau kaip už 5 metų laikotarpį nuo gamintojų grupės (organizacijos) pripažinimo datos. Kiekvienos kasmetinės išmokos, skirtos 5 (penkerių) metų verslo planui įgyvendinti, suma apskaičiuojama pagal metinę parduotos produkcijos vertę ir tiems metams nustatytą procentinę dalį. Procentinė dalis yra mažėjanti.

8.2.8.3.1.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priedas;
Reglamento (ES) Nr. 1379/2013 I priedas;
Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymas.

8.2.8.3.1.4. Paramos gavėjai

Pareiškėjas – juridinis asmuo, įregistruotas Juridinių asmenų registre ne anksčiau kaip 2014 m. sausio 1 d. ir sudarytas iš ne mažiau kaip 10 dalyvių (fizinių ir (ar) juridinių asmenų, vykdančių žemės ūkio veiklą), atitinkantis tinkamumo reikalavimus ir verslo plano pagrindu oficialiai pripažintas gamintojų grupe (organizacija).

Kompetentinga valdžios institucija dėl pripažinimo yra Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos (MA).

Minimalūs reikalavimai verslo planui:

- 1) verslo planas turi būti parengtas 5 (penkerių) metų trukmės laikotarpiui;
- 2) verslo plane turi būti nurodytos planuojamos vykdyti veiklos;
- 3) verslo plane turi būti nurodyta metinė atitinkamais veiklos metais numatytos parduoti produkcijos vertė;
- 4) verslo plane turi būti numatytos su verslo plano įgyvendinimu susijusios išlaidos.

8.2.8.3.1.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Išlaidos, susijusios su verslo plano įgyvendinimu.

8.2.8.3.1.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.
2. Pareiškėjas yra labai maža, maža arba vidutinė įmonė, kaip apibrėžta Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme.
3. Pareiškėjo verslo planas parengtas vykdyti tik Reglamento (ES) 1305/2013 27 straipsnio 1 dalyje nustatytas veiklas ir atitinka priemonės įgyvendinimo taisyklėse nustatytus reikalavimus.
4. Pareiškėjas vykdo veiklą – Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede nurodytų produktų (išskyrus Reglamento (ES) Nr. 1379/2013 I priede išvardytus žvejybos ir akvakultūros produktus) prekybą ir (ar) rinkodarą.
5. Parama neteikiama tai naujai įsteigtai gamintojų grupei (organizacijai), kurios bent vienas dalyvis yra ar buvo kitos gamintojų grupės (organizacijos), gaunančios ar gavusios paramą pagal šią priemonę, dalyvis.

8.2.8.3.1.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

Siekiant tikslesnės projekto atitikties veiklos srities tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų bei reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams ir proporcingumo veiksmų mastui, prioritetas bus teikiamas pareiškėjams, sudarytiems iš ekologinės gamybos ūkių, pareiškėjams, sudarytiems iš gyvulininkystės ūkių, pareiškėjams, kuriuos sudaro didesnis dalyvių (fizinių ir (ar) juridinių asmenų) skaičius, ir kt.*

* *Atrankos kriterijų sąrašas nustatomas veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.*

8.2.8.3.1.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

1. Didžiausia galima viešosios paramos suma pirmaisiais metais yra 10 procentų metinės parduotos produkcijos vertės. Didžiausia galima viešosios paramos suma už vienerius veiklos (verslo plano įgyvendinimo) metus visais atvejais negali viršyti 100 000 eurų.
2. Parama yra proporcingai mažėjanti: viešoji parama už pirmuosius, antruosius, trečiuosius, ketvirtuosius ir penktuosius veiklos (verslo plano įgyvendinimo) metus neturi viršyti atitinkamai 10, 9, 8, 7 ir 6 procentų metinės parduotos produkcijos vertės tais metais.

8.2.8.3.1.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.8.3.1.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.8.3.1.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.8.3.1.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.8.3.1.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

1. Išmokos skaičiuojamos ir parama išmokama už pirmuosius, antruosius, trečiuosius, ketvirtuosius ir penktuosius veiklos (verslo plano įgyvendinimo) vykdymo metus pagal paramos gavėjo pateiktą mokėjimo prašymą.

2. Metinės išmokos dydis apskaičiuojamas pagal metinę parduotos produkcijos vertę. Išmokos dydis nuo metinės parduotos produkcijos vertės sudaro:

- 2.1. už pirmuosius metus – 10 procentų;
- 2.2. už antruosius metus – 9 procentus;

- 2.3. už trečiuosius metus – 8 procentus;
- 2.4. už ketvirtuosius metus – 7 procentus;
- 2.5. už penktuosius metus – 6 procentus.

8.2.8.3.1.11. Informacija apie konkretų veiksma

Oficialios grupių ir organizacijų pripažinimo tvarkos aprašymas

1. VI patvirtina priemonės įgyvendinimo taisykles, kurios nustato reikalavimus verslo planui ir pripažinimo tvarką.
2. Pareiškėjas, vadovaudamasis priemonės įgyvendinimo taisyklių nustatyta tvarka, teikia MA paramos paraišką dėl pripažinimo gamintojų grupe (organizacija) ir paramos gavimo. Prie teikiamos paramos paraiškos privalo būti pridėtas Programoje ir priemonės įgyvendinimo taisyklėse nustatyti reikalavimus atitinkantis verslo planas.
3. MA, vadovaudamasi priemonės įgyvendinimo taisyklėmis, tikrina pareiškėjo atitiktį tinkamumo reikalavimams ir verslo plano atitiktį Programoje ir priemonės įgyvendinimo taisyklėse nustatytiems reikalavimams.
4. MA vykdomos verslo plano tikrinimo ir tvirtinimo administracinės procedūros:
  - 4.1) atitikties Programoje nustatytiems minimaliems verslo plano turinio reikalavimams patikra;
  - 4.2) atitikties priemonės įgyvendinimo taisyklėse nustatytiems verslo plano reikalavimams patikra;
  - 4.3) vykdomų patikrų dokumentavimas;
  - 4.4) sprendimo dėl pateikto verslo plano patvirtinimo priėmimas.
5. MA pareiškėją, atitinkantį tinkamumo reikalavimus ir pateikusį tinkamą verslo planą, vadovaujantis priemonės įgyvendinimo taisyklių nustatyta tvarka, oficialiai pripažįsta gamintojų grupe (organizacija).
6. MA teikia VI išvadą dėl pareiškėjo tinkamumo skirti paramą.
7. VI, išnagrinėjusi MA pateiktą išvadą, priima sprendimą dėl paramos skyrimo pareiškėjui.

* Pripažinimo procedūros detalizuojamos priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

8.2.8.4. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.8.4.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

1. Paramos gavėjų tinkamumas gauti paramą, nepakankama verslo plano kokybė.
2. Paramos gavėjo netinkamas verslo plano įgyvendinimas.

8.2.8.4.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

1. VI nustato išsamius reikalavimus pareiškėjo verslo planui priemonės įgyvendinimo taisyklėse. Paraiškų vertinimo metu verslo plano tinkamumui nustatyti gali būti pasitelktas išorės ekspertinis vertinimas, atliekamas patikros vietoje.
2. Už įsipareigojimų nesilaikymą arba netinkamą verslo plano įgyvendinimą paramos gavėjui nustatoma atitinkama atsakomybė.

8.2.8.4.3. Bendras priemonės vertinimas

Projektai atrinkami pagal kriterijus, nustatytus vadovaujantis aukščiau nurodytais atrankos principais. Vertinimo procesas, atitiktis tinkamumo ir atrankos kriterijams bus dokumentuojami. Atrinktiems įgyvendinti projektams MA bus priskirti administratoriai, kurie atliks projektų įgyvendinimo priežiūrą, stebės rezultatų pasiekimą bei paramos gavėjo įsipareigojimų laikymąsi, teiks su projekto įgyvendinimu susijusią informaciją.

Paraiškoms vertinti ir projektams administruoti bus naudojama integruota informacinė sistema, turinti ryšius su įvairiais vidaus ir išorės registrais bei duomenų bazėmis. Numatyta galimybė paraiškas teikti elektroniniu būdu.

Tinkamai atliekamas rizikų valdymas, paramos skyrimo ir administravimo procese dalyvaujančių asmenų, įmonių bei institucijų bendradarbiavimas leis užtikrinti tinkamą priemonės įgyvendinimą ir kontrolę.

8.2.8.5. *Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.*

-

8.2.8.6. *Informacija apie konkrečią priemonę*

Oficialios grupių ir organizacijų pripažinimo tvarkos aprašymas

-

8.2.8.7. *Kitos svarbios pastabos, padedančios suprasti ir įgyvendinti priemonę*

Paramos gavėjas turi prisiimti bendruosius įsipareigojimus nustatytus Programos 8.1.3 papunktyje. Detalios paramos teikimo sąlygos nustatomos priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

8.2.9. M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas (28 straipsnis)

8.2.9.1. Teisinis pagrindas

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013, 28 str.;
Reglamento (ES) Nr. 807/2014, 7 ir 9 str.;
Reglamentas (ES) Nr. 808/2014, 9 ir 10 str.

8.2.9.2. Bendrosios priemonės aprašymas, įskaitant jos intervencinių veikslių loginį pagrindą, jos indėlį į tikslines sritis ir siekiant bendrųjų tikslų

1. Priemonės ryšys su Programos 5.1 dalyje numatytais poreikiais:

Priemonė yra orientuota į kaimo vietovių tvarų vystymąsi, atsižvelgiant į visuomenės aplinkosaugos paslaugų poreikį, biologinės įvairovės išsaugojimą, klimato kaitos mažinimą. Taip pat priemonė tiesiogiai prisidės prie Baltijos jūros regiono strategijos įgyvendinimo stiprinant tvarų žemės ūkį ir bendrą kaimo plėtros programų poveikį.

Skiriant kompensacinę paramą pagal šią priemonę, prisidedama prie Lietuvos nustatytų poreikių (5.1 Programos dalyje poreikiai Nr. 3, 4, 6, 17) įgyvendinimo.

Sprendžiant problemas, susijusias su klimato kaitos tendencijų švelninimu taikoma žemės ūkio veiklos praktika, kuri yra suderinama su aplinkos, kraštovaizdžio, dirvožemio, gamtinių išteklių ir genetinės įvairovės apsauga bei gerinimu.

Įgyvendinant priemonę „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ bus skatinama ekstensyvesnė ūkininkavimo praktika lyginant su įprastine veikla, kuri prisidės prie klimato kaitos pokyčių mažinimo. Ariamos žemės apsėjimas daugiamečiais žolėmis (numatytas priemonėse dirvožemio ir vandens apsauga, rizikos vandens telkinių būklės gerinimas, paviršinių vandens telkinių priežiūra) leis sumažinti neigiamą žemės ūkio įtaką vandens telkinių būklei, padidinti šiltnamio dujų absorbciją. Visose priemonės numatytose veiklose visiškai atsisakoma arba mažinamas leistinas mineralinių trąšų naudojimas. Tai leis padidinti šalies teritorijas, kuriose mineralinių trąšų naudojama minimaliai arba bus atsisakoma šių trąšų naudojimo. Aplinkosaugos poreikius atitinkanti šlapynių tvarkymo ir išsaugojimo veikla leis stabilizuoti išsaugoti lokalias ekosistemas. Be to dauguma priemonių yra orientuotos į biologinės įvairovės išsaugojimą, o stabilios ir stiprios ekosistemos geba mažinti klimato kaitą, bei prie jos prisitaikyti. Priemonės susijusios su pievų tvarkymu orientuojamos į aplinkosaugos požiūriu labai svarbių pievų tvarkymą. Pavyzdžiui priemonės, susijusios su pievų šienavimu bus taikomos ne Lietuvos mastu o tik Aplinkos ministerijos nustatytose ir aplinkosaugos požiūriu svarbiose teritorijose. Bus taikomos tikslinės priemonės siejamos su konkrečių rūšių išsaugojimu. Meldinės nendrinukės išsaugojimas tampa tiksliniu programos elementu. Finansuojamos veiklos turi būti tik Aplinkos ministerijos apibrėžtose teritorijose, kuriuose ši paukščio rūšis yra randama. Siūlomos agrarinės aplinkosaugos priemonės naujuoju laikotarpiu įgyja didesnę ryšį su paukščių ir buveinių direktyvos įgyvendinimu.

Siekiant įgyvendinti šiuos veiksmus bus mokamos kompensacinės išmokos.

2. Priemonės įgyvendinimas prisideda prie šių ES kaimo plėtros politikos prioritetų ir tikslinių sričių

įgyvendinimo:

P.4. Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas:

– 4A: *Biologinės įvairovės atkūrimas, išsaugojimas ir didinimas, įskaitant „Natura 2000“ vietas, teritorijas, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių, ūkininkauti skirtas gamtiniu požiūriu didelės vertės teritorijas, bei Europos kraštovaizdžius.*

Prie šios tikslinės srities įgyvendinimo prisidedama skatinant aplinkai draugiškas ūkininkavimo sistemas ypatingai jautriose gamtiniu požiūriu teritorijose, remiant bioįvairovės, kraštovaizdžio atkūrimą ir saugojimą, taip pat bus skatinama ir genetinės įvairovės priežiūra, skiriant paramą vietinėms gyvulių ir naminių paukščių veislėms. Taip pat įgyvendinant šią tikslinę sritį bus siekiama išsaugoti rūšių ir buveinių biologinę įvairovę, bus įgyvendinama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių išsaugojimo. Palaikant arba atstatant pakankamos įvairovės ir ploto buveines, siekiant užtikrinti Nykstančio paukščio maldinę nendrinukę rūšies išlikimą ir veisimąsi jų paplitimo areale.

Šie veiksmai bus įgyvendinami pagal šios priemonės remiamas veiklos sritis: (kodas 10.01, 10.02, 10.03, 10.04, 10.05, 10.06, 10.08, 10.12).

– 4B: *Vandentvarkos gerinimas, įskaitant trąšų ir pesticidų tvarkymo gerinimą.*

Tikslinė sritis bus įgyvendinama siekiant geros vandens telkinių būklės, įgyvendinant Bendrosios vandens politikos direktyvą 2000/60/EB, direktyvą 2009/128/EB, nustatančią Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo ir direktyvą 91/676/EEB dėl vandens apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių, 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu bus tęsiamos šiuo metu įgyvendinamos KPP priemonės, kuriomis siekiama vandens kokybės gerinimo, tausaus augalų apsaugos produktų ir trąšų naudojimo. Taip pat, siekiant šių tikslų, bus įgyvendinamos ir papildomos agrarinės aplinkosaugos priemonės, kuriomis ūkininkai skatinami ariamą žemę paversti daugiametėmis pievomis, auginti žieminius ir (arba) ankštinius augalus. Tokiu būdu bus prisidedama prie ES kaimo plėtros politikos horizontaliųjų tikslų įgyvendinimo (kodas 10.03, 10.07, 10.09, 10.11).

– 4C: *Dirvožemio erozijos prevencija ir dirvožemio tvarkymo gerinimas.*

Tikslinė sritis bus įgyvendinama siekiant apsaugoti dirvožemį nuo degradacijos ir erozijos, siekiant gerinti dirvožemio kokybę. Taip pat bus skatinimas prisitaikymas ir prie klimato kaitos (kodas 10.06, 10.07, 10.08, 10.09, 10.10, 10.11, 10.12).

P.5. Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose:

– 5D: *Žemės ūkio išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimas.*

Šiai tikslinei sričiai daugiausia įtakos turės tam tikri ūkininkavimo būdai, prisidedantys prie dirvožemio kokybės išsaugojimo, t. y. ariamos žemės apsėjimas žieminėmis kultūromis, daugiamečių žolių įsėjimo skatinimas, ankštinių augalų auginimo skatinimas (kodas 10.01, 10.02, 10.03, 10.06, 10.07, 10.08, 10.09, 10.10, 10.11, 10.12).

– 5E: *Anglies dvideginio absorbavimas ir jo emisijos žemės ūkyje ir miškininkystėje mažinimas.*

Šis tikslinė sritis bus įgyvendinama įgyvendinama siekiant mažesnės anglies dvideginio absorbcijos ir

emisijos mažinimo tvarkant specifines teritorijas (kodas 10.2, 10.3, 10.4, 10.5).

3. Priemonės įtaka siekiant ES kompleksinių tikslų:

Priemonė turi įtakos ES kompleksiniams tikslams, orientuotiems į aplinkos apsaugą, klimato kaitos švelninimą ir prisitaikymą prie jo.

Parama padės ūkininkams ir kitiems žemės valdytojams diegti ar toliau taikyti žemės ūkio praktiką, kuria prisidedama prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos ir kuri būtų suderinama su aplinkos, kraštovaizdžio ir jo ypatumų, gamtinių išteklių, dirvožemio, nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimo bei gerinimo.

Atsižvelgiant į tai, jog priemonei „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ yra padidintas finansavimas, įsipareigojama Programos keitimo metu peržiūrėti priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklas, skatinančias biologinės įvairovės išsaugojimą ariamojoje žemėje.

8.2.9.3. Taikymo sritis, paramos lygis, reikalavimus atitinkantys paramos gavėjai ir, jei tinkama, sumos arba paramos dydžio, kai reikia, suskirstyto pagal priemonės dalis ir (arba) veiksmų rūšį, skaičiavimo metodika. Kiekvienos rūšies veiksmui nurodomos tinkamos finansuoti išlaidos, tinkamumo sąlygos, taikytinos sumos ir paramos dydžiai ir principai, susiję su atrankos kriterijų nustatymu

8.2.9.3.1. 10.01 Ekstensyvus pievų tvarkymas ganant gyvulius

Pagalbinė priemonė:

- 10.1. Išmokos už agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimus

8.2.9.3.1.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Šia veikla siekiama paskatinti žemdirbius, laikančius gyvulius, mažinti natūralių ir pusiau natūralių pievų ir ganyklų ganiavos apkrovą. Ekstensyvus ganymas prisideda prie pievinių paukščių išsaugojimo, kadangi sumažinama lizdų sunaikinimo rizika. Pievose, kuriose vykdomas ekstensyvus ganymas didinama kraštovaizdžio struktūrinė įvairovė. Ganomose teritorijose mažiau plinta agresyvūs, aukšti ir šiurkštūs žolynai bei sumedėję augalai. Taip pat ekstensyvus pievų tvarkymas prisideda prie azoto junginių iššiplovimo mažinimo. Veikla bus įgyvendinama tik tose teritorijose, kuriose pareiškėjo deklaruotos natūralios ir pusiau natūralios pievos (kurios daugiau nei 5 m. buvo deklaruotos kaip daugiametės pievos), ir kuriose ekstensyviai bus laikomi gyvuliai.

Dėl ekonominių priežasčių ganymo teritorijos ūkiuose yra limituotos, todėl dabartiniu metu pievose ir ganyklose vykdoma ganiava yra intensyvi ir vidutiniškai sudaro – 1,2 SG/ha.

Ši veiklos sritis tiesiogiai prisidės prie 4A ir 5D tikslinių sričių įgyvendinimo.

Ši veikla užtikrina KPP priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ įgyvendinimu siektų tikslų tęstinumą.

Kompensacinė išmoka mokama už šiuos įsipareigojimus:

1. Pievose nenaudoti augalų apsaugos produktų, mineralinių trąšų ir organinių trąšų (išskyrus gyvulių ganymą);

2. Laikyti gyvulius ir vidutiniškai ganiavos laikotarpiu ganyti ne mažesniu intensyvumu kaip 0,3 SG/ha ir ne didesniu intensyvumu kaip 1 SG/ha išpareigoto pagal priemonės veiklą ploto;
3. Privaloma ganyti gyvulius tuose laukuose, kuriuose yra išpareigota pagal veiklą;
4. Privaloma nenuganytos žolės likučius nušienauti iki spalio 30 d.
5. Ganymo laikotarpis nuo gegužės 1 d. iki spalio 30 d.

Vykdamt veiklą taip pat būtina laikytis šių papildomų reikalavimų:

1. Nearti pievų ir jų nepersėti kultūrinėmis žolėmis.
2. Neįrengti naujų drenažo, laistymo ir drėkinimo sistemų.
3. Profesionalūs augalų apsaugos produktų naudotojai per išpareigojimų laikotarpį, informaciją apie panaudotus augalų apsaugos produktus, augalų apsaugos produkto pavadinimą, laiką, panaudotą kiekį, pasėlio pavadinimą, vietovę kur buvo naudoti augalų apsaugos produktai, turi įrašyti į Naudotų augalų apsaugos produktų, skirtų profesionaliajam naudojimui, žurnalą. Žurnalas privalo būti saugomas visą išpareigojimų laikotarpį. Profesionalūs augalų apsaugos produktų naudotojai minėtą informaciją privalo parodyti kompetentingai institucijai paprašius.

8.2.9.3.1.2. Paramos rūšis

Apskaičiuota kompensacinė metinė išmoka už plotą.

8.2.9.3.1.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamento (ES) Nr. 1306/2013, 94 str. ir II priedas;
Reglamento (ES) Nr. 1307/2013, 43 str.;
Biologinės įvairovės konvencija;
Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių išsaugojimo;
Bendrosios vandens politikos direktyva 2000/60/EB;
Direktyva 2009/128/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo;
Direktyva 91/676/EEB dėl vandens apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių.

8.2.9.3.1.4. Paramos gavėjai

Ūkininkai (fiziniai ir juridiniai asmenys).

8.2.9.3.1.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Patirtos papildomos išlaidos ir prarastos pajamos dėl papildomų, lyginant su baziniais reikalavimais ir įprastine veikla, aplinkosauginių reikalavimų laikymosi.

8.2.9.3.1.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.
2. Pareiškėjas prisiima ir laikosi įsipareigojimų 5, 6 arba 7 metų laikotarpiui.
3. Pareiškėjas paraišką pateikia kasmet.
4. Pareiškėjo deklaruojamos pievos turi būti natūralios ir pusiau natūralios, kurios daugiau nei 5 m. buvo deklaruotos kaip daugiametės pievos.
5. Pareiškėjo įsipareigojimai gali būti persvarstomi šiais atvejais:
  - 5.1. Jeigu iš dalies pasikeičia baziniai reikalavimai, nurodyti Reglamento (ES) Nr 1305/2013 28(3) straipsnyje;
  - 5.2. Jeigu reikia atlikti pakeitimus, kad būtų išvengta Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 43 straipsnyje nurodytos praktikos dvigubo finansavimo, kai tokia praktika iš dalies keičiama;
  - 5.3. Jeigu prisiimti įsipareigojimai trunka ilgiau nei dabartinis programavimo laikotarpis ir pakeitimai yra būtini siekiant pritaikyti įsipareigojimus prie kito programavimo laikotarpio teisinės sistemos.Jeigu paramos gavėjas nesutinka su tokiu pakoregavimu, įsipareigojimas nustoja galioti ir pareiškėjui nebus taikomos sankcijos už laikotarpį, kuriuo įsipareigojimas galiojo.

8.2.9.3.1.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

NETAIKOMA

8.2.9.3.1.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

„Ekstensyvus pievų tvarkymas ganant gyvulius“ – 101 EUR/ha.
Apskaičiuota kompensacinė metinė išmoka už plotą mokama 100 proc.

8.2.9.3.1.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemonės ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.9.3.1.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.9.3.1.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.9.3.1.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.9.3.1.9.4. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimai

8.2.9.3.1.9.4.1. Veiklos "Ekstensyvus pievų tvarkymas ganant gyvulius" įsipareigojimai

8.2.9.3.1.9.4.1.1. Įsipareigojimų vykdymo patikrinimo metodai

Visi privalomi reikalavimai tikrinami atliekant patikras tinkamu laiku privalomų reikalavimų tinkamam įvertinimui vietoje, apžiūrima vizualiai.

Pievų suarimo, persėjimo kultūrinėmis žolėmis, naujo drenažo ar laistymo ir drėkinimo sistemos įrengimo, gyvulių ganymo ir jo intensyvumo gyvulių ganymo laikotarpio, žolės nušienavimo ir pašalinimo iš lauko faktai patikrinami ūkio patikros metu vizualiai.

Vykdamas reikalavimų, pievose nenaudoti augalų apsaugos produktų, mineralinių trąšų ir organinių trąšų, įgyvendinimo kontrolę, papildomai patikros vietoje metu tikrinamas pareiškėjo trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo, apskaitos žurnalas. Kilus įtarimui, atliekami laboratoriniai tyrimai.

Vykdamas žolės nušienavimo ir nenuganytos žolės likučių nušienavimo įgyvendinimo kontrolę, papildomai patikros vietoje metu tikrinamas pareiškėjo atliktų šienavimo darbų žurnalas.

Vykdamas reikalavimų, laikyti gyvulius ir ganyti juos pagal veiklą įsipareigotuose plotuose išvengiant per didelio pievų nuganyto, tikrintojas patikros vietoje metu, taip pat peržiūri Ūkinių gyvūnų registrą, sutikrina su ūkyje laikomais gyvuliais, ūkyje vedamu gyvulių apskaitos žurnalu.

8.2.9.3.1.10. Informacija apie konkretų veiksma

Atitinkamų pradinių elementų nustatymas ir apibrėžimas; šie elementai apima atitinkamus privalomus standartus, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 VI antraštinės dalies I skyrių, atitinkamus kriterijus ir minimalią veiklą, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies c punkto ii ir iii papunkčius, ir atitinkamus būtiniausius trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimus, taip pat kitus nacionaline teise nustatytus atitinkamus privalomus reikalavimus

-

Būtiniausi trąšų naudojimo reikalavimai turi, inter alia, apimti Geros praktikos kodeksą, priimtą pagal Direktyvą 91/676/EEB, taikomą ūkiams, esantiems už nitratams jautrių zonų, ir reikalavimus dėl užterštumo fosforu; būtiniausi augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimai turi, inter alia, apimti bendruosius integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės principus, priimtus pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/128/EB, nacionalinės teisės aktuose nustatytus reikalavimus turėti leidimą naudoti produktus ir vykdyti mokymosi reikalavimus; saugaus pesticidų laikymo, jų paskleidimo mašinų patikrinimų ir pesticidų naudojimo arti vandens bei kitų jautrių vietovių taisyklių reikalavimus

-

Vietos veislių, kurioms kyla grėsmė išnykti dėl žemės ūkio veiklos, ir augalų, kuriems kyla genetinės erozijos grėsmė, genetinių išteklių sąrašas

-

Metodikos ir agronominių prielaidų bei parametrų aprašymas, įskaitant Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 29 straipsnio 2 dalyje nurodytus pagrindinius reikalavimus, susijusius su kiekvieno konkretaus tipo įsipareigojimais, į kuriuos atsižvelgiama atliekant skaičiavimus, pagrindžiančius dėl įsipareigojimo patirtas papildomas išlaidas bei prarastas pajamas ir sandorių išlaidų lygį. Jei taikoma, nustatant tą metodiką atsižvelgiama į pagalbą, skiriamą pagal Reglamentą (ES) Nr. 1307/2013, įskaitant išmokas už klimatui ir aplinkai naudingą žemės ūkio praktiką, kad būtų išvengta dvigubo finansavimo; jei taikoma, kitų vienetų perskaičiavimo pagal šio reglamento 9 straipsnį metodas.

Kompensacine išmoka yra kompensuojamos dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamus privalomus standartus viršijančių įsipareigojimų prarastos pajamos ir patirtinos papildomos sąnaudos. Apskaičiuotos kompensacinės išmokos sudedamosios dalys:

- Išmoka skaičiuojama 1 ha natūralios arba pusiau natūralios pievos, siekiant padengti dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtinas papildomas sąnaudas ir prarastas pajamas.
- Išmoka skaičiuota kaip pajamų ir sąnaudų skirtumas tvarkant 1 ha natūralios arba pusiau natūralios pievos tradiciniu būdu ir taikant nustatytus aplinkosauginius reikalavimus.
- Pajamos ir sąnaudos apskaičiuotos naudojant šalies vidutinius 2010–2012 m. natūralių pievų produktyvumo rodiklius, vidutinį žemės ūkio darbuotojo darbo užmokestį, patvirtintas tų pačių metų biologinio turto ir žemės ūkio produkcijos kainas, skelbiamų mechanizuotų žemės ūkio paslaugų įkainių duomenis.
- Skaičiuojant kompensacinę išmoką buvo įvertintos sandorių sąnaudos ir jas sudaro išlaidos dėl prarasto laiko: detalesnei buhalterinei apskaitai, konsultacijoms, mokymuisi kursuose, patikroms ir informacijos paieškai. Sandorių išlaidos pagal šią veiklą sudaro – 19,5 proc. nuo apskaičiuoto išmokos dydžio.

Išskirtinis reikalavimas šiai veiklai – ekstensyviai (neviršijant leistino skaičiaus) ganyti gyvulius nuo nustatytos datos ir nurodytu laikotarpiu nušienauti nenuganytos žolės likučius. Nupjauta žolė netinkama naudoti pašarui. Laikantis aplinkosauginių reikalavimų pagal šią veiklą dėl mažesnio žolės derlingumo (iki 15 proc.) ir mažesnės pašarinės vertės (iki 20 proc.) ženkliai sumažėja natūralių pievų pajamos palyginti su tradiciniu ūkininkavimu. Be to pajamų sumažėjimą įtakoja ir tai, kad nupjauti po ganiavos žolės likučiai netinkami gyvulių šėrimui. Papildomų sąnaudų pareikalauja gyvūnų ganymas (gyvulių išgynimas, pergynimas, girdymas, vandens atvežimas ir kt.).

Skaičiuojant išmoką įvertintas ir trąšų naudojimo ribojimas, draudimas naudoti augalų apsaugos produktus ir negerinant žolių sudėties produktyvesnėmis rūšimis, todėl palaipsniui mažėja pievų derlingumas ir iš jų žolės išauginamos gyvulininkystės produkcijos kiekis. Ganomų karvių primilžis sumažėja vidutiniškai 10 procentų. Ekstensyviai tvarkant pievas ir ganant gyvulius pajamos iš 1 ha natūralių ir pusiau natūralių pievų sumažėja beveik 3 kartus. Patiriamos papildomos išlaidos išginant ir parginant gyvulių bandą, girdant ir saugant gyvulius. Išlaidų sutaupymas dėl žolės tvarkymo technologijos pasikeitimo nekompensuoja pajamų praradimo.

8.2.9.3.1.10.1. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimai

8.2.9.3.1.10.1.1. Veiklos "Ekstensyvus pievų tvarkymas ganant gyvulius" įsipareigojimai

8.2.9.3.1.10.1.1.1. Pradinė reikšmė

Atitinkami geros agrarinės būklės reikalavimai (GAAB) ir (arba) teisės aktais nustatyti valdymo reikalavimai (TANVR)

1. Žemės ūkio veiklos subjektai, norintys naudoti vandenį laistymui, privalo laikytis paviršinių vandens telkinių naudojimo vandeniu išgauti nustatytų sąlygų ir reikalavimų, nurodytų Paviršinių vandens telkinių naudojimo vandeniu išgauti tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. D1-302,
2. Per metus į dirvą patenkančio azoto (tręšiant mėšlu, srutomis ir ganant gyvulius) kiekis negali viršyti 170 kg/ha.
3. Laikymo vietoje (bandoje) laikomi galvijai, avys, ožkos ir kiaulės turi būti laiku suženklinti (kiaulės ženklinamos tik perkeliančios) ir užregistruoti.
4. Galvijų laikytojai turi turėti teisingai užpildytą galvijo pasą, kaip tai nurodyta Galvijo paso išdavimo ir naudojimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. 3D-238.
5. Jei žemės ūkio valdoje yra naudojami profesionaliajam naudojimui skirti augalų apsaugos produktai, turi būti pildomas profesionaliajam naudojimui skirtų augalų apsaugos produktų apskaitos žurnalas pagal Augalų apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo, tiekimo rinkai taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 3D-564 „Dėl Augalų apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo, tiekimo rinkai taisyklių patvirtinimo“, nustatytą formą ir naudojami tik Lietuvos Respublikoje registruoti augalų apsaugos produktai.

Būtiniausi trąšų ir pesticidų naudojimo reikalavimai

1. Draudžiama mėšlą ir (ar) srutas skleisti nuo birželio 15 d. iki rugpjūčio 1 d., išskyrus tręšiant pūdymus, pievas, ganyklas ir plotus, kuriuose bus auginami žiemkenčiai.
2. Draudžiama tręšti ant įšalusios, apsemtos ir apsnigtos žemės.
3. Su pesticidais gali dirbti tik apmokyti asmenys, susipažinę su preparatų savybėmis ir darbo saugos reikalavimais.
4. Asmenys naudojantys profesionaliam naudojimui skirtus augalų apsaugos produktus turi turėti žemės ūkio mokslų diplomą arba pažymėjimą, kad yra baigęs mokymo kursą apie augalų apsaugą.
5. Augalų apsaugos produktams skirti purkštuvai turi turėti standartinių purkštuvų atitikties pažymėjimus.
6. Baigus darbą, purkštuvai turi būti išplautas. Plovimo vanduo gali būti purškiamas ant tų pačių apdorojamų augalų. Draudžiama plauti purkštuvus arba išpilti plovimui panaudotą vandenį ten, kur vanduo

gali nutekėti į kanalizaciją arba kitus vandens telkinius.

Kiti atitinkami nacionaliniai / regioniniai reikalavimai

-

Būtiniausia veikla

Žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai patvirtinti 2015 m. gruodžio 4 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-897.

Šios veiklos įgyvendinimui aktualūs šie žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai:

1. Pievas, taip pat sodų ir uogynų tarpueilius, kuriuose yra pieva, nušienauti ne mažiau kaip 1 kartą per metus iki einamųjų metų rugpjūčio 1 d.
2. Užliejamų pievų teritorijose žolės ritiniai turės būti išvežti iš laukų iki spalio 1 d.
3. Pievų laukuose, taip pat sodų ir uogynų tarpueiliuose visą vegetacijos laikotarpį neturi būti augmeniją stelbiančių, sustabarėjusių, taip pat sėklas subrandinusių arba išbarsčiusių piktžolių.

Vadovaujantis minėtu įsakymu 1-asis kriterijus netaikomas dalyvaujantiems šioje veikloje.

8.2.9.3.1.10.1.1.2. Atitinkama įprasta ūkininkavimo veikla

1. Pradedama šienauti nuo birželio 1 d.;
2. Organinių ir mineralinių trąšų intensyvus naudojimas;
3. Intensyvios ganiavos vykdymas. Vidutinis ganiavos intensyvumas sudaro – 1,2 SG/ha. Vidutiniškai ganiava pradedama gegužės ir baigiama lapkričio mėn.

8.2.9.3.2. 10.02 Specifinių pievų tvarkymas

Pagalbinė priemonė:

- 10.1. Išmokos už agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimus

8.2.9.3.2.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Veikla „Specifinių pievų tvarkymas“ siekiama paskatinti žemdirbius, mažinti aplinkosaugos požiūriu svarbių pievų naudojimo intensyvumą, jų produktyvumą, bei vykdyti vėlesnį šienavimą. Veikla skatins biologinės įvairovės atkūrimą ir išsaugojimą aplinkosaugos požiūriu svarbiose pievose. Biologinės įvairovės palaikymui ir apsaugai vienas svarbiausių veiksnių yra šienavimo pradžia. Veikloje numatyti šienavimo pradžios terminai prisidės prie vabzdžių ypač drugių populiacijos išlaikymo. Taip pat vėlesnis šienavimas prisidės prie pievinių paukščių apsaugos, nes daugumos jų jaunikliai jau bus pradėję skraidyti. Šienavimo data svarbi ir sėklomis besidauginantiems augalams, vėlesnis šienavimo laikas leis subrandintoms sėkloms pasklisti pievoje. Taip pat bus prisidedama prie klimato kaitos švelninimo stabdant šių pievų arimą.

Įprastinėje praktikoje žemdirbiams šienavimo pradžios laikotarpis nėra nustatomas, bet nusistovėjusi praktika jį pradėti birželio pirmoje pusėje. Šioje veikloje siūloma šienavimo pradžią nukelti vienu menesiu vėliau (t.y. ne anksčiau kaip liepos 15 d.). Taip pat įprastiniu būdu ūkininkaujant leidžiama tręšti šias pievas ir nereikalaujama pašalinti nušienautos žolės.

Ši veiklos sritis tiesiogiai prisidės prie 4A, 4B, 5D ir 5E tikslinių sričių įgyvendinimo. Ši nauja veikla užtikrina Programos priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ siektinų tikslų įgyvendinimą.

Ši nauja veikla užtikrina Programos priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ siektinų tikslų įgyvendinimą.

Kompensacinė išmoka mokama už šiuos įsipareigojimus:

1. Nenaudoti augalų apsaugos produktų, netręšti mineralinėmis ir organinėmis trąšomis (išskyrus gyvulių ganymą), neskleisti nuotekų dumblo;
2. Laikyti gyvulius ir vidutiniškai ganiavos laikotarpiu ganyti ne didesniu intensyvumu kaip 1 SG/ha įsipareigoto pagal priemonės veiklą ploto;
3. Gyvulių ganyimo laikotarpis nuo gegužės 1 d. iki spalio 30 d.;
4. Šienavimas pradedamas ne anksčiau kaip liepos 15 d.;
5. Nušienautos žolės nesmulkinti ir nepaskleisti. Žolė iš lauko turi būti išgabenta iki spalio 15 d.

Vykdamt veiklą taip pat būtina laikytis šių papildomu reikalavimų:

1. Nearti pievų ir jų nepersėti kultūrinėmis žolėmis.
2. Neįrengti naujų drenažo, laistymo ir drėkinimo sistemų.
3. Profesionalūs augalų apsaugos produktų naudotojai per įsipareigojimų laikotarpį, informaciją apie panaudotus augalų apsaugos produktus, augalų apsaugos produkto pavadinimą, laiką, panaudotą kiekį, pasėlio pavadinimą, vietovę kur buvo naudoti augalų apsaugos produktai, turi įrašyti į Naudotų augalų apsaugos produktų, skirtų profesionaliajam naudojimui, žurnalą. Žurnalas privalo būti saugomas visą įsipareigojimų laikotarpį. Profesionalūs augalų apsaugos produktų naudotojai minėtą informaciją privalo parodyti kompetentingai institucijai paprašius.

8.2.9.3.2.2. Paramos rūšis

Kompensacinė metinė išmoka už plotą.

8.2.9.3.2.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamento (ES) Nr. 1306/2013, 94 str. ir II priedas;

Reglamento (ES) Nr. 1307/2013, 43 str.

Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių išsaugojimo.

Biologinės įvairovės konvencija.

Bendrosios vandens politikos direktyva 2000/60/EB.

Direktyva 2009/128/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo.

Direktyva 91/676/EEB dėl vandens apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių.

8.2.9.3.2.4. Paramos gavėjai

Ūkininkai (fiziniai ir juridiniai asmenys).

8.2.9.3.2.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Patirtos papildomos išlaidos ir prarastos pajamos dėl papildomų, lyginant su baziniais reikalavimais ir įprastine veikla, aplinkosauginių reikalavimų laikymosi.

8.2.9.3.2.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.

2. Pareiškėjas prisiima ir laikosi įsipareigojimų 5, 6 arba 7 metų laikotarpiui.

3. Pareiškėjas paraišką pateikia kasmet.

4. Pareiškėjas gali vykdyti veiklą kompetentingos institucijos (LR aplinkos ministerija) nustatytuose EB svarbos natūralių ir saugomų rūšių buveinių plotuose.

5. Pareiškėjo įsipareigojimai bus persvarstomi šiais atvejais:

5.1. Jeigu iš dalies pasikeičia atitinkami privalomi standartai, reikalavimai ir įsipareigojimai, nurodyti Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 28(3) straipsnyje;

5.2. Jeigu reikia atlikti pakeitimus, kad būtų išvengta Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 43 straipsnyje nurodytos praktikos dvigubo finansavimo, kai tokia praktika iš dalies keičiama;

5.3. Jeigu prisiimti įsipareigojimai trunka ilgiau nei dabartinis programavimo laikotarpis ir pakeitimai yra būtini siekiant pritaikyti įsipareigojimus prie kito programavimo laikotarpio teisinės sistemos.

Jeigu paramos gavėjas nesutinka su tokiu pakoregavimu, įsipareigojimas nustoja galioti ir pareiškėjui nebus taikomos sankcijos už laikotarpį, kuriuo įsipareigojimas galiojo.

8.2.9.3.2.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

NETAIKOMA.

8.2.9.3.2.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

„Specifinių pievų tvarkymas“ – 69 EUR/ha.
Apskaičiuota kompensacinė metinė išmoka už plotą mokama 100 proc.

8.2.9.3.2.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.9.3.2.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

8.2.9.3.2.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

8.2.9.3.2.9.3. Bendras priemonės vertinimas

8.2.9.3.2.9.4. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimai

8.2.9.3.2.9.4.1. Veiklos "Specifinių pievų tvarkymas" įsipareigojimai

8.2.9.3.2.9.4.1.1. Įsipareigojimų vykdymo patikrinimo metodai

Visi privalomi reikalavimai tikrinami atliekant patikras tinkamu laiku privalomų reikalavimų tinkamam įvertinimui vietoje, apžiūrima vizualiai.

Pievų suarimo, persėjimo kultūrinėmis žolėmis, naujo drenažo ar laistymo ir drėkinimo sistemos įrengimo, gyvulių ganymo ir jo intensyvumo, gyvulių ganymo laikotarpio, žolės nušienavimo ir pašalinimo iš lauko faktai patikrinami ūkio patikros metu vizualiai.

Vykdam reikalavimo, pievose nenaudoti augalų apsaugos produktų, mineralinių trąšų ir organinių trąšų, nuotekų dumblo, įgyvendinimo kontrolę, papildomai patikros vietoje metu tikrinamas pareiškėjo trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo apskaitos žurnalas, nuotekų dumblo tręšimo planas. Kilus įtarimui, atliekami laboratoriniai dirvožemio tyrimai.

Vykdam žolės šienavimo ir nenuganytos žolės likučių nušienavimo įgyvendinimo kontrolę, patikros vietoje

metu papildomai tikrinamas atliktų šienavimo darbų žurnalas.

Siekiant užtikrinti, kad pagal veiklą įsipareigotuose plotuose būtų išvengta per didelio pievų nuganymo, tikrintojas patikros vietoje metu, taip pat peržiūri Ūkinių gyvūnų registrą, sutikrina su ūkyje laikomais gyvuliais, ūkyje vedamu gyvulių apskaitos žurnalu.

8.2.9.3.2.10. Informacija apie konkretų veiksma

Atitinkamų pradinių elementų nustatymas ir apibrėžimas; šie elementai apima atitinkamus privalomus standartus, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 VI antraštinės dalies I skyrių, atitinkamus kriterijus ir minimalią veiklą, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies c punkto ii ir iii papunkčius, ir atitinkamus būtiniausius trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimus, taip pat kitus nacionaline teise nustatytus atitinkamus privalomus reikalavimus

-

Būtiniausi trąšų naudojimo reikalavimai turi, inter alia, apimti Geros praktikos kodeksą, priimtą pagal Direktyvą 91/676/EEB, taikomą ūkiams, esantiems už nitratus jautrių zonų, ir reikalavimus dėl užterštumo fosforu; būtiniausi augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimai turi, inter alia, apimti bendruosius integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės principus, priimtus pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/128/EB, nacionalinės teisės aktuose nustatytus reikalavimus turėti leidimą naudoti produktus ir vykdyti mokymosi reikalavimus; saugaus pesticidų laikymo, jų paskleidimo mašinų patikrinimų ir pesticidų naudojimo arti vandens bei kitų jautrių vietovių taisyklių reikalavimus

-

Vietos veislių, kurioms kyla grėsmė išnykti dėl žemės ūkio veiklos, ir augalų, kuriems kyla genetinės erozijos grėsmė, genetinių išteklių sąrašas

-

Metodikos ir agronominių prielaidų bei parametrų aprašymas, įskaitant Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 29 straipsnio 2 dalyje nurodytus pagrindinius reikalavimus, susijusius su kiekvieno konkretaus tipo įsipareigojimais, į kuriuos atsižvelgiama atliekant skaičiavimus, pagrindžiančius dėl įsipareigojimo patirtas papildomas išlaidas bei prarastas pajamas ir sandorių išlaidų lygį. Jei taikoma, nustatant tą metodiką atsižvelgiama į pagalbą, skiriamą pagal Reglamentą (ES) Nr. 1307/2013, įskaitant išmokas už klimatui ir aplinkai naudingą žemės ūkio praktiką, kad būtų išvengta dvigubo finansavimo; jei taikoma, kitų vienetų perskaičiavimo pagal šio reglamento 9 straipsnį metodus.

Kompensacine išmoka yra kompensuojamos dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamus privalomus standartus viršijančių įsipareigojimų prarastos pajamos ir patirtinos papildomos sąnaudos. Apskaičiuotos kompensacinės išmokos sudedamosios dalys:

- Išmoka skaičiuojama 1 ha natūralios arba pusiau natūralios pievos, siekiant padengti dėl prisiimtų

įsipareigojimų patirtinas papildomas sąnaudas ir prarastas pajamas.

- Pajamos ir sąnaudos apskaičiuojamos naudojant šalies vidutinius 2010–2012 metų natūralių pievų produktyvumo rodiklius, vidutinį žemės ūkio darbuotojo darbo užmokestį, patvirtintas tų pačių metų biologinio turto ir žemės ūkio produkcijos kainas, skelbiamų mechanizuotų žemės ūkio paslaugų įkainių duomenis, melioracijos darbo laiko sąnaudų ir materialinių resursų normomis ir įkainiais.

- Skaičiuojant kompensacinę išmoką buvo įvertintos sandorių sąnaudos ir jas sudaro išlaidos dėl prarasto laiko: detalesnei buhalterinei apskaitai, konsultacijoms, mokymuisi kursuose, patikroms ir informacijos paieškai. Sandorių išlaidos pagal šią veiklą sudaro – 20 proc. apskaičiuoto išmokos dydžio

Iš nupjautos žolės (po liepos 15 d.) pagamintas šienas dažniausiai netinka gyvulių šėrimui, todėl taikant nustatytus aplinkosauginius apribojimus pajamos neuždirbamos, tačiau sutaupomos išlaidos dėl mažesnės darbų apimties. Ši sumažėjimą sąlygoja mažesnis žolės kiekis ir draudimas naudoti trąšas (išskyrus gyvulių ganymą) ir augalų apsaugos produktus. Išlaidų sumažėjimas nekompensuoja pajamų praradimo.

8.2.9.3.2.10.1. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimai

8.2.9.3.2.10.1.1. Veiklos "Specifinių pievų tvarkymas" įsipareigojimai

8.2.9.3.2.10.1.1.1. Pradinė reikšmė

Atitinkami geros agrarinės būklės reikalavimai (GAAB) ir (arba) teisės aktais nustatyti valdymo reikalavimai (TANVR)

1. Žemės ūkio augalai bei jų ražienos, žolė ganyklose arba pievose, taip pat daugiametėse ganyklose arba pievose negali būti deginami, išskyrus atvejus, numatytus Aplinkos apsaugos reikalavimuose deginant sausą žolę, nendres, šiaudus bei laukininkystės ir daržininkystės atliekas, patvirtintuose LR aplinkos ministro 1999 m. rugsėjo 1 d. įsakyme Nr. 269.

2. Valstybės saugomi botaniniai gamtos paveldo objektai – medžiai ir krūmai, augantys deklaruotuose plotuose, negali būti iškertami, išskyrus atvejus, jei medžiai, krūmai yra nulaužti ar išversti vėjo ar sniego, taip pat nudžiūvę medžiai, krūmai, keliantys grėsmę žmonėms, pastatams, eismui. Žemės ūkio naudmenų plotuose, patenkančiuose į NATURA 2000 PAST teritorijas, draudžiama kirsti medžius paukščių jauniklių perėjimo ir auginimo metu, t.y. nuo gegužės 1 d. iki rugpjūčio 1 d.

3. Per metus į dirvą patenkančio azoto (tręšiant mėšlu, srutomis ir ganant gyvulius) kiekis negali viršyti 170 kg/ha.

4. Laikymo vietoje (bandoje) laikomi galvijai, avys, ožkos ir kiaulės turi būti laiku suženklinti (kiaulės ženklinamos tik perkelti) ir užregistruoti.

5. Galvijų laikytojai turi turėti teisingai užpildytą galvijo pasą, kaip tai nurodyta Galvijo paso išdavimo ir naudojimo taisyklėse, patvirtintose LR žemės ūkio ministro 2004 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. 3D-238.

6. Jei žemės ūkio valdoje yra naudojami profesionaliajam naudojimui skirti augalų apsaugos produktai, turi būti pildomas profesionaliajam naudojimui skirtų augalų apsaugos produktų apskaitos žurnalas pagal Augalų apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo, tiekimo rinkai taisyklėse, patvirtintose LR žemės ūkio ministro 2003 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 3D-564 „Dėl Augalų apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo, tiekimo rinkai taisyklių patvirtinimo“, nustatytą formą ir naudojami tik LR registruoti augalų apsaugos produktai.

Būtiniausi trąšų ir pesticidų naudojimo reikalavimai

1. Deklaruotame plote, kuris yra „Natura 2000“ teritorijoje, esančios natūralios pievos ir ganyklos neturi

būti apartos, persėtos kultūrinėmis žolėmis ar apšodintos mišku. Taikoma tik toms teritorijoms, kuriose šios veiklos yra draudžiamos pagal Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymą.

2. Jei deklaruotas plotas tręšiamas nuotekų dumbliu, būtina turėti su savivaldybe, kurios teritorijoje vykdomas tręšimas, suderintą tręšimo planą, parengtą pagal LR aplinkos ministro 2001 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 349 nustatytus reikalavimus.
3. Draudžiama mėšlą ir (ar) srutas skleisti nuo birželio 15 d. iki rugpjūčio 1 d., išskyrus tręšiant pūdymus, pievas, ganyklas ir plotus, kuriuose bus auginami žiemkenčiai.
4. Draudžiama tręšti ant įšalusios, apšamos ir apsnigtos žemės.
5. Su pesticidais gali dirbti tik apmokyti asmenys, susipažinę su preparatų savybėmis ir darbo saugos reikalavimais.
6. Asmenys naudojantys profesionaliam naudojimui skirtus augalų apsaugos produktus turi turėti žemės ūkio mokslų diplomą arba pažymėjimą, kad yra baigęs mokymo kursą apie augalų apsaugą.
7. Augalų apsaugos produktams skirti purkštuvai turi turėti standartinių purkštuvų atitikties pažymėjimus.
8. Baigus darbą, purkštuvai turi būti išplautas. Plovimo vanduo gali būti purškiamas ant tų pačių apdorojamų augalų. Draudžiama plauti purkštuvus arba išpilti plovimui panaudotą vandenį ten, kur vanduo gali nutekėti į kanalizaciją arba kitus vandens telkinius.

Kiti atitinkami nacionaliniai / regioniniai reikalavimai

-

Būtiniausia veikla

Žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai patvirtinti 2015 m. gruodžio 4 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-897.

Šios veiklos įgyvendinimui aktualūs šie žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai:

1. Pievas, taip pat sodų ir uogynų tarpueilius, kuriuose yra pieva, nušienauti ne mažiau kaip 1 kartą per metus iki einamųjų metų rugpjūčio 1 d.
  2. Užliejamų pievų teritorijose žolės ritiniai turės būti išvežti iš laukų iki spalio 1 d.
  3. Pievų laukuose, taip pat sodų ir uogynų tarpueiliuose visą vegetacijos laikotarpį neturi būti augmenija stelbiančių, sustabarėjusių, taip pat sėklas subrandinusių arba išbarsčiusių piktžolių.
- Vadovaujantis minėtu įsakymu 2-asis kriterijus netaikomas dalyvaujantiems šioje veikloje.

8.2.9.3.2.10.1.1.2. Atitinkama įprasta ūkininkavimo veikla

1. Pradedama šienauti nuo birželio 1 d.
2. Augalų apsaugos produktų, organinių ir mineralinių trąšų, nuotekų dumblo naudojimas.
3. Nušienauta žolė smulkinama ir paskleidžiama.
4. Vidutiniškai ganiava pradedama gegužės ir baigiama lapkričio mėn. Vidutinis ganiavos intensyvumas sudaro – 1,2 SG.ha.

8.2.9.3.3. 10.03 Ekstensyvus šlapynių tvarkymas

Pagalbinė priemonė:

- 10.1. Išmokos už agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimus

8.2.9.3.3.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Šia veikla siekiama paskatinti žemdirbius tvarkyti aplinkosaugos požiūriu svarbias šlapynes su tikslu išsaugoti jose susiformavusią augmeniją ir fauną. Įgyvendinant šią veiklą bus ekstensyviai naudojamos šlapynės, sumažės jų būklės kaita dėl intensyvios žemės ūkio veiklos. Be to mažės ir apleistų, gamybai nenaudojamų šlapynių plotai. Tinkamas šlapynių tvarkymas teigiamai įtakoja daugelį paukščių ir augalų rūšių bei natūralias gamtines buveines. Ekstensyviai ganomose ir šienaujamose šlapynėse formuojasi tinkamos sąlygos kai kurių rūšių pelkių ir šlapių pievų perimvietėms. Taip pat plečiasi nykstančių augalų augimui tinkamos vietos. Nevykdant jokios veiklos šlapynėse jos užželia krūmais arba nendrėmis. Buvusi biologiniu požiūriu vertinga augmenija skursta arba visiškai išnyksta. Tokios vietos tampa mažai patrauklios pelkinių pievų paukščių perėjimuisi. Vėlyvas šienavimas leidžia išsaugoti paukščių jauniklius iki jų gebėjimo skraidyti. Įgyvendinant šią veiklą bus skatinamas biologinės įvairovės atkūrimas ir išsaugojimas šlapynių plotuose. Šlapynės taip pat padės sulaikyti perteklinio vandens nutekėjimą iš lauko ar laukų grupės; pagerins vandenų kokybę sumažindamos, pašalindamos, surinkdamos ar sukaupdamos perteklines maisto medžiagas, organines atliekas, nuosėdas.

Įprastinėje praktikoje šlapynės pradamos šienauti dažniausiai birželio viduryje, kuomet pieviniai paukščiai nespėja išvesti jauniklių. Taipogi dėl didelio dirvožemio drėgmės sąlygų ir sudėtingų technikos panaudojimo galimybių pasitaiko visiško šlapynių apleidimo atvejų.

Įgyvendinant šią veiklą bus prisidedama ir prie klimato kaitos švelninimo priemonių įgyvendinimo. Ši veiklos sritis tiesiogiai prisidės prie 4A, 4B, 5D ir 5E tikslinių sričių įgyvendinimo.

Ši veikla užtikrina KPP priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ įgyvendinimu siektų tikslų tęstinumą.

Kompensacinė išmoka mokama už šiuos įsipareigojimus:

1. Šlapynėse draudžiama naudoti mineralines ir organines trąšas (išskyrus tuos atvejus, kai ganomi gyvuliai), augalų apsaugos produktus.
2. Šlapynės būtina kasmet šienauti arba ganyti jose gyvulius, laikantis šių reikalavimų (pareiškėjas gali laisvai nuspręsti, ar ganyti, ar šienauti):
  - šienavimas pradamas ne anksčiau kaip liepos 15 d.;
  - ganyti gyvulius ir vidutiniškai ganiavos laikotarpiu ganyti ne didesniu intensyvumu kaip 1 SG/ha įsipareigoto pagal priemonės veiklą ploto. Gyvulių ganymo laikotarpis nuo gegužės 1 d. iki spalio 30 d.;
  - nenuganytos žolės likučius privaloma nušienauti;
3. Pašalinti nušienautą žolę bei nuganytos arba nušienautos žolės likučius iki kitų metų kovo 1 d.

Vykdamt veiklą taip pat būtina laikytis šių papildomų reikalavimų:

1. Neįrengti naujų drenažo sistemų, ar laistymo ir drėkinimo sistemų.
2. Profesionalūs augalų apsaugos produktų naudotojai per įsipareigojimų laikotarpį, informaciją apie panaudotus augalų apsaugos produktus, augalų apsaugos produkto pavadinimą, laiką, panaudotą kiekį, pasėlio pavadinimą, vietovę kur buvo naudoti augalų apsaugos produktai, turi įrašyti į Naudotų

augalų apsaugos produktų, skirtų profesionaliajam naudojimui, žurnalą. Žurnalas privalo būti saugomas visą įsipareigojimų laikotarpį. Profesionalūs augalų apsaugos produktų naudotojai minėtą informaciją privalo parodyti kompetentingai institucijai paprašius.

8.2.9.3.3.2. Paramos rūšis

Kompensacinė metinė išmoka už plotą.

8.2.9.3.3.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamento (ES) Nr. 1306/2013, 94 str. ir II priedas;
Reglamento (ES) Nr. 1307/2013, 43 str.;
Biologinės įvairovės konvencija;
Jungtinių Tautų Bendroji Klimato kaitos konvencija;
Bendrosios vandens politikos direktyva 2000/60/EB;
Direktyva 2009/128/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo;
Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių išsaugojimo;
Direktyva 91/676/EEB dėl vandens apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių.

8.2.9.3.3.4. Paramos gavėjai

Ūkininkai (fiziniai ir juridiniai asmenys).

8.2.9.3.3.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Patirtos papildomos išlaidos ir prarastos pajamos dėl papildomų, lyginant su baziniais reikalavimais ir įprastine veikla, aplinkosauginių reikalavimų laikymosi.

8.2.9.3.3.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.
2. Pareiškėjas prisiima ir laikosi įsipareigojimų 5, 6 arba 7 metų laikotarpiui.
3. Pareiškėjas paraišką pateikia kasmet.
4. Pareiškėjas gali vykdyti veiklą tik Aplinkos ministerijos nustatytuose šlapynių plotuose.
5. Pareiškėjo įsipareigojimai bus persvarstomi šiais atvejais:
  - 5.1. Jeigu iš dalies pasikeičia atitinkami privalomi standartai, reikalavimai ir įsipareigojimai, nurodyti Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 28(3) straipsnyje;
  - 5.2. Jeigu reikia atlikti pakeitimus, kad būtų išvengta Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 43 straipsnyje nurodytos praktikos dvigubo finansavimo, kai tokia praktika iš dalies keičiama;
  - 5.3. Jeigu prisiimti įsipareigojimai trunka ilgiau nei dabartinis programavimo laikotarpis ir pakeitimai yra

būtinai siekiant pritaikyti įsipareigojimus prie kito programavimo laikotarpio teisinės sistemos. Jeigu paramos gavėjas nesutinka su tokiu pakoregavimu, įsipareigojimas nustoja galioti ir pareiškėjui nebus taikomos sankcijos už laikotarpį, kuriuo įsipareigojimas galiojo.

8.2.9.3.3.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

NETAIKOMA.

8.2.9.3.3.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

„Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“ – 208 EUR/ha.
Apskaičiuota kompensacinė metinė išmoka už plotą mokama 100 proc.

8.2.9.3.3.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.9.3.3.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

8.2.9.3.3.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

8.2.9.3.3.9.3. Bendras priemonės vertinimas

8.2.9.3.3.9.4. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimai

8.2.9.3.3.9.4.1. Veiklos "Ekstensyvus šlapynių tvarkymas" įsipareigojimai

8.2.9.3.3.9.4.1.1. Įsipareigojimų vykdymo patikrinimo metodai

Visi privalomi reikalavimai tikrinami atliekant patikras tinkamu laiku privalomų reikalavimų tinkamam įvertinimui vietoje, apžiūrima vizualiai.

Naujo drenažo, laistymo ir drėkinimo sistemos įrengimo, gyvulių ganymo ir jo intensyvumo, žolės nušienavimo ir pašalinimo iš lauko, augalų apsaugos ir trąšų naudojimo faktai patikrinami ūkio patikros metu vizualiai.

Vykdamas reikalavimų, nenaudoti augalų apsaugos produktų, mineralinių trąšų ir organinių trąšų, įgyvendinimo kontrolę, papildomai patikros vietoje metu tikrinamas pareiškėjo trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo apskaitos žurnalas. Kilus įtarimui, atliekami laboratoriniai dirvožemio tyrimai.

Vykdamas žolės šienavimo ir nenuganytos žolės likučių nušienavimo įgyvendinimo kontrolę, patikros vietoje

metu papildomai tikrinamas atliktų šienavimo darbų žurnalas.

Siekiant užtikrinti, kad pagal veiklą įsipareigotuose plotuose būtų išvengta per didelio pievų nuganymo, tikrintojas patikros vietoje metu, taip pat peržiūri Ūkinių gyvūnų registrą, sutikrina su ūkyje laikomais gyvuliais, ūkyje vedamu gyvulių apskaitos žurnalu.

8.2.9.3.3.10. Informacija apie konkretų veiksma

Atitinkamų pradinių elementų nustatymas ir apibrėžimas; šie elementai apima atitinkamus privalomus standartus, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 VI antraštinės dalies I skyrių, atitinkamus kriterijus ir minimalią veiklą, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies c punkto ii ir iii papunkčius, ir atitinkamus būtiniausius trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimus, taip pat kitus nacionaline teise nustatytus atitinkamus privalomus reikalavimus

-

Būtiniausi trąšų naudojimo reikalavimai turi, inter alia, apimti Geros praktikos kodeksą, priimtą pagal Direktyvą 91/676/EEB, taikomą ūkiams, esantiems už nitratus jautrių zonų, ir reikalavimus dėl užterštumo fosforu; būtiniausi augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimai turi, inter alia, apimti bendruosius integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės principus, priimtus pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/128/EB, nacionalinės teisės aktuose nustatytus reikalavimus turėti leidimą naudoti produktus ir vykdyti mokymosi reikalavimus; saugaus pesticidų laikymo, jų paskleidimo mašinų patikrinimų ir pesticidų naudojimo arti vandens bei kitų jautrių vietovių taisyklių reikalavimus

-

Vietos veislių, kurioms kyla grėsmė išnykti dėl žemės ūkio veiklos, ir augalų, kuriems kyla genetinės erozijos grėsmė, genetinių išteklių sąrašas

-

Metodikos ir agronominių prielaidų bei parametrų aprašymas, įskaitant Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 29 straipsnio 2 dalyje nurodytus pagrindinius reikalavimus, susijusius su kiekvieno konkretaus tipo įsipareigojimais, į kuriuos atsižvelgiama atliekant skaičiavimus, pagrindžiančius dėl įsipareigojimo patirtas papildomas išlaidas bei prarastas pajamas ir sandorių išlaidų lygį. Jei taikoma, nustatant tą metodiką atsižvelgiama į pagalbą, skiriamą pagal Reglamentą (ES) Nr. 1307/2013, įskaitant išmokas už klimatui ir aplinkai naudingą žemės ūkio praktiką, kad būtų išvengta dvigubo finansavimo; jei taikoma, kitų vienetų perskaičiavimo pagal šio reglamento 9 straipsnį metodus.

Kompensacine išmoka yra kompensuojamos dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamus privalomus standartus viršijančių įsipareigojimų prarastos pajamos ir patirtinos papildomos sąnaudos. Apskaičiuotos kompensacinės išmokos sudedamosios dalys:

- Išmoka skaičiuojama 1 ha šlapynės, siekiant padengti dėl prisiimtų įsipareigojimų patiriamas papildomas

sąnaudas ir prarastas pajamas.

- Pajamos ir sąnaudos apskaičiuojamos naudojant šalies vidutinius 2010–2012 metų natūralių pievų produktyvumo rodiklius, vidutinį žemės ūkio darbuotojo darbo užmokestį, patvirtintas tų pačių metų biologinio turto ir žemės ūkio produkcijos kainas, skelbiamų mechanizuotų žemės ūkio paslaugų įkainių duomenis, melioracijos darbo laiko sąnaudų ir materialinių resursų normomis ir įkainiais.

- Skaičiuojant kompensacinę išmoką buvo įvertintos sandorių sąnaudos ir jas sudaro išlaidos dėl prarasto laiko: detalesnei buhalterinei apskaitai, konsultacijoms, mokymuisi kursuose, patikroms ir informacijos paieškai. Sandorių išlaidos pagal šią veiklą sudaro – 9,6 proc. nuo apskaičiuoto išmokos dydžio.

Išmoka skaičiuojama kaip pajamų ir sąnaudų skirtumas tvarkant 1 ha tradiciniu būdu ir taikant nustatytus aplinkosauginius reikalavimus bei žolės tvarkymo darbus (vienas šienavimas, vartymas, grėbimą, surinkimas ir išvežimas) atliekant rankomis. Šlapynėse išauginta žolė ar iš jos pagaminti pašarai nenoriai ėdami gyvulių, derlingumas penktadaliu mažesnis nei pievų.

8.2.9.3.3.10.1. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimai

8.2.9.3.3.10.1.1. Veiklos "Ekstensyvus šlapynių tvarkymas" įsipareigojimai

8.2.9.3.3.10.1.1.1. Pradinė reikšmė

Atitinkami geros agrarinės būklės reikalavimai (GAAB) ir (arba) teisės aktais nustatyti valdymo reikalavimai (TANVR)

1. Žemės ūkio augalai bei jų ražienos, žolė ganyklose arba pievose, taip pat daugiametės ganyklose arba pievose negali būti deginami, išskyrus atvejus, numatytus Aplinkos apsaugos reikalavimuose deginant sausą žolę, nendres, šiaudus bei laukininkystės ir daržininkystės atliekas, patvirtintuose LR aplinkos ministro 1999 m. rugsėjo 1 d. įsakyme Nr. 269.

2. Draudžiama nuotekas, užterštas pavojingomis medžiagomis, nurodytomis Požeminio vandens apsaugos nuo taršos pavojingomis medžiagomis taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2001 m. rugsėjo 21 d. įsakymu Nr. 472 1 ir 2 prieduose, tiesiogiai ar netiesiogiai išleisti į požeminį vandenį (t. y. vanduo, kuris yra po žeme ir tiesiogiai liečiasi su dirva ar podirviu). Pavojingos medžiagos turi būti laikomos taip, kad būtų išvengta jų tiesioginio ar netiesioginio patekimo į požeminį vandenį. Pavojingų medžiagų talpyklos (pvz., kuro talpyklos, augalų apsaugos priemonių ar mineralinių trąšų pakuotės, pavojingų medžiagų laikymo konteineriai) turi būti sandarios, be įtrūkimų ar kitokių mechaninių pažeidimų ir laikomos ant nelaidaus pagrindo, kuris apsaugotų nuo pavojingų medžiagų patekimo ant žemės.

3. Per metus į dirvą patenkančio azoto (tręšiant mėšlu, srutomis ir ganant gyvulius) kiekis negali viršyti 170 kg/ha.

4. Laikymo vietoje (bandoje) laikomi galvijai, avys, ožkos ir kiaulės turi būti laiku suženklinti (kiaulės ženklinamos tik perkeliant) ir užregistruoti.

5. Galvijų laikytojai turi turėti teisingai užpildytą galvijo pasą, kaip tai nurodyta Galvijo paso išdavimo ir naudojimo taisyklėse, patvirtintose LR žemės ūkio ministro 2004 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. 3D-238.

6. Jei žemės ūkio valdoje yra naudojami profesionaliajam naudojimui skirti augalų apsaugos produktai, turi būti pildomas profesionaliajam naudojimui skirtų augalų apsaugos produktų apskaitos žurnalas pagal

Augalų apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo, tiekimo rinkai taisyklėse, patvirtintose LR žemės ūkio ministro 2003 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 3D-564 „Dėl Augalų apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo, tiekimo rinkai taisyklių patvirtinimo“, nustatytą formą ir naudojami tik LR registruoti augalų apsaugos produktai.

Būtiniausi trąšų ir pesticidų naudojimo reikalavimai

1. Deklaruotame plote, kuris yra „Natura 2000“ teritorijoje, esančios natūralios pievos ir ganyklos neturi būti apertos, persėtos kultūrinėmis žolėmis ar apšodintos mišku. Taikoma tik toms teritorijoms, kuriose šios veiklos yra draudžiamos pagal Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymą.
2. Draudžiama mėšlą ir (ar) srutas skleisti nuo birželio 15 d. iki rugpjūčio 1 d., išskyrus tręšiant pūdymus, pievas, ganyklas ir plotus, kuriuose bus auginami žiemkenčiai.
3. Draudžiama tręšti ant išalusios, apsemtos ir apsnigtos žemės.
4. Su pesticidais gali dirbti tik apmokyti asmenys, susipažinę su preparatų savybėmis ir darbo saugos reikalavimais.
5. Asmenys naudojantys profesionaliam naudojimui skirtus augalų apsaugos produktus turi turėti žemės ūkio mokslų diplomą arba pažymėjimą, kad yra baigęs mokymo kursą apie augalų apsaugą.
6. Augalų apsaugos produktams skirti purkštuvai turi turėti standartinių purkštuvų atitikties pažymėjimus.
7. Baigus darbą, purkštuvą turi būti išplautas. Plovimo vanduo gali būti purškiamas ant tų pačių apdorojamų augalų. Draudžiama plauti purkštuvus arba išpilti plovimui panaudotą vandenį ten, kur vanduo gali nutekėti į kanalizaciją arba kitus vandens telkinius.

Kiti atitinkami nacionaliniai / regioniniai reikalavimai

-

Būtiniausia veikla

Žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai patvirtinti 2015 m. gruodžio 4 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-897.

Šios veiklos įgyvendinimui aktualūs šie žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai:

1. Pievas, taip pat sodų ir uogynų tarpueilius, kuriuose yra pieva, nušienauti ne mažiau kaip 1 kartą per metus iki einamųjų metų rugpjūčio 1 d.
  2. Užliejamų pievų teritorijose žolės ritiniai turės būti išvežti iš laukų iki spalio 1 d.
  3. Pievų laukuose, taip pat sodų ir uogynų tarpueiliuose visą vegetacijos laikotarpį neturi būti augmeniją stelbiančių, sustabarėjusių, taip pat sėklas subrandinusių arba išbarsčiusių piktžolių.
- Vadovaujantis minėtu įsakymu 1-3 kriterijai netaikomi dalyvaujantiems šioje veikloje.

8.2.9.3.3.10.1.1.2. Atitinkama įprasta ūkininkavimo veikla

1. Pradedama šienauti nuo birželio 1 d.

2. Organinių ir mineralinių trąšų, augalų apsaugos produktų naudojimas.
3. Vykdoma intensyvi ganiava. Vidutinis ganiavos intensyvumas sudaro – 1,2 SG/ha. Vidutiniškai ganiava pradama gegužės ir baigiama lapkričio mėn.

8.2.9.3.4. 10.04 Nykstančio paukščio meldinės nendrinukės buveinių saugojimas natūraliose ir pusiau natūraliose pievose

Pagalbinė priemonė:

- 10.1. Išmokos už agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimus

8.2.9.3.4.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Žemės ūkio veikla užsiimantys asmenys bus skatinami tvarkyti natūralias ir pusiau natūralias pievas, sudarant palankias sąlygas meldinės nendrinukės (*lot. Acrocephalus paludicola*) paukščiui išlikti. Parama skiriama įgyvendinti bendruosius aplinkosaugos tikslus, susijusius su biologinės įvairovės išsaugojimu ir ekosistemų subalansuotu funkcionavimu, išsaugojant meldinės nendrinukės buveines. Šienavimo termino parinkimas yra vienas iš svarbiausių kriterijų, siekiant išsaugoti šį paukštį. Atsižvelgiant į tai, bus skatinamas vėlyvas pievų šienavimas. Meldinių nendrinukių buveinių vietovės yra atrinktos ir patvirtintos kompetetingos institucijos pagal patvirtintus nacionalinius atrankos kriterijus trijose šalies saugomose teritorijose: Nemuno deltos regioniniame parke, Žuvinto biosferos rezervate ir Valstybiniame Kliošių kraštovaizdžio draustinyje, apima „Natura 2000“ teritorijas, skirtas meldinių nendrinukių apsaugai, kompleksines saugomų teritorijų funkcines zonas.

Įprastinėje praktikoje meldinės nendrinukės perimvietėse šienavimas yra pradedamas birželio pirmoje pusėje, todėl paukščių jaunikliai nespėja palikti lizdų.

Ši veikla yra susijusi su priemonės „Investments in physical assets“ (M04) submeasure „4.3. Support for non-productive investments linked to the achievement of agri-environment-climate objectives“ įgyvendinimu, kurioje pareiškėjai įsipareigoja dalyvauti tęstinėje priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ programos „Kraštovaizdžio tvarkymas“ veikloje „Nykstančio paukščio meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas natūraliose ir pusiau natūraliose pievose“.

Ši veikla tiesiogiai prisidės prie 4A tikslinės srities įgyvendinimo siekiant išsaugoti rūšių ir buveinių biologinę įvairovę, įgyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/147/EB dėl laukinių paukščių išsaugojimo. Taip pat ši veikla prisidės ir prie 5 E tikslinės srities.

Ši nauja veikla užtikrina Programos priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ siektinų tikslų įgyvendinimą.

Kompensacinė išmoka mokama už šiuos įsipareigojimus:

1. Nenaudoti augalų apsaugos produktų, mineralinių ir organinių (išskyrus ganant gyvulius) trąšų, kalkių.
2. Kiekvienais metais šienaujama dviem etapais:
  - 2.1. Aplinkos ministerijos įgaliotai institucijai neradus meldinės nendrinukės, pusės teritorijos pradedama šienauti ne anksčiau kaip liepos 1 d. žolė turi būti nupjauta iki liepos 30 d.
  - 2.2. aptikus meldinę nendrinukę, pusė teritorijos pradedama šienauti ne anksčiau kaip rugpjūčio 15 d.
3. Visas plotas vegetacijos pabaigoje turi būti nušienautas ir nušienauta žolė išvežta iš lauko iki spalio 1 d. (išskirtiniais atvejais dėl aukšto gruntinio vandens lygio iki spalio 1 d. sukrauta į krūvas žolė gali būti išvežta iš lauko iki kitų metų kovo 1 d.).
4. Ekstensyviai ganyti leidžiama tik nušienautose teritorijose, ganoma tik nerišant gyvulių.
5. Ganyti gyvulius ir vidutiniškai ganiavos laikotarpiu ganyti ne didesniu intensyvumu kaip 1 SG/ha įsipareigoto pagal priemonės veiklą ploto.
6. Ganiavos sezono pabaiga – spalio 15 d.

Vykdamt veiklą taip pat būtina laikytis šių papildomų reikalavimų:

1. Neįrengti naujų drenažo sistemų.
2. Profesionalūs augalų apsaugos produktų naudotojai per įsipareigojimų laikotarpį, informaciją apie panaudotus augalų apsaugos produktus, augalų apsaugos produkto pavadinimą, laiką, panaudotą kiekį, pasėlio pavadinimą, vietovę kur buvo naudoti augalų apsaugos produktai, turi įrašyti į Naudotų augalų apsaugos produktų, skirtų profesionaliajam naudojimui, žurnalą. Žurnalas privalo būti saugomas visą įsipareigojimų laikotarpį. Profesionalūs augalų apsaugos produktų naudotojai minėtą informaciją privalo parodyti kompetentingai institucijai paprašius.

8.2.9.3.4.2. Paramos rūšis

Kompensacinė metinė išmoka už plotą.

8.2.9.3.4.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamento (ES) Nr. 1306/2013, 94 str. ir II priedas.

Reglamento (ES) Nr. 1307/2013, 43 str..

Biologinės įvairovės konvencija.

Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių išsaugojimo.

Direktyva 2009/128/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo.

8.2.9.3.4.4. Paramos gavėjai

Ūkininkai (fiziniai ir juridiniai asmenys).

8.2.9.3.4.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Patirtos papildomos išlaidos ir prarastos pajamos dėl papildomų, lyginant su baziniais reikalavimais ir įprastine veikla, aplinkosauginių reikalavimų laikymosi.

8.2.9.3.4.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.
2. Pareiškėjas prisiima ir laikosi įsipareigojimų 5, 6 arba 7 metų laikotarpiui.
3. Pareiškėjas paraišką pateikia kasmet.
4. Pareiškėjas privalo vykdyti veiklą pievose, kuriose nustatyta meldinės nendrinukės buveinių.
5. Pareiškėjo įsipareigojimai bus persvarstomi šiais atvejais:
  - 5.1. Jeigu iš dalies pasikeičia atitinkami privalomi standartai, reikalavimai ir įsipareigojimai, nurodyti Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 28(3) straipsnyje;
  - 5.2. Jeigu reikia atlikti pakeitimus, kad būtų išvengta Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 43 straipsnyje

nurodytos praktikos dvigubo finansavimo, kai tokia praktika iš dalies keičiama;
5.3. Jeigu prisiimti įsipareigojimai trunka ilgiau nei dabartinis programavimo laikotarpis ir pakeitimai yra būtini siekiant pritaikyti įsipareigojimus prie kito programavimo laikotarpio teisinės sistemos.
Jeigu paramos gavėjas nesutinka su tokiu pakoregavimu, įsipareigojimas nustoja galioti ir pareiškėjui nebus taikomos sankcijos už laikotarpį, kuriuo įsipareigojimas galiojo.

8.2.9.3.4.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

NETAIKOMA

8.2.9.3.4.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

„Nykstančio paukščio meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas natūraliose ir pusiau natūraliose pievose“ – 291 EUR/ha.
Apskaičiuota kompensacinė metinė išmoka už plotą mokama 100 proc.

8.2.9.3.4.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.9.3.4.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.9.3.4.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.9.3.4.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.9.3.4.9.4. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimai

8.2.9.3.4.9.4.1. Veiklos "Nykstančio paukščio meldinės nendrinukės buveinių saugojimas natūraliose ir pusiau natūraliose pievose" įsipareigojimai

8.2.9.3.4.9.4.1.1. Įsipareigojimų vykdymo patikrinimo metodai

Visi privalomi reikalavimai tikrinami atliekant patikras tinkamu laiku privalomų reikalavimų tinkamam įvertinimui vietoje, apžiūrima vizualiai.

Naujo drenažo, laistymo ir drėkinimo sistemos įrengimo, gyvulių ganymo ir jo intensyvumo, žolės nušienavimo ir pašalinimo iš lauko, augalų apsaugos ir trąšų naudojimo faktai patikrinami ūkio patikros metu vizualiai.

Vykdamas reikalavimų, nenaudoti augalų apsaugos produktų, mineralinių trąšų ir organinių trąšų, įgyvendinimo kontrolę, papildomai patikros vietoje metu tikrinamas pareiškėjo trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo apskaitos žurnalas. Kilus įtarimui, atliekami laboratoriniai dirvožemio tyrimai.

Vykdamas šienavimo ir nušienautos žolės išvežimo kontrolę, patikros vietoje metu papildomai tikrinamas atliktų šienavimo darbų žurnalas.

Vykdamas ekstensyvaus ganymo nušienautose teritorijose kontrolę, patikros vietoje (įvertinant vizualiai gyvulių ganymosi požymius dėl gyvulių rišimo įsipareigotuose pagal veiklą plotuose) metu papildomai tikrinamas gyvulių ganymo žurnalas.

Siekiant užtikrinti, kad pagal veiklą įsipareigotuose plotuose būtų išvengta per didelio pievų nuganymo, tikrintojas patikros vietoje metu, taip pat peržiūri Ūkinių gyvūnų registrą, sutikrina su ūkyje laikomais gyvuliais, ūkyje vedamu gyvulių apskaitos žurnalą.

8.2.9.3.4.10. Informacija apie konkretų veiksma

Atitinkamų pradinių elementų nustatymas ir apibrėžimas; šie elementai apima atitinkamus privalomus standartus, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 VI antraštinės dalies I skyrių, atitinkamus kriterijus ir minimalią veiklą, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies c punkto ii ir iii papunkčius, ir atitinkamus būtiniausius trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimus, taip pat kitus nacionaline teise nustatytus atitinkamus privalomus reikalavimus

-

Būtiniausi trąšų naudojimo reikalavimai turi, inter alia, apimti Geros praktikos kodeksą, priimtą pagal Direktyvą 91/676/EEB, taikomą ūkiams, esantiems už nitratus jautrių zonų, ir reikalavimus dėl užterštumo fosforu; būtiniausi augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimai turi, inter alia, apimti bendruosius integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės principus, priimtus pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/128/EB, nacionalinės teisės aktuose nustatytus reikalavimus turėti leidimą naudoti produktus ir vykdyti mokymosi reikalavimus; saugaus pesticidų laikymo, jų paskleidimo mašinų patikrinimų ir pesticidų naudojimo arti vandens bei kitų jautrių vietovių taisyklių reikalavimus

-

Vietos veislių, kurioms kyla grėsmė išnykti dėl žemės ūkio veiklos, ir augalų, kuriems kyla genetinės erozijos grėsmė, genetinių išteklių sąrašas

-

Metodikos ir agronominių prielaidų bei parametų aprašymas, įskaitant Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 29 straipsnio 2 dalyje nurodytus pagrindinius reikalavimus, susijusius su kiekvieno konkretaus tipo įsipareigojimais, į kuriuos atsižvelgiama atliekant skaičiavimus, pagrindžiančius dėl įsipareigojimo patirtas papildomas išlaidas bei prarastas pajamas ir sandorių išlaidų lygį. Jei taikoma, nustatant tą metodiką atsižvelgiama į pagalbą, skiriamą pagal Reglamentą (ES) Nr. 1307/2013, įskaitant išmokas už klimatui ir aplinkai naudingą žemės ūkio praktiką, kad būtų išvengta dvigubo finansavimo; jei taikoma, kitų vienetų perskaičiavimo pagal šio reglamento 9 straipsnį metodas.

Kompensacine išmoka yra kompensuojamos dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamus privalomus standartus viršijančių įsipareigojimų prarastos pajamos ir patirtinos papildomos sąnaudos. Apskaičiuotos kompensacinės išmokos sudedamosios dalys:

- Sąnaudos apskaičiuojamos naudojant šalies vidutinius 2010–2012 metų natūralių pievų produktyvumo rodiklius, vidutinį žemės ūkio darbuotojo darbo užmokestį, patvirtintas tų pačių metų biologinio turto ir žemės ūkio produkcijos kainas, skelbiamų mechanizuotų žemės ūkio paslaugų įkainių duomenis, melioracijos darbo laiko sąnaudų ir materialinių resursų normomis ir įkainiais.

- Skaičiuojant kompensacinę išmoką buvo įvertintos sandorių sąnaudos ir jas sudaro išlaidos dėl prarasto laiko: detalesnei buhalterinei apskaitai, konsultacijoms, mokymuisi kursuose, patikroms ir informacijos paieškai. Sandorių išlaidos pagal šią veiklą sudaro – 6,9 proc nuo apskaičiuoto išmokos dydžio.

Skaičiuojant kompensacinę išmoką buvo atsižvelgta į tai, kad buveinių plotuose yra užsiimama gyvulių auginimu. Pareiškėjas praranda pajamas dėl papildomų išlaidų pašarams, nes tradiciniuose ūkiuose šienaujama du kartus ir karvei su prieaugliu išlaikyti pakanka žolinių pašarų iš vieno hektaro. Nustatant vėlesnius šienavimo ir ganymo terminus patiriamos išlaidos pašarams įsigyti, kurių nepatiria tradiciniai ūkiai.

8.2.9.3.4.10.1. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimai

8.2.9.3.4.10.1.1. Veiklos "Nykstančio paukščio meldinės nendrinukės buveinių saugojimas natūraliose ir pusiau natūraliose pievose" įsipareigojimai

8.2.9.3.4.10.1.1.1. Pradinė reikšmė

Atitinkami geros agrarinės būklės reikalavimai (GAAB) ir (arba) teisės aktais nustatyti valdymo reikalavimai (TANVR)

1. Žemės ūkio augalai bei jų ražienos, žolė ganyklose arba pievose, taip pat daugiametėse ganyklose arba pievose negali būti deginami, išskyrus atvejus, numatytus Aplinkos apsaugos reikalavimuose deginant sausą žolę, nendres, šiaudus bei laukininkystės ir daržininkystės atliekas, patvirtintuose LR aplinkos ministro 1999 m. rugsėjo 1 d. įsakyme Nr. 269.

2. Per metus į dirvą patenkančio azoto (tręšiant mėšlu, srutomis ir ganant gyvulius) kiekis negali viršyti 170 kg/ha.

3. Laikymo vietoje (bandoje) laikomi galvijai, avys, ožkos ir kiaulės turi būti laiku suženklinti (kiaulės ženklinamos tik perkelti) ir užregistruoti.

4. Galvijų laikytojai turi turėti teisingai užpildytą galvijo pasą, kaip tai nurodyta Galvijo paso išdavimo ir naudojimo taisyklėse, patvirtintose LR žemės ūkio ministro 2004 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. 3D-238.

5. Jei žemės ūkio valdoje yra naudojami profesionaliajam naudojimui skirti augalų apsaugos produktai, turi būti pildomas profesionaliajam naudojimui skirtų augalų apsaugos produktų apskaitos žurnalas pagal Augalų apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo, tiekimo rinkai taisyklėse, patvirtintose

LR žemės ūkio ministro 2003 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 3D-564 „Dėl Augalų apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo, tiekimo rinkai taisyklių patvirtinimo“, nustatytą formą ir naudojami tik LR registruoti augalų apsaugos produktai.

Būtiniausi trąšų ir pesticidų naudojimo reikalavimai

1. Deklaruotame plote, kuris yra „Natura 2000“ teritorijoje, esančios natūralios pievos ir ganyklos neturi būti aptartos, persėtos kultūrinėmis žolėmis ar apšodintos mišku. Taikoma tik toms teritorijoms, kuriose šios veiklos yra draudžiamos pagal Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymą.
2. Draudžiama mėšlą ir (ar) srutas skleisti nuo birželio 15 d. iki rugpjūčio 1 d., išskyrus tręšiant pūdymus, pievas, ganyklas ir plotus, kuriuose bus auginami žiemkenčiai.
3. Draudžiama tręšti ant įšalusios, apsemtos ir apsnigtos žemės.
4. Su pesticidais gali dirbti tik apmokyti asmenys, susipažinę su preparatų savybėmis ir darbo saugos reikalavimais.
5. Asmenys naudojantys profesionaliam naudojimui skirtus augalų apsaugos produktus turi turėti žemės ūkio mokslų diplomą arba pažymėjimą, kad yra baigęs mokymo kursą apie augalų apsaugą.
6. Augalų apsaugos produktams skirti purkštuvai turi turėti standartinių purkštuvų atitikties pažymėjimus.
7. Baigus darbą, purkštuvai turi būti išplautas. Plovimo vanduo gali būti purškiamas ant tų pačių apdorojamų augalų. Draudžiama plauti purkštuvus arba išpilti plovimui panaudotą vandenį ten, kur vanduo gali nutekėti į kanalizaciją arba kitus vandens telkinius.

Kiti atitinkami nacionaliniai / regioniniai reikalavimai

-

Būtiniausia veikla

Žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai patvirtinti 2015 m. gruodžio 4 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-897.

Šios veiklos įgyvendinimui aktualūs šie žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai:

1. Pievas, taip pat sodų ir uogynų tarpueilius, kuriuose yra pieva, nušienauti ne mažiau kaip 1 kartą per metus iki einamųjų metų rugpjūčio 1 d.
  2. Užliejamų pievų teritorijose žolės ritiniai turės būti išvežti iš laukų iki spalio 1 d.
  3. Pievų laukuose, taip pat sodų ir uogynų tarpueiliuose visą vegetacijos laikotarpį neturi būti augmeniją stelbiančių, sustabarėjusių, taip pat sėklas subrandinusių arba išbarsčiusių piktžolių.
- Vadovaujantis minėtu įsakymu 1 ir 2 kriterijai netaikomi dalyvaujantiems šioje veikloje.

8.2.9.3.4.10.1.1.2. Atitinkama įprasta ūkininkavimo veikla

1. Pradedama šienauti nuo birželio 1 d.;
2. Organinių ir mineralinių trąšų, augalų apsaugos produktų naudojimas;
3. Vykdoma intensyvi ganiava, Vidutinis ganiavos intensyvumas sudaro – 1,2 SG/ha. Vidutiniškai ganiava

pradedama gegužės ir baigiama lapkričio mėn.

8.2.9.3.5. 10.05 Nykstančio paukščio meldinės nendrinukės buveinių saugojimas šlapynėse

Pagalbinė priemonė:

- 10.1. Išmokos už agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimus

8.2.9.3.5.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Parama skiriama įgyvendinti bendruosius aplinkosaugos tikslus, susijusius su biologinės įvairovės išsaugojimu ir ekosistemų subalansuotu funkcionavimu, išsaugojant meldinės nendrinukės (lot. *acrocephalus paludicola*) buveines šlapynėse. Žemės ūkio veikla užsiimantys subjektai bus skatinami tvarkyti ekstensyviai naudojamas šlapynes, sudarant palankias sąlygas šiam ypač retam paukščiui išlikti. Meldinės nendrinukės buveinių vietovės yra atrinktos ir patvirtintos Aplinkos ministerijos pagal patvirtintus nacionalinius atrankos kriterijus ir yra patvirtintos trijose šalies saugomose teritorijose: Nemuno deltos regioniniame parke, Žuvinto biosferos rezervate ir Valstybiniame Kliošių kraštovaizdžio draustinyje, apima „Natura 2000“ teritorijas, skirtas meldinių nendrinukių apsaugai, kompleksines saugomų teritorijų funkcines zonas, kuriose numatyta meldinių nendrinukių apsauga.

Ši veikla yra susijusi su priemonės „Investments in physical assets“ (M04) submeasure „4.3 Support for non-productive investments linked to the achievement of agri-environment-climate objectives“ įgyvendinimu, kurioje pareiškėjai įsipareigoja dalyvauti tęstinėje priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ programos „Kraštovaizdžio tvarkymas“ veikloje „Nykstančio paukščio meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas šlapynėse“.

Ši veiklos sritis tiesiogiai prisidės prie 4A tikslinės srities įgyvendinimo siekiant išsaugoti rūšių ir buveinių biologinę įvairovę, įgyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/147/EB dėl laukinių paukščių išsaugojimo. Taip pat ši veikla prisidės ir prie 5 E tikslinės srities.

Ši nauja veikla užtikrina Programos priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ siektinų tikslų įgyvendinimą.

Kompensacinė išmoka mokama už šiuos įsipareigojimus:

1. Nenaudoti augalų apsaugos produktų, mineralinių ir organinių (išskyrus gyvulių ganymą) trąšų, kalkių.
2. Per 2 metus nušienauti visą plotą (šienaujama 50% kiekvienais metais).
3. Šienavimą pradėti ne anksčiau kaip rugpjūčio 1 d.
4. Nupjauta žolė turi būti sutvarkyta (pvz., sugrėbta, surulonuota, sudėta į krūvas ir kt. būdais) iki spalio 1 d. ir išvežta iki kitų metų kovo 1 d.
5. Ganymo reikalavimai (jei ganoma):
  - ganyti gyvulius ir vidutiniškai ganiavos laikotarpiu ganyti nedidesniu intensyvumu kaip 1 SG/ha įsipareigoto pagal priemonės veiklą ploto;
  - ganiavos sezono pabaiga – spalio 15 d.

Vykdamt veiklą taip pat būtina laikytis šių papildomų reikalavimų:

1. Neįrengti naujų drenažo sistemų.
2. Profesionalūs augalų apsaugos produktų naudotojai per įsipareigojimų laikotarpį, informaciją apie panaudotus augalų apsaugos produktus, augalų apsaugos produkto pavadinimą, laiką, panaudotą kiekį, pasėlio pavadinimą, vietovę kur buvo naudoti augalų apsaugos produktai, turi įrašyti į Naudotų augalų apsaugos produktų, skirtų profesionaliajam naudojimui, žurnalą. Žurnalas privalo būti saugomas visą

įsipareigojimų laikotarpį. Profesionalūs augalų apsaugos produktų naudotojai minėtą informaciją privalo parodyti kompetentingai institucijai paprašius.

8.2.9.3.5.2. Paramos rūšis

Kompensacinė metinė išmoka už plotą.

8.2.9.3.5.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamento (ES) Nr. 1306/2013, 94 str. ir II priedas.

Reglamento (ES) Nr. 1307/2013, 43 str.

Biologinės įvairovės konvencija.

Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių išsaugojimo.

Bendrosios vandens politikos direktyva 2000/60/EB.

Direktyva 2009/128/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo.

8.2.9.3.5.4. Paramos gavėjai

Ūkininkai (fiziniai ir juridiniai asmenys).

8.2.9.3.5.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Patirtos papildomos išlaidos ir prarastos pajamos dėl papildomų, lyginant su baziniais reikalavimais ir įprastine veikla, aplinkosauginių reikalavimų laikymosi.

8.2.9.3.5.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.
  2. Pareiškėjas prisiima ir laikosi įsipareigojimų 5, 6 arba 7 metų laikotarpiui.
  3. Pareiškėjas paraišką pateikia kasmet.
  4. Pareiškėjas gali vykdyti veiklą šlapynėse, kuriose nustatyta meldinės nendrinukės buveinių.
  5. Pareiškėjo įsipareigojimai bus persvarstomi šiais atvejais:
    - 5.1. Jeigu iš dalies pasikeičia atitinkami privalomi standartai, reikalavimai ir įsipareigojimai, nurodyti Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 28(3) straipsnyje;
    - 5.2. Jeigu reikia atlikti pakeitimus, kad būtų išvengta Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 43 straipsnyje nurodytos praktikos dvigubo finansavimo, kai tokia praktika iš dalies keičiama;
    - 5.3. Jeigu prisiimti įsipareigojimai trunka ilgiau nei dabartinis programavimo laikotarpis ir pakeitimai yra būtini siekiant pritaikyti įsipareigojimus prie kito programavimo laikotarpio teisinės sistemos.
- Jeigu paramos gavėjas nesutinka su tokiu pakoregavimu, įsipareigojimas nustoja galioti ir pareiškėjui nebus taikomos sankcijos už laikotarpį, kuriuo įsipareigojimas galiojo.

8.2.9.3.5.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

NETAIKOMA

8.2.9.3.5.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

„Nykstančio paukščio meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas šlapynėse“ – 160 EUR/ha.
Apskaičiuota kompensacinė metinė išmoka už plotą mokama 100 proc.

8.2.9.3.5.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.9.3.5.9.1. *Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika*

-

8.2.9.3.5.9.2. *Klimato kaitos švelninimo veiksmai*

-

8.2.9.3.5.9.3. *Bendras priemonės vertinimas*

-

8.2.9.3.5.9.4. *Agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimai*

8.2.9.3.5.9.4.1. Veiklos "Nykstančio paukščio meldinės nendrinukės buveinių saugojimas šlapynėse" įsipareigojimai

8.2.9.3.5.9.4.1.1. Įsipareigojimų vykdymo patikrinimo metodai

Visi privalomi reikalavimai tikrinami atliekant patikras tinkamu laiku privalomų reikalavimų tinkamam įvertinimui vietoje, apžiūrima vizualiai.

Naujo drenažo sistemos įrengimo, žolės nušienavimo ir išvežimo iš lauko, gyvulių ganymo ir jo intensyvumo, augalų apsaugos ir trąšų, naudojimo faktai patikrinami ūkio patikros metu vizualiai.

Vykdamas reikalavimus, nenaudoti augalų apsaugos produktų, mineralinių trąšų ir organinių trąšų (išskyrus gyvulių ganimą), kalkinimo, įgyvendinimo kontrolę, papildomai patikros vietoje metu tikrinamas pareiškėjo trąšų, kalkinimo ir augalų apsaugos produktų naudojimo apskaitos žurnalas. Kilus įtarimui,

atliekami laboratoriniai dirvožemio tyrimai.

Vykdam šienavimo laiko įgyvendinimo kontrolę, patikros vietoje metu papildomai tikrinamas atliktų šienavimo darbų žurnalas.

Siekiant užtikrinti, kad pagal veiklą įsipareigotuose plotuose būtų išvengta per didelio pievų nuganymo, tikrintojas patikros vietoje metu, taip pat peržiūri Ūkinių gyvūnų registrą, sutikrina su ūkyje laikomais gyvuliais, ūkyje vedamu gyvulių apskaitos žurnalą.

8.2.9.3.5.10. Informacija apie konkretų veiksma

Atitinkamų pradinių elementų nustatymas ir apibrėžimas; šie elementai apima atitinkamus privalomus standartus, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 VI antraštinės dalies I skyrių, atitinkamus kriterijus ir minimalią veiklą, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies c punkto ii ir iii papunkčius, ir atitinkamus būtiniausius trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimus, taip pat kitus nacionaline teise nustatytus atitinkamus privalomus reikalavimus

-

Būtiniausi trąšų naudojimo reikalavimai turi, inter alia, apimti Geros praktikos kodeksą, priimtą pagal Direktyvą 91/676/EEB, taikomą ūkiams, esantiems už nitratams jautrių zonų, ir reikalavimus dėl užterštumo fosforu; būtiniausi augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimai turi, inter alia, apimti bendruosius integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės principus, priimtus pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/128/EB, nacionalinės teisės aktuose nustatytus reikalavimus turėti leidimą naudoti produktus ir vykdyti mokymosi reikalavimus; saugaus pesticidų laikymo, jų paskleidimo mašinų patikrinimų ir pesticidų naudojimo arti vandens bei kitų jautrių vietovių taisyklių reikalavimus

-

Vietos veislių, kurioms kyla grėsmė išnykti dėl žemės ūkio veiklos, ir augalų, kuriems kyla genetinės erozijos grėsmė, genetinių išteklių sąrašas

-

Metodikos ir agronominių prielaidų bei parametrų aprašymas, įskaitant Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 29 straipsnio 2 dalyje nurodytus pagrindinius reikalavimus, susijusius su kiekvieno konkretaus tipo įsipareigojimais, į kuriuos atsižvelgiama atliekant skaičiavimus, pagrindžiančius dėl įsipareigojimo patirtas papildomas išlaidas bei prarastas pajamas ir sandorių išlaidų lygį. Jei taikoma, nustatant tą metodiką atsižvelgiama į pagalbą, skiriamą pagal Reglamentą (ES) Nr. 1307/2013, įskaitant išmokas už klimatui ir aplinkai naudingą žemės ūkio praktiką, kad būtų išvengta dvigubo finansavimo; jei taikoma, kitų vienetų perskaiciavimo pagal šio reglamento 9 straipsnį metodas.

Kompensacine išmoka yra kompensuojamos dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamus privalomus standartus

viršijančių įsipareigojimų prarastos pajamos ir patirtinos papildomos sąnaudos. Apskaičiuotos kompensacinės išmokos sudedamosios dalys:

- Skaičiuojant kompensacinę išmoką buvo įvertintos sandorių sąnaudos ir jas sudaro: išlaidos dėl prarasto laiko: detalesnei buhalterinei apskaitai, konsultacijoms, mokymuisi kursuose, patikroms ir informacijos paieškai. Sandorių išlaidos pagal šią veiklą sudaro – 12,5 proc. nuo apskaičiuoto išmokos dydžio.

Skaičiuojant kompensacinę išmoką buvo atsižvelgta į tai, kad buveinių plotuose, šlapynėse buvo apskaičiuotos žolės sutvarkymo (pjovimo ir išvežimo) išlaidos vienam hektarui per metus. Žolė pjaunama rankiniu būdu. Be to yra priskaičiuojamos ir žalios masės vartymo, grėbimo, surinkimo ir transportavimo išlaidos. Įsipareigojus per 2 metus nušienauti visą plotą (šienaujama 50% kiekvienais metais), todėl kompensacinės išmokos dydis mažinamas dvigubai.

8.2.9.3.5.10.1. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimai

8.2.9.3.5.10.1.1. Veiklos "Nykstančio paukščio meldinės nendrinukės buveinių saugojimas šlapynėse" įsipareigojimai

8.2.9.3.5.10.1.1.1. Pradinė reikšmė

Atitinkami geros agrarinės būklės reikalavimai (GAAB) ir (arba) teisės aktais nustatyti valdymo reikalavimai (TANVR)

1. Žemės ūkio augalai bei jų ražienos, žolė ganyklose arba pievose, taip pat daugiametėse ganyklose arba pievose negali būti deginami, išskyrus atvejus, numatytus Aplinkos apsaugos reikalavimuose deginant sausą žolę, nendres, šiaudus bei laukininkystės ir daržininkystės atliekas, patvirtintuose LR aplinkos ministro 1999 m. rugsėjo 1 d. įsakyme Nr. 269.
2. Per metus į dirvą patenkančio azoto (tręšiant mėšlu, srutomis ir ganant gyvulius) kiekis negali viršyti 170 kg/ha.
3. Laikymo vietoje (bandoje) laikomi galvijai, avys, ožkos ir kiaulės turi būti laiku suženklinti (kiaulės ženklinamos tik perkeliant) ir užregistruoti.
4. Galvijų laikytojai turi turėti teisingai užpildytą galvijo pasą, kaip tai nurodyta Galvijo paso išdavimo ir naudojimo taisyklėse, patvirtintose LR žemės ūkio ministro 2004 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. 3D-238.
5. Jei žemės ūkio valdoje yra naudojami profesionaliajam naudojimui skirti augalų apsaugos produktai, turi būti pildomas profesionaliajam naudojimui skirtų augalų apsaugos produktų apskaitos žurnalas pagal Augalų apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo, tiekimo rinkai taisyklėse, patvirtintose LR žemės ūkio ministro 2003 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 3D-564 „Dėl Augalų apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo, tiekimo rinkai taisyklių patvirtinimo“, nustatytą formą ir naudojami tik LR registruoti augalų apsaugos produktai.

Būtiniausi trąšų ir pesticidų naudojimo reikalavimai

1. Deklaruotame plote, kuris yra „Natura 2000“ teritorijoje, esančios natūralios pievos ir ganyklos neturi būti aptartos, persėtos kultūrinėmis žolėmis ar apšodintos mišku. Taikoma tik toms teritorijoms, kuriose šios veiklos yra draudžiamos pagal Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymą.
2. Draudžiama mėšlą ir (ar) srutas skleisti nuo birželio 15 d. iki rugpjūčio 1 d., išskyrus tręšiant pūdymus, pievas, ganyklas ir plotus, kuriuose bus auginami žiemkenčiai.
3. Draudžiama tręšti ant įšalusios, apsemtos ir apsnigtos žemės.

4. Draudžiama kultivuoti žemę, naudoti trąšas ir pesticidus vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose.
5. Su pesticidais gali dirbti tik apmokyti asmenys, susipažinę su preparatų savybėmis ir darbo saugos reikalavimais.
6. Asmenys naudojantys profesionaliam naudojimui skirtus augalų apsaugos produktus turi turėti žemės ūkio mokslų diplomą arba pažymėjimą, kad yra baigęs mokymo kursą apie augalų apsaugą.
7. Augalų apsaugos produktams skirti purkštuvai turi turėti standartinių purkštuvų atitikties pažymėjimus.

Kiti atitinkami nacionaliniai / regioniniai reikalavimai

-

Būtiniausia veikla

Žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai patvirtinti 2015 m. gruodžio 4 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-897.

Šios veiklos įgyvendinimui aktualūs šie žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai:

1. Pievas, taip pat sodų ir uogynų tarpueilius, kuriuose yra pieva, nušienauti ne mažiau kaip 1 kartą per metus iki einamųjų metų rugpjūčio 1 d.
  2. Užliejamų pievų teritorijose žolės ritiniai turės būti išvežti iš laukų iki spalio 1 d.
  3. Pievų laukuose, taip pat sodų ir uogynų tarpueiliuose visą vegetacijos laikotarpį neturi būti augmeniją stelbiančių, sustabarėjusių, taip pat sėklas subrandinusių arba išbarsčiusių piktžolių.
- Vadovaujantis minėtu įsakymu 1-3 kriterijai netaikomi dalyvaujantiems šioje veikloje.

8.2.9.3.5.10.1.1.2. Atitinkama įprasta ūkininkavimo veikla

Visi privalomi reikalavimai tikrinami atliekant patikras tinkamu laiku privalomų reikalavimų tinkamam įvertinimui vietoje, apžiūrima vizualiai.

Medingųjų augalų juostos įrengimo ir augalų rūšių vertinimas vizualiai atliekamas patikrų vietoje metu.

Įsėto medingųjų augalų mišinio kontrolė taip pat vykdoma pagal sėklos įsigyjimo dokumentus arba pareiškėjo ūkyje užaugintomis sėklomis.

Medingųjų augalų nupjovimo ir pašalinimo iš lauko faktai patikrinami ūkio patikros metu vizualiai, taip pat ir Ūkininko atliktų ūkio darbų žurnale.

Vykdamas reikalavimus, nenaudoti augalų apsaugos produktų, mineralinių trąšų ir organinių trąšų, įgyvendinimo kontrolę, papildomai patikros vietoje metu tikrinamas pareiškėjo trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo, apskaitos žurnalas. Kilus įtarimui, atliekami laboratoriniai tyrimai.

8.2.9.3.6. 10.06 Medingųjų augalų juostos ar laukai ariamoje žemėje

Pagalbinė priemonė:

- 10.1. Išmokos už agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimus

8.2.9.3.6.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Šia veikla siekiama paskatinti žemdirbius mažinti vientisus dirbamos žemės masyvus, monokultūrų išplitimą, mažinti cheminių aplinkos apsaugos produktų naudojimą, išplėsti vabzdžių buveines. Įgyvendinant šią veiklą bus siekiama pagerinti biologinę įvairovę intensyviai dirbamoje žemėje. Žydinčių augalų plotų įterpimas intensyviai gamybai naudojamuose laukuose padidins žiedadulkėmis ir nektaru mintančių vabzdžių, įskaitant drugelius ir kamanes, skaičių. Medingųjų augalų juostos padidins kraštovaizdžio įvairovę.

Lietuvoje pastaruoju pastebimas ūkių bei vientisų laukų masių didėjimas. Aplinkosaugos požiūriu tai nėra gera praktika, tokiu būdu skurdinamas kraštovaizdis, dėl monokultūrų plėtros auga augalų apsaugos produktų naudojimo poreikis, nyksta vabzdžiams tinkamų buveinių plotai. Įprastinėje praktikoje žemdirbiams nėra patrauklu įterpti juostas į ariamos žemės masyvus, nes tai sukelia papildomas technologines kliūtis greitai atlikti darbus laukuose. Be to įrengiant juostas išauga ir laukų apdirbimo kaštai, todėl įprastinėje praktikoje žemdirbiai nesuinteresuoti įrengti juostas laukuose.

Draudžiant naudoti augalų apsaugos produktus, mineralines ir organines trąšas bus prisidedama prie Bendrosios vandens politikos direktyvos 2000/60/EB, direktyvos 2009/128/EB, nustatančios Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo ir direktyvos 91/676/EEB dėl vandens apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių, įgyvendinamo. Ši veiklos sritis tiesiogiai prisidės prie 4A, 4B, 4C ir 5D tikslinių sričių įgyvendinimo.

Ši veikla užtikrina KPP "Agrarinės aplinkosaugos išmokos" įgyvendinimo siektų tikslų tęstinumą.

Kompensacinė išmoka mokama už šiuos įsipareigojimus:

1. Įsėti medingųjų augalų mišinio, susidedančio iš ne mažiau kaip 3 rūšių medingųjų augalų. Mišinio laukai įveisiami kaip atskiri laukai arba ne siauresnės kaip 6 m. pločio juostos. Nei vienas iš medingųjų augalų, vertinant vizualiai, negali sudaryti daugiau kaip 70 proc. mišinio.
2. Nenaudoti augalų apsaugos produktų, mineralinių ir organinių trąšų.
3. Birželio 1–30 d. pusę ploto nupjauti.
4. Rugsėjo 1–30 d. visą plotą nupjauti.
5. Nupjautą žolę būtina išvežti iki rugsėjo 30 d.

Vykdamt veiklą taip pat būtina laikytis šio papildomo reikalavimo:

Profesionalūs augalų apsaugos produktų naudotojai per įsipareigojimų laikotarpį, informaciją apie panaudotus augalų apsaugos produktus, augalų apsaugos produkto pavadinimą, laiką, panaudotą kiekį, pasėlio pavadinimą, vietovę kur buvo naudoti augalų apsaugos produktai, turi įrašyti į Naudotų augalų apsaugos produktų, skirtų profesionaliajam naudojimui, žurnalą. Žurnalas privalo būti saugomas visą įsipareigojimų laikotarpį. Profesionalūs augalų apsaugos produktų naudotojai minėtą informaciją privalo parodyti kompetentingai institucijai paprašius.

8.2.9.3.6.2. Paramos rūšis

Kompensacinė metinė išmoka už plotą.

8.2.9.3.6.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamento (ES) Nr. 1306/2013, 94 str. ir II priedas.

Reglamento (ES) Nr. 1307/2013, 43 str.

Biologinės įvairovės konvencija.

Direktyva 2009/128/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo.

Direktyva 91/676/EEB dėl vandens apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių.

8.2.9.3.6.4. Paramos gavėjai

Ūkininkai (fiziniai ir juridiniai asmenys).

8.2.9.3.6.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Patirtos papildomos išlaidos ir prarastos pajamos dėl papildomų, lyginant su baziniais reikalavimais ir įprastine veikla, aplinkosauginių reikalavimų laikymosi.

8.2.9.3.6.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.
  2. Pareiškėjas prisiima ir laikosi įsipareigojimų 5, 6 arba 7 metų laikotarpiui.
  3. Pareiškėjas paraišką pateikia kasmet.
  4. Pareiškėjas įsipareigoja ne mažesniame kaip 5 ha ariamos žemės plote medingais augalais apsėti ne mažesnę kaip 0,5 ha lauką ar juostą.
  5. Pareiškėjo įsipareigojimai bus persvarstomi šiais atvejais:
    - 5.1. Jeigu iš dalies pasikeičia atitinkami privalomi standartai, reikalavimai ir įsipareigojimai, nurodyti Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 28(3) straipsnyje;
    - 5.2. Jeigu reikia atlikti pakeitimus, kad būtų išvengta Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 43 straipsnyje nurodytos praktikos dvigubo finansavimo, kai tokia praktika iš dalies keičiama;
    - 5.3. Jeigu prisiimti įsipareigojimai trunka ilgiau nei dabartinis programavimo laikotarpis ir pakeitimai yra būtini siekiant pritaikyti įsipareigojimus prie kito programavimo laikotarpio teisinės sistemos.
- Jeigu paramos gavėjas nesutinka su tokiu pakoregavimu, įsipareigojimas nustoja galioti ir pareiškėjui nebus taikomos sankcijos už laikotarpį, kuriuo įsipareigojimas galiojo.

8.2.9.3.6.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

NETAIKOMA

8.2.9.3.6.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

“Medingųjų augalų juostos ar laukai ariamoje žemėje“ – 68 EUR/ha.
Apskaičiuota kompensacinė metinė išmoka už plotą mokama 100 proc.

8.2.9.3.6.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.9.3.6.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.9.3.6.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.9.3.6.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.9.3.6.9.4. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimai

8.2.9.3.6.9.4.1. Veiklos "Medingųjų augalų juostos ar laukai ariamoje žemėje" įsipareigojimai

8.2.9.3.6.9.4.1.1. Įsipareigojimų vykdymo patikrinimo metodai

Visi privalomi reikalavimai tikrinami atliekant patikras vietoje, apžiūrima vizualiai.

Žolės nupjovimo ir pašalinimo iš lauko faktai patikrinami ūkio patikros metu vizualiai.

Vykdamas reikalavimus, nenaudoti augalų apsaugos produktų, mineralinių trąšų ir organinių trąšų, įgyvendinimo kontrolę, papildomai patikros vietoje metu tikrinamas pareiškėjo trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo, apskaitos žurnalas. Kilus įtarimui, atliekami laboratoriniai tyrimai.

8.2.9.3.6.10. Informacija apie konkretų veiksma

Atitinkamų pradinių elementų nustatymas ir apibrėžimas; šie elementai apima atitinkamus privalomus standartus, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 VI antraštinės

dalis I skyrių, atitinkamus kriterijus ir minimalią veiklą, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies c punkto ii ir iii papunkčius, ir atitinkamus būtiniausius trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimus, taip pat kitus nacionaline teise nustatytus atitinkamus privalomus reikalavimus

-

Būtiniausi trąšų naudojimo reikalavimai turi, inter alia, apimti Geros praktikos kodeksą, priimtą pagal Direktyvą 91/676/EEB, taikomą ūkiams, esantiems už nitratams jautrių zonų, ir reikalavimus dėl užterštumo fosforu; būtiniausi augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimai turi, inter alia, apimti bendruosius integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės principus, priimtus pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/128/EB, nacionalinės teisės aktuose nustatytus reikalavimus turėti leidimą naudoti produktus ir vykdyti mokymosi reikalavimus; saugaus pesticidų laikymo, jų paskleidimo mašinų patikrinimų ir pesticidų naudojimo arti vandens bei kitų jautrių vietovių taisyklių reikalavimus

-

Vietos veislių, kurioms kyla grėsmė išnykti dėl žemės ūkio veiklos, ir augalų, kuriems kyla genetinės erozijos grėsmė, genetinių išteklių sąrašas

-

Metodikos ir agronominių prielaidų bei parametrų aprašymas, įskaitant Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 29 straipsnio 2 dalyje nurodytus pagrindinius reikalavimus, susijusius su kiekvieno konkretaus tipo įsipareigojimais, į kuriuos atsižvelgiama atliekant skaičiavimus, pagrindžiančius dėl įsipareigojimo patirtas papildomas išlaidas bei prarastas pajamas ir sandorių išlaidų lygį. Jei taikoma, nustatant tą metodiką atsižvelgiama į pagalbą, skiriamą pagal Reglamentą (ES) Nr. 1307/2013, įskaitant išmokas už klimatui ir aplinkai naudingą žemės ūkio praktiką, kad būtų išvengta dvigubo finansavimo; jei taikoma, kitų vienetų perskaičiavimo pagal šio reglamento 9 straipsnį metodas.

Kompensacine išmoka yra kompensuojamos dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamus privalomus standartus viršijančių įsipareigojimų prarastos pajamos ir patirtinos papildomos sąnaudos. Apskaičiuotos kompensacinės išmokos sudedamosios dalys:

- Kompensacinė išmoka skaičiuojama 1 ha nustatytos sudėties medingųjų augalų mišinių juostos ar lauko ariamojoje žemėje, siekiant padengti dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtinas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas.

Mažesnis derlius, kadangi pareiškėjas įsipareigoja ne mažesniame nei 5 ha ariamos žemės plote medingais augalais apsėti ne mažesnę kaip 0,5 ha medingų augalų lauką, viename hektare šis plotas sudaro 0,1 ha ploto dalį.

Medingųjų augalų plotuose žemės ūkio produkcija neužauginama ir pajamos neuždirbamos. Pajamų praradimas sudaro 10 proc. pajamų, uždirbamų tradiciškai ūkininkaujant: auginant vyraujančius augalus: žieminius kviečius, žieminius kvietrugius ir vasarinius miežius. Patiriamos papildomos medingųjų augalų plotų įsėjimo ir tvarkymo išlaidos didina kompensuotiną sumą.

8.2.9.3.6.10.1. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimai

8.2.9.3.6.10.1.1. Veiklos "Medingųjų augalų juostos ar laukai ariamoje žemėje" įsipareigojimai

8.2.9.3.6.10.1.1.1. Pradinė reikšmė

Atitinkami geros agrarinės būklės reikalavimai (GAAB) ir (arba) teisės aktais nustatyti valdymo reikalavimai (TANVR)

1. Draudžiama paskleisti mėšlą ir (ar) srutas vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose, kaip tai nustatyta Specialiosiose žemės ir miško naudojimo sąlygose, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 343.

Per metus į dirvą patenkančio azoto (tręšiant mėšlu, srutomis ir ganant gyvulius) kiekis negali viršyti 170 kg/ha.

2. Jei žemės ūkio valdoje yra naudojami profesionaliajam naudojimui skirti augalų apsaugos produktai, turi būti pildomas profesionaliajam naudojimui skirtų augalų apsaugos produktų apskaitos žurnalas pagal Augalų apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo, tiekimo rinkai taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 3D-564 „Dėl Augalų apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo, tiekimo rinkai taisyklių patvirtinimo“, nustatyta forma ir naudojami tik Lietuvos Respublikoje registruoti augalų apsaugos produktai.

Būtiniausi trąšų ir pesticidų naudojimo reikalavimai

1. Draudžiama mėšlą ir (ar) srutas skleisti nuo birželio 15 d. iki rugpjūčio 1 d., išskyrus tręšiant pūdymus, pievas, ganyklas ir plotus, kuriuose bus auginami žiemkenčiai.

2. Draudžiama tręšti ant įšalusios, apsemtos ir apsnigtos žemės.

3. Draudžiama kultivuoti žemę, naudoti trąšas ir pesticidus vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose.

4. Su pesticidais gali dirbti tik apmokyti asmenys, susipažinę su preparatų savybėmis ir darbo saugos reikalavimais.

5. Asmenys naudojantys profesionaliam naudojimui skirtus augalų apsaugos produktus turi turėti žemės ūkio mokslų diplomą arba pažymėjimą, kad yra baigęs mokymo kursą apie augalų apsaugą.

6. Augalų apsaugos produktams skirti purkštuvai turi turėti standartinių purkštuvų atitikties pažymėjimus.

Kiti atitinkami nacionaliniai / regioniniai reikalavimai

-

Būtiniausia veikla

Žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai patvirtinti 2015 m. gruodžio 4 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-897.

Su šios veiklos įgyvendinimu susijusių aktualių žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijų nėra.

8.2.9.3.6.10.1.1.2. Atitinkama įprasta ūkininkavimo veikla

1. Dėl technologinių prižasčių ariamoje žemėje nėra laukuose auginamos medingų ar kitų augalų juostos.
2. Organinių ir mineralinių trąšų, augalų apsaugos produktų intensyvus naudojimas.
3. Šienavimo darbai vykdomi visame plote, šienavimą pradedant nuo birželio 1 d.

8.2.9.3.7. 10.07 Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje

Pagalbinė priemonė:

- 10.1. Išmokos už agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimus

8.2.9.3.7.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Šia veikla siekiama paskatinti žemdirbius išplėsti apsaugines juostas prie paviršinio vandens telkinių ariamą žemę apsėjant daugiametėmis žolėmis ir jas prižiūrint. Veikla orientuota į paviršinių vandenų būklės gerinimą. Papildomai įrengta 5–10 m. apsaugos juosta greta privalomos pagal nacionalinius teisės aktus vandens telkinio apsaugos juostos, taps apsaugos zona nuo maistinių medžiagų išplovimo į vandens telkinius. Išplėtus apsaugines juostas ne tik keisis žemės dirbimo pobūdis, tačiau bus praplėstos ir teritorijos prie vandens telkinių, kuriuose bus atsisakoma naudoti augalų apsaugos produktus bei tręšimo. Ūkinė veikla šalia upelių didina vandenų eutrofikaciją. Su trąšomis į dirvą patekę biogeniniai elementai skatina dumblių augimą. Organinėms medžiagoms skaidyti bakterijos naudoja deguonį dėl to jo vandenyje ypač mažėja. To pasėkoje žūsta deguonies stygiui jautresni gyvūnai.

Įgyvendinant šią veiklą bus siekiama apsaugoti dirvožemį nuo erozijos. Kadangi ariamos žemės pakraštys prie vandens telkinių paprastai būna nuokalnėje, apsauginės juostos praplėtimas ir tinkamas tvarkymas padės sumažinti dirvos eroziją.

Įprastinėje veikloje žemdirbiai laikosi veiklos apribojimų nustatyto dydžio apsaugos juostose, tačiau dėl ekonominių sumetimų be papildomos finansinės paramos nėra suinteresuoti šias zonas didinti.

Ši veikla taip pat įgyvendina Bendrosios vandens politikos direktyvą 2000/60/EB, direktyvą 2009/128/EB, nustatančią Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo ir direktyvą 91/676/EEB dėl vandens apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių and Baltijos jūros regiono strategiją.

Ši veiklos sritis tiesiogiai prisidės prie 4B, 4C ir 5D tikslinių sričių įgyvendinimo.

Ši veikla užtikrina KPP priemonės "Agrarinės aplinkosaugos išmokos" įgyvendinimu siektų tikslų tęstinumą.

Kompensacinė išmoka mokama už šiuos įsipareigojimus:

1. Nearti, nenaudoti augalų apsaugos produktų organinių (išskyrus tuos atvejus, kai ganomi gyvuliai) ir mineralinių trąšų.
2. Nušienauti iki privalomos pagal teisės aktus pakrantės apsaugos juostos kartą per metus (pareiškėjas gali laisvai nuspręsti, ar ganyti, ar šienauti):
  - šienauti pradėti ne anksčiau kaip liepos 1 d. ir baigti ne vėliau kaip rugsėjo 30 d.;
  - nušienautą žolę pašalinti iki rugsėjo 30 d.;
3. Gyvulių ganymo laikotarpis nuo gegužės 1 iki spalio 30 d
4. Ganyti gyvulius ir vidutiniškai ganiavos laikotarpiu ganyti nedidesniu intensyvumu kaip 1 SG/ha įsipareigoto pagal priemonės veiklą ploto;
5. Nušienautą žolę smulkinti bei palikti vietoje draudžiama.

Vykdamt veiklą taip pat būtina laikytis šių papildomų reikalavimų:

1. Vykdamt veiklą, tai pat būtina pirmaisiais įsipareigojimų metais ariamą žemę, esančią šalia paviršinio

vandens telkinio apsaugos juostos, privalomos pagal LR teisės aktus, apsėti daugiametėmis žolėmis iki liepos 1d. Praplėstos apsaugos juostos plotis gali būti nuo 5 iki 10 m.

2. Profesionalūs augalų apsaugos produktų naudotojai per įsipareigojimų laikotarpį, informaciją apie panaudotus augalų apsaugos produktus, augalų apsaugos produkto pavadinimą, laiką, panaudotą kiekį, pasėlio pavadinimą, vietovę kur buvo naudoti augalų apsaugos produktai, turi įrašyti į Naudotų augalų apsaugos produktų, skirtų profesionaliajam naudojimui, žurnalą. Žurnalas privalo būti saugomas visą įsipareigojimų laikotarpį. Profesionalūs augalų apsaugos produktų naudotojai minėtą informaciją privalo parodyti kompetentingai institucijai paprašius.

8.2.9.3.7.2. Paramos rūšis

Kompensacinė metinė išmoka už plotą.

8.2.9.3.7.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamento (ES) Nr. 1306/2013, 94 str. ir II priedas.

Reglamento (ES) Nr. 1307/2013, 43 str.

Bendrosios vandens politikos direktyva 2000/60/EB.

Baltijos jūros regiono strategija.

Direktyva 2009/128/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo.

Direktyva 91/676/EEB dėl vandens apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių.

8.2.9.3.7.4. Paramos gavėjai

Ūkininkai (fiziniai ir juridiniai asmenys).

8.2.9.3.7.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Patirtos papildomos išlaidos ir prarastos pajamos dėl papildomų, lyginant su baziniais reikalavimais ir įprastine veikla, aplinkosauginių reikalavimų laikymosi.

8.2.9.3.7.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.

2. Pareiškėjas prisiima ir laikosi įsipareigojimų 5, 6 arba 7 metų laikotarpiui.

3. Pareiškėjas paraišką pateikia kasmet.

4. Pareiškėjas įsipareigoja pirmaisiais metais įrengti ariamoje žemėje papildomą 5-10 m. apsauginę juostą greta privalomos pagal LR teisės aktus pakrantės apsaugos juostos.

5. Pareiškėjo įsipareigojimai bus persvarstomi šiais atvejais:

5.1. Jeigu iš dalies pasikeičia atitinkami privalomi standartai, reikalavimai ir įsipareigojimai, nurodyti

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 28(3) straipsnyje;

5.2. Jeigu reikia atlikti pakeitimus, kad būtų išvengta Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 43 straipsnyje nurodytos praktikos dvigubo finansavimo, kai tokia praktika iš dalies keičiama;

5.3. Jeigu prisiimti įsipareigojimai trunka ilgiau nei dabartinis programavimo laikotarpis ir pakeitimai yra būtini siekiant pritaikyti įsipareigojimus prie kito programavimo laikotarpio teisinės sistemos.

Jeigu paramos gavėjas nesutinka su tokiu pakoregavimu, įsipareigojimas nustoja galioti ir pareiškėjui nebus taikomos sankcijos už laikotarpį, kuriuo įsipareigojimas galiojo.

8.2.9.3.7.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

NETAIKOMA

8.2.9.3.7.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

“Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje” – 221 EUR/ha.
Apskaičiuota kompensacinė metinė išmoka už plotą mokama 100 proc.

8.2.9.3.7.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.9.3.7.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.9.3.7.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.9.3.7.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.9.3.7.9.4. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimai

8.2.9.3.7.9.4.1. Veiklos "Medingųjų augalų juostos ar laukai ariamoje žemėje" įsipareigojimai

8.2.9.3.7.9.4.1.1. Įsipareigojimų vykdymo patikrinimo metodai

Visi privalomi reikalavimai tikrinami atliekant patikras tinkamu laiku privalomų reikalavimų tinkamam įvertinimui vietoje, apžiūrima vizualiai.

Vykdam reikalavimo, nenaudoti augalų apsaugos produktų, mineralinių trąšų ir organinių trąšų, įgyvendinimo kontrolę, papildomai patikros vietoje metu tikrinamas pareiškėjo trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo, apskaitos žurnalas. Kilus įtarimui, atliekami laboratoriniai tyrimai.

Ariamos žemės apsėjimas daugiamečiais žolėmis patikrinamas patikros vietoje metu bei Ūkininko atliktų ūkio darbų žurnale.

Vykdam reikalavimo ganyti gyvulius ir ganyti juos pagal veiklą įsipareigotuose plotuose išvengiant per didelio nuganymo, tikrintojas patikros vietoje metu taip pat peržiūri Ūkinių gyvūnų registrą, sutikrina su ūkyje laikomais gyvuliais, ūkyje vedamu gyvulių apskaitos žurnalu.

Gyvulių ganymo ir jo intensyvumo reikalavimas tikrinamas vizualiai ūkio patikros vietoje metu.

Žolės šienavimo, draudimo smulkinti ir žolės pašalinimo iš lauko faktai patikrinami ūkio patikros metu vizualiai, taip pat tikrinamas ir atliktų šienavimo darbų žurnalas.

Draudimas įsėtą žolę suarti patikrinamas ūkio patikros metu vizualiai bei Ūkininko atliktų ūkio darbų žurnale.

8.2.9.3.7.10. Informacija apie konkretų veiksma

Atitinkamų pradinių elementų nustatymas ir apibrėžimas; šie elementai apima atitinkamus privalomus standartus, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 VI antraštinės dalies I skyrių, atitinkamus kriterijus ir minimalią veiklą, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies c punkto ii ir iii papunkčius, ir atitinkamus būtiniausius trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimus, taip pat kitus nacionaline teise nustatytus atitinkamus privalomus reikalavimus

-

Būtiniausi trąšų naudojimo reikalavimai turi, inter alia, apimti Geros praktikos kodeksą, priimtą pagal Direktyvą 91/676/EEB, taikomą ūkiams, esantiems už nitratams jautrių zonų, ir reikalavimus dėl užterštumo fosforu; būtiniausi augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimai turi, inter alia, apimti bendruosius integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės principus, priimtus pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/128/EB, nacionalinės teisės aktuose nustatytus reikalavimus turėti leidimą naudoti produktus ir vykdyti mokymosi reikalavimus; saugaus pesticidų laikymo, jų paskleidimo mašinų patikrinimų ir pesticidų naudojimo arti vandens bei kitų jautrių vietovių taisyklių reikalavimus

-

Vietos veislių, kurioms kyla grėsmė išnykti dėl žemės ūkio veiklos, ir augalų, kuriems kyla genetinės erozijos grėsmė, genetinių išteklių sąrašas

-

Metodikos ir agronominių prielaidų bei parametrų aprašymas, įskaitant Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 29 straipsnio 2 dalyje nurodytus pagrindinius reikalavimus, susijusius su kiekvieno konkretaus tipo įsipareigojimais, į kuriuos atsižvelgiama atliekant skaičiavimus, pagrindžiančius dėl įsipareigojimo patirtas papildomas išlaidas bei prarastas pajamas ir sandorių išlaidų lygį. Jei taikoma, nustatant tą metodiką atsižvelgiama į pagalbą, skiriamą pagal Reglamentą (ES) Nr. 1307/2013, įskaitant išmokas už klimatui ir aplinkai naudingą žemės ūkio praktiką, kad būtų išvengta dvigubo finansavimo; jei taikoma, kitų vienetų perskaičiavimo pagal šio reglamento 9 straipsnį metodas.

Kompensacine išmoka yra kompensuojamos dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamus privalomus standartus viršijančių įsipareigojimų prarastos pajamos ir patirtinos papildomos sąnaudos. Apskaičiuotos kompensacinės išmokos sudedamosios dalys:

- Kompensacinė išmoka skaičiuota 1 ha ploto ariamos žemės, šalia privalomos paviršinio vandens telkinio apsauginės juostos, įsėtų daugiamečių žolių plotui, siekiant padengti dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas.

- Skaičiuojant kompensacinę išmoką buvo įvertintos sandorių sąnaudos ir jas sudaro išlaidos dėl prarasto laiko: detalesnei buhalterinei apskaitai, konsultacijoms, mokymuisi kursuose, patikros ir informacijos paieškai. Sandorių išlaidos pagal šią veiklą sudaro – 9 proc. nuo apskaičiuoto išmokos dydžio.

Skaičiuojant kompensacinę išmoką įvertinta aplinkybė, jog pareiškėjas galės pats nuspręsti kokio pločio apsauginė juosta bus apsėjama daugiamečiais žolėmis ariamoje žemėje. Apsauginės juostos plotis (metrais) bus įskaičiuojamas į bendrą tinkamą paramai plotą. Tokiu būdu pareiškėjai bus skatinami įrengti platesnes apsaugines juostas.

Dėl ariamosios žemės pavertimo papildoma daugiamečių žolių apsaugine juosta prarandamos pajamos, kurios gaunamos esant tradiciniam ūkininkavimui ir auginant šalyje vyraujančius augalus (žieminius kviečius, vasarinius miežius ir žieminius kvietrugius). Dėl ekstensyvesnės technologijos sutaupomos išlaidos, kurios iš dalies padengia prarastas pajamas.

8.2.9.3.7.10.1. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimai

8.2.9.3.7.10.1.1. Veiklos "Medingųjų augalų juostos ar laukai ariamoje žemėje" įsipareigojimai

8.2.9.3.7.10.1.1.1. Pradinė reikšmė

Atitinkami geros agrarinės būklės reikalavimai (GAAB) ir (arba) teisės aktais nustatyti valdymo reikalavimai (TANVR)

1. Draudžiama paskleisti mėšlą ir (ar) srutas vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose, kaip tai nustatyta Specialiosiose žemės ir miško naudojimo sąlygose, patvirtintose LR Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 343.

2. Draudžiama nuotekas, užterštas pavojingomis medžiagomis, nurodytomis Požeminio vandens apsaugos nuo taršos pavojingomis medžiagomis taisyklių, patvirtintų LR aplinkos ministro 2001 m. rugsėjo 21 d. įsakymu Nr. 472, 1 ir 2 prieduose, tiesiogiai ar netiesiogiai išleisti į požeminį vandenį (t. y. vanduo, kuris yra po žeme ir tiesiogiai liečiasi su dirva ar podirviu). Pavojingos medžiagos turi būti laikomos taip, kad būtų išvengta jų tiesioginio ar netiesioginio patekimo į požeminį vandenį. Pavojingų medžiagų talpyklos (pvz., kuro talpyklos, augalų apsaugos priemonių ar mineralinių trąšų pakuotės, pavojingų medžiagų laikymo konteineriai) turi būti sandarios, be įtrūkimų ar kitokių mechaninių pažeidimų ir laikomos ant nelaidaus pagrindo, kuris apsaugotų nuo pavojingų medžiagų patekimo ant žemės.”

3. Per metus į dirvą patenkančio azoto (tręšiant mėšlu, srutomis ir ganant gyvulius) kiekis negali viršyti 170

kg/ha.

4. Jei žemės ūkio valdoje yra naudojami profesionaliajam naudojimui skirti augalų apsaugos produktai, turi būti pildomas profesionaliajam naudojimui skirtų augalų apsaugos produktų apskaitos žurnalas pagal Augalų apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo, tiekimo rinkai taisyklėse, patvirtintose LR žemės ūkio ministro 2003 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 3D-564 „Dėl Augalų apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo, tiekimo rinkai taisyklių patvirtinimo“, nustatytą formą ir naudojami tik LR registruoti augalų apsaugos produktai.

Būtiniausi trąšų ir pesticidų naudojimo reikalavimai

1. Draudžiama mėšlą ir (ar) srutas skleisti nuo birželio 15 d. iki rugpjūčio 1 d., išskyrus tręšiant pūdymus, pievas, ganyklas ir plotus, kuriuose bus auginami žiemkenčiai.
2. Draudžiama tręšti ant išalusios, apsemtos ir apsnigtos žemės.
3. Draudžiama kultivuoti žemę, naudoti trąšas ir pesticidus vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose.
4. Asmenys naudojantys profesionaliam naudojimui skirtus augalų apsaugos produktus turi turėti žemės ūkio mokslų diplomą arba pažymėjimą, kad yra baigęs mokymo kursą apie augalų apsaugą.
5. Augalų apsaugos produktams skirti purkštuvai turi turėti standartinių purkštuvų atitikties pažymėjimus.

Kiti atitinkami nacionaliniai / regioniniai reikalavimai

-

Būtiniausia veikla

Žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai patvirtinti 2015 m. gruodžio 4 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-897.

Šios veiklos įgyvendinimui aktualūs šie žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai:

1. Pievas, taip pat sodų ir uogynų tarpueilius, kuriuose yra pieva, nušienauti ne mažiau kaip 1 kartą per metus iki einamųjų metų rugpjūčio 1 d.
  2. Užliejamų pievų teritorijose žolės ritiniai turės būti išvežti iš laukų iki spalio 1 d.
  3. Pievų laukuose, taip pat sodų ir uogynų tarpueiliuose visą vegetacijos laikotarpį neturi būti augmeniją stelbiančių, sustabarėjusių, taip pat sėklas subrandinusių arba išbarsčiusių piktžolių.
- Vadovaujantis minėtu įsakymu 1-asis kriterijus netaikomas dalyvaujantiems šioje veikloje.

8.2.9.3.7.10.1.1.2. Atitinkama įprasta ūkininkavimo veikla

1. Organinių ir mineralinių trąšų, augalų apsaugos produktų intensyvus naudojimas.
2. Paprastai pagal vandens telkinius paliekama nearta tik ta žemės dalis, kurią draudžiama suarti. Savanoriškai plėsti apsaugos juostas šalia vandens telkinių žemdirbiai dėl ekonominių priežasčių nesuinteresuoti.

Vidutiniškai ganiava pradedama gegužės ir baigiama lapkričio mėn. Vidutinis ganiavos intensyvumas

sudaro 1,2 SG/ha.

8.2.9.3.8. 10.08 Melioracijos griovių šlaitų priežiūra

Pagalbinė priemonė:

- 10.1. Išmokos už agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimus

8.2.9.3.8.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Šia priemone žemdirbiai bus skatinami aplinkai palankiais metodais tvarkyti melioracijos griovių šlaitus. Biologinės įvairovės palaikymui agrarinėse ekosistemose labai svarbią funkciją atlieka melioracijos grioviai. Intensyvaus ūkininkavimo teritorijose jie yra vienintelė vieta koncentruotis biologinei įvairovei. Melioracijos griovius tinkamai prižiūrint (šienaujant) jų šlaituose formuojasi augalų bendrijos, rūšine sudėtimi artimos natūralioms pievoms. Griovių šlaituose galima rasti ir retų pievų augalų. Juose koncentruojasi vabzdžiai, ypač augalų apdulkinotojai, smulkūs žinduoliai, lizdus suka ant žemės perintys paukščiai. Atviruose neapaugusiuose grioviuose formuojasi varliagyvių nerštavietės. Tinkamai neprižiūrint griovio jie apauga stambia augmenija, krūmais, tampa nepatrauklūs daugumai rūšių ir beverčiais biologinės įvairovės požiūriu. Todėl veikla „Melioracijos griovių tvarkymas“ prisidės prie aplinkosauginių tikslų ir NATURA 2000 tikslų įgyvendinimo.

Pareiškėjas gali pasirinkti šiuos melioracijos griovių šlaitų priežiūros būdus:

I. paramos suma mokama už tuos plotus, kuriuose nušienauta žolė yra išvežama.

II. paramos suma mokama už tuos plotus, kuriuose nušienauta susmulkinta žolė bus paskleista ant melioracijos griovio šlaito.

Ši veiklos sritis tiesiogiai prisidės prie 4A, 4B, 4C ir 5D tikslinių sričių įgyvendinimo.

Ši veikla užtikrina KPP priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ įgyvendinimu siektų tikslų tęstinumą.

I. Kompensacinė išmoka išvežant nušienautą žolę mokama už šiuos įsipareigojimus:

1. Melioracijos griovio šlaitą ir 1 m pločio apsauginę juostą nušienauti kartą per metus (pradėti šienavimą ne anksčiau kaip rugpjūčio 1 d. ir baigti iki rugsėjo 30 d.).
2. Pašalinti krūmų ataugas, augančias melioracijos griovių šlaituose ir 1 metro pločio apsauginėje juostoje iki rugsėjo 30 d.
3. Nušienauta žolė ir iškirstos krūmų ataugos turi būti išvežti iki rugsėjo 30 d.

Vykdam šią veiklą taip pat būtina laikytis šių reikalavimų:

1. Draudžiama suarti 1 metro pločio apsauginę juostą nuo melioracijos griovio šlaito.
2. Draudžiama naudoti organines ir mineralines trąšas, augalų apsaugos produktus melioracijos griovio šlaite ir 1 metro pločio apsauginėje juostoje.

II. Kompensacinė išmoka nušienautą susmulkintą žolę paskleidžiant ant melioracijos griovio šlaito mokama už šiuos įsipareigojimus:

1. Melioracijos griovio šlaitą ir 1 metro pločio apsauginę juostą nušienauti kartą per metus (pradėti šienavimą ne anksčiau kaip rugpjūčio 1 d. ir baigti iki rugsėjo 30 d.).
2. Nušienauta žolė gali būti smulkinama ne anksčiau kaip rugpjūčio 1 d. ir ne vėliau kaip iki rugsėjo 30 d. Nesusmulkinta žolė negali būti palikta pradalgėse ant melioracijos griovio šlaito ir 1 metro pločio

apsauginėje juostoje.

3. Pašalinti krūmų ataugas, augančias melioracijos griovių šlaituose ir 1 metro pločio apsauginėje juostoje iki rugsėjo 30 d.

Vykdam šią veiklą taip pat būtina laikytis šių reikalavimų:

1. Nesuarti 1 metro pločio apsauginę juostą nuo melioracijos griovio šlaito.

2. Nenaudoti organinių ir mineralinių trąšų, augalų apsaugos produktų melioracijos griovio šlaite ir 1 metro pločio apsauginėje juostoje.

3. Profesionalūs augalų apsaugos produktų naudotojai per įsipareigojimų laikotarpį, informaciją apie panaudotus augalų apsaugos produktus, augalų apsaugos produkto pavadinimą, laiką, panaudotą kiekį, pasėlio pavadinimą, vietovę kur buvo naudoti augalų apsaugos produktai, turi įrašyti į Naudotų augalų apsaugos produktų, skirtų profesionaliajam naudojimui, žurnalą. Žurnalas privalo būti saugomas visą įsipareigojimų laikotarpį. Profesionalūs augalų apsaugos produktų naudotojai minėtą informaciją privalo parodyti kompetentingai institucijai paprašius.

8.2.9.3.8.2. Paramos rūšis

Kompensacinė metinė išmoka už plotą.

8.2.9.3.8.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamento (ES) Nr. 1306/2013, 94 str. ir II priedas.

Reglamento (ES) Nr. 1307/2013, 43 str.

Biologinės įvairovės konvencija.

Bendrosios vandens politikos direktyva 2000/60/EB.

Direktyva 2009/128/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo.

Direktyva 91/676/EEB dėl vandens apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių.

8.2.9.3.8.4. Paramos gavėjai

Ūkininkai (fiziniai ir juridiniai asmenys).

8.2.9.3.8.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Patirtos papildomos išlaidos ir prarastos pajamos dėl papildomų, lyginant su baziniais reikalavimais ir įprastine veikla, aplinkosauginių reikalavimų laikymosi.

8.2.9.3.8.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.

2. Pareiškėjas prisiima ir laikosi įsipareigojimų 5, 6 arba 7 metų laikotarpiui.

3. Pareiškėjas paraišką pateikia kasmet.

4. Pareiškėjo įsipareigojimai bus persvarstomi šiais atvejais:

4.1. Jeigu iš dalies pasikeičia atitinkami privalomi standartai, reikalavimai ir įsipareigojimai, nurodyti Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 28(3) straipsnyje;

4.2. Jeigu reikia atlikti pakeitimus, kad būtų išvengta Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 43 straipsnyje nurodytos praktikos dvigubo finansavimo, kai tokia praktika iš dalies keičiama;

4.3. Jeigu prisiimti įsipareigojimai trunka ilgiau nei dabartinis programavimo laikotarpis ir pakeitimai yra būtini siekiant pritaikyti įsipareigojimus prie kito programavimo laikotarpio teisinės sistemos.

Jeigu paramos gavėjas nesutinka su tokiu pakoregavimu, įsipareigojimas nustoja galioti ir pareiškėjui nebus taikomos sankcijos už laikotarpį, kuriuo įsipareigojimas galiojo.

8.2.9.3.8.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

NETAIKOMA

8.2.9.3.8.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

„Melioracijos griovių šlaitų priežiūra“:

- išvežant nušienautą žolę – 155 EUR/ha;

- nušienauta susmulkinta žolė paskleidžiama ant melioracijos griovio šlaito – 141 EUR/ha.

Apskaičiuota kompensacinė metinė išmoka už plotą mokama 100 proc.

8.2.9.3.8.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.9.3.8.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.9.3.8.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.9.3.8.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.9.3.8.9.4. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimai

8.2.9.3.8.9.4.1. Veiklos "Melioracijos griovių šlaitų priežiūra" įsipareigojimai

8.2.9.3.8.9.4.1.1. Įsipareigojimų vykdymo patikrinimo metodai

Visi privalomi reikalavimai tikrinami atliekant tinkamu laiku privalomų reikalavimų tinkamam įvertinimui patikras vietoje, apžiūrima vizualiai.

Melioracijos griovių šlaitų suarimo, žolės nušienavimo ir išvežimo, krūmų ataugų išskirtimo ir išvežimo, augalų apsaugos ir trąšų naudojimo faktai patikrinami ūkio patikros metu vizualiai.

Vykdamas reikalavimų, nenaudoti augalų apsaugos produktų, mineralinių ir organinių trąšų įgyvendinimo kontrolę, papildomai patikros vietoje metu tikrinamas pareiškėjo trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo apskaitos žurnalas. Kilus įtarimui, atliekami laboratoriniai tyrimai.

Vykdamas žolės nušienavimo ir išvežimo, krūmų ataugų išskirtimo ir išvežimo įgyvendinimo kontrolę, patikros vietoje metu papildomai tikrinamas atliktų šienavimo darbų žurnalas.

8.2.9.3.8.10. Informacija apie konkretų veiksma

Atitinkamų pradinių elementų nustatymas ir apibrėžimas; šie elementai apima atitinkamus privalomus standartus, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 VI antraštinės dalies I skyrių, atitinkamus kriterijus ir minimalią veiklą, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies c punkto ii ir iii papunkčius, ir atitinkamus būtiniausius trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimus, taip pat kitus nacionaline teise nustatytus atitinkamus privalomus reikalavimus

-

Būtiniausi trąšų naudojimo reikalavimai turi, inter alia, apimti Geros praktikos kodeksą, priimtą pagal Direktyvą 91/676/EEB, taikomą ūkiams, esantiems už nitratus jautrių zonų, ir reikalavimus dėl užterštumo fosforu; būtiniausi augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimai turi, inter alia, apimti bendruosius integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės principus, priimtus pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/128/EB, nacionalinės teisės aktuose nustatytus reikalavimus turėti leidimą naudoti produktus ir vykdyti mokymosi reikalavimus; saugaus pesticidų laikymo, jų paskleidimo mašinų patikrinimų ir pesticidų naudojimo arti vandens bei kitų jautrių vietovių taisyklių reikalavimus

-

Vietos veislių, kurioms kyla grėsmė išnykti dėl žemės ūkio veiklos, ir augalų, kuriems kyla genetinės erozijos grėsmė, genetinių išteklių sąrašas

-

Metodikos ir agronominių prielaidų bei parametrų aprašymas, įskaitant Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 29 straipsnio 2 dalyje nurodytus pagrindinius reikalavimus, susijusius su kiekvieno konkretaus tipo įsipareigojimais, į kuriuos atsižvelgiama atliekant skaičiavimus, pagrindžiančius dėl įsipareigojimo patirtas papildomas išlaidas bei prarastas pajamas ir sandorių išlaidų lygį. Jei taikoma, nustatant tą metodiką atsižvelgiama į pagalbą, skiriamą pagal Reglamentą (ES) Nr. 1307/2013, įskaitant išmokas už klimatui ir aplinkai naudingą žemės ūkio praktiką, kad būtų išvengta dvigubo finansavimo; jei taikoma, kitų vienetų perskaičiavimo pagal šio reglamento 9 straipsnį metodas.

Kompensacine išmoka yra kompensuojamos dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamus privalomus standartus viršijančių įsipareigojimų prarastos pajamos ir patirtinos papildomos sąnaudos. Apskaičiuotos kompensacinės išmokos sudedamosios dalys:

- Sąnaudos apskaičiuojamos naudojant šalies vidutinius 2010–2012 metų natūralių pievų produktyvumo rodiklius, vidutinį žemės ūkio darbuotojo darbo užmokestį, patvirtintas tų pačių metų biologinio turto ir žemės ūkio produkcijos kainas, skelbiamų mechanizuotų žemės ūkio paslaugų įkainių duomenis, melioracijos darbo laiko sąnaudų ir materialinių resursų normomis ir įkainiais.

- Skaičiuojant kompensacinę išmoką buvo įvertintos sandorių sąnaudos ir jas sudaro išlaidos dėl prarasto laiko: detalesnei buhalterinei apskaitai, konsultacijoms, mokymuisi kursuose, patikroms ir informacijos paieškai. Sandorių išlaidos pagal šią veiklą Išvežant nušienautą žolę sudaro – 12,90 proc. ir nušienautą susmulkintą žolę paskleidžiant ant melioracijos griovio šlaito – 14,2 proc.

Kompensacinė išmoka skaičiuojama patirtoms išlaidoms tvarkant 1 ha melioracijos griovio šlaitų ir 1 m pločio apsauginę juostą dviem būdais:

1. Išvežant nušienautą žolę, kompensacinė išmoka apskaičiuota remiantis tokiomis prielaidomis::

- žolės šienavimas vieną kartą, nušienautos žolės vartymas ir grėbimas, surinkimas ir išvežimas, krūmų ataugų šalinimas, surinkimas ir išvežimas, pusę darbų atliekant rankomis, kitą pusę mechanizuotai.

2. Nušienautą susmulkintą žolę paskleidžiant ant melioracijos griovio šlaito, kompensacinė išmoka apskaičiuota remiantis tokiomis prielaidomis:

- žolės šienavimas vieną kartą ir krūmų ataugų šalinimas, nušienautos susmulkintos žolės ir susmulkintų krūmų ataugų paskleidimas ant melioracijos griovio šlaito, pusę darbų atliekant rankomis, kitą pusę mechanizuotai.

Išmoka diferencijuojama priklausomai nuo nustatytiems dviem šlaitų priežiūros būdams patiriamų išlaidų dydžio.

Nušienauta žolė netinkama gyvulių šėrimui, todėl pajamos neuždirbamos.

8.2.9.3.8.10.1. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimai

8.2.9.3.8.10.1.1. Veiklos "Melioracijos griovių šlaitų priežiūra" įsipareigojimai

8.2.9.3.8.10.1.1.1. Pradinė reikšmė

Atitinkami geros agrarinės būklės reikalavimai (GAAB) ir (arba) teisės aktais nustatyti valdymo reikalavimai (TANVR)

1. Draudžiama nuotekas, užterštas pavojingomis medžiagomis, nurodytomis Požeminio vandens apsaugos nuo taršos pavojingomis medžiagomis taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2001 m.

rugsėjo 21 d. įsakymu Nr. 472, 1 ir 2 prieduose, tiesiogiai ar netiesiogiai išleisti į požeminį vandenį (t. y. vanduo, kuris yra po žeme ir tiesiogiai liečiasi su dirva ar podirviu). Pavojingos medžiagos turi būti laikomos taip, kad būtų išvengta jų tiesioginio ar netiesioginio patekimo į požeminį vandenį. Pavojingų medžiagų talpyklos (pvz., kuro talpyklos, augalų apsaugos priemonių ar mineralinių trąšų pakuotės, pavojingų medžiagų laikymo konteineriai) turi būti sandarios, be įtrūkimų ar kitokių mechaninių pažeidimų ir laikomos ant nelaidaus pagrindo, kuris apsaugotų nuo pavojingų medžiagų patekimo ant žemės.

2. Draudžiama paskleisti mėšlą ir (ar) srutas vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose, kaip tai nustatyta Specialiosiose žemės ir miško naudojimo sąlygose, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 343.

3. Valstybės saugomi botaniniai gamtos paveldo objektai – medžiai ir krūmai, augantys deklaruotuose plotuose, negali būti iškertami, išskyrus atvejus, jei medžiai, krūmai yra nulaužti ar išversti vėjo ar sniego, taip pat nudžiūvę medžiai, krūmai, keliantys grėsmę žmonėms, pastatams, eismui. Žemės ūkio naudmenų plotuose, patenkančiuose į NATURA 2000 PAST teritorijas, draudžiama kirsti medžius paukščių jauniklių perėjimo ir auginimo metu, t.y. nuo gegužės 1 d. iki rugpjūčio 1 d.

4. Draudžiama paskleisti mėšlą ir (ar) srutas vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose, kaip tai nustatyta Specialiosiose žemės ir miško naudojimo sąlygose, patvirtintose LR Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 343.

Būtiniausi trąšų ir pesticidų naudojimo reikalavimai

1. Draudžiama tręšti ant įšalusios, apsemtos ir apsnigtos žemės.
2. Draudžiama skystąjį mėšlą ir srutas skleisti paviršinių vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose ir arčiau kaip 2 m. iki melioracijos griovių viršutinių briaunų.
3. Su pesticidais gali dirbti tik apmokyti asmenys, susipažinę su preparatų savybėmis ir darbo saugos reikalavimais.
4. Asmenys naudojantys profesionaliam naudojimui skirtus augalų apsaugos produktus turi turėti žemės ūkio mokslų diplomą arba pažymėjimą, kad yra baigęs mokymo kursą apie augalų apsaugą.
5. Augalų apsaugos produktams skirti purkštuvai turi turėti standartinių purkštuvų atitikties pažymėjimus.
6. Baigus darbą, purkštuvai turi būti išplautas. Plovimo vanduo gali būti purškiamas ant tų pačių apdorojamų augalų. Draudžiama plauti purkštuvus arba išpilti plovimui panaudotą vandenį ten, kur vanduo gali nutekėti į kanalizaciją arba kitus vandens telkinius.

Kiti atitinkami nacionaliniai / regioniniai reikalavimai

-

Būtiniausia veikla

Žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai patvirtinti 2015 m. gruodžio 4 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-897.

Su šios veiklos įgyvendinimu susijusių aktualių žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijų nėra.

--

8.2.9.3.8.10.1.1.2. Atitinkama įprasta ūkininkavimo veikla

Šlaitų šienavimas nevykdomas.

8.2.9.3.9. 10.09 „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas

Pagalbinė priemonė:

- 10.1. Išmokos už agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimus

8.2.9.3.9.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Atsižvelgiant į tai, kad visa Lietuvos teritorija priskirta jautria nitratams zonai, būtina skatinti pareiškėjus papildomai įgyvendinti aplinkosaugos priemonės rizikos vandens telkinių teritorijose. Daugiamečių žolių auginimas ir ariamos žemės vertimas pievomis yra vienas efektyviausių būdų sumažinti maisto medžiagų išsiplovimą iš intensyviai ūkininkaujamų agrarinių teritorijų. Draudimas naudoti mineralines, organines trąšas ir augalų apsaugos produktus didelės rizikos vandens telkinių plotuose padės išvengti vandens telkinių taršos azoto ir fosforo junginiais.

Programoje „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“ dalyvaujančio pareiškėjo plotas turės būti kompetentingos institucijos (Aplinkos apsaugos agentūra prie LR aplinkos ministerijos) priskirtas „Rizikos“ vandens telkinio baseino teritorijai.

Įprastinėje veikloje žemdirbiai paprastai taiko sėjomainą kaitaliodami auginamas kultūras, tačiau nėra suinteresuoti išimti iš gamybos ilgam laikui ariamos žemės plotus. Todėl pievų plotų didėjimas rizikos vandens telkinių baseinuose be papildomos ekonominės paskatos nevyksta.

Programoje nustatyti reikalavimai padės įgyvendinti Bendrosios vandens politikos direktyvą 2000/60/EB, direktyvą 2009/128/EB, nustatančią Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo ir direktyvą 91/676/EEB dėl vandens apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių ir Baltijos jūros strategiją.

Ši veiklos sritis tiesiogiai prisidės prie 4B, 4C ir 5D tikslinių sričių įgyvendinimo.

Ši veikla užtikrina KPP priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ įgyvendinimu siektų tikslų tęstinumą.

Kompensacinė išmoka mokama už šiuos įsipareigojimus:

1. Paramos gavėjas, įsipareigojęs įgyvendinti šią programą, privalo pirmaisiais programos dalyvavimo metais iki liepos 1 d. įsėti daugiamečių žolės.
2. Draudžiama naudoti augalų apsaugos produktus ir mineralines trąšas. Organines trąšas galima skleisti ne vėliau kaip iki spalio 10 d.
3. Antraisiais ir tolesniais metais po išėjimo pirmąją žolę nupjauti ir ją išvežti iki rugpjūčio 1 d. Antrąją žolės pjovimą pradėti ne anksčiau kaip rugpjūčio 15 d., šienavimą baigti ne vėliau kaip rugsėjo 30 d.
4. Antrosios pjūties žolę išvežti iki rugsėjo 30 d. Visais atvejais nušienautą susmulkintą žolę paskleisti draudžiama.
5. Jei ganykloje arba pievoje paverstame lauke bus ganomi gyvuliai, ganyti gyvulius – ir vidutiniškai ganiavos laikotarpiu ganyti ne didesniu intensyvumu kaip 1 SG/ha (jei teisės aktai nenustato kitaip). Ganymo laikotarpis nuo gegužės 1 d. iki spalio 30 d.

Vykdamt veiklą taip pat būtina laikytis šio papildomo reikalavimo:

Profesionalūs augalų apsaugos produktų naudotojai per įsipareigojimų laikotarpį, informaciją apie

panaudotus augalų apsaugos produktus, augalų apsaugos produkto pavadinimą, laiką, panaudotą kiekį, pasėlio pavadinimą, vietovę kur buvo naudoti augalų apsaugos produktai, turi įrašyti į Naudotų augalų apsaugos produktų, skirtų profesionaliajam naudojimui, žurnalą. Žurnalas privalo būti saugomas visą įsipareigojimų laikotarpį. Profesionalūs augalų apsaugos produktų naudotojai minėtą informaciją privalo parodyti kompetentingai institucijai paprašius.

8.2.9.3.9.2. Paramos rūšis

Kompensacinė metinė išmoka už plotą.

8.2.9.3.9.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamento (ES) Nr. 1306/2013, 94 str. ir II priedas.
Reglamento (ES) Nr. 1307/2013, 43 str.
Jungtinių Tautų bendroji klimato kaitos konvencija.
Bendrosios vandens politikos direktyva 2000/60/EB.
Baltijos jūros regiono strategija.
Direktyva 91/676/EEB dėl vandens apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių.
Direktyva 2009/128/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo.
Lietuvos Respublikos vandens įstatymas.

8.2.9.3.9.4. Paramos gavėjai

Ūkininkai (fiziniai ir juridiniai asmenys).

8.2.9.3.9.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Patirtos papildomos išlaidos ir prarastos pajamos dėl papildomų, lyginant su baziniais reikalavimais ir įprastine veikla, aplinkosauginių reikalavimų laikymosi.

8.2.9.3.9.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.
2. Pareiškėjas prisiima ir laikosi įsipareigojimų 5, 6 arba 7 metų laikotarpiui.
3. Pareiškėjas paraišką pateikia kasmet.
4. Pareiškėjo daugiamete ganykla (pieva) verčiamas ariamos žemės plotas turi būti ne mažesnis kaip 0,5 ha ir būti „Rizikos“ vandens telkinio baseino teritorijoje.
5. Pareiškėjo įsipareigojimai bus persvarstomi šiais atvejais:
  - 5.1. Jeigu iš dalies pasikeičia atitinkami privalomi standartai, reikalavimai ir įsipareigojimai, nurodyti Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 28(3) straipsnyje;

5.2. Jeigu reikia atlikti pakeitimus, kad būtų išvengta Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 43 straipsnyje nurodytos praktikos dvigubo finansavimo, kai tokia praktika iš dalies keičiama;

5.3. Jeigu prisiimti įsipareigojimai trunka ilgiau nei dabartinis programavimo laikotarpis ir pakeitimai yra būtini siekiant pritaikyti įsipareigojimus prie kito programavimo laikotarpio teisinės sistemos. Jeigu paramos gavėjas nesutinka su tokiu pakoregavimu, įsipareigojimas nustoja galioti ir pareiškėjui nebus taikomos sankcijos už laikotarpį, kuriuo įsipareigojimas galiojo.

8.2.9.3.9.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

NETAIKOMA

8.2.9.3.9.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

„Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“ – 232 EUR/ha.
Apskaičiuota kompensacinė metinė išmoka už plotą mokama 100 proc.

8.2.9.3.9.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.9.3.9.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.9.3.9.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.9.3.9.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.9.3.9.9.4. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimai

8.2.9.3.9.9.4.1. Veiklos „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“ įsipareigojimai

8.2.9.3.9.9.4.1.1. Įsipareigojimų vykdymo patikrinimo metodai

Visi privalomi reikalavimai tikrinami atliekant patikras tinkamu laiku privalomų reikalavimų tinkamam įvertinimui vietoje, apžiūrima vizualiai.

Sėjos, gyvulių ganymo ir jo intensyvumo, žolės šienavimo ir pašalinimo iš lauko faktai patikrinami ūkio

patikros metu vizualiai.

Vykdamas reikalavimus, nenaudoti augalų apsaugos produktų, mineralinių trąšų, įgyvendinimo kontrolę, papildomai patikros vietoje metu tikrinamas pareiškėjo trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo, apskaitos žurnalas. Kilus įtarimui, atliekami laboratoriniai tyrimai.

Vykdamas šienavimo ir nušienautos žolės išvežimo įgyvendinimo kontrolę, patikros vietoje metu papildomai tikrinamas atliktų šienavimo darbų žurnalas.

Siekiant užtikrinti, kad pagal veiklą įsipareigotuose plotuose būtų išvengta per didelio pievų nuganyto, tikrintojas patikros vietoje metu, taip pat peržiūri Ūkinių gyvūnų registrą, sutikrina su ūkyje laikomais gyvuliais, ūkyje vedamu gyvulių apskaitos žurnalą.

8.2.9.3.9.10. Informacija apie konkretų veiksmą

Atitinkamų pradinių elementų nustatymas ir apibrėžimas; šie elementai apima atitinkamus privalomus standartus, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 VI antraštinės dalies I skyrių, atitinkamus kriterijus ir minimalią veiklą, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies c punkto ii ir iii papunkčius, ir atitinkamus būtiniausias trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimus, taip pat kitus nacionaline teise nustatytus atitinkamus privalomus reikalavimus

-

Būtiniausi trąšų naudojimo reikalavimai turi, inter alia, apimti Geros praktikos kodeksą, priimtą pagal Direktyvą 91/676/EEB, taikomą ūkiams, esantiems už nitratus jautrių zonų, ir reikalavimus dėl užterštumo fosforu; būtiniausi augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimai turi, inter alia, apimti bendruosius integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės principus, priimtus pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/128/EB, nacionalinės teisės aktuose nustatytus reikalavimus turėti leidimą naudoti produktus ir vykdyti mokymosi reikalavimus; saugaus pesticidų laikymo, jų paskleidimo mašinų patikrinimų ir pesticidų naudojimo arti vandens bei kitų jautrių vietovių taisyklių reikalavimus

-

Vietos veislių, kurioms kyla grėsmė išnykti dėl žemės ūkio veiklos, ir augalų, kuriems kyla genetinės erozijos grėsmė, genetinių išteklių sąrašas

-

Metodikos ir agronominių prielaidų bei parametų aprašymas, įskaitant Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 29 straipsnio 2 dalyje nurodytus pagrindinius reikalavimus, susijusius su kiekvieno konkretaus tipo įsipareigojimais, į kuriuos atsižvelgiama atliekant skaičiavimus, pagrindžiančius dėl įsipareigojimo patirtas papildomas išlaidas bei prarastas pajamas ir sandorių išlaidų lygį. Jei taikoma, nustatant tą metodiką atsižvelgiama į pagalbą, skiriamą pagal Reglamentą (ES) Nr. 1307/2013, įskaitant išmokas už klimatui ir

aplinkai naudingą žemės ūkio praktiką, kad būtų išvengta dvigubo finansavimo; jei taikoma, kitų vienetų perskaičiavimo pagal šio reglamento 9 straipsnį metodas.

Kompensacine išmoka yra kompensuojamos dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamus privalomus standartus viršijančių įsipareigojimų prarastos pajamos ir patirtinos papildomos sąnaudos. Apskaičiuotos kompensacinės išmokos sudedamosios dalys:

- Skaičiuojant kompensacinę išmoką buvo įvertintos sandorių sąnaudos ir jas sudaro išlaidos dėl prarasto laiko: detalesnei buhalterinei apskaitai, konsultacijoms, mokymuisi kursuose, patikroms ir informacijos paieškai. Sandorių išlaidos pagal šią veiklą sudaro – 8,6 proc. nuo apskaičiuoto išmokos dydžio.

Kompensacinė išmoka skaičiuota 1 ha „Rizikos“ vandens telkinių baseino teritorijoje ariamojoje žemėje įrengus ganyklą (pievą), įvertinus pajamų ir išlaidų skirtumą pagal tradicines technologijas tvarkant 1 ha javų pasėlių, taikant nustatytus aplinkosauginius reikalavimus.

Daugiametė augalų auginimas nenaudojant trąšų ir augalų apsaugos produktų leidžia ženkliai sumažinti patiriamas išlaidas. Tačiau dėl augalų rūšies pakeitimo ir aplinkosauginių priemonių taikymo daugiametėje ganykloje (pievoje) pajamos sumažėja labiau nei sumažėja išlaidos.

Pirmaisiais dalyvavimo veikloje metais įsėjant daugiametės žolės patiriamos didesnės išlaidos, lyginant su įprastine ūkininkavimo praktika, kai yra taikoma sėjomaina ariamojoje žemėje.

8.2.9.3.9.10.1. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimai

8.2.9.3.9.10.1.1. Veiklos „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas" įsipareigojimai

8.2.9.3.9.10.1.1.1. Pradinė reikšmė

Atitinkami geros agrarinės būklės reikalavimai (GAAB) ir (arba) teisės aktais nustatyti valdymo reikalavimai (TANVR)

1. Draudžiama paskleisti mėšlą ir (ar) srutas vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose, kaip tai nustatyta Specialiosiose žemės ir miško naudojimo sąlygose, patvirtintose LR Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 343.

2. Draudžiama nuotekas, užterštas pavojingomis medžiagomis, nurodytomis Požeminio vandens apsaugos nuo taršos pavojingomis medžiagomis taisyklių, patvirtintų LR aplinkos ministro 2001 m. rugsėjo 21 d. įsakymu Nr. 472, 1 ir 2 prieduose, tiesiogiai ar netiesiogiai išleisti į požeminį vandenį (t. y. vanduo, kuris yra po žeme ir tiesiogiai liečiasi su dirva ar podirviu). Pavojingos medžiagos turi būti laikomos taip, kad būtų išvengta jų tiesioginio ar netiesioginio patekimo į požeminį vandenį.

3. Per metus į dirvą patenkančio azoto (tręšiant mėšlu, srutomis ir ganant gyvulius) kiekis negali viršyti 170 kg/ha.

4. Jei žemės ūkio valdoje yra naudojami profesionaliajam naudojimui skirti augalų apsaugos produktai, turi būti pildomas profesionaliajam naudojimui skirtų augalų apsaugos produktų apskaitos žurnalas pagal Augalų apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo, tiekimo rinkai taisyklėse, patvirtintose LR žemės ūkio ministro 2003 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 3D-564 „Dėl Augalų apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo, tiekimo rinkai taisyklių patvirtinimo“, nustatytą formą ir naudojami tik LR registruoti augalų apsaugos produktai.

5. Laikymo vietoje (bandoje) laikomi galvijai, avys, ožkos ir kiaulės turi būti laiku suženklinti (kiaulės ženklinamos tik perkeliant) ir užregistruoti.

6. Žemės ūkio augalai bei jų ražienos, žolė ganyklose arba pievose, taip pat daugiametėse ganyklose arba pievose negali būti deginami, išskyrus atvejus, numatytus aplinkos apsaugos reikalavimuose deginant sausą

žolę, nendres, šiaudus bei laukininkystės ir daržininkystės atliekas, patvirtintuose LR aplinkos ministro 1999 m. rugsėjo 1 d. įsakyme Nr.269.

Būtiniausi trąšų ir pesticidų naudojimo reikalavimai

1. Draudžiama mėšlą ir (ar) srutas skleisti nuo birželio 15 d. iki rugpjūčio 1 d., išskyrus tręšiant pūdymus, pievas, ganyklas ir plotus, kuriuose bus auginami žiemkenčiai.
2. Draudžiama tręšti ant išalusios, apsemtos ir apsnigtos žemės.
3. Su pesticidais gali dirbti tik apmokyti asmenys, susipažinę su preparatų savybėmis ir darbo saugos reikalavimais.
4. Asmenys naudojantys profesionaliam naudojimui skirtus augalų apsaugos produktus turi turėti žemės ūkio mokslų diplomą arba pažymėjimą, kad yra baigęs mokymo kursą apie augalų apsaugą.
5. Augalų apsaugos produktams skirti purkštuvai turi turėti standartinių purkštuvų atitikties pažymėjimus.

Kiti atitinkami nacionaliniai / regioniniai reikalavimai

-

Būtiniausia veikla

Žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai patvirtinti 2015 m. gruodžio 4 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-897.

Šios veiklos įgyvendinimui aktualūs šie žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai:

1. Pievas, taip pat sodų ir uogynų tarpueilius, kuriuose yra pieva, nušienauti ne mažiau kaip 1 kartą per metus iki einamųjų metų rugpjūčio 1 d.
  2. Užliejamų pievų teritorijose žolės ritiniai turės būti išvežti iš laukų iki spalio 1 d.
  3. Pievų laukuose, taip pat sodų ir uogynų tarpueiliuose visą vegetacijos laikotarpį neturi būti augmeniją stelbiančių, sustabarėjusių, taip pat sėklas subrandinusių arba išbarsčiusių piktžolių.
- Vadovaujantis minėtu įsakymu 1-asis kriterijus netaikomas dalyvaujantiems šioje veikloje.

8.2.9.3.9.10.1.1.2. Atitinkama įprasta ūkininkavimo veikla

1. Ankstyvesnė šienavimo data ir nušienautos žolės paskleidimas lauko plote.
2. Organinių ir mineralinių trąšų intensyvus naudojimas.
3. Dėl ekonominių priežasčių žemdirbiai nesuinteresuoti persėti ariamos žemės į daugiameses pievas, todėl išlaikoma ariama žemė.
4. Vidutiniškai ganiava pradedama gegužės ir baigiama lapkričio mėn. Vidutinis ganiavos instensyvumas sudaro – 1,2 SG/ha.

8.2.9.3.10. 10.10 Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema

Pagalbinė priemonė:

- 10.1. Išmokos už agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimus

8.2.9.3.10.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Šia veikla siekiama paskatinti žemdirbius, auginančius vaisius, uogas ir daržoves, diegti aplinkai palankesnes gamybos technologijas ir mažinti aplinkos taršą.

Plotuose, kuriuose įgyvendinama veikla, laikomasi griežtesnių nei privalomieji agrarinės aplinkosaugos reikalavimų, taikomos aplinką tausojančios technologinės priemonės, tai sudaro prielaidas siekti tikslo vidutiniškai 60 proc. (lyginant su įprasta praktika), mažesnio mineralinių trąšų ir (arba) cheminės kilmės augalų apsaugos priemonių kiekio naudojimo visos veiklos lygiu. Šios veiklos įgyvendinimas svariai prisideda saugant ir gerinant dirvožemio kokybę bei mažinant paviršinių ir gruntinių vandenių taršą.

Veikla įgyvendinama tik nepriklausomos sertifikavimo įstaigos – VŠĮ „Ekoagros“ arba VĮ „Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo agentūros“ (toliau - sertifikavimo įstaigos) sertifikuotuose ir pareiškėjo deklaruotuose, išskirtinės kokybės vaisių, uogų ir daržovių auginimo, plotuose.

Ši veikla tiesiogiai prisidės prie 4C ir 5D tikslinių sričių įgyvendinimo.

Ši veikla užtikrina KPP priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ įgyvendinimu siektų tikslų tęstinumą.

Kompensacinė išmoka mokama už šiuos įsipareigojimus:

1. Antroje augalų vegetacijos pusėje piktžolės naikinti tik mechaninėmis priemonėmis;
2. Pesticidus, turinčius tos pačios veikliosios medžiagos, naudoti ne dažniau kaip 2 kartus per vegetacijos laikotarpį;
3. Draudžiama vaisių, uogų ir daržovių apsaugai naudoti toksiškus ir labai toksiškus, paženklintus „T“ bei „T+“ pesticidus;
4. Laikantis kiekvienai rūšiai reikalingos fitosanitarinės pertraukos sudaryti ir vykdyti sėjomainos planą;
5. Kiekvienais metais vadovaujantis dirvožemio ir (arba) augalo laboratoriniais tyrimais sudaryti ir vykdyti tręšimo planą.

Vykdamą veiklą taip pat būtina laikytis šio papildomo reikalavimo:

Profesionalūs augalų apsaugos produktų naudotojai per įsipareigojimų laikotarpį, informaciją apie panaudotus augalų apsaugos produktus, augalų apsaugos produkto pavadinimą, laiką, panaudotą kiekį, pasėlio pavadinimą, vietovę kur buvo naudoti augalų apsaugos produktai, turi įrašyti į Naudotų augalų apsaugos produktų, skirtų profesionaliajam naudojimui, žurnalą. Žurnalas privalo būti saugomas visą įsipareigojimų laikotarpį. Profesionalūs augalų apsaugos produktų naudotojai minėtą informaciją privalo parodyti kompetentingai institucijai paprašius.

8.2.9.3.10.2. Paramos rūšis

Kompensacinė metinė išmoka už plotą.

8.2.9.3.10.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamento (ES) Nr. 1306/2013, 94 str. ir II priedas.

Reglamento (ES) Nr. 1307/2013, 43 str.

Direktyva 2009/128/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo.

Bendrosios vandens politikos direktyva 2000/60/EB.

Direktyva 91/676/EEB dėl vandens apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių.

LR žemės ūkio ministro 2007-11-29 įsakymas Nr. 3D-524 „Dėl išskirtinės kokybės žemės ūkio ir maisto produktų“.

LR žemės ūkio ministro 2008-06-04 įsakymas Nr. 3D-308 „Dėl išskirtinės kokybės žemės ūkio ir maisto produktų specifikacijų“.

8.2.9.3.10.4. Paramos gavėjai

Ūkininkai (fiziniai ir juridiniai asmenys).

8.2.9.3.10.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Patirtos papildomos išlaidos ir prarastos pajamos dėl papildomų, lyginant su baziniais reikalavimais ir įprastine veikla, aplinkosauginių reikalavimų laikymosi.

8.2.9.3.10.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.

2. Pareiškėjas prisiima ir laikosi įsipareigojimų 5, 6 arba 7 metų laikotarpiui.

3. Pareiškėjas paraišką pateikia kasmet.

4. Pareiškėjas, įsipareigojimų laikotarpiu, siekdamas įgyti veiklos įgyvendinimui reikalingų žinių ir gebėjimų įsipareigoja naudotis individualiomis, specializuotų konsultatų teikiamomis konsultacinėmis paslaugomis.

5. Pareiškėjo įsipareigojimai bus persvarstomi šiais atvejais:

5.1. Jeigu iš dalies pasikeičia atitinkami privalomi standartai, reikalavimai ir įsipareigojimai, nurodyti Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 28(3) straipsnyje;

5.2. Jeigu reikia atlikti pakeitimus, kad būtų išvengta Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 43 straipsnyje nurodytos praktikos dvigubo finansavimo, kai tokia praktika iš dalies keičiama;

5.3. Jeigu prisiimti įsipareigojimai trunka ilgiau nei dabartinis programavimo laikotarpis ir pakeitimai yra būtini siekiant pritaikyti įsipareigojimus prie kito programavimo laikotarpio teisinės sistemos.

Jeigu paramos gavėjas nesutinka su tokiu pakoregavimu, įsipareigojimas nustoja galioti ir pareiškėjui nebus taikomos sankcijos už laikotarpį, kuriuo įsipareigojimas galiojo.

6. Pareiškėjas įsipareigoja auginti sertifikuotus išskirtinės kokybės vaisius, uogas ir (arba) daržoves laikantis LR žemės ūkio ministro 2008-06-04 įsakymu Nr. 3D-308 patvirtintoje Išskirtinės kokybės šviežių vaisių, uogų ir daržovių taip pat jų perdirbtų produktų specifikacijoje išdėstyto reikalavimų.

7. Pareiškėjas privalo pateikti sertifikavimo įstaigos išduotą sertifikatą, patvirtinantį jo dalyvavimą

Nacionalinės maisto kokybės sistemoje, patvirtintoje LR žemės ūkio ministro 2007-11-29 įsakymu Nr. 3D-524. Paraiškos pateikimo metu pateikti sertifikata nereikalaujama pirmaisiais metais šioje veikloje dalyvaujantiems pareiškėjams.

8.2.9.3.10.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

NETAIKOMA

8.2.9.3.10.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

Veikla „Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema“:

- daržovėms ir bulvėms – 318 EUR/ha;

- vaisiams ir uogoms – 336 EUR/ha.

Apskaičiuota kompensacinė metinė išmoka už plotą mokama 100 proc.

8.2.9.3.10.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.9.3.10.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.9.3.10.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.9.3.10.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.9.3.10.9.4. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimai

8.2.9.3.10.9.4.1. Veiklos "Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema"

8.2.9.3.10.9.4.1.1. Įsipareigojimų vykdymo patikrinimo metodai

Visų veikloje dalyvaujančių pareiškėjų atitiktį keliamiems reikalavimams, ne rečiau kaip kartą per metus kontroliuoja sertifikavimo įstaiga ir paramos paraiškas administruojanti Nacionalinė mokėjimo agentūra. Jų vykdomų patikrų metu atliekama dokumentinė (*pildomų trąšų, augalų apsaugos produktų naudojimo žurnalai, buhalterinės apskaitos patikra*), vizualinė (*atitinkamame vegetacijos tarpsnyje nepriklausomi tikrintojai-ekspertai vertina pasėlių ir dirvožemio būklę*) ir laboratorinė (*dirvožemio ir (arba) pasėlių*

mėginiai ir tiriama nepriklausomoje laboratorijoje) kontrolė. Pareiškėjų atitiktą keliamiems reikalavimams visų pirma patvirtina, minėtos sertifikavimo įstaigos išduodamas sertifikatas.

Veiklos dalyvių atitikties keliamiems reikalavimams vertinime dalyvaujančios įstaigos naudojami bendromis informacinėmis duomenų sistemomis ir (arba) sutarčių pagrindu keičiasi duomenis, kurie yra aktualūs pareiškėjų tinkamumo paramai vertinime.

Veiklos dalyviai įsipareigojimų laikotarpiu veiklą vykdo naudodamiesi individualiomis konsultantų, kurie turi veiklos įgyvendinimui būtinųjų žinių ir gebėjimų, paslaugomis. Minėtų konsultantų paslaugos gali būti apmokamos paslaugos gavėjo ir (arba) perkamos pagal priemonę „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“.

8.2.9.3.10.10. Informacija apie konkretų veiksma

Atitinkamų pradinių elementų nustatymas ir apibrėžimas; šie elementai apima atitinkamus privalomus standartus, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 VI antraštinės dalies I skyrių, atitinkamus kriterijus ir minimalią veiklą, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies c punkto ii ir iii papunkčius, ir atitinkamus būtiniausius trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimus, taip pat kitus nacionaline teise nustatytus atitinkamus privalomus reikalavimus

-

Būtiniausi trąšų naudojimo reikalavimai turi, inter alia, apimti Geros praktikos kodeksą, priimtą pagal Direktyvą 91/676/EEB, taikomą ūkiams, esantiems už nitratus jautrių zonų, ir reikalavimus dėl užterštumo fosforu; būtiniausi augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimai turi, inter alia, apimti bendruosius integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės principus, priimtus pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/128/EB, nacionalinės teisės aktuose nustatytus reikalavimus turėti leidimą naudoti produktus ir vykdyti mokymosi reikalavimus; saugaus pesticidų laikymo, jų paskleidimo mašinų patikrinimų ir pesticidų naudojimo arti vandens bei kitų jautrių vietovių taisyklių reikalavimus

-

Vietos veislių, kurioms kyla grėsmė išnykti dėl žemės ūkio veiklos, ir augalų, kuriems kyla genetinės erozijos grėsmė, genetinių išteklių sąrašas

-

Metodikos ir agronominių prielaidų bei parametų aprašymas, įskaitant Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 29 straipsnio 2 dalyje nurodytus pagrindinius reikalavimus, susijusius su kiekvieno konkretaus tipo įsipareigojimais, į kuriuos atsižvelgiama atliekant skaičiavimus, pagrindžiančius dėl įsipareigojimo patirtas papildomas išlaidas bei prarastas pajamas ir sandorių išlaidų lygį. Jei taikoma, nustatant tą metodiką atsižvelgiama į pagalbą, skiriamą pagal Reglamentą (ES) Nr. 1307/2013, įskaitant išmokas už klimatui ir

aplinkai naudingą žemės ūkio praktiką, kad būtų išvengta dvigubo finansavimo; jei taikoma, kitų vienetų perskaičiavimo pagal šio reglamento 9 straipsnį metodas.

Kompensacinę išmoką veikloje dalyvaujantiems vaisių, uogų ir daržovių augintojams sudaro prarandamos pajamos ir papildomos išlaidos susidaranti dėl griežtesnių agrarinės aplinkosaugos reikalavimų įgyvendinimo. Apskaičiuotos kompensacinės išmokos sudedamosios dalys:

- derliaus praradimai, dėl lyginant su įprasta praktika mažesnio mineralinių trąšų arba cheminės kilmės augalų apsaugos priemonių naudojimo;
- išlaidos rankų darbams, kurie būtini apribojus cheminės kilmės augalų apsaugos priemonių naudojimą ir piktžolės naikinant tik mechaninėmis priemonėmis;
- sandorių išlaidos, kurios būtinos siekiant įrodyti atitiktį keliamiems reikalavimas.

Nuostolius dėl derliaus praradimo iš dalies kompensuoja kiek didesnė vaisių, uogų ir daržovių pardavimo kaina.

Apskaičiuoti išmokų dydžiai tarp atskirų vaisių ir uogų rūšių skiriasi nežymiai, todėl siekdami palengvinti paramos administravimą, visiems vaisių ir uogų augintojams siūlome taikyti vienodo dydžio mažiausią išmoką, apskaičiuotą remiantis obuolių auginimo ekonominiais rodikliais.

Analogiška situacija ir daržovių sektoriuje. Apskaičiuoti išmokų dydžiai tarp atskirų daržovių rūšių taip pat skiriasi nežymiai, todėl šiame sektoriuje taip pat siūlome taikyti vienodo dydžio mažiausią išmoką, apskaičiuotą remiantis bulvių auginimo ekonominiais rodikliais.

8.2.9.3.10.10.1. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimai

8.2.9.3.10.10.1.1. Veiklos "Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema"

8.2.9.3.10.10.1.1.1. Pradinė reikšmė

Atitinkami geros agrarinės būklės reikalavimai (GAAB) ir (arba) teisės aktais nustatyti valdymo reikalavimai (TANVR)

1. Erozijai jautriose teritorijose neauginti kaupiamųjų žemės ūkio augalų (bulvių, pašarinių ir cukrinių runkelių, kitų šakniavaisių ir šakniagumbių).
2. Žemės ūkio veiklos subjektai privalo laikytis paviršinių vandens telkinių naudojimo vandeniui išgauti nustatytų sąlygų ir reikalavimų, nurodytų Paviršinių vandens telkinių naudojimo vandeniui išgauti tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. D1-302.
3. Per metus į dirvą patenkančio azoto (tręšiant mėšlu, srutomis ir ganant gyvulius) kiekis negali viršyti 170 kg/ha.
4. Jei žemės ūkio valdoje yra naudojami profesionaliajam naudojimui skirti augalų apsaugos produktai, turi būti pildomas profesionaliajam naudojimui skirtų augalų apsaugos produktų apskaitos žurnalas pagal Augalų apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo, tiekimo rinkai taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 3D-564 „Dėl Augalų apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo, tiekimo rinkai taisyklių patvirtinimo“, nustatytą formą ir naudojami tik Lietuvos Respublikoje registruoti augalų apsaugos produktai.
5. Valstybės saugomi botaniniai gamtos paveldo objektai – medžiai ir krūmai, augantys deklaruotuose plotuose, negali būti iškertami, išskyrus atvejus, jei medžiai, krūmai yra nulaužti ar išversti vėjo ar sniego, taip pat nudžiūvę medžiai, krūmai, keliantys grėsmę žmonėms, pastatams, eismui. Žemės ūkio naudmenų plotuose, patenkančiuose į NATURA 2000 PAST teritorijas, draudžiama kirsti medžius paukščių jauniklių

perėjimo ir auginimo metu, t.y. nuo gegužės 1 d. iki rugpjūčio 1 d.

Būtiniausi trąšų ir pesticidų naudojimo reikalavimai

1. Draudžiama tręšti ant įšalusios, apsemtos ir apsnigtos žemės.
2. Draudžiama skystąjį mėšlą ir srutas skleisti paviršinių vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose.
3. Asmenys, tręšiantys mėšlu ir (ar) srutomis daugiau kaip 50 ha žemės ūkio naudmenų per kalendorinius metus, privalo turėti nustatytus reikalavimus atitinkantį tręšimo planą ir jį vykdyti.
4. Su pesticidais gali dirbti tik apmokyti asmenys, susipažinę su preparatų savybėmis ir darbo saugos reikalavimais.
5. Asmenys naudojantys profesionaliam naudojimui skirtus augalų apsaugos produktus turi turėti žemės ūkio mokslų diplomą arba pažymėjimą, kad yra baigęs mokymo kursą apie augalų apsaugą.
6. Augalų apsaugos produktams skirti purkštuvai turi turėti standartinių purkštuvų atitikties pažymėjimus.
7. Asmenys turi būti registruoti integruotos kenkėjų stebėjimo sistemos naudotojais ir registruoti įrašus apie šios sistemos naudojimą.

Kiti atitinkami nacionaliniai / regioniniai reikalavimai

Veiklos dalyviai turi dalyvauti Nacionalinėje maisto kokybės sistemoje, patvirtintoje LR žemės ūkio ministro 2007-11-29 įsakymu Nr. 3D-524 „Dėl išskirtinės kokybės žemės ūkio ir maisto produktų”.

Dalyvaujant veikloje vaisiai, uogos ir (arba) daržovės turi būti auginami laikantis LR žemės ūkio ministro 2008-06-04 įsakymu Nr. 3D-308 patvirtintoje Išskirtinės kokybės šviežių vaisių, uogų ir daržovių taip pat jų perdirbtų produktų specifikacijoje, išdėtytų reikalavimų.

Būtiniausia veikla

Žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai patvirtinti 2015 m. gruodžio 4 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-897.

Šios veiklos įgyvendinimui aktualūs šie žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai:

1. Pievų laukuose, taip pat sodų ir uogynų tarpueiliuose visą vegetacijos laikotarpį neturi būti augmenija stelbiančių, sustabarėjusių, taip pat sėklas subrandinusių arba išbarsčiusių piktžolių.
2. Sodų ir uogynų tarpueilius (išskyrus tuos tarpueilius, kuriuose yra pieva) reikia periodiškai įdirbti (mechaniškai arba chemiškai), taip kad juose būtų sunaikintos piktžolės.
3. Soduose ir uogynuose būtina iš deklaruojamų laukų ploto pašalinti negyvus medžius ir (arba) krūmynus, arba jų liekanas.

8.2.9.3.10.10.1.1.2. Atitinkama įprasta ūkininkavimo veikla

Piktžolės naikinamos naudojant chemines augalų apsaugos priemones.

Pesticidai, turintys tos pačios veikliosios medžiagos, naudojami taip kaip nurodoma jų naudojimo instrukcijoje daugiau nei du kartus per vegetacijos laikotarpį.

Naudojami toksiški ir labai toksiški, paženklintus „T“ bei „T+“, augalų apsaugos produktai.

Ūkininkaujant įprastu būdu sėjomainos planai sudaromi ūkininko nuožiūra pagal ūkio specializaciją. Trešimo planai dauguma atvejų sudaromi intensyvios gamybos prekiniuose ūkiuose.

8.2.9.3.11. 10.11 Dirvožemio apsauga

Pagalbinė priemonė:

- 10.1. Išmokos už agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimus

8.2.9.3.11.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Dalyvaujantys šioje veikloje žemdirbiai bus skatinami auginti dirvožemio kokybei išsaugoti palankius augalus. Lietuvoje apie 40 proc. žemės ūkio naudmenų ploto didesniu ar mažesniu mastu yra veikiami įvairių rūšių erozijos, todėl būtina numatyti papildomas priemones, susijusias su dirvožemio degradacijos mažinimu. Siekiant sumažinti vėjo ir vandens sukeltą dirvožemio eroziją, būtina kuo daugiau ariamų teritorijų ilgesnį laiką laikyti padengtą augalais. Dėl to pagal šią priemonę bus skatinamas daugiamečių žolių auginimo įvedimas į sėjomainą, kas leis paskatinti žemdirbius ilgesnį laiką palikti dirvą neartą. Dirvožemio kokybės blogėjimas Lietuvoje pastebimas ir dėl intensyvaus ūkininkavimo. Ekonominiais sumetimais žemdirbiai taiko nepakankamai efektyvias sėjomainas. Dažniausiai pasirenkama ūkyje auginti du ar keturis augalus, dažnai ir tos pačios gentinės rūšies, pavyzdžiui varpinius, o laukų produktyvumas palaikomas mineralinių trąšų naudojimu. Tačiau tokia augalų kaita neužtikrina dirvožemio kokybės palaikymo. Siekiant sustabdyti dirvožemio alinimo procesą, būtina paskatinti ankštinių kultūrų auginimą. Taip ūkininkaujant yra mažinamas mineralinių trąšų poreikis ir pagerinamas dirvožemio humusingumas. Vienas iš dirvožemio kokybinių kriterijų yra jo organinės medžiagos kiekis. Siekiant išsaugoti stabilesnį humuso kiekį būtina auginti ankštines kultūras kaip žaliają trąšą. Ankštinių kultūrų auginimas apsaugos dirvožemį ir sukauptų papildomas maistines medžiagas, taip pat pagerins dirvožemio struktūrą ir padidins humuso kiekį.

Ši veiklos sritis tiesiogiai prisidės prie 4B, 4C ir 5D tikslinių sričių įgyvendinimo *Ši nauja veikla užtikrina Programos priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ siektinų tikslų įgyvendinimą.*

Kompensacinė išmoka mokama už šiuos įsipareigojimus:

Pareiškėjas pasirinktinai gali prisiimti vieną ar du įsipareigojimus – auginti ankštinius augalus ir (arba) įsėti daugiamečių žolių įsėlį:

- ankštiniai augalai arba jų mišinys kiekvienais metais turi sudaryti ne mažiau kaip 20 proc. nuo įsipareigoto pagal veiklą ariamos žemės ploto. „Rizikos“ vandens telkinių teritorijoje ankštiniais augalais arba jų mišinys užsėtas plotas kiekvienais metais turi sudaryti ne mažiau kaip 30 proc. nuo įsipareigoto pagal programą ariamos žemės ploto.
- daugiamečių žolių (pvz. dobilai) įsėlis turi būti ne mažiau kaip 20 proc. nuo įsipareigoto pagal veiklą ariamos žemės ploto ir išlaikomas 2 m. tame pačiame lauke nuo įsėjimo metų. „Rizikos“ vandens telkinių teritorijoje daugiamečių žolių (pvz. dobilai) įsėlis turi būti ne mažiau kaip 30 proc. nuo įsipareigoto pagal programą ariamos žemės ploto ir išlaikomas 2 m. tame pačiame lauke nuo įsėjimo metų.

Vykdamt veiklą taip pat būtina laikytis šio papildomo reikalavimo:

Profesionalūs augalų apsaugos produktų naudotojai per įsipareigojimų laikotarpį, informaciją apie panaudotus augalų apsaugos produktus, augalų apsaugos produkto pavadinimą, laiką, panaudotą kiekį, pasėlio pavadinimą, vietovę kur buvo naudoti augalų apsaugos produktai, turi įrašyti į Naudotų augalų apsaugos produktų, skirtų profesionaliajam naudojimui, žurnalą. Žurnalas privalo būti saugomas visą įsipareigojimų laikotarpį. Profesionalūs augalų apsaugos produktų naudotojai minėtą informaciją privalo parodyti kompetentingai institucijai paprašius.

8.2.9.3.11.2. Paramos rūšis

Kompensacinė metinė išmoka už plotą.

8.2.9.3.11.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamento (ES) Nr. 1306/2013, 94 str. ir II priedas.

Reglamento (ES) Nr. 1307/2013, 43 str.

Bendrosios vandens politikos direktyva 2000/60/EB.

Direktyva 2009/128/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo.

Direktyva 91/676/EEB dėl vandens apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių.

LR vandens įstatymas.

8.2.9.3.11.4. Paramos gavėjai

Ūkininkai (fiziniai ir juridiniai asmenys).

8.2.9.3.11.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Patirtos papildomos išlaidos ir prarastos pajamos dėl papildomų, lyginant su baziniais reikalavimais ir įprastine veikla, aplinkosauginių reikalavimų laikymosi.

8.2.9.3.11.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.

2. Pareiškėjas prisiima ir laikosi įsipareigojimų 5, 6 arba 7 metų laikotarpiui.

3. Pareiškėjas paraišką pateikia kasmet.

4. Pareiškėjo auginamų ankštinių augalų ir (arba) įsėjamo daugiamečių žolių įsėlio plotas turi būti ne mažesnis kaip 1 ha.

5. Pareiškėjo įsipareigojimai bus persvarstomi šiais atvejais:

5.1. Jeigu iš dalies pasikeičia atitinkami privalomi standartai, reikalavimai ir įsipareigojimai, nurodyti Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 28(3) straipsnyje;

5.2. Jeigu reikia atlikti pakeitimus, kad būtų išvengta Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 43 straipsnyje nurodytos praktikos dvigubo finansavimo, kai tokia praktika iš dalies keičiama;

5.3. Jeigu prisiimti įsipareigojimai trunka ilgiau nei dabartinis programavimo laikotarpis ir pakeitimai yra būtini siekiant pritaikyti įsipareigojimus prie kito programavimo laikotarpio teisinės sistemos.

Jeigu paramos gavėjas nesutinka su tokiu pakoregavimu, įsipareigojimas nustoja galioti ir pareiškėjui nebus taikomos sankcijos už laikotarpį, kuriuo įsipareigojimas galiojo.

8.2.9.3.11.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

NETAIKOMA

8.2.9.3.11.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

Už ankštinių augalų arba daugiamečių žolių auginimą – 45 EUR/ha.
Apskaičiuota kompensacinė metinė išmoka už plotą mokama 100 proc.

8.2.9.3.11.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.9.3.11.9.1. *Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika*

-

8.2.9.3.11.9.2. *Klimato kaitos švelninimo veiksmai*

-

8.2.9.3.11.9.3. *Bendras priemonės vertinimas*

-

8.2.9.3.11.9.4. *Agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimai*

8.2.9.3.11.9.4.1. Veiklos "Dirvožemio apsauga" įsipareigojimai

8.2.9.3.11.9.4.1.1. Įsipareigojimų vykdymo patikrinimo metodai

Visi privalomi reikalavimai tikrinami atliekant patikras tinkamu laiku privalomų reikalavimų tinkamam įvertinimui vietoje, apžiūrima vizualiai.

Apsėtos ariamosios žemės ankštinėmis kultūromis bei daugiametėmis žolėmis faktinė kontrolė vykdoma patikros metu ūkyje, tikrinamas apsėjimo ankštinėmis kultūromis bei daugiametėmis žolėmis įsėjimo žurnalas.

Apsėtos ariamosios žemės ankštinėmis kultūromis bei daugiametėmis žolėmis „Rizikos“ vandens telkinių teritorijoje faktinė kontrolė vykdoma patikros metu ūkyje, tikrinamas apsėjimo ankštinėmis kultūromis bei daugiametėmis žolėmis įsėjimo žurnalas.

8.2.9.3.11.10. Informacija apie konkretų veiksma

Atitinkamų pradinių elementų nustatymas ir apibrėžimas; šie elementai apima atitinkamus privalomus standartus, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 VI antraštinės dalies I skyrių, atitinkamus kriterijus ir minimalią veiklą, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies c punkto ii ir iii papunkčius, ir atitinkamus būtiniausius trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimus, taip pat kitus nacionaline teise nustatytus atitinkamus privalomus reikalavimus

-

Būtiniausi trąšų naudojimo reikalavimai turi, inter alia, apimti Geros praktikos kodeksą, priimtą pagal Direktyvą 91/676/EEB, taikomą ūkiams, esantiems už nitratams jautrių zonų, ir reikalavimus dėl užterštumo fosforu; būtiniausi augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimai turi, inter alia, apimti bendruosius integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės principus, priimtus pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/128/EB, nacionalinės teisės aktuose nustatytus reikalavimus turėti leidimą naudoti produktus ir vykdyti mokymosi reikalavimus; saugaus pesticidų laikymo, jų paskleidimo mašinų patikrinimų ir pesticidų naudojimo arti vandens bei kitų jautrių vietovių taisyklių reikalavimus

-

Vietos veislių, kurioms kyla grėsmė išnykti dėl žemės ūkio veiklos, ir augalų, kuriems kyla genetinės erozijos grėsmė, genetinių išteklių sąrašas

-

Metodikos ir agronominių prielaidų bei parametrų aprašymas, įskaitant Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 29 straipsnio 2 dalyje nurodytus pagrindinius reikalavimus, susijusius su kiekvieno konkretaus tipo įsipareigojimais, į kuriuos atsižvelgiama atliekant skaičiavimus, pagrindžiančius dėl įsipareigojimo patirtas papildomas išlaidas bei prarastas pajamas ir sandorių išlaidų lygį. Jei taikoma, nustatant tą metodiką atsižvelgiama į pagalbą, skiriamą pagal Reglamentą (ES) Nr. 1307/2013, įskaitant išmokas už klimatui ir aplinkai naudingą žemės ūkio praktiką, kad būtų išvengta dvigubo finansavimo; jei taikoma, kitų vienetų perskaičiavimo pagal šio reglamento 9 straipsnį metodas.

Įgyvendinant šią veiklą žemdirbiai bus skatinami laikyti ir veisti nykstančių vietinių senųjų veislių gyvulius ir naminius paukščius. Kai kurios senosios Lietuvos ir paukščių veislės jau yra išnykusios, kitos tokios kaip žemaitukų veislės arkliai, vietinės kiaulės su karoliukais, šėmi ir baltnugariai galvijai, vietinės šurkščiavilnės avys, vištinės žąsys yra atsidūrusios ties išnykimo riba, kadangi šios veislės ūkiuose yra keičiamos naujomis produktyvesnėmis veislėmis. Dabartinis žemės ūkis siekiant ūkio konkurencingumo išlaikymo reikalauja gamybos intensyvumo bei aukšto produktyvumo, todėl vietinės ūkinių gyvūnų veislės nesukonkuruoja su specializuotomis aukšto gamybinio produktyvumo veislėmis.

Ši veikla padės įgyvendinti Biologinės įvairovės konvenciją, optimalus tręšimas organinėmis trąšomis (įskaitant ganant gyvulius) prisidės prie dirvožemio kokybės gerinimo.

Ši veiklos sritis tiesiogiai prisidės prie 4A ir 4C tikslinių sričių įgyvendinimo. *Ši veikla užtikrina KPP*

priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ įgyvendinimu siektų tikslų tęstinumą.

Kompensacinė išmoka mokama už šiuos įsipareigojimus:

1. Gyvulių bandą leidžiama papildyti tik gyvuliais iš nykstančių senųjų veislių gyvulių bandų ar naminių paukščių būrių, arba arklių ir galvijų atveju, gyvūnais, kurių kilmė patvirtinta genetiškai.
2. Įsipareigojimų laikotarpiu išlaikyti įsipareigotą skaičių nykstančių senųjų veislių gyvūnų ar paukščių.
3. Dalyvauti įgyvendinant teisės aktų pripažintą veislininkystės institucijos selekcinę programą. Pareiškėjas privalo gyvulius veisti tik grynuoju veisimu, t. y. veislei galima naudoti tik tos pačios veislės gyvulius.

8.2.9.3.11.10.1. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimai

8.2.9.3.11.10.1.1. Veiklos "Dirvožemio apsauga" įsipareigojimai

8.2.9.3.11.10.1.1.1. Pradinė reikšmė

Atitinkami geros agrarinės būklės reikalavimai (GAAB) ir (arba) teisės aktais nustatyti valdymo reikalavimai (TANVR)

1. Žemės ūkio augalai bei jų ražienos, žolė ganyklose arba pievose, taip pat daugiametės ganyklose arba pievose negali būti deginami, išskyrus atvejus, numatytus Aplinkos apsaugos reikalavimuose deginant sausą žolę, nendres, šiaudus bei laukininkystės ir daržininkystės atliekas, patvirtintuose Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. rugsėjo 1 d. įsakyme Nr. 269.
2. Per metus į dirvą patenkančio azoto (tręšiant mėšlu, srutomis ir ganant gyvulius) kiekis negali viršyti 170 kg/ha.
3. Jei žemės ūkio valdoje yra naudojami profesionaliajam naudojimui skirti augalų apsaugos produktai, turi būti pildomas profesionaliajam naudojimui skirtų augalų apsaugos produktų apskaitos žurnalas pagal Augalų apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo, tiekimo rinkai taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 3D-564 „Dėl Augalų apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo, tiekimo rinkai taisyklių patvirtinimo“, nustatytą formą ir naudojami tik Lietuvos Respublikoje registruoti augalų apsaugos produktai.

Būtiniausi trąšų ir pesticidų naudojimo reikalavimai

1. Draudžiama tręšti ant įšalusios, apsemtos ir apsnigtos žemės.
2. Draudžiama skystąjį mėšlą ir srutas skleisti paviršinių vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose.
3. Asmenys, tręšiantys mėšlu ir (ar) srutomis daugiau kaip 50 ha žemės ūkio naudmenų per kalendorinius metus, privalo turėti nustatytus reikalavimus atitinkantį tręšimo planą ir jį vykdyti.
4. Su pesticidais gali dirbti tik apmokyti asmenys, susipažinę su preparatų savybėmis ir darbo saugos reikalavimais.
5. Asmenys naudojantys profesionaliam naudojimui skirtus augalų apsaugos produktus turi turėti žemės ūkio mokslų diplomą arba pažymėjimą, kad yra baigęs mokymo kursą apie augalų apsaugą.
6. Augalų apsaugos produktams skirti purkštuvai turi turėti standartinių purkštuvų atitikties pažymėjimus.
7. Asmenys turi būti registruoti integruotos kenkėjų stebėjimo sistemos naudotojais ir registruoti įrašus apie

šios sistemos naudojimą.

Kiti atitinkami nacionaliniai / regioniniai reikalavimai

-

Būtiniausia veikla

Žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai patvirtinti 2015 m. gruodžio 4 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-897.

Šios veiklos įgyvendinimui aktualūs šie žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai:

1. Pievas, taip pat sodų ir uogynų tarpueilius, kuriuose yra pieva, nušienauti ne mažiau kaip 1 kartą per metus iki einamųjų metų rugpjūčio 1 d.
  2. Užliejamų pievų teritorijose žolės ritiniai turės būti išvežti iš laukų iki spalio 1 d.
  3. Pievų laukuose, taip pat sodų ir uogynų tarpueiliuose visą vegetacijos laikotarpį neturi būti augmeniją stelbiančių, sustabarėjusių, taip pat sėklas subrandinusių arba išbarsčiusių piktžolių.
- Vadovaujantis minėtu įsakymu 1 ir 2 kriterijai netaikomi dalyvaujantiems šioje veikloje.

8.2.9.3.11.10.1.1.2. Atitinkama įprasta ūkininkavimo veikla

1. Žemdirbiai dauguma atveju ariamoje žemėje augina varpinius javus, keisdami tik jų rūšį. Ankštinių augalų ir daugiamečių žolių įvedimas į sėjomainą taikomas minimaliai.
2. Mineralinių trąšų intensyvus naudojimas.

8.2.9.3.12. 10.12 Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas

Pagalbinė priemonė:

- 10.1. Išmokos už agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimus

8.2.9.3.12.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Įgyvendinant šią veiklą žemdirbiai bus skatinami laikyti ir veisti nykstančių vietinių senųjų veislių gyvulius ir naminius paukščius. Kai kurios senosios Lietuvos ir paukščių veislės jau yra išnykusios, kitos tokios kaip žemaitukų veislės arkliai, vietinės kiaulės su karoliukais, šėmi ir baltnugariai galvijai, vietinės šiurkščiavilnės avys, vištinės žąsys yra atsidūrusios ties išnykimo riba, kadangi šios veislės ūkiuose yra keičiamos naujomis produktyvesnėmis veislėmis. Dabartinis žemės ūkis siekiant ūkio konkurencingumo išlaikymo reikalauja gamybos intensyvumo bei aukšto produktyvumo, todėl vietinės ūkinių gyvūnų veislės nesukonkuruoja su specializuotomis aukšto gamybinio produktyvumo veislėmis.

Ši veikla padės įgyvendinti Biologinės įvairovės konvenciją, optimalus tręšimas organinėmis trąšomis (įskaitant ganant gyvulius) prisidės prie dirvožemio kokybės gerinimo.

Ši veiklos sritis tiesiogiai prisidės prie 4A ir 4C tikslinių sričių įgyvendinimo. *Ši veikla užtikrina KPP priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ įgyvendinimu siektų tikslų tęstinumą.*

Kompensacinė išmoka mokama už šiuos įsipareigojimus:

1. Gyvulių bandą leidžiama papildyti tik gyvuliais iš nykstančių senųjų veislių gyvulių bandų ar naminių paukščių būrių, arba arklių ir galvijų atveju, gyvūnais, kurių kilmė patvirtinta genetiškai.
2. Įsipareigojimų laikotarpiu išlaikyti įsipareigotą skaičių nykstančių senųjų veislių gyvūnų ar paukščių.

Dalyvauti įgyvendinant teisės aktų pripažintą veislininkystės institucijos selekcinę programą.

8.2.9.3.12.2. Paramos rūšis

Kompensacinė metinė išmoka už sutartinį ūkinį gyvūną.

8.2.9.3.12.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamento (ES) Nr. 1306/2013, 94 str. ir II priedas.

Reglamento (ES) Nr. 1307/2013, 43 str.

Biologinės įvairovės konvencija.

Bendrosios vandens politikos direktyva 2000/60/EB.

8.2.9.3.12.4. Paramos gavėjai

Ūkininkai (fiziniai ir juridiniai asmenys).

8.2.9.3.12.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Patirtos papildomos išlaidos ir prarastos pajamos dėl papildomų, lyginant su baziniais reikalavimais ir įprastine veikla, aplinkosauginių reikalavimų laikymosi.

8.2.9.3.12.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.
2. Pareiškėjas prisiima ir laikosi įsipareigojimų 5, 6 arba 7 metų laikotarpiui.
3. Pareiškėjas paraišką pateikia kasmet.
4. Pareiškėjas privalo laikyti bent 1 arklį, (arba) galviją, (arba) 2 kiaules, (arba), 5 avis, (arba) 10 naminių paukščių, priklausančių Lietuvos senosioms veislėms, kurioms gresia išnykimas.
5. Pareiškėjo įsipareigojimai bus persvarstomi šiais atvejais:
  - 5.1. Jeigu iš dalies pasikeičia atitinkami privalomi standartai, reikalavimai ir įsipareigojimai, nurodyti Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 28(3) straipsnyje;
  - 5.2. Jeigu reikia atlikti pakeitimus, kad būtų išvengta Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 43 straipsnyje nurodytos praktikos dvigubo finansavimo, kai tokia praktika iš dalies keičiama;
  - 5.3. Jeigu prisiimti įsipareigojimai trunka ilgiau nei dabartinis programavimo laikotarpis ir pakeitimai yra būtini siekiant pritaikyti įsipareigojimus prie kito programavimo laikotarpio teisinės sistemos. Jeigu paramos gavėjas nesutinka su tokiu pakoregavimu, įsipareigojimas nustoja galioti ir pareiškėjui nebus taikomos sankcijos už laikotarpį, kuriuo įsipareigojimas galiojo.

8.2.9.3.12.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

NETAIKOMA

8.2.9.3.12.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

- Žemaitukų veislės arkliai – 200 EUR/SG;
- Stambieji žemaitukų veislės arkliai – 200 EUR/SG;
  - Lietuvos sunkieji arkliai – 200 EUR/SG;
  - Lietuvos šemieji galvijai – 200 EUR/SG;
  - Lietuvos baltnugariai galvijai – 200 EUR/SG;
  - Lietuvos juodmargiai ir žalieji galvijai (senasis genotipas) – 200 EUR/SG;

- Lietuvos baltosios kiaulės (senasis genotipas) – 180 EUR/SG;
- Lietuvos vietinės kiaulės – 180 EUR/SG;
- Lietuvos šiurkščiavilnės avys – 187 EUR/SG;
- Lietuvos juodgalvės avys (senasis genotipas) – 187 EUR/SG;
- Vištinės žąsys – 162 EUR/SG.

8.2.9.3.12.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.9.3.12.9.1. *Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika*

-

8.2.9.3.12.9.2. *Klimato kaitos švelninimo veiksmai*

-

8.2.9.3.12.9.3. *Bendras priemonės vertinimas*

-

8.2.9.3.12.9.4. *Agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimai*

8.2.9.3.12.9.4.1. Veiklos "Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas" įsipareigojimai

8.2.9.3.12.9.4.1.1. Įsipareigojimų vykdymo patikrinimo metodai

Visi privalomi reikalavimai tikrinami atliekant patikras tinkamu laiku privalomų reikalavimų tinkamam įvertinimui vietoje, apžiūrima vizualiai.

Įsipareigotas išlaikyti gyvūnų skaičius patikrinamas patikros metu, bei tikrinant duomenis elektroninėmis ir kitomis duomenų bazėmis, peržiūrint Ūkinių gyvūnų registrą, sutikrinant su ūkyje laikomais gyvuliais ir ūkyje vedamu gyvulių apskaitos žurnalu. Įsipareigojimo gyvūnus veisti grynuoju veisimu įgyvendinimo kontrolė yra atliekama tikrinant gyvūnų kilmės dokumentus, taip pat lyginant su informacinėmis sistemomis, taip pat tikrinama informacija apie vykdomą gyvulių produktyvumo kontrolę, tikrinama praėjusių metų informacija apie kergimą ir sėklinimą.

8.2.9.3.12.10. Informacija apie konkretų veiksma

Atitinkamų pradinių elementų nustatymas ir apibrėžimas; šie elementai apima atitinkamus privalomus standartus, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 VI antraštinės dalies I skyrių, atitinkamus kriterijus ir minimalią veiklą, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies c punkto ii ir iii papunkčius, ir atitinkamus būtiniausius trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimus, taip pat kitus nacionaline teise nustatytus atitinkamus privalomus reikalavimus

-

Būtiniausi trąšų naudojimo reikalavimai turi, inter alia, apimti Geros praktikos kodeksą, priimtą pagal Direktyvą 91/676/EEB, taikomą ūkiams, esantiems už nitratams jautrių zonų, ir reikalavimus dėl užterštumo fosforu; būtiniausi augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimai turi, inter alia, apimti bendruosius integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės principus, priimtus pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/128/EB, nacionalinės teisės aktuose nustatytus reikalavimus turėti leidimą naudoti produktus ir vykdyti mokymosi reikalavimus; saugaus pesticidų laikymo, jų paskleidimo mašinų patikrinimų ir pesticidų naudojimo arti vandens bei kitų jautrių vietovių taisyklių reikalavimus

-

Vietos veislių, kurioms kyla grėsmė išnykti dėl žemės ūkio veiklos, ir augalų, kuriems kyla genetinės erozijos grėsmė, genetinių išteklių sąrašas

Gyvulių ir naminių paukščių veislių, kurioms gresia išnykimas, patelių skaičius 2013 m.:

Arkliai:

Žemaitukai – 231;

Stambieji žemaitukai – 188;

Lietuvos sunkieji arklai – 707.

Galvijai:

Lietuvos šemieji galvijai – 1423;

Lietuvos baltnugariai galvijai – 1095;

Lietuvos juodmargiai galvijai – 1542;

Lietuvos žalieji galvijai (senasis genotipas) – 62.

Kiaulės:

Lietuvos baltosios kiaulės (senasis genotipas) – 110;

Lietuvos vietinės kiaulės – 60.

Avys:

Lietuvos šiurkščiavilnės avys – 96;

Lietuvos juodgalvės avys (senasis genotipas) – 2429.

Vištinės žąsys – 487.

Nykstančių veislių patelių skaičių yra pateikęs Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Lietuvos

gyvulininkystės instituto Ūkinių gyvūnų genetinių išteklių koordinavimo centras, kuriam Žemės ūkio ministro įsakymu suteikta teisinė kompetencija šią funkciją vykdyti, t.y. metodiškai vadovauti ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimui. Nykstančios veislės statusas Lietuvoje yra pripažįstamas ir įteisinamas žemės ūkio ministro įsakymu teikiant informaciją Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Lietuvos gyvulininkystės instituto Ūkinių gyvūnų genetinių išteklių koordinavimo centrui ir rekomenduojant Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo tarybai. Visos minimos programoje nykstančios veislės turi teisinį pripažinimą dėl atitikties nykstančių veislių rūšiai.

Kadangi nykstančių veislių gyvūnų rūšinė sudėtis įvairi konkrečių veislių gyvūnų ar paukščių kilmės knygas veda kelios gyvulininkystės asociacijos, turinčios teisinius įgaliojimus šiai funkcijai vykdyti. LR žemės ūkio ministras įsakymu suteikdamas konkrečiai ūkinių gyvūnų asociacijai teisę vesti kilmės knygas nykstančioms veislėms gyvūnams nustato jos kompetenciją ir pasirengimą šiai funkcijai vykdyti. Suteikus tokią teisę Gyvulininkystės priežiūros tarnyba prie LR žemės ūkio ministerijos vykdo nuolatinę veiklos kontrolę.

Metodikos ir agronominių prielaidų bei parametrų aprašymas, įskaitant Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 29 straipsnio 2 dalyje nurodytus pagrindinius reikalavimus, susijusius su kiekvieno konkretaus tipo įsipareigojimais, į kuriuos atsižvelgiama atliekant skaičiavimus, pagrindžiančius dėl įsipareigojimo patirtas papildomas išlaidas bei prarastas pajamas ir sandorių išlaidų lygį. Jei taikoma, nustatant tą metodiką atsižvelgiama į pagalbą, skiriamą pagal Reglamentą (ES) Nr. 1307/2013, įskaitant išmokas už klimatui ir aplinkai naudingą žemės ūkio praktiką, kad būtų išvengta dvigubo finansavimo; jei taikoma, kitų vienetų perskaičiavimo pagal šio reglamento 9 straipsnį metodas.

Kompensacine išmoka yra kompensuojamos dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamus privalomus standartus viršijančių įsipareigojimų prarastos pajamos ir patirtinos papildomos sąnaudos.

Apskaičiuotos kompensacinės išmokos sudedamosios dalys:

-Veiklos „Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas“ kompensacinės išmokos apskaičiuotos: 1) arkliams, 2) galvijams, 3) kiaulėms, 4) avims, 5) vištinėms žąsims.

Arkliai. Lietuvoje saugomos šios arklių veislės: žemaitukai, stambieji žemaitukai ir Lietuvos sunkieji. Tyrimai rodo, kad visų šių veislių arklių ekonominiai rodikliai skiriasi 5–10 proc., todėl jiems siūloma taikyti vienodą kompensacinę išmoką. Atliekant skaičiavimus daryta prielaida, jog kartą per penkerius metus yra parduodama kumelė ir jos atvesti du kumeliukai.

Retų veislių arklių auginimą, palyginti su įprasta arklių auginimo praktika, retų veislių arklių auginimo išlaidos skiriasi daugiau nei 10 proc. Didesnes retų arklių auginimo išlaidas lemia didesnis medikamentų ir veterinarinių paslaugų poreikis, didesnės sandorių sąnaudos ir kitos kintamosios išlaidos. Sandorių išlaidos pagal šią veiklą sudaro 20 proc. nuo apskaičiuoto išmokos dydžio.*

Kompensacinės išmokos pagrindimas pateiktas priede.

Galvijai. Lietuvoje saugomos šios galvijų veislės: Lietuvos šemieji galvijai, Lietuvos baltnugariai galvijai, senojo genotipo Lietuvos žalieji ir juodmargiai galvijai. Tyrimai rodo, kad visų šių veislių galvijų gamybiniai ir ekonominiai rodikliai yra analogiški, todėl jiems siūloma taikyti vienodą kompensacinę išmoką. Į pajamas yra įskaičiuotos piniginės įplaukos, gautos pardavus karvę, pieną, mėsą ir veršelį (imant pusę veršelio vertės, nes parduodami tik buliukai, kurie gimsta kas antrus metus).

Retų veislių galvijų auginimo, palyginti su įprasta galvijų auginimo praktika, pajamos yra beveik trečdaliu mažesnės. Auginant retus galvijus, mažesnes pajamas lemia mažesnis parduodamas pieno ir mėsos kiekis bei mažesnė mėsos kaina. Mažesnės išlaidos susidaro dėl, palyginti su įprasta galvijų auginimo praktika,

mažesnio pašarų poreikio. Sandorių išlaidos pagal šią veiklą sudaro 16,5 proc. nuo apskaičiuoto išmokos dydžio.* Kompensacinės išmokos pagrindimas pateiktas priede.

Kiaulės. Lietuvoje yra saugomos šios kiaulių veislės: Lietuvos vietinės ir senojo genotipo Lietuvos baltosios kiaulės. Tyrimai rodo, kad šių kiaulių gamybiniai ir ekonominiai rodikliai yra panašūs, todėl joms siūloma taikyti vienodą kompensacinę išmoką.

Retų veislių kiaulių auginimo, palyginti su įprasta kiaulių auginimo praktika, pajamos yra 13 proc. mažesnės. Auginant retas kiaules, mažesnės pajamos susidaro dėl to, kad yra parduodama mažiau paršelių ir mėsos. Mažesnes retų kiaulių augintojų išlaidas visų pirma lemia mažesnis pašarų ir veterinarinių paslaugų poreikis. Sandorių išlaidos pagal šią veiklą sudaro 2,5 proc. nuo apskaičiuoto išmokos dydžio.*

Kompensacinės išmokos pagrindimas pateiktas priede.

Avys. Lietuvoje yra saugomos šios avių veislės: Lietuvos šiuurkščiavilnės ir senojo genotipo Lietuvos juodgalvės avys. Pagrindiniai ekonominiai rodikliai šių veislių avių yra panašūs, todėl joms siūloma taikyti vienodą kompensacinę išmoką. Skaičiuojant pajamas buvo daryta prielaida, kad vienai ėriavedei vidutiniškai per metus tenka du ėriukai, kurie yra parduodami. Išbrokuota ėriavedė yra parduodama po penkerių metų.

Retų veislių avių auginimo, palyginti su įprasta avių auginimo praktika, auginimo išlaidos skiriasi 5 proc. Didesnes retų avių auginimo išlaidas lemia didesnis medikamentų poreikis ir didesnės sandorių sąnaudos. Mažesnes retų veislių avių augintojų pajamas susidaro dėl mažesnių mėsos pardavimų. Sandorių išlaidos pagal šią veiklą sudaro – 3,8 proc. nuo apskaičiuoto išmokos dydžio.*

Kompensacinės išmokos pagrindimas pateiktas priede.

Vištinių žąsų. Vištinių žąsų auginimą, palyginti su įprasta žąsų auginimo praktika, pajamos skiriasi 6 proc. Šiek tiek didesnes vištinių žąsų auginimo išlaidas lemia sandorių sąnaudos. Siūlomos vištinių žąsų išsaugojimo kompensacinės išmokos apskaičiavimas pateiktas lentelėje. Sandorių išlaidos pagal šią veiklą sudaro 0,5 proc. nuo apskaičiuoto išmokos dydžio*. Kompensacinės išmokos pateiktas priede.

*Sandorių išlaidas sudaro išlaidos dėl prarasto laiko: detalesnei buhalterinei apskaitai, konsultacijoms, mokymuisi kursuose, patikroms ir informacijos paieškai.

8.2.9.3.12.10.1. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimai

8.2.9.3.12.10.1.1. Veiklos "Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas" įsipareigojimai

8.2.9.3.12.10.1.1.1. Pradinė reikšmė

Atitinkami geros agrarinės būklės reikalavimai (GAAB) ir (arba) teisės aktais nustatyti valdymo reikalavimai (TANVR)

1. Laikymo vietoje (bandoje) laikomi galvijai, avys, ožkos ir kiaulės turi būti laiku suženklinti (kiaulės ženklinamos tik perkeliant) ir užregistruoti.
2. Galvijų laikytojai turi turėti teisingai užpildytą galvijo pasą, kaip tai nurodyta Galvijo paso išdavimo ir naudojimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. 3D-238.
3. Ūkinių gyvūnų laikytojai turi laikytis Ūkinės paskirties gyvūnų gerovės reikalavimų, patvirtintų

Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2002 m. gegužės 16 d. Įsakymu Nr. 223.

Būtiniausi trąšų ir pesticidų naudojimo reikalavimai

1. Draudžiama mėšlą ir (ar) srutas skleisti nuo birželio 15 d. iki rugpjūčio 1 d., išskyrus tręšiant pūdymus, pievas, ganyklas ir plotus, kuriuose bus auginami žiemkenčiai.
2. Draudžiama tręšti ant įšalusios, apsemtos ir apsnigtos žemės.

Kiti atitinkami nacionaliniai / regioniniai reikalavimai

-

Būtiniausia veikla

Žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai patvirtinti 2015 m. gruodžio 4 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-897.

Su šios veiklos įgyvendinimu susijusių aktualių žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijų nėra.

8.2.9.3.12.10.1.1.2. Atitinkama įprasta ūkininkavimo veikla

Vietinės ūkinių gyvūnų veislės nekonkuruoja su specializuotomis aukšto gamybinio produktyvumo veislėmis, todėl žemdirbiai įprastai laiko produktyvesnes veisles.

8.2.9.4. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.9.4.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

1. Sudėtinga patikrinti ir (arba) sukontroliuoti įsipareigojimus.
2. Informacinių technologijų – kompiuterinių informacinių sistemų (IT) neapibrėžtumai ir trikdžiai, susiję su pažeidžiamomis vietomis arba defektais saugumo sistemose, programinėje įrangoje ar procedūrose.
3. Pareiškėjų daromos tipinės klaidos, susijusios su netiksliais pareiškėjų asmens, kontaktiniais, banko duomenimis, klaidingai nurodytu Naudmenų klasifikatoriaus kodu, neteisingu laukų įbraižymu ir pan.
4. Nesilaikymas apribojimų ir (arba) įsipareigojimų, susijusių su terminais, veiklos apribojimais ir turtu.

8.2.9.4.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

1. Siekiant užtikrinti optimalią išsipareigojimų patikrą ir kontrolę, numatoma:

1.1. organizuoti kasmetinius informacinius mokymus tikslinėms pareiškėjų grupėms, Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnybos specialistams, savivaldybių ir seniūnijų specialistams, atsakingiems už pareiškėjų informavimą paramos teikimo klausimais, paraiškos duomenų bei kitų dokumentų įvedimą ir patvirtinimą Paraiškų priėmimo informacinėje sistemoje (PPIS);

1.2. ūkinės veiklos veiksmus, susijusius su konkrečiais terminais (šienavimas ir pan.), fiksuoti atliktų darbų (pagal veiklas) žurnale;

1.3. atsisakyti bendro pobūdžio reikalavimų, kurie nėra veiklos dedamoji, skaičiuojant patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas.

2. Siekiant sumažinti informacinių technologijų – kompiuterinių informacinių sistemų neapibrėžtumą ir trikdžius:

2.1. Siekiant nustatyti pažeidžiamas vietas, numatoma periodinė IT sistemos apsaugos ir saugumo kontrolės analizė, naudojant technines priemones.

2.2. Siekiant išvengti grėsmių, susijusių su nesankcionuoto prisijungimo galimybe, duomenų atskleidimo, keitimo ir (ar) sunaikinimo tikslais:

2.2.1. numatoma galimybė užpildyti paraiškos elektroninę formą pačiam pareiškėjui, jeigu pastarasis turi techninių galimybių naudotis elektronine bankininkyste arba naudojasi elektroniniu parašu;

2.2.2. PPIS nenaudojamas MA funkcijoms, susijusioms su paraiškų administravimu: PPIS duomenys importuojami integruojant juos į MA IT;

2.2.3. numatomas teisinis reglamentavimas dėl valstybės institucijų, savivaldybių ir kitų juridinių asmenų, atsakingų už Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai priemonių įgyvendinimą, paskyrimo.

2.3. Siekiant išvengti PPIS trikdžių, numatoma:

2.3.1. taikyti loginius ir automatinius tikrinimus, įspėjimus, atlikti patikrų vietoje atrankas ir pan., kaupti informaciją apie pareiškėją ir jo pateiktą paraišką, kas leistų MA sinchronizuoti ir optimizuoti viešojo administravimo procedūras;

2.3.2. parengti kasmetinę informacinę medžiagą dėl procedūrinių veiksnių ir atitikties kriterijų taikymo.

3. Siekiant išvengti paraiškose daromų klaidų, numatoma:

3.1. galimybė pareiškėjams pateikti elektroninę paraišką (įskaitant ir kartografinę medžiagą) su joje integruotais loginiais patikrinimais, įspėjimais ir priminimais;

3.2. operatyviai atnaujinti ortofotografinę medžiagą (netinkamų paramai plotų identifikavimas);

3.3. informuoti pareiškėją apie paraiškoje esančias klaidas, pritaikytas sankcijas, priskaičiuotą ir mokėtiną paramos sumą, atsižvelgiant į informavimo būdą, kurį pareiškėjas pasirinko paraiškoje;

3.4. naudoti vieną bendrą paraišką visoms su plotu susijusioms priemonėms, kuri yra integruota į Paramos už žemės ūkio naudmenų ir kitus plotus paraišką (paraiškos atitiktis kitų priemonių taisyklėms).

4. Specifinių klaidų prevencijai ir kontrolei bus taikoma atitinkama administracinių ir fizinių priemonių sistema.

8.2.9.4.3. Bendras priemonės vertinimas

Numatytos taikyti tinkamai parinktos švelninančios priemonės, kurios yra suderintos su priemonės rizikos rodikliais, leis sumažinti klaidų lygį ir užtikrins pakankamą tinkamumo kriterijų ir įsipareigojimų visuose sklypuose kontrolę ir patikrinimų vietoje apimtis.

8.2.9.5. Informacija apie konkrečią priemonę

Atitinkamų pradinių elementų nustatymas ir apibrėžimas; šie elementai apima atitinkamus privalomus standartus, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 VI antraštinės dalies I skyrių, atitinkamus kriterijus ir minimalią veiklą, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies c punkto ii ir iii papunkčius, ir atitinkamus būtiniausius trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimus, taip pat kitus nacionaline teise nustatytus atitinkamus privalomus reikalavimus

-

Būtiniausi trąšų naudojimo reikalavimai turi, inter alia, apimti Geros praktikos kodeksą, priimtą pagal Direktyvą 91/676/EEB, taikomą ūkiams, esantiems už nitratams jautrių zonų, ir reikalavimus dėl užterštumo fosforu; būtiniausi augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimai turi, inter alia, apimti bendruosius integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės principus, priimtus pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/128/EB, nacionalinės teisės aktuose nustatytus reikalavimus turėti leidimą naudoti produktus ir vykdyti mokymosi reikalavimus; saugaus pesticidų laikymo, jų paskleidimo mašinų patikrinimų ir pesticidų naudojimo arti vandens bei kitų jautrių vietovių taisyklių reikalavimus

-

Vietos veislių, kurioms kyla grėsmė išnykti dėl žemės ūkio veiklos, ir augalų, kuriems kyla genetinės erozijos grėsmė, genetinių išteklių sąrašas

-

Metodikos ir agronominių prielaidų bei parametrų aprašymas, įskaitant Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 29 straipsnio 2 dalyje nurodytus pagrindinius reikalavimus, susijusius su kiekvieno konkretaus tipo įsipareigojimais, į kuriuos atsižvelgiama atliekant skaičiavimus, pagrindžiančius dėl įsipareigojimo patirtas papildomas išlaidas bei prarastas pajamas ir sandorių išlaidų lygį. Jei taikoma, nustatant tą metodiką atsižvelgiama į pagalbą, skiriamą pagal Reglamentą (ES) Nr. 1307/2013, įskaitant išmokas už klimatui ir aplinkai naudingą žemės ūkio praktiką, kad būtų išvengta dvigubo finansavimo; jei taikoma, kitų vienetų perskaičiavimo pagal šio reglamento 9 straipsnį metodas.

Kompensacinių išmokų dydžių apskaičiavimą atliko nuo VI nepriklausoma įstaiga, atrinkta viešųjų pirkimų būdu – Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas (LAEI).

Priemonė „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ siejasi su I ramsčiu, todėl skaičiuojant kompensacinę išmoką

buvo atsižvelgta į sąlygą išvengti dvigubo finansavimo (išmokų, mokamų iš EŽŪGF ir iš EŽŪFKP, suma negali viršyti konkrečioje vietovėje ūkininko patirtų papildomų išlaidų ir prarastų pajamų). LAEI atliko ekonominį vertinimą siekiant išvengti dvigubos finansavimo rizikos. Vertinimo metu buvo tikrinama, ar nėra ekonominių ryšių ir vienodų reikalavimų, dėl naudingos klimatui ir aplinkai žemės ūkio veiklos, apie kuriuos pranešta Europos Komisijai. Užtikrinta, kad nėra dvigubo finansavimo rizikos dėl veiklos panašumų nustatytų pagal KPP priemonę "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas" bei Bendrosios žemės ūkio politikos pirmojo ramsčio.

Skaičiuojant kompensacines išmokas, naudoti tokie bendrieji kompensacinių išmokų nustatymo principai:

- kompensacinės išmokos mokamos tik už tuos įsipareigojimus, kuriais viršijami baziniai įsipareigojimai, t. y. kompleksinio paramos susiejimo reikalavimai (teisės aktais nustatyti valdymo reikalavimai, GAAB);
- kompensacinės išmokos mokamos tik už tuos įsipareigojimus, kuriais viršijami I ramstyje nurodyti klimatui ir aplinkai naudingos žemės ūkio praktikoje (sėjomaina, ekologiniams tikslams skirtas plotas, daugiametės ganyklos) taikomi reikalavimai;
- kompensacinės išmokos mokamos tik už tuos įsipareigojimus, kuriais viršijami privalomi reikalavimai dėl trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo ir kiti nacionaline teise nustatyti atitinkami įsipareigojimai;
- išmoka skaičiuojama 1 ha, siekiant padengti dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas;
- į išmokos dydį įskaičiuojamos sandorių sąnaudos, kurios gali sudaryti iki 20 proc. išmokos dydžio. Sandorių sąnaudos yra išlaidos dėl patirtų darbo laiko sąnaudų - detalesnei buhalterinei apskaitai, konsultacijoms, mokymo kursams, patikroms, informacijos paieškai;
- išmokos dydis už tam tikrą augalų grupę nustatomas pagal joje vyraujančius augalus. produktyvumo rodikliams ir kainoms nustatyti naudojami paskutinių trijų metų duomenys;
- išmokos dydis veiklai „Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema“ parama skiriama vaisių, uogų ir daržovių auginimo už programos aprašymo 8.2.9.3.10.1 dalyje išdėstytą, lyginant su įprasta praktika griežtesnių, agrarinės aplinkosaugos reikalavimų laikymąsi. Skaičiuojant kompensacinės paramos dydį, programoje dalyvaujantiems žemės ūkio veiklos subjektams, įskaičiuoti tik su aplinkos tausojimu susijusių priemonių ekonominiai rodikliai: prarandamos pajamos (derliaus nuostoliai ir išlaidos rankų/mechaniniams darbams, kurie būtini ribojant augalų apsaugos priemonių naudojimą); papildomos išlaidos (privalomam augalinės žaliavos - vaisių, uogų ir daržovių, sertifikavimui);
- išmoka skaičiuojama 1 ūkiniam gyvūnui, siekiant kompensuoti dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas. Ūkinis gyvūnas yra perskaičiuojamas į sutartinį gyvūną pagal Reglamento (EB) Nr. 808/2014 II priedą ir paskaičiuojama išmoka už sutartinį gyvūną;
- kompensacinių išmokų skaičiavimui naudoti LSMU Lietuvos gyvulininkystės instituto pateikti procedūrų aprašymai (technologinės kortelės), kuriuose nurodytas procedūroms atlikti reikalingas laikas ir vykdant atitinkamą veiklą patirtų faktinių materialinių sąnaudų duomenys;
- produktyvumo rodikliams ir kainoms nustatyti naudoti paskutinių 3 m. LR Statistikos departamento, LAEI ir LSMU Gyvulininkystės instituto duomenys;

- valdymo ir kitos kintamosios išlaidos nustatytos panaudojant faktinius duomenis.

Išsamūs apskaičiavimai remiantis specialiaisiais reikalavimais pareiškėjams paramai pagal atskiras veiklas, kaip papildoma informacija. pateikiami 8.10.1 priede.

8.2.9.6. Kitos svarbios pastabos, padedančios suprasti ir įgyvendinti priemonę

Paramos gavėjas turi prisiimti bendruosius įsipareigojimus nustatytus Programos 8.1.3 papunktyje.

Siekiant išvengti dvigubo finansavimo, tik viena priemonės "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas" veikla gali būti vykdoma taikoma tame pačiame lauke. Pareiškėjai, kurie dalyvauja veikloje „Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas“, gali dalyvauti ir kitose priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklose.

Taip pat prielaidų dvigubam finansavimui pagal veiklą "Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema" ir priemonę M03 nėra, nes tinkamos finansuoti išlaidos pagal minėtą programą ir priemonę yra skirtingos. Pagal priemonę M03, vadovaujantis R (ES) 1305/2013 16 str. 3 dalimi, remiamos fiksuotos išlaidos yra dalyvavimo kokybės sistemoje pradžios išlaidos, metinis įnašas už dalyvavimą kokybės sistemose ir išlaidos tik toms patikroms, kurios reikalingoms perdirbamos produkcijos atitikčiai kokybės sistemos reikalavimams patikrinti. Pagal programą "Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema", vadovaujantis R (ES) 1305/2013 28 str. 6 dalimi, kompensuojamos dėl prisiimtų griežtesnių agrarinės aplinkosaugos reikalavimų prarandamos pajamos ir patiriamos papildomos, tik su augalinės žaliavos sertifikavimu susijusios, išlaidos.

Priemonės sasaja su M11 (29 str. priemonė „Ekologinis ūkininkavimas“): pareiškėjai negali pretenduoti į paramą už tą patį plotą pagal abi priemones.

Priemonėje „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ yra numatoma galimybė dalyvaujantiems veikloje „Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas“ dalyvauti ir kitose šios priemonės plotiniu pagrindu grindžiamose ir su gyvulių ganymu susijusiose veiklose

Taip pat priemonė siejasi su M01 (14 str. Žinių perdavimas ir informavimo veikla), M02 (15 str. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos).

Pagal priemonės M04 (17 str. Investicijos į materialųjį turtą) „Investicijos į materialųjį turtą“ ketvirtąją veiklos sritį „Parama pelno nesiekiančioms investicijoms“ (kodas 4.4), veiklos sritys „Meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas“ tinkamos finansuoti išlaidos yra susijusios su natūralių buveinių ir saugomų rūšių buveinių sutvarkymo darbais (investicijomis).

Priemonė „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ užtikrina KPP priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ įgyvendinimu siektų tikslų tęstinumą.

8.2.10. M11. Ekologinis ūkininkavimas (29 straipsnis)

8.2.10.1. Teisinis pagrindas

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 29 str.;
Reglamento (ES) Nr. 807/2014 9 str.;
Reglamento (ES) Nr. 808/2014 10 str.

8.2.10.2. Bendrosios priemonės aprašymas, įskaitant jos intervencinių veikslių loginį pagrindą, jos indėlį į tikslines sritis ir siekiant bendrųjų tikslų

1. Priemonės ryšys su Programos 5.1 dalyje numatytais poreikiais:

Priemonė skirta skatinti ekologinį ūkininkavimą, auginat vertingą derlių, saugoti biologinę įvairovę, mažinti aplinkos taršą, gerinti dirvožemio kokybę.

Teikiant paramą pagal šią priemonę prisidedama prie Lietuvos nustatytų poreikių (5.1 Programos dalyje poreikiai Nr. 1, 2, 3, 6, 11) įgyvendinimo sprendžiant problemas, susijusias su gyventojų aprūpinimu kokybiškais maisto produktais bei tausios ūkinės veiklos įvairinimu.

Įgyvendinus šią priemonę taip pat turėtų būti išspręstos problemos, susijusios su neigiamo poveikio aplinkai mažinimu, biologinės įvairovės išsaugojimu ir ekosistemų stabilumo palaikymu, nes ūkiuose, kuriuose ekologiškai ūkininkaujama, yra skatinamas draugiškas aplinkai ūkininkavimas, diegiamos gamtosauginės technologijos ir yra laikomasi agrarinės aplinkosaugos reikalavimų.

Siekiant įgyvendinti šiuos veiksmus, bus mokamos kompensacinės išmokos.

2. Priemonės įgyvendinimas prisideda prie šių ES kaimo plėtros politikos prioritetų ir tikslinių sričių įgyvendinimo:

P.4. Atkurti, išsaugoti ir pagerinti nuo žemės ūkio ir miškininkystės priklausančias ekosistemas:

– 4A: *Biologinės įvairovės atkūrimas, išsaugojimas ir didinimas, įskaitant „Natura 2000“ vietas, teritorijas, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių, ūkininkauti skirtas gamtiniu požiūriu didelės vertės teritorijas, bei Europos kraštovaizdžius.* Šia priemone bus tiesiogiai skatinamas aplinkai draugiškų sistemų, tokių kaip ekologinis ūkininkavimas, atsiradimas bei plėtra. Parama šioms veiksmams bus užtikrinama pagal priemonę „Ekologinis ūkininkavimas“ (kodas 11.1 ir 11.2).

– 4C: *Dirvožemio erozijos prevencija ir dirvožemio tvarkymo gerinimas.* Tikslinė sritis bus įgyvendinama siekiant apsaugoti dirvožemį nuo irimo ir dirvožemio anglies dvideginio praradimo, per ariamos žemės apsėjimą žieminėmis kultūrom, per augalų sėjomainą. Parama šioms veiksmams bus užtikrinama pagal priemonę „Ekologinis ūkininkavimas“ kodas (kodas 11.1 ir 11.2).

3. Priemonės įtaka siekiant ES kompleksinių tikslų:

Priemonė turi įtakos ES kompleksiniams tikslams, orientuotiems į aplinkos apsaugą ir tvarią plėtrą.

Parama užtikrins kokybišką maisto produktų gamybą, padės mažinti aplinkos taršą bei saugos biologinę

įvairovę ir taip prisidės prie aplinkos apsaugos žemės ūkyje, šalies gyventojų aprūpinimo kokybiškais maisto produktais bei tausios ūkinės veiklos įvairinimo.

8.2.10.3. Taikymo sritis, paramos lygis, reikalavimus atitinkantys paramos gavėjai ir, jei tinkama, sumos arba paramos dydžio, kai reikia, suskirstyto pagal priemonės dalis ir (arba) veiksmų rūšį, skaičiavimo metodika. Kiekvienos rūšies veiksmui nurodomos tinkamos finansuoti išlaidos, tinkamumo sąlygos, taikytinos sumos ir paramos dydžiai ir principai, susiję su atrankos kriterijų nustatymu

8.2.10.3.1. 11.1 Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo

Pagalbinė priemonė:

- 11.1. Išmokos ekologinio ūkininkavimo praktikai ir metodams taikyti

8.2.10.3.1.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Įgyvendinant priemonę parama skiriama kasmet už įsipareigotą žemės plotą ha, siekiant paramos gavėjams arba jų grupėms kompensuoti patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas už perėjimo prie ekologinės gamybos praktiką ir metodus, kaip nurodyta Tarybos reglamente (EB) Nr. 834/2007.

Parama skiriama pereinamojo į ekologinę gamybą laikotarpio ūkiams.

Taip pat ši priemonė prisidės prie vieno iš strateginių tikslų (didinti sertifikuotų laukų plotus ekologiškai produkcijai auginti ekologiniuose ūkiuose), numatytų Žemės ūkio ministerijos 2014–2016-ųjų metų strateginiame veiklos plane, įgyvendinimo.

Ekologinės gamybos žemės ūkio ir maisto produktų sertifikavimą vykdo sertifikavimo įstaiga VŠĮ „Ekoagros“.

Veiklos sritimi prisidedama prie 4A ir 4C tikslinių sričių įgyvendinimo, skatinant aplinkai draugiškų ūkininkavimo sistemų, tokių kaip ekologinis ūkininkavimas, atsiradimą bei plėtrą.

8.2.10.3.1.2. Paramos rūšis

Kompensacinė metinė išmoka už plotą.

8.2.10.3.1.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

1. Reglamento (ES) Nr. 1306/2013, 94 str. ir II priedas;
2. Reglamento (ES) Nr. 1307/2013, 9 str., 43 str.;
3. Reglamentas (ES) Nr. 834/2007;
4. Reglamentas (ES) Nr. 882/2004;
5. Direktyva (EB) Nr. 2009/128/EB, 14 str.

8.2.10.3.1.4. Paramos gavėjai

Ūkininkai (fiziniai ir juridiniai asmenys) ar jų grupės.

8.2.10.3.1.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Patirtos papildomas išlaidos (sėklos įsigijimas, trąšos, mechanizuoti darbai, augalų apsaugos priemonės, sandorių sąnaudos) arba prarastos pajamos už perėjimo prie ekologinės gamybos reikalavimų laikymąsi, kaip nurodyta Tarybos reglamente (EB) Nr. 834/2007.

8.2.10.3.1.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.
2. Pareiškėjas yra aktyvus ūkininkas, kaip apibrėžia Reglamento (ES) 1307/2013 9 str.
3. Pareiškėjas įsipareigoja taikyti ekologinės gamybos praktiką ir metodus, apibrėžtus Tarybos reglamente (EB) Nr. 834/2007, 2 arba 3 metų laikotarpiu. Pareiškėjas paraiskoje pasirenka vieną iš 2 galimų įsipareigojimų trukmės variantų.

- Pasibaigus nurodytam įsipareigojimų laikotarpiui, pareiškėjas su tais pačiais įsipareigotais plotais privalo įsipareigoti vykdyti tęstinę veiklą pagal veiklos sritį „Parama ekologiniam ūkininkavimui“. Bendras įsipareigojimų laikotarpis pagal veiklos sritį „Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo“ ir „Parama ekologiniam ūkininkavimui“ negali viršyti 5 metų.
4. Pareiškėjas įsipareigoja kasmet pateikti dokumentus kuriuose nurodytas tinkamas ekologinės gamybos praktikos ir metodų taikymas, išduotas sertifikavimo įstaigos.
5. Mažiausias lauko plotas, už kurį privalu įsipareigoti yra 0,1 ha.
6. Pareiškėjas kasmet turi deklaruoti žemės ūkio naudmenas.
7. Pareiškėjo įsipareigojimai bus persvarstomi šiais atvejais:

- Jeigu iš dalies pasikeičia atitinkami privalomi standartai, reikalavimai ir įsipareigojimai, nurodyti 8.3.6.

skiltyje;

- Jeigu reikia atlikti pakeitimus, kurių reikia, kad būtų išvengta Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 43 straipsnyje nurodytos praktikos dvigubo finansavimo, kai tokia praktika iš dalies keičiama;

- Jeigu prisiimti įsipareigojimai trunka ilgiau nei dabartinis programavimo laikotarpis ir pakeitimai yra būtini siekiant pritaikyti įsipareigojimus prie kito programavimo laikotarpio teisinės sistemos.

Jeigu paramos gavėjas nesutinka su tokiu pakoregavimu, įsipareigojimas nustoja galioti ir pareiškėjui nebus taikomos sankcijos už laikotarpį, kuriuo įsipareigojimas galiojo.

8.2.10.3.1.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

NETAIKOMA

8.2.10.3.1.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

Kompensacinė išmoka mokama kiekvienus metus per įsipareigojimų laikotarpį ir skiriama už:

- javus – 238 Eur už ha;
- javus pašarams – 247 Eur už ha (išmoka mokama tik gyvulių augintojams už auginamų javų plotą, kurio yra iki 2 ha už 1 SG);
- javus, daugiamečių žolės sėklai – 298 Eur už ha;
- daugiamečių žolių įsėlį – 59 Eur už ha;
- daugiamečių žolės – 182 Eur už ha (išmoka mokama tik gyvulių augintojams už auginamų daugiamečių žolių plotą, kurio yra iki 2 ha už 1 SG);
- daržoves, bulves – 525 Eur už ha;
- vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus – 516 Eur už ha;
- uogynus ir sodus – 534 Eur už ha.

Apskaičiuotos kompensacinės išmokos padengia 100 proc. patirtų papildomų išlaidų arba prarastų pajamų už ekologinės gamybos reikalavimų laikymąsį.

8.2.10.3.1.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.10.3.1.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.10.3.1.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.10.3.1.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.10.3.1.10. Informacija apie konkretų veiksma

Atitinkamų pradinių elementų nustatymas ir apibrėžimas; šie elementai apima atitinkamus privalomus standartus, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 VI antraštinės dalies I skyrių, atitinkamus kriterijus ir minimalią veiklą, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies c punkto ii ir iii papunkčius, ir atitinkamus būtiniausius trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimus, taip pat kitus nacionaline teise nustatytus atitinkamus privalomus reikalavimus

-

Metodikos ir agronominių prielaidų bei parametų aprašymas, įskaitant Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 29 straipsnio 2 dalyje nurodytus pagrindinius reikalavimus, susijusius su kiekvieno konkretaus tipo įsipareigojimais, į kuriuos atsižvelgiama atliekant skaičiavimus, pagrindžiančius dėl įsipareigojimo patirtas papildomas išlaidas bei prarastas pajamas ir sandorių išlaidų lygį. Jei taikoma, nustatant tą metodiką atsižvelgiama į pagalbą, skiriamą pagal Reglamentą (ES) Nr. 1307/2013, įskaitant išmokas už klimatui ir aplinkai naudingą žemės ūkio praktiką, kad būtų išvengta dvigubo finansavimo; jei taikoma, kitų vienetų perskaičiavimo pagal šio reglamento 9 straipsnį metodas.

-

8.2.10.3.2. 11.2 Parama ekologiniam ūkininkavimui

Pagalbinė priemonė:

- 11.2. Išmokos ekologinio ūkininkavimo praktikai ir metodams išlaikyti

8.2.10.3.2.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Įgyvendinant veiklos sritį parama skiriama kasmet už įsipareigotą žemės plotą siekiant paramos gavėjams arba jų grupėms kompensuoti patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas už ekologinės gamybos praktiką ir metodus, kaip nurodyta Tarybos reglamente (EB) Nr. 834/2007.

Parama skiriama ekologinės gamybos ūkiams.

Taip pat ši priemonė prisidės prie vieno iš strateginių tikslų (didinti sertifikuotų laukų plotus ekologiškai produkcijai auginti ekologiniuose ūkiuose), numatytų Žemės ūkio ministerijos 2014–2016 metų strateginiame veiklos plane, įgyvendinimo.

Ekologinės gamybos žemės ūkio ir maisto produktų sertifikavimą vykdo sertifikavimo įstaiga VŠĮ „Ekoagros“.

Veiklos sritimi prisidedama prie 4A ir 4C tikslinių sričių įgyvendinimo, skatinant aplinkai draugiškų ūkininkavimo sistemų, tokių kaip ekologinis ūkininkavimas, atsiradimą bei plėtrą.

8.2.10.3.2.2. Paramos rūšis

Kompensacinė metinė išmoka už plotą.

8.2.10.3.2.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

1. Reglamento (ES) Nr. 1306/2013, 94 str. ir II priedas;
2. Reglamento (ES) Nr. 1307/2013, 9 str., 43 str.;
3. Reglamentas (ES) Nr. 834/2007;
4. Reglamentas (ES) Nr. 882/2004;
5. Direktyva (EB) Nr. 2009/128/EB, 14 str.

8.2.10.3.2.4. Paramos gavėjai

Ūkininkai (fiziniai ir juridiniai asmenys) ar jų grupės.

8.2.10.3.2.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Patirtos papildomas išlaidos (sėklos įsigijimas, trąšos, mechanizuoti darbai, augalų apsaugos priemonės,

sandorių sąnaudos) arba prarastos pajamos už ekologinės gamybos reikalavimų laikymąsi, kaip nurodyta Tarybos reglamente (EB) Nr. 834/2007.

8.2.10.3.2.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas atitinka bendrąsias nuostatas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.
2. Pareiškėjas yra aktyvus ūkininkas, kaip apibrėžia Reglamento (ES) 1307/2013 9 str.
3. Pareiškėjas įsipareigoja taikyti ekologinio ūkininkavimo praktiką ir metodus, apibrėžtus Tarybos Reglamente (EB) Nr. 834/2007, 5 metų laikotarpiui.
4. Pareiškėjas įsipareigoja pateikti tinkamo ekologinio ūkininkavimo praktikos ir metodų taikymo patvirtinimo dokumentus, išduotus sertifikavimo įstaigos.
5. Mažiausias lauko plotas, už kurį privalu įsipareigoti, yra 0,1 ha.
6. Pareiškėjas kasmet turi deklaruoti žemės ūkio naudmenas.
7. Pareiškėjo įsipareigojimai bus persvarstomi šiais atvejais:
  - Jeigu iš dalies pasikeičia atitinkami privalomi standartai, reikalavimai ir įsipareigojimai, nurodyti 8.3.6. skiltyje;
  - Jeigu reikia atlikti pakeitimus, kad būtų išvengta Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 43 straipsnyje nurodytos praktikos dvigubo finansavimo, kai tokia praktika iš dalies keičiama;
  - Jeigu prisiimti įsipareigojimai trunka ilgiau nei dabartinis programavimo laikotarpis ir pakeitimai yra būtini siekiant pritaikyti įsipareigojimus prie kito programavimo laikotarpio teisinės sistemos.
  - Jeigu paramos gavėjas nesutinka su tokiu pakoregavimu, įsipareigojimas nustoja galioti ir pareiškėjui nebus taikomos sankcijos už laikotarpį, kuriuo įsipareigojimas galiojo.

8.2.10.3.2.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

NETAIKOMA

8.2.10.3.2.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

Kompensacinė išmoka mokama kiekvienus metus per įsipareigojimų laikotarpį ir skiriama už:

- javus – 218 Eur už ha;
- javus pašarams – 232 Eur už ha (išmoka mokama tik gyvulių augintojams už auginamų javų plotą, kurio yra iki 2 ha už 1 SG);
- javus, daugiameses žoles sėklai – 273 Eur už ha;
- daugiamečių žolių įsėlį – 59 Eur už ha;
- daugiameses žoles – 176 Eur už ha (išmoka mokama tik gyvulių augintojams už auginamų daugiamečių žolių plotą, kurio yra iki 2 ha už 1 SG);
- daržoves, bulves – 525 Eur už ha;
- vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus – 487 Eur už ha;
- uogynus ir sodus – 518 Eur už ha.

Apskaičiuotos kompensacinės išmokos padengia 100 proc. patirtų papildomų išlaidų arba prarastų pajamų

už ekologinės gamybos reikalavimų laikymąsi.

8.2.10.3.2.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.10.3.2.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.10.3.2.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.10.3.2.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.10.3.2.10. Informacija apie konkretų veiksma

Atitinkamų pradinių elementų nustatymas ir apibrėžimas; šie elementai apima atitinkamus privalomus standartus, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 VI antraštinės dalies I skyrių, atitinkamus kriterijus ir minimalią veiklą, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies c punkto ii ir iii papunkčius, ir atitinkamus būtinausius trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimus, taip pat kitus nacionaline teise nustatytus atitinkamus privalomus reikalavimus

-

Metodikos ir agronominių prielaidų bei parametrų aprašymas, įskaitant Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 29 straipsnio 2 dalyje nurodytus pagrindinius reikalavimus, susijusius su kiekvieno konkretaus tipo įsipareigojimais, į kuriuos atsižvelgiama atliekant skaičiavimus, pagrindžiančius dėl įsipareigojimo patirtas papildomas išlaidas bei prarastas pajamas ir sandorių išlaidų lygį. Jei taikoma, nustatant tą metodiką atsižvelgiama į pagalbą, skiriamą pagal Reglamentą (ES) Nr. 1307/2013, įskaitant išmokas už klimatui ir aplinkai naudingą žemės ūkio praktiką, kad būtų išvengta dvigubo finansavimo; jei taikoma, kitų vienetų perskaičiavimo pagal šio reglamento 9 straipsnį metodas.

-

8.2.10.4. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.10.4.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

1. Sudėtinga patikrinti ir (arba) sukontroliuoti įsipareigojimus.
2. Informacinių technologijų – kompiuterinių informacinių sistemų (IT) neapibrėžtumai ir trikdžiai, susiję su pažeidžiamomis vietomis arba defektais saugumo sistemose, programinėje įrangoje ar procedūrose.
3. Pareiškėjų daromos tipinės klaidos, susijusios su netiksliais pareiškėjų asmens, kontaktiniais, banko duomenimis, klaidingai nurodytu Naudmenų klasifikatoriaus kodu, neteisingu laukų įbraižymu ir pan.
4. Nesilaikymas apribojimų ir (arba) įsipareigojimų, susijusių su terminais, veiklos apribojimais ir turtu.

8.2.10.4.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

1. Siekiant užtikrinti optimalią įsipareigojimų patikrą ir kontrolę, numatoma:

1.1. kompensacinę išmoką mokėti tik tuo atveju jei ūkis turi perėjimo prie ekologinės gamybos sertifikavimo institucijos išduotą nutarimo išrašą ar yra sertifikuotas ir turi tai paliudijančius dokumentus. Nacionalinės mokėjimo agentūros (toliau – Nacionalinė mokėjimo agentūra) inspektorių patikrų ūkyje metu bus vertinama, ar nėra ekologinio ūkininkavimo reikalavimų pažeidimų faktų. Nustačius įtarimus apie galimus pažeidimus bus informuojamos sertifikavimo institucijos, imami mėginiai dėl neleistinų ekologinėje gamyboje panaudotų medžiagų. Nustačius teigiamus faktus bus taikomos adekvačios sankcijos. Tikrinant ūkį bus stebima, kaip vykdomos sertifikavimo institucijos pritaikytos rekomendacijos. Taip pat tarp Nacionalinės mokėjimo agentūros bei sertifikavimo institucijų pasirašomos bendradarbiavimo sutartys, kuriose numatoma keistis abipusiai aktualia informacija.

1.2. organizuoti kasmetinius informacinius mokymus tikslinėms pareiškėjų grupėms, Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnybos specialistams, savivaldybių ir seniūnijų specialistams, atsakingiems už pareiškėjų informavimą paramos teikimo klausimais, paraiškos duomenų bei kitų dokumentų įvedimą ir patvirtinimą Paraiškų priėmimo informaciniame sistemoje (PPIS);

1.3. ūkinės veiklos veiksmus, susijusius su tam tikrais terminais (šienavimas ir pan.), fiksuoti atliktų darbų (pagal veiklas) žurnale;

2. Informacinių technologijų – kompiuterinių informacinių sistemų neapibrėžtumai ir trikdžiai:

2.1. siekiant nustatyti pažeidžiamas vietas, numatoma periodinė IT sistemos apsaugos ir saugumo kontrolės analizė, naudojant technines priemones.

2.2. siekiant išvengti grėsmių, susijusių su nesankcionuoto prisijungimo galimybe, duomenų atskleidimo, keitimo ir (ar) sunaikinimo tikslais:

2.2.1. numatoma galimybė užpildyti paraiškos elektroninę formą pačiam pareiškėjui, jeigu pastarasis turi techninių galimybių naudotis elektronine bankininkyste arba naudojasi elektroniniu parašu;

2.2.2. PPIS nenaudojamas MA funkcijoms, susijusioms su paraiškų administravimu: PPIS duomenys importuojami integruojant juos į MA IT;

2.2.3. numatomas teisinis reglamentavimas dėl valstybės institucijų, savivaldybių ir kitų juridinių asmenų, atsakingų už Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai priemonių įgyvendinimą, paskyrimo.

2.3. siekiant išvengti PPIS trikdžių, numatoma:

2.3.1. taikyti loginius ir automatinius tikrinimus, įspėjimus, atlikti patikrų vietoje atrankas ir pan., kaupiti informaciją apie pareiškėją ir jo pateiktą paraišką, kas leistų MA sinchronizuoti ir optimizuoti viešojo administravimo procedūras;

2.3.2. parengti kasmetinę informacinę medžiagą dėl procedūrinių veiksnių ir atitikties kriterijų taikymo.

3. Siekiant išvengti paraiškose daromų klaidų, numatoma:

3.1. galimybė pareiškėjams pateikti elektroninę paraišką (įskaitant ir kartografinę medžiagą) su joje integruotais loginiais patikrinimais, įspėjimais ir priminimais;

3.2. operatyviai atnaujinti ortofotografinę medžiagą (netinkamų paramai plotų nustatymas);

3.3. informuoti pareiškėją apie paraiškoje esančias klaidas, pritaikytas sankcijas, priskaičiuotą ir mokėtiną paramos sumą, atsižvelgiant į informavimo būdą, kurį pareiškėjas pasirinko paraiškoje;

3.4. naudoti vieną bendrą paraišką visoms su plotu susijusioms priemonėms, kuri yra integruota į Paramos už žemės ūkio naudmenų ir kitus plotus paraišką (paraiškos atitiktis kitų priemonių taisyklėms).

4. Specifinių klaidų prevencijai ir kontrolei bus taikoma atitinkama administracinių ir fizinių priemonių sistema.

8.2.10.4.3. Bendras priemonės vertinimas

Siekiant užtikrinti optimalią įsipareigojimų patikrą ir kontrolę, bus siekiama išvengti tokių reikalavimų, kuriuos būtų sudėtinga patikrinti ir (ar) sukontroliuoti (veiksmai, kurių turi būti laikomasi iki tam tikros datos; įsipareigojimai, kurių turi būti laikomasi tam tikru momentu, kuris yra neapibrėžtas laiko atžvilgiu).

Paraiškoms vertinti ir jas administruoti bus naudojama integruota informacinė sistema, turinti sąsajų su įvairiais vidaus ir išorės registrais bei duomenų bazėmis. Numatyta galimybė paraiškas teikti elektroniniu būdu. Ši sistema padės aptikti, informuoti ir išvengti paraiškose galimai pasitaikysiančių klaidų.

8.2.10.5. Informacija apie konkrečią priemonę

Atitinkamų pradinių elementų nustatymas ir apibrėžimas; šie elementai apima atitinkamus privalomus standartus, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 VI antraštinės dalies I skyrių, atitinkamus kriterijus ir minimalią veiklą, nustatytus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies c punkto ii ir iii papunkčius, ir atitinkamus būtiniausius trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimus, taip pat kitus nacionaline teise nustatytus atitinkamus privalomus reikalavimus

Detalūs pagrindiniai reikalavimai, nustatyti Žemės ūkio naudmenų geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimų apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu, ir Žemės ūkio veiklos valdymo reikalavimų ir trąšų bei augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimų apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu, **aktualūs paramos dydžio skaičiavimai:**

1. Žemės ūkio veiklos subjektai privalo laikytis sėjomainos reikalavimų. Rapsai tame pačiame lauke gali būti auginami ne ilgiau kaip 3 m. iš eilės. Žieminiai ir vasariniai rapsai laikomi skirtingomis augalų rūšimis;

2. Jei žemės ūkio valdoje yra naudojami profesionaliajam naudojimui skirti augalų apsaugos produktai, turi būti pildomas profesionaliajam naudojimui skirtų augalų apsaugos produktų apskaitos žurnalas pagal Augalų apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo, tiekimo rinkai taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 3D-564 „Dėl Augalų

apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo, tiekimo rinkai taisyklių patvirtinimo“, nustatytą formą.

Augalų apsaugos produktų profesionalieji naudotojai žemės ūkio valdose turi naudoti tik Lietuvos Respublikos registruotus augalų apsaugos produktus.

3. Augalų apsaugos produktų profesionalieji naudotojai privalo turėti augalų apsaugos kursų baigimo pažymėjimą ar kitą jam prilyginamą ES valstybėje narėje ar Europos ekonominės erdvės valstybėje išduotą pažymėjimą.

4. Augalų apsaugos produktus leidžiama purkšti tik purkštuvais, kurių naudotojai turi galiojančius purkštuvų pažymėjimus, išduotus Augalų apsaugos produktų purškimo įrangos tikrinimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2001 m. birželio 19 d. įsakymu Nr. 199, nustatyta tvarka.

Pareiškėjas privalo vykdyti minimalią žemės ūkio veiklą pagal reglamento (ES) Nr. 1307/2013 4 str. 1 dalies c punkto ii ir iii papunkčių nuostatas.

Kai taikoma, pareiškėjai privalo laikytis šių žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijų:

1. Pievas, taip pat sodų ir uogynų tarpueilius, kuriuose yra pieva, nušienauti ne mažiau kaip 1 kartą per metus iki einamųjų metų rugpjūčio 1 d.;

2. Užliejamų pievų teritorijose žolės ritiniai turės būti išvežti iš laukų iki spalio 1 d.;

3. Pievų laukuose, taip pat sodų ir uogynų tarpueiliuose visą vegetacijos laikotarpį neturi būti augmenija stelbiančių, sustabarėjusių, taip pat sėklas subrandinusių arba išbarsčiusių piktžolių;

4. Sodų ir uogynų tarpueilius (išskyrus tuos tarpueilius, kuriuose yra pieva) reikia periodiškai įdirbti (mechaniškai arba chemiškai), taip kad juose būtų sunaikintos piktžolės;

5. Soduose ir uogynuose būtina iš deklaruojamų laukų ploto pašalinti negyvus medžius ir (arba) krūmynus, arba jų liekanas;

6. Juodajame ar žaliajame pūdyje nevykdoma jokia žemės ūkio gamyba einamųjų metų produkcijai gauti. Žaliajame pūdyje negali būti ganomi gyvuliai, šienaujama žolė arba auginami kiti nei žoliniai augalai. Žaliajame pūdyje auginami dirvos struktūrai gerinti skirti žoliniai augalai ne vėliau kaip iki einamųjų metų rugsėjo 15 d. turi būti įterpiami į dirvą. Juodasis pūdymas turi būti periodiškai įdirbamas taip, kad jame nebūtų subrendusių ir žydėjimo stadiją pasiekusių piktžolių.

Žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai patvirtinti 2015 m. gruodžio 4 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-897. Vadovaujantis minėtu įsakymu 6-asis kriterijus netaikomas dalyvaujantiems šioje veikloje.

Metodikos ir agronominių prielaidų bei parametrų aprašymas, įskaitant Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 29 straipsnio 2 dalyje nurodytus pagrindinius reikalavimus, susijusius su kiekvieno konkretaus tipo įsipareigojimais, į kuriuos atsižvelgiama atliekant skaičiavimus, pagrindžiančius dėl įsipareigojimo patirtas papildomas išlaidas bei prarastas pajamas ir sandorių išlaidų lygį. Jei taikoma, nustatant tą metodiką atsižvelgiama į pagalbą, skiriamą pagal Reglamentą (ES) Nr. 1307/2013, įskaitant išmokas už klimatui ir aplinkai naudingą žemės ūkio praktiką, kad būtų išvengta dvigubo finansavimo; jei taikoma, kitų vienetų perskaičiavimo pagal šio reglamento 9 straipsnį metodus.

Kompensacinių išmokų dydžių apskaičiavimą atliko nuo VI nepriklausoma įstaiga–Lietuvos Agrarinės ekonomikos institutas (toliau – LAEI), atrinkta viešųjų pirkimų būdu. Skaičiavimai atlikti atskirai abiem veiklos sritims.

Skaičiuojant kompensacinę išmoką atsižvelgiama į tai, kad:

- **pareiškėjas privalo** laikytis pereinamojo į ekologinę gamybą laikotarpio ūkio ir ekologinės žemės ūkio gamybos taisyklių ne trumpiau kaip pareiškėjo įsipareigojimuose numatytą laikotarpį;
- **pareiškėjas privalo** pateikti ekologinio ūkio patvirtinimo dokumentą arba perėjimo prie ekologinio ūkininkavimo nutarimo išrašą, išduotą sertifikavimo įstaigos;
- **pareiškėjas privalo** kasmet deklaruoti žemės ūkio naudmenas;
- parama skiriama tiek ekologinės gamybos ūkiams, tiek pereinamojo į ekologinę gamybą laikotarpio ūkiams.

Pagrindiniai kompensacinių išmokų skaičiavimo principai:

- kompensacinė išmoka mokama tik už tuos įsipareigojimus, kuriais viršijami baziniai įsipareigojimai (GAAB, privalomi reikalavimai dėl trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo), „žalinimo“ reikalavimai;
- kompensacinė išmoka skaičiuota 1 žemės ūkio naudmenų žemės ha, siekiant padengti dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtas papildomas išlaidas (sėklos įsigijimas, trąšos, mechanizuoti darbai, augalų apsaugos priemonės) ir prarastas pajamas (mažesnis derlingumas);
- į kompensacinę išmoką įskaičiuotos sandorių sąnaudos, kurios gali sudaryti iki 20 proc. išmokos dydžio;
- skaičiuojant kompensacinę išmoką lyginamas tam tikrų pasėlių rūšių auginimas ekologinės gamybos ūkyje su tų pačių pasėlių rūšių auginimu tradiciniu būdu; – produktyvumo rodikliams ir kainoms nustatyti daugiausiai naudoti 2010–2012 metų Lietuvos statistikos departamento, LAEI, LAMMC Sodininkystės ir daržininkystės instituto, VšĮ „Ekoagros“, ŽUIKVC duomenys. Jiems nesant naudoti 2009–2011 ir 2011–2013 metų duomenys.
- perėjimo prie ekologinės gamybos ūkių kompensacinių išmokų skaičiavimo principai analogiškai ekologinės gamybos ūkių kompensacinių išmokų skaičiavimo principams.
- skaičiuojant perėjimo prie ekologinės gamybos ūkių kompensacinę išmoką lyginamas tam tikrų augalų rūšių auginimas pereinamojo laikotarpio gamybos ūkiuose su tų pačių pasėlių rūšių auginimu tradiciniu būdu. Pagrindiniai pereinamojo laikotarpio į ekologinę gamybos būdą ūkių ir ekologinių ūkių kompensacinių išmokų skirtumai susidaro dėl augalų derlingumo ir kainų rodiklių.
- augalų derlingumo rodikliui įvertinti naudoti 2010–2012 metų Lietuvos statistikos departamento duomenys (tradicinio ūkininkavimo) ir VšĮ „Ekoagros“ duomenys (pereinamojo į ekologinę ūkininkavimą). Lietuvoje pereinamojo laikotarpio į ekologinę ūkininkavimą augalų derlingumai mažesni už tradiciškai ūkininkaujančiųjų. Stebimi tokie skirtumai: javų, skaičiuojant kviečių pagrindu ir imant vidutinius 2010-2012 m. duomenis - 0,70 t/ha, analogiškai miežių pašarams – 0,41 t/ha; miežių sėklai – 0,42 t/ha; bulvių-0,03 t/ha; vaistažolių -0,15 t/ha, uogynų, imant pagrindu juoduosius serbentus -0,68 t/ha.
- Skaičiuojant kompensacinę išmoką, įvertinta, kad perėjimo prie ekologinio ūkininkavimo ūkių produkcijos kainos atitinka tradicinio ūkininkavimo produkcijos kainas, kurios yra mažesnės nei ekologinės produkcijos

kainos.

– priemonė „Ekologinis ūkininkavimas“ taip pat siejasi su I ramsčiu. Todėl skaičiuojant kompensacinę išmoką buvo atsižvelgta į sąlygą išvengti dvigubo finansavimo (išmokų, mokamų iš EŽŪGF ir iš EŽŪFKP, suma negali viršyti konkrečioje vietovėje ūkininko patirtų papildomų išlaidų ir prarastų pajamų);

-LAEI atliko ekonominį vertinimą siekiant išvengti dvigubos finansavimo rizikos. Vertinimo metu buvo tikrinama, ar nėra ekonominių ryšių ir vienodų reikalavimų, dėl naudingos klimatui ir aplinkai žemės ūkio veiklos, apie kuriuos pranešta Europos Komisijai. Užtikrinta, kad nėra dvigubo finansavimo rizikos dėl veiklos panašumų nustatytų pagal KPP priemonę "Ekologinis ūkininkavimas" bei Bendrosios žemės ūkio politikos pirmojo ramsčio.

– kompensacinės išmokos dydis už tam tikrą augalų grupę apskaičiuotas pagal joje dominuojančią pasėlių rūšį:

1. Varpiniai javai. Kompensacinė išmoka už varpinius javus, nustatyta kviečių pagrindu. Ekologiškai auginant kviečius didesnės išlaidos susidaro dėl didesnio sėklos poreikio, trąšų ekologiniams ūkiams, mechanizuotų darbų poreikio, sandorių sąnaudų. Pajamų praradimą dėl mažesnio ekologiškų kviečių derlingumo šiek tiek kompensuoja daugiau kaip ketvirtadaliu didesnė jų kaina;

2. Javai ir daugiametės žolės sėklai. Nustatyta, kad kompensacinės išmokos už javus ir daugiabetes žoles sėklai skiriasi nedaug, todėl siūloma kompensacinę išmoką nustatyti javų pagrindu. Kompensacinė išmoka už javus sėklai apskaičiuota miežių pagrindu. Ekologiškai auginant miežius sėklai, didesnės išlaidos susidaro dėl didesnio sėklos poreikio, trąšų ekologiniams ūkiams, mechanizuotų darbų poreikio, sandorių sąnaudų. Pajamų praradimą dėl mažesnio ekologiškų miežių sėklai derlingumo šiek tiek sušvelnina daugiau nei ketvirtadaliu didesnė jų kaina;

3. Javai pašarams. Kompensacinė išmoka kompensuojamos dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamus privalomus standartus viršijančių įsipareigojimų prarastos pajamos ir patirtinos papildomos išlaidos. Išmoka skaičiuojama kaip pajamų ir išlaidų skirtumas lyginant tradicinės gamybos būdą ir taikant nustatytus reikalavimus ekologiškai gamybai. Pajamos ir išlaidos apskaičiuojamos naudojant šalies vidutinius duomenis. Į išmoką įskaičiuojamos sandorių sąnaudos, kurios gali sudaryti iki 20 proc. kompensacinės išmokos dydžio.

4. Daugiamečių žolių įsėlis. Kompensacinės išmokos už daugiamečių žolių įsėlį apskaičiuotos dovilų pagrindu. Dobilų įsėlis sėjamas kartu su miežiais, todėl sėjimo išlaidos neįtrauktos, įtraukta tik sėklų kaina. Dobilai sėjomainoje dalyvauja 2 metus. Pirmais metais, nuėmus javų derlių, rudenį nupjaunama pirma žolė (apie 10 t iš ha, LŽI duomenys), antrais metais birželio mėn. pjaunama antra žolė (apie 20 t iš ha, LŽI duomenys), vid. vienu metų žolės derlingumas tradiciniame ūkyje būtų 15 t iš ha, kas atitinka statistikos 3 m vidurkį, ekologiniame ūkyje apie 13 t iš ha (LŽI duomenys). Antrais metais po žolės nupjovimo dovilai atželia ir iki rudens subrandina sėklas. Rudenį derlius nuimamas kombainais, smulkinant šiaudus ir juos paskleidžiant dirvoje. Tradiciniame ūkyje grūdų derlingumas 0,2 t iš ha, ekologiniame ūkyje–0,15 t iš ha (LŽI duomenys). Kadangi dovilai sėjomainoje dalyvauja 2 metus, sėklos, pesticidų, kombainavimo išlaidos ir grūdų pajamos paskirstytos 2 metams. Taip pat į šias išlaidas įskaičiuotas ir sertifikavimo mokestis;

5. Daugiametės žolės. Kompensacinė išmoka už daugiabetes žoles apskaičiuota pagal pieno ir mėsos gamintojų patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas.

6. Daržovės, bulvės. Bulves, auginamas ekologinės gamybos ūkyje, palyginti su tomis, kurios auginamos tradiciniu būdu, skiriasi tiek jų auginimo išlaidos, tiek pajamos. Didesnės bulves auginančių ekologinių ūkių išlaidos susidaro dėl brangesnės sodinamosios medžiagos, didelio rankų darbo poreikio ir sandorių sąnaudų.

Didesnes ekologinių ūkių pajamos, nors ir esant mažesniai ekologiškų bulvių derlingumui, lemia trečdaliu didesnė jų kaina;

7. Sodai ir uogynai. Nustatyta, kad kompensacinės išmokos už sodus ir uogynus skiriasi nedaug, todėl siūloma kompensacinė išmoka, nustatyta juodųjų serbentų pagrindu. Serbentus, auginamus ekologinės gamybos ūkyje, palyginti su tais, kurie auginami tradiciniu būdu, skiriasi tiek jų auginimo išlaidos, tiek pajamos. Didesnės serbentus auginančių ekologinių ūkių išlaidos susidaro dėl brangesnių augalų apsaugos produktų ekologiniams ūkiams bei sandorių sąnaudų. Pajamų praradimą lemia ketvirtadaliu mažesnis derlingumas;

8. Vaistažolės. Kompensacinė išmoka už vaistažoles apskaičiuota vaistinių ramunių pagrindu. Vaistines ramunes, auginamas ekologinės gamybos ūkyje, palyginti su tomis, kurios auginamos tradiciniu būdu, pagrindinis skirtumas susidaro dėl beveik penktadaliu mažesnių pajamų, kurias lemia mažesnis ekologiškų vaistinių ramunių derlingumas. Didesnės vaistines ramunes auginančių tradicinių ūkių išlaidos susidaro dėl didesnio trąšų ir augalų apsaugos produktų bei rankų darbų poreikio.

Išsamūs kompensacinių išmokų dydžių perėjimo prie ekologinės gamybos ir ekologinės gamybos ūkiams už ha apskaičiavimai, kaip papildoma informacija, pateikiami 8.11.1 ir 8.11.2 prieduose.

8.2.10.6. Kitos svarbios pastabos, padedančios suprasti ir įgyvendinti priemonę

Paramos gavėjas turi prisiimti bendruosius įsipareigojimus nustatytus Programos 8.1.3 papunktyje.

Priemonė siejasi su priemone „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“. Pareiškėjai negali pretenduoti į paramą už tą patį plotą pagal abi priemones, išskyrus priemonės veiklą „Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas”.

Taip pat priemonė siejasi su priemone „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“, teikiant žinias, skatinant ekologinį ūkininkavimą, su priemone „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“, teikiant konsultacijas ekologiškai ūkininkaujantiems;

su priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritimi „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“- teikiant paramą investicijoms ekologiškai ūkininkaujantiems ir veiklos sritimi „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“, teikiant paramą ekologiškos produkcijos perdirbimui;

su priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritimi „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“, teikiant paramą ekologiškai ūkininkaujančių jaunųjų ūkininkų įsikūrimui, o su veiklos sritimi „Parama smulkiesiems ūkiams“, teikiant paramą smulkiems ekologiniams ūkiams ir

su priemonės „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ veiklos sritimi „Parama pirmą kartą dalyvaujantiems kokybės sistemose“. Pagal minimą priemonę, vadovaujantis Reg. (ES) 1305/2013 16 str. 3 dalimi, remiamos fiksuotos išlaidos yra dalyvavimo kokybės sistemoje pradžios išlaidos, metinis įnašas už dalyvavimą kokybės sistemose ir išlaidos tik toms patikroms, kurios reikalingos perdirbamos produkcijos atitikčiai kokybės sistemos reikalavimams patikrinti. Pagal priemonę "Ekologinis ūkininkavimas“, vadovaujantis Reg. (ES) 1305/2013 29 str. 2 dalimi, kompensuojamos dėl prisiimtų ekologinės gamybos reikalavimų prarandamos pajamos ir patiriamos papildomos, tik su augalinės žaliavos sertifikavimu susijusios, išlaidos.

Priemonė „Ekologinis ūkininkavimas“ užtikrina KPP priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ įgyvendinimu siektų tikslų tęstinumą.

8.2.11. M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (30 straipsnis)

8.2.11.1. Teisinis pagrindas

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 30 straipsnis;
Reglamentas (ES) Nr. 807/2014;
Reglamentas (ES) Nr. 808/2014.

8.2.11.2. Bendrosios priemonės aprašymas, įskaitant jos intervencinių veikslių loginį pagrindą, jos indėlį į tikslines sritis ir siekiant bendrųjų tikslų

1. Priemonės ryšys su Programos 5.1 dalyje nurodytais poreikiais:

Priemonė skirta sušvelninti ES teisės aktuose nustatytų aplinkos apsaugos standartų laikymosi padarinius bei atlyginti ūkininkams ir miškininkams už tam tikrus reikalavimus, kurių jie privalo imtis ir kurie viršija geros agrarinės būklės reikalavimus vietovėse, kuriose nustatyti aplinkosaugos apribojimai yra susiję su *Paukščių* (2009/147/EB) ir *Buveinių* (92/43/EEB) direktyvų įgyvendinimu.

Skiriant kompensacinę paramą pagal šią priemonę, prisidedama prie Lietuvos nustatytų poreikių (5.1 Programos dalyje poreikiai Nr. 3, 17) įgyvendinimo, sprendžiant problemas, susijusias su biologinės įvairovės geros apsaugos būklės užtikrinimu, nustatant ir pritaikant ūkinės veiklos parametrus ir ūkininkavimo būdą taip, kad jis nekeltų pavojaus atskirų rūšių ir buveinių paplitimo arealams, ir su augančiu visuomenės poreikiu švariai ir sveikai aplinkai.

Sprendžiant problemas, susijusias su klimato kaitos tendencijų mažinimu priemonės lygmenyje, prisidedama prie didelių CO₂ kiekių pašalinimo iš atmosferos ir kaupimo dirvožemyje naudojant tokias ūkininkavimo technologijas, kaip natūralių ir pusiau natūralių ganyklų ir pievų plotų agrariniame kraštovaizdyje išlaikymas. Ribojant ar (ir) draudžiant privačių miškų „Natura 2000“ tinklo vietovėse kirtimus, ženkliai prisidedama prie dirvožemio anglies kaupimo funkcijos žemės ūkyje stiprinimo.

Sprendžiant problemas, susijusias su visuomenės poreikio švariai ir sveikai aplinkai didėjimu dėl augančio aplikosauginio sąmoningumo, suteikiamos galimybės pačiai visuomenei pažinti gamtą – stebint laukinę gamtą, keliaujant pėsčiomis, tyrinėjant kraštą, plaukiant baidarėmis ir t. t., skiriant paramą geriausioms Europos gamtos ir biologinės įvairovės teritorijoms išsaugoti.

2. Priemonės įgyvendinimas prisideda prie šių ES kaimo plėtros politikos prioritetų ir tikslinių sričių įgyvendinimo:

P.4. Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas:

– 4A: *Biologinės įvairovės atkūrimas, išsaugojimas ir didinimas, įskaitant „Natura 2000“ vietoves, teritorijas, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių, ūkininkauti skirtas gamtiniu požiūriu didelės vertės teritorijas, bei Europos kraštovaizdžius.* Šiai tikslinei sričiai daugiausiai įtakos turės pagal priemonę remiamos veiklos sritys, susijusios su praradimų pajamų kompensavimu „Natura 2000“ vietovėse (kodas 12.1), (kodas 12.2) ir kitose nustatytose gamtos apsaugos teritorijose, kuriose esantiems miškams taikomi aplinkosaugos apribojimai, prisidedantys prie direktyvos 92/43/EEB 10 straipsnio įgyvendinimo (kodas 12.2). Pastarųjų teritorijų plotas neviršija 5% „Natura 2000“ vietovių ploto. Įteisintas

kompensacijų išmokėjimas, paremtas nustatytu mokėjimo mechanizmu dėl veiklos apribojimų ar skatinimo „Natura 2000“ vietovėse, užtikrins tinkamą Europos Bendrijos svarbos rūšių ir buveinių apsaugos būklę.

P.5. Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose:

– *5E: Anglies dioksido konservavimo ir sekvestracijos žemės ūkyje ir miškininkystėje skatinimas.* Šiai tikslinei sričiai daugiausiai įtakos turės tam tikri ūkininkavimo būdai, apimantys daugiakomponenčių žolynų naudojimą, beariminės technologijos taikymą, leidžiantys žemės ūkio paskirties dirvožemiui įsisavinti ir kaupti anglį, kas prisidės prie klimato kaitos švelninimo (kodas 12.1). „Natura 2000“ vietovėse esančios miško naudos teigiama įtaka dirvožemio organinės anglies sancaupoms prisidės prie sekvestracijos stiprinimo (kodas 12.2).

P.6. Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse:

– *6B: Vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas.* Šiai tikslinei sričiai daugiausiai įtakos turės su poilsio galimybėmis ir turizmu susijusios iniciatyvos, kurios ne tik padės užtikrinti tausų vertingų gamtos išteklių naudojimą, bet ir skatins geresnę turizmo veiklos integraciją į kitų rūšių veiklą kaimo vietovėse.

Įgyvendinant priemonę tiesiogiai prisidedama prie 4A tikslinės srities, todėl šiai sričiai priskirtos visos priemonei skirtos lėšos, o ne tiesiogiai – prie 5E ir 6B tikslinių sričių įgyvendinimo.

3. Priemonės indėlis siekiant ES kompleksinių tikslų:

Priemonė turi įtakos šiems ES kompleksiniams tikslams – aplinkos išsaugojimui, klimato kaitos švelninimui ir prisitaikymui prie jo.

Parama, teikiama „Natura 2000“ tinklui, padės išsaugoti genetinę ir rūšinę pievų ekosistemų ir miškų ekosistemų įvairovę, padidinti jų atsparumą ir užtikrins ekologinių procesų nenutrūkstumą. Tik sveikos ir tinkamai veikiančios ekosistemos saugomose teritorijose gali užtikrinti ne tik įvairesnes ekosistemos funkcijas, bet ir šių sistemų atsparumą gaivalinėms nelaimėms ir trikdžiams, tarp jų ir klimato kaitai. Tai yra susiję su „Natura 2000“ tinklo teritorija, kurioje laukinėms rūšims yra suteikta erdvė prisitaikyti prie klimato kaitos. Tarpusavio sąsaja tarp atskirų bioįvairovės komponentų leis rūšims migruoti bei išgyventi kintančiomis klimato sąlygomis.

Kadangi klimato kaita įtakoja biologinę įvairovę, šios dvi problemos negali būti sprendžiamos atskirai. Subsidijų atsiejimas nuo gamybos ir privalomas kompleksinės paramos susiejimas su aplinkosaugos teisės aktais gali tam tikru mastu palengvinti žemės ūkio poveikį aplinkai.

Naudojant tausojančius aplinką ūkininkavimo būdus kaip klimato kaitos švelninimo priemones „Natura 2000“ tinklo teritorijose užtikrinama ypač svarbi anglies kaupimo funkcija, kuria atskleidžiama esminė biologinės įvairovės sąveika su klimato kaitos švelninimu ir prisitaikymu prie klimato kaitos. Tikėtina, kad ateityje ekosistemose sukauptos anglies vertė padidės, ypač, taikant aktyvias išsaugojimo priemones, gerinančias „Natura 2000“ tinklo apsaugos būklę.

8.2.11.3. *Taikymo sritis, paramos lygis, reikalavimus atitinkantys paramos gavėjai ir, jei tinkama, sumos arba paramos dydžio, kai reikia, suskirstyto pagal priemonės dalis ir (arba) veiksmų rūšį, skaičiavimo metodika. Kiekvienos rūšies veiksmui nurodomos tinkamos finansuoti išlaidos, tinkamumo sąlygos, taikytinos sumos ir paramos dydžiai ir principai, susiję su atrankos kriterijų nustatymu*

8.2.11.3.1. 12.1 Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje

Pagalbinė priemonė:

- 12.1. Kompensacinės išmokos už „Natura 2000“ žemės ūkio teritorijas

8.2.11.3.1.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Parama pagal šią priemonę skiriama kasmet už kiekvieną žemės ūkio paskirties žemės hektarą, esantį „Natura 2000“ teritorijoje, siekiant paramos gavėjams kompensuoti šiose vietovėse dėl direktyvų 92/43/EEB ir 2009/147/EB privalomų reikalavimų įgyvendinimo patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas.

Veiklos sritimi prisidedama prie 4A ir 5E tikslinių sričių įgyvendinimo, skatinant bioįvairovės ir ūkininkavimo aukštos gamtinės vertės teritorijose puoselėjimą, ir taip padidinant dirvožemio pajėgumus sekvestruoti antropogeninės kilmės CO₂ emisijas.

8.2.11.3.1.2. Paramos rūšis

Kompensacinė metinė išmoka už plotą.

8.2.11.3.1.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamento (ES) Nr. 1306/2013 94 straipsnis ir II priedas;
Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 43 ir 4 (1c) straipsniai;
Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2015 m. lapkričio 11 d. įsakymas Nr. 3D-837 “Dėl žemės ūkio naudmenų geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimų, taikomų nuo 2015 metų, aprašo patvirtinimo”;
Bendrieji buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 15 d. nutarimu Nr. 276 “Dėl Bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatų patvirtinimo”;
Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl laukinės faunos ir floros apsaugos;
Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių išsaugojimo;
Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas;
Specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 343;
Gamtinių ir kompleksinių draustinių nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. balandžio 2 d. nutarimu Nr. 318;
Saugomų teritorijų planavimo dokumentai, nuostatai, apsaugos reglamentai ar apsaugos sutartys su privačios žemės savininkais ar valstybinės žemės valdytojais.

8.2.11.3.1.4. Paramos gavėjai

Ūkininkai (fiziniai ir juridiniai asmenys)

8.2.11.3.1.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Parama mokama už patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas dėl direktyvų 92/43/EEB ir 2009/147/EB reikalavimų, nustatytų Specialiosiose žemės ir miško naudojimo sąlygose, saugomų teritorijų planavimo dokumentuose, nuostatuose, apsaugos reglamentuose ar apsaugos sutartyse su privačios žemės savininkais ar valstybinės žemės valdytojais, įgyvendinimo ūkininkaujant „Natura 2000“ vietovėse.

8.2.11.3.1.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.
2. Žemės ūkio valda arba jos dalis turi patekti į „Natura 2000“ vietovę.
3. Deklaruotas žemės ūkio naudmenų plotas vietovėse, kurioms pagal minėtas dvi direktyvas nustatyti žemės ūkio veiklos apribojimai, turi būti ne mažesnis kaip 0,5 ha, susidedantis iš laukų, kurių minimalus plotas apibrėžiamas nacionaliniuose teisės aktuose.
4. Pareiškėjas turi laikytis visų jo teritorijoje taikomų papildomų ūkinės veiklos apribojimų ir reikalavimų, susijusių su direktyvų 92/43/EEB ir 2009/147/EB įgyvendinimu, nustatytų Saugomų teritorijų įstatyme, Specialiosiose žemės ir miško naudojimo sąlygose, saugomos teritorijos nuostatuose, apsaugos reglamentuose, saugomos teritorijos planavimo dokumentuose, apsaugos sutartyse su privačios žemės savininkais ar valstybinės žemės valdytojais.

8.2.11.3.1.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

NETAIKOMA

8.2.11.3.1.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

54 EUR/ha – už ariamą žemę;
70 EUR/ha – už natūralias ir pusiau natūralias pievas.

8.2.11.3.1.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.11.3.1.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.11.3.1.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.11.3.1.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.11.3.1.10. Informacija apie konkretų veiksma

Pradinių elementų apibrėžimas ir nustatymas; su „Natura 2000“ susijusios išmokos atveju šie elementai turėtų apimti geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimus, numatytus Reglamento (ES) Nr. 1306/2013 94 straipsnyje ir II priede, ir atitinkamus kriterijus ir minimalią veiklą, nustatytus pagal Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies c punkto ii ir iii papunkčius; su Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos atveju šie elementai apima privalomus standartus, nustatytus pagal Reglamento (ES) Nr. 1306/2013 VI antraštinės dalies I skyrių, ir atitinkamus kriterijus ir minimalią veiklą, nustatytus pagal Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies c punkto ii ir iii papunkčius

Pareiškėjas visoje valdoje privalo laikytis žemės ūkio naudmenų GAAB reikalavimų, nurodytų Žemės ūkio naudmenų geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimų, taikomų nuo 2015 metų, apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu.

Kai taikoma, pareiškėjas privalo laikytis šių žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijų:

1. Pievas, taip pat sodų ir uogynų tarpueilius, kuriuose yra pieva, nušienauti ne mažiau kaip 1 kartą per metus iki einamųjų metų rugpjūčio 1 d.;
2. Užliejamų pievų teritorijose žolės ritiniai turės būti išvežti iš laukų iki spalio 1 d.;
3. Pievų laukuose, taip pat sodų ir uogynų tarpueiliuose visą vegetacijos laikotarpį neturi būti augmeniją stelbiančių, sustabarėjusių, taip pat sėklas subrandinusių arba išbarsčiusių piktžolių;
4. Sodų ir uogynų tarpueilius (išskyrus tuos tarpueilius, kuriuose yra pieva) reikia periodiškai įdirbti (mechaniškai arba chemiškai), taip kad juose būtų sunaikintos piktžolės;
5. Soduose ir uogynuose būtina iš deklaruojamų laukų ploto pašalinti negyvus medžius ir (arba) krūmynus, arba jų liekanas;
6. Juodajame ar žaliajame pūdyme nevykdoma jokia žemės ūkio gamyba einamųjų metų produkcijai gauti. Žaliajame pūdyme negali būti ganomi gyvuliai, šienaujama žolė arba auginami kiti nei žoliniai augalai. Žaliajame pūdyme auginami dirvos struktūrai gerinti skirti žoliniai augalai ne vėliau kaip iki einamųjų metų rugsėjo 15 d. turi būti įterpiami į dirvą. Juodasis pūdymas turi būti periodiškai įdirbamas taip, kad jame nebūtų subrendusių ir žydėjimo stadiją pasiekusių piktžolių.

Žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai patvirtinti 2015 m. gruodžio 4 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-897. Jie taikomi tik tada, jei panašūs reikalavimai ar apribojimai, susiję su direktyvų 92/43/EEB ir

2009/147/EB įgyvendinimu, nenustatyti Specialiosiose žemės ir miško naudojimo sąlygose, saugomų teritorijų planavimo dokumentuose, nuostatuose, apsaugos reglamentuose ar apsaugos sutartyse su privačios žemės savininkais ar valstybinės žemės valdytojais, ūkininkaujant „Natura 2000“ vietovėse.

Detalūs baziniai reikalavimai pateikti 8.12.1 priede.

Apribojimų ir (arba) sunkumų, kurių pagrindų gali būti skiriamos išmokos, nustatymas ir privalomosios praktikos nurodymas

Ūkinei veiklai įvairiose „Natura 2000“ vietovėse taikomi skirtingi reikalavimai, atsižvelgiant į tai, kokios Europos Bendrijos svarbos buveinės ir rūšys randamos vietovėje. Ūkininkavimo praktika, taikoma šiose vietovėse, yra derinama su aplinkosaugos, higienos ir gyvūnų gerovės standartų laikymusi.

Žemės ūkio valdoje turi būti nustatytas bent vienas ūkinės veiklos apribojimas, viršijantis GAAB reikalavimus:

1. draudžiama suarti pievas ar ganyklas arba persėti jas kultūrinėmis žolėmis;
2. draudžiama naudoti trąšas ir pesticidus ar kalkinti žemės ūkio naudmenas;
3. draudžiama sausinti arba kitaip keisti teritorijos hidrologinį režimą;
4. apribotas ganomųjų gyvulių skaičius/ha, nustatyti ganymo ar šienavimo terminai.

Su Vandens pagrindų direktyva susijusių išmokų atveju: pagrindinių žemės naudojimo rūšių pakeitimų apibrėžtis ir ryšio su programomis, pagal kurias taikomos upės baseino plano, nurodyto Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2000/60/EB (toliau – Vandens pagrindų direktyva) 13 straipsnyje, priemonės, aprašymas;

NETAIKOMA

„Natura 2000“ atveju: plotai, paskirti Tarybos direktyvai 92/43/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvai 2009/147/EB įgyvendinti, ir įpareigojimai ūkininkams pagal atitinkamas nacionalines ir (arba) regionines valdymo nuostatas

Pagal Lietuvos teisės aktus „Natura 2000“ tinklą sudaro teritorijos, kurioms suteiktas paukščių apsaugai svarbių teritorijų statusas (atitinka paukščių apsaugai svarbios teritorijos (PAST) statusą pagal direktyvą 2009/147/EEB (*Paukščių* direktyva)), ir teritorijos, atitinkančios buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos (BAST) kriterijus pagal direktyvą 92/43/EEB (*Buveinių* direktyva). „Natura 2000“ vietovės atrinktos pagal nacionalinius atrankos kriterijus ir integruotos į dabartinę nacionalinę saugomų teritorijų sistemą. Šiuo metu PAST tinklą Lietuvoje sudaro 83 teritorijos. BAST sąraše šiuo metu yra 410 vietovių. Žemės ūkio naudmenų plotas „Natura 2000“ tinklo vietovėse sudaro 181.69 tūkst. ha, iš kurių 163.274 tūkst. ha plotas, kuriame taikomi žemės ūkio veiklos apribojimai, už kuriuos žemės savininkams (valdytojams) numatyta kompensuoti pagal veiklos sritį 12.1.

Ūkinė veikla „Natura 2000“ teritorijose reguliuojama skirtingai, priklausomai nuo to, kokios Europos Bendrijos svarbos rūšys ir buveinės randamos vietovėje. Pagal Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymą reikiamą apsaugą šiose vietovėse gali užtikrinti įsteigta saugoma teritorija, vietovei taikomos įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatos, saugomų teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai, su privačios

žemės savininkais ar valstybinės žemės valdytojais sudarytos apsaugos sutartys. Steigiant saugomas teritorijas šiose vietovėse parenkamas toks saugomos teritorijos tipas, kuris geriausiai atitinka saugotinių objektų ekologinius poreikius (pvz., draustinis, biosferos poligonas, viena iš funkcinų zonų valstybiniame parke ir kt.)

Žemės naudojimą šiose teritorijose reglamentuoja Specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos, individualūs draustinių, biosferos poligonų nuostatai, saugomų teritorijų tvarkymo planai ar apsaugos reglamentai, apsaugos sutartys, sudarytos su privačios žemės savininkais ar valstybinės žemės valdytojais ir kiti dokumentai. Apribojimai nustatyti vadovaujantis direktyvų 92/43/EEB ir 2009/147/EB reikalavimais. „Natura 2000“ vietovėse šalia nacionalinės teisės aktais privalomų apribojimų papildomos valdymo veiklos taip pat gali būti numatytos gamtotvarkos planuose su tikslu atkurti ir išlaikyti palankias sąlygas Europos Bendrijos svarbos rūšims ir buveinėms. Gamtotvarkos planas yra strateginio planavimo dokumentas, kuriame įvertinta ir apibūdinta saugomos teritorijos arba jos dalies ekologinė būklė, kraštovaizdžio apsaugos ir tvarkymo problemos ir galimybės, saugomos nykstančių gyvūnų, augalų ir grybų rūšys, jų buveinės ir natūralios buveinės, nustatyti teritorijos tvarkymo tikslai, tvarkymo ir apsaugos priemonės, joms įgyvendinti reikalingos lėšos ir vykdytojai.

Remiantis Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos duomenimis, 2014 m. lapkričio mėn. gamtotvarkos planai yra patvirtinti arba yra ruošiami apie 45% visų „Natura 2000“ vietovių.

Metodikos ir agronominių prielaidų aprašymas, įskaitant Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 30 straipsnio 3 dalyje nurodytus pagrindinius reikalavimus, susijusius su direktyvomis 92/43/EEB ir 2009/147/EB, ir to paties reglamento 30 straipsnio 4 dalyje nurodytus pagrindinius reikalavimus, susijusius su Vandens pagrindų direktyva, į kuriuos atsižvelgiama atliekant skaičiavimus, pagrindžiančius dėl sunkumų atitinkamuose su direktyvų 92/43/EEB, 2009/147/EB ir Vandens pagrindų direktyvos įgyvendinimu susijusiuose plotuose patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas; jei taikoma, nustatant tą metodiką atsižvelgiama į pagalbą, skiriamą pagal Reglamentą (ES) Nr. 1307/2013, įskaitant išmokas už klimatui ir aplinkai naudingą žemės ūkio praktiką, kad būtų išvengta dvigubo finansavimo

-

Jei pagal šią priemonę pasirenkama remti kitas nustatytas gamtos apsaugos teritorijas, kuriose taikomi aplinkosaugos apribojimai, nurodomos vietovės ir indėlis įgyvendinant Direktyvos 92/43/EEB 10 straipsnį

-

Nurodomas priemonės įgyvendinimo ir prioritetinių veiksnių bendrųjų priemonių programos ryšys (Direktyvos 92/43/EEB 8 straipsnio 4 dalis)

-

8.2.11.3.2. 12.2 Parama „Natura 2000“ miškuose

Pagalbinė priemonė:

- 12.2. Kompensacinės išmokos už „Natura 2000“ miško teritorijas

8.2.11.3.2.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Parama pagal šią priemonę skiriama kasmet už kiekvieną miško hektarą, esantį „Natura 2000“ teritorijoje arba kitoje gamtiniu požiūriu vertingoje teritorijoje, siekiant paramos gavėjams kompensuoti šiose vietovėse dėl direktyvų 92/43/EEB ir 2009/147/EB privalomų reikalavimų įgyvendinimo patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas.

Veiklos sritimi prisidedama prie 4A ir 5E tikslinių sričių įgyvendinimo – kryptingos veiklos miškuose skatinimas užtikrins miškų prigimtinių funkcijų tęstinumą: dėl savo struktūrinio sudėtingumo ir įvairovės miškai išliks ideali daugybės augalų ir gyvūnų buveinė, o tuo pačiu sugers anglies dvideginį, fiksuodami jį neorganinių karbonatų forma dirvožemyje, ir prisidės prie klimato kaitos švelninimo.

8.2.11.3.2.2. Paramos rūšis

Kompensacinė metinė išmoka už plotą

8.2.11.3.2.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl laukinės faunos ir floros apsaugos;
Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių išsaugojimo;
Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas;
Lietuvos Respublikos miškų įstatymas;
Bendrieji buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 15 d. nutarimu Nr. 276;
Miško kirtimo taisyklės, patvirtintos LR aplinkos ministro 2010 m. sausio 27 d. įsakymu Nr. D1-79;
Specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 343;
Gamtinių ir kompleksinių draustinių nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. balandžio 2 d. nutarimu Nr. 318;
Saugomų teritorijų planavimo dokumentai, nuostatai, apsaugos reglamentai ar apsaugos sutartys su privačių miškų savininkais, vidiniai miškotvarkos projektai.

8.2.11.3.2.4. Paramos gavėjai

Privačių miškų valdytojai ir (ar) privačių miškų valdytojų asociacijos

8.2.11.3.2.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Parama mokama už patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas dėl direktyvų 92/43/EEB ir 2009/147/EB reikalavimų, nustatytų Saugomų teritorijų įstatyme, Specialiosiose žemės ir miško naudojimo sąlygose, saugomos teritorijos nuostatuose, apsaugos reglamentuose, saugomos teritorijos planavimo dokumentuose, vidiniuose miškotvarkos projektuose ar kituose teisės aktuose, laikymosi „Natura 2000“ miškų teritorijose ir už jų ribų esančiose didelės gamtinės vertės teritorijose (t.y. miškų teritorijose, kuriose nustatytos Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių, įtrauktų į *Paukščių* direktyvos I priedą, lizdaviėtės).

8.2.11.3.2.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.
2. Miško valdos plotas turi būti ne mažesnis kaip 0,5 ha ir jis turi būti „Natura 2000“ vietovėje arba kitoje gamtiniu požiūriu vertingoje teritorijoje (*Buveinių* direktyvos (92/43/EEB) 10 str.).
3. „Natura 2000“ teritorijoje esančioje miško valdoje ar jos dalyje yra aptinkama Europos Bendrijos svarbos miško buveinė (9010 *vakarų taiga, 9020 *plačialapių ir mišrūs miškai, 9050 žolių turtingi eglynai, 9060 spygliuočių miškai ant fluvioglacialinių ozų, 9080 *pelkėti lapuočių miškai, 9160 skroblynai, 9180 *griovų ir šlaitų miškai, 9190 sausieji ąžuolynai, 91D0 *pelkiniai miškai, 91E0 aliuviniai miškai, 91F0 paupių guobynai, 91T0 kerpiniai pušynai) ar potenciali buveinė arba nustatyta Europos Bendrijos svarbos rūšies radavietė ar jos buveinė.
4. Gamtiniu požiūriu vertingoje teritorijoje, esančioje miško valdoje ar jos dalyje nustatyta Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių (*Paukščių* direktyva, I priedas) lizdaviėtė.
5. Pareiškėjas turi tvarkyti miško teritoriją, laikydamasis nacionalinių teisės aktų bendrųjų reikalavimų ir papildomų konkrečiai vietai taikomų privalomų apribojimų, susijusių su direktyvų 92/43/EEB ir 2009/147/EB įgyvendinimu, nustatytų Saugomų teritorijų įstatyme, Specialiosiose žemės ir miško naudojimo sąlygose, saugomos teritorijos nuostatuose, apsaugos reglamentuose, saugomos teritorijos planavimo dokumentuose, apsaugos sutartyse su privačių miškų savininkais, vidiniuose miškotvarkos projektuose ar kitų veiklą saugomoje teritorijoje, nustatytoje gamtiniu požiūriu vertingoje teritorijoje, reglamentuojančių teisės aktų nuostatose.

8.2.11.3.2.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

NETAIKOMA.

8.2.11.3.2.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

I tipo išmoka 272 EUR/ha (pirminiu ne ilgesniu kaip 5 metų laikotarpiu) – kai uždrausta vykdyti pagrindinius miško kirtimus arba leidžiami nedidelio intensyvumo atrankiniai kirtimai (leidžiant iškirsti ne daugiau kaip 10% medyno tūrio per 10 metų).

I tipo išmoka 200 EUR/ha (pasibaigus pirminiam 5 metų laikotarpiui) – kai uždrausta vykdyti pagrindinius

miško kirtimus arba leidžiami nedidelio intensyvumo atrankiniai kirtimai (leidžiant iškirsti ne daugiau kaip 10% medyno tūrio per 10 metų).

II tipo išmoka 155 EUR/ha – kompleksinio apribojimo atveju, kai draudžiami ugdomieji miško kirtimai, brandžių medžių iškirtimas, draudžiami ar apriboti sanitariniai kirtimai, paliekant tam tikrą džiūstančių medžių ar sausulių skaičių 1 ha.

III tipo išmoka 156 EUR/ha – kai plynose pagrindinių miško kirtimų biržėse paliekamas papildomas skaičius neiškirstų žalių medžių.

IV tipo išmoka 62 EUR/ha – kai sanitariniais kirtimais draudžiama iškirsti visus džiūstančius ar išdžiūvusius medžius.

8.2.11.3.2.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemonės ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.11.3.2.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.11.3.2.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.11.3.2.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.11.3.2.10. Informacija apie konkretų veiksma

Pradinių elementų apibrėžimas ir nustatymas; su „Natura 2000“ susijusios išmokos atveju šie elementai turėtų apimti geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimus, numatytus Reglamento (ES) Nr. 1306/2013 94 straipsnyje ir II priede, ir atitinkamus kriterijus ir minimalią veiklą, nustatytus pagal Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies c punkto ii ir iii papunkčius; su Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos atveju šie elementai apima privalomus standartus, nustatytus pagal Reglamento (ES) Nr. 1306/2013 VI antraštinės dalies I skyrių, ir atitinkamus kriterijus ir minimalią veiklą, nustatytus pagal Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies c punkto ii ir iii papunkčius

NETAIKOMA.

Apribojimų ir (arba) sunkumų, kurių pagrindų gali būti skiriamos išmokos, nustatymas ir privalomosios praktikos nurodymas

Įgyvendinant direktyvų 92/43/EEB ir 2009/147/EB reikalavimus, konkrečiai „Natura 2000“ miško vietovei

ar nustatyta gamtiniu požiūriu vertingai teritorijai taikomi privalomi apribojimai, nustatyti Saugomų teritorijų įstatyme, Specialiosiose žemės ir miško naudojimo sąlygose, saugomos teritorijos nuostatuose, apsaugos reglamentuose, saugomos teritorijos planavimo dokumentuose, apsaugos sutartyse su privačių miškų savininkais, vidiniuose miškotvarkos projektuose ar kitų veiklą saugomoje teritorijoje, nustatytoje gamtiniu požiūriu vertingoje teritorijoje, reglamentuojančių teisės aktų nuostatose (bent vienas iš jų):

1. Uždrausta vykdyti pagrindinius miško kirtimus arba leidžiami nedidelio intensyvumo atrankiniai kirtimai (leidžiant iškirsti ne daugiau kaip 10% medyno tūrio per 10 metų) medyne, kuris pasiekęs IV grupės miškams taikomą kirtimų amžių.
2. Draudžiami ugdomieji miško kirtimai, brandžių medžių išskirtimas, draudžiami arba ribojami sanitariniai miško kirtimai, leidžiant palikti tam tikrą skaičių džiūstančių ar išdžiūvusių medžių 1 ha.
3. Plynose pagrindinių miško kirtimų biržėse turi būti paliekamas papildomas skaičius neiškirtų žalių medžių.
4. Sanitariniais miško kirtimais negali būti iškertami visi džiūstantys ar išdžiūvę medžiai.

Su Vandens pagrindų direktyva susijusių išmokų atveju: pagrindinių žemės naudojimo rūšies pakeitimų apibrėžtis ir ryšio su programomis, pagal kurias taikomos upės baseino plano, nurodyto Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2000/60/EB (toliau – Vandens pagrindų direktyva) 13 straipsnyje, priemonės, aprašymas;

NETAIKOMA

„Natura 2000“ atveju: plotai, paskirti Tarybos direktyvai 92/43/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvai 2009/147/EB įgyvendinti, ir įpareigojimai ūkininkams pagal atitinkamas nacionalines ir (arba) regionines valdymo nuostatas

Pagal Lietuvos teisės aktus „Natura 2000“ tinklą sudaro teritorijos, kurioms suteiktas paukščių apsaugai svarbių teritorijų statusas (atitinka paukščių apsaugai svarbios teritorijos (PAST) statusą pagal direktyvą 2009/147/EEB (*Paukščių* direktyva)), ir teritorijos, atitinkančios buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos (BAST) kriterijus pagal direktyvą 92/43/EEB (*Buveinių* direktyva). „Natura 2000“ vietovės atrinktos pagal nacionalinius atrankos kriterijus ir integruotos į dabartinę nacionalinę saugomų teritorijų sistemą. Šiuo metu PAST tinklą Lietuvoje sudaro 83 teritorijos. BAST sąraše šiuo metu yra 410 vietovių. „Natura 2000“ PAST miškuose sudaro 338.4 tūkst. ha, „Natura 2000“ BAST – 407.5 tūkst. ha. PAST ir BAST miškuose, įvertinus persidengimą, sudaro 505.8 tūkst. ha. Apie 25% šių miškų yra privati nuosavybė. Įprasta miško ūkinė veikla yra apribota apie 91.5 tūkst. ha miškų, esančių „Natura 2000“ tinklo teritorijose, pvz. vien tik Europos Bendrijos svarbos miško buveinės su ūkinių veiklų apribojimais dengia 15 tūkst. ha privačių miško valdų. Kituose miškų, priklausančių „Natura 2000“ tinklui, plotuose ūkinė veikla nėra ribojama konkrečiai saugomai teritorijai taikomu apsaugos režimu, kuris reglamentuojamas teisės akto, jeigu tai nėra būtina Europos Bendrijos svarbos rūšims ar buveinėms išsaugoti, vadovaujantis 2009/147/EB ir 92/43/EEB direktyvų nuostatomis.

Ūkinė veikla „Natura 2000“ teritorijose reguliuojama skirtingai, priklausomai nuo to, kokios Europos Bendrijos svarbos rūšys ir buveinės randamos vietovėje. Tai įgyvendinama nustatant būtinas apsaugos priemones, kaip yra numatyta Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatyme. Praktinę apsaugos reikalavimų įgyvendinimo tvarką numato Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. gegužės 25 d. nutarimas Nr. 614.

„Natura 2000“ teritorijose, kurios patenka į draustinius, valstybinius parkus ir jų funkcines bei apsaugos

zonas, miškų ūkinę veiklą reglamentuoja Miškų įstatymas. Šis įstatymas numato miškų priskyrimą atitinkamoms miškų grupėms (I, II, III ar IV), atsižvelgiant į miško apsauginės funkcijos svarbą. Konkretūs miškų priskyrimo miškų grupėms reikalavimai nustatyti Vyriausybės 2001 m. rugsėjo 26 d. nutarimu Nr. 1171. Konkrečios taisyklės dėl įvairių rūšių miško kirtimų patvirtintos aplinkos ministro 2010 m. sausio 27 d. įsakymu Nr. D1-79. Miškų ūkio veiklą biosferos poligonoose, kai kuriuose draustiniuose papildomai reglamentuoja individualūs šių teritorijų nuostatai. Individualios apsaugos sutartys su privačių miškų savininkais dėl miško naudojimo apribojimų, vidiniai miškotvarkos projektai, saugomų teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai bei kitų teisės aktų nuostatos galės būti alternatyviomis apsaugos priemonėmis, siekiant išsaugoti Europinės svarbos natūralias buveines ir rūšis.

Kitoms Lietuvoje nustatytoms gamtiniu požiūriu vertingoms teritorijoms priskiriami už „Natura 2000“ teritorijų esantys miškai kaip gamtinio karkaso teritorijos, svarbios rūšių migracijai, populiacijų stabilumui išlaikyti. Parama būtų teikiama išimtinai už šiuose miškuose esančių Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių, įtrauktų į *Paukščių* direktyvos I priedą, išsaugojimą.

Teritorijų plotai su specifiniais apribojimais aplink Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių lizdus nustatomos vadovaujantis nacionaliniais teisės aktais ir privalomi visiems miško savininkams. Vadovaujantis aplinkos ministro 2010 m. sausio 27 d. įsakymu Nr. D1-79 nustatyta tvarka: retųjų paukščių rūšių lizdavietyse pagrindiniai miško kirtimai draudžiami, kiti kirtimai ir medienos ištraukimas ribojami pavasario–vasaros laikotarpiu.

Duomenys apie Europos Bendrijos svarbos paukščių lizdavietyes renkami vykdant valstybinę miškų inventorizaciją, biologinės įvairovės tyrimus, stebėseną ir kaupiami Miškų kadastro integruotoje informacinėje sistemoje (MKIIS) ir Saugomų rūšių informacinėje sistemoje (SRIS). Pagal 2014 m. MKIIS duomenis, teritorijos plotas, kuriame taikomi miško ūkinės veiklos apribojimai aplink Europos Bendrijos svarbos paukščių lizdavietyes ne „Natura 2000“ teritorijose užima apie 700 ha, t.y. tik 0,084% „Natura 2000“ tinklo.

Metodikos ir agronominių prielaidų aprašymas, įskaitant Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 30 straipsnio 3 dalyje nurodytus pagrindinius reikalavimus, susijusius su direktyvomis 92/43/EEB ir 2009/147/EB, ir to paties reglamento 30 straipsnio 4 dalyje nurodytus pagrindinius reikalavimus, susijusius su Vandens pagrindų direktyva, į kuriuos atsižvelgiama atliekant skaičiavimus, pagrindžiančius dėl sunkumų atitinkamuose su direktyvų 92/43/EEB, 2009/147/EB ir Vandens pagrindų direktyvos įgyvendinimu susijusiuose plotuose patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas; jei taikoma, nustatant tą metodiką atsižvelgiama į pagalbą, skiriamą pagal Reglamentą (ES) Nr. 1307/2013, įskaitant išmokas už klimatui ir aplinkai naudingą žemės ūkio praktiką, kad būtų išvengta dvigubo finansavimo

-

Jei pagal šią priemonę pasirenkama remti kitas nustatytas gamtos apsaugos teritorijas, kuriose taikomi aplinkosaugos apribojimai, nurodomos vietovės ir indėlis įgyvendinant Direktyvos 92/43/EEB 10 straipsnį

-

Nurodomas priemonės įgyvendinimo ir prioritetinių veiksmų bendrųjų priemonių programos ryšys (Direktyvos 92/43/EEB 8 straipsnio 4 dalis)

-

8.2.11.4. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.11.4.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

1. Pareiškėjai deklaravimo metu prisiima perteklinius įsipareigojimus.
2. Sudėtinga patikrinti ir (arba) sukontroliuoti įsipareigojimus.
3. Informacinių technologijų – kompiuterinių informacinių sistemų (IT) neapibrėžtumai ir trikdžiai, susiję su pažeidžiamomis vietomis arba defektais saugumo sistemose, programinėje įrangoje ar procedūrose.
4. Pareiškėjų daromos tipinės klaidos, susijusios su nekorektiškais pareiškėjų asmens, kontaktiniais, banko duomenimis, klaidingai nurodytu Naudmenų klasifikatoriaus kodu, neteisingu laukų įbraižymu ir pan.

8.2.11.4.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

1. Siekiant užtikrinti perteklinių įsipareigojimų prevenciją:
  - 1.1. kuriami geografinių informacinių sistemų (GIS) sluoksniai („Natura 2000“ žemės ūkio naudmenose ir „Natura 2000“ miškuose), bendradarbiaujant su Valstybine saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos (VSTT);
  - 1.2. numatoma, jog VSTT teiks ir atnaujins skaitmenines ribas ir sąrašus Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų ir „Natura 2000“ teritorijų (ir jų dalių), kuriose yra nustatyti identifikuoti ūkinės veiklos apribojimai;
  - 1.3. numatoma skelbti (ir periodiškai atnaujinti) tokių teritorijų sąrašą VSTT tinklalapyje.
2. Siekiant užtikrinti optimalią įsipareigojimų patikrą ir kontrolę, numatoma:
  - 2.1. organizuoti kasmetinius informacinius mokymus tikslinėms pareiškėjų grupėms, Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnybos specialistams, savivaldybių ir seniūnijų specialistams, atsakingiems už pareiškėjų informavimą paramos teikimo klausimais, paraiškos duomenų bei kitų dokumentų įvedimą ir patvirtinimą Paraiškų priėmimo informacinėje sistemoje (PPIS);
  - 2.2. ūkinės veiklos veiksmus, susijusius su konkrečiais terminais (šienavimas ir pan.), fiksuoti atliktų darbų (pagal veiklas) žurnale, suderinus su Saugomų teritorijų direkcijos atsakingu specialistu (ekologu);
  - 2.3. atsisakyti bendro pobūdžio reikalavimų, kurie nėra veiklos dedamoji, skaičiuojant patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas (pvz., skatintinas gyvulių tankumas ganiavos metu).
3. Siekiant nustatyti pažeidžiamas vietas, numatoma periodinė IT sistemos apsaugos ir saugumo kontrolės analizė, naudojant technines priemones.
  - 3.1. Siekiant išvengti grėsmių, susijusių su nesankcionuoto prisijungimo galimybe, duomenų atskleidimo, keitimo ir (ar) sunaikinimo tikslais;
    - 3.1.1. numatoma galimybė užpildyti paraiškos elektroninę formą pačiam pareiškėjui, jeigu pastarasis turi techninių galimybių naudotis elektronine bankininkyste arba naudojasi elektroniniu parašu;
    - 3.1.2. PPIS nenaudojamas MA funkcijoms, susijusioms su paraiškų administravimu: PPIS duomenys importuojami integruojant juos į MA IT;
    - 3.1.3. numatomas teisinis reglamentavimas dėl valstybės institucijų, savivaldybių ir kitų juridinių asmenų,

atsakingų už Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai priemonių įgyvendinimą, paskyrimo.

3.2. Siekiant išvengti PPIS trikdžių, numatoma:

3.2.1. taikyti loginius ir automatinius tikrinimus, įspėjimus, atlikti patikrų vietoje atrankas ir pan., kaupiti informaciją apie pareiškėją ir jo pateiktą paraišką, kas leistų MA sinchronizuoti ir optimizuoti viešojo administravimo procedūras;

3.2.2. parengti kasmetinę informacinę medžiagą dėl procedūrinių veiksmų ir atitikties kriterijų taikymo.

4. Siekiant išvengti paraiškose daromų klaidų, numatoma:

4.1. galimybė pareiškėjams pateikti elektroninę paraišką (įskaitant ir kartografinę medžiagą) su joje integruotais loginiais patikrinimais, įspėjimais ir priminimais;

4.2. operatyviai atnaujinti ortofotografinę medžiagą (netinkamų paramai plotų identifikavimas);

4.3. informuoti pareiškėją apie paraiškoje esančias klaidas, pritaikytas sankcijas, priskaičiuotą ir mokėtiną paramos sumą, atsižvelgiant į informavimo būdą, kurį pareiškėjas pasirinko paraiškoje;

4.4. naudoti vieną bendrą paraišką visoms su plotu susijusioms priemonėms, kuri yra integruota į Paramos už žemės ūkio naudmenų ir kitus plotus paraišką (paraiškos atitiktis kitų priemonių taisyklėms).

8.2.11.4.3. Bendras priemonės vertinimas

Numatytos taikyti tinkamai parinktos švelninančios priemonės, kurios yra suderintos su priemonės rizikos rodikliais, leis sumažinti klaidų lygį ir užtikrins pakankamą tinkamumo kriterijų ir įsipareigojimų visuose sklypuose kontrolę ir patikrinimų vietoje apimtis.

8.2.11.5. Informacija apie konkrečią priemonę

Pradinių elementų apibrėžimas ir nustatymas; su „Natura 2000“ susijusios išmokos atveju šie elementai turėtų apimti geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimus, numatytus Reglamento (ES) Nr. 1306/2013 94 straipsnyje ir II priede, ir atitinkamus kriterijus ir minimalią veiklą, nustatytus pagal Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies c punkto ii ir iii papunkčius; su Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos atveju šie elementai apima privalomus standartus, nustatytus pagal Reglamento (ES) Nr. 1306/2013 VI antraštinės dalies I skyrių, ir atitinkamus kriterijus ir minimalią veiklą, nustatytus pagal Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies c punkto ii ir iii papunkčius

-

Apribojimų ir (arba) sunkumų, kurių pagrindų gali būti skiriamos išmokos, nustatymas ir privalomosios praktikos nurodymas

-

Su Vandens pagrindų direktyva susijusių išmokų atveju: pagrindinių žemės naudojimo rūšių pakeitimų apibrėžtis ir ryšio su programomis, pagal kurias taikomos upės baseino plano, nurodyto Europos Parlamento

ir Tarybos direktyvos 2000/60/EB (toliau – Vandens pagrindų direktyva) 13 straipsnyje, priemonės, aprašymas;

-

„Natura 2000“ atveju: plotai, paskirti Tarybos direktyvai 92/43/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvai 2009/147/EB įgyvendinti, ir įpareigojimai ūkininkams pagal atitinkamas nacionalines ir (arba) regionines valdymo nuostatas

-

Metodikos ir agronominių prielaidų aprašymas, įskaitant Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 30 straipsnio 3 dalyje nurodytus pagrindinius reikalavimus, susijusius su direktyvomis 92/43/EEB ir 2009/147/EB, ir to paties reglamento 30 straipsnio 4 dalyje nurodytus pagrindinius reikalavimus, susijusius su Vandens pagrindų direktyva, į kuriuos atsižvelgiama atliekant skaičiavimus, pagrindžiančius dėl sunkumų atitinkamuose su direktyvų 92/43/EEB, 2009/147/EB ir Vandens pagrindų direktyvos įgyvendinimu susijusiuose plotuose patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas; jei taikoma, nustatant tą metodiką atsižvelgiama į pagalbą, skiriamą pagal Reglamentą (ES) Nr. 1307/2013, įskaitant išmokas už klimatui ir aplinkai naudingą žemės ūkio praktiką, kad būtų išvengta dvigubo finansavimo

Kompensacinių išmokų dydžiai modeliuoti atsižvelgiant į teorines ir teises nuostatas bei bendruosius metodinius principus, taikant šiuos kriterijus:

- sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti;
- paremtos atitinkamų kompetentingų institucijų pripažįstamais rodikliais;
- diferencijuojamos, atsižvelgiant į regionines ar vietines sąlygas bei faktinį žemės naudojimą;
- neturi elementų, susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms;
- atsižvelgiama tik į kintamas išlaidas, kurios yra realios ir atitinkančios prisiimamus įsipareigojimus;
- atsižvelgiama tik į tuos reikalavimus paramai gauti, kuriais viršijami baziniai reikalavimai ir žalinimo reikalavimai, už kuriuos mokama pagal I ramstį;
- naudojamos mokslinės literatūros ir kitų šaltinių patikimumas, validumas, aktualumas ir naujumas.

Išmokų dydžių skaičiavimą atliko LAEI – nuo VI nepriklausoma įstaiga, atrinkta viešųjų pirkimų būdu. Skaičiavimams buvo naudojamas matematinis modelis ir AGRIGRID kompiuterinis paketas.

Pagrindiniai kompensacinės išmokos nustatymo principai veiklos sričiai Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje (kodas 12.1):

- išmoka skaičiuojama 1 ha žemės ūkio naudmenų ploto, patenkančio į „Natura 2000“ teritoriją;
- išmoka už natūralias ir pusiau natūralias pievas skaičiuojama kaip gautų pajamų ir patirtų išlaidų skirtumas, tvarkant 1 ha natūralios arba pusiau natūralios pievos tradiciniu būdu (t. y. tose vietovėse, kurios nepatenka į „Natura 2000“ tinklą) ir taikant privalomus aplinkosauginius įsipareigojimus („Natura 2000“ tinklo vietovėse);
- išmoka už ariamą žemę skaičiuojama kaip gautų pajamų ir patirtų išlaidų skirtumas, tvarkant 1 ha javų tradiciniu būdu ir taikant privalomus aplinkosauginius įsipareigojimus;
- gautos pajamos ir patirtos išlaidos apskaičiuojamos naudojant šalies vidutinius 2010–2012 metų natūralių pievų produktyvumo rodiklius, vidutinį žemės ūkio darbuotojo darbo užmokestį,

patvirtintas tų pačių metų biologinio turto ir žemės ūkio produkcijos kainas, skelbiamų mechanizuotų žemės ūkio paslaugų įkainių duomenis;

- papildomos išlaidos įvertinamos tik vienos išlaidų dedamosios (kintamųjų išlaidų kategorijos) atžvilgiu, t. y. pastoviosios išlaidos šiuos atveju nėra tinkamos ir į paramos sumą neįtraukiamos. Prie tinkamų papildomų išlaidų taip pat nepriskiriamos ir pelno nesiekiančios investicijos, susijusios su natūralių buveinių ir saugomų rūšių sutvarkymo darbais, kadangi priemonė – ne investicinio pobūdžio.

Potencialūs pareiškėjai, kurių valda arba jos dalis yra vietovėse, kurioms yra taikomi *Paukščių* ir *Buveinių* direktyvų reikalavimai, turi teisę į išmokas iš EŽŪGF už klimatui ir aplinkai naudingą žemės ūkio veiklą (žalinimą). Parama, skiriama už klimatui ir aplinkai naudingą žemės ūkio veiklą „Natura 2000“ vietovėse, nedubliuoja paramos, kuri yra skiriama pagal *M12* priemonę, todėl apskaičiuotoms išmokoms jokios įtakos neturi.

Informacijai, detalūs skaičiavimai ir jų pagrindimas – 8.12.2 priede.

Pagrindiniai kompensacinės išmokos nustatymo principai veiklos sričiai Parama „Natura 2000“ miškuose (kodas 12.2):

- išmoka prilyginta miško savininko pajamoms, kurias jis būtų gavęs už nukirstą ir rinkoje parduotą medieną;
- išmokos apskaičiavimui naudoti:
  - Valstybinės miškų tarnybos ir Statistikos departamento 2009–2011 m. duomenys;
  - Lietuvos banko skelbiamos 2008–2011 m. palūkanų normos (Skaičiuojant vidurkį, pašalintas 2010 m. rodiklis, kadangi dėl ekonominio nuosmukio jis buvo anomalinis.);
- likvidinės medienos išėiga apskaičiuota kaip skirtingų medžių rūšių (pušies, eglės, ąžuolo, uosio, beržo, juodalksnio, drebulės ir baltalksnio) šio rodiklio vidurkis ir yra lygus 84%;
- vidutinė neiškirsto miško vertė apskaičiuota iš medienos vertės atėmus miško kirtimo sąnaudas. Šios sąnaudos įvertintos atliktų kirtimo ir ištraukimo darbų vertę padalinus iš iškirstos medienos tūrio kasmet 2009–2011 m. laikotarpiui ;
- papildomos išlaidos įvertinamos tik vienos išlaidų dedamosios (kintamųjų išlaidų kategorijos) atžvilgiu, t. y. pastoviosios išlaidos šiuos atveju nėra tinkamos ir į paramos sumą neįtraukiamos. Prie tinkamų papildomų išlaidų taip pat nepriskiriamos ir pelno nesiekiančios investicijos, susijusios su natūralių buveinių ir saugomų rūšių sutvarkymo darbais, kadangi priemonė – ne investicinio pobūdžio.

Informacijai, detalūs skaičiavimai ir jų pagrindimas – 8.12.3 priede.

Jei pagal šią priemonę pasirenkama remti kitas nustatytas gamtos apsaugos teritorijas, kuriose taikomi aplinkosaugos apribojimai, nurodomos vietovės ir indėlis įgyvendinant Direktyvos 92/43/EEB 10 straipsnį

Duomenys apie Europos Bendrijos svarbos paukščių lizdavietes kaupiami Saugomų rūšių informacinėje sistemoje (SRIS) ir Miškų kadastro integruotoje informacinėje sistemoje (MKIIS). Teritorijų plotai su specifiniais apribojimais aplink Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių lizdus nustatomi vadovaujantis nacionaliniais teisės aktais ir privalomi visiems miško savininkams. Vadovaujantis aplinkos ministro 2010 m. sausio 27 d. įsakymo Nr. D1-79 1 priedu, zonoje aplink retųjų paukščių lizdavietes pagrindiniai miško kirtimai yra draudžiami nurodytu spinduliu.

Nurodomas priemonės įgyvendinimo ir prioritetinių veiksmų bendrųjų priemonių programos ryšys (Direktyvos 92/43/EEB 8 straipsnio 4 dalis)

Lietuvos Prioritetinių veiksmų programa yra rengimo stadijoje. Priemonė užtikrins *Paukščių ir Buveinių* direktyvų įgyvendinimą.

8.2.11.6. Kitos svarbios pastabos, padedančios suprasti ir įgyvendinti priemonę

Visais atvejais miško valdoje ar jos dalyje medynui žuvus dėl *force majeure*, taip pat mišką privalomai išskirtus dėl masinio ligų ir kenkėjų paplitimo grėsmės, įsipareigojimai (ir parama) yra nutraukiami.

Parama pagal priemonę „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ gali apimti šioje priemonėje dalyvaujančių ar ketinančių dalyvauti konsultavimą dėl atitinkamų įsipareigojimų, nustatytų *Paukščių ir Buveinių* direktyvomis, ir kitų su aplinkosauginiu veiksmingumu susijusių klausimų.

Pagal priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ ketvirtąją veiklos sritį „Parama pelno nesiekiančioms investicijoms“ (kodas 4.4) tinkamos finansuoti išlaidos yra susijusios su natūralių buveinių ir saugomų rūšių buveinių sutvarkymo darbais (investicijomis). Ši priemonė užtikrina veiksmingą „Natura 2000“ vietovių apsaugą ir valdymą.

Parama pagal priemonę „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ užtikrina papildomas pajamas ir alternatyvios veiklos galimybes. Ši priemonė turi tuos pačius tikslus, susijusius su subalansuotu miškų ūkio vystymu.

Paramos gavėjas turi prisiimti bendruosius įsipareigojimus, nustatytus Programos 8.1.3 papunktyje.

8.2.12. M13. Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių (31 straipsnis)

8.2.12.1. Teisinis pagrindas

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 31–32 str.;
Reglamento (ES) Nr. 808/2014 10 str.

8.2.12.2. Bendrosios priemonės aprašymas, įskaitant jos intervencinių veikslių loginį pagrindą, jos indėlį į tikslines sritis ir siekiant bendrųjų tikslų

1. Priemonės ryšys su Programos 5.1 dalyje nurodytais poreikiais:

Priemonė orientuota į vietos savivaldos lygmens regionus, kuriuose iš esmės yra blogesnės nei vidutinės šalyje ūkininkavimo sąlygos ir jos lemia nepakankamą pajamų lygį. Lietuvoje šiems regionams būdinga graži gamta, natūralūs vandens telkiniai ir miškų masyvai, tačiau nepalankios ūkininkavimo sąlygos, įtakojamos gamtinių kliūčių, lemia aktyvesnę gyventojų migraciją iš šių vietovių, silpniau plėtojamą žemės ūkio veiklą, ir, galiausiai, žemės apleidimą bei viešųjų gėrybių, susijusių su žemės ūkio veikla ir aplinkosauga, nykimą. Parama ūkininkaujantiems vietovėse su gamtinėmis ar kitokiomis specifinėmis kliūtėmis yra būtina ir turi būti pakankama (atsižvelgiant į patirtas išlaidas ir prarastas pajamas), sudaranti prielaidas tęsti ūkininkavimą ir sumažinti didelę riziką, susijusią su žemės apleidimu, šiose teritorijose. Paramos schemos nukreipimas į vietoves, kuriose žemas ūkininkavimo intensyvumas, yra labai svarbus tvaraus žemės valdymo palaikymui, kompensuojant patiriamus nuostolius ūkininkaujantiems vietovėse, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių, ir nusistovėjusių kraštovaizdžių ir ūkinės veiklos tradicijų išsaugojimui.

Parama yra numatyta 2 vietovių kategorijoms:

- ne kalnų vietovėms, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių;
- kitoms vietovėms, kurioms įtakos turi specifinės kliūtys.

Vadovaujantis reglamento (ES) Nr. 1305/2013 31 straipsnio 5 dalimi, iki vietovių ribų pagal bendruosius biofizikinius kriterijus delimitacijos taikymo pradžios parama teikiama įsikūrusiems mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse, kurių išskyrimo teisinis pagrindas – Tarybos reglamento (EB) Nr. 1257/1999 19 ir 20 straipsniai. Šios vietovės 2007–2013 metais buvo remiamos per Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programą, parengtą vadovaujantis reglamentu (EB) Nr. 1698/2005. Šių vietovių nustatymo tvarka ir vardiniai sąrašai yra patvirtinti žemės ūkio ministro 2004 m. vasario 27 d. įsakymu Nr. 3D-72 „Dėl mažiau palankių ūkininkauti vietovių“. Skiriant kompensacinę paramą pagal šią priemonę, prisidedama prie Lietuvos nustatyto poreikio (5.1 Programos dalyje poreikis Nr. 3) įgyvendinimo, siekiant apsaugoti aplinką ir išsaugoti pačias kaimo vietoves bei išvengti ūkininkų ir jų šeimų migravimo į kitus regionus.

Kitos vietovės, kurioms įtakos turi specifinės kliūtys, yra labai svarbios aplinkosaugos požiūriu, todėl žemės ūkio veikla ir agrarinio kraštovaizdžio tvarkymas turi tam tikrų specifinių ypatybių. Šilutės rajono ir Pagėgių savivaldybės bei Klaipėdos rajono Priekulės ir Dvilų seniūnijos su Nemuno deltos užliejamomis pievomis, drėgnais miškais ir pelkėmis yra unikali ekosistema Baltijos regione, pasižyminti didele biotopų įvairove nedidelėje teritorijoje. Per jos teritoriją tęsiasi Arkties-Europos-Afrikos paukščių migracijos kelias. Nemuno delta svarbi daugelio retų paukščių perėjimo, migruojančių šikšnosparnių susitelkimo ir poilsio vieta. Čia yra retų augalų rūšių ir bendrijų, įrašytų į Lietuvos raudonąją knygą, nykstančių varliagyvių ir

žinduolių rūšių. Šios teritorijos atskiros dalys įrašytos į daugelį Europos aplinkosaugos programų, konvencijų ar kitų susitarimų, susijusių su Baltijos jūros baseinu. Pavasarį ištvinęs Nemunas ir jo deltos šakos užlieja pamario pievas, kartu patrešdamos jas turtingu dumbliu – aliuvium. Žmogaus nepakeistas aliuvines pievas, aptinkamas tik Vidurio ir Šiaurės Europoje, mėgsta sparčiai nykstantys tilvikiniai paukščiai: stulgiai, kuolingos, pempės, tulikai, gričiukai, gaidukai.

Kompensacinė parama užtikrina ekstensyviai naudojamų žemės ūkio vietovių išsaugojimą Nemuno žemupyje, kur pievų potencialas suteikia puikių galimybių plėtoti įvairiapusę ūkinę veiklą (gaminti biokurą (agro granules), žolinius pašarus, vystyti mėsinių ir pieninių galvijų ūkius).

Sprendžiant pagrindines biologinės įvairovės išsaugojimo natūraliomis sąlygomis (in-situ) problemas, susijusias su bendruoju kraštovaizdžio pusiausvyros pažeidimu, takoskyrų, slėnių ir duburių bei karstinio kraštovaizdžio natūralios struktūros suardymu ir pan., yra būtinas natūralių išteklių racionalus naudojimas, paremtas ne tik aplinkosaugos teisinių, biologinių, bet ir ekonominių bei techninių priemonių visuma.

Remiant aktyviai ūkininkaujančiuosius šiose teritorijose, sprendžiamos problemos, susijusios su kaimo gyventojų socialinės atskirties didėjimu.

Parama skatina nelaikyti nenaudojamos žemės ir yra dirvonuojančių žemių viena iš prevencijos priemonių, sprendžiant problemas, susijusias su ūkininkavimo šiose vietovėse sąsą užtikrinimu.

2. Priemonės įgyvendinimas prisideda prie šių ES kaimo plėtros politikos prioritetų ir tikslinių sričių įgyvendinimo:

P.4. Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas:

– 4A: *Biologinės įvairovės atkūrimas, išsaugojimas ir didinimas, įskaitant „Natura 2000“ vietas, teritorijas, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių, ūkininkauti skirtas gamtiniu požiūriu didelės vertės teritorijas bei Europos kraštovaizdžius.* Šiai tikslinei sričiai daugiausiai įtakos turės pagal priemonę remiamos veiklos sritys, susijusios su aplinkai draugiškų ūkininkavimo sistemų skatinimu (kodas 13.2), (kodas 13.3). Parama, skirta dėl kliūčių žemės ūkio gamybai konkrečioje vietovėje ūkininkų patirtoms papildomoms išlaidoms ir prarastoms pajamoms kompensuoti, skatina tvaraus ūkininkavimo sistemų šiose vietovėse išlaikymą.

– 4C: *Dirvožemio erozijos prevencija ir dirvožemio tvarkymo gerinimas.* Tarp priemonių, kuriomis siekiama apsaugoti dirvožemį nuo irimo ir mažinti išmetamą CO₂ kiekį, „mažų sąnaudų ir papildomos naudos“ sprendimai yra prioritetiniai. Jie taip pat padeda išsaugoti biologinę įvairovę ir tausiai naudoti jos išteklius, atkuriant nualintus žemės plotus, išsaugant organinius dirvožemius, ganyklas ir tvarkant pievas. Šiai tikslinei sričiai teigiamos įtakos turi pagal priemonę remiama veiklos sritis, skirta ūkininkaujantiems Šiaurės Lietuvos karstiniame regione ir Nemuno deltos pievose (kodas 13.3).

Taip pat ši veiklos sritis netiesiogiai prisideda ir prie 4B tikslinės srities įgyvendinimo, siekiant išsaugoti šio regiono paviršinius ir požeminius vandenis nuo užteršimo.

3. Priemonės indėlis siekiant ES kompleksinių tikslų:

Priemonė turi įtakos ES kompleksiniams tikslams, orientuotiems į aplinkos apsaugą ir tvarią plėtrą.

Parama užtikrina žemės ūkio vietovių, kuriose ekstensyviai ūkininkaujama, išsaugojimą ir gamybos pajėgumą, ir taip prisideda prie biologinės įvairovės ir žemės ūkio gyvybingumo didelės gamtinės vertės

agrarinėse teritorijose išsaugojimo.

8.2.12.3. Taikymo sritis, paramos lygis, reikalavimus atitinkantys paramos gavėjai ir, jei tinkama, sumos arba paramos dydžio, kai reikia, suskirstyto pagal priemonės dalis ir (arba) veiksmų rūšį, skaičiavimo metodika. Kiekvienos rūšies veiksmui nurodomos tinkamos finansuoti išlaidos, tinkamumo sąlygos, taikytinos sumos ir paramos dydžiai ir principai, susiję su atrankos kriterijų nustatymu

8.2.12.3.1. 13.2 Išmoka ūkininkaujantiems vietovėse, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių

Pagalbinė priemonė:

- 13.2. Kompensacinės išmokos už kitas vietoves, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių

8.2.12.3.1.1. Veiksmų rūšies aprašymas

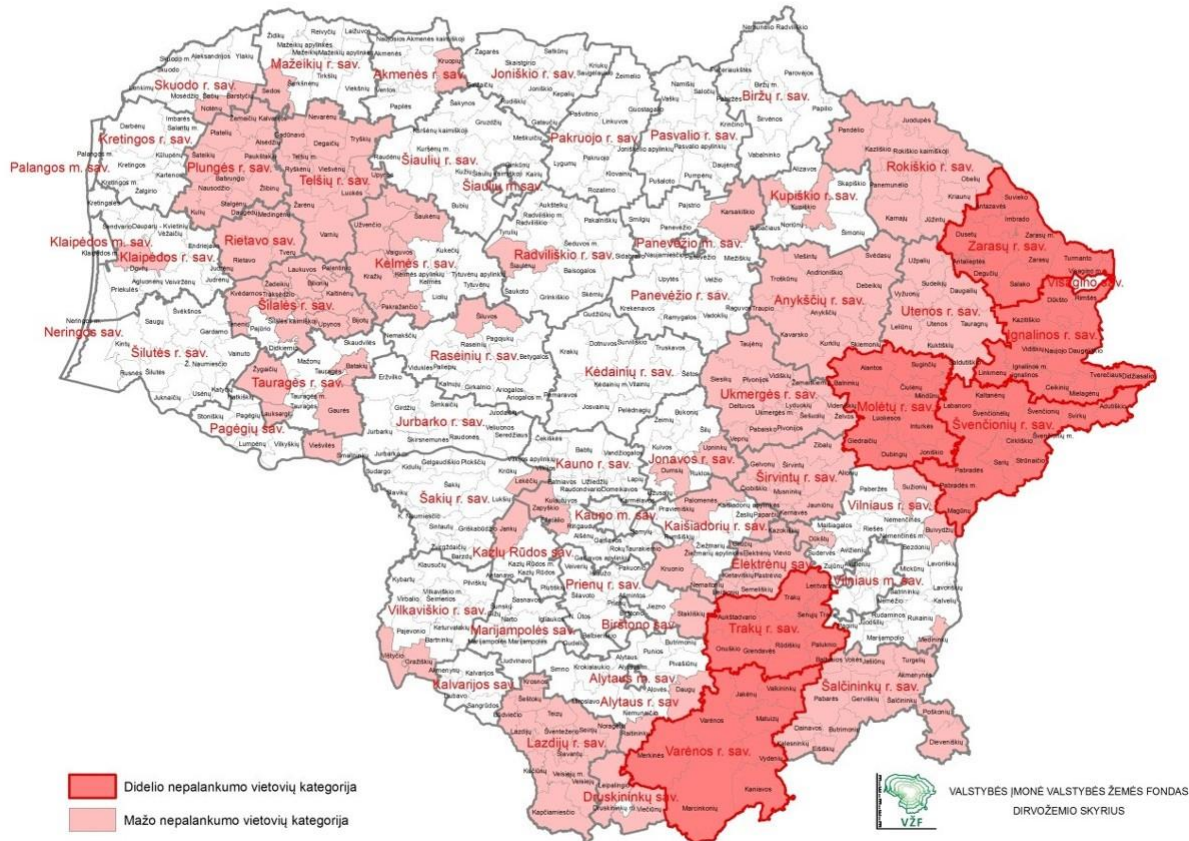
Vadovaujantis reglamento (ES) Nr. 1305/2013 31 straipsnio 5 dalimi, parama pagal šią veiklos sritį skiriama kasmet už kiekvieną žemės ūkio paskirties žemės hektarą vietovėse, kurios 2007–2013 metų programavimo laikotarpiu buvo remiamos per Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programą, parengtą vadovaujantis reglamentu (EB) Nr. 1698/2005, išskyrus Pagėgių savivaldybę, Šilutės rajono savivaldybę ir Klaipėdos rajono Priekulės seniūniją, siekiant kompensuoti paramos gavėjams dėl didelių gamtinių kliūčių žemės ūkio gamybai patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas.

Veiklos sritimi prisidedama prie 4A tikslinės srities įgyvendinimo, skatinant aplinkai draugiškų ūkininkavimo sistemų palaikymą.

Vietovių, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių, teritorija pavaizduota „Didelių gamtinių kliūčių turinčių vietovių žemėlapyje“.

DIDELIŲ GAMTINIŲ KLIŪČIŲ TURINČIOS VIETOVĖS

Didelių gamtinių kliūčių turinčių vietovių žemėlapis

8.2.12.3.1.2. Paramos rūšis

Kompensacinė metinė išmoka už plotą.

8.2.12.3.1.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

LR žemės ūkio ministro 2004 m. vasario 27 d. įsakymas Nr. 3D-72 „Dėl mažiau palankių ūkininkauti vietovių“;

Reglamento (ES) Nr. 1306/2013, VI antraštinė dalis;

Reglamento (EB) Nr. 1257/1999 19 straipsnis;

Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 9 straipsnis.

8.2.12.3.1.4. Paramos gavėjai

Ūkininkai (fiziniai ir juridiniai asmenys), atitinkantys aktyvaus ūkininko sąvokos kriterijus pagal reglamento (ES) Nr. 1307/2013 9 straipsnio nuostatas, kurių žemės ūkio valda arba jos dalis yra mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse (didelio arba mažo nepalankumo), nustatytoje LR žemės ūkio ministro 2004 m.

vasario 27 d. įsakymo Nr. 3D-72 5–6 punktuose, išskyrus Pagėgių savivaldybę, Šilutės rajono savivaldybę ir Klaipėdos rajono savivaldybės Priekulės seniūniją.

8.2.12.3.1.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Patirtos papildomos išlaidos ir prarastos pajamos, lyginant su ūkininkavimu vietovėse be kliūčių.

8.2.12.3.1.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.
2. Deklaruotas žemės ūkio paskirties žemės plotas turi būti ne mažesnis kaip 1 ha, susidedantis iš laukų, kurių minimalus plotas apibrėžiamas nacionaliniuose teisės aktuose.
3. Pareiškėjas įsipareigoja tęsti ūkininkavimą deklaruotame plote, už kurį mokama parama.
4. Pareiškėjas visoje valdoje privalo laikytis geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės (GAAB) ir valdymo reikalavimų.

8.2.12.3.1.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

NETAIKOMA.

8.2.12.3.1.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

Siekiant išvengti perkompensavimo, išmokos dydis sudaro 80% prarastų pajamų ir papildomų išlaidų:

- Didelio nepalankumo vietovėse (DNV) – 73,6 EUR/ha;
- Mažo nepalankumo vietovėse (MNV) – 55,2 EUR/ha.

Ūkiams, viršijantiems 100 ha plotą, mokėjimų dydžiai proporcingai mažėja:

iki 100 ha imtinai plotas remiamas 100%, virš 100 ha iki 500 ha imtinai – 67 % DNV ir 73% MNV, virš 500 ha – 34 % DNV ir 45,3 % MNV.

8.2.12.3.1.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.12.3.1.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.12.3.1.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.12.3.1.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.12.3.1.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

-

8.2.12.3.1.11. Informacija apie konkretų veiksma

Apibrėžiamas valdos ploto ribinis dydis, kuriuo remdamasi valstybė narė apskaičiuoja proporcingą išmokų mažinimą

100 ha.

[Vietovių, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių, nustatymas] Vietos vieneto lygmens, taikomo nustatant vietoves, aprašymas.

Lietuva dėl mažos teritorijos apima visą NUTS (*Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques*, Teritorinių statistinių vienetų nomenklatūra) 1 ir visą NUTS 2 lygmenis. NUTS 3 lygmenį atitinka apskritys, kurios į smulkesnius administracinius vienetus toliau klasifikuojamos pagal Bendrijos Vietinių administracinių vienetų sistemą LAU (*Local Administrative Units*) į savivaldybes (LAU1), o šios į seniūnijas (LAU2).

Vietovės yra išskirtos LAU1 ir LAU2 lygiais pagal reglamento (EB) Nr. 1257/1999 19 straipsnio nuostatas, vadovaujantis LR žemės ūkio ministro 2004 m. vasario 27 d. įsakymu Nr. 3D-72 „Dėl mažiau palankių ūkininkauti vietovių“. Lietuvoje iš viso yra 60 savivaldybių ir 550 seniūnijų, atitinkančių smulkiausias dabartinę administracinę-teritorinę vienetą Lietuvoje. Iš jų vietovėms, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių priskiriama 17 savivaldybių ir 50 seniūnijų.

LAU1 lygmuo: Elektrėnų, Rietavo, Anykščių r., Ignalinos r., Lazdijų r., Molėtų r., Plungės r., Rokiškio r., Šalčininkų r., Švenčionių r., Telšių r., Trakų r., Ukmergės r., Utenos r., Varėnos r., Širvintų r. ir Zarasų r. savivaldybės.

LAU2 lygmuo: Daugų, Raitinikų, Liepalingio, Viečiūnų, Dumsių, Upninkų, Zapyškio, Kruonio, Nemaitonių, Palomenės, Paparčių, Stakliškių, Dovilų, Šiluvos, Barstyčių, Notėnų, Jankų, Lekėčių, Vištyčio, Gražiškių, Kupiškio, Karsakiškio, Kruopių, Vaiguvo, Užvenčio, Kražių, Šaukėnų, Pakražančio, Šiaulėnų, Viešvilės, Bijotų, Bilionių, Kaltinėnų, Kvėdarnos, Laukuvos, Palentinio, Šilalės kaimiškoji, Tenenių, Traksėdžių, Upynos, Žadeikių, Gaurės, Batakių, Lauksargių, Žygaičių, Sedos, Buivydžių, Dūkštų, Medininkų ir Sužionių seniūnijos.

Šios vietovės skirstomos į didelio nepalankumo (DNV) ir mažo nepalankumo (MNV) vietovių kategorijas. DNV kategorijai priskiriamos Ignalinos, Molėtų, Švenčionių, Trakų, Varėnos ir Zarasų savivaldybės.

[Vietovių, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių, nustatymas] Metodo, įskaitant kriterijus, nurodytus Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 32 straipsnyje, kuriais nustatomos tame straipsnyje nurodytų trijų kategorijų vietovių ribos, taikymo aprašymas, įskaitant tikslus ne kalnų vietovių, kuriose esama gamtinių ir kitokių specifinių kliūčių, nustatymo metodo aprašymą ir jo taikymo rezultatus

8.2.12.3.2. 13.3 Išmoka ūkininkaujantiems vietovėse, kuriose esama specifinių kliūčių

Pagalbinė priemonė:

- 13.3. Kompensacinės išmokos už kitas vietoves, kuriose esama specifinių trūkumų

8.2.12.3.2.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Lietuvoje vietovių, kuriose esama specifinių kliūčių, kategorijai yra priskiriamos intensyvaus karsto zonoje esančios vietovės ir potvynių užliejamos vietovės.

- Intensyvaus karsto vietovės – tai vietovės, kuriose kliūtis ūkininkavimui sukelia intensyvaus karsto reiškinius. Šiaurės Lietuvos karstinis rajonas – teritorija (Biržų ir Pasvalio administraciniuose rajonuose, bei dalyje Panevėžio rajono), kur dėl gipso tirpimo formuojasi požeminės tuštumos, o žemės paviršiuje aptinkamos senos ir atsiranda naujos karstinės formos – smegduobės. Šis rajonas nuo likusios Lietuvos teritorijos dalies skiriasi savita geologine sandara, geologiniais reiškiniais, būdingu karstiniu kraštovaizdžiu. Karstinio proceso pažeistoje žemėje susidaro nepalankios sąlygos intensyviai žmogaus veiklai, nes dažnai yra neišvengiama požeminio vandens – geriamojo vandens šaltinio tarša. Dėl intensyvios žemdirbystės ir gyvulininkystės karstiniame rajone su paviršinio vandens nuotėkiu per smegduobes ir poringą gruntą į požeminį vandenį lengvai patenka įvairūs teršalai – organinės ir mineralinės trąšos, pesticidai, naftos produktai ir kt. Karstas kelia nemažai pavojų pastatų pastovumui, saugiam jų naudojimui.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. birželio 1 d. nutarimo Nr. 549 nuostatomis, nuo 2007 m. vasario mėn. Lietuvos geologijos tarnyboje prie AM Inžinerinės geologijos ir ekogeologijos skyriuje buvo vykdomas projektas „Šiaurės Lietuvos karstinio rajono žemių sugrupavimas pagal sukarstėjimą“. Jo metu patikslinta smegduobių lokalizacija, suskaičiuotas jų tankis, išskirtos skirtingo ekologinio pažeidžiamumo grupės pagal smegduobių tankį, sudarytas skirtingo ekologinio pažeidžiamumo žemių grupių skaitmeninis žemėlapis. Nustatyta, kad nuo karstėjančias uolienas dengiančių sluoksnių storio nemaža dalimi priklauso paviršinių karstinių formų susidarymo galimybė. Smegduobės dažniausiai atsiranda ten, kur šios dangos storis neviršija 25 metrų.

Šiaurės Lietuvos karstinio rajono ekologinio pažeidžiamumo grupių žemėlapyje (kartografinis dokumentas) yra rodomi plotai, kuriuose aptinkamas skirtingas smegduobių skaičius 100 ha. I grupei priskiriamos žemės tokiose teritorijose, kuriose yra nuo 5 iki 20 smegduobių 100 ha, II – kuriose yra nuo 20 iki 50 smegduobių 100 ha, III – nuo 50 iki 80 smegduobių 100 ha ir IV – tokie plotai, kur 100 ha aptinkama daugiau nei 80 smegduobių. Grupių ribos žemėlapyje prarastos ne mažesniu nei 50 m tikslumu, kas leidžia didžiąją dalį dirbamų laukų, sodų ar sodybų sklypų tiksliai priskirti vienai ar kitai ekologinio pažeidžiamumo žemių grupei. Visa teritorija, kur smegduobių skaičius 100 ha yra didesnis už 5, priskirta intensyvaus karsto zonai. Į šią zoną patenka ir Likėnų kurorto I–III apsaugos zonos vietovės.

Lietuvoje intensyvaus karsto zonoje yra 2,4% viso žemės ūkio paskirties žemės ploto. Intensyvaus karsto teritorija pavaizduota „Intensyvaus karsto teritorijų žemėlapyje“.

- Potvynių užliejamose teritorijose kliūtis ūkininkavimui sukelia periodiškai pasikartojantys potvyniai arba yra reali šių potvynių grėsmė.

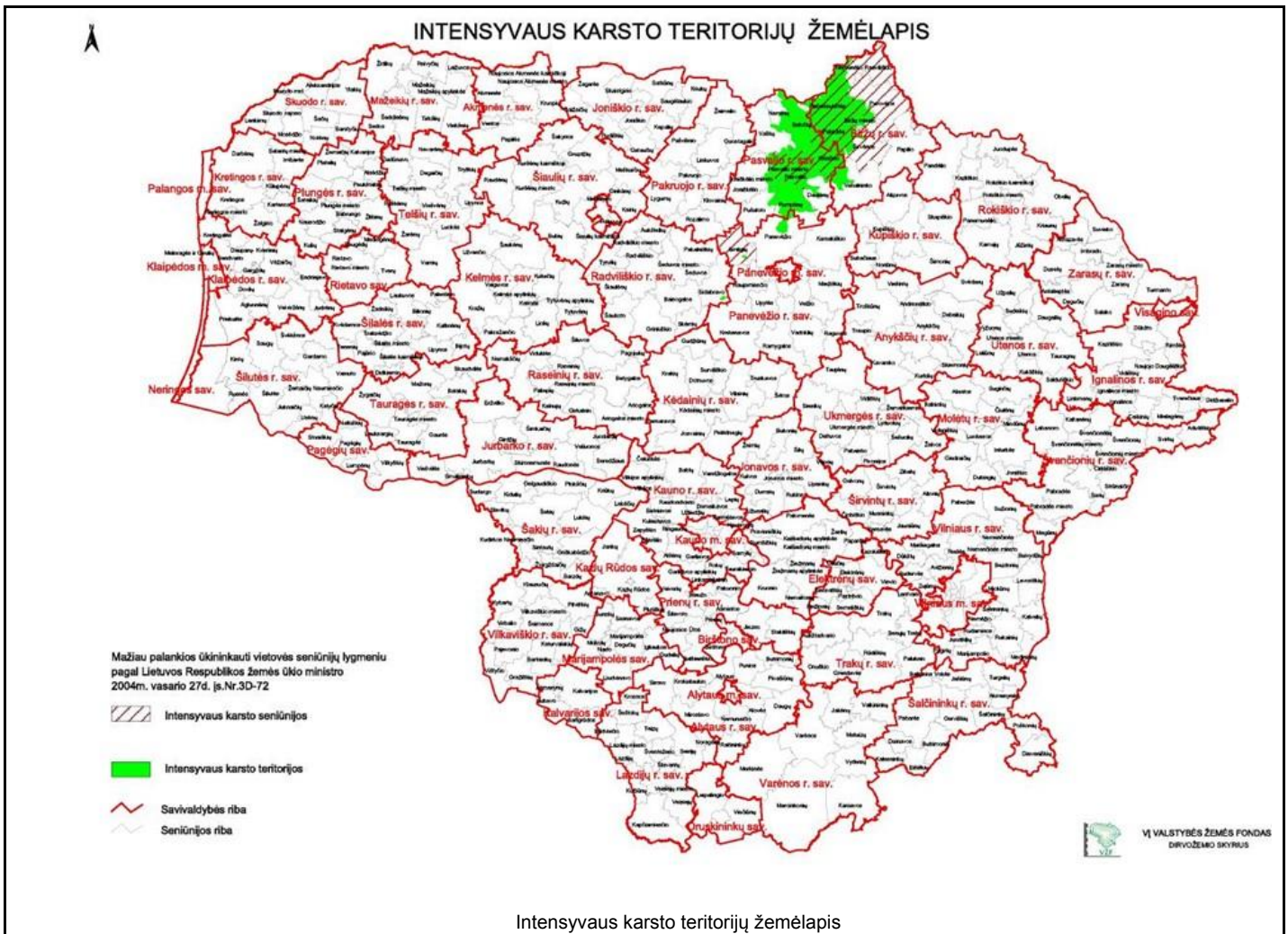
Tai – unikalus Nemuno deltos regionas, kurį sudaro Atmatos, Pakalnės, Skirvytės, Skatulės, Vytinės

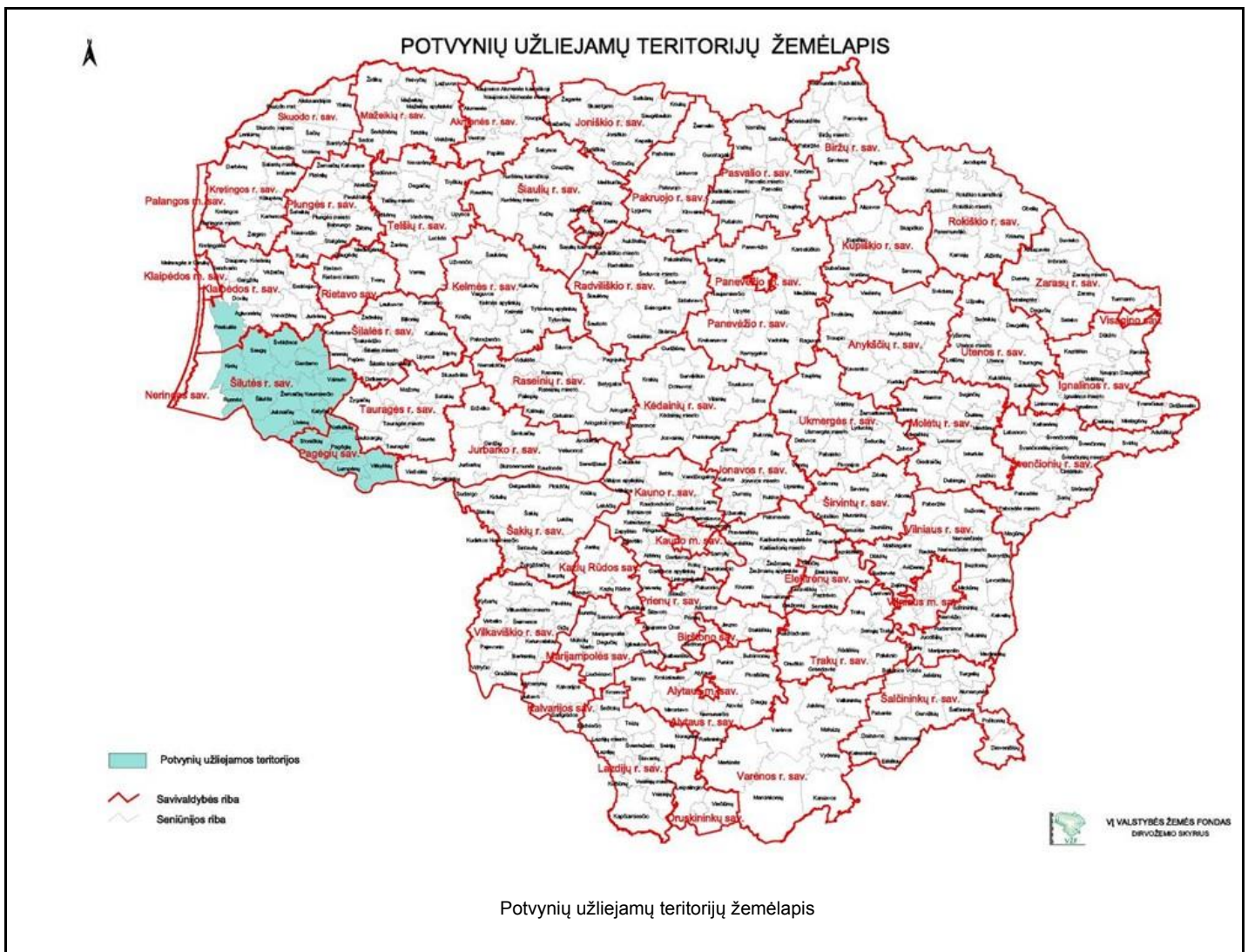
ir kitų Nemuno deltos protakų sistema, Rusnės salos, Ventės rago ir Žalgirių kraštovaizdziai, senvaginiai ežerai žiogiai, lagūninės kilmės Krokų Lankos ežeras, aukštapelkių kompleksai ir įspūdingos Nemuno žemupio užliejamos pievos bei Kuršių marių avandelta. Delta išsiskiria ir perinčių paukščių gausa, tai išskirtinė migruojančių paukščių poilsio ir maitinimosi vieta. Čia tikras paukščių rojus – randama apie 300 paukščių rūšių, net 169 iš jų peri. Pavasarį ir rudenį čia sustoja pailsėti didžiuliai žąsų ir ančių pulkai, daug tilvikinių paukščių. Peri urvinės antys. Delta kiekvieną pavasarį, o neretai net viduržiemėje užplūsta potvynio vandenys – tuomet šimtai kvadratinių kilometrų pievų ir laukų būna apsemta. Šiuose plotuose lyg laikinos salelės išsibarsčiusios vandenu skalaujamos sodybos, kurias potvynio metu galima pasiekti tik valtimis. Be pavojų ir nepatogumų, potvyniai atlieka ir gerą darbą: dumblu patręšia užliejamas pievas, kurios per vasarą šienaujamos net keturis kartus. Užliejamų (salpinių) pievų tvarkymas yra specifinis. Įsikūrę šiose teritorijose vadovaujasi patirtimi – užliejamų pievų nearia, nes pakilęs vanduo gali išplauti derlingą dirvožemio sluoksnį. Drėgnos pievos kaupia vandenį, kuris vėliau iš dalies ar visiškai išgaruoja, ar papildo gruntinius vandenis, ar laikosi nedideliuose ploteliuose ištisus metus. Tokios pievos, kaip ir pelkės, valo vandenį, čia suskaidomos ar kaupiasi maisto, cheminės medžiagos (pesticidai ir pan.), akumuliuojamos nuosėdos, atneštos potvynio vandens, todėl jos yra derlingos. Lietuvoje potvynių užliejamose teritorijose yra 3,8% viso žemės ūkio paskirties žemės ploto. Potvynių užliejama teritorija pavaizduota „Potvynių užliejamų teritorijų žemėlapyje”.

Parama pagal šią veiklos sritį skiriama kasmet už kiekvieną žemės ūkio paskirties žemės hektarą, siekiant paramos gavėjams kompensuoti dėl specifinių kliūčių žemės ūkio gamybai patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas.

Pažymime, jog Lietuvoje nėra parengtas potvynių rizikos valdymo planas, pagal kurį būtų skiriama parama potvynių užliejamoms teritorijoms.

Veiklos sritimi prisidedama prie 4A ir 4C tikslinių sričių įgyvendinimo, skatinant atsakingą ir aplinkai palankų ūkininkavimą, užtikrinant dirvožemio erozijos prevenciją ir saugant regiono paviršinius ir požeminius vandenis nuo taršos.

8.2.12.3.2.2. Paramos rūšis

Kompensacinė metinė išmoka už plotą.

8.2.12.3.2.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamento (ES) Nr. 1306/2013, VI antraštinė dalis;
Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 9 straipsnis.

8.2.12.3.2.4. Paramos gavėjai

Ūkininkai (fiziniai ir juridiniai asmenys), atitinkantys aktyvaus ūkininko sąvokos kriterijus pagal reglamento (ES) Nr. 1307/2013 9 straipsnio nuostatas, kurių žemės ūkio valda arba jos dalis yra teritorijoje, kuri pagal reglamento (ES) Nr. 1305/2013 32 straipsnio 1 punkto c papunktį priskiriama kitų vietovių, kurioms turi įtakos specifinės kliūtys, kategorijai.

8.2.12.3.2.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Patirtos papildomos išlaidos ir prarastos pajamos, lyginant su ūkininkavimu vietovėse be kliūčių.

8.2.12.3.2.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.
2. Deklaruotas žemės ūkio paskirties žemės plotas turi būti ne mažesnis kaip 1 ha, susidedantis iš laukų, kurių minimalus plotas apibrėžiamas nacionaliniuose teisės aktuose.
3. Pareiškėjas įsipareigoja tęsti ūkininkavimą deklaruotame plote, už kurį mokama parama.
4. Pareiškėjas visoje valdoje privalo laikytis geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės (GAAB) ir valdymo reikalavimų.

8.2.12.3.2.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

NETAIKOMA.

8.2.12.3.2.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

Siekiant išvengti perkompensavimo, išmokos dydis sudaro 80 % prarastų pajamų ir papildomų išlaidų:

- Intensyvaus karsto zonoje – 44 EUR/ha;
- Potvynių užliejamose teritorijose – 48,8 EUR/ha.

Ūkiams, viršijantiems 100 ha plotą, mokėjimų dydžiai proporcingai mažėja:

- intensyvaus karsto zonoje esančių ūkių iki 100 ha imtinai plotas remiamas 100%, virš 100 ha iki 500 ha imtinai – 79 %, virš 500 ha – 57 %;
- potvynių užliejamose teritorijose esančių ūkių iki 100 ha imtinai plotas remiamas 100%, virš 100 ha iki 500 ha imtinai – 76 %, virš 500 ha – 51,3 %.

8.2.12.3.2.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.12.3.2.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.12.3.2.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

--

8.2.12.3.2.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.12.3.2.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

-

8.2.12.3.2.11. Informacija apie konkretų veiksma

Apibrėžiamas valdos ploto ribinis dydis, kuriuo remdamasi valstybė narė apskaičiuoja proporcingą išmokų mažinimą

100 ha.

[Vietovių, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių, nustatymas] Vietos vieneto lygmens, taikomo nustatant vietoves, aprašymas.

Vietovių, kuriose esama specifinių kliūčių, ribos nustatytos LAU2 lygmeniu. Šiame lygmenyje yra išskirtos 29 seniūnijos, kurių bendra teritorija sudaro 3,5% šalies teritorijos (6.530.023 ha). Iš jų: 12 seniūnijų – intensyvaus karsto zonoje, į kurią patenka 101.341 ha žemės ūkio paskirties žemės ploto (arba t. y. 3% šalies žemės ūkio paskirties žemės ploto), ir 17 seniūnijų – potvynių užliejamose teritorijose, kurios užima 128.339 ha žemės ūkio paskirties žemės plotą, t. y. 3,8% žemės ūkio paskirties žemės ploto.

Vietovės, kuriose esama specifinių kliūčių

Potvynių užliejamos teritorijos		Intensyvaus karsto zona	
<i>Klaipėdos rajono savivaldybė</i>		<i>Biržų rajono savivaldybė</i>	
1.	Priekulės seniūnija	1.	Biržų miesto seniūnija
<i>Pagėgių savivaldybė</i>		2.	Nemunėlio Radviliškio seniūnija
2.	Lumpėnų seniūnija	3.	Pabiržės seniūnija
3.	Natkiškių seniūnija	4.	<u>Pačeriaukštės</u> seniūnija
4.	Pagėgių seniūnija	5.	<u>Širvėnos</u> seniūnija
5.	Stoniškių seniūnija	<i>Pasvalio rajono savivaldybė</i>	
6.	Vilkyškių seniūnija	6.	<u>Daujėnų</u> seniūnija
<i>Šilutės rajono savivaldybė</i>		7.	Krinčino seniūnija
7.	Gardamo seniūnija	8.	Namišių seniūnija
8.	Juknaičių seniūnija	9.	Pasvalio miesto seniūnija
9.	Katyčių seniūnija	10.	Pasvalio apylinkių seniūnija
10.	Kintų seniūnija	11.	Pumpėnų seniūnija
11.	Rusnės seniūnija	12.	Saločių seniūnija
12.	Saugų seniūnija		
13.	Šilutės seniūnija		
14.	Švėkšnos seniūnija		
15.	<u>Usėnų</u> seniūnija		
16.	Vainuto seniūnija		
17.	Žemaičių Naumiesčio seniūnija		

Vietovės, kuriose esama specifinių kliūčių

[Vietovių, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių, nustatymas] Metodo, įskaitant kriterijus, nurodytus Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 32 straipsnyje, kuriais nustatomos tame straipsnyje nurodytų trijų kategorijų vietovių ribos, taikymo aprašymas, įskaitant tikslaus ne kalnų vietovių, kuriose esama gamtinių ir kitokių specifinių kliūčių, nustatymo metodo aprašymą ir jo taikymo rezultatus

Intensyvaus karsto vietovėms priskiriamos seniūnijos, kuriose paviršiniai karstiniai dariniai būdingi daugiau kaip 25% seniūnijos žemės ūkio paskirties žemės ploto. Dauguma paviršinių karstinių darinių yra sausos arba sezoniškai vandens pripildomos neigiamos reljefo formos, kurios yra nesezoninio reiškimo – karstinio proceso rezultatas. Jos Lietuvoje vadinamos įvairiais vardais: karstinės duobės, įgriuvos, įdaubos, smegduobės ir kt. Lietuvoje paviršiniai karstiniai dariniai būdingi Pasvalio, Panevėžio, Radviliškio ir Biržų rajonams, ir užima 1022,46 km² teritoriją.

Potvynių užliejamoms vietovėms priskiriamos teritorijos, kuriose užliejami žemės ūkio paskirties žemės plotai būna visiškai apsemti, t. y. užima 100% seniūnijos žemės ūkio paskirties žemės ploto. Pavasario potvyniai vidutiniškai trunka 50 dienų. Jų metu didžioji teritorijos dalis atsiduria po vandeniu. Būdingas teritorijos bruožas yra dažnai pasitaikantys žiemos potvyniai, dažniau stebimi vasario mėnesį. Lietingais metais virš 20% teritorijos būna apsemta liepos viduryje susikaupusio perteklinio lietaus vandens. Susikaupusio potvynių vandens drenavimui užliejamoje Kuršių marių zonoje įrengta kanalų sistema, suformuojanti savotišką hidrografinį tinklą. Šie kanalai susisiečia su aplinkiniais sausavimo grioviais, kurie atokiau, jau už teritorijos ribų, savo vandenį plukdo į Kuršių marias.

Intensyvaus karsto vietovės			
Seniūnijos			
pavadinimas	žemės ūkio paskirties žemės		
	bendras plotas, ha	intensyvaus karsto plotas, ha	identifikuota gamtinė kliūtis, %
Biržų miesto	196	90	46
Nemunėlio Radviliškio	10678	3134	29
Pabiržės	6099	6099	100
Pačeriaukštės	10175	9998	98
Širvėnos	18630	7993	43
Daujėnų	6367	1756	28
Krinčino	10334	10258	99
Namišių	5059	1837	36
Pasvalio miesto	57	57	100
Pasvalio apylinkių	11127	11003	99
Pumpėnų	9758	7857	81
Saločių	12861	11149	87

Intensyvaus karsto vietovės

Potvynių užliejamos vietovės			
Seniūnijos			
pavadinimas	žemės ūkio paskirties žemės		
	bendras plotas, ha	potvynių užliejamas plotas, ha	identifikuota specifinė kliūtis, %
Priekulės	8088	8088	100
Lumpėnų	6490	6490	100
Natkiškių	4078	4078	100
Pagėgių	9716	9716	100
Stoniškių	9027	9027	100
Vilkyškių	8239	8239	100
Gardamo	6778	6778	100
Juknaičių	10064	10064	100
Katyčių	5211	5211	100
Kintų	6787	6787	100
Rusnės	2919	2919	100
Saugų	10032	10032	100
Šilutės	9644	9644	100
Švėkšnos	7601	7601	100
Usėnų	5256	5256	100
Vainuto	10088	10088	100
Žemaičių Naumiesčio	9321	8321	100

Potvynių užliejamos vietovės

8.2.12.4. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.12.4.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

1. Deklaravimo metu pareiškėjų daromos tipinės klaidos, susijusios su nekorektiškais pareiškėjų asmens, kontaktiniais, banko duomenimis, klaidingai nurodytu Naudmenų klasifikatoriaus kodu, neteisingu laukų įbraižymu, neteisingu ar dvigubu deklaravimu ir pan.
2. Sudėtinga patikrinti ir (arba) sukontroliuoti įsipareigojimus, susijusius su atitinkamu gyvulių tankiu deklaruotų pievų ir (ar) ganyklų atžvilgiu.
3. Informacinių technologijų – kompiuterinių informacinių sistemų (IT) neapibrėžtumai ir trikdžiai, susiję su pažeidžiamomis vietomis arba defektais saugumo sistemose, programinėje įrangoje ar procedūrose.

8.2.12.4.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

1. Siekiant išvengti paraiškose daromų klaidų, numatomas:
  - 1.1. savalaikis potencialių ir esamų pareiškėjų bei paraiškas pildančių asmenų (savivaldybių (seniūnijų) darbuotojų, konsultantų) informavimas, konsultavimas ir periodiškas mokymas;
  - 1.2. administracinės atitikties vertinimo reikalavimų integravimas į paraiškos formą;
  - 1.3. atitinkamos administracinių ir fizinių priemonių sistemos taikymas specifinių klaidų kontrolei ir

prevencijai.

2. Siekiant užtikrinti optimalią įsipareigojimų patikrą ir kontrolę, numatoma:

2.1. taikyti atitinkamą atsakomybę ir (arba) sankcijas;

2.2. tvarkyti, tobulinti ir susisteminti Ūkinių gyvūnų registro duomenis, integruojant jame aktualią informaciją apie ūkinių gyvūnų patikrų vietoje rezultatus.

3. Siekiant nustatyti pažeidžiamas vietas, numatoma periodinė IT apsaugos ir saugumo kontrolės analizė, naudojant technines priemones.

3.1. Siekiant išvengti grėsmių, susijusių su nesankcionuoto prisijungimo galimybe, duomenų atskleidimo, keitimo ir (ar) sunaikinimo tikslais:

3.1.1. numatoma galimybė užpildyti paraiškos elektroninę formą pačiam pareiškėjui, jeigu pastarasis turi techninių galimybių naudotis elektronine bankininkyste arba naudojami elektroniniu parašu;

3.1.2. PPIS nenaudojamas MA funkcijoms, susijusioms su paraiškų administravimu: PPIS duomenys importuojami integruojant juos į MA IT;

3.1.3. numatomas teisinis reglamentavimas dėl valstybės institucijų, savivaldybių ir kitų juridinių asmenų, atsakingų už EŽŪFKP priemonių įgyvendinimą, paskyrimo.

3.2. Siekiant išvengti PPIS trikdžių, numatoma:

3.2.1. taikyti loginius ir automatinius tikrinimus, įspėjimus, atlikti patikrų vietoje atrankas ir pan., kaupti informaciją apie pareiškėją ir jo pateiktą paraišką, kas leistų MA sinchronizuoti ir optimizuoti viešojo administravimo procedūras;

3.2.2. parengti kasmetinę informacinę medžiagą dėl procedūrinių veiksmų ir atitikties kriterijų taikymo.

8.2.12.4.3. Bendras priemonės vertinimas

Numatytos taikyti tinkamai parinktos švelninančios priemonės, kurios yra suderintos su priemonės rizikos rodikliais, leis sumažinti klaidų lygį ir užtikrins pakankamą tinkamumo kriterijų ir įsipareigojimų visuose sklypuose kontrolę ir patikrinimų vietoje apimtį.

8.2.12.5. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

Išmokos dydis šiose vietovėse nustatytas, palyginus ūkininkų patirtas visas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas vietovėse be kliūčių ir kur ūkininkaujama su kliūtimis žemės ūkiui.

Reglamentas (EB) Nr. 1257/1999 numato, jog kompensacinės išmokos turi būti skirstomos, atsižvelgiant į regiono situaciją ir jo plėtros tikslus, natūralių gamtinių veiksnių, ribojančių ūkininkavimą, intensyvumą, spręstinas aplinkosaugos problemas ar ūkio specifiką ir jo gaminamą produkciją.

Lietuvoje parama diferencijuojama atsižvelgiant į gamtinių veiksnių, ribojančių ūkininkavimą, intensyvumą. Atlikus vietovių, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių, analizę, nustatyta šių vietovių pagrindinių ekonominių rodiklių skirtumų, todėl vietovės skirstomos į didelio nepalankumo vietoves (DNV) ir mažo

nepalankumo vietoves (MNV).

Atitinkamoje vietovėje esančių žemės ūkio gamybos kliūčių ūkininkų patirtų papildomų išlaidų ir prarastų pajamų apskaičiavimui buvo remtasi 5 pagrindinių ūkių tipų, kurie yra apskaitomi Lietuvos Ūkių apskaitos duomenų tinkle (ŪADT), rodikliais. Vyraujančią padėtį (81,1%) respondentinių ūkininkų ūkių struktūroje sudarė javų, rapsų, pienininkystės, mišrūs augalininkystės-žolėdžių gyvulių ir augalininkystės ūkiai. Kitų ūkininkavimo tipų ūkiams teko nuo 1,4% (kiaulių, paukščių) iki 7,9% (žolėdžių gyvulių).

Parama skiriama remiantis papildomomis išlaidomis ir prarastomis pajamomis, susijusiomis su apribojimais žemės ūkio gamybai konkrečioje vietovėje, palyginus su vietovėmis, kuriose ūkininkaujantieji nėra įtakojami gamtinių ar kitų specifinių kliūčių.

Kintamosios išlaidos: pašarai, trąšos, sėklos, chemikalai ir kt., kurių dydis priklauso nuo gamybos apimties ir kurias galima nesunkiai priskirti vienai ar kitai produkcijos rūšiai.

Pastoviosios išlaidos – išlaidos, kurios, kintant gamybos apimčiai, kinta nežymiai (pastatų, technikos remontas, nusidėvėjimas, valdymo ir priežiūros išlaidos ir kt.) arba tos, kurias sunku priskirti konkrečiai produkcijos rūšiai (elektra, degalai).

Ūkininkaujantiems vietovėse su kliūtimis parama pagal I BŽŪP ramstį nebus mokama.

Kompensacinių išmokų dydžių skaičiavimai atlikti atsižvelgiant į teorines ir teises nuostatas bei bendruosius metodinius principus, taikant šiuos kriterijus:

- sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti;
- paremtos atitinkamų kompetentingų institucijų pripažintais rodikliais;
- diferencijuojamos, atsižvelgiant į regionines ar vietines sąlygas bei faktinį žemės naudojimą;
- atsižvelgiama į kintamąsias ir pastovias išlaidas, kurios yra realios ir atitinkančios prisiimamus įsipareigojimus;
- atsižvelgiama tik į tuos reikalavimus paramai gauti, kuriais viršijami baziniai reikalavimai;
- proporcingą išmokų mažinimą, kai viršijamas vienos valdos ploto ribinis dydis;
- naudojamos mokslinės literatūros ir kitų šaltinių patikimumas, validumas, aktualumas ir naujumas.

Vienos valdos ploto ribinis dydis, kurį pasiekus taikomas proporcingas išmokų mažinimas, yra paremtas pastovijų išlaidų suma, tenkančia produkcijos vienetui, kuri mažėja didėjant veiklos apimčiai (tame tarpe ir valdos dydžiui).

Ūkiuose, kurie tenkina sąlygą: $100 \text{ ha} < \text{valdos dydis} \leq 500 \text{ ha}$, vidutinės pastoviosios išlaidos yra apie 30% mažesnės lyginant su ūkiais, kurių valdos dydis yra ne didesnis kaip 100 ha.

Ūkiuose, kurių valdos dydis yra virš 500 ha, vidutinės pastoviosios išlaidos yra apie 15% mažesnės lyginant su ūkiais, kurių valdos dydis yra didesnis negu 100 ha ir mažesnis (arba lygus) 500 ha.

Išmokų dydžius apskaičiavo LAEI – funkciškai nuo VI nepriklausoma įstaiga, skaičiavimams atlikti atrinkta viešųjų pirkimų būdu.

Skaičiavimams naudoti 2009–2013 metų Lietuvos ŪADT ūkių duomenys.

Detalūs skaičiavimai ir jų pagrindimas iki vietovių ribų pagal bendruosius biofizikinius kriterijus delimitacijos taikymo pradžios, kaip papildoma informacija, pateikiami 8.13.1 priede.

8.2.12.6. Informacija apie konkrečią priemonę

Apibrėžiamas valdos ploto ribinis dydis, kuriuo remdamasi valstybė narė apskaičiuoja proporcingą išmokų mažinimą

-

[Vietovių, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių, nustatymas] Vietos vieneto lygmens, taikomo nustatant vietoves, aprašymas.

-

[Vietovių, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių, nustatymas] Metodo, įskaitant kriterijus, nurodytus Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 32 straipsnyje, kuriais nustatomos tame straipsnyje nurodytų trijų kategorijų vietovių ribos, taikymo aprašymas, įskaitant tikslaus ne kalnų vietovių, kuriose esama gamtinių ir kitokių specifinių kliūčių, nustatymo metodo aprašymą ir jo taikymo rezultatus

-

8.2.12.7. Kitos svarbios pastabos, padedančios suprasti ir įgyvendinti priemonę

Paramos gavėjas turi prisiimti bendruosius įsipareigojimus, nustatytus Programos 8.1.3 papunktyje.

8.2.13. M15. Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas (34 straipsnis)

8.2.13.1. Teisinis pagrindas

-

8.2.13.2. Bendrosios priemonės aprašymas, įskaitant jos intervencinių veikslių loginį pagrindą, jos indėlį į tikslines sritis ir siekiant bendrųjų tikslų

Nauju laikotarpiu priemonė neįgyvendinama, tęsiami mokėjimai už ankstesniu programavimo laikotarpiu prisiimtus įsipareigojimus.

8.2.13.3. Taikymo sritis, paramos lygis, reikalavimus atitinkantys paramos gavėjai ir, jei tinkama, sumos arba paramos dydžio, kai reikia, suskirstyto pagal priemonės dalis ir (arba) veikslių rūšį, skaičiavimo metodika. Kiekvienos rūšies veiksmui nurodomos tinkamos finansuoti išlaidos, tinkamumo sąlygos, taikytinos sumos ir paramos dydžiai ir principai, susiję su atrankos kriterijų nustatymu

Nenurodyta veikslių rūšis

8.2.13.4. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.13.4.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.13.4.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.13.4.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.13.5. Informacija apie konkrečią priemonę

Valdos dydžio, kurį viršijus parama skiriama tik pateikus miškotvarkos planą arba lygiavertę priemonę, nustatymas ir pagrindimas

-

Lygiavertės priemonės apibrėžimas

-

Nustatomi atitinkami privalomi reikalavimai, nustatyti nacionaliniu miškininkystės įstatymu arba kitais atitinkamais nacionalinės teisės aktais

-

Metodikos ir agronominių prielaidų bei parametrų aprašymas, įskaitant Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 34 straipsnio 2 dalyje nurodytus pagrindinius reikalavimus, susijusius su kiekvieno konkretaus tipo įsipareigojimais, į kuriuos atsižvelgiama atliekant skaičiavimus, pagrindžiančius dėl įsipareigojimo patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas

-

8.2.13.6. Kitos svarbios pastabos, padedančios suprasti ir įgyvendinti priemonę

-

8.2.14. M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)

8.2.14.1. Teisinis pagrindas

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013, 35 straipsnis.
Reglamento (ES) Nr. 807/2014, 11 straipsnis.

8.2.14.2. Bendrosios priemonės aprašymas, įskaitant jos intervencinių veiksmų loginį pagrindą, jos indėlį į tikslines sritis ir siekiant bendrųjų tikslų

1. Priemonės ryšys su Programos 5.1 dalyje nustatytais poreikiais.

Priemonė yra skirta skatinti bendradarbiavimo, kuriame dalyvauja ne mažiau kaip du subjektai, formas, t. y. įvairių žemės ūkio sektoriaus, maisto grandinės ir miškininkystės sektoriaus subjektų ir kitų subjektų, įskaitant gamintojų grupes, kooperatyvus ir asociacijas, bendradarbiavimo metodus, EIP žemės ūkio našumo ir tvarumo srityje veiklos grupių kūrimą ir veiklą.

Pagal šią priemonę remiant bendradarbiavimo veiklas prisidedama prie poreikių (5.1 Programos dalyje poreikiai Nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 21) įgyvendinimo, sprendžiant problemas, susijusias su žemės ūkio konkurencingumo didinimu, smulkių ir vidutinių ūkių bendradarbiavimas, naujų ūkininkavimo metodų, technologijų, produktų gamybos procesų taikymu, bendradarbiavimo tarp mokslininkų, gamintojų ir konsultantų skatinimu.

Sprendžiant klausimus, susijusius su žemės ūkio konkurencingumo didinimu, bendradarbiavimo tarp mokslininkų, gamintojų ir konsultantų stoka, remiamas EIP veiklos grupių kūrimas ir veikla, naujų produktų, procesų ir technologijų plėtra, mažinant neigiamą poveikį aplinkai ir klimato kaitai, diegiant gamtosaugines inovacijas, racionalizuojant žemės valdą.

Taip pat sprendžiant klausimus, susijusius su naujų ūkininkavimo metodų, technologijų, produktų gamybos procesų taikymu, remiami bandomieji projektai, naujų produktų, procesų ir technologijų plėtra ar esamų tobulinimas bei pritaikymas, skatinama didesnės pridėtinės vertės žemės ūkio ir maisto produktų gamyba ir tiekimas.

Siekiant padėti smulkiesiems ūkiams, individualia veikla užsiimantiems fiziniams asmenims ir labai mažoms įmonėms bendradarbiauti, remiamas smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimas, gerinamos jų galimybės investuoti, taip pat plėtojamos trumpos tiekimo grandinės, skatinama didesnė gamintojų integracija į maisto grandinę, ryšio tarp vartotojo ir gamintojo stiprinimas, jaunimo ir jaunųjų ūkininkų įsikūrimas kaimo vietovėse, sprendžiamos ekonominės, socialinės problemos.

2. Priemonės įgyvendinimas prisideda prie šių ES kaimo plėtros politikos prioritetų ir tikslinių sričių įgyvendinimo:

P1. Skatinti žinių perteikimą ir inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje ir kaimo vietovėse, daugiausia dėmesio skiriant šioms sritims:

- *1A: inovacijų skatinimas, bendradarbiavimas ir žinių bazės vystymas kaimo vietovėse.*

„Bendradarbiavimas“ – svarbi priemonė, pagal kurią remiami ir skatinami žemės, maisto ūkio, miškininkystės ir kaimo plėtros bandomieji projektai. Žemės ūkio bei maisto grandinės ir miškų sektoriaus

dalyvių vykdomais projektais siekiama patikrinti ir taikyti naujus metodus, procesus, produktus, paslaugas ir technologijas. Pasinaudojant mokslo ir gamybos bendradarbiavimo rezultatais ir ES mokslinių tyrimų ir inovacijų politikos instrumentais, geros patirties sklaida tarp įvairių žemės ūkio ir kaimo plėtros dalyvių, pagal šią priemonę įgyvendinami projektai veiksmingai prisideda prie žinių bazės kaimo vietovėse vystymo. Šiai tikslinei sričiai daugiausia įtakos turi veiklos sritys, susijusios su parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti (kodas 16.1), parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui (kodas 16.3), parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu (kodas 16.4).

- 1B: žemės ūkio, maisto produktų gamybos bei miškininkystės ir mokslinių tyrimų bei inovacijų ryšių stiprinimas, įskaitant geresnio aplinkosaugos valdymo ir aplinkosauginio veiksmingumo siekimą. Šioje priemonėje numatyti veiksmai vykdomi užtikrinant glaudų mokslo, gamybos ir konsultavimo bendradarbiavimą. EIP veiklos grupės, įvairaus lygio tiekimo grandinės ir bendradarbiavimo grupės kuria dinamišką platformą, vienijančią ūkininkus, mokslininkus ir kitus suinteresuotuosius subjektus taip užtikrinamos žemės ūkio bei miškininkystės mokslinių tyrimų ir praktinės veiklos ryšių kūrimą ir tolesnį vystymą. Prie šios tikslinės srities įgyvendinimo įvairiu lygiu ir mastu prisideda remiamos veiklos sritys, susijusios su parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti (kodas 16.1), parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui (kodas 16.3), parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu (kodas 16.4).

P2. Visuose regionuose didinti visų žemės ūkio veiklų gyvybingumą ir konkurencingumą, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą:

- 2A: visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui sudarymas, visų pirma siekiant intensyvinti dalyvavimą rinkoje ir orientavimą, taip pat žemės ūkio įvairinimą.

Parama struktūrinėms investicijoms žemės ir miškų ūkyje turi remtis inovaciniais sprendimais, pasitelkiant naujus gamybos organizavimo būdus ir praktikas. Ūkinei veiklai įvairinti, naujausioms technologijoms ir metodams išbandyti pasitelkiami bandomieji projektai. Technologinei ūkių plėtrai ir pažangai turi įtakos EIP veiklos grupių kūrimas, kur dalijamasi naujausiais mokslinių tyrimų rezultatais, plėtojant naujus įgūdžius, paslaugas ir produktus. Galimybė dalyvauti trumpo tiekimo grandinėse, logistikos platformose ir kitos bendradarbiavimo formos ir iniciatyvos sudarys palankias sąlygas juos sudarančių ūkio subjektų tarpusavio bendradarbiavimui, skatinant konkurenciją bei žemės ir miškų sektoriaus ekonominį vystymąsi.

Prie šios tikslinės srities įgyvendinimo įvairiu lygiu ir mastu prisideda pagal priemonę remiamos veiklos sritys, susijusios su parama EIP veiklos grupėms kurti ir veiklai vystyti (kodas 16.1), parama smulkiems ūkio subjektams bendradarbiauti (kodas 16.3) bei parama trumpoms tiekimo grandinėms kurti ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu (kodas 16.4).

P3. Skatinti maisto tiekimo grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje:

- 3A: pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimas geriau juos integruojant į žemės ūkio ir maisto produktų grandinę per kokybės sistemas, žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, skatinant vietos rinkas ir trumpas tiekimo grandines, gamintojų grupes ir organizacijas bei tarpšakines organizacijas.

Gamintojų konkurencingumo didinimas yra susijęs su naujų technologijų ir ūkininkavimo būdų taikymu, mokslininkų ir konsultantų dalyvavimu bendrai sprendžiant ūkininkams, miškų valdytojams, verslo įmonėms ir kitiems kaimo plėtros dalyviams išskylančias problemas. Gamintojų konkurencingumą didina žemės ūkio produktų ir maisto tiekimo grandinės dalių integravimas, užtikrinant tinkamą žemės ūkio

produktų tiekimą rinkai, jų rinkodarą. Pagalba smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui, organizuojant bendrus darbo procesus, prisidės prie smulkių ūkio subjektų konkurencingumo didinimo. Priemonės veiklos sritys, susijusios su parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti (kodas 16.1), parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui (kodas 16.3) bei parama trumpoms tiekimo grandinėms kurti ir vietos rinkoms skatini vietos lygmeniu (kodas 16.4) didina ūkių konkurencingumą, skatina trumpų tiekimo grandinių kūrimą bei vietos lygmens rinkų plėtrą ir turi įtakos šios tikslinės srities plėtrai.

P4. Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas:

- 4A: *biologinės įvairovės atkūrimas, išsaugojimas ir didinimas, įskaitant „Natura 2000“ vietoves, teritorijas, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių, ūkininkauti skirtas gamtiniu požiūriu didelės vertės teritorijas, bei Europos kraštovaizdžius*

Smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimas ir bendros investicijos, susiję su saugomų teritorijų apsauga, miško išteklių, bioįvairovės išsaugojimu, turi didelės reikšmės plėtojant šią tikslinę sritį. Smulkūs ūkio subjektai valdo nedidelius žemės plotus, dėl to jų veikla saugomų teritorijų apsaugos, miško išteklių ir bioįvairovės išsaugojimo srityse yra nepakankamai efektyvi ir fragmentiška. Bendradarbiaujant smulkiems ūkio subjektams ir atliekant bendras investicijas į veiklą susijusią su saugomų teritorijų apsauga, miško išteklių ir bioįvairovės išsaugojimu jų veikla bus nuoseklesnė ir veiksmingesnė šioje srityje. Prie šios tikslinės srities įgyvendinimo prisideda pagal priemonę remiama veiklos sritis, susijusi su parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui (kodas 16.3).

P5. Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose:

- 5D: *Žemės ūkio išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimas.* Smulkūs ūkio subjektai veikdami pavieniui turi mažesnes galimybes taikyti pažangias žemės dirbimo ir gyvulininkystės technologijas, kurių taikymas lemia mažesnę šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako emisiją. Parama smulkiems ūkio subjektams bendradarbiauti, remiant bendros veiklos projektus ir siekiant bendrų rezultatų, prisidės prie šių ūkių veiklos modernizavimo, jų aplinkosauginės būklės gerinimo taip mažinant išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekius.

Prie šios tikslinės srities įgyvendinimo įvairiu lygiu ir mastu prisideda pagal priemonę remiama veiklos sritis, susijusi su parama smulkiems ūkio subjektams bendradarbiauti (kodas 16.3).

3. Priemonės indėlis siekiant ES kompleksinių tikslų.

Priemonė turi įtakos visiems ES kompleksiniams tikslams – kurti, diegti inovacijas ir jas skleisti, išsaugoti aplinką, švelninti klimato kaitą.

Siekiant veiksmingiau įgyvendinti strategijos „Europa 2020“ tikslus, svarbu gerinti žemės ūkio našumą, konkurencingumą pasitelkus tyrimus ir skatinant aktyvesnį bendradarbiavimą ir partnerystę skleidžiant inovacijas. Technologinės, organizacinės ir socialinės inovacijos, įgyvendinamos per naujas bendradarbiavimo ir partnerystės formas, tokias, kaip EIP veiklos grupės, kurios įgyvendina bandomuosius projektus, kuria naujus produktus ir technologijas, trumpos tiekimo grandinės, bei smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimas, paskatina efektyvesnes, veiksmingesnes, labiau atitinkančias visų kaimo plėtros dalyvių poreikius priemones ir užtikrina tvarų ir subalansuotą žemės, miškų ir maisto ūkio sektoriaus bei kaimo vystymąsi.

Glaudus bendradarbiavimas ir inovacijų sklaida, padedant geriau valdyti ūkius ir vykdyti miškininkystės veiklą, gerinti ekosistemų funkcijas ir dirvožemio funkcionalumą, taip pat įgytų žinių mainai užtikrina, kad

žemės ūkio sektorius būtų produktyvus, produkcijos didėjimas tvarus, o gamtos ištekliai būtų tinkamai valdomi. Išteklių valdymo ir taršos klausimai žemės ūkio našumo ir tvarumo srityje gali būti sprendžiami ūkių lygmeniu.

8.2.14.3. Taikymo sritis, paramos lygis, reikalavimus atitinkantys paramos gavėjai ir, jei tinkama, sumos arba paramos dydžio, kai reikia, suskirstyto pagal priemonės dalis ir (arba) veiksmų rūšį, skaičiavimo metodika. Kiekvienos rūšies veiksmui nurodomos tinkamos finansuoti išlaidos, tinkamumo sąlygos, taikytinos sumos ir paramos dydžiai ir principai, susiję su atrankos kriterijų nustatymu

8.2.14.3.1. 16.1 Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti

Pagalbinė priemonė:

- 16.1. Parama EIP žemės ūkio našumo ir tvarumo srityje veiklos grupių, nurodytų kūrimui ir veiklai

8.2.14.3.1.1. Veiksmų rūšies aprašymas

EIP veikla siejasi su tausiai ir efektyviai išteklius naudojančio, ekonomiškai perspektyvaus, našaus, konkurencingo, mažiau teršiančio, klimatui palankias ir klimato kaitai atsparias technologijas taikančio žemės ūkio ir miškininkystės sektoriaus plėtra. EIP prisideda prie procesų, kuriais siekiama išsaugoti aplinką, prisitaikyti prie klimato kaitos, užtikrinti tvarų ir nuolatinį maisto ir pašarų tiekimą, pagerinti mokslinių tyrimų žinių ir technologijų prieinamumą ūkininkams, miškų valdytojams, verslo įmonėms ir kitiems kaimo plėtros dalyviams. Vienas iš pagrindinių EIP uždavinių yra glaudžiau susieti mokslinius tyrimus ir praktinį ūkininkavimą, taip užpildant šios srities spragas. Įgyvendinant EIP iniciatyvas, EIP veiklos grupės, susidedančios iš ūkininkų, mokslininkų, konsultantų, nevyriausybinių organizacijų ir kitų žemės, miškų ūkio ir maisto sektoriuje bei kaimo plėtros procesuose veikiančių dalyvių ir sudarytos pagal teminius interesus, turi paskatinti greitesnę ir efektyvesnę inovacijų pritaikymą ir jų įgyvendinimą. Atsižvelgiant į šios priemonės horizontalų pobūdį, sinergiją su kitais Programos prioritetais ir priemonėmis, turėtų būti kuriama papildoma vertė, didinanti kitų Programos priemonių inovatyvumą, efektyvumą taikant naujas technologijas, produktus ir diegiant naujas praktikas, taip pat padedant ūkininkams ir kitiems kaimo plėtros dalyviams spręsti jų praktinės veiklos problemas.

EIP veiklos grupės kuriasi jungtinės veiklos sutarties pagrindu apimant augalininkystės, gyvulininkystės, sodininkystės ir uogininkystės, daržininkystės, miškų ūkio, aplinkosaugos ir kitas tematikas. EIP veiklos grupė steigiama vienai konkrečiai problemai spręsti - vienam specifiniam projektui įgyvendinti.

Pirmajame etape bus atrenkamos EIP veiklos grupės. Tuo tikslu jos bus kviečiamos parengti savo planuojamos veiklos (projekto) galimybių studiją (viena EIP veiklos grupė rengia galimybių studiją dėl vieno konkretaus projekto), pateikiant informaciją apie susiformavusios EIP veiklos grupės narius, tikslus ir inovacinį bandomąjį projektą, kurio pagalba bus siekiama sukurti ir išbandyti bei įvertinti naujų technologijų, metodų ir praktikos pritaikymo galimybes ir numatomus pasiekti rezultatus. Galimybių studijos bus vertinamos ekspertų ir tvirtinamos VI institucijos.

Antrajame etape, VI atrinkus EIP veiklos grupes pagal jų parengtas galimybių studijas, bus skelbiamas kvietimas teikti paraiškas galimybių studijose identifikuotiems projektams įgyvendinti - inovaciniams bandomiesiems projektams arba naujų produktų, procesų ir technologijų plėtros ar esamų technologijų tobulinimo projektams. Parama naujų produktų, procesų ir technologijų plėtrai gali apimti keletą etapų: nuo

praktinių eksperimentų įgyvendinimo iki produktų ir metodų kūrimo bei jų integravimo į gamybos procesą.

Siekama, kad pagal šią veiklos sritį įgyvendinamų veiksmų rezultatai būtų išplatinti, užtikrinant tinkamą naujų produktų, procesų ir technologijų autorių teisių apsaugą Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka. EIP veiklos grupės privalės pavišinti finansuojamų projektų rezultatus, visų pirma – per EK koordinuojamą EIP tinklą ir Nacionalinį kaimo tinklą, taip pat pagal nustatytą finansuojamų projektų viešinimo tvarką.

Veiklos sritimi prisidedama prie 1A, 1B, 2A ir 3A tikslinių sričių įgyvendinimo – skatinant taikyti inovatyvius metodus, procesus, produktus, paslaugas ir technologijas, stiprinti mokslo, gamybos ir konsultavimo ryšius.

8.2.14.3.1.2. Paramos rūšis

Faktiškai patirtų ir apmokėtų išlaidų kompensavimas, atskiroms išlaidų kategorijoms nustatant didžiausias paramos sumas.

8.2.14.3.1.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamentas (ES) Nr. 1303/2013.

8.2.14.3.1.4. Paramos gavėjai

EIP veiklos grupė – pagal partnerystės sutartį sudaryta grupė, kurios tikslas – tikslingai suburti skirtingų tipų partnerius (ūkininkus, konsultantus, tyrėjus, asociacijas, kitus kaimo plėtros sektoriaus dalyvius) siekiant įgyvendinti EIP projekto tikslus.

8.2.14.3.1.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

1. Galimybių studijų rengimo etape:
  - 1.1. EIP veiklos grupės galimybių studijos parengimo išlaidos;
2. Įgyvendinant EIP projektą:
  - 2.1. EIP veiklos grupės bandomojo projekto arba naujų produktų, procesų ir technologijų kūrimo projekto įgyvendinimo išlaidos;
  - 2.2. EIP veiklos grupės bendradarbiavimo išlaidos;
  - 2.3. Išlaidos, susijusios su bandomojo projekto arba naujų produktų, procesų ir technologijų kūrimo ir tobulinimo projekto rezultatų sklaida.

8.2.14.3.1.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.

2. EIP veiklos grupė rengia galimybių studiją dėl vieno konkretaus projekto – bandomojo arba naujų produktų, procesų ir technologijų plėtros projekto.
3. Paraišką paramai dėl EIP veiklos grupės projekto įgyvendinimo teikia tik VI atrinkta EIP veiklos grupė, kurios veiklos galimybių studija VI patvirtinta kaip tinkama įgyvendinti.
4. Paraiškoje paramai gauti pateikiami bandomųjų arba naujų produktų, procesų ir technologijų plėtros projektų aprašymai, nurodomi numatomi pasiekti rezultatai ir indėlis į EIP tikslo - didinti našumą ir tvarų išteklių valdymą įgyvendinimą.
5. Visi EIP veiklos grupės projekto partneriai turi projektui aktualią akademinę kvalifikaciją ir (arba) su projekto tikslais susijusią praktinę patirtį.
6. EIP veiklos grupė įsipareigoja viešinti įgyvendinto EIP veiklos grupės projekto rezultatus, taip pat ir per EIP tinklą bei Nacionalinį kaimo tinklą.

8.2.14.3.1.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

Atrenkant EIP veiklos grupes, vertinamas EIP veiklos grupių sudėties tikslingumas ir sąsaja su EIP veiklos grupės projekto tikslais, parengtos galimybių studijos kokybė, studijoje numatyto konkretaus EIP veiklos grupės projekto idėja, problematika, tikslai ir siektini rezultatai.

Nustatant atrankos kriterijus EIP veiklos grupių paraiškoms gauti paramą bandomiesiems bei naujų produktų, procesų ir technologijų plėtros projektams įgyvendinti atsižvelgiama į numatomų įgyvendinti projektų parengimo kokybę ir planuojamus pasiekti rezultatus bei vertinamas naujų produktų, procesų ar technologijų naujumas ir svarbumas. Taip pat vertinama numatomų EIP veiklos grupių projektų rezultatų viešinimo ir taikymo praktikoje mastas.

8.2.14.3.1.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

1. Parama EIP veiklos grupės galimybių studijai parengti, EIP veiklos grupės bendradarbiavimo išlaidoms ir projektui įgyvendinti skiriama kaip bendra suma.
2. Einamosioms EIP veiklos grupės bendradarbiavimo sąnaudoms, kurios patiriamos projekto rengimo (pvz. projektų planų ir metodikų parengimo) ir jo įgyvendinimo metu, bei kitoms projekto įgyvendinimo sąnaudoms, kurios negali būti remiamos pagal kitas Programos priemones, paramos dydis yra 100 proc. bendros tinkamų išlaidų sumos.
3. Išlaidoms, susijusioms su projekto įgyvendinimu, kurios sutampa su kitų programos priemonių išlaidų rūšimis, taikomas pastarųjų priemonių nustatytas paramos dydis (įskaitant tose priemonėse nustatytas galimybes jį padidinti).
4. Paramos gavėjas gali prašyti, kad MA sumokėtų avansą, kuris sudarytų 40 % viešosios paramos nuo tinkamų išlaidų investicijoms atlikti sumos, kaip nustatyta Reg. (ES) 1305/2013 45 str.

8.2.14.3.1.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemonės ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.14.3.1.9.1. *Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika*

-

8.2.14.3.1.9.2. *Klimato kaitos švelninimo veiksmai*

-

8.2.14.3.1.9.3. *Bendras priemonės vertinimas*

-

8.2.14.3.1.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

NETAIKOMA

8.2.14.3.1.11. Informacija apie konkretų veiksma

Bandomųjų projektų, branduolių, tinklų, trumpų tiekimo grandinių ir vietos rinkų charakteristikų pateikimas

Bandomieji projektai skirti identifikuoti ir išbandyti praktikoje naujus sprendimus, taip pat ir gamybinius *in situ* eksperimentus. Bandomojo projekto rezultatas – pagrįstos rekomendacijos dėl naujų metodų, procesų ar technologijų bei jų elementų diegimo ar adaptavimo, siekiant padidinti žemės ūkio sektoriaus našumą ir konkurencingumą, tausoti aplinką ir racionaliai naudoti išteklius. Tokios rekomendacijos, parengtos remiantis bandymo metu gautais rezultatais, būtų tinkamos pritaikyti žemės ūkio gamybinėje praktikoje ar kitoje į kaimo plėtros procesus nukreiptoje veikloje ir būtų viešai prieinamos potencialiems vartotojams.

8.2.14.3.2. 16.3 Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui

Pagalbinė priemonė:

- 16.3. (kita) smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimas organizuojant bendrus darbo procesus ir dalijantis infrastruktūra bei ištekliais siekiant plėtoti turizmo paslaugas ir (arba) vykdyti jų rinkodarą

8.2.14.3.2.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Pagal šią veiklos sritį parama skiriama smulkių ūkio subjektų – smulkių ūkininkų, miško valdytojų, labai mažų įmonių bendradarbiavimui, organizuojant bendrus darbo procesus, dalijantis įrenginiais bei ištekliais, vykdant bendrą ūkinę, komercinę, aplinkosauginę veiklą. Parama pagal šią veiklos sritį didina smulkių ūkio subjektų ekonominį gyvybingumą, nepaisant mažos jų veiklos apimties. Kolektyvinis projektų įgyvendinimas, horizontalus ir vertikalus šio sektoriaus dalyvių bendradarbiavimas, jungtinės iniciatyvos užtikrina nuoseklų žemės ir miškų ūkio sektoriaus bei kaimo vietovių vystymąsi ir įgyvendinamų veiklų naudą platesniam žemės ūkio ir kaimo plėtros sektoriaus dalyvių ratui.

Smulkūs ūkio subjektai, veikdami pavieniui, neturi galimybių įgyvendinti aplinkosaugos projektų, kurie turėtų didesnę poveikį visai aplinkinei teritorijai. Taip pat jie turi ribotas galimybes pavieniui įsigyti modernią techniką ir taikyti pažangias technologijas, dėl to smulkūs ūkio subjektai, gaudami paramą, turės geresnes galimybes įgyvendinti bendrus projektus, susijusius su agrarine aplinkosauga, taikyti pažangias technologijas. Ši veiklos sritis padės didinti ūkių aplinkosauginį veiksmingumą atkuriant ir išsaugant biologinę įvairovę, mažinant žemės ūkio išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekius.

Ši veiklos sritis ne tik padeda sumažinti ūkių patiriamus sunkumus dėl mažo veiklos masto, bet ir užtikrina spartesnę ūkių veiklos pertvarkymą, aktyvesnę dalyvavimą rinkoje ir veiklos įvairinimą.

Veiklos sritimi prisidedama prie 1A, 1B, 2A, 3A, 4A ir 5D tikslinių sričių įgyvendinimo – skatinant glaudesnę smulkių ūkio subjektų, veikiančių žemės ir miškų sektoriuose, bendradarbiavimą, vykdant pirminės žemės ūkio produkcijos gamybą, įvairinant ūkinę veiklą, išsaugant biologinę įvairovę, mažinant išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekius.

8.2.14.3.2.2. Paramos rūšis

Investicinė parama, kompensuojant faktiškai patirtas ir apmokėtas išlaidas, atskiroms išlaidų kategorijoms nustatant didžiausias paramos sumas.

8.2.14.3.2.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamentas (ES) Nr. 1303/2013.

8.2.14.3.2.4. Paramos gavėjai

Kaimo vietovėse veikiančios smulkūs žemės, miškų, ir kaimo plėtros sektoriaus dalyviai, atitinkantys

Komisijos rekomendacijoje 2003/361/EB nustatyta labai mažos įmonės apibrėžtį:

1. Smulkūs ūkiai (kurių ekonominis dydis, išreikštas standartine produkcija yra ne mažesnis kaip 4 000 Eur ir ne didesnis kaip 7 999 Eur, smulkūs miško valdytojai (miško valda ne didesnė kaip 10 ha);
2. Labai mažos įmonės (kurios veikia ne trumpiau kaip dvejus metus);
3. Fiziniai asmenys, nacionalinių teisės aktų nustatyta tvarka vykdančys individualią veiklą.

8.2.14.3.2.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

1. Projekto bendrosios išlaidos.
2. Einamosios bendradarbiavimo sąnaudos.
3. Išlaidos, susijusios su projekto verslo plano įgyvendinimu.

8.2.14.3.2.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.
2. Parama skiriama projektams, kuriuose dalyvauja ne mažiau kaip 2 subjektai, atitinkantys paramos gavėjo kriterijus.
3. Pareiškėjai veiklą, kuriai vykdyti prašoma paramos, vykdo kaimo vietovėje.

8.2.14.3.2.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

Siekiant tikslesnės projekto atitikties veiklos srities tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams bei proporcingumo veiksmų mastui, prioritetas bus teikiamas tiems pareiškėjams, kurių numatomi atlikti bendradarbiavimo veiksmai ir planuojamos investicijos apima didesnę kaimo plėtros dalyvių skaičių gyvulininkystės, sodininkystės ir daržininkystės, miškų ūkio, kaimo turizmo sektoriuose.

Taip pat prioritetas teikiamas projektams, kurių įgyvendinimas labiau prisidės prie smulkių ūkio subjektų konkurencingumo augimo, jų ekonominės ir aplinkosauginės veiklos gerinimo.

8.2.14.3.2.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

1. Parama projekto bendrosioms išlaidoms, einamosioms bendradarbiavimo išlaidoms padengti ir projektams įgyvendinti skiriama kaip bendra suma.
2. Projekto bendrosioms išlaidoms, einamosioms bendradarbiavimo išlaidoms paramos intensyvumas yra 100 proc.
3. Projekto verslo plano įgyvendinimo išlaidoms taikomas 60 proc. paramos intensyvumas, tačiau kai išlaidos sutampa su kitų programos priemonių išlaidų rūšimis, paramos teikimo intensyvumas nustatomas atsižvelgiant į pagal kitas programos priemones teikiamą paramos intensyvumą šioms išlaidoms (įskaitant tose priemonėse nustatytas galimybes jį padidinti).

8.2.14.3.2.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemonės ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.14.3.2.9.1. *Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika*

-

8.2.14.3.2.9.2. *Klimato kaitos švelninimo veiksmai*

-

8.2.14.3.2.9.3. *Bendras priemonės vertinimas*

-

8.2.14.3.2.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

NETAIKOMA

8.2.14.3.2.11. Informacija apie konkretų veiksma

Bandomųjų projektų, branduolių, tinklų, trumpų tiekimo grandinių ir vietos rinkų charakteristikų pateikimas

NETAIKOMA

8.2.14.3.3. 16.4 Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu

Pagalbinė priemonė:

- 16.4. Parama horizontaliam ir vertikaliam tiekimo grandinės dalyvių bendradarbiavimui kuriant ir plėtojant trumpas tiekimo grandines ir vietos rinką ir vietos lygmens rinkodaros veiklai, susijusiai su trumpų tiekimo grandinių ir vietos rinkų plėtra.

8.2.14.3.3.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Žemės ūkio produktų paklausos augimą, tinkamą žemės ūkio produktų propagavimą bei jų tiekimo rinkai garantavimą užtikrina šios priemonės veiklos sritis, skirta paramai trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu (kodas 16.4). Trumpos tiekimo grandinės plėtra skatina tiesioginius žemės ūkio ir maisto produktų pardavimus, tokiu būdu sukuriama papildoma pridėtinė vertė žemės ūkio sektoriuje. Kad ūkininkai galėtų visapusiškai pasinaudoti savo galimybėmis, turi būti sustiprintas jų vaidmuo tiekimo grandinėje. Trumpos tiekimo grandinės sumažina galimų tarpininkų tarp gamintojo ir galutinio vartotojo skaičių, mažina produkcijos transportavimo kaštus. Trumpos tiekimo grandinės lokalizuoja žemės ūkio ir maisto produktus ir juos sieja su kilmės vieta. Tai turi reikšmingą įtaką, užtikrinant mažųjų ir vidutinių ūkių gyvybingumą, aktyvesnę gamintojų integraciją į maisto tiekimo grandinę.

Veiklos sritimi prisidedama prie 1A, 1B, 2A ir 3A tikslinių sričių įgyvendinimo – siekiant kurti įvairaus lygio tiekimo grandines ir skatinti ūkininkus, kaimo vietovėse veikiančias MVI, kitus kaimo plėtros dalyvius dalyvauti jose ir užtikrinti tinkamą žemės ūkio ir maisto produktų tiekimą rinkai.

8.2.14.3.3.2. Paramos rūšis

Investicinė parama, kompensuojant faktiškai patirtas ir apmokėtas išlaidas, atskiroms išlaidų kategorijoms nustatant didžiausias paramos sumas.

8.2.14.3.3.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamentas (ES) Nr. 1303/2013.

8.2.14.3.3.4. Paramos gavėjai

Žemės ūkio ir maisto sektoriuose veikiantys asmenys (ūkininkai, žemės ūkio ir maisto produktų gamintojai ir perdirbėjai, kaimo vietovėse veikiančios MVI), kurie padeda įgyvendinti kaimo plėtros politikos tikslus ir prioritetus.

8.2.14.3.3.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

1. Projekto bendrosios išlaidos.
2. Einamosios bendradarbiavimo sąnaudos.

3. Išlaidos, susijusios su projekto verslo plano įgyvendinimu.
4. Skatinamosios veiklos, susijusios su trumposios tiekimo grandinės plėtra, išlaidos.

8.2.14.3.3.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.
2. Parama skiriama projektams, kuriuose dalyvauja ne mažiau kaip 2 subjektai.
3. Parama skiriama toms tiekimo grandinėms, kuriose dalyvauja ne daugiau kaip vienas tarpininkas (pardavėjas, mažmeninės prekybos atstovas ir pan.) tarp gamintojo ir galutinio vartotojo. Perdirbėjas nelaikomas tarpininku, jei teikia gamintojui produkto perdirbimo paslaugą, nedalyvaudamas tolesniame produkto realizavimo procese.
4. Tarpininkas atitinka labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės kriterijus.

8.2.14.3.3.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

Siekiant tikslesnės projekto atitikties veiklos srities tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams bei proporcingumo veiksmų mastui prioritetas bus teikiamas tiems pareiškėjams, kurių numatomi atlikti bendradarbiavimo veiksmai ir planuojamos investicijos jungia daugiau trumpos tiekimo grandinės dalyvių. Taip pat pirmenybė teikiama tiesioginių pardavimų ūkiuose, produkto pristatymo vartotojams, ūkininkų prekybos vietų steigimo ir jų palaikymo veikloms.

8.2.14.3.3.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

1. Parama projekto bendrosioms išlaidoms, einamosioms bendradarbiavimo ir trumposios tiekimo grandinės plėtros skatinimo išlaidoms padengti ir projektams įgyvendinti skiriama kaip bendra suma.
2. Projekto bendrosioms išlaidoms, einamojo bendradarbiavimo, verslo plano parengimo ir trumposios tiekimo grandinės plėtros skatinimo išlaidoms paramos intensyvumas yra 100 proc.
3. Projekto verslo plano įgyvendinimo išlaidoms taikomas 60 proc. paramos intensyvumas, tačiau kai išlaidos sutampa su kitų programos priemonių išlaidų rūšimis, paramos teikimo intensyvumas nustatomas atsižvelgiant į pagal kitas programos priemones teikiamą paramos intensyvumą šioms išlaidoms (įskaitant tose priemonėse nustatytas galimybes jį padidinti).

8.2.14.3.3.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.14.3.3.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.14.3.3.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.14.3.3.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.14.3.3.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

NETAIKOMA

8.2.14.3.3.11. Informacija apie konkretų veiksma

Bandomųjų projektų, branduolių, tinklų, trumpų tiekimo grandinių ir vietos rinkų charakteristikų pateikimas

Trumpa tiekimo grandinė – tai ribotas ūkinės veiklos vykdytojų skaičius, įsipareigojusių bendradarbiauti žemės ūkio ir maisto produktų tiekime derinant transportavimo, platinimo, rinkodaros, reklamos ir kokybės valdymo aspektus.

8.2.14.4. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.14.4.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

1. Nepagrįstai didelės einamosios bendradarbiavimo išlaidos įgyvendinant projektus.
2. Parama bus suteikta jau anksčiau pradėtiems įgyvendinti bandomiesiems projektams vykdyti bei produktams, procesams ir technologijoms plėtoti ar esamoms technologijoms tobulinti.
3. Įgyvendinant bandomuosius projektus bei plėtojant naujus produktus, procesus ir technologijas ar tobulinant esamas, gali būti nepasiekti planuoti projektų tikslai.
4. Pirkimų procedūrų pažeidimai ir klaidos.
5. Įsipareigojimų nesilaikymas ir (arba) netinkamas projektų tikslų įgyvendinimas.

8.2.14.4.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

1. Veiklos sričių įgyvendinimo taisyklėse bus nustatytos didžiausios sumos, skirtos einamosioms bendradarbiavimo išlaidoms.
2. Įgyvendinamų bandomųjų projektų bei plėtojamų produktų, procesų ir technologijų plėtrai naujumui įvertinti bus pasitelkiami ekspertai.
3. Bus atliekama bandomųjų projektų įgyvendinimo bei naujų produktų, procesų ir technologijų plėtos projektų tarpinių rezultatų peržiūra.
4. Reikalavimai pareiškėjų pirkimams, kuriems netaikomas Viešųjų pirkimų įstatymas, bus nustatyti atskiru

teisės aktu. Jame bus išsamiai nurodyta pirkimų vykdymo tvarka. Taip pat bus vykdomas pareiškėjų ir paramos gavėjų konsultavimas pirkimų klausimais, pagal poreikį ir galimybes atliekama išankstinė pirkimų dokumentų patikra.

5. Už įsipareigojimų nesilaikymą, netinkamą projektų tikslų įgyvendinimą bus nustatyta atitinkama atsakomybė.

8.2.14.4.3. Bendras priemonės vertinimas

Projektų atranka bus vykdoma pagal kriterijus, nustatytus vadovaujantis pirmiau nurodytais atrankos principais. Paraiškų vertinimo metu projektų tinkamumui, išlaidų pagrįstumui nustatyti, numatyta galimybė pasitelkti ekspertinį vertinimą, pagal poreikį atlikti patikras vietoje. Vertinimo procesas, atitiktis kiekvienam tinkamumo ir atrankos kriterijui bus dokumentuojami.

Atrinktiems įgyvendinti projektams MA bus priskirti administratoriai, kurie atliks projektų įgyvendinimo priežiūrą, stebės rezultatų pasiekimą bei nustatytų įsipareigojimų laikymąsi, teiks su projekto įgyvendinimu susijusią informaciją.

Paraiškoms vertinti ir projektams administruoti bus naudojama integruota informacinė sistema, turinti ryšius su įvairiais vidaus ir išorės registrais bei duomenų bazėmis. Numatyta galimybė paraiškas ir mokėjimo prašymus teikti elektroniniu būdu.

Tinkamai atliekamas rizikų valdymas, paramos skyrimo ir administravimo procese dalyvaujančių asmenų, įmonių bei institucijų bendradarbiavimas leis užtikrinti tinkamą priemonės įgyvendinimą ir kontrolę.

8.2.14.5. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

NETAIKOMA

8.2.14.6. Informacija apie konkrečių priemonę

Bandomųjų projektų, branduolių, tinklų, trumpų tiekimo grandinių ir vietos rinkų charakteristikų pateikimas

-

8.2.14.7. Kitos svarbios pastabos, padedančios suprasti ir įgyvendinti priemonę

Paramos gavėjas turi prisiimti bendruosius įsipareigojimus nustatytus Programos 8.1.3 papunktyje.

Pagal priemonės veiklos sritį „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“ (kodas 16.1) galimas iki 40 proc. skirtos paramos sumos išankstinis mokėjimas (mokamas iš nacionalinio biudžeto nedeclaruojant jo EK).

Priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos sritis „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“ yra susijusi su priemonės „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sritimi „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“ ir priemone „Investicijos į materialųjį turtą“. Pagal priemonės „Žinių

perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sritį „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“ EIP veiklos grupė gali teikti paraiškas parodomiesiems bandymams, kurie susiję su EIP grupės įgyvendinamu projektu. Taip pat ši veiklos sritis siejasi su priemone „Investicijos į materialųjį turtą“ teikiant paramą veiksams, vykdomiems įgyvendinant EIP.

Priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos sritys „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ ir „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“ susijusios su priemonėmis „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ ir „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“, pagal kurias bus remiamas smulkių ūkio subjektų mokymas ir konsultavimas, teikiamos konsultacijos ir organizuojami mokymai dėl žemės ūkio ir maisto produktų trumpųjų tiekimo grandinių plėtros.

8.2.15. M17. Rizikos valdymas (36–39 straipsniai)

8.2.15.1. Teisinis pagrindas

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 36–37 straipsniai.

8.2.15.2. Bendrosios priemonės aprašymas, įskaitant jos intervencinių veikslių loginį pagrindą, jos indėlį į tikslines sritis ir siekiant bendrųjų tikslų

1. Priemonės ryšys su Programos 5.1 dalyje nustatytais poreikiais

Dėl klimato kaitos poveikio augalams ir pasėliams bei dėl pasireiškiančių gyvūnų ligų protrūkių ūkininkai šiandien susiduria su padidėjusia ekonomine ir aplinkos rizika. Palyginti su kitais sektoriais, nepalankūs klimato reiškiniai ir gyvūnų ligų protrūkiai labiausiai kenkia žemės ūkio sektoriaus gamybos potencialui, todėl veiksmingas rizikos valdymas yra labai svarbus ūkininkams. Valstybė, kompensuodama nuostolius dėl nepalankių klimato reiškinų poveikio augalams ir pasėliams bei gyvūnų ligų protrūkio, patiria didelių išlaidų, o sumažinti lėšų poreikį šiam tikslui galima paskatinant ūkininkus drausti produkciją.

Šiuo metu ūkininkams, atitinkantiems MVĮ statusą, apdraudusiems pasėlius ir (arba) augalus nuo tokių stichinių reiškinų, kaip: sausra, kruša, liūtis, audra, iššalimas kompensuojama iš Lietuvos valstybės biudžeto lėšų iki 50 proc. draudimo įmokų. Lietuvos teisės aktai sudaro sąlygas gauti draudimo įmokų kompensacijas apdraudus bet kurioje privačioje draudimo įmonėje. Dėl klimato kaitos, po 2006 metais įvykusios stichinės sausros, bei 2010 ir 2011 metų žiemų, kai iššalo žymi dalis pasėlių, pasėlių ir augalų draudimo verslas Lietuvoje tapo rizikingas. 2011 metais apdrausta 270 tūkst. ha (arba apie 16 proc. augalų, kuriuos draudžia draudimo įmonės, ploto), 2014 metais - 211 tūkst. ha (arba apie 13 proc. augalų, kuriuos draudžia draudimo įmonės, ploto).

Parama kompensuojant dalį draudimo įmokų už apdraustus gyvūnus nuo 2010 metų nėra teikiama.

Siekiant skatinti ūkininkus drausti produkciją, būtų tikslinga padidinti teikiamos paramos intensyvumą, teikti paramą ir didelėms įmonėms (ne tik MVĮ statusą atitinkančioms), taip pat ne tik augalus ir pasėlius, bet ir gyvūnus draudžiantiems ūkininkams, tačiau tam valstybės biudžeto lėšų nepakanka.

Pagal šią priemonę siekiama padėti spręsti rizikos valdymo problemas – kompensuoti dalį draudimo įmokų.

Draudikų duomenimis, įvykus stichinei sausrui paprastai nukenčia visi augalai, dėl speigo dažniausiai prarandama daugiau kaip 30 proc. produkcijos, o dėl kitų rizikų nuostoliai būna mažesni. Atsižvelgiant į tai, augalų ir pasėlių draudimo atveju pagal šią priemonę numatoma kompensuoti tik sausros ir iššalimo rizikas.

Gyvūnų draudimo atveju pagal šią priemonę numatoma kompensuoti dalį draudimo įmokų, kai gyvūnai draudžiami nuo gyvūnų užkrečiamų ligų, dėl kurių paprastai turi būti išnaikinami visi (100 proc.) į rizikos grupę susirgti ta liga patenkantys ūkyje esantys gyvūnai.

Ši priemonė skatintų žemės ūkio sektoriuje veikiančius subjektus drausti savo produkciją nuo nepalankių klimato reiškinų, gyvūnų ligų sukeltų padarinių ir taip valdyti vykdomos ūkinės veiklos riziką. Priemonė padės išlaikyti ūkio perspektyvumą ir konkurencingumą ilgesnį laiką, o pasireiškus nepalankiems klimato reiškiniams, kurie paveikė augalus bei pasėlius, ar įvykus gyvūnų ligų protrūkiams sudarys palankesnes

sąlygas ūkininkams atkurti sumažėjusį žemės ūkio potencialą.

Pagal šią priemonę dalis sumokėtos draudimo įmokos bus kompensuojama ūkininkams, apdraudusiems pasėlius, gyvūnus ar augalus bet kurioje jų pasirinktoje draudimo įmonėje.

Šia priemone prisidedama prie nustatytų poreikių (5.1 Programos dalyje poreikiai Nr. 20) įgyvendinimo, sudarant sąlygas rizikai, kylančiai dėl nepalankių klimato sąlygų ir gyvūnų ligų, valdyti.

2. Priemonės įgyvendinimas prisideda prie šių ES kaimo plėtros politikos prioritetų ir tikslinių sričių įgyvendinimo:

P3. Skatinti maisto tiekimo grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje:

– 3B: *Ūkių rizikos prevencijos ir valdymo rėmimas*. Šiai tikslinei sričiai daugiausiai įtakos mažinant rizikos grėsmes, turės dalies draudimo įmokų kompensavimas (pagal priemonę remiama veiklos sritis: „Pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokos“ (kodas 17.1).

3. Priemonės indėlis siekiant ES kompleksinių tikslų

Priemonė turi įtakos ES kompleksiniams tikslams – inovacijų kūrimui, diegimui ir sklaidai, aplinkos išsaugojimui ir tvariai plėtrai, klimato kaitos švelninimui. Parama, skirta pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokoms kompensuoti, paskatins technologinių ir organizacinių inovacijų, paremtų naujausių mokslinių tyrimų rezultatais, sklaidos, konsultavimo bei ūkininkų mokymo paslaugų poreikį ir sudarys prielaidas kurti tvarų ir modernų ūkį ir verslą. Pasėlius draudžiančios įmonės palankesnėmis sąlygomis draudžia pasėlius ir augalus, jeigu jie pasėti ar pasodinti laikantis technologinių reikalavimų ir palankiausiai agrotechniniais terminais, auginamos klimato kaitai atsparesnės augalų veislės. Ši priemonė prisidės prie ES tikslo mažinti klimato kaitos padarinių įtaką ūkinei veiklai.

8.2.15.3. Taikymo sritis, paramos lygis, reikalavimus atitinkantys paramos gavėjai ir, jei tinkama, sumos arba paramos dydžio, kai reikia, suskirstyto pagal priemonės dalis ir (arba) veiksmų rūšį, skaičiavimo metodika. Kiekvienos rūšies veiksmui nurodomos tinkamos finansuoti išlaidos, tinkamumo sąlygos, taikytinos sumos ir paramos dydžiai ir principai, susiję su atrankos kriterijų nustatymu

8.2.15.3.1. 17.1 Pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokos

Pagalbinė priemonė:

- 17.1. Pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokos

8.2.15.3.1.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Dalies draudimo įmokų kompensavimas – viena iš rizikos valdymo priemonių, kuri ūkininkams šiuo metu labiausiai padėtų valdyti ir įveikti dažniausiai ūkio potencialui gresiančias rizikas.

Draudžiant produkciją nuo didelių rizikų, kai netenkama daugiau kaip 30 proc. vidutinės metinės produkcijos, parama skiriama kompensuojant dalį draudimo įmokų, sumokėtų už:

1) draudžiamus pasėlius arba augalus,

2) draudžiamus gyvūnus.

8.2.15.3.1.2. Paramos rūšis

Kompensacinė išmoka ūkininkui mokama nuo sumokėtos pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokos sumos.

Visa paramos suma išmokama paramos gavėjui – ūkininkui.

Kompensacinė išmoka ūkininkui bus mokama, jei pagal draudimo sutartį draudžiama:

pasėlių ir augalų draudimo atveju – nuo nepalankių klimato reiškinių, kurie laikomi įvykusiais, jei atitinka Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. lapkričio 11 d. įsakyme Nr. D1-870 ir (arba) Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. kovo 31 d. įsakyme Nr. 3D-180 nustatytus stichinių, katastrofinių meteorologinių ir hidrologinių reiškinių rodiklius. Jei minėtuose įsakymuose nurodyti rodikliai bus pasiekti bet kurioje savivaldybėje, apie tai Lietuvos hidrometeorologijos tarnyba informuos Žemės ūkio ministeriją, o ši draudimo įmones;

gyvūnų draudimo atveju – nuo gyvūnų ligų, kurių protrūkio faktą oficialiai pripažįsta Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba.

Parama bus mokama nežiūrint į tai, ar draudiminis įvykis įvyko, ar ne.

8.2.15.3.1.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 9 straipsnis;

2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 652/2014

Lietuvos Respublikos veterinarijos įstatymas;

Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. lapkričio 11 d. įsakymas Nr. D1-870 „Dėl stichinių, katastrofinių meteorologinių ir hidrologinių reiškinių rodiklių patvirtinimo“;

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. kovo 31 d. įsakymas Nr. 3D-180 „Dėl sausras kriterijus atitinkančio stichinio meteorologinio reiškinių užfiksavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

8.2.15.3.1.4. Paramos gavėjai

Ūkininkai (fiziniai ir juridiniai asmenys), užsiimantys žemės ūkio veikla.

8.2.15.3.1.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

Draudimo įmoka.

Draudimo įmoka yra tinkama išlaida: augalų ir pasėlių draudimo atveju – kai draudžiama nuo sausras ir iššalimo; gyvūnų draudimo atveju – kai draudžiama nuo gyvūnų ligų, nurodytų Pasaulinės gyvūnų sveikatos organizacijos nustatytame gyvūnų ligų sąrašė arba 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 652/2014 prieduose, dėl kurių (ligų) paprastai turi būti išnaikinami visi (100 proc.) į

rizikos grupę susirgti ta liga patenkantys ūkyje esantys gyvūnai.

Draudimo įmoka yra tinkama išlaida, jeigu pagal draudimo sutartį numatomi padengti nuostoliai, kai sunaikinama daugiau kaip 30 proc. ūkininko vidutinės metinės praėjusių trejų metų laikotarpio produkcijos (arba praėjusių penkerių metų laikotarpio vidutinės trejų metų laikotarpio produkcijos, neįskaitant didžiausios ir mažiausios vertės).

8.2.15.3.1.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.
2. Pareiškėjas yra aktyvus ūkininkas, kaip apibrėžta Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 9 str.
3. Pareiškėjas yra sudaręs draudimo sutartis, pagal kurias yra kompensuojami nuostoliai, patirti dėl nepalankių klimato reiškinių ar gyvūnų ligų.
4. Pagal draudimo sutartį numatomi padengti nuostoliai, kai sunaikinama daugiau kaip 30 proc. ūkininko vidutinės metinės praėjusių trejų metų laikotarpio produkcijos arba praėjusių penkerių metų laikotarpio vidutinės trejų metų laikotarpio produkcijos, neįskaitant didžiausios ir mažiausios vertės.
5. Parama teikiama už Lietuvos Respublikos teritorijoje esančius pasėlius, laikomus gyvūnus ir (ar) auginamus augalus.
6. Pasėlių ir augalų draudimo atveju – pasėlių ir augalų plotas pagal augalų rūšis, nurodytas draudimo sutartyje, negali viršyti deklaruoto ŽŪN ar pasėlių ploto, išskyrus atvejus, kai toje pačioje vietoje per metus auga ne viena augalų rūšis.
7. Gyvūnų draudimo atveju – gyvūnai apdrausti nuo ligų, nurodytų Pasaulinės gyvūnų sveikatos organizacijos nustatytaime gyvūnų ligų sąrašė arba 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 652/2014 prieduose, dėl kurių (ligų) paprastai turi būti išnaikinami visi (100 proc.) į rizikos grupę susirgti ta liga patenkantys ūkyje esantys gyvūnai.

8.2.15.3.1.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

NETAIKOMA

8.2.15.3.1.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

Paramos intensyvumas – 65 proc. sumokėtos draudimo įmokos sumos, neviršijant priemonės įgyvendinimo taisyklėse nustatytų paramos dydžio apribojimų.

8.2.15.3.1.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.15.3.1.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

8.2.15.3.1.9.3. Bendras priemonės vertinimas

Administravimo tvarka gyvūnų draudimui

Pareiškėjas:

1. Sudaro su draudimo įmone draudimo sutartį, kuria gyvūnus apdraudžia nuo ligų, nurodytų Pasaulinės gyvūnų sveikatos organizacijos nustatytaime gyvūnų ligų sąrašė arba 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 652/2014 prieduose, dėl kurių (ligų) paprastai turi būti išnaikinami visi (100 proc.) į rizikos grupę susirgti ta liga patenkantys ūkyje esantys gyvūnai;
2. Pateikia savivaldybei paraišką ir draudimo sutartį prieš patirdamas draudimo įmokų sumokėjimo išlaidas;
3. Sumoka draudimo įmonei draudimo įmoką;
4. Draudimo sutarčiai pasibaigus ar ją nutraukus, pateikia savivaldybei draudimo įmokų sumokėjimo patvirtinimo ir draudimo sutarties pakeitimo (-ų) dokumentus;

Savivaldybė:

1. Patikrina:

- ar pareiškėjas yra aktyvus ūkininkas;
- ar gyvūnai apdrausti nuo 1 punkte nurodytų ligų;
- ar tenkinami kiti reikalavimai.

2. Įvertina, ar pagal draudimo sutartį numatomi padengti galimi patirti nuostoliai sudarys daugiau kaip 30 proc. ūkininko vidutinės metinės praėjusių trejų metų laikotarpio produkcijos (arba praėjusių penkerių metų laikotarpio vidutinės trejų metų laikotarpio produkcijos, neįskaitant didžiausios ir mažiausios vertės). Šiai sąlygai patikrinti:

- apskaičiuoja ūkininko vidutinę metinę produkciją pagal Ūkinių gyvūnų registre užfiksuotus duomenis ir atitinkamų metų vidutinės biologinio turto normatyvines kainas, patvirtintas žemės ūkio ministro įsakymu;
- apskaičiuoja sumą, sudarančią 30 proc. nustatytos ūkininko vidutinės metinės produkcijos;
- kadangi gyvūnai draudžiami nuo 1 punkte nurodytų ligų, sutartyje nurodytą draudimo sumą prilygina tikėtino nuostolio sumai ir nustato, kad:

ūkininkas atitinka reikalavimą, jeigu draudimo suma (tikėtina nuostolio suma) didesnė už apskaičiuotą sumą (30 proc. vidutinės metinės produkcijos);

arba,

ūkininkas neatitinka reikalavimo, jeigu draudimo suma mažesnė už apskaičiuotą sumą;

3. Priima sprendimą:

- kompensuoti dalį draudimo įmokų, jei tenkinami reikalavimai ir tinkamumo sąlygos,
arba,
- nekompensuoti dalies draudimo įmokų, jeigu netenkinami reikalavimai ar tinkamumo sąlygos;

4. Apskaičiuoja kompensacijos sumą. Pareiškėjui pateikus 2 punkte nurodytus dokumentus, jei reikia, perskaičiuoja kompensacijos sumą;

5. Pateikia lėšų poreikį MA;

MA, gavusi duomenis iš savivaldybių:

1. Atrankos būdu atlieka patikrą. Nustačiusi neatitikimų, informuoja savivaldybę, kuri priima sprendimą;
2. Išmoka lėšas paramos gavėjams.

Administravimo tvarka pasėlių ir augalų draudimui

Pareiškėjas:

1. Sudaro su draudimo įmone draudimo sutartį, kuria apdraudžia pasėlius ir augalus nuo sausros ir (arba) iššalimo rizikų;
2. Pateikia savivaldybei paraišką ir draudimo sutartį prieš patirdamas draudimo įmokų sumokėjimo išlaidas;
3. Sumoka draudimo įmonei draudimo įmoką;
4. Pateikia savivaldybei reikiamus dokumentus kompensuoti dalį draudimo įmokų ir reikiamus dokumentus.

Savivaldybė:

1. Apskaičiuoja ūkininko kiekvienos produkcijos rūšies vidutinę metinę praėjusių trejų metų laikotarpio produkciją (arba praėjusių penkerių metų laikotarpio vidutinę trejų metų produkciją, neįskaitant didžiausios ir mažiausios vertės) pagal ūkininko apskaitos duomenis. Jeigu nėra ūkininko patikimų duomenų apskaičiuojant remiamasi Lietuvos statistikos departamento oficialiai skelbiamais, tos savivaldybės, kurioje yra ūkis, duomenimis.

2. Palygina apskaičiuotus duomenis su 30 proc. vidutine metine praėjusių trejų metų laikotarpio produkcija (arba praėjusių penkerių metų laikotarpio vidutine trejų metų produkcija, neįskaitant didžiausios ir mažiausios vertės), nurodyta draudimo sutartyje ir įvertina ar ši nuostata atitinka Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 37 straipsnio reikalavimus.

3. Patikrina:

- ar ūkininko apdraustos rizikos atitinka reikalavimus;
- ar pareiškėjas yra aktyvus ūkininkas;
- kitus reikalavimus;

4. Priima sprendimą:

- kompensuoti dalį draudimo įmokų, jeigu apdrausta nuo didesnių kaip 30 proc. produkcijos praradimų ir tenkinamos kitos sąlygos;

arba,

- nekompensuoti dalies draudimo įmokų, jeigu apdrausta nuo mažesnių kaip 30 proc. produkcijos praradimų ar netenkinamos kitos sąlygos.

5. Apskaičiuoja kompensacijos sumą.

6. Pateikia lėšų poreikį MA;

MA, gavusi duomenis iš savivaldybės:

1. Atrankos būdu atlieka patikrą. Nustačiusi neatitikimų, informuoja savivaldybę, kuri priima sprendimą;
2. Išmoka lėšas paramos gavėjams.

8.2.15.3.1.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

-

8.2.15.3.1.11. Informacija apie konkretų veiksma

Mechanizmų, kuriais užtikrinama, kad būtų išvengta kompensacijos permokos, aprašymas

-

[Pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimas] Draudimo sutarčių atitikties paramos reikalavimams sąlygų aprašymas, kuriame bent jau nurodoma: a) tam tikra rizika, nuo kurios draudžiama, b) tam tikri padengiami ekonominiai nuostoliai

-

[Pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimas] Taisyklės, taikytinos apskaičiuojant sunaikintą ūkininko vidutinės metinės produkcijos dalį

-

[Savitarpio pagalbos fondai nepalankių klimato reiškinių, gyvūnų bei augalų ligų, kenksmingųjų organizmų antpuolių ir su aplinka susijusių įvykių atvejais] Savitarpio pagalbos fondų finansavimo tvarkos, sukūrimo ir valdymo principai, kurie visų pirma apima (žr. Įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 808/2014 1 priedo sąrašą)

-

[Savitarpio pagalbos fondai nepalankių klimato reiškinių, gyvūnų bei augalų ligų, kenksmingųjų organizmų antpuolių ir su aplinka susijusių įvykių atvejais] Jei savitarpio pagalbos fondo mokėtinos finansinės kompensacijos šaltinis yra komercinė paskola, nurodoma trumpiausia ir ilgiausia jos trukmė

-

[Pajamų stabilizavimo priemonė] Savitarpio pagalbos fondų (iš kurių mokamos kompensacijos ūkininkams) finansavimo tvarkos, sukūrimo ir valdymo principai, kurie visų pirma apima (žr. Įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 808/2014 1 priedo sąrašą)

-

[Pajamų stabilizavimo priemonė] Jei savitarpio pagalbos fondo mokėtinos finansinės kompensacijos šaltinis yra komercinė paskola, nurodoma trumpiausia ir ilgiausia jos trukmė

-

8.2.15.4. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.15.4.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

1. Draudimo įmonių nustatyti nepagrįstai dideli draudimo įmokų tarifai.
2. Ūkininkai gali apdrausti didesnę pasėlių ar augalų plotą nei faktiškai turi.
3. Gali pasitaikyti klaidų dėl duomenų apie draudimo įmokas suvedimo arba kompensacijos apskaičiavimo savivaldybėse.

8.2.15.4.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

1. Paramos teikimo taisyklėse bus nustatomi paramos dydžio ribojimai. Detalesnė informacija žr. skiltyje "Aprašymas kaip užtikrinama, kad nėra kompensacijos permokos".
2. Draudžiant pasėlius ir augalus bus tikrinama, ar draustas plotas nėra didesnis už deklaruotą, išskyrus atvejus, kai toje pačioje vietoje per metus auga daugiau nei viena augalų rūšis. Jeigu apdrausti augalai ar pasėliai iššalo, bus tikrinama, ar už tuos pasėlius draudimo įmonė išmokėjo draudimo išmokas.

Bus sukurta duomenų kontrolės sistema.
3. Savivaldybių darbuotojams bus rengiami mokymai, potencialiems paramos gavėjams organizuojami informavimo apie priemonę renginiai.

8.2.15.4.3. Bendras priemonės vertinimas

- Draudimą vykdys pagal LR įstatymus veikiančios draudimo įmonės, kurių veiklos stebėseną ir kontrolę vykdys Priežiūros tarnyba.
- Priemonę administruos savivaldybių žemės ūkio skyriai ir MA. Savivaldybės atlieka pradinį pareiškėjo ir jo pateiktų dokumentų patikrinimą, įvertina tinkamumą, apskaičiuoja paramos dydį ir įveda duomenis į MA informacinę sistemą (savivaldybėms deleguota funkcija LRV 2014-07-22 nutarimu Nr. 722). MA atlieka perduotų duomenų, dokumentų ir kompensacijos apskaičiavimo patikrą.
- Pagal draudimo sutartį apdraustas galimas produkcijos praradimo lygis (kuris turi būti ne mažesnis kaip 30 proc. ūkininko vidutinės metinės praėjusių trejų metų laikotarpio produkcijos (arba praėjusių penkerių metų laikotarpio trejų metų produkcijos, neįskaitant didžiausios ir mažiausios vertės)) bus skaičiuojamas apdraustos produkcijos rūšiai.
- Ūkininko vidutinei metinei praėjusių trejų metų laikotarpio produkcijai (arba praėjusių penkerių metų

laikotarpio trejų metų produkcijai, neįskaitant didžiausios ir mažiausios vertės) apskaičiuoti bus naudojami oficialių sistemų ir teisės aktų duomenys, kuriuos bus galima patikrinti viešai prieinamose Lietuvos statistikos departamento valdomose duomenų bazėse, Ūkininkų gyvūnų registre, VI nustatytoje tvarkoje, kuria patvirtintos biologinio turto normatyvinės kainos (apskaičiuotos Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto) ir kituose oficialiuose šaltiniuose, arba ūkininko vidutinė metinė produkcija bus apskaičiuojama pagal ūkininko praėjusių trejų metų laikotarpio (arba praėjusių penkerių metų laikotarpio trejų metų produkcijos, neįskaitant didžiausios ir mažiausios vertės) duomenis.

Tinkamai atliekamas rizikų valdymas, paramos skyrimo ir administravimo procese dalyvaujančių asmenų, draudimo įmonių ir institucijų bendradarbiavimas leis užtikrinti tinkamą priemonės įgyvendinimą ir kontrolę.

8.2.15.5. *Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.*

Pagrindiniai kompensacinių išmokų skaičiavimo principai:

1. Kompensacinė išmoka skaičiuojama nuo sumokėtos pasėlių, gyvūnų ir (ar) augalų draudimo įmokos sumos.
2. Kompensacinės išmokos dydis apskaičiuojamas neviršijant priemonės įgyvendinimo taisyklėse nustatyto paramos intensyvumo.
3. Apskaičiuotas kompensacinės išmokos dydis vertinamas ir, jeigu reikia, mažinamas atsižvelgiant į priemonės įgyvendinimo taisyklėse nustatytus kitus paramos dydžio apribojimus (pagal produkcijos rūšį, draudžiamas rizikas ir pan.).

8.2.15.6. *Informacija apie konkrečią priemonę*

Mechanizmų, kuriais užtikrinama, kad būtų išvengta kompensacijos permokos, aprašymas

Siekiant užtikrinti, kad išmokamas draudimo įmokos kompensacijos dydis būtų pagrįstas, bus atliekamas draudimo sąlygų pagal draudimo sutartį patikrinimas. Be to, priemonės įgyvendinimo taisyklėse numatoma taikyti paramos dydžio ribojimą (pagal produkcijos rūšį, draudžiamas rizikas ir pan.), kas užkirs kelią galimai permokai kompensuojant dalį draudimo įmokų esant nepagrįstai didelėms draudimo sumoms.

Parama kompensuojant dalį draudimo įmokų už apdraustus pasėlius, gyvūnus ir augalus gali būti teikiama ne tik iš Programos lėšų, bet ir iš valstybės biudžeto lėšų pagal ES teisės aktų, reglamentuojančių valstybės pagalbos teikimą, nuostatas.

Dalies draudimo įmokų kompensavimą iš nacionalinių lėšų ir iš ES lėšų reglamentuojančiose taisyklėse bus nustatyta takoskyra tarp rizikos rūšių ir numatomų padengti nuostolių pagal draudimo sutartį dydžių (t. y. dalis draudimo įmokų iš nacionalinių lėšų būtų kompensuojama, jei pagal draudimo sutartį numatoma padengti nuostolių suma yra iki 30 proc. pareiškėjo vidutinės metinės produkcijos, iš ES lėšų – kai suma viršija 30 proc.). Pasėlius ir augalus draudžiant nuo sausros ir iššalimo rizikų, kai pagal draudimo sutartį numatomų padengti nuostolių suma viršija 30 proc. pareiškėjo vidutinės metinės praėjusių metų produkcijos, ir gyvūnus draudžiant nuo užkrečiamų gyvūnų ligų, nurodytų Pasaulinės gyvūnų sveikatos organizacijos nustatytame gyvūnų ligų sąraše arba 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 652/2014 prieduose, dėl kurių (ligų) paprastai turi būti išnaikinami visi (100 proc.) į

rizikos grupę susirgti ta liga patenkantys ūkyje esantys gyvūnai, dalis draudimo įmokų bus kompensuojama tik iš Programos lėšų. Iš nacionalinių lėšų bus kompensuojama dalis draudimo įmokos draudžiant pasėlius ir augalus nuo sausros ir iššalimo, kai pagal draudimo sutartį numatomų padengti nuostolių suma yra iki 30 proc. pareiškėjo vidutinės metinės praėjusių metų produkcijos, bei dalis draudimo įmokos pasėlius, augalus ir gyvūnus draudžiant nuo kitų rizikų rūšių (audra, kruša, liūtis, kitos gyvūnų ligos ir kt.).

Paramą administruojančios institucijos tikrins, ar nėra teikiama parama toms pačioms tinkamoms finansuoti išlaidoms iš kitų nacionalinių ar ES programų.

Priemonės įgyvendinimo taisyklėse paramos gavėjas bus įpareigotas draudimo sutarties tikslinimo ar nutraukimo atveju informuoti administruojančias institucijas apie draudimo sutarties tikslinimą ar jos nutraukimą ir grąžinti permokėtą kompensacijos sumą.

[Pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimas] Draudimo sutarčių atitikties paramos reikalavimams sąlygų aprašymas, kuriame bent jau nurodoma: a) tam tikra rizika, nuo kurios draudžiama, b) tam tikri padengiami ekonominiai nuostoliai

Bendrosiose pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo sutarčių sąlygose nurodoma:

- duomenys apie draudimo įmonę ir ūkininką, kuris laiko draudžiamą produkciją ir (arba) kuriam draudžiama produkcija priklauso nuosavybės teise;
- draudžiamos produkcijos rūšis;
- draudžiamos rizikos (gyvūnų draudimo atveju – gyvūnų ligos, pasėlių ir (ar) augalų draudimo atveju – nepalankūs klimato reiškiniai);
- draudimo laikotarpis;
- draudimo suma;
- draudimo įmokos suma;
- ūkininko įsipareigojimas imtis būtinų rizikos prevencijos priemonių;

Nereikalaujama nurodyti būsimos gamybos tipo ar apimties ir nesiekama to nustatyti.

Pagal draudimo sutartį bus padengiami nuostoliai, dėl kurių sunaikinama daugiau kaip 30 proc. ūkininko vidutinės metinės praėjusių trejų metų laikotarpio produkcijos (arba praėjusių penkerių metų laikotarpio vidutinės trejų metų laikotarpio produkcijos, neįskaitant didžiausios ir mažiausios vertės).

Pasėlių ir (ar) augalų draudimo sutartyse papildomai nurodoma:

- apdraustas produkcijos plotas;
- 30 proc. kiekvienos produkcijos rūšies vidutinė metinė praėjusių trejų metų laikotarpio produkcija (arba praėjusių penkerių metų laikotarpio vidutinė trejų metų produkcija, neįskaitant didžiausios ir mažiausios vertės);
- kiekvienos produkcijos rūšies draudimo suma ir draudimo įmokos suma nuo rizikų, kai draudžiama daugiau kaip 30 proc. produkcijos praradimų, ir atskirai nurodoma kiekvienos produkcijos rūšies draudimo įmokų suma nuo mažesnių kaip 30 proc. produkcijos praradimų.

Gyvūnų draudimo sutartyse papildomai nurodomas draudžiamų gyvūnų skaičius.

[Pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimas] Taisyklės, taikytinos apskaičiuojant sunaikintą ūkininko vidutinės metinės produkcijos dalį

Taisyklės nuostoliams nustatyti, įvykus draudimui įvykiui

1. Gyvūnų draudimo atveju:

Gyvūnų ligos protrūkio faktą oficialiai pripažįsta Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba. Įvykus draudimui įvykiui ūkininkas nedelsdamas informuoja apie draudiminį įvykį draudimo įmonę. Draudimo įmonės atstovas, nuvykęs į įvykio vietą, atlieka draudiminio įvykio tyrimą ir surašo atitinkamus dokumentus padarytai žalai užfiksuoti. Nuostolis nustatomas pagal vidutinę rinkos vertę, kai gyvūnai apdrausti rinkos verte, atitinkamai pagal balansinę vertę, kai gyvūnai apdrausti balansine verte, ir normatyvines kainas, kai gyvūnai apdrausti atsižvelgiant į VI patvirtintas biologinio turto ir žemės ūkio produkcijos normatyvines kainas.

2. Augalų ir pasėlių draudimo atveju:

Nepalankus klimato reiškinys laikomas įvykiu, jeigu jis atitiks Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. lapkričio 11 d. įsakyme Nr. D1-870 ir (arba) Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. kovo 31 d. įsakyme Nr. 3D-180 nustatytus stichinių, katastrofinių meteorologinių ir hidrologinių reiškinų rodiklius ir jeigu įvykį oficialiai pripažįsta Lietuvos meteorologijos tarnyba. Įvykus draudimui įvykiui ūkininkas nedelsiant informuoja apie draudiminį įvykį draudimo įmonę. Nemažiau kaip du žalų vertinimo ekspertai, nuvykę į vietą, apžiūri augalus ir įvertina pažeistą plotą, taip pat įvertina, ar pakenkti augalai gali atsigausti ir kokį derlių gali duoti. Įvertinę visas aplinkybes ekspertai nustato žalos dydį procentais.

Dalis draudimo įmokų bus kompensuojama tik patikrinus, ar pagal draudimo sutartį numatomi padengti galimi patirti nuostoliai sudarys daugiau kaip 30 proc. ūkininko vidutinės metinės praėjusių trejų metų laikotarpio produkcijos (arba praėjusių penkerių metų laikotarpio vidutinės trejų metų laikotarpio produkcijos, neįskaitant didžiausios ir mažiausios vertės) ir kitas nuostatas (draudžiamos produkcijos rūšį ir pan.).

[Savitarpio pagalbos fondai nepalankių klimato reiškinų, gyvūnų bei augalų ligų, kenksmingųjų organizmų antpuolių ir su aplinka susijusių įvykių atvejais] Savitarpio pagalbos fondų finansavimo tvarkos, sukūrimo ir valdymo principai, kurie visų pirma apima (žr. Įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 808/2014 1 priedo sąrašą)

NETAIKOMA

[Savitarpio pagalbos fondai nepalankių klimato reiškinų, gyvūnų bei augalų ligų, kenksmingųjų organizmų antpuolių ir su aplinka susijusių įvykių atvejais] Jei savitarpio pagalbos fondo mokėtinos finansinės kompensacijos šaltinis yra komercinė paskola, nurodoma trumpiausia ir ilgiausia jos trukmė

NETAIKOMA

[Pajamų stabilizavimo priemonė] Savitarpio pagalbos fondų (iš kurių mokamos kompensacijos ūkininkams) finansavimo tvarkos, sukūrimo ir valdymo principai, kurie visų pirma apima (žr. Įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 808/2014 1 priedo sąrašą)

NETAIKOMA

[Pajamų stabilizavimo priemonė] Jei savitarpio pagalbos fondo mokėtinos finansinės kompensacijos šaltinis yra komercinė paskola, nurodoma trumpiausia ir ilgiausia jos trukmė

NETAIKOMA

8.2.15.7. Kitos svarbios pastabos, padedančios suprasti ir įgyvendinti priemonę

Pasėlių ir augalų draudimo atveju – nepalankus klimato reiškiny laikomas įvykusi, jeigu jis atitiks Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. lapkričio 11 d. įsakyme Nr. D1-870 ir (arba) Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. kovo 31 d. įsakyme Nr. 3D-180 nustatytus stichinių, katastrofinių meteorologinių ir hidrologinių reiškinių rodiklius ir jeigu įvykį oficialiai pripažįsta Lietuvos meteorologijos tarnyba.

Gyvūnų draudimo atveju – gyvūnų ligos protrūkio faktą oficialiai pripažįsta Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba.

Paramos gavėjas turi prisiimti bendruosius įsipareigojimus nustatytus Programos 8.1.3 papunktyje.

8.2.16. M19. Parama LEADER programos vietos plėtrai (bendruomenės inicijuota vietos plėtra (BIVP)) (Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 35 straipsnis)

8.2.16.1. Teisinis pagrindas

Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 32–35 straipsniai;
Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 42–44 straipsniai;
Reglamento (ES) Nr. 809/2014 60 straipsnis.

8.2.16.2. Bendrosios priemonės aprašymas, įskaitant jos intervencinių veiksmų loginį pagrindą, jos indėlį į tikslines sritis ir siekiant bendrųjų tikslų

1. Bendroji informacija:

1.1. Priemonės įgyvendinimu siekiama prisidėti prie trečiojo ES kaimo plėtros politikos horizontaliojo tikslo – užtikrinti subalansuotą teritorinę kaimo ekonomikos ir bendruomenių plėtrą, be kita ko, kurti darbo vietas ir jas išlaikyti – įgyvendinimo.

1.2. Įgyvendinant LEADER priemonę vadovaujamosi BIVP apibrėžimu, nurodytu Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 32 str. 2 d.:

- vietos veiklos grupių (VVG) vietos plėtros strategijų (VPS), bendradarbiavimo projektų rengimas ir įgyvendinimas, taip pat gyventojų aktyvumo skatinimas vykdomas konkrečiose subregioninėse vietovėse, kurios pasirenkamos “iš apačios” būdu pasirinkimą grindžiant vietos bendruomenių poreikiais ir partnerystę tarp konkrečios teritorijos pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovų. Atsižvelgiant į Partnerystės sutartyje (PS) (žr. 3 dalį) nurodytą išimtį, VVG teritorija apima kaimo vietoves, kurių bendras gyventojų skaičius yra nuo 6 tūkst. iki 150 tūkst., įskaitant miestelius ir miestus, kurių gyventojų skaičius neviršija 6 tūkst. (savivaldybių centrai nelaikomi kaimo vietove);

- BIVP įgyvendinamas per VVG – viešuosius juridinius asmenis, įsteigtus pagal Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymą ir pripažįstamus nevyriausybinėmis organizacijomis (NVO) pagal Lietuvos Respublikos nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymą. VVG veikla grindžiama partnerystėje tarp 3 sektorių: pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios, kai sprendimų priėmimo lygiu (VVG valdymo organe) balsavimo teisės paskirstomos taip, kad būtų užtikrinta, jog nė viena VVG partnerystės šalis (pilietinė visuomenė, verslas ir vietos valdžia) neturi daugiau nei 49 proc. balsavimo teisių;

- vienas pagrindinių LEADER įgyvendinimo elementų – integruotos ir daugiasektorinės VPS įgyvendinimas. Kiekvienoje VPS turi būti pagrįsta, kad parengta VPS yra integruota ir daugiasektorinė, t. y. situacijos analizė yra pagrįsta konkrečios teritorijos socialinės, ekonominės ir aplinkos situacijos analize, yra nurodyta aiški sąsaja tarp atskirų sektorių situacijos analizės, gyventojų poreikių, VPS prioritetų ir tarpusavyje susietų priemonių. Be to, kiekvienoje VPS turi būti pateiktas veiksmų planas, įrodantis, kad socialiniai, ekonominiai ir aplinkos iššūkiai bus sprendžiami integruotu būdu, t. y. susietai ir nuosekliai. Daugiasektorinis pobūdis ypač akivaizdus finansuojant daugiafondes VPS, kuriose *inter alia* bus pateikta informacija, susijusi su kaimo plėtra ir žemės ūkiu, žvejyba ir akvakultūra;

- VPS pagrindas – vietos poreikiai ir išteklių. VPS turi būti įtraukti inovatyvūs požymiai, informacija apie ketinimus dalyvauti tinklo ir bendradarbiavimo veiklose. Visi šie elementai (vietos poreikiai, vietos išteklių,

vietos inovacijos, tinklaveika ir bendradarbiavimas) laikomi pagrindiniais LEADER metodo principais ir pripažįstami VPS tinkamumo sąlyga.

1.3. LEADER priemonės įgyvendinimo metodas skiriasi nuo kitų Programos priemonių įgyvendinimo būdo. Priešingai nei kitos Programos priemonės, kurių įgyvendinimas planuojamas „iš viršaus“ nacionaliniu lygmeniu, ši priemonė įgyvendinama „iš apačios į viršų“ metodu, kai santykinai nedidelėje teritorijoje partnerystės tarp pilietinio, verslo ir vietos valdžios sektorių principu ištiriami konkrečios teritorijos gyventojų poreikiai ir jiems tenkinti numatomi konkretūs veiksmai. Priešingai nei kitų Programos priemonių atveju, sprendimai dėl konkrečių projektų ir veiksmų finansavimo priimami vietos lygmeniu. Tokiu būdu, įgyvendinant priemonę sukuriama didesnė pridėtinė vertė – vietos bendruomenės ir jų organizacijos tiesiogiai įtraukiamos į jų gyvenamosios vietovės plėtrą.

1.4. Bendroji informacija apie sąsajas tarp kaimo, miesto, žvejybos ir akvakultūros BIVP, taip pat santykis tarp BIVP ir integruotų teritorinių investicijų (ITI) pateikiama PS (žr. 3 dalį). Integruotą teritorinį požiūrį kaimo vietovėse sutvirtins dvisektorių VPS, finansuojamų iš EŽŪFKP ir EJŖŽF, įgyvendinimas, taip pat bendradarbiavimo projektai tarp kaimo, miesto, žuvininkystės ir dvisektorių VVG. Be to, bendradarbiavimo projektai tarp kaimo ir miesto vietovių prisidės prie ITI, kadangi miesto BIVP dažniausiai yra ITI dalis.

1.5 Atsižvelgiant į PS 3.1.1.1 dalyje nurodomą LEADER taikymo apimtį, taip pat į Programos situacijos ir SSGG analizę, išskiriami šie Programos 5.1 dalyje nurodomi poreikiai, prie kurių tenkinimo prisidedama LEADER priemonės įgyvendinimu: 18, 8, 9, 19, 10, 21, 11, 14, 15, 16, 22, 23 (išvardijami prioriteto tvarka). LEADER priemonė prie poreikių tenkinimo prisideda taip:

1.5.1. VVG, rengdamos VPS, atlikdamos savo atstovaujamos teritorijos situacijos, SSGG analizę ir išskirdamos tenkintinus gyventojų poreikius, pateikia jų sąsają su nacionaliniu lygmeniu išskirtais poreikiais;

1.5.2. MA, vertindamos VVG bendradarbiavimo projektus, turi įsitikinti, kad bendradarbiavimo projektu siekiama prisidėti bent prie vieno iš nacionaliniu lygmeniu nustatytų poreikių tenkinimo;

1.5.3. Poreikiai, prie kurių tenkinimo prisideda atskiros LEADER priemonės veiklos sritys (kodai 19.1–19.4), nurodomi priemonės veiklos sričių aprašymuose.

2. Priemone siekiama įgyvendinti šiuos ES kaimo plėtros politikos prioritetus ir tikslines sritis:

P6 „Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse“:

- *6B: Vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas.* Vietos plėtra kaimo vietovėse skatinama įgyvendinant visas LEADER priemonės veiklos sritis (kodai 19.1–19.4).

- *6A: Veiklos įvairinimo, mažų įmonių kūrimo ir plėtojimo, taip pat darbo vietų kūrimo lengvinimas.* Šiai tikslinei sričiai daugiausia įtakos turi LEADER priemonės veiklos sritys, susijusios su vietos projektų pagal VPS įgyvendinimu (kodas 19.2) ir VVG bendradarbiavimu (kodas 19.3). VPS numatoma remti vietos projektus, taip pat VVG bendradarbiavimo projektus, susijusius su šios tikslinės srities reguliavimo dalyku.

- *6C: Prieigos prie informacinių ir ryšių technologijų (IRT) plėtra, jų naudojimo skatinimas ir kokybės gerinimas kaimo vietovėse.* Šiai tikslinei sričiai daugiausia įtakos turi LEADER priemonės veiklos sritys, susijusios su vietos projektų pagal VPS įgyvendinimu (kodas 19.2) ir VVG bendradarbiavimu (kodas 19.3). VPS gali būti numatoma remti vietos projektus, taip pat VVG bendradarbiavimo projektus, susijusius su šios tikslinės srities reguliavimo dalyku (pvz., bendruomenių narių kompiuterinio raštingumo didinimas, gebėjimų naudotis e-valdžios vartais ugdymas ir pan.). Investicijos į IRT infrastruktūrą planuojamos ir įgyvendinamos nacionaliniu lygmeniu.

P1 „Skatinti žinių perteikimą ir inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje ir kaimo vietovėse“:

- *1A: Inovacijų skatinimas, bendradarbiavimas ir žinių bazės vystymas kaimo vietovėse.* Šiai tikslinei sričiai įtakos turi LEADER priemonės veiklos sritys, susijusios su vietos projektų pagal VPS įgyvendinimu (kodas 19.2) ir VVG bendradarbiavimu (kodas 19.3). Suteikiama galimybė remti vietos projektus, taip pat VVG bendradarbiavimo projektus, susijusius su šios tikslinės srities reguliavimo dalyku.

- *1C: Mokymosi visą gyvenimą ir profesinio mokymo žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose skatinimas.* Šiai tikslinei sričiai įtakos turi visos LEADER priemonės veiklos sritys (kodai 19.1–19.4). Suteikiama galimybė remti vietos projektus, taip pat VVG bendradarbiavimo projektus, susijusius su šios tikslinės srities reguliavimo dalyku, be to rengiant VPS ir jas administruojant prisidedama prie mokymosi visą gyvenimą tikslo įgyvendinimo.

P2 „Visuose regionuose didinti visų žemės ūkio veiklų gyvybingumą ir konkurencingumą, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą“:

- *2B: Palankesnių sąlygų tinkamos kvalifikacijos ūkininkams pradėti veiklą žemės ūkio sektoriuje sudarymas ir ypač kartų kaitos lengvinimas.* Šiai tikslinei sričiai įtakos turi LEADER priemonės veiklos sritys, susijusios su vietos projektų pagal VPS įgyvendinimu (kodas 19.2) ir VVG bendradarbiavimu (kodas 19.3). Suteikiama galimybė remti vietos projektus, taip pat VVG bendradarbiavimo projektus, susijusius su šios tikslinės srities reguliavimo dalyku.

P3 „Skatinti maisto tiekimo grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje“:

- *3A: Pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimas geriau juos integruojant į žemės ūkio ir maisto produktų grandinę per kokybės sistemas, žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, skatinant vietos rinkas ir trumpas tiekimo grandines, gamintojų grupes ir organizacijas bei tarpšakines organizacijas.* Šiai tikslinei sričiai daugiausia įtakos turi LEADER priemonės veiklos sritys, susijusios su vietos projektų pagal VPS įgyvendinimu (kodas 19.2) ir VVG bendradarbiavimu (kodas 19.3). Suteikiama galimybė remti vietos projektus, taip pat VVG bendradarbiavimo projektus, susijusius su šios tikslinės srities reguliavimo dalyku.

P4 „Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas“:

- *4A: Biologinės įvairovės atkūrimas, išsaugojimas ir didinimas, įskaitant „Natura2000“ vietas, teritorijas, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių, ūkininkauti skirtas gamtiniu požiūriu didelės vertės teritorijas, bei Europos kraštovaizdžius.* Šiai tikslinei sričiai daugiausia įtakos turi LEADER priemonės veiklos sritys, susijusios su vietos projektų pagal VPS įgyvendinimu (kodas 19.2) ir VVG bendradarbiavimu (kodas 19.3). Suteikiama galimybė remti vietos projektus, taip pat VVG bendradarbiavimo projektus, susijusius su šios tikslinės srities reguliavimo dalyku.

P5 „Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose“:

- *5C: Atsinaujinančiųjų energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimo ir naudojimo bioekonomikos tikslais palengvinimas.* Šiai tikslinei sričiai daugiausia įtakos turi LEADER priemonės veiklos sritys, susijusios su vietos projektų pagal VPS įgyvendinimu (kodas 19.2) ir VVG bendradarbiavimu (kodas 19.3). Suteikiama galimybė remti vietos projektus, taip pat VVG bendradarbiavimo projektus, susijusius su šios tikslinės srities reguliavimo dalyku.

3. Priemone siekiama prisidėti prie visų ES kompleksinių tikslų įgyvendinimo.

ES kompleksiniams inovacijų, aplinkos ir klimato kaitos švelninimo tikslams įgyvendinti daugiausia įtakos turi LEADER priemonės veiklos sritys, susijusios su vietos projektų pagal VPS įgyvendinimu (kodas 19.2) ir VVG bendradarbiavimu (kodas 19.3). VVG turi teisę skirti paramą vietos projektams, susijusiems su: inovacijų kūrimu, diegimu ir sklaida savo teritorijose; aplinkos išsaugojimu ir tvaria plėtra; atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo skatinimu. VVG taip pat turi teisę inicijuoti ir įgyvendinti bendradarbiavimo projektus, susijusius su kompleksiniais inovacijų, aplinkos ir klimato kaitos švelninimo tikslais.

4. Priemone siekiama prisidėti prie visų ES ir nacionalinių horizontaliųjų principų, nurodytų PS, įgyvendinimo:

4.1. Partnerystės principas VVG teritorijos lygmeniu taikomas įgyvendinant visas LEADER priemonės veiklos sritis (kodai 19.1–19.4). VVG veikla grindžiama partneryste tarp 3 sektorių – pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios.

4.2. Vyrų ir moterų lygių galimybių skatinimo ir nediskriminacijos laikomasi įgyvendinant visas LEADER priemonės veiklos sritis (kodai 19.1–19.4). VVG valdymo organas sudaromas taip, kad būtų išlaikomos lygios vyrų ir moterų galimybės. Skatinami šį principą įgyvendinantys projektai.

4.3. Darnaus vystymosi principo laikymuisi daugiausia įtakos turi LEADER priemonės veiklos sritys, susijusios su vietos projektų pagal VPS įgyvendinimu (kodas 19.2) ir VVG bendradarbiavimu (kodas 19.3). VVG skatinamos remti vietos projektus, taip pat rengti ir teikti VVG bendradarbiavimo projektus, kuriais siekiama išlaikyti, saugoti ir gerinti aplinkos kokybę.

4.4. Jaunimas – viena svarbiausių LEADER priemonės tikslinių grupių. Šis principas taikomas įgyvendinant visas LEADER priemonės veiklos sritis (kodai 19.1–19.4). Į VVG valdymo organą įtraukiamas nacionaliniuose teisės aktuose nustatytas privalomas jaunimo iki 29 m. ir jaunų žmonių iki 40 m. atstovų skaičius. VPS kokybės vertinimo metu skiriami papildomi balai už didesnę nei privalomą jaunimo ir jaunų žmonių įtraukimą į VVG valdymo organą. VVG skatinamos skirti kuo daugiau VPS lėšų jaunimo ir jaunų žmonių vietos projektams, ypač verslo, įgyvendinti. VVG skatinamos rengti ir teikti bendradarbiavimo projektus, skirtus jaunimo ir jaunų žmonių problemoms spręsti.

5. Priemone siekiama prisidėti prie visų ES Baltijos jūros regiono strategijos (ES BJRS) tikslų įgyvendinimo:

Priemonė tiesiogiai siejasi su ES BJRS prioritetine sritimi „AGRI – žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės tvarumo stiprinimas“. Makro-regiono (ES BJRS) tikslams „Apsaugoti jūrą“ ir „Kelti regiono gerovę“ įtakos turės LEADER priemonės veiklos sritys, kurios kodas 19.2 (VPS atrankos metu vertinamas VPS suderinamumas ir sąsajos ne tik su nacionaliniais strateginiais dokumentais, bet ir su ES BJRS). LEADER priemonės veiklos sritys, remianti VVG tarptautinį bendradarbiavimą (kodas 19.3), tiesiogiai prisideda prie ES BJRS tikslo „Sujungti regioną“ įgyvendinimo, taip pat turi teigiamos įtakos tikslų „Apsaugoti jūrą“ ir „Kelti regiono gerovę“ siekimui (kai tarptautinio bendradarbiavimo projektas įgyvendinamas tarp makroregiono partnerių, jų tarptautinio bendradarbiavimo projekte turi būti numatytas suderinamumas ir sąsajos su ES BJRS).

8.2.16.3. *Taikymo sritis, paramos lygis, reikalavimus atitinkantys paramos gavėjai ir, jei tinkama, sumos arba paramos dydžio, kai reikia, suskirstyto pagal priemonės dalis ir (arba) veiksmų rūšį, skaičiavimo metodika. Kiekvienos rūšies veiksmui nurodomos tinkamos finansuoti išlaidos, tinkamumo sąlygos, taikytinos sumos ir paramos dydžiai ir principai, susiję su atrankos kriterijų nustatymu*

8.2.16.3.1. 19.1 Parengiamoji parama

Pagalbinė priemonė:

- 19.1. Parengiamoji parama

8.2.16.3.1.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Remiamas pareiškėjo gebėjimų stiprinimas, mokymai ir bendradarbiavimas (įskaitant bendradarbiavimą tinkle) siekiant parengti ir įgyvendinti VPS.

Veiklos sritimi siekiama parengti tinkamą VPS, kuria, priklausomai nuo konkrečios VPS apimamos teritorijos situacijos analizės ir identifikuotų poreikių, būtų prisidedama prie daugiau nei vieno Programos 5.1 dalyje nurodytų poreikių Nr. 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 18, 19, 21, 22, 23 įgyvendinimo.

Veiklos sritimi tiesiogiai prisidedama prie 6B, 1C tikslinių sričių įgyvendinimo.

8.2.16.3.1.2. Paramos rūšis

Subsidija, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas.

8.2.16.3.1.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 65–71 str.

8.2.16.3.1.4. Paramos gavėjai

1. Kaimo vietovių VVG, turinti VPS įgyvendinimo patirties pagal KPP 2007–2013 m.;
2. Dvisektorė kaimo vietovių ir žuvininkystės VVG (toliau – dvisektorė VVG);
3. Nauja partnerystė – viešasis juridinis asmuo, veikiantis pagal pagrindinius partnerystės principo reikalavimus.

8.2.16.3.1.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

1. Mokymai, susiję su VPS rengimu bei pasiruošimu jas administruoti;
2. VVG teritorijos tyrimai, konsultavimasis, statistinės informacijos įsigijimas, susiję su VPS rengimu ir

pasiruošimu jas administruoti;

3. viešųjų ryšių veiksmai, susiję su vietos gyventojų ir kitų asmenų įtraukimu į VPS rengimą, pareiškėjo veiklos ir VPS rengimo viešinimas;

4. dalyvavimas VVG tinkle, ŽRVVG tinkle, nacionaliniuose ir Europos tinkluose, LEADER renginiuose, kurie susiję su VPS rengimu ir pasirengimu jį įgyvendinti;

5. administravimo išlaidos (atlyginimai VVG darbuotojams, patalpų išlaikymo, kanceliarinių prekių įsigijimo, kitos administravimo išlaidos, reikalingos efektyviam VPS rengimui bei šios veiklos administravimui). Administravimo išlaidos tinkamos finansuoti tik tuomet, jei jos nėra finansuojamos iš 2007–2013 m. laikotarpio.

8.2.16.3.1.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Tinkamumo sąlygos kaimo vietovių VVG:

1.1. turėti VPS įgyvendinimo patirties pagal KPP 2007–2013 m.;

1.2. atstovauti kaimo vietovėms, kurių bendras gyventojų skaičius yra nuo 6 tūkst. iki 150 tūkst., įskaitant miestelius ir miestus, kurių gyventojų skaičius neviršija 6 tūkst. (savivaldybių centrai nėra laikomi kaimo vietove); atstovaujama teritorija ekonominiu, socialiniu ir geografiniu atžvilgiu turi būti vientisa.

2. Tinkamumo sąlygos naujai partnerystei, atstovaujančiai kaimo vietovėms:

2.1. turi būti viešasis juridinis asmuo, atstovaujantis trimis sektoriams: pilietinei visuomenei, verslui ir vietos valdžiai;

2.2. turi atstovauti kaimo vietovėms, kaip nurodyta 1.2 papunktyje;

2.3. turi sudaryti valdymo organą, kurio nariai yra išrinkti iš visų trijų sektorių (pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios), yra įvairaus amžiaus (privaloma įtraukti jaunimo ir jaunų žmonių atstovus), abiejų lyčių (minimalus reikalaujamas VVG valdymo organo narių skaičius nurodomas priemonės įgyvendinimo taisyklėse).

3. Tinkamumo sąlygos dvisektorei VVG, atstovaujančiai kaimo vietoves ir žuvininkystės regionus:

3.1. turi atitikti kaimo vietovių VVG nustatytą tinkamumo sąlygą, nurodytą aukščiau esančiame 1.1 papunktyje arba atitikti naujoms partnerystėms nustatytas tinkamumo sąlygas, nurodytas 2.1, 2.3 papunčiuose;

3.2. turi sudaryti valdymo organą, kuriame papildomai įtraukti žvejybos ir (arba) akvakultūros sektoriaus atstovai;

3.3. atstovauti teritoriją atitinkančią reikalavimus, keliamus kaimo vietovių VVG teritorijoms, nurodytus 1.2 papunktyje, ir atitinkančią reikalavimus, keliamus žuvininkystės regionų VVG teritorijoms, nurodytus Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2014–2020 m. veiksmų programoje, kuri fiziniu (geografiniu) požiūriu persidengia visiškai;

3.4. atstovauti teritorijai turinčiai patirties įgyvendinant viensektores kaimo vietovių VPS ir viensektores žuvininkystės VPS.

4. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Programos 8.1.2 papunktyje.

8.2.16.3.1.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

1. Projektų atrankos kriterijais sudaromos vienodos sąlygos projektų paraiškų teikėjams, siekiama efektyvesnio lėšų panaudojimo ir geriausios projektų atitikties priemonės tikslams ir prioritetams. Atrankos kriterijai turi būti proporcingi galimai didžiausiai viešosios paramos sumai pagal šią veiklos sritį ir užtikrinti galimybę gauti paramą naujoms partnerystėms, neįgyvendinusioms LEADER anksčiau.

2. Projektų atranka vykdoma pagal kriterijus, nustatytus vadovaujantis aukščiau nurodytais atrankos principais bei veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse patvirtintais atrankos kriterijais. Vertinimo procesas, atitiktis kiekvienam tinkamumo ir atrankos kriterijui dokumentuojami.

3. Jeigu VPS nėra atrankama paramai ir jai įgyvendinti neskiriama parama, parama pagal šią veiklos sritį laikoma VVG teritorijos gyventojų įgūdžių ugdymu ir gali būti nesusigrąžinama.

8.2.16.3.1.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

1. Didžiausia viešosios paramos suma:

1.1. kaimo vietovių VPS parengti – 9 000 Eur;

1.2. dvisektorei VPS parengti – 12 000 Eur.

2. Paramos intensyvumas – 100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų.

8.2.16.3.1.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.16.3.1.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.16.3.1.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.16.3.1.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.16.3.1.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

-

8.2.16.3.1.11. Informacija apie konkretų veiksma

Privalomų bendruomenės inicijuotos vietos plėtros (toliau – BIVP) elementų, iš kurių sudaryta LEADER priemonė, aprašymas: parengiamosios paramos, veiksnių įgyvendinimo pagal BIVP strategiją, vietos veiklos grupės (VVG) bendradarbiavimo veiklos rengimo ir vykdymo, einamųjų išlaidų ir aktyvaus pritaikymo, kaip nurodyta Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 35 straipsnio 1 dalyje.

-

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 43 straipsnyje nurodyto LEADER pradziios priemonių rinkinio kaip specifinio tipo parengiamosios paramos aprašymas (jei tinkama)

-

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 44 straipsnio 3 dalyje nurodytos nuolatinio LEADER bendradarbiavimo projektų paraiškų teikimo sistemos aprašymas

-

Vietos plėtros strategijų atrankos procedūra ir tvarkaraštis

-

Geografinių rajonų, kurių populiacijos dydis nepatenka į Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 33 straipsnio 6 dalyje nustatytas ribas, atrankos vietos plėtros strategijai įgyvendinti pagrindimas

-

BIVP rėmimo koordinavimas su kitais Europos struktūriniais ir investicijų (ESI) fondais, įskaitant galimą sprendimą dėl pagrindinio fondo paskyrimo, ir bendras ESI fondų tarpusavio papildomumas finansuojant parengiamąją paramą

-

Avansų mokėjimo galimybė (yra ar ne)

-

Pagal LEADER programą veikiančių vadovaujančiosios institucijos, mokėjimo agentūros ir vietos veiklos grupių užduočių, visų pirma susijusių su Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 34 straipsnio 3 dalies b punkte

nurodytais nediskriminuojančia ir skaidria atrankos procedūra ir objektyviais veiksmų atrankos kriterijais, apibrėžimas

-

Numatytų koordinavimo priemonių, kuriomis užtikrinamas papildomumas su veiksmais, remiamais pagal kitas kaimo plėtros priemones, aprašymas, visų pirma kiek tai susiję su: investicijomis ne žemės ūkio veiklai vykdyti ir parama verslui pradėti pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 19 straipsnį; investicijomis pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 20 straipsnį; ir bendradarbiavimo metodais pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 35 straipsnį; visų pirma viešojo ir privačiojo sektorių partnerysčių įgyvendinamomis vietos plėtros strategijomis

8.2.16.3.2. 19.2 Parama vietos projektams įgyvendinti pagal VPS

Pagalbinė priemonė:

- 19.2. Parama veiksmams pagal bendruomenės inicijuotos vietos plėtros strategiją įgyvendinti

8.2.16.3.2.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Parama teikiama vietos projektams, atitinkantiems VPS, įgyvendinti.

VVG turi teisę finansuoti mažos apimties vietos projektus, kuriems gali būti numatyta supaprastinta teikimo, vertinimo ir tvirtinimo tvarka.

Pagal veiklos sritį remiami vietos projektai, kuriais prisidedama prie vieno ar kelių Programos 5.1 dalyje nurodytų poreikių Nr. 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 18, 19, 21, 22 įgyvendinimo.

Veiklos sritimi tiesiogiai prisidedama prie 6B, 6A, 6C, 1A, 1C, 2B, 3A, 4A, 5C tikslinių sričių įgyvendinimo – remiamų vietos projektų turinys tiesiogiai siejasi su šių tikslinių sričių reguliavimo dalyku.

8.2.16.3.2.2. Paramos rūšis

Investicinė parama (subsidijos).

Atlikus *ex-ante* vertinimą dėl finansinių priemonių įgyvendinimo, gali būti teikiama finansinių priemonių parama.

8.2.16.3.2.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 65–71 str.;
Reglamento (ES) Nr. 809/2014 60 str.

8.2.16.3.2.4. Paramos gavėjai

Tinkami vietos projektų vykdytojai: asociacijos, viešosios įstaigos, NVO, kiti viešieji juridiniai asmenys ir (arba) jų grupės; privatūs juridiniai ir fiziniai asmenys ir (arba) jų grupės.

VVG nesuteikiama teisė gauti paramą vietos projektams įgyvendinti.

8.2.16.3.2.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

1. Tinkamos finansuoti išlaidos:

1.1. tiesiogiai susijusios su VPS įgyvendinimu ir atitinkančios Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 65–71 str. ir Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 45, 60–63 str. reikalavimus;

1.2. nepiniginis įnašas (darbais, žeme ar kitu nekilnojamuoju turtu).

2. Netinkamos finansuoti išlaidos:

2.1. administravimo išlaidos;

2.2. nekilnojamojo turto įsigijimo išlaidos;

2.3. viršijančios didžiausius įkainius, nustatytus pagal nacionaliniais teisės aktais patvirtintą didžiausių įkainių metodiką (kai tokie yra nustatyti) arba nėra tinkamai pagrįstos;

2.4. kitos netinkamos išlaidos, nustatytos nacionaliniais teisės aktais.

8.2.16.3.2.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Tinkamumo sąlygos vietos projektų vykdytojams:

1.1. atitinka bendrąsias tinkamumo sąlygas horizontaliai taikomas Programos lygiu investicinėms priemonėms;

1.2. atitinka specialiąsias tinkamumo sąlygas, nurodytas VPS ir VPS įgyvendinimo dokumentuose.

Specialios tinkamumo sąlygos vietos projektų vykdytojams turi būti nustatytos taip, kad jas būtų galima patikrinti ir kontroliuoti, taip pat užtikrinti atitiktį Programos tikslams.

2. Tinkamumo sąlygos vietos projektams:

2.1. atitinka VPS numatytus tikslus ir prisideda prie šių tikslų įgyvendinimo;

2.2. įgyvendinami VVG, kuriai teikiamas vietos projektas, teritorijoje ir (arba) teikia VVG teritorijos gyventojams naudos;

2.3. atitinka bendrąsias tinkamumo sąlygas horizontaliai taikomas Programos lygiu investicinėms priemonėms;

2.4. atitinka specialiąsias tinkamumo sąlygas vietos projektams, nurodytas VPS ir VPS įgyvendinimo dokumentuose. Specialios tinkamumo sąlygos vietos projektams turi būti nustatytos taip, kad jas būtų galima patikrinti ir kontroliuoti, taip pat užtikrinti atitiktį Programos tikslams.

8.2.16.3.2.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

1. Nacionaliniuose teisės aktuose nustatomi bendrieji vietos projektų atrankos principai.

2. VPS bei jos įgyvendinimo dokumentuose nustatomi vietos projektų atrankos kriterijai.

3. Vietos projektų atrankos kriterijais sudaromos vienodos sąlygos vietos projektų paraiškų teikėjams, turi būti siekiama geriausios vietos projektų atitikties VPS tikslams ir prioritetams.

4. Vietos projektų atrankos kriterijai turi būti proporcingi VPS priemonėje numatytam veiksmų mastui. VVG turi teisę supaprastinti atrankos kriterijus mažos apimties vietos projektams.

5. Vietos projektų vertinimo procesas, atitiktis kiekvienam tinkamumo ir atrankos kriterijui turi būti dokumentuojami.

8.2.16.3.2.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

1. Didžiausia viešosios paramos suma vietos projektui – 200 000 Eur. Didžiausia viešosios paramos suma mažos apimties vietos projektui – 10 000 Eur. VVG turi teisę sumažinti didžiausią viešosios paramos sumą vienam vietos projektui.

2. Didžiausias paramos intensyvumas:

2.1. kai vietos projektas yra privataus verslo pobūdžio (po jo įgyvendinimo bus gaunama grynujų pajamų) ir jį teikia:

2.1.1. privatus asmuo (išskyrus asmenis, atitinkančius labai mažai įmonei keliamus reikalavimus), paramos intensyvumas – 50 proc.;

2.1.2. privatus asmuo, atitinkantis labai mažai įmonei keliamus reikalavimus, paramos intensyvumas – 70 proc.

2.2. kai vietos projektas yra ne pelno arba socialinio verslo pobūdžio, arba vietos projektą teikia viešasis juridinis asmuo arba NVO, paramos intensyvumas – 80 proc. ;

2.3. VVG turi teisę sumažinti paramos intensyvumą, nurodytą 2.1 ir 2.2 papunkčiuose.

3. Nepiniginis įnašas (darbais, žeme ar kitu nekilnojamuoju turtu) – tinkamas nuosavas indėlis.

8.2.16.3.2.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.16.3.2.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

-

8.2.16.3.2.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

-

8.2.16.3.2.9.3. Bendras priemonės vertinimas

-

8.2.16.3.2.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

-

8.2.16.3.2.11. Informacija apie konkretų veiksma

Privalomų bendruomenės inicijuotos vietos plėtros (toliau – BIVP) elementų, iš kurių sudaryta LEADER priemonė, aprašymas: parengiamosios paramos, veiksnių įgyvendinimo pagal BIVP strategiją, vietos veiklos grupės (VVG) bendradarbiavimo veiklos rengimo ir vykdymo, einamųjų išlaidų ir aktyvaus pritaikymo, kaip nurodyta Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 35 straipsnio 1 dalyje.

-

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 43 straipsnyje nurodyto LEADER pradžios priemonių rinkinio kaip specifinio tipo parengiamosios paramos aprašymas (jei tinkama)

-

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 44 straipsnio 3 dalyje nurodytos nuolatinio LEADER bendradarbiavimo projektų paraiškų teikimo sistemos aprašymas

-

Vietos plėtros strategijų atrankos procedūra ir tvarkaraštis

-

Geografinių rajonų, kurių populiacijos dydis nepatenka į Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 33 straipsnio 6 dalyje nustatytas ribas, atrankos vietos plėtros strategijai įgyvendinti pagrindimas

-

BIVP rėmimo koordinavimas su kitais Europos struktūriniais ir investicijų (ESI) fondais, įskaitant galimą sprendimą dėl pagrindinio fondo paskyrimo, ir bendras ESI fondų tarpusavio papildomumas finansuojant parengiamąją paramą

-

Avansų mokėjimo galimybė (yra ar ne)

-

Pagal LEADER programą veikiančių vadovaujančiosios institucijos, mokėjimo agentūros ir vietos veiklos grupių užduočių, visų pirma susijusių su Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 34 straipsnio 3 dalies b punkte nurodytais nediskriminuojančiais ir skaidriais atrankos procedūra ir objektyviais veiksmų atrankos kriterijais, apibrėžimas

-

Numatytų koordinavimo priemonių, kuriomis užtikrinamas papildomumas su veiksmis, remiamais pagal kitas kaimo plėtros priemones, aprašymas, visų pirma kiek tai susiję su: investicijomis ne žemės ūkio veiklai vykdyti ir parama verslui pradėti pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 19 straipsnį; investicijomis pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 20 straipsnį; ir bendradarbiavimo metodais pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 35 straipsnį; visų pirma viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės įgyvendinamomis vietos plėtros strategijomis

-

8.2.16.3.3. 19.3 VVG bendradarbiavimo projektų rengimas ir įgyvendinimas

Pagalbinė priemonė:

- 19.3. Vietos veiklos grupės bendradarbiavimo veiklos rengimas ir įgyvendinimas

8.2.16.3.3.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Parama teikiama:

1. pasirengti įgyvendinti tarptautinio VVG bendradarbiavimo projektus;
2. įgyvendinti teritorinius ir tarptautinius VVG bendradarbiavimo projektus.

Pagal veiklos sritį remiami VVG bendradarbiavimo projektai, kuriais prisidedama prie vieno ar kelių Programos 5.1 dalyje nurodytų poreikių Nr. 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 18, 19, 21, 22, 23 įgyvendinimo.

Veiklos sritimi tiesiogiai prisidedama prie 6B, 6A, 6C, 1A, 1C, 2B, 3A, 4A, 5C tikslinių sričių įgyvendinimo – remiamų bendradarbiavimo projektų turinys tiesiogiai siejasi su šių tikslinių sričių reguliavimo dalyku.

8.2.16.3.3.2. Paramos rūšis

Investicinė parama (subsидijos).

Atlikus *ex-ante* vertinimą dėl finansinių priemonių įgyvendinimo, gali būti teikiama finansinių priemonių parama.

8.2.16.3.3.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 65–71 str.

8.2.16.3.3.4. Paramos gavėjai

1. Kaimo vietovių VVG.
2. Dvisektorė VVG.

8.2.16.3.3.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

1. Tinkamos finansuoti išlaidos:

1.1. parengiamoji techninė parama (tarptautinio bendradarbiavimo projektui parengti) su sąlyga, kad VVG gali įrodyti, jog yra numačiusi įgyvendinti konkretų projektą:

- 1.1.1. kelionių ir (arba) transporto nuomos;
- 1.1.2. nakvynės;
- 1.1.3. sveikatos draudimo ir komandiruočių;

- 1.1.4. ryšių ir pašto;
- 1.1.5. vertimo;
- 1.2. teritorinių ir tarptautinių bendradarbiavimo projektų įgyvendinimo išlaidos:
  - 1.2.1. projekto koordinavimo;
  - 1.2.2. išlaidos, atitinkančios Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 65–71 str. ir Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 45, 60–63 str. reikalavimus;
  - 1.2.3. bendrų organizacinių struktūrų kūrimo ir veiklos;
  - 1.2.4. nepiniginis įnašas (darbais, žeme ar kitu nekilnojamuoju turtu).
2. Netinkamos finansuoti išlaidos:
  - 2.1. nekilnojamojo turto įsigijimo išlaidos;
  - 2.2. viršijančios didžiausius įkainius, nustatytus pagal nacionaliniais teisės aktais patvirtintą didžiausių įkainių metodiką (kai tokie yra nustatyti) arba nėra tinkamai pagrįstos;
  - 2.3. kitos nacionaliniuose teisės aktuose nurodytos netinkamos išlaidos.
3. Tinkamų finansuoti tarptautinio bendradarbiavimo projektų išlaidų sąrašas ir kitos finansavimo sąlygos skelbiamos viešai per 2 m. nuo Programos patvirtinimo, bet ne vėliau kaip iki pirmo kvietimo teikti tarptautinio bendradarbiavimo projektus.

8.2.16.3.3.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

1. Tinkamumo sąlygos pareiškėjui – turėti VI patvirtintą kaimo vietovių VPS arba dvisektorę VPS.
2. Tinkamumo sąlygos projektams:
  - 2.1. teritorinio ir tarptautinio bendradarbiavimo projektas – mažiausiai dviejų partnerių parengtas projektas, kuriuo siekiama bendradarbiaujančių partnerių VPS tikslų įgyvendinimo;
  - 2.2. projekto pagrindas – bendradarbiavimo sutartis tarp partnerių;
  - 2.3. projekte numatyta bendra veikla (paprasti apsisikeitimai patirtimi neremiami);
  - 2.4. projektui paskirtas projekto koordinatorius.
3. Tinkami partneriai:
  - 3.1. kaimo vietovių VVG, įgyvendinančios VPS;
  - 3.2. miesto vietovių VVG, įgyvendinančios VPS;
  - 3.3. žuvininkystės VVG, įgyvendinančios VPS;
  - 3.4. dvisektorės VVG, įgyvendinančios VPS;
  - 3.5. kiti partneriai, atitinkantys Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 44 str. 2 d. a) punkte nurodytus reikalavimus.

8.2.16.3.3.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

1. Projektų atrankos kriterijais sudaromos vienodos sąlygos projektų paraiškų teikėjams, siekiama efektyvesnio lėšų panaudojimo ir geriausios projektų atitikties priemonės tikslams ir prioritetams, ypatingą dėmesį skiriant ekonominės plėtros skatinimui, skurdo mažinimui, socialinės įtraukties didinimui arba jaunimo įtraukimui.
2. Projektų atranka vykdoma pagal kriterijus, nustatytus vadovaujantis aukščiau nurodytais atrankos principais bei veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse patvirtintais atrankos kriterijais. Paraiškų vertinimo

metu projektų tinkamumui, išlaidų pagrįstumui nustatyti, numatyta galimybė pasitelkti išorės ekspertinį vertinimą, pagal poreikį atlikti patikras vietoje. Vertinimo procesas, atitiktis kiekvienam tinkamumo ir atrankos kriterijui dokumentuojami.

8.2.16.3.3.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

1. Parengiamoji techninė parama tarptautinio bendradarbiavimo projektams: didžiausia viešosios paramos suma – 3 000 Eur; paramos intensyvumas – 80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų.

2. Teritorinio ir tarptautinio bendradarbiavimo projektų įgyvendinimas:

2.1. kai įgyvendinamas teritorinio bendradarbiavimo projektas, didžiausia viešosios paramos suma vienam projektui – 100 000 Eur (nepriklausomai nuo partnerių skaičiaus); paramos intensyvumas – 80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų;

2.2. kai įgyvendinamas tarptautinio bendradarbiavimo projektas, didžiausia viešosios paramos suma Lietuvos partneriams – 100 000 Eur; paramos intensyvumas – 80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų.

8.2.16.3.3.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.16.3.3.9.1. *Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika*

8.2.16.3.3.9.2. *Klimato kaitos švelninimo veiksmai*

8.2.16.3.3.9.3. *Bendras priemonės vertinimas*

8.2.16.3.3.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

8.2.16.3.3.11. Informacija apie konkretų veiksma

Privalomų bendruomenės inicijuotos vietos plėtros (toliau – BIVP) elementų, iš kurių sudaryta LEADER priemonė, aprašymas: parengiamosios paramos, veiksnių įgyvendinimo pagal BIVP strategiją, vietos veiklos grupės (VVG) bendradarbiavimo veiklos rengimo ir vykdymo, einamųjų išlaidų ir aktyvaus pritaikymo, kaip nurodyta Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 35 straipsnio 1 dalyje.

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 43 straipsnyje nurodyto LEADER pradžios priemonių rinkinio kaip specifinio tipo parengiamosios paramos aprašymas (jei tinkama)

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 44 straipsnio 3 dalyje nurodytos nuolatinio LEADER bendradarbiavimo projektų paraiškų teikimo sistemos aprašymas

Vietos plėtros strategijų atrankos procedūra ir tvarkaraštis

Geografinių rajonų, kurių populiacijos dydis nepatenka į Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 33 straipsnio 6 dalyje nustatytas ribas, atrankos vietos plėtros strategijai įgyvendinti pagrindimas

BIVP rėmimo koordinavimas su kitais Europos struktūriniais ir investicijų (ESI) fondais, įskaitant galimą sprendimą dėl pagrindinio fondo paskyrimo, ir bendras ESI fondų tarpusavio papildomumas finansuojant parengiamąją paramą

Avansų mokėjimo galimybė (yra ar ne)

Pagal LEADER programą veikiančių vadovaujančiosios institucijos, mokėjimo agentūros ir vietos veiklos grupių užduočių, visų pirma susijusių su Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 34 straipsnio 3 dalies b punkte nurodytais nediskriminuojančiais ir skaidriais atrankos procedūra ir objektyviais veiksmų atrankos kriterijais, apibūrinimas

Numatytų koordinavimo priemonių, kuriomis užtikrinamas papildomumas su veiksmiais, remiamais pagal kitas kaimo plėtros priemones, aprašymas, visų pirma kiek tai susiję su: investicijomis ne žemės ūkio veiklai vykdyti ir parama verslui pradėti pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 19 straipsnį; investicijomis pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 20 straipsnį; ir bendradarbiavimo metodais pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 35 straipsnį; visų pirma viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės įgyvendinamomis vietos plėtros strategijomis

8.2.16.3.4. 19.4 Parama VVG veiklai ir gyventojų aktyvinimui

Pagalbinė priemonė:

- 19.4. Parama einamosioms išlaidoms ir aktyvaus pritaikymo išlaidoms padengti

8.2.16.3.4.1. Veiksmų rūšies aprašymas

Parama teikiama VVG veiklos išlaidoms ir VVG teritorijos gyventojų, nevyriausybinių organizacijų, verslo subjektų, kitų kaimo plėtros dalyvių aktyvumo skatinimui ir, dvisektorių VVG atveju, žvejybos ir akvakultūros sektoriaus dalyvių aktyvumo skatinimui (kai EŽŪFKP paskirtas vedančiuoju fondu).

Efektyvi VVG veikla ir tinkamas VVG teritorijos kaimo plėtros dalyvių aktyvinimas netiesiogiai prisideda prie Programos 5.1 dalyje nurodytų poreikių Nr. 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 18, 19, 21, 22, 23 įgyvendinimo.

Veiklos sritimi prisidedama prie 6B, 1C tikslinių sričių įgyvendinimo – vietos plėtros skatinimu netiesiogiai prisidedama prie mokymosi visą gyvenimą tikslų.

Veiklos sritimi netiesiogiai prisidedama prie 6A, 6C, 1A, 2B, 3A, 4A, 5C tikslinių sričių įgyvendinimo: tinkamas VVG veiklos organizavimas ir efektyvus VVG teritorijos kaimo plėtros dalyvių aktyvinimas – būtina sėkmingo VPS įgyvendinimo sąlyga.

8.2.16.3.4.2. Paramos rūšis

Subsidija, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas.

8.2.16.3.4.3. Nuorodos į kitus teisės aktus

Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 65–71 str.

8.2.16.3.4.4. Paramos gavėjai

1. Kaimo vietovių VVG, turinti patvirtintą VPS;
2. Dvisektorė VVG, turinti patvirtintą VPS (kai VPS atrankos metu EŽŪFKP paskirtas vedančiuoju fondu).

8.2.16.3.4.5. Tinkamos finansuoti išlaidos

1. Tinkamos finansuoti išlaidos:

1.1. veiklos išlaidos, reikalingos efektyviai VVG veiklai, susijusiai su VPS administravimu ir įgyvendinimu (pvz.: atlyginimas VPS administruojantiems darbuotojams ar kitais teisėtais pagrindais pasamdytiems asmenims, VPS įgyvendinimo priežiūros ir stebėsenos išlaidos, biuro įrangos įsigijimo ar nuomos išlaidos, automobilio įsigijimo arba nuomos išlaidos, VPS administruojančių asmenų mokymų išlaidos, dalyvavimo nacionaliniuose ir tarptautiniuose tinkluose, susijusiuose su kaimo plėtros sektoriumi ir, dvisektorių VVG

atveju, žvejybos ir akvakultūros sektoriumi išlaidos, kt.).

1.2. išlaidos, susijusios su VVG teritorijos subjektų aktyvinimu, jų gebėjimų rengti ir įgyvendinti vietos projektus ugdymu, skatinimu aktyviai dalyvauti VPS įgyvendinime teikiant vietos projektus (pvz.: atlyginimas VVG teritorijos subjektus aktyvinantiems VVG darbuotojams ar kitais teisėtai pagrindais pasamdytiems asmenims, VPS viešinimo ir viešųjų ryšių išlaidos, kt.).

2. Netinkamos finansuoti išlaidos:

2.1. nekilnojamojo turto įsigijimo išlaidos;

2.2. viršijančios didžiausius įkainius, nustatytus pagal nacionaliniais teisės aktais patvirtintą didžiausių įkainių metodiką (kai tokie yra nustatyti) arba nėra tinkamai pagrįstos;

2.3. kitos nacionaliniuose teisės aktuose nurodytos netinkamos išlaidos.

8.2.16.3.4.6. Tinkamumo finansuoti sąlygos

Netaikoma (VVG tinkamumas vertinamas VPS vertinimo ir atrankos metu).

8.2.16.3.4.7. Atrankos kriterijų nustatymo principai

NETAIKOMA

8.2.16.3.4.8. (Taikytinos) sumos ir paramos normos

1. Didžiausia viešosios paramos suma. Atsižvelgiant į 2007–2013 m. priemonės administravimo patirtį, siekiant užtikrinti didesnę VPS pridėtinę vertę numatant didesnes lėšas vietos projektams įgyvendinti (kodas 19.2), VVG veiklai ir VVG teritorijos aktyvinimui skiriama iki 20 proc. VPS įgyvendinti skirtų lėšų. Iš šios sumos ne daugiau kaip 75 proc. skiriama VVG veiklai ir ne mažiau kaip 25 proc. skiriama VVG teritorijos aktyvinimui.

2. Paramos intensyvumas VVG veiklai ir VVG teritorijos aktyvinimui – 100 proc.

8.2.16.3.4.9. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.16.3.4.9.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

8.2.16.3.4.9.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

8.2.16.3.4.9.3. Bendras priemonės vertinimas

8.2.16.3.4.10. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

8.2.16.3.4.11. Informacija apie konkretų veiksma

Privalomų bendruomenės inicijuotos vietos plėtros (toliau – BIVP) elementų, iš kurių sudaryta LEADER priemonė, aprašymas: parengiamosios paramos, veiksnių įgyvendinimo pagal BIVP strategiją, vietos veiklos grupės (VVG) bendradarbiavimo veiklos rengimo ir vykdymo, einamųjų išlaidų ir aktyvaus pritaikymo, kaip nurodyta Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 35 straipsnio 1 dalyje.

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 43 straipsnyje nurodyto LEADER pradžios priemonių rinkinio kaip specifinio tipo parengiamosios paramos aprašymas (jei tinkama)

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 44 straipsnio 3 dalyje nurodytos nuolatinio LEADER bendradarbiavimo projektų paraiškų teikimo sistemos aprašymas

Vietos plėtros strategijų atrankos procedūra ir tvarkaraštis

Geografinių rajonų, kurių populiacijos dydis nepatenka į Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 33 straipsnio 6 dalyje nustatytas ribas, atrankos vietos plėtros strategijai įgyvendinti pagrindimas

BIVP rėmimo koordinavimas su kitais Europos struktūriniais ir investicijų (ESI) fondais, įskaitant galimą sprendimą dėl pagrindinio fondo paskyrimo, ir bendras ESI fondų tarpusavio papildomumas finansuojant parengiamąją paramą

Avansų mokėjimo galimybė (yra ar ne)

Pagal LEADER programą veikiančių vadovaujančiosios institucijos, mokėjimo agentūros ir vietos veiklos grupių užduočių, visų pirma susijusių su Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 34 straipsnio 3 dalies b punkte nurodytais nediskriminuojančia ir skaidria atrankos procedūra ir objektyviais veiksnių atrankos kriterijais, apibrėžimas

Numatytų koordinavimo priemonių, kuriomis užtikrinamas papildomumas su veiksmiais, remiamais pagal kitas kaimo plėtros priemones, aprašymas, visų pirma kiek tai susiję su: investicijomis ne žemės ūkio veiklai vykdyti ir parama verslui pradėti pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 19 straipsnį; investicijomis pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 20 straipsnį; ir bendradarbiavimo metodais pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 35 straipsnį; visų pirma viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės įgyvendinamomis vietos plėtros strategijomis

8.2.16.4. Galimybės patikrinti ir kontroliuoti priemones ir ir (arba) veiklos rūšis

8.2.16.4.1. Su priemonių įgyvendinimu susijusi rizika

Pagrindinės rizikos, kurias būtina efektyviai valdyti įgyvendinant LEADER priemonę, yra šios:

1. Nepakankamas galimos paramos pagal VPS viešinimas (rizika aktuali įgyvendinant 2 veiklos sritį (kodas 19.2)).
2. Neracionalus išlaidų dydis (rizika aktuali įgyvendinant visas veiklos sritis (kodai 19.1–19.4)).
3. Nepakankama priežiūros ir kontrolės sistema (rizika aktuali įgyvendinant visas veiklos sritis (kodai 19.1–19.4)).
4. Nepakankama pirkimų kontrolė (rizika aktuali įgyvendinant visas veiklos sritis (kodai 19.1–19.4)).
5. Neefektyvi paramos gavėjų atranka (rizika aktuali įgyvendinant 2 veiklos sritį (kodas 19.2)).
6. Nepakankamas IT sistemos taikymas (rizika aktuali įgyvendinant visas veiklos sritis (kodai 19.1–19.4)).
7. Neefektyvi mokėjimo prašymų (toliau – MP) teikimo sistema (rizika aktuali įgyvendinant visas veiklos sritis (kodai 19.1–19.4)).
8. Nepakankamas VVG valdymo organo narių viešųjų ir privačių interesų derinimas (rizika aktuali įgyvendinant visas veiklos sritis (kodai 19.1–19.4)).
9. Nepakankama VPS kokybė (rizika aktuali įgyvendinant 2 veiklos sritį (kodas 19.2)).
10. Nepamatuojami VPS pasiekimų rodikliai ir VPS peržiūros sistemos nebuvimas (rizika aktuali įgyvendinant 2 veiklos sritį (kodas 19.2)).
11. Nepakankama VPS įgyvendinimo priežiūra ir stebėseną (rizika aktuali įgyvendinant 2 veiklos sritį (kodas 19.2)).
12. Nepakankamas VVG atvirumas naujiems nariams (rizika aktuali įgyvendinant visas veiklos sritis (kodai 19.1–19.4)).
13. Per didelė vietos valdžios įtaka VVG veiklai (rizika aktuali įgyvendinant visas veiklos sritis (kodai 19.1–19.4)).

14. Netinkamas nepiniginio įnašo naudojimas (rizika aktuali įgyvendinant 2 ir 3 veiklos sritis (kodai 19.2–19.3)).

15. Netinkamas išankstinio finansavimo mechanizmo – sąskaitų apmokėjimo būdo – naudojimas (rizika aktuali įgyvendinant visas veiklos sritis (kodai 19.1–19.4)).

8.2.16.4.2. Klimato kaitos švelninimo veiksmai

1. VI ir (arba) MA nustato privalomus kvietimų teikti vietos projektus viešinimo reikalavimus, įskaitant tuos, kurie nurodyti Reglamento (ES) Nr. 808/2014 3 priede.

2. VI, MA nustato didžiausius tinkamų finansuoti išlaidų įkainius, kai tokios išlaidos gali būti kategorizuotos, arba nustato reikalavimus pakankamam tinkamų išlaidų pagrindimui.

3. MA atlieka planines ir neplanines VVG patikras. Vietos projektų įgyvendinimo priežiūrą ir kontrolę vykdo VVG, tačiau Reglamento (ES) Nr. 809/2014 60 str. nustatytais atvejais, ją taip pat vykdo MA.

4. VVG ir vietos projektų vykdytojų – viešųjų juridinių asmenų pirkimai vykdomi pagal Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymą. Vietos projektų vykdytojų – privačių juridinių ir fizinių asmenų, taip pat kitų asmenų, kuriems netaikomas minėtas įstatymas, pirkimai vykdomi pagal nacionaliniais teisės aktais patvirtintą pirkimų tvarką.

5. VI ir (arba) MA nustato bendrąsias paramos gavėjų ir vietos projektų tinkamumo sąlygas, atitinkančias horizontalias Programos lygiu nustatytas tinkamumo sąlygas, taip pat nustato vietos projektų atrankos principus. VPS nustatomos specialios tinkamumo sąlygos, kurios įvertinamos VPS atrankos metu siekiant užtikrinti jų patikrinamumą ir kontrolę.

6. LEADER priemonės administravimas bus vykdomas IT sistemų pagalba, kurios turės ryšius su įvairiais vidaus ir išorės registrais bei duomenų bazėmis, taip pat planuojama įgyvendinti galimybę su parama susijusius dokumentus teikti el. būdu.

7. Paramos gavėjai pagal LEADER priemonės veiklos sritis, kurių kodai 19.1, 19.3 ir 19.4, MP rengia ir teikia tiesiogiai MA pagal iš anksto nustatytą MP teikimo tvarkaraštį. Pagal LEADER priemonės veiklos sritį, kurios kodas 19.2, vietos projektų vykdytojai MP rengia ir teikia MA per VVG pagal iš anksto nustatytą MP teikimo tvarkaraštį.

8. Pagal Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybės tarnyboje įstatymą VVG darbuotojai ir VVG valdymo organo nariai prilyginami valstybės tarnautojams – jie privalo laikytis įstatymo nuostatų ir deklaruoti viešuosius ir privačius interesus.

9. VI, vadovaudamasi Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 33 str. reikalavimais, nustato detalias VVG ir VPS tinkamumo sąlygas, taip pat VPS atrankos kriterijus (kokybės reikalavimus). Parama skiriama toms VPS, kurios kokybės vertinimo metu surenka daugiau negu nustatytas mažiausias privalomas surinkti balų skaičius.

10. VI nustato privalomų VPS pasiekimo rodiklių reikšmes, aiškia VPS peržiūros (keitimo) tvarką, taip pat VPS įgyvendinimo pažangos vertinimo sistemą (siekiant nustatyti, ar VPS įgyvendinama tinkamai, kad būtų skiriamas rezervas).

11. VPS įgyvendinimo priežiūros ir stebėsenos sistema susideda iš dviejų dalių: a) išorinės (ją vykdo MA, VI ir kitos su LEADER priemone įgyvendinimu susijusios institucijos (išskyrus VVG)); b) vidinės (ją vykdo VVG), kurios veikimo tvarka pateikiama VPS.

12. VVG privalo nustatyti skaidrią ir nediskriminuojamą naujų narių priėmimo į VVG tvarką, taip pat privalo užtikrinti VVG valdymo organo narių rotaciją.

13. Vietos valdžios atstovų VVG valdymo organe gali būti ne daugiau kaip 30 proc. Darbo teisiniais santykiais su vietos valdžia susijęs asmuo, einantis vadovaujančias pareigas vietos valdžios institucijoje ar jai pavaldžioje įstaigoje arba įmonėje, VVG veikloje turi teisę atstovauti tik vietos valdžios sektoriui.

14. Nepiniginis įnašas gali būti pripažįstamas tinkamu, kai jis įnešamas darbu, žeme ar kitu nekilnojamuoju turtu. Darbai yra tinkamas nuosavas indėlis tais atvejais, kai: (1) jie yra tiesiogiai susiję su projekto veikla; (2) VVG iki planuojamų atlikti darbų pradžios informuoja MA, kad ši turėtų galimybę atlikti patikras vietoje; (3) valandinis darbo įkainis neviršija vidutinio valandinio įkainio, nurodyto Lietuvos statistikos departamento (www.stat.gov.lt). Žemės ar kitas nekilnojamas turtas tinkamu nepiniginiu įnašu laikomas tuomet, kai: (1) jis tiesiogiai susijęs su projekto veikla; (2) projekto įgyvendinimo metu žemei ar kitam nekilnojamam turtui padaromi esminiai pagerinimai, sąlygojantys nuosavybės arba naudojimo paskirties pasikeitimą; (3) žemės ar kito nekilnojamojo turto kainą nustato nepriklausomas vertintojas arba ją skelbia VĮ „Registru centro“ Nekilnojamojo turto kadastras ir registras (www.registrucentras.lt).

15. Kai išankstinio finansavimo mechanizmas – sąskaitų apmokėjimo būdas yra naudojamas, MA iki paramos išmokėjimo paramos gavėjui atlieka patikrą vietoje, siekiant įsitikinti, kad faktiškai prekės buvo gautos ir (arba) paslaugos suteiktos, taip pat įvertina, ar prekės ir (arba) paslaugos nupirktos nepažeidžiant pirkimo procedūrų.

8.2.16.4.3. Bendras priemonės vertinimas

2007–2013 m. laikotarpiu VI, MA ir VVG vykdė LEADER priemonės rizikų, nurodytų 1–5, 8–10, 14–15 punktuose, mažinimo veiksmus. 2014–2020 m. laikotarpiu tęsiama geroji patirtis, tobulinant nacionalinį teisės normų ir procedūrų reglamentavimą.

LEADER priemonės rizikų, nurodytų 6–7 ir 11–13 punktuose, valdymas 2014–2020 m. laikotarpiu įgyvendinamas aukščiau aprašytais rizikos mažinimo veiksmais.

Tęsiant gerąją patirtį, tobulinant teisinį reglamentavimą, gerinant bendradarbiavimą tarp VI, MA ir VVG, taip pat įgyvendinus naujus priemonės rizikos mažinimo veiksmus, LEADER priemonė įgyvendinama skaidriai, lėšos naudojamos racionaliai ir efektyviai.

8.2.16.5. Sumos ar paramos normos skaičiavimo metodika, kai taikoma.

VPS įgyvendinti skiriamos paramos nustatymo principai.

1. VPS įgyvendinti skiriamos paramos dydžio metodika rengiama vadovaujantis nešališkumo, paramos

gavėjų lygiateisiškumo ir patikrinamumo principais.

2. Galutinė VPS įgyvendinti skiriamos viešosios paramos suma turi priklausyti bent nuo šių kriterijų:

2.1. bazinės sumos, kuri vienoda visoms savivaldybių teritorijoms (kaip Lietuvos Respublikos teritorijos administraciniais vienetais). Bazinė suma vienai savivaldybei negali viršyti 1 mln. Eur;

2.2. VVG teritorijos gyventojų skaičiaus, t. y. nurodoma iš anksto nustatyta viešosios paramos suma vienam VVG teritorijos gyventojui;

2.3. VPS kokybės, įskaitant numatytų veiklų aprėptį (VPS kokybės kriterijų nustatymo principai pateikiami LEADER priemonės aprašymo 8.2.15.6 dalyje). Didžiausia viešosios paramos suma vienai VPS susieta su gautų balų suma, suteikiama VPS kokybės vertinimo metu;

2.4. VPS įgyvendinimo pažangos (20 proc. VPS įgyvendinti skirtos viešosios paramos sumos rezervuojama, kol bus atliktas tarpinis VPS įgyvendinimo pažangos vertinimas; rezervuota paramos suma skiriama tik tuo atveju, jeigu tarpinė VPS įgyvendinimo pažanga įvertinama teigiamai).

3. VPS įgyvendinti skiriamos paramos dydžio nustatymo metodiką rengia nepriklausoma institucija – Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas.

4. Detali paramos sumos VPS įgyvendinti skaičiavimo metodika nustatoma nacionaliniuose teisės aktuose.

8.2.16.6. Informacija apie konkrečią priemonę

Privalomų bendruomenės inicijuotos vietos plėtros (toliau – BIVP) elementų, iš kurių sudaryta LEADER priemonė, aprašymas: parengiamosios paramos, veiksmų įgyvendinimo pagal BIVP strategiją, vietos veiklos grupės (VVG) bendradarbiavimo veiklos rengimo ir vykdymo, einamųjų išlaidų ir aktyvaus pritaikymo, kaip nurodyta Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 35 straipsnio 1 dalyje.

Privalomų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros ir LEADER komponentų aprašymas pateikiamas LEADER priemonės aprašymo 8.5.15.3 dalyje.

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 43 straipsnyje nurodyto LEADER pradžios priemonių rinkinio kaip specifinio tipo parengiamosios paramos aprašymas (jei tinkama)

2014–2020 m. laikotarpiu netaikoma.

Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 44 straipsnio 3 dalyje nurodytos nuolatinio LEADER bendradarbiavimo projektų paraiškų teikimo sistemos aprašymas

Bendradarbiavimo projektų paraiškos renkamos taikant nuolatinio paraiškų teikimo sistemą, pagal kurią bendradarbiavimo projektai renkami bent 3 kartus per metus. Sprendimas dėl paramos skyrimo projektui įgyvendinti priimamas ne vėliau kaip per 4 mėnesius nuo projekto paraiškos pateikimo. Tarptautinius bendradarbiavimo projektus tvirtina VI. Teritorinius bendradarbiavimo projektus, kai prašomos paramos viešosios suma viršija 15 000 Eur tvirtina VI, mažos apimties teritorinio bendradarbiavimo projektus, kai prašomos viešosios paramos suma mažesnė negu 15 000 Eur, gali tvirtinti MA. Apie patvirtintus tarptautinio bendradarbiavimo projektus VI arba MA informuoja EK.

Vietos plėtros strategijų atrankos procedūra ir tvarkaraštis

1. Tinkamumo sąlygos įgyvendinti VPS:

1.1. kaimo vietovių VVG:

1.1.1. viešasis juridinis asmuo, atstovaujantis trims sektoriams: pilietinei visuomenei, verslui ir vietos valdžiai;

1.1.2. atstovauja kaimo vietovėms, kurių bendras gyventojų skaičius yra nuo 6 tūkst. iki 150 tūkst., įskaitant miestelius ir miestus, kurių gyventojų skaičius neviršija 6 tūkst. (savivaldybių centrai nelaikomi kaimo vietove); atstovaujama teritorija ekonominiu, socialiniu ir geografiniu atžvilgiu yra vientisa, nepriklausanti kitos VVG teritorijai, gavusiai EŽŪFKP paramą kaimo vietovių VPS įgyvendinti arba EŽŪFKP ir EJŖŽF paramą dvisektorei VPS įgyvendinti;

1.1.3. valdymo organo nariai išrinkti iš visų trijų sektorių (pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios), nė vienam iš sektorių nesuteikta daugiau kaip 49 proc. balsavimo teisių;

1.2. dvisektorė VVG:

1.2.1. atitinka kaimo vietovių VVG nustatytą tinkamumo sąlygą, nurodytą 1.1.1 punkte, joje turi būti atstovaujami kaimo plėtros, žvejybos ir akvakultūros sektoriai;

1.2.2. jos visa teritorija atitinka reikalavimus, keliamus kaimo vietovių VVG teritorijoms, nurodytus aukščiau esančiame 1.1.2 punkte, ir atitinka reikalavimus, keliamus žuvininkystės regionų VVG teritorijoms, nurodytus Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2014–2020 m. veiksmų programoje, o fiziniu (geografiniu) požiūriu persidengia visiškai;

1.2.3. į jos valdymo organo sudėtį taip pat įtraukti žvejybos ir akvakultūros sektoriaus atstovai;

1.2.4. jos atstovaujama teritorija turi patirties įgyvendinant viensektores kaimo vietovių VPS ir viensektores žuvininkystės VPS.

2. VPS atrankos procedūra (taikoma abiemis – kaimo vietovių ir dvisektorėms – VVG):

2.1. VPS atrankos metu atliekamas VVG tinkamumo, VPS tinkamumo ir VPS kokybės vertinimas.

2.2. VVG tinkamumo vertinimo metu VVG turi atitikti visas tinkamumo sąlygas. VVG tinkamumo sąlygos nustatytos šios dalies 1 punkte ir detalizuojamos nacionaliniuose teisės aktuose.

2.3. VPS tinkamumo vertinimo metu VPS turi atitikti visas tinkamumo sąlygas. VPS tinkamumo vertinimo metu nustatoma, ar VPS atitinka Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 33 str. nurodytus reikalavimus, kurie detalizuojami nacionaliniuose teisės aktuose, taip pat ar rengiant VPS buvo ir įgyvendinant VPS bus laikomasi pagrindinių LEADER principų.

2.4. VPS pridėtinės vertės (kokybės) vertinimo metu, taikant balų sistemą, nustatoma tinkamų VPS pridėtinė vertė pagal atrankos kriterijus. Vertinama benti:

2.4.1. darbo vietų kūrimo pagal VPS mastas;

2.4.2. sąsajos tarp VVG teritorijos situacijos analizės, SSGG, prioritetinių poreikių ir numatomų pasiekti rezultatų (VPS investavimo logika);

2.4.3. jaunimo ir jaunų žmonių iki 40 m. įtraukties į VVG veiklą mastas;

2.4.4. daugiasektorinis VPS pobūdis ir planuojamų veiksmų aprėptis.

2.5. Kaimo vietovių VPS atveju, parama skiriama toms VPS, kurios pridėtinės vertės (kokybės) vertinimo metu surenka bent 70 balų iš 100 galimų. Dvisektorių VPS atveju, parama skiriama toms VPS, kurios pridėtinės vertės (kokybės) vertinimo metu atskiro ES fondo – EŽŪFKP arba EJŖŽF – atžvilgiu surenka bent po 70 balų iš 100 galimų. Tokiu atveju sudaromi 2 atrankos kriterijų rinkiniai, kurių vienas taikomas EŽŪFKP, o kitas – EJŖŽF daliai.

2.6. Detalūs VPS atrankos kriterijai nustatomi nacionaliniuose teisės aktuose, suderinus su Programos Stebėsenos komitetu. VPS vertinimo metu VPS tinkamumui ir pridėtinei vertei (kokybei) nustatyti, numatyta galimybė pasitelkti išorės ekspertinį vertinimą, pagal poreikį atlikti patikras vietoje. Vertinimo

procesas, atitiktis kiekvienam tinkamumo ir atrankos kriterijui dokumentuojami.

3. Specifinė informacija, susijusi su dvisektorėmis VPS:

3.1. Dvisektorių VVG tinkamumo sąlygos: jos turi atitikti panašias tinkamumo sąlygas, nustatytas kaimo vietovių VVG ir atitikti papildomas tinkamumo sąlygas, susijusias su žvejybos ir akvakultūros sektoriumi, t. y. į dvisektorės VVG valdymo organą turi būti įtraukta žvejybos ir akvakultūros sektoriaus atstovų.

3.2. Dvisektorių VVG teritorijos tinkamumo sąlygos: jos turi pilnai sutapti geografiškai, jos turi atitikti tas pačias tinkamumo sąlygas, nustatytas kaimo vietovių VVG, taip pat turi atitikti papildomas tinkamumo sąlygas, keliamas žvejybos ir akvakultūros sektoriui, t.y. gali būti įgyvendinamos regionuose su jūros, upės ar ežero pakrante, įskaitant tvenkinius ar upės baseiną, kuriame daug darbuotojų dirba žvejybos arba akvakultūros sektoriuje; siekiant užtikrinti pakankamus administravimo ir finansų valdymo gebėjimus, tinkama teritorija turi turėti patirties įgyvendinant viensektoriaus kaimo vietovių VPS ir viensektoriaus žuvininkystės VPS 2007–2013 m. laikotarpį.

3.3. Dvisektorių VPS tinkamumo sąlygos: jos turi atitikti kaimo vietovių VPS keliamas tinkamumo sąlygas ir atitikti papildomas tinkamumo sąlygas, nustatytas žvejybos ir akvakultūros sektoriui, t.y. VPS situacijos analizė, SSGG analizė, vietos poreikių identifikavimas, prioritetai ir priemonės, taip pat rodikliai turi papildomai apimti informaciją, susijusią su žvejybos ir akvakultūros sektoriumi.

3.4. Dvisektorių VPS atrankos kriterijai: panašūs atrankos kriterijai bus taikomi kaimo vietovių VPS ir dvisektorėms VPS. Pagrindinis skirtumas yra tas, kad atrankos kriterijai dvisektorėms VPS papildomai apims kriterijus, nustatančius planuojamų veiksmų aprėptį žvejybos ir akvakultūros sektoriuje.

3.5. Koordinavimo mechanizmas. VI ir MA yra ta pati tiek EŽŪFKP, tiek EJŖŽF, dėl to koordinavimo procesai organizacine prasme vyksta sklandžiai. EŽŪFKP ir EJŖŽF VI ir MA bendradarbiauja su kaimo vietovių VVG ir žuvininkystės VVG tinklais; siekiant tinkamai viešinti ir diskutuoti apie galimybes įgyvendinti dvisektoriaus VPS, organizuojami komunikavimo renginiai tikslinėms grupėms (kaimo ir žuvininkystės bendruomenėms). Siekiant paspartinti VVG pasirengimo procesus, taip pat užtikrinti, kad visi Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 33 str. nustatyti reikalavimai būtų įgyvendinami tinkamai, EŽŪFKP ir EJŖŽF VI partnerystės su socialiniais partneriais būdu, rengia dvisektorių VPS formą ir gaires dėl VPS rengimo.

4. Pirmasis kvietimas teikti VPS atrankai skelbiamas iki 2015 m. rugsėjo 1 d. Planuojama kaimo vietovių VPS ir dvisektorių VPS atrankos procesą pradėti vienu metu. Papildomas kvietimas teikti VPS atrankai gali būti paskelbtas iki 2017 m. sausio 1 d. naujai įsteigtoms VVG (pvz., jos pagrindžia, kad reikalingas ilgesnis pasirengimo laikotarpis), dvisektorėms VVG (pvz., Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2014–2020 m. veiksmų programa nepatvirtinama tuo pat metu kaip Programa), taip pat toms VVG, kurios 2014–2020 m. laikotarpiui vykdo reorganizacijos procesus (pvz., jos pagrindžia, kad reikalingas ilgesnis pasirengimo laikotarpis).

5. Pirmojo kvietimo VPS tvirtinamos per 2 m. nuo Partnerystės sutarties patvirtinimo, t. y. iki 2016 m. birželio 20 d. Papildomo kvietimo (jeigu taikoma) VPS tvirtinamos iki 2017 m. gruodžio 31 d.

Geografinių rajonų, kurių populiacijos dydis nepatenka į Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 33 straipsnio 6 dalyje nustatytas ribas, atrankos vietos plėtros strategijai įgyvendinti pagrindimas

Pagrindimas dėl išimties VVG teritorijos dydžiui taikymo pateiktas PS 3.1.1.2 dalyje.

BIVP rėmimo koordinavimas su kitais Europos struktūriniais ir investicijų (ESI) fondais, įskaitant galimą sprendimą dėl pagrindinio fondo paskyrimo, ir bendras ESI fondų tarpusavio papildomumas finansuojant parengiamąją paramą

1. BIVP koordinavimas su kitais ESIF nurodomas PS 3.1.1.4 dalyje.
2. Skiriant paramą dvisektorių VVG VPS įgyvendinti, vedantysis fondas nustatomas VPS atrankos metu, atsižvelgiant bent į planuojamą EŽŪFKP ir EJRŽF lėšų santykį.
3. Parengiamoji parama dvisektorėms VVG skiriama tik iš EŽŪFKP, atsižvelgiant į BIVP lėšų, skiriamų iš EŽŪFKP ir EJRŽF, santykį ir siekiant nustatyti supaprastintą sistemą parengiamosioms veikloms.

Avansų mokėjimo galimybė (yra ar ne)

Paramos gavėjai pagal priemonės LEADER veiklos sritis, kurių kodai 19.2–19.4, gali prašyti, kad MA sumokėtų avansą, kuris sudarytų iki 50 % su investicijomis susijusios viešosios paramos, jei išpildomos Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 63 str. numatytos sąlygos.

Pagal LEADER programą veikiančių vadovaujančiosios institucijos, mokėjimo agentūros ir vietos veiklos grupių užduočių, visų pirma susijusių su Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 34 straipsnio 3 dalies b punkte nurodytais nediskriminuojančia ir skaidria atrankos procedūra ir objektyviais veiksnių atrankos kriterijais, apibrėžimas

VI, MA, VVG ir vietos projektų vykdytojų funkcijos įgyvendinant LEADER

1. VPS atranka. Atsakingos institucijos: VI nustato VVG ir VPS tinkamumo sąlygas ir atrankos kriterijus, parengia VPS formą ir gaires dėl privalomos informacijos VPS turiniui (atsižvelgiant į Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 33 str. ir LEADER metodo principus); VVG rengia VPS; MA organizuoja VPS vertinimą; VI steigia VPS atrankos komitetą ir priima galutinį sprendimą dėl VPS patvirtinimo;
2. Bendros VPS administravimo taisyklės: VI nustato bendrąsias tinkamumo sąlygas tinkamoms išlaidoms, bendruosius principus dėl vietos projektų atrankos kriterijų, siekiant užtikrinti efektyvų ir skaidrų VPS įgyvendinimui skirtų lėšų panaudojimą;
3. VPS įgyvendinimo procedūra:
  - 3.1. Kvietimų teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, joje nurodomos vietos projektų tinkamumo sąlygos ir atrankos kriterijai pagal VPS tikslus ir uždavinius. Atsakingos institucijos: VVG administracija už dokumentacijos parengimą, VVG valdymo organas už vietos projektų tinkamumo sąlygų ir atrankos kriterijų patvirtinimą (tinkamumo sąlygų ir atrankos kriterijų tvirtinimas gali būti atliekamas taikant rašytinę procedūrą);
  - 3.2. Kvietimai pateikti vietos projektus, kvietimų viešinimas ir galimų paramos gavėjų aktyvinimas. Atsakinga institucija – VVG administracija;
  - 3.3. Vietos projektų pasiūlymų teikimas. Atsakingi asmenys – vietos projektų teikėjai;
  - 3.4. Vietos projektų pasiūlymų vertinimas pagal iš anksto nustatytus atrankos kriterijus ir vietos projektų prioritizavimas siekiant užtikrinti geriausią prisidėjimą prie VPS tikslų ir uždavinių. Atsakinga institucija – VVG administracija; MA iš anksto patvirtina planuojamų išlaidų sąrašą;

3.5. Vietos projektų tvirtinimas pagal atrankos kriterijus, galutinės pirmumo eilės nustatymas ir paramos sumos nustatymas (mažos apimties projektai gali būti tvirtinami taikant rašytinę procedūrą). Atsakingos institucijos: VVG valdymo organas; MA dalyvauja stebėtojo teisėmis;

3.6. Galutinis vietos projekto dokumentų rengimas pagal iš anksto nustatytas tinkamumo sąlygas. Atsakingos institucijos: vietos projektų vykdytojai rengia galutinius vietos projektų dokumentus; VVG administracija teikia metodines konsultacijas ir užtikrina, kad vietos projektas atitinka visas iš anksto nustatytas tinkamumo sąlygas (jeigu iš anksto nustatytų tinkamumo sąlygų neatitinka, vietos projektas atmetamas);

3.7. Mažos apimties vietos projektai gali būti teikiami, vertinami, atrenkami ir tvirtinami taikant rašytinę (įskaitant el. paštu) procedūrą.

3.8. Vietos projektų įgyvendinimas. Atsakingos institucijos: vietos projektų vykdytojai – įgyvendina vietos projektus; VVG – teikia metodines konsultacijas vietos projektų vykdytojams vietos projektų įgyvendinimo ir MP rengimo klausimais, užtikrina, kad kiekviena išlaida neviršija didžiausio tinkamų išlaidų įkainio (kai toks yra nustatytas) arba išlaidos yra tinkamai pagrįstos; VI ir MA – nustato didžiausius tinkamų finansuoti išlaidų dydžius (kai tokios kainos gali būti kategorizuotos) pagal metodologiją; MA – atlieka mokėjimo institucijos funkcijas, t. y. iš anksto patvirtina planuojamų tinkamų išlaidų sąrašą, tvirtina vietos projektų vykdytojų MP ir perveda jiems paramos lėšas.

3.9. VPS ir vietos projektų įgyvendinimo stebėseną (atsakingos institucijos: VVG už vidinę stebėseną, MA ir VI už išorinę stebėseną).

4. Kitos VVG funkcijos: vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 809/2014 60 str., administracinių vietos projektų patikrų vykdymas pavedamas VVG. MA atlieka reguliarias VVG patikras, įskaitant apskaitos dokumentų patikras ir imties principu pagrįstas kartotines administracines patikras, susijusias su VVG atliktų vietos projektų patikromis.

Numatytų koordinavimo priemonių, kuriomis užtikrinamas papildomumas su veiksmiais, remiamais pagal kitas kaimo plėtros priemones, aprašymas, visų pirma kiek tai susiję su: investicijomis ne žemės ūkio veiklai vykdyti ir parama verslui pradėti pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 19 straipsnį; investicijomis pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 20 straipsnį; ir bendradarbiavimo metodais pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 35 straipsnį; visų pirma viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės įgyvendinamomis vietos plėtros strategijomis

LEADER priemonės sąsaja (koordinavimas ir papildomumas) su:

1. Programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ 2 ir 4 veiklos sritimis (kodai 6.2 ir 6.4):

1.1. VVG turi teisę numatyti įgyvendinti Programos priemonę „Ūkio ir verslo plėtra“ (kodas 6) pagal VPS. MA iki galutinio vietos projekto patvirtinimo turi įsitikinti, kad projektas nėra finansuojamas pagal standartines Programos priemones;

1.2. VVG turi teisę numatyti savarankiškas VPS priemones, skirtas verslo, ypač bendruomeninio ir socialinio, kūrimui ir plėtrai.

2. VVG turi teisę numatyti įgyvendinti Programos priemonę „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas“ (kodas 7) pagal VPS. MA iki galutinio vietos projekto patvirtinimo turi įsitikinti, kad projektas nėra finansuojamas pagal standartines Programos priemones.

3. Programos priemone „Bendradarbiavimas“ (kodas 16):

3.1. ryšys tarp kaimo vietovių VVG ir EIP veiklos grupių. Kaimo vietovių VVG, įgyvendinanti VPS, gali būti viena iš EIP veiklos grupės (-ių) šalių, jeigu numatomas įgyvendinti projektas susijęs su inovacijų kūrimu, diegimu ir sklaida žemės ūkio sektoriuje, atitinka EIP tikslus, nepažeidžia ir (arba) papildo VPS.

Atsižvelgiant į tai, kad kaimo vietovių VVG patirtis žemės ūkio sektoriuje nedidelė, joms nesuteikiama teisė inicijuoti EIP veiklos grupių kūrimo;

3.2. ryšys tarp VPS remtinų veiklų ir Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 35 str. VVG turi teisę pagal VPS remti vietos projektus, susijusius su VVG teritorijos kaimo plėtros dalyvių bendradarbiavimu, kai vietos projektų turinys susijęs su Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 35 str. 2 d. c), d), e) ir k) papunkčiuose nurodyta veikla (kodai 16.3, 16.4 ir 16.9). MA iki galutinio vietos projekto patvirtinimo turi įsitikinti, kad projektas nėra finansuojamas pagal standartines Programos priemones.

3.3. VVG VPS ir viešųjų-privačių partnerysčių vietos plėtros strategijų, nurodytų Reglamento (ES) 1305/2013 35 str. 2 d. i) punkte, ryšys. Reglamento (ES) 1305/2013 35 str. 2 d. i) papunkčiuose nurodyta veikla Lietuvoje neįgyvendinama.

4. VVG turi teisę VPS numatyti įgyvendinti kitas Programos priemones, kuriomis prisidedama prie 6B, 6A, 6C, 1A, 1C, 2B, 3A, 4A, 5C tikslinių sričių įgyvendinimo. MA iki galutinio vietos projekto patvirtinimo turi įsitikinti, kad projektas nėra finansuojamas pagal standartines Programos priemones.

8.2.16.7. Kitos svarbios pastabos, padedančios suprasti ir įgyvendinti priemonę

1. Kiti paramos gavėjų, gavusių paramą VPS parengimui (kodas 19.1) įsipareigojimai:

- 1.1. parengti VPS 2014–2020 m. laikotarpiui ir pateikti ją vertinti;
- 1.2. užtikrinti tinkamą valdymo organo narių viešųjų ir privačių interesų derinimą;
- 1.3. būti atvira organizacija naujiems nariams.

2. Kiti VPS vykdytojų įsipareigojimai, gavus paramą VPS įgyvendinti:

2.1. kaimo vietovių VVG įsipareigoja:

2.1.1. būti atvira organizacija naujiems nariams;

2.1.2. sudaryti valdymo organą iš įvairaus amžiaus (privaloma įtraukti jaunimo ir jaunų žmonių atstovus), abiejų lyčių narių (minimalus reikalaujamas VVG valdymo organo narių skaičius nurodomas priemonės įgyvendinimo taisyklėse);

2.1.3. valdymo organo narius rotuoti VPS įgyvendinimo metu;

2.1.4. užtikrinti tinkamą valdymo organo narių viešųjų ir privačių interesų derinimą;

2.1.5. dalyvauti kaimo vietovių VVG tinkle.

2.2. dvisektorė VVG įsipareigoja:

2.2.1. priimti įsipareigojimus, nurodytus aukščiau esančiuose 2.1.1–2.1.4 punktuose;

2.2.2. dalyvauti kaimo vietovių VVG ir žuvininkystės regionų VVG tinkluose.

3. Alternatyvūs išankstinio finansavimo būdai (taikomi visoms LEADER priemonės veiklos sritims (kodai 19.1–19.4) (išankstinis mokėjimas atliekamas iš nacionalinio biudžeto ir nėra deklaruojamas EK):

3.1. kai taikomas išankstinis finansavimas fiksuota suma, kuris yra atliekamas po paramos sutarties pasirašymo, tačiau iki faktinės projekto įgyvendinimo pradžios, tokiu atveju išankstinis mokėjimas gali siekti iki 50 proc. nuo skirtos parengiamosios paramos VVG sumos (kodas 19.1), arba iki 30 proc. nuo skirtos paramos sumos: (1) kai įgyvendinami viešųjų juridinių asmenų pateikti vietos projektai pagal VPS (kodas 19.2); (2) kai įgyvendinami VVG bendradarbiavimo projektai (kodas 19.3); (3) kai išankstinis mokėjimas skiriamas VVG veiklai ir VVG teritorijos aktyvinimui (kodas 19.4);

3.2. kai taikomas išankstinis sąskaitų apmokėjimas, jis yra atliekamas po projekto ar jo dalies įgyvendinimo, tačiau iki faktiško nupirktų paslaugų teikėjų ir prekių tiekėjų sąskaitų apmokėjimo (MA, atlikusi išankstinį vertinimą ir nenustačiusi pažeidimų, sąskaitose nurodytas tinkamas finansuoti išlaidas apmoka pervedant iš nacionalinio biudžeto lėšų į paramos gavėjo sąskaitą, kuris įpareigojamas per nustatytą laikotarpį visiškai atsiskaityti su prekių tiekėjais ir (arba) paslaugų teikėjais. Šios išlaidos deklaruojamos EK kaip tinkamos

išlaidos bendrai finansuoti iš EŽŪFKP tik po to, kai MA tinkamai patikrina, kad paramos gavėjas visiškai atsiskaitė su prekių tiekėjais ir (arba) paslaugų teikėjais).

4. Kai pagal LEADER priemonės veiklos sritis, susijusias su vietos projektų pagal VPS įgyvendinimu (kodas 19.2) ir VVG bendradarbiavimu (kodas 19.3) remiami veiksmai, susiję su MVĮ padarytų investicijų arba sukurtų darbo vietų išlaikymu, VI gali sutrumpinti kontrolės laikotarpį iki 3 m., terminą pradėdant skaičiuoti nuo projekto galutinio mokėjimo prašymo pateikimo dienos.

5. Išmoktos pamokos. Įgyvendinant LEADER 2007–2013 m. išmoktos kelios pamokos, į kurias atsižvelgiama rengiantis 2014–2020 m.: (1) aiškūs reikalavimai VPS turiniui; (2) sisteminė ir vieninga VPS įgyvendinimo stebėseną. Į pamokas atsižvelgiama nuosekliai: parengta VPS forma atsižvelgiant į Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 33 str. reikalavimus ir bendradarbiaujant su LEADER darbo grupe, susidedančia iš mokslo institucijų, VVG tinkle, VI ir MA atstovų. VPS forma papildyta aiškiais gairėmis, kaip rengti VPS. Aiškūs reikalavimai VPS turiniui sąlygos paprastesnę, objektyvesnę ir greitesnę VPS rengimą, vertinimą ir tvirtinimą. Be to, VPS formoje taip pat yra nustatyti aiškūs ir sistemingi VPS įgyvendinimo stebėsenos pagrindai – nustatyti VPS skyriai priemonėms, rodikliams, planuojamam paramos lėšų paskirstymui susiejant juos su konkrečiomis ES kaimo plėtros prioritetų tikslinėmis sritimis. Kai tinkamos sąsajos tarp VPS ir ES kaimo plėtros prioritetų tikslinių sričių yra nustatomos prieš VPS įgyvendinimą, nesudėtinga užtikrinti tinkamą ir efektyvią stebėseną visais VPS įgyvendinimo etapais ir visais LEADER priemonės administravimo lygiais (per VVG, MA, VI).

6. Paramos gavėjai pagal priemonės veiklos sritis, kurių kodai 19.1–19.4, turi prisiimti bendruosius įsipareigojimus nustatytus Programos 8.1.3 papunktyje.

9. VERTINIMO PLANAS

9.1. Tikslai ir paskirtis

Nurodomi tikslai ir paskirtis vertinimo plano, pagrįsto garantijomis, kad bus imamasi pakankamų ir tinkamų vertinimo veiksmų, visų pirma pateikiant informaciją, reikalingą programai valdyti, 2017 m. ir 2019 m. metinio įgyvendinimo ataskaitoms parengti ir ex post vertinimui atlikti, ir užtikrinant, kad bus pateikti KPP vertinimui reikalingi duomenys.

2014–2020 m. *programos vertinimo plano tikslas* – užtikrinti, kad būtų vykdomos pakankamos ir tinkamos Programos vertinimo veiklos, ypač siekiant užtikrinti informacijos, būtinos Programos priežiūrai, metinėms įgyvendinimo ataskaitoms, 2017 m. ir 2019 m. teikiamoms metinėms įgyvendinimo ataskaitoms bei ex-post vertinimo ataskaitai parengti, taip pat Programos vertinimui reikalingų duomenų, prieinamumą.

Vertinimo plane nustatomi Programos įgyvendinimo stebėsenos ir vertinimo tikslai ir principai 2014–2024 metais, apibrėžiama stebėsenos ir vertinimo veiklos valdymo ir koordinavimo sistema, vertinimų tipai, pagrindinės temos ir veiklos, identifikuojami efektyviai vertinimo veiklai būtini informacijos šaltiniai, suplanuoti pagrindiniai vertinimo veiklos terminai bei išteklių ir priemonės vertinimų rezultatų viešinimui.

Specialieji vertinimo plano tikslai:

- užtikrinti sistemingą ir nuoseklią Programos vertinimo veiklą, atitinkančią ES reglamentų reikalavimus ir nacionalinius poreikius;
- padidinti Programos žinomumą ir suinteresuotų šalių bei plačiosios visuomenės susidomėjimą Programos rezultatais ir poveikiu;
- paskatinti Programos vertinimo rezultatų naudojimą;
- stiprinti vertinimo gebėjimus.

9.2. Valdymas ir koordinavimas

Trumpas KPP stebėsenos ir vertinimo tvarkos aprašymas, nurodant pagrindines susijusias įstaigas ir jų atsakomybės sritis. Paaiškinimas, kaip vertinimo veikla yra susijusi su KPP įgyvendinimu (turiniu ir laiku).

Stebėsenos ir vertinimo tikslas – parodyti kaimo plėtros Programos pažangą ir pasiekimus, įvertinti kaimo plėtros politikos intervencijos priemonių poveikį, veiksmingumą, efektyvumą, ir tinkamumą; padėti tikslingiau nukreipti paramą kaimo plėtrai bei remti bendrą mokymosi procesą, susijusį su stebėsenos ir vertinimu.

Stebėsenos ir vertinimo veikloje dalyvauja:

- *Vadovaujančioji institucija*, būdama atsakinga už Programos valdymą ir įgyvendinimą, užtikrina Programos stebėsenos ir vertinimo organizavimą, valdymą, rezultatų sklaidą bei panaudojimą, atsiskaitymą EK apie Programos įgyvendinimo pažangą ir poveikį. Stebėsenos ir vertinimo veiklą koordinuoja ir organizuoja atskiras ministerijos padalinys.
- *Stebėsenos komitetas* analizuoja Programos pažangą ir rezultatus remdamasis stebėsenos ir vertinimo duomenimis, nagrinėja Programos vertinimo plano įgyvendinimą ir rezultatus svarsto ir tvirtina metines Programos įgyvendinimo ataskaitas;
- *Mokėjimo agentūra* yra atsakinga už Programos elektroninės informacinės sistemos diegimą,

administravimą ir jos tobulinimą, duomenų apie projektų ir priemonių įgyvendinimo būklę kaupimą, kurie yra reikalingi stebėsenos rodikliams apskaičiuoti, teikia stebėsenos duomenis VI;

- *Kiti*, pvz. Kaimo tinklo sekretoriatas, duomenų valdytojai ir teikėjai, vertintojai ir konsultantai, socialiniai partneriai.

Konkrečioms stebėsenos ir vertinimo veikloms atlikti gali būti sudaromos darbo *grupės* (pvz. *Vertinimo projektų priežiūros grupės*). Į jas gali būti įtraukti aktualias Programos priemones administruojantys VI darbuotojai, MA, vietos plėtros strategijas įgyvendinančių organizacijų, ES struktūrinę paramą administruojančių institucijų (pvz. Finansų ministerijos, Aplinkos ministerijos) atstovai, socialiniai partneriai, akademinės bendruomenės nariai ir kt.

Siekiant užtikrinti vertinimo veiklos suderinamumą su ES struktūrinės paramos panaudojimo vertinimu, VI atstovai, koordinuojantys vertinimo veiklą, dalyvauja *ES struktūrinės paramos vertinimo koordinavimo veikloje*.

Vertinimus atlieka vidaus arba išorės ekspertai (vertintojai), funkcinio požiūriu nepriklausomi nuo institucijų, atsakingų už Programos įgyvendinimą. Išorės ekspertai parenkami atskiriems vertinimams atlikti viešųjų pirkimų būdu. Programos stebėsenos ir vertinimo institucinė schema pateikiama paveiksle.

Stebėseną yra reguliarus ir sistemingas kiekybinių duomenų apie Programos įgyvendinimo išteklius ir produktus (finansinius, produkto ir tikslo rodiklius) rinkimas, kaupimas ir apibendrinimas Programos įgyvendinimo metu. Stebėsenos informacija apima kiekybinę informaciją, renkama iš pareiškėjų ir projektų vykdytojų paraiškų, projekto įgyvendinimo ataskaitų, mokėjimo prašymų. Stebėseną taip pat gali apimti duomenis, reikalingus rezultato rodiklių reikšmėms nustatyti, kuriems gauti vykdomi papildomi su Programos įgyvendinimo stebėseną susiję vertinimai/tyrimai.

Programos stebėseną apima šiuos uždavinius:

- Projektų priežiūros duomenų, reikalingų stebėsenos rodikliams apskaičiuoti ir Programos pažangai analizuoti, kaupimą ir šių duomenų analizę;
- Kasmetinį atsiskaitymą EK ir visuomenei už pažangą įgyvendinant Programą. Stebėseną vykdoma rengiant Programos metines įgyvendinimo ataskaitas ir teikiant jas Europos Komisijai (paskutinė ataskaita teikiama 2024 m.) bei 2017 m. ir 2019 m. metines įgyvendinimo ataskaitas.
- Visuomenės informavimą apie Programos įgyvendinimą.

Atsižvelgiant į 2007–2013 m. programos įgyvendinimo pamokas, į Programos rengimo procesą aktyviau įtraukiama MA, kuri yra atsakinga už stebėsenos duomenų kaupimą. Siekiant užtikrinti, kad visi reikalingi duomenys būtų kaupiami, atlikta detali bendrųjų ir specialiųjų Programos stebėsenos rodiklių analizė. Taip pat įvertintos galimybės iš pareiškėjų surinkti ir stebėsenos sistemoje kaupti duomenis, reikalingus rezultato rodikliams apskaičiuoti bei bendriesiems vertinimo klausimams atsakyti. Siekiant išvengti duomenų netikslumo dėl skirtingo rodiklių interpretavimo, detaliam išanalizuoti bendrųjų produkto, tikslo ir rezultato rodiklių aprašai. Pagal poreikį rengiami specialiųjų Programos rodiklių aprašai, nustatomi reikalavimai dėl visų būtinų duomenų pateikimo paraiškose bei projektų įgyvendinimo ataskaitose. Siekiant užtikrinti stebėsenos duomenų kokybę ir patikimumą, vykdoma paraiškose pateikiamos informacijos kontrolė ir pateikiamų duomenų tikrinimas, taip pat tuo tikslu rengiamos detalios paraiškų ir įgyvendinimo ataskaitų pildymo instrukcijos, nurodant pareiškėjams, kokią informaciją reikalinga pateikti. Stebėsenos informacija apie produkto ir tikslo rodiklių pasiekimus bus reguliariai analizuojama siekiant užtikrinti sklandų Programos įgyvendinimą.

Vertinimu siekiama tobulinti Programos įgyvendinimą, padėti pasiekti jos tikslus, nustatyti poveikį bei

atsiskaityti už Programos pasiekimus EK bei suinteresuotoms šalims nacionaliniu mastu. Išskiriami trijų tipų **vertinimai**:

- Privalomieji vertinimai. Šiai grupei priskiriamas ex-post vertinimas, taip pat programavimo laikotarpiu atliekami vertinimai, reikalingi 2017 m. ir 2019 m. teikiamoms metinėms įgyvendinimo ataskaitoms parengti. 2017 m. atliekamas Programos prioritetų ir tikslinių sričių įgyvendinimo veiksmingumo bei Programos administravimo ir įgyvendinimo sistemos efektyvumo vertinimas, kurio rezultatai pateikiami 2017 m. įgyvendinimo ataskaitoje. 2019 ir 2024 m. atliekamas Programos įgyvendinimo veiksmingumo, efektyvumo ir poveikio vertinimas (atsakant į klausimus, kaip Programa prisidėjo prie BŽŪP tikslų įgyvendinimo ir poveikio rodiklių pokyčių, prie strategijos „Europa 2020“ tikslų bei Programos kompleksinių tikslų įgyvendinimo). Šie vertinimų rezultatai pateikiami 2019 m. metinėje įgyvendinimo ir ex-post vertinimo ataskaitose.
- Vertinimai ir tyrimai, susiję su stebėseną. Jais renkami duomenys Programos rezultato rodikliams apskaičiuoti, taip pat trūkstantiems poveikio rodiklių reikšmėms nustatyti, kurių nėra galimybės gauti iš viešai prieinamų informacijos šaltinių (pvz. poveikio rodikliui „Kaimo paukščių populiacijos indeksas“, „Didelės gamtinės vertės ūkininkavimas“ apskaičiuoti);
- Papildomi teminiai vertinimai ir tyrimai, kurie organizuojami pagal poreikį. Šio pobūdžio vertinimais analizuojamas konkretus klausimas ar tema, siekiant tobulinti Programą ir jos įgyvendinimą, spręsti kylančias problemas, nustatyti jų priežastis ir sprendimo galimybes, Programos indėlį į nacionalinius poreikius ir strateginius tikslus bei Programos atitiktį jiems.

Remiantis sėkminga KPP vertinimo įgyvendinimo patirtimi, vertinimo veikla planuojama rengiant **detaliuosius vertinimo veiklos planus** dvejų metų laikotarpiui, kuriuose nurodomi konkretūs vertinimai, jų tikslai, turinys ir atlikimo terminai.

Tęstinę **vertinimo veiklos kokybės** kontrolę vykdo už vertinimo veiklos koordinavimą atsakingas VI padalinys. Siekiant užtikrinti vertinimų kokybę, remiamasi iš anksto nustatytais vertinimo ataskaitų rengimo kokybės kriterijais. Siekiant didinti vertinimo veiklos kokybę, gali būti vykdomos vertinimo gebėjimų stiprinimo veiklos.

LEADER metodu įgyvendinamų VPS įgyvendinimo stebėsenos ir vertinimo sistemą sudaro:

- išorinė sistema, kurią vykdo VI, MA ir kitos su LEADER priemone įgyvendinimu susijusios institucijos. Programos rodiklių plane nustatyti bendrieji LEADER priemonei taikomi ir Programos lygmeniu stebimi produkto ir tikslo rodikliai. Pažanga, rezultatai ir poveikis analizuojami ir pateikiami 2017 m., 2019 m. teikiamose metinėse įgyvendinimo ataskaitose bei ex-post vertinime. Išorinė įgyvendinimo pažangos vertinimo sistema detalizuojama nacionaliniuose teisės aktuose.
- vidinė sistema, kurią vykdo VVG. Detali šios sistemos veikimo tvarka pateikiama nacionaliniuose teisės aktuose ir VPS.

VPS stebėsenos ir vertinimo veikloms įgyvendinti bei gebėjimams užtikrinti suteikiama galimybė pasinaudoti pagalba pagal LEADER priemonės paramos VVG veiklai veiklos sritį. Remiantis 2007–2013 m. patirtimi, VPS vertinimams atlikti galima pasinaudoti Lietuvos kaimo tinklo turima informacija.

9.3. Vertinimo temos ir veikla

Preliminariai aprašomos vertinimo temos ir planuojama veikla, įskaitant (bet tuo neapsiribojant) vertinimo reikalavimų, nustatytų Reglamente (ES) Nr. 1303/2013 ir Reglamente (ES) Nr. 1305/2013, įvykdymą.

Aprašymas apima: a) veiklą, reikalingą norint įvertinti kiekvieno KPP Sąjungos tikslo, nurodyto Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 5 straipsnyje, indėlį siekiant kaimo plėtros tikslų, nurodytų to reglamento 4 straipsnyje, rezultato ir poveikio rodiklio verčių vertinimą, grynojo poveikio analizę, teminius klausimus ir BIVP strategijų indėlį; b) planuojamą paramą vertinimui VVG lygmeniu; c) konkrečios programos elementus, pvz., veiklą, reikalingą metodikoms parengti arba konkrečios politikos problemoms spręsti.

Siekiant užtikrinti, kad Programos įgyvendinimo eigoje būtų įvertintas visų kaimo plėtros prioritetų įgyvendinimas ir Programos indėlis į bendruosius 2014-2020 metų finansinio periodo tikslus bei nacionalinius poreikius. Vertinimai apima bendrąsias ir specialiąsias Programos vertinimo temas.

Bendrosios vertinimo temos susijusios su bendraisiais vertinimo klausimais ir apima:

- pasiekimų ir rezultatų įgyvendinant Programos tikslines sritis vertinimą, analizuojant:
  - kaip/ kiek Programa prisidėjo skatinant žinių perdavimą ir inovacijas (inovacijas, bendradarbiavimą ir žinių plėtrą; ryšius tarp gamintojų ir tyrimų; skatinant mokymąsi visą gyvenimą);
  - kaip/ kiek Programa prisidėjo didinant ūkių konkurencingumą (ūkių ekonominės veiklos gerinimą, modernizavimą ir restruktūrizavimą; kartų kaitos palengvinimą; miškininkystės ekonominės vertės didinimą ir miškų plotų plėtrą);
  - kaip/ kiek Programa prisidėjo skatinant maisto tiekimo grandinės organizavimą (pirminės produkcijos gamintojų integravimą į žemės ūkio maisto produktų grandinę) ir ūkių rizikos valdymą;
  - kaip/ kiek Programa prisidėjo atkuriant, išsaugant ir gerinant su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas (bioįvairovę, gerinant dirvožemio valdymą);
  - kaip/ kiek Programa prisidėjo skatinant efektyvų išteklių naudojimą ir žemo anglies dvideginio lygio ir klimatui palankaus žemės ūkio, maisto gamybos ir miškininkystės plėtojimą (skatinant atsinaujinančių energijos išteklių tiekimą ir naudojimą; mažinant šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekį; skatinant anglies dioksido saugojimą ir sekvestraciją žemės ūkyje ir miškininkystėje);
  - kaip/ kiek Programa prisidėjo skatinant socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse (skatinant veiklos įvairinimą, mažų ne žemės ūkio veiklą vykdančių įmonių kūrimą ir plėtrą kaimo vietovėse; skatinant vietos plėtrą; didinant informacinių technologijų prieinamumą ir kokybę);
- Programos poveikio įgyvendinant bendruosius BŽŪP tikslus vertinimą (skatinant žemės ūkio konkurencingumą, užtikrinant tvarų gamtos išteklių valdymą ir klimato politikos veiksmus, užtikrinant subalansuotą teritorinę kaimo vietovių plėtrą);
- Programos prisidėjimo įgyvendinant jos kompleksinius tikslus, susijusius su inovacijomis, aplinkos ir klimato kaitos švelninimu bei prisitaikymu prie jos, vertinimą;
- Programos prisidėjimo įgyvendinant strategiją „Europa 2020“ vertinimą;
- VPS vertinimus įgyvendinant Programos prioritetus bei LEADER metodo pridėtinės vertės vertinimą;
- Lietuvos kaimo tinklo veiklos prisidėjimo įgyvendinant Programą vertinimą;
- Programos įgyvendinimo ir valdymo sistemos vertinimą.

Specialiosios vertinimo temos susijusios su nacionaliniais poreikiais. Specialios vertinimo temos gali būti analizuojamos atliekant teminius vertinimus arba gali būti įtraukiamos kaip specialieji Programos vertinimo klausimai į privalomuosius vertinimus. Jos apima:

- Programos prisidėjimo didinant gyvulininkystės bei vaisių ir daržovių sektoriaus konkurencingumą vertinimą;

- Programos prisidėjimo skatinant vidutinių ir smulkių ūkių plėtrą vertinimą;
- Finansinių priemonių įgyvendinimo vertinimą;
- Konsultavimo paslaugų pakankamumo bei Programos prisidėjimo prie jų plėtros vertinimą;
- Programos suderinamumo su kitų strateginių dokumentų (Partnerystės sutarties, Nacionalinės pažangos programos ar kt.) įgyvendinimu vertinimą.
- Programos indėlis skatinant atsinaujinančią energetiką.

Siekiant užtikrinti stebėsenos ir vertinimo veiklos efektyvumą bei gauti kokybiškus vertinimo rezultatus, atliekamos papildomos su stebėseną ir vertinimu susijusios veiklos – **parengiamosios veiklos**. Jomis siekiama sudaryti sąlygas vertinimams atlikti. Didžioji dalis šių veiklų skirtos vertinimams reikalingos informacijos ir duomenų prieinamumui užtikrinti bei metodologiniams klausimams išspręsti. Pagal poreikį atliekamos šios veiklos:

- peržiūrimi bendrieji ir formuluojami specialieji Programos vertinimo klausimai;
- nustatomi informacijos poreikiai vertinimo klausimams atsakyti;
- Programos stebėsenos informacinė sistema pritaikyta visiems reikalingiems duomenims surinkti (stebėsenos rodikliams apskaičiuoti ir vertinimo klausimams atsakyti);
- nustatytas papildomų duomenų poreikis ir galimi jų rinkimo būdai (specialūs tyrimai poveikio rodiklių, rezultato rodiklių reikšmėms apskaičiuoti);
- identifikuoti papildomi informacijos šaltiniai ir duomenų bazės, kuriose kaupiami vertinimui reikalingi duomenys ir sudaryti bendradarbiavimo susitarimai šiems duomenims rinkti ar teikti;
- nustatyti galimi poveikio vertinimo metodai Programos indėliui į atskirus poveikio rodiklius įvertinti (teorija grįstas poveikio vertinimas, kontrafaktinis poveikio vertinimas, ekonometrinis modeliavimas, kaštų-naudos analizė ir kt.).

Kitos veiklos skirtos *konkrečių vertinimų organizavimui*, pavyzdžiui, vertinimo paslaugų pirkimų vykdymui ir jų priežiūrai, *vertinimo veiklos viešinimui*, *vertinimo galimybių stiprinimui*.

Dalis veiklų atliekamos Programos įgyvendinimo pradžioje, kitos – kartojamos rengiantis ir įgyvendinant kiekvieną vertinimą ar vykdomos atsižvelgiant į Programos įgyvendinimo poreikius.

9.4. Duomenys ir informacija

Sistemos, skirtos registruoti, saugoti, tvarkyti ir siųsti statistinę informaciją apie KPP įgyvendinimą ir vertinimui reikalingų stebėsenos duomenų teikimo trumpas aprašymas. Naudotinių duomenų šaltinių, trūkstamų duomenų, galimų institucinių klausimų, susijusių su duomenų teikimu, nustatymas ir siūlomi sprendimai. Šiame skirsnyje reikėtų nurodyti, ar tinkamos duomenų valdymo sistemos pradės laiku veikti.

Vertinimams atlikti būtini tinkami (teisingi ir statistiškai patikimi), gaunami laiku (atitinkantys vertinamą laikotarpį), saugūs (nepažeidžiantys asmens teisių), pakankami (apimantys visus reikalingus vertinimo klausimus) ir nuoseklūs (leidžiantys daryti apibendrinimus) duomenys bei tinkama kokybinė informacija.

Didžiausia dalis vertinimams būtinų duomenų yra renkama stebėsenos būdu. Siekiant užtikrinti jų pakankamumą bei kokybę ir atsižvelgiant į KPP įgyvendinimo stebėsenos pamokas, imamasi priemonių,

įvardintų vertinimo plano 2 dalyje. Priemonių įgyvendinimo taisyklėse pateikiamas sąrašas visų priemonės stebėsenai atlikti būtinų duomenų, kuriuos turi pateikti paramos gavėjas. Atsakingas už vertinimo veiklos koordinavimą VI padalinys papildomai tikrina nustatytus reikalavimus dėl stebėsenos duomenų. Mokėjimo agentūra, remdamasi įgyvendinimo taikylėmis, kuria (tobulina) priemonių administravimo sistema, kad duomenys būtų renkami elektroniniu būdu.

Siekiant įvertinti Programos tinkamumą, rezultatus ir, ypač, poveikį vien stebėsenos duomenų nepakanka – tuo tikslu naudojami oficialūs ES ir nacionaliniu lygmeniu renkami, taip pat atskirų institucijų kaupiami statistiniai duomenys, jau atliktų tyrimų rezultatai. Kontrafaktinio poveikio vertinimo metodams naudojami individualaus lygmens statistiniai duomenys. Trūkstant informacijos vertinimo tikslais papildomai renkami pirminiai kiekybiniai duomenys. Papildomi pirminiai duomenys taip pat suteikia naudingos kokybinio pobūdžio informacijos. Pagrindiniai vertinimams naudojami duomenys pateikiami vertinimo plano priedo 9.1. lentelėje.

9.5. Tvarkaraštis

Pagrindiniai programavimo laikotarpio orientyrai, preliminarus tvarkaraštis, reikalingas užtikrinti, kad rezultatai būtų gauti tinkamu laiku.

Stebėsenos ir vertinimo veikla planuojama atsižvelgiant į Bendrųjų nuostatų reglamente Nr. 1303/2013 ir Kaimo plėtros reglamente Nr. 1305/2013 numatytas privalomas atsiskaitymo EK datas bei nacionalinius poreikius, kylančius Programos įgyvendinimo metu. Pagrindiniai vertinimo veiklos terminai, pagal kuriuos planuojamos vertinimo veiklos, yra šie:

- 2017 m. birželis – 2017 m. detalizuotos įgyvendinimo ataskaitos pateikimas EK;
- 2019 m. birželis – 2019 m. detalizuotos įgyvendinimo ataskaitos pateikimas EK;
- 2024 m. birželis – baigiamojo (ex-post) vertinimo ataskaitos pateikimas EK.

Bendras vertinimo veiklos tvarkaraštis pateikiamas vertinimo plano priedo 9.2 lentelėje. Jame suplanuotos šios vertinimo veiklos:

- vertinimų įgyvendinimo veiklos (identifikuojant privalomųjų vertinimų ataskaitų pateikimo datas);
- vertinimų valdymo veiklos;
- stebėsenos veiklos;
- parengiamosios ir kitos papildomos vertinimo veiklos.

Su stebėsenos susiję vertinimai bei papildomi teminiai vertinimai ir tyrimai (temos ir terminai) numatomi detaliuose vertinimo veiklos planuose.

9.6. Komunikacija

Aprašymas, kaip vertinimo išvados bus skleidžiamos tiksliniams paramos gavėjams, įskaitant nustatytų priemonių, kuriomis stebimas vertinimo rezultatų naudojimas, aprašymas.

Siekiant skatinti vertinimo rezultatų panaudojimą ir rekomendacijų įgyvendinimą vykdoma **vertinimo rezultatų sklaida**. Tuo tikslu visos vertinimų ataskaitos viešai skelbiamos paramos kaimo plėtrai interneto svetainėje (adresu: www.zum.lt).

Kitos vertinimo viešinimo priemonės pasirenkamos atsižvelgiant į tikslinių grupių poreikius. Išskiriamos šios pagrindinės *vertinimo tikslinės grupės*: EK, SK, VI, MA, Programos projektų vykdytojai ir naudos gavėjai, socialiniai partneriai, vertinimo bendruomenė ir plačioji visuomenė.

Naudojamos šios pagrindinės vertinimo rezultatų *sklaidos priemonės*: vertinimo ataskaita, ataskaitos santrauka, vertinimų apibendrinimai, išplatinami el. paštu, gali būti išleidžiama atskiru leidiniu, organizuojamas specialus pristatymo renginys, vertinimo rezultatai pristatomi platesnio pobūdžio renginiuose ar posėdžiuose (pvz. SK, LKT posėdžiuose, konferencijose ir pan.). Remiantis vertinimo rezultatais parengiamas pranešimas spaudai. Aktualiausi vertinimo rezultatai ir sklaidos kanalai pagal tikslines grupes pateikiami vertinimo plano priedo 9.3 lentelėje.

Be pagrindinių tikslinių grupių vertinimų rezultatai taip pat viešinami ir *ES struktūrinę paramą administruojančioms institucijoms*. Kaimo plėtros vertinimo veikla pristatoma ir aptariama ES struktūrinės paramos vertinimo koordinavimo grupės posėdžiuose. Kitų ES struktūrinę paramą administruojančių institucijų (pvz. Aplinkos ministerijos, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Finansų ministerijos) atstovai kviečiami į specialius vertinimų rezultatų pristatymo renginius.

Vertinimų rezultatų viešinimas derinamas su vertinimų tvarkaraščiu – pagrindinės privalomųjų vertinimų rezultatų sklaidos priemonės vykdomos 2017 m., 2019 m. antroje pusėje ir 2024-2025 m.; kitų vertinimų – atsižvelgiant į jų įgyvendinimo terminus. Konkretaus vertinimo rezultatai, jų pateikimo forma bei sklaidos priemonės ir kanalai nustatomi vertinimų planavimo metu ir nurodomi jų techninėse specifikacijose.

Atlikus vertinimą ir supažindinus tikslines grupes su jo rezultatais, seka **vertinimo rezultatų panaudojimas**. Vertinimų metu sukurtos naujos žinios (apskaičiuoti ir išanalizuoti statistiniai rodikliai, surinkti pirminiai duomenys, apibendrinta antrinių šaltinių informacija, atlikti skaičiavimai ir kokybinė analizė) naudojamos *atsiskaitymo* EK (rengiant įgyvendinimo ir ex-post vertinimo ataskaitas) bei Lietuvos valdžios institucijoms tikslais (pvz. rengiant Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo, Nacionalinės pažangos programos įgyvendinimo ataskaitą), taip pat rengiant institucijų atstovų pasisakymus konferencijose, viešuosiuose pristatymuose, dalyvaujant diskusijose su valstybės tarnautojais, paramos gavėjais, ekspertais ir kitomis suinteresuotomis šalimis. Taip pat vertinimo rezultatai *naudojami politiniams ir administraciniamis sprendimams* dėl Programos įgyvendinimo ar Programos keitimo parengti ir priimti (pvz. vertinimuose pateikti įrodymai padeda priimti ir pagrįsti sprendimus dėl priemonių panaikinimo ar naujų įtraukimo, perskirstant lėšas, keičiant administravimo procedūras).

Tiesioginis vertinimų rezultatų naudojimas susijęs su pateiktų rekomendacijų įgyvendinimu. Siekiant užtikrinti, kad vertinimų rekomendacijos būtų naudojamos ir prisidėtų prie Programos įgyvendinimo tobulinimo, vykdoma neformali rekomendacijų įgyvendinimo stebėseną. Vertinimo veiklą koordinuojantis VI padalinys periodiškai renka informaciją apie rekomendacijų įgyvendinimo būklę.

9.7. Ištekliai

Reikalingų ir numatytų plano įgyvendinimo išteklių aprašymas, nurodant administracinius gebėjimus, duomenis, finansinius išteklius ir IT poreikius. Numatytos gebėjimų stiprinimo veiklos, kuria siekiama užtikrinti visapusišką vertinimo plano įgyvendinimą, aprašymas

Vertinimo plano įgyvendinimas finansuojamas iš EŽŪFKP lėšų ir valstybės biudžeto lėšų.

Vertinimo plano įgyvendinimui numatyti išteklių skiriami 4 pagrindiniams tikslams:

1. Išteklių, skirti stebėsenos ir vertinimo veiklos administravimui ir valdymui. Šiam tikslui skiriami vidiniai VI žmogiškieji išteklių, kurių veikla finansuojama Programos Techninės pagalbos lėšomis. Šie darbuotojai atlieka:

- nuolatinį vertinimo veiklos valdymą;
- įgyvendina parengiamąsias vertinimo veiklas (pvz. identifikuoja informacijos ir duomenų poreikį, užtikrina jų prieinamumą);
- nustato vertinimo poreikius ir konkrečias vertinimų, susijusių su stebėsenos ir kitų papildomų teminių vertinimų ir tyrimų, temas ir parengia detalizuotus vertinimo planus;
- organizuoja vertinimo paslaugų pirkimus ir jų įgyvendinimo priežiūrą;
- teikia vertinimo ataskaitas EK;
- organizuoja ir vykdo kitas vertinimo veiklos rezultatų sklaidos priemones;
- taip pat atlieka vertinimo rezultatų panaudojimo stebėseną, pristato jos rezultatus SK.

Atsižvelgiant į 2014–2020 m. laikotarpio vertinimo reikalavimus ir nacionalinius poreikius, konkrečiai šiems veikloms atlikti skirta 5 VI darbuotojų darbo laikas. Siekiant užtikrinti tinkamus gebėjimus, vertinimo veiklą administruoja ir valdo VI padalinys, atitinkamas funkcijas vykdęs 2004–2006, 2007–2013 m. kaimo plėtros programų įgyvendinimo laikotarpiais. Papildomų vertinimo veiklų atlikimui, metodologinių klausimų sprendimui gali būti pasitelktos išorės ekspertų paslaugos.

2. Išteklių, skirti Programos stebėsenos duomenims surinkti, kaupti, apdoroti ir pateikti vertinimo tikslais. Šiam tikslui skiriami MA vidiniai žmogiškieji išteklių bei papildomas finansavimas kompiuterizuotos valdymo, administravimo, stebėsenos ir vertinimo informacinės sistemos funkcionavimui (programinei ir techninei įrangai). Šioms veikloms atlikti numatyti 45 NMA darbuotojai, kurie papildomai vykdys ir kitas funkcijas.

3. Išteklių, skirti vertinimams įgyvendinti. Privalomiesiems, su stebėsenos susijusiems ir papildomiems teminiams tyrimams ir vertinimams atlikti bus pasitelkiami išorės nepriklausomi ekspertai, kurie atliks vertinimus. Vertinimai apima duomenų rinkimą, metodologijų parengimą, analizės atlikimą ir ataskaitų parengimą, taip pat daugelį vertinimo rezultatų viešinimo veiklų (pvz., specialius vertinimo rezultatų pristatymo renginius, leidinių parengimą ir leidimą). vertinimo plano priedo 9.4. lentelėje pateikiamas preliminarus vertinimų sąrašas ir jų vertė.

4. Išteklių, skirti vertinimo gebėjimų stiprinimui. Siekiant užtikrinti sėkmingą vertinimo veiklų įgyvendinimą, reikalingi geri instituciniai ir vertintojų gebėjimai bei žinios apie vertinimą. Vertinimo veiklą koordinuojančių darbuotojų vertinimo gebėjimai stiprinami dalyvaujant seminaruose, konferencijose, mokymuose, pažintiniuose vizituose, Europos kaimo plėtros vertinimo tinklo veikloje. Šiuo tikslu naudojamos Programos Techninės pagalbos veiklos srities „Programos įgyvendinimas“ lėšos, skirtos darbuotojų gebėjimų stiprinimui. Remiantis 2007–2013 m. praktika, taip pat dalyvaujama ES struktūrinės paramos vertinimo gebėjimų stiprinimo projektuose – dalyvaujama šių projektų renginiuose, platinami jų metu parengti metodiniai vertinimo dokumentai. vertinimo plano priedo 9.5. lentelėje pateikiama apibendrinta informacija apie vertinimo plano įgyvendinimui skiriamus išteklius.

10. FINANSAVIMO PLANAS

10.1. Metiniai EŽŪFKP įnašai (EUR)

Regionų tipai ir papildomi asignavimai	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Total
Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 3 dalies a punktas - Mažiau išsivysčiusiems regionams ir atokiausiems regionams ir mažosioms Egėjo jūros saloms, kaip apibrėžta Reglamente (EEB) Nr. 2019/93	230 392 975,00	230 412 316,00	230 431 887,00	230 451 686,00	230 472 391,00	230 483 599,00	230 443 386,00	1 613 088 240,00
Iš viso	230 392 975,00	230 412 316,00	230 431 887,00	230 451 686,00	230 472 391,00	230 483 599,00	230 443 386,00	1 613 088 240,00
(Iš kurių) Veiklos lėšų rezervas pagal Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 20 straipsnį.	13 823 578,50	13 824 738,96	13 825 913,22	13 827 101,16	13 828 343,46	13 829 015,94	13 826 603,16	96 785 294,40

Visa preliminari paramos, numatytos kovos su klimato kaita tikslams, suma	644 469 099,66
---	----------------

10.2. Bendra EŽŪFKP įnašo norma visoms priemonėms, suskirstyta pagal regionus, kaip nurodyta Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 3 dalyje.

Straipsnis, kuriuo nustatoma didžiausia įnašo norma.	Taikytina EŽŪFKP įnašo norma	Mažiausia taikytina EŽŪFKP įnašo norma 2014–2020 m. (%)	Didžiausia taikytina EŽŪFKP įnašo norma 2014–2020 m. (%)
Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 3 dalies a punktas - Mažiau išsivysčiusiems regionams ir atokiausiems regionams ir mažosioms Egėjo jūros saloms, kaip apibrėžta Reglamente (EEB) Nr. 2019/93	85%	20%	85%

10.3. Suskirstymas pagal priemonę arba atitinkamų rūšių veiksmus, kuriems taikoma konkreti EŽŪFKP įnašo norma (EUR, per visą 2014–2020 m. laikotarpį)

10.3.1. M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)

Regionų tipai ir papildomi asignavimai		Taikytina EŽŪFKP įnašo norma 2014–2020 m. (%)	Taikytina EŽŪFKP įnašo norma pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą 2014–2020 m. (%)	Norma, taikytina finansinėms priemonėms, už kurias atsakinga VN (2014–2020 m. (%))	Norma, taikytina finansinei priemonei, už kurią atsakinga VN pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą (2014–2020 m. (%))	Finansinėms priemonėms skirta preliminari EŽŪFKP suma 2014–2020 m. (EUR)	Planuojamas bendras Sąjungos įnašas 2014–2020 m. (EUR)
Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 3 dalies a punktas - Mažiau išsivysčiusiems regionams ir atokiausiems regionams ir mažosioms Egėjo jūros saloms, kaip apibrėžta Reglamente (EEB) Nr. 2019/93	Main	85%					8 153 144,92 (2A) 678 750,00 (2B) 1 108 345,88 (2C+) 4 477 062,00 (3A) 2 313 883,20 (P4) 696 177,00 (5D) 2 496 177,00 (6A)
Total						0,00	19 923 540,00

10.3.2. M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)

Regionų tipai ir papildomi asignavimai		Taikytina EŽŪFKP įnašo norma 2014–2020 m. (%)	Taikytina EŽŪFKP įnašo norma pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą 2014–2020 m. (%)	Norma, taikytina finansinėms priemonėms, už kurias atsakinga VN (2014–2020 m. (%))	Norma, taikytina finansinei priemonei, už kurią atsakinga VN pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą (2014–2020 m. (%))	Finansinėms priemonėms skirta preliminari EŽŪFKP suma 2014–2020 m. (EUR)	Planuojamas bendras Sąjungos įnašas 2014–2020 m. (EUR)
Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 3 dalies a punktas - Mažiau išsivysčiusiems regionams ir atokiausiems regionams ir mažosioms Egėjo jūros saloms, kaip apibrėžta Reglamente (EEB) Nr. 2019/93	Main	85%					1 476 500,00 (2A) 415 000,00 (2B) 253 500,00 (2C+) 390 000,00 (3A) 195 000,00 (P4) 39 000,00 (5C) 234 000,00 (5D) 117 000,00 (5E) 780 000,00 (6A)
Total						0,00	3 900 000,00

10.3.3. M03. Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos (16 straipsnis)

Regionų tipai ir papildomi asignavimai		Taikytina EŽŪFKP įnašo norma 2014–2020 m. (%)	Taikytina EŽŪFKP įnašo norma pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą 2014–2020 m. (%)	Norma, taikytina finansinėms priemonėms, už kurias atsakinga VN (2014–2020 m. (%))	Norma, taikytina finansinei priemonei, už kurią atsakinga VN pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą (2014–2020 m. (%))	Finansinėms priemonėms skirta preliminari EŽŪFKP suma 2014–2020 m. (EUR)	Planuojamas bendras Sąjungos įnašas 2014–2020 m. (EUR)
Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 3 dalies a punktas - Mažiau išsivysčiusiems regionams ir atokiausiems regionams ir mažosioms Egėjo jūros saloms, kaip apibrėžta Reglamente (EEB) Nr. 2019/93	Main	85%					3 591 000,00 (3A)
Total						0,00	3 591 000,00

10.3.4. M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)

Regionų tipai ir papildomi asignavimai		Taikytina EŽŪFKP įnašo norma 2014–2020 m. (%)	Taikytina EŽŪFKP įnašo norma pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą 2014–2020 m. (%)	Norma, taikytina finansinėms priemonėms, už kurias atsakinga VN (2014–2020 m. (%))	Norma, taikytina finansinei priemonei, už kurią atsakinga VN pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą (2014–2020 m. (%))	Finansinėms priemonėms skirta preliminari EŽŪFKP suma 2014–2020 m. (EUR)	Planuojamas bendras Sąjungos įnašas 2014–2020 m. (EUR)
Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 3 dalies a punktas - Mažiau išsivysčiusiems regionams ir atokiausiems regionams ir mažosioms Egėjo jūros saloms, kaip apibrėžta Reglamente (EEB) Nr. 2019/93	Main	85%					410 475 420,70 (2A) 3 590 729,00 (2C+) 107 724 320,00 (3A) 0,00 (P4) 2 552 181,30 (5C)
	Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 4 dalies b punktas - Veiksmai, kuriais siekiama aplinkosaugos ir klimato kaitos švelninimo ir pritaikymo prie jos tikslų pagal 17 straipsnį, 21 straipsnio 1 dalies a ir b punktus, 28, 29, 30, 31 ir 34 straipsnius	75%					0,00 (2A) 0,00 (2C+) 0,00 (3A) 2 606 580,00 (P4) 0,00 (5C)
Total						0,00	526 949 231,00

Bendras Sąjungos įnašas, skirtas veiksams, kuriems taikoma Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 6 dalis	5 158 761,00
--	--------------

10.3.5. M06. Ūkio ir verslo plētra (19 straipsnis)

Regionu tipai ir papildomi asignavimai		Taikytina EŽŪFKP īnašo norma 2014– 2020 m. (%)	Taikytina EŽŪFKP īnašo norma pagal 59 straipsnio 4 daļies g punktu 2014–2020 m. (%)	Norma, taikytina finansinēms priemonēms, uā kurias atsakinga VN (2014–2020 m. (%))	Norma, taikytina finansinei priemonei, uā kuriā atsakinga VN pagal 59 straipsnio 4 daļies g punktu (2014–2020 m. (%))	Finansinēms priemonēms skirta preliminari EŽŪFKP suma 2014– 2020 m. (EUR)	Planuojamas bendras Sajungos īnašas 2014– 2020 m. (EUR)
Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 3 daļies a punktas - Maāiau īšsivysāiusiems regionams ir atokiausiem regionams ir maāosiom Egējo jūros saloms, kaip apibrēāta Reglamente (EEB) Nr. 2019/93	Main	85%					14 344 640,00 (2A) 55 000 000,00 (2B) 38 403 618,00 (5C) 82 415 426,00 (6A)
Total						0,00	190 163 684,00

10.3.6. M07. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse (20 straipsnis)

Regionų tipai ir papildomi asignavimai		Taikytina EŽŪFKP įnašo norma 2014–2020 m. (%)	Taikytina EŽŪFKP įnašo norma pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą 2014–2020 m. (%)	Norma, taikytina finansinėms priemonėms, už kurias atsakinga VN (2014–2020 m. (%))	Norma, taikytina finansinei priemonei, už kurią atsakinga VN pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą (2014–2020 m. (%))	Finansinėms priemonėms skirta preliminari EŽŪFKP suma 2014–2020 m. (EUR)	Planuojamas bendras Sąjungos įnašas 2014–2020 m. (EUR)
Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 3 dalies a punktas - Mažiau išsivysčiusiems regionams ir atokiausiems regionams ir mažosioms Egėjo jūros saloms, kaip apibrėžta Reglamente (EEB) Nr. 2019/93	Main	85%					60 927 641,00 (6B) 3 766 520,00 (6C)
Total						0,00	64 694 161,00

10.3.7. M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)

Regionų tipai ir papildomi asignavimai		Taikytina EŽŪFKP įnašo norma 2014– 2020 m. (%)	Taikytina EŽŪFKP įnašo norma pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą 2014–2020 m. (%)	Norma, taikytina finansinėms priemonėms, už kurias atsakinga VN (2014–2020 m. (%))	Norma, taikytina finansinei priemonei, už kurią atsakinga VN pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą (2014–2020 m. (%))	Finansinėms priemonėms skirta preliminari EŽŪFKP suma 2014– 2020 m. (EUR)	Planuojamas bendras Sąjungos įnašas 2014– 2020 m. (EUR)
Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 3 dalies a punktas - Mažiau išsivysčiusiems regionams ir atokiausiems regionams ir mažosioms Egėjo jūros saloms, kaip apibrėžta Reglamente (EEB) Nr. 2019/93	Main	85%					9 847 081,00 (2C+) 18 847 081,00 (P4) 0,00 (5E)
	Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 4 dalies b punktas - Veiksmai, kuriais siekiama aplinkosaugos ir klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos tikslų pagal 17 straipsnį, 21 straipsnio 1 dalies a ir b punktus, 28, 29, 30, 31 ir 34 straipsnius	75%					0,00 (2C+) 0,00 (P4) 66 469 381,00 (5E)
Total						0,00	95 163 543,00

10.3.8. M09. Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas (27 straipsnis)

Regionų tipai ir papildomi asignavimai		Taikytina EŽŪFKP įnašo norma 2014–2020 m. (%)	Taikytina EŽŪFKP įnašo norma pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą 2014–2020 m. (%)	Norma, taikytina finansinėms priemonėms, už kurias atsakinga VN (2014–2020 m. (%))	Norma, taikytina finansinei priemonei, už kurią atsakinga VN pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą (2014–2020 m. (%))	Finansinėms priemonėms skirta preliminari EŽŪFKP suma 2014–2020 m. (EUR)	Planuojamas bendras Sąjungos įnašas 2014–2020 m. (EUR)
Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 3 dalies a punktas - Mažiau išsivysčiusiems regionams ir atokiausiems regionams ir mažosioms Egėjo jūros saloms, kaip apibrėžta Reglamente (EEB) Nr. 2019/93	Main	85%					1 520 505,00 (3A)
Total						0,00	1 520 505,00

10.3.9. M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas (28 straipsnis)

Regionų tipai ir papildomi asignavimai		Taikytina EŽŪFKP įnašo norma 2014–2020 m. (%)	Taikytina EŽŪFKP įnašo norma pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą 2014–2020 m. (%)	Norma, taikytina finansinėms priemonėms, už kurias atsakinga VN (2014–2020 m. (%))	Norma, taikytina finansinei priemonei, už kurią atsakinga VN pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą (2014–2020 m. (%))	Finansinėms priemonėms skirta preliminari EŽŪFKP suma 2014–2020 m. (EUR)	Planuojamas bendras Sąjungos įnašas 2014–2020 m. (EUR)
Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 3 dalies a punktas - Mažiau išsivysčiusiems regionams ir atokiausiems regionams ir mažosioms Egėjo jūros saloms, kaip apibrėžta Reglamente (EEB) Nr. 2019/93	Main	85%					0,00 (P4) 0,00 (5D) 0,00 (5E)
	Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 4 dalies b punktas - Veiksmai, kuriais siekiama aplinkosaugos ir klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos tikslų pagal 17 straipsnį, 21 straipsnio 1 dalies a ir b punktus, 28, 29, 30, 31 ir 34 straipsnius	75%					77 329 067,88 (P4) 17 511 159,06 (5D) 11 971 265,06 (5E)
Total						0,00	106 811 492,00

10.3.10. M11. Ekologinis ūkininkavimas (29 straipsnis)

Regionų tipai ir papildomi asignavimai		Taikytina EŽŪFKP įnašo norma 2014–2020 m. (%)	Taikytina EŽŪFKP įnašo norma pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą 2014–2020 m. (%)	Norma, taikytina finansinėms priemonėms, už kurias atsakinga VN (2014–2020 m. (%))	Norma, taikytina finansinei priemonei, už kurią atsakinga VN pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą (2014–2020 m. (%))	Finansinėms priemonėms skirta preliminari EŽŪFKP suma 2014–2020 m. (EUR)	Planuojamas bendras Sąjungos įnašas 2014–2020 m. (EUR)
Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 3 dalies a punktas - Mažiau išsivysčiusiems regionams ir atokiausiems regionams ir mažosioms Egėjo jūros saloms, kaip apibrėžta Reglamente (EEB) Nr. 2019/93	Main	85%					0,00 (P4)
	Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 4 dalies b punktas - Veiksmai, kuriais siekiama aplinkosaugos ir klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos tikslų pagal 17 straipsnį, 21 straipsnio 1 dalies a ir b punktus, 28, 29, 30, 31 ir 34 straipsnius	75%					113 088 508,00 (P4)
Total						0,00	113 088 508,00

10.3.11. M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (30 straipsnis)

Regionų tipai ir papildomi asignavimai		Taikytina EŽŪFKP įnašo norma 2014–2020 m. (%)	Taikytina EŽŪFKP įnašo norma pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą 2014–2020 m. (%)	Norma, taikytina finansinėms priemonėms, už kurias atsakinga VN (2014–2020 m. (%))	Norma, taikytina finansinei priemonei, už kurią atsakinga VN pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą (2014–2020 m. (%))	Finansinėms priemonėms skirta preliminari EŽŪFKP suma 2014–2020 m. (EUR)	Planuojamas bendras Sąjungos įnašas 2014–2020 m. (EUR)
Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 3 dalies a punktas - Mažiau išsivysčiusiems regionams ir atokiausiems regionams ir mažosioms Egėjo jūros saloms, kaip apibrėžta Reglamente (EEB) Nr. 2019/93	Main	85%					0,00 (P4)
	Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 4 dalies b punktas - Veiksmai, kuriais siekiama aplinkosaugos ir klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos tikslų pagal 17 straipsnį, 21 straipsnio 1 dalies a ir b punktus, 28, 29, 30, 31 ir 34 straipsnius	75%					4 923 550,00 (P4)
Total						0,00	4 923 550,00

Bendras Sąjungos įnašas, skirtas veiksams, kuriems taikoma Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 6 dalis	4 923 550,00
--	--------------

10.3.12. M13. Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių (31 straipsnis)

Regionų tipai ir papildomi asignavimai		Taikytina EŽŪFKP įnašo norma 2014–2020 m. (%)	Taikytina EŽŪFKP įnašo norma pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą 2014–2020 m. (%)	Norma, taikytina finansinėms priemonėms, už kurias atsakinga VN (2014–2020 m. (%))	Norma, taikytina finansinei priemonei, už kurią atsakinga VN pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą (2014–2020 m. (%))	Finansinėms priemonėms skirta preliminari EŽŪFKP suma 2014–2020 m. (EUR)	Planuojamas bendras Sąjungos įnašas 2014–2020 m. (EUR)
Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 3 dalies a punktas - Mažiau išsivysčiusiems regionams ir atokiausiems regionams ir mažosioms Egėjo jūros saloms, kaip apibrėžta Reglamente (EEB) Nr. 2019/93	Main	85%					0,00 (P4)
	Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 4 dalies b punktas - Veiksmai, kuriais siekiama aplinkosaugos ir klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos tikslų pagal 17 straipsnį, 21 straipsnio 1 dalies a ir b punktus, 28, 29, 30, 31 ir 34 straipsnius	75%					215 277 050,00 (P4)
Total						0,00	215 277 050,00

10.3.13. M15. Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas (34 straipsnis)

Regionų tipai ir papildomi asignavimai		Taikytina EŽŪFKP įnašo norma 2014–2020 m. (%)	Taikytina EŽŪFKP įnašo norma pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą 2014–2020 m. (%)	Norma, taikytina finansinėms priemonėms, už kurias atsakinga VN (2014–2020 m. (%))	Norma, taikytina finansinei priemonei, už kurią atsakinga VN pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą (2014–2020 m. (%))	Finansinėms priemonėms skirta preliminari EŽŪFKP suma 2014–2020 m. (EUR)	Planuojamas bendras Sąjungos įnašas 2014–2020 m. (EUR)
Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 3 dalies a punktas - Mažiau išsivysčiusiems regionams ir atokiausiems regionams ir mažosioms Egėjo jūros saloms, kaip apibrėžta Reglamente (EEB) Nr. 2019/93	Main	85%					0,00 (P4)
	Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 4 dalies b punktas - Veiksmai, kuriais siekiama aplinkosaugos ir klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos tikslų pagal 17 straipsnį, 21 straipsnio 1 dalies a ir b punktus, 28, 29, 30, 31 ir 34 straipsnius	75%					955 749,00 (P4)
Total						0,00	955 749,00

10.3.14. M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)

Regionų tipai ir papildomi asignavimai		Taikytina EŽŪFKP įnašo norma 2014–2020 m. (%)	Taikytina EŽŪFKP įnašo norma pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą 2014–2020 m. (%)	Norma, taikytina finansinėms priemonėms, už kurias atsakinga VN (2014–2020 m. (%))	Norma, taikytina finansinei priemonei, už kurią atsakinga VN pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą (2014–2020 m. (%))	Finansinėms priemonėms skirta preliminari EŽŪFKP suma 2014–2020 m. (EUR)	Planuojamas bendras Sąjungos įnašas 2014–2020 m. (EUR)
Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 3 dalies a punktas - Mažiau išsivysčiusiems regionams ir atokiausiems regionams ir mažosioms Egėjo jūros saloms, kaip apibrėžta Reglamente (EEB) Nr. 2019/93	Main	85%					12 004 674,10 (2A) 6 447 078,70 (3A) 639 059,40 (P4) 1 278 118,80 (5D)
Total						0,00	20 368 931,00

10.3.15. M17. Rizikos valdymas (36–39 straipsniai)

Regionų tipai ir papildomi asignavimai		Taikytina EŽŪFKP įnašo norma 2014–2020 m. (%)	Taikytina EŽŪFKP įnašo norma pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą 2014–2020 m. (%)	Norma, taikytina finansinėms priemonėms, už kurias atsakinga VN (2014–2020 m. (%))	Norma, taikytina finansinei priemonei, už kurią atsakinga VN pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą (2014–2020 m. (%))	Finansinėms priemonėms skirta preliminari EŽŪFKP suma 2014–2020 m. (EUR)	Planuojamas bendras Sąjungos įnašas 2014–2020 m. (EUR)
Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 3 dalies a punktas - Mažiau išsivysčiusiems regionams ir atokiausiems regionams ir mažosioms Egėjo jūros saloms, kaip apibrėžta Reglamente (EEB) Nr. 2019/93	Main	85%					14 841 242,00 (3B)
Total						0,00	14 841 242,00

10.3.16. M19. Parama LEADER programos vietos plėtrai (bendruomenės inicijuota vietos plėtra (BIVP)) (Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 35 straipsnis)

Regionų tipai ir papildomi asignavimai		Taikytina EŽŪFKP įnašo norma 2014–2020 m. (%)	Taikytina EŽŪFKP įnašo norma pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą 2014–2020 m. (%)	Norma, taikytina finansinėms priemonėms, už kurias atsakinga VN (2014–2020 m. (%))	Norma, taikytina finansinei priemonei, už kurią atsakinga VN pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą (2014–2020 m. (%))	Finansinėms priemonėms skirta preliminari EŽŪFKP suma 2014–2020 m. (EUR)	Planuojamas bendras Sąjungos įnašas 2014–2020 m. (EUR)
Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 3 dalies a punktas - Mažiau išsivysčiusiems regionams ir atokiausiems regionams ir mažosioms Egėjo jūros saloms, kaip apibrėžta Reglamente (EEB) Nr. 2019/93	Main	85%					96 785 294,40 (6B)
Total						0,00	96 785 294,40

10.3.17. M20 Techninė parama (valstybės narės) (51–54 straipsniai)

Regionų tipai ir papildomi asignavimai		Taikytina EŽŪFKP įnašo norma 2014–2020 m. (%)	Taikytina EŽŪFKP įnašo norma pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą 2014–2020 m. (%)	Norma, taikytina finansinėms priemonėms, už kurias atsakinga VN (2014–2020 m. (%))	Norma, taikytina finansinei priemonei, už kurią atsakinga VN pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą (2014–2020 m. (%))	Finansinėms priemonėms skirta preliminari EŽŪFKP suma 2014–2020 m. (EUR)	Planuojamas bendras Sąjungos įnašas 2014–2020 m. (EUR)
Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 3 dalies a punktas - Mažiau išsivysčiusiems regionams ir atokiausiems regionams ir mažosioms Egėjo jūros saloms, kaip apibrėžta Reglamente (EEB) Nr. 2019/93	Main	85%					57 323 529,60
Total						0,00	57 323 529,60

10.3.18. M113. Ankstyvas išėjimas į pensiją

Regionų tipai ir papildomi asignavimai		Taikytina EŽŪFKP įnašo norma 2014– 2020 m. (%)	Taikytina EŽŪFKP įnašo norma pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą 2014–2020 m. (%)	Norma, taikytina finansinėms priemonėms, už kurias atsakinga VN (2014–2020 m. (%))	Norma, taikytina finansinei priemonei, už kurią atsakinga VN pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą (2014–2020 m. (%))	Finansinėms priemonėms skirta preliminari EŽŪFKP suma 2014– 2020 m. (EUR)	Planuojamas bendras Sąjungos įnašas 2014– 2020 m. (EUR)
Priemonės vykdymas nutrauktas - Priemonės vykdymas nutrauktas	Main	85%					76 807 230,00
Total						0,00	76 807 230,00

10.3.19. M131. Bendrijos teisės aktais pagrįstų standartų laikymasis

Regionų tipai ir papildomi asignavimai		Taikytina EŽŪFKP įnašo norma 2014–2020 m. (%)	Taikytina EŽŪFKP įnašo norma pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą 2014–2020 m. (%)	Norma, taikytina finansinėms priemonėms, už kurias atsakinga VN (2014–2020 m. (%))	Norma, taikytina finansinei priemonei, už kurią atsakinga VN pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą (2014–2020 m. (%))	Finansinėms priemonėms skirta preliminari EŽŪFKP suma 2014–2020 m. (EUR)	Planuojamas bendras Sąjungos įnašas 2014–2020 m. (EUR)
Priemonės vykdymas nutrauktas - Priemonės vykdymas nutrauktas	Main	85%					0,00
Total						0,00	0,00

10.3.20. M341. Įgūdžių įgijimas, aktyvus pritaikymas ir įgyvendinimas

Regionų tipai ir papildomi asignavimai		Taikytina EŽŪFKP įnašo norma 2014–2020 m. (%)	Taikytina EŽŪFKP įnašo norma pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą 2014–2020 m. (%)	Norma, taikytina finansinėms priemonėms, už kurias atsakinga VN (2014–2020 m. (%))	Norma, taikytina finansinei priemonei, už kurią atsakinga VN pagal 59 straipsnio 4 dalies g punktą (2014–2020 m. (%))	Finansinėms priemonėms skirta preliminari EŽŪFKP suma 2014–2020 m. (EUR)	Planuojamas bendras Sąjungos įnašas 2014–2020 m. (EUR)
Priemonės vykdymas nutrauktas - Priemonės vykdymas nutrauktas	Main	85%					0,00
Total						0,00	0,00

10.4. Preliminarus suskirstymas pagal priemonę kiekvienai paprogramei

Teminės paprogramės pavadinimas	Priemonė	Planuojamas bendras Sąjungos įnašas 2014–2020 m. (EUR)
---------------------------------	----------	--

11. RODIKLIŲ PLANAS

11.1. Rodiklių planas

11.1.1. P1. Skatinti žinių perdavimą ir inovacijas žemės ūkio, miškininkystės srityse ir kaimo vietovėse

11.1.1.1. 1A) Inovacijų skatinimas, bendradarbiavimas ir žinių bazės vystymas kaimo vietovėse

Tikslo rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Tikslo rodiklio pavadinimas	Siektina reikšmė (2023 m.)
T1. Išlaidų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14, 15 ir 35 straipsnius procentinė dalis, palyginti su visomis KPP išlaidomis (1A tikslinė sritis)	2,63
Visos planuojamos KPP viešosios išlaidos	1 977 771 625,10

Planuojamas (-i) produkto rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Priemonės pavadinimas	Rodiklio pavadinimas	Reikšmė
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	23 439 458,81
M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	4 588 235,29
M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR) (16.1–16.9 punktai)	23 963 448,24

11.1.1.2. 1B) Žemės ūkio, maisto produktų gamybos bei miškininkystės ir mokslinių tyrimų bei inovacijų ryšių stiprinimas, taip pat siekiant geresnio aplinkosaugos valdymo ir aplinkosauginio veiksmingumo

Tikslo rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Tikslo rodiklio pavadinimas	Siektina reikšmė (2023 m.)
T2. Bendras bendradarbiavimo veiksmų, remiamų taikant bendradarbiavimo priemonę skaičius (Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 35 straipsnis) (grupės, klasteriai / tinklai, bandomieji projektai ir kt.) (1B tikslinė sritis)	125,00

Planuojamas (-i) produkto rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Priemonės pavadinimas	Rodiklio pavadinimas	Reikšmė
M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)	Remtinų EIP veiklos grupių skaičius (steigimas ir veikla) (16.1 punktas)	7,00
M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)	Kitų bendradarbiavimo veiksmų skaičius (grupės, tinklai / branduoliai, bandomieji projektai...) (16.2–16.9 punktai)	118,00

11.1.1.3. 1C) Mokymosi visą gyvenimą ir profesinio mokymo žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose skatinimas

Tikslo rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Tikslo rodiklio pavadinimas	Siektina reikšmė (2023 m.)
T3. Bendras mokymų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14 straipsnį dalyvių skaičius (1C tikslinė sritis)	149 900,00

Planuojamas (-i) produkto rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Priemonės pavadinimas	Rodiklio pavadinimas	Reikšmė
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	149 900,00

11.1.2. P2: didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą

11.1.2.1. 2A) Visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui sudarymas, visų pirma siekiant intensyvuoti dalyvavimą rinkoje ir orientavimą, taip pat žemės ūkio įvairinimą

Tikslo rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Tikslo rodiklio pavadinimas	Siektina reikšmė (2023 m.)
T4. Žemės ūkio valdų, gaunančių KPP paramą investicijoms į restruktūrizavimą ar modernizavimą, procentinė dalis (2A tikslinė sritis)	2,56
Žemės ūkio valdų, gaunančių KPP paramą investicijoms į restruktūrizavimą ar modernizavimą, skaičius (2A tikslinė sritis)	5 110,00

Su kontekstu susijęs rodiklis, naudotas kaip vardiklis siektinai reikšmei nustatyti

Su kontekstu susijusio rodiklio pavadinimas	Pradinių metų reikšmė
17 Žemės ūkio valdos (ūkiai) - iš viso	199 910,00

Planuojamas (-i) produkto rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Priemonės pavadinimas	Rodiklio pavadinimas	Reikšmė
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	32 200,00
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui	1 517 647,06
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	9 591 935,21
M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)	Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	1 240,00
M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	1 737 058,83
M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)	Valdų, gaunančių žemės ūkio valdoms skirtą paramą investicijoms, skaičius (4.1 punktas)	5 110,00
M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos investicijoms į infrastruktūrą (4.3 punktas)	90 235 512,94
M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)	Bendra investicijų suma (EUR) (viešųjų ir privačiųjų)	897 310 508,00
M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)	Bendros viešosios išlaidos (EUR) (4.1 punktas)	383 365 107,50
M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR)	482 912 259,62
M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis)	Paramos gavėjų (valdų), gaunančių smulkiems ūkiams skirtą paramą verslui pradėti, skaičius (6.3 punktas)	2 780,00
M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis)	Bendra investicijų suma (EUR) (viešųjų ir privačiųjų)	16 876 047,06
M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR)	16 876 047,06
M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR) (16.1–16.9 punktai)	14 123 146,01

11.1.2.2. 2B) Palankesnių sąlygų sudarymas reikiamos kvalifikacijos ūkininkams pradėti veiklą žemės ūkio sektoriuje ir, visų pirma, kartų kaitos palengvinimui

Tikslo rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Tikslo rodiklio pavadinimas	Siektina reikšmė (2023 m.)
T5. Žemės ūkio valdų, parengusių KPP remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jaunesiems ūkininkams, procentinė dalis (2B tikslinė sritis)	0,70
Žemės ūkio valdų, parengusių KPP remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jaunesiems ūkininkams, skaičius (2B tikslinė sritis)	1 390,00

Su kontekstu susijęs rodiklis, naudotas kaip vardiklis siektinai reikšmei nustatyti

Su kontekstu susijusio rodiklio pavadinimas	Pradinių metų reikšmė
17 Žemės ūkio valdos (ūkiai) - iš viso	199 910,00

Planuojamas (-i) produkto rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Priemonės pavadinimas	Rodiklio pavadinimas	Reikšmė
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	16 900,00
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui	798 529,41
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	798 529,41
M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)	Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	345,00
M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	488 235,29
M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis)	Paramos gavėjų (valdų), gaunančių jaunesiems ūkininkams skirtą paramą verslui pradėti, skaičius (6.1 punktas)	1 390,00
M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis)	Paramos gavėjų (valdų), gaunančių paramą investicijoms į ne žemės ūkio veiklą kaimo vietovėse (6.4 punktas)	0,00
M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis)	Paramos gavėjų (valdų), gaunančių pervedamas sumas, skaičius (6.5 punktas)	0,00
M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis)	Bendra investicijų suma (EUR) (viešųjų ir privačiųjų)	64 705 882,35
M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis)	Bendros viešosios išlaidos (EUR) (6.1 punktas)	64 705 882,35
M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR)	64 705 882,35

11.1.2.3. 2C+) Miškininkystės ekonominės vertės didinimas ir miško plotų plėtra

Tikslo rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Tikslo rodiklio pavadinimas	Siektina reikšmė (2023 m.)
Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus	100,00

Planuojamas (-i) produkto rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Priemonės pavadinimas	Rodiklio pavadinimas	Reikšmė
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	18 300,00
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui	860 294,12
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	1 303 936,32
M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)	Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	210,00
M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	298 235,29
M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)	Bendra investicijų suma (EUR) (viešųjų ir privačiųjų)	5 280 483,82
M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR)	4 224 387,06
M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)	Bendros viešosios išlaidos (EUR) (8.6 punktas)	11 584 801,18

11.1.3. P3: skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje:

11.1.3.1. 3A) Pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimas geriau juos integruojant į žemės ūkio maisto produktų grandinę taikant kokybės sistemas, kuriant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, propaguojant vietos rinkas ir pasitelkiant trumpas tiekimo grandines, gamintojų grupes ir tarpšakines organizacijas

Tikslo rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Tikslo rodiklio pavadinimas	Siektina reikšmė (2023 m.)
T6. Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, procentinė dalis (3A tikslinė sritis)	0,30
Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, skaičius (3A tikslinė sritis)	605,00

Su kontekstu susijęs rodiklis, naudotas kaip vardiklis siektinai reikšmei nustatyti

Su kontekstu susijusio rodiklio pavadinimas	Pradinių metų reikšmė
17 Žemės ūkio valdos (ūkiai) - iš viso	199 910,00

Planuojamas (-i) produkto rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Priemonės pavadinimas	Rodiklio pavadinimas	Reikšmė
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	7 500,00
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui	352 941,18
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	5 267 131,76
M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)	Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	325,00
M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	458 823,53
M03. Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos (16 straipsnis)	Remiamų ūkių skaičius (3.1 punktas)	460,00
M03. Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos (16 straipsnis)	Bendros viešosios išlaidos (EUR) (3.1–3.2 punktai)	4 224 705,88
M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)	Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (pvz., žemės ūkio valdose, žemės ūkio produktų perdirbimas ir rinkodara) (4.1 ir 4.2 punktai)	279,00
M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)	Bendra investicijų suma (EUR) (viešųjų ir privačiųjų)	253 468 988,22
M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR)	126 734 494,11
M09. Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas (27 straipsnis)	Remiamų veiksmų (gamintojų grupių kūrimas) skaičius	4,00
M09. Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas (27 straipsnis)	Valdų, dalyvaujančių remiamose gamintojų grupėse, skaičius	40,00
M09. Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas (27 straipsnis)	Bendros viešosios išlaidos (EUR)	1 788 829,41

M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)	Žemės valdų, dalyvaujančių tiekimo grandinės dalyvių bendradarbiavimo / vietos veiklos skatinimo programose, skaičius (16.4 punktas)	105,00
M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)	.Visos viešosios išlaidos (EUR) (16.1–16.9 punktai)	7 584 798,46

11.1.3.2. 3B) Ūkių rizikos prevencijos ir valdymo rėmimas

Tikslo rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Tikslo rodiklio pavadinimas	Siektina reikšmė (2023 m.)
T7. Ūkių, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, procentinė dalis (3B tikslinė sritis)	0,73
Žemės ūkio valdų, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemoje, skaičius (3B tikslinė sritis)	1 450,00

Su kontekstu susijęs rodiklis, naudotas kaip vardiklis siektinai reikšmei nustatyti

Su kontekstu susijusio rodiklio pavadinimas	Pradinių metų reikšmė
17 Žemės ūkio valdos (ūkiai) - iš viso	199 910,00

Planuojamas (-i) produkto rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Priemonės pavadinimas	Rodiklio pavadinimas	Reikšmė
M17. Rizikos valdymas (36–39 straipsniai)	Ūkio valdų, kuriems teikiama parama draudimo įmokoms susimokėti, skaičius (17.1 punktas)	1 450,00
M17. Rizikos valdymas (36–39 straipsniai)	Visos viešosios išlaidos (EUR) (17.1 punktas)	17 460 284,71
M17. Rizikos valdymas (36–39 straipsniai)	Ūkio valdų, dalyvaujančių tarpusavio pagalbos fonduose, skaičius (17.2 punktas)	0,00
M17. Rizikos valdymas (36–39 straipsniai)	Visos viešosios išlaidos (EUR) (17.2 punktas)	0,00
M17. Rizikos valdymas (36–39 straipsniai)	Ūkio valdų, dalyvaujančių įgyvendinant pajamų stabilizavimo priemonę, skaičius (17.3 punktas)	0,00
M17. Rizikos valdymas (36–39 straipsniai)	Visos viešosios išlaidos (EUR) (17.3 punktas)	0,00

11.1.4. P4. Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas

Žemės ūkis

Planuojamas (-i) produkto rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Priemonės pavadinimas	Rodiklio pavadinimas	Reikšmė
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	29 000,00
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui	1 364 764,71
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	2 675 215,53
M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)	Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	220,00
M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	218 211,76
M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)	Remiamų veiksmų, kuriems skiriamos negamybinės investicijos, skaičius (4.4 punktas)	160,00
M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)	Bendra investicijų suma (EUR) (viešųjų ir privačiųjų)	3 475 440,00
M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR)	3 475 440,00
M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas (28 straipsnis)	Plotas (ha), susijęs su agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities priemonėmis (10.1 punktas)	151 300,00
M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas (28 straipsnis)	Viešosios genetinių išteklių išsaugojimo išlaidos (10.2 punktas)	0,00
M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas (28 straipsnis)	Bendros viešosios išlaidos (EUR)	103 105 423,84
M11. Ekologinis ūkininkavimas (29 straipsnis)	Plotas (ha): perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo (11.1)	25 000,00
M11. Ekologinis ūkininkavimas (29 straipsnis)	Plotas (ha): ekologinio ūkininkavimo išlaikymas (11.2)	110 000,00
M11. Ekologinis ūkininkavimas (29 straipsnis)	Bendros viešosios išlaidos (EUR)	150 784 677,33
M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (30 straipsnis)	Plotas (ha): „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemė (12.1)	13 000,00
M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (30 straipsnis)	Plotas (ha): Vandens pagrindų direktyva (12.3 punktas)	0,00
M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (30 straipsnis)	Bendros viešosios išlaidos (EUR)	2 954 130,00
M13. Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių (31 straipsnis)	Plotas (ha): kalnuotos vietovės (13.1 punktas)	0,00
M13. Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių (31 straipsnis)	Plotas (ha): kitos vietovės, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių (13.2 punktas)	780 000,00
M13. Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių (31 straipsnis)	Plotas (ha): kitos vietovės, kuriose esama specifinių kliūčių (13.3 punktas)	180 000,00
M13. Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių (31 straipsnis)	Bendros viešosios išlaidos (EUR)	287 036 066,67
M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR) (16.1–16.9 punktai)	751 834,59

Miškas

Planuojamas (-i) produkto rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Priemonės pavadinimas	Rodiklio pavadinimas	Reikšmė
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	1 000,00
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui	47 000,00

M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	47 000,00
M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)	Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	8,00
M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	11 200,00
M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)	Bendros viešosios išlaidos (EUR) (8.1 punktas)	0,00
M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)	Bendros viešosios išlaidos (EUR) (8.2 punktas)	0,00
M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)	Bendros viešosios išlaidos (EUR) (8.3 punktas)	3 529 411,76
M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)	Bendros viešosios išlaidos (EUR) (8.4 punktas)	7 058 823,53
M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)	Paramos prevencinei veiklai gavėjų skaičius (8.3 punktas).	17,00
M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)	Bendros viešosios išlaidos (EUR) (8.5 punktas)	11 584 801,18
M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)	Veiksmų (susijusių su investicijomis, kuriomis didinamas miško ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė) skaičius (8.5 punktas)	1 000,00
M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)	Žemės plotai, susiję su investicijomis, kuriomis didinamas miško ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė (8.5 punktas)	3 500,00
M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)	Bendros viešosios išlaidos (EUR) (8.6 punktas)	0,00
M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (30 straipsnis)	Plotas (ha): „Natura 2000“ miško paskirties žemė (12.2)	5 500,00
M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (30 straipsnis)	Bendros viešosios išlaidos (EUR)	3 610 603,33
M15. Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas (34 straipsnis)	Vietovės, kuriose vykdomos aplinkosaugos sutartys (15.1 punktas)	960,00
M15. Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas (34 straipsnis)	Bendros viešosios išlaidos (EUR)	1 274 332,00
M15. Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas (34 straipsnis)	Viešosios genetinių išteklių išsaugojimo veiksmų išlaidos (15.2 punktas)	0,00
M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)	.Visos viešosios išlaidos (EUR) (16.1–16.9 punktai)	0,00

11.1.4.1. 4A) *Biologinės įvairovės atkūrimas, išsaugojimas ir didinimas, be kita ko, „Natura 2000“ teritorijose ir teritorijose, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių ar užsiimama didelės gamtinės vertės ūkininkavimu, taip pat Europos kraštovaizdžių būklės atkūrimas, išsaugojimas ir gerinimas*

Žemės ūkis

Tikslo rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Tikslo rodiklio pavadinimas	Siektina reikšmė (2023 m.)
T9. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės ir (arba) kraštovaizdžio apsauga, procentinė dalis (4A tikslinė sritis)	10,77
Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės ir (arba) kraštovaizdžio apsauga (ha) (4A tikslinė sritis)	295 400,00

Su kontekstu susijęs rodiklis, naudotas kaip vardiklis siektinai reikšmei nustatyti

Su kontekstu susijusio rodiklio pavadinimas	Pradinių metų reikšmė
18 Žemės ūkio paskirties plotas - Iš viso NŽP	2 742 560,00

Miškas

Tikslo rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Tikslo rodiklio pavadinimas	Siektina reikšmė (2023 m.)
T8. Miškų arba kitų miškingų plotų, kuriuose vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga, procentinė dalis (4A tikslinė sritis)	0,44
Miškų / kitų miškingų vietovių plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga (ha) (4A tikslinė sritis)	9 960,00

Su kontekstu susijęs rodiklis, naudotas kaip vardiklis siektinai reikšmei nustatyti

Su kontekstu susijusio rodiklio pavadinimas	Pradinių metų reikšmė
29 Miško ir kitos miškingos žemės plotas (tūkstančiai) - iš viso	2 249,00

11.1.4.2. 4B) Vandentvarkos gerinimas, įskaitant trąšų ir pesticidų valdymo gerinimą

Žemės ūkis

Tikslo rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Tikslo rodiklio pavadinimas	Siektina reikšmė (2023 m.)
T10. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu, procentinė dalis (4B tikslinė sritis)	1,97
Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu (ha) (4B tikslinė sritis)	54 150,00

Su kontekstu susijęs rodiklis, naudotas kaip vardiklis siektinai reikšmei nustatyti

Su kontekstu susijusio rodiklio pavadinimas	Pradinių metų reikšmė
18 Žemės ūkio paskirties plotas - Iš viso NŽP	2 742 560,00

Miškas

Tikslo rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Tikslo rodiklio pavadinimas	Siektina reikšmė (2023 m.)
T11. Miško paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu, procentinė dalis (4B tikslinė sritis)	0
Miško paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu (ha) (4B tikslinė sritis)	0,00

Su kontekstu susijęs rodiklis, naudotas kaip vardiklis siektinai reikšmei nustatyti

Su kontekstu susijusio rodiklio pavadinimas	Pradinių metų reikšmė
29 Miško ir kitos miškingos žemės plotas (tūkstančiai) - iš viso	2 249,00

11.1.4.3. 4C) Dirvožemio erozijos prevencija ir dirvožemio valdymo gerinimas

Žemės ūkis

Tikslo rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Tikslo rodiklio pavadinimas	Siektina reikšmė (2023 m.)
T12. Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija, procentinė dalis (4C tikslinė sritis)	7,81
Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija (ha) (4C tikslinė sritis)	214 150,00

Su kontekstu susijęs rodiklis, naudotas kaip vardiklis siektinai reikšmei nustatyti

Su kontekstu susijusio rodiklio pavadinimas	Pradinių metų reikšmė
18 Žemės ūkio paskirties plotas - Iš viso NŽP	2 742 560,00

Miškas

Tikslo rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Tikslo rodiklio pavadinimas	Siektina reikšmė (2023 m.)
T13. Miško paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija, procentinė dalis (4C tikslinė sritis)	0,00
Miško paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija (ha) (P4C)	0,00

Su kontekstu susijęs rodiklis, naudotas kaip vardiklis siektinai reikšmei nustatyti

Su kontekstu susijusio rodiklio pavadinimas	Pradinių metų reikšmė
29 Miško ir kitos miškingos žemės plotas (tūkstančiai) - iš viso	2 249,00

11.1.5. P5. Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose

11.1.5.1. 5A) Vandens naudojimo žemės ūkyje efektyvumo didinimas

Strategijoje šiai tikslinei sričiai neatrinkta jokių priemonių.

11.1.5.2. 5B) Energijos vartojimo žemės ūkyje ir maisto perdirbimo sektoriuje efektyvumo didinimas

Strategijoje šiai tikslinei sričiai neatrinkta jokių priemonių.

11.1.5.3. 5C) *Atsinaujinančiųjų energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų, liekanų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimo ir naudojimo palengvinimas bioekonomikos tikslais*

Tikslo rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Tikslo rodiklio pavadinimas	Siektina reikšmė (2023 m.)
T16. Bendros investicijos į atsinaujinančiosios energijos gamybą (EUR) (5C tikslinė sritis)	81 306 344,21

Planuojamas (-i) produkto rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Priemonės pavadinimas	Rodiklio pavadinimas	Reikšmė
M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)	Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	32,00
M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	45 882,35
M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)	Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (4.1, 4.3 punktai)	8,00
M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)	Bendra investicijų suma (EUR) (viešųjų ir privačiųjų)	6 005 132,44
M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR)	3 002 566,22
M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis)	Paramos gavėjų (valdų), gaunančių paramą verslui pradėti / paramą investicijoms ne žemės ūkio veiklai vykdyti kaimo vietovėse, skaičius (6.2 ir 6.4 punktai)	29,00
M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis)	Bendra investicijų suma (EUR) (viešųjų ir privačiųjų)	75 301 211,77
M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis)	Veiksmų skaičius	29,00
M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR)	45 180 727,06

11.1.5.4. 5D) Žemės ūkio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimas

Tikslo rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Tikslo rodiklio pavadinimas	Siektina reikšmė (2023 m.)
Sutartinių galvijų, susijusių su investicijomis į gyvulininkystės valdymą, siekiant sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir (arba) amoniako kiekį, skaičius (5D tikslinė sritis)	0
T17. Sutartinių galvijų (SG), susijusių su investicijomis į gyvulininkystės valdymą, siekiant sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir (arba) amoniako kiekį, procentinė dalis (5D tikslinė sritis)	0
T18. Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekiu mažinimu, procentinė dalis (5D tikslinė sritis)	6,32
Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekiu mažinimu (ha) (5D tikslinė sritis)	173 400,00

Su kontekstu susijęs rodiklis, naudotas kaip vardiklis siektinai reikšmei nustatyti

Su kontekstu susijusio rodiklio pavadinimas	Pradinių metų reikšmė
21 Sutartiniai galvijai - iš viso	900 080,00
18 Žemės ūkio paskirties plotas - Iš viso NŽP	2 742 560,00

Planuojamas (-i) produkto rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Priemonės pavadinimas	Rodiklio pavadinimas	Reikšmė
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	0
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui	0
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	819 031,76
M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)	Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	195,00
M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	275 294,12
M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas (28 straipsnis)	Plotas (ha) (pvz., žalioji danga, tarpinių kultūrų auginimas, sumažintas tręšimas, ekstensyvinimas...)	74 000,00
M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas (28 straipsnis)	Bendros viešosios išlaidos (EUR)	23 348 212,08
M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR) (16.1–16.9 punktai)	1 503 669,18

11.1.5.5. 5E) Anglies dioksido išlaikymo ir sekvestracijos žemės ūkyje ir miškininkystėje skatinimas

Tikslo rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Tikslo rodiklio pavadinimas	Siektina reikšmė (2023 m.)
T19. Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija ir išsaugojimu, procentinė dalis (5E tikslinė sritis)	1,84
Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija / išsaugojimu (ha) (5E tikslinė sritis)	92 058,00

Su kontekstu susijęs rodiklis, naudotas kaip vardiklis siektinai reikšmei nustatyti

Su kontekstu susijusio rodiklio pavadinimas	Pradinių metų reikšmė
18 Žemės ūkio paskirties plotas - Iš viso NŽP	2 742 560,00
29 Miško ir kitos miškingos žemės plotas (tūkstančiai) - iš viso	2 249,00

Planuojamas (-i) produkto rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Priemonės pavadinimas	Rodiklio pavadinimas	Reikšmė
M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)	Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	95,00
M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	137 647,06
M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)	Mišku apželdintinos žemės plotas (ha) (nustatyta 8.1 punkte)	35 058,00
M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)	Bendros viešosios išlaidos (EUR) (8.1 punktas)	88 625 841,33
M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)	Plotas (ha), kuriame turi būti kuriamos agrarinės miškininkystės sistemos (8.2 punktas)	0
M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)	Bendros viešosios išlaidos (EUR) (8.2 punktas)	0
M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)	Bendros viešosios išlaidos (EUR) (8.3 punktas)	0,00
M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)	Bendros viešosios išlaidos (EUR) (8.4 punktas)	0
M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)	Bendros viešosios išlaidos (EUR) (8.5 punktas)	0
M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)	Veiksmų (susijusių su investicijomis, kuriomis didinamas miško ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė) skaičius (8.5 punktas)	0
M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)	Bendros viešosios išlaidos (EUR) (8.6 punktas)	0
M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas (28 straipsnis)	Plotas (ha), susijęs su agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities anglies dioksido sekvestracijos priemonėmis	20 000,00
M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas (28 straipsnis)	Bendros viešosios išlaidos (EUR)	15 961 686,75

11.1.6. P6. Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse

11.1.6.1. 6A) Veiklos įvairinimo, mažųjų įmonių kūrimo ir plėtojimo, taip pat darbo vietų kūrimo lengvinimas

Tikslo rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Tikslo rodiklio pavadinimas	Siektina reikšmė (2023 m.)
T20. Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (6A tikslinė sritis)	2 055,00

Planuojamas (-i) produkto rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Priemonės pavadinimas	Rodiklio pavadinimas	Reikšmė
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	45 000,00
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui	2 117 647,06
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	2 936 678,82
M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)	Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	655,00
M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	917 647,06
M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis)	Paramos gavėjų (valdų), gaunančių paramą verslui pradėti / paramą investicijoms ne žemės ūkio veiklai vykdyti kaimo vietovėse, skaičius (6.2 ir 6.4 punktai)	1 069,00
M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis)	Bendra investicijų suma (EUR) (viešųjų ir privačiųjų)	136 758 870,58
M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis)	Visos viešosios išlaidos (EUR)	96 959 324,71

11.1.6.2. 6B) Vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas

Tikslo rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Tikslo rodiklio pavadinimas	Siektina reikšmė (2023 m.)
T21. Kaimo gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, procentinė dalis (6B tikslinė sritis)	100,00
Kaimo gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, skaičius (6B tikslinė sritis)	1 051 768,00
T22. Kaimo gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, procentinė dalis (6B tikslinė sritis)	14,26
T23. Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (LEADER) (6B tikslinė sritis)	960,00
Bendras gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis, skaičius	150 000,00

Su kontekstu susijęs rodiklis, naudotas kaip vardiklis siektinai reikšmei nustatyti

Su kontekstu susijusio rodiklio pavadinimas	Pradinių metų reikšmė
I Gyventojų skaičius - kaimo vietovės	35,39
I Gyventojų skaičius - tarpinės kaimo vietovės	0
I Gyventojų skaičius - iš viso	2 971 905,00

Planuojamas (-i) produkto rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Priemonės pavadinimas	Rodiklio pavadinimas	Reikšmė
M07. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse (20 straipsnis)	Remiamų veiksmų kaimo vietovių plėtros ir „Natura 2000“ teritorijų / didelės gamtinės vertės vietovių valdymo planams parengti skaičius (7.1 punktas)	0
M07. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse (20 straipsnis)	Veiksmų, kuriais remiamos investicijos į nedidelio masto infrastruktūrą, įskaitant investicijas į atsinaujinančiosios energijos gamybą ir energijos taupymą, skaičius (7.2 punktas)	7 000,00
M07. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse (20 straipsnis)	Veiksmų, kuriais remiamos investicijos į kaimo gyventojams skirtas vietos bazines paslaugas, skaičius (7.4 punktas)	0
M07. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse (20 straipsnis)	Veiksmų, kuriais remiamos investicijos į rekreacinę / turizmo infrastruktūrą, skaičius (7.5 punktas)	0
M07. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse (20 straipsnis)	Veiksmų, kuriais remiamos studijos / investicijos, susijusios su kaimo kultūriniu ir gamtiniu paveldu, įskaitant didelės gamtinės vertės vietas, skaičius (7.6 punktas)	45,00
M07. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse (20 straipsnis)	Veiksmų, kuriais remiamos investicijos į veiklos perkėlimą dėl aplinkos apsaugos / gyvenimo kokybės priežasčių, skaičius (7.7 punktas)	0
M07. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse (20 straipsnis)	Kitų veiksmų skaičius (7.8 punktas)	0
M07. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse (20 straipsnis)	Gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, skaičius (7.1; 7.2; 7.4; 7.5; 7.6; 7.7 punktai)	150 000,00
M07. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse (20 straipsnis)	Bendros viešosios išlaidos (EUR)	71 679 577,65
M19. Parama LEADER programos vietos plėtrai (bendruomenės inicijuota vietos plėtra (BIVP)) (Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 35 straipsnis)	Atrinktų VVG skaičius	50,00
M19. Parama LEADER programos vietos plėtrai (bendruomenės inicijuota vietos plėtra (BIVP)) (Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 35 straipsnis)	Gyventojų skaičius, tenkantis VVG	1 051 768,00
M19. Parama LEADER programos vietos plėtrai	Bendros viešosios išlaidos (EUR). Parengiamoji techninė	500 000,00

(bendruomenės iniciuota vietos plėtra (BIVP)) (Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 35 straipsnis)	bendradarbiavimo parama (19.1 punktas)	
M19. Parama LEADER programos vietos plėtrai (bendruomenės iniciuota vietos plėtra (BIVP)) (Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 35 straipsnis)	Bendros viešosios išlaidos (EUR). Parama veiksams pagal BIVP strategiją įgyvendinti (19.2 punktas)	88 375 082,35
M19. Parama LEADER programos vietos plėtrai (bendruomenės iniciuota vietos plėtra (BIVP)) (Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 35 straipsnis)	Bendros viešosios išlaidos (EUR). Vietos veiklos grupės bendradarbiavimo veiklos rengimas ir įgyvendinimas (19.3 punktas)	2 896 200,00
M19. Parama LEADER programos vietos plėtrai (bendruomenės iniciuota vietos plėtra (BIVP)) (Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 35 straipsnis)	Bendros viešosios išlaidos (EUR). Parama einamosioms išlaidoms ir aktyvaus pritaikymo išlaidoms padengti (19.4 punktas)	22 093 769,88

11.1.6.3. 6C) Prieigos prie informacinių ir ryšių technologijų (IRT) didinimas, jų naudojimo skatinimas ir kokybės gerinimas kaimo vietovėse

Tikslo rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Tikslo rodiklio pavadinimas	Siektina reikšmė (2023 m.)
Bendras gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis, skaičius	20 000,00
T24. Kaimo gyventojų, kurie naudojami naujomis ar geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra (IRT), procentinė dalis (6C tikslinė sritis)	1,90

Su kontekstu susijęs rodiklis, naudotas kaip vardiklis siektinai reikšmei nustatyti

Su kontekstu susijusio rodiklio pavadinimas	Pradinių metų reikšmė
I Gyventojų skaičius - kaimo vietovės	35,39
I Gyventojų skaičius - tarpinės kaimo vietovės	0
I Gyventojų skaičius - iš viso	2 971 905,00

Planuojamas (-i) produkto rodiklis (-iai) 2014–2020 m.

Priemonės pavadinimas	Rodiklio pavadinimas	Reikšmė
M07. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse (20 straipsnis)	Veiksmų, kuriais remiamos investicijos į plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą ir prieigą prie jos, įskaitant e. valdžios paslaugas, skaičius (7.3 punktas)	1,00
M07. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse (20 straipsnis)	Gyventojų, kurie naudojami nauja arba geresne IT infrastruktūra (pvz., plačiajuosčio interneto infrastruktūra) skaičius	20 000,00
M07. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse (20 straipsnis)	Bendros viešosios išlaidos (EUR)	4 431 199,99

11.2. Planuojamo produkto ir planuojamų išlaidų pagal priemonę ir tikslinę sritį apžvalga (generuojama automatiškai)

Priemonės	Rodikliai	P2			P3		P4			P5					P6			Iš viso
		2A	2B	2C+	3A	3B	4A	4B	4C	5A	5B	5C	5D	5E	6A	6B	6C	
M01	Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	32,200	16,900	18,300	7,500				30,000						45,000			149,900
	Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui	1,517,647.06	798,529.41	860,294.12	352,941.18				1,411,764.71						2,117,647.06			7,058,823.54
	Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	9,591,935.21	798,529.41	1,303,936.32	5,267,131.76				2,722,215.53				819,031.76		2,936,678.82			23,439,458.81
M02	Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	1,240	345	210	325				228			32	195	95	655			3,325
	Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	1,737,058.83	488,235.29	298,235.29	458,823.53				229,411.76			45,882.35	275,294.12	137,647.06	917,647.06			4,588,235.29
M03	Remiamų ūkių skaičius (3.1 punktas)				460													460
	Bendros viešosios išlaidos (EUR) (3.1–3.2 punktai)				4,224,705.88													4,224,705.88
M04	Bendra investicijų suma (EUR) (viešųjų ir privačiųjų)	897,310,508		5,280,483.82	253,468,988.22				3,475,440			6,005,132.44						1,165,540,552.48
	Visos viešosios išlaidos (EUR)	482,912,259.62		4,224,387.06	126,734,494.11				3,475,440			3,002,566.22						620,349,147.01
M06	Bendra investicijų suma (EUR) (viešųjų ir privačiųjų)	16,876,047.06	64,705,882.35									75,301,211.77			136,758,870.58			293,642,011.76
	Visos viešosios išlaidos (EUR)	16,876,047.06	64,705,882.35								45,180,727.06				96,959,324.71			223,721,981.18
M07	Bendros viešosios išlaidos (EUR)														71,679,577.65	4,431,199.99		76,110,777.64

M08	Bendros viešosios išlaidos (EUR) (8.1 punktas)											88,625,841.33			88,625,841.33
															0.00
	Bendros viešosios išlaidos (EUR) (8.3 punktas)						3,529,411.76					0			3,529,411.76
	Bendros viešosios išlaidos (EUR) (8.4 punktas)						7,058,823.53								7,058,823.53
	Bendros viešosios išlaidos (EUR) (8.5 punktas)						11,584,801.18								11,584,801.18
	Bendros viešosios išlaidos (EUR) (8.6 punktas)			11,584,801.18											11,584,801.18
M09	Bendros viešosios išlaidos (EUR)				1,788,829.41										1,788,829.41
M10	Plotas (ha), susijęs su agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities priemonėmis (10.1 punktas)						151,300								151,300
	Plotas (ha) (pvz., žalioji danga, tarpinių kultūrų auginimas, sumažintas tręšimas, ekstensyvinimas...)									74,000					74,000
	Plotas (ha), susijęs su agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities anglies dioksido sekvestracijos priemonėmis										20,000				20,000
	Bendros viešosios išlaidos (EUR)						103,105,423.84			23,348,212.08	15,961,686.75				142,415,322.67
M11	Plotas (ha): perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo (11.1)						25,000								25,000
	Plotas (ha): ekologinio ūkininkavimo išlaikymas (11.2)						110,000								110,000
	Bendros viešosios išlaidos (EUR)						150,784,677.33								150,784,677.33

M12	Plotas (ha): „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemė (12.1)						13,000								13,000
	Plotas (ha): „Natura 2000“ miško paskirties žemė (12.2)						5,500								5,500
															0.00
	Bendros viešosios išlaidos (EUR)						6,564,733.33								6,564,733.33
M13															0.00
	Plotas (ha): kitos vietovės, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių (13.2 punktas)						780,000								780,000
	Plotas (ha): kitos vietovės, kuriose esama specifinių kliūčių (13.3 punktas)						180,000								180,000
	Bendros viešosios išlaidos (EUR)						287,036,066.67								287,036,066.67
M15	Vietovės, kuriose vykdomos aplinkosaugos sutartys (15.1 punktas)						960								960
	Bendros viešosios išlaidos (EUR)						1,274,332								1,274,332
M16	Žemės valdų, dalyvaujančių tiekimo grandinės dalyvių bendradarbiavimo / vietos veiklos skatinimo programose, skaičius (16.4 punktas)				105										105
	Visos viešosios išlaidos (EUR) (16.1–16.9 punktai)	14,123,146.01			7,584,798.46		751,834.59			1,503,669.18					23,963,448.24
M17	Visos viešosios išlaidos (EUR) (17.1 punktas)					17,460,284.71									17,460,284.71
	Visos viešosios išlaidos (EUR) (17.2 punktas)					0									0
	Visos viešosios išlaidos (EUR) (17.3 punktas)					0									0

M19	Atrinktų VVG skaičius													50		50
	Gyventojų skaičius, tenkantis VVG													1,051,768		1,051,768
	Bendros viešosios išlaidos (EUR). Parengiamoji techninė bendradarbiavimo parama (19.1 punktas)													500,000		500,000
	Bendros viešosios išlaidos (EUR). Parama veiksams pagal BIVP strategiją įgyvendinti (19.2 punktas)													88,375,082.35		88,375,082.35
	Bendros viešosios išlaidos (EUR). Vietos veiklos grupės bendradarbiavimo veiklos rengimas ir įgyvendinimas (19.3 punktas)													2,896,200		2,896,200
	Bendros viešosios išlaidos (EUR). Parama einamosioms išlaidoms ir aktyvaus pritaikymo išlaidoms padengti (19.4 punktas)													22,093,769.88		22,093,769.88

11.3. Antrinis poveikis: potencialaus kaimo plėtros priemonių / priemonių dalių, programuojamų pagal tam tikrą tikslinę sritį, įnašo kitoms tikslinėms sritims / tikslams nustatymas

Tikslinė sritis, nurodyta rodiklių plane	Priemonė	P1			P2			P3		P4			P5					P6		
		1A	1B	1C	2A	2B	2C+	3A	3B	4A	4B	4C	5A	5B	5C	5D	5E	6A	6B	6C
2A	M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)				P															
	M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)				P															
	M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)				P															
	M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis)				P															
	M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)				P															
2B	M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)					P														
	M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)					P														
	M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis)					P														
2C+	M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)						P													
	M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)						P													
	M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)						P													
	M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)						P								X			X		
3A	M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)							P												
	M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)							P												
	M03. Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos (16 straipsnis)							P			X	X								
	M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)	X						P												
	M09. Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas (27 straipsnis)	X						P												
	M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)							P												
3B	M17. Rizikos valdymas (36–39 straipsniai)								P											

M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)											P	P	P														
M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)											P	P	P														
M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas (28 straipsnis)											P	P	P														
M11. Ekologinis ūkininkavimas (29 straipsnis)											P	P	P														
M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (30 straipsnis)											P	P	P													X	X
M13. Išmokos už vietas, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių (31 straipsnis)											P	P	P														
M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)											P	P	P														

11.4. Paramos lentelė, skirta parodyti, kaip aplinkos apsaugos priemonė / schemos yra programuojamos, siekiant įgyvendinti vieną (ar daugiau) aplinkos / kovos su klimato kaita tikslą (-us)

11.4.1. Žemės ūkio paskirties žemė

11.4.1.1. M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas (28 straipsnis)

Veiksmo rūšis arba veiksmo rūšių grupė	Agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimų tipologija	Visos išlaidos (EUR)	Bendras plotas (ha) (pagal priemonę arba veiksmų rūšį)	Bioįvairovė 4A TS	Vandentvarka, 4B TS	Dirvožemio valdymas, 4C TS	Išmetamo ŠESD ir amoniako kiekio mažinimas, 5D TS	Anglies dioksido sekvestracija / išsaugojimas, 5E TS
Rizikos vandens telkinių būklės gerinimas	Geresnis valdymas, mineralinių trąšų ir pesticidų mažinimas (įskaitant integruotą gamybą)	7 868 860,00	8 000,00		X	X	X	
Ekstensyvus pievų tvarkymas ganant gyvulius	Geresnis valdymas, mineralinių trąšų ir pesticidų mažinimas (įskaitant integruotą gamybą)	25 142 264,00	45 000,00	X			X	
Meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas natūraliose ir pusiau natūraliose pievose	Kiti	5 013 672,00	4 500,00	X				
Medingųjų augalų juostos ar laukai ariamoje žemėje	Ekologinių priemonių (pvz., lauko ribų, apsauginių zonų, žaliosios dangos, gyvatvorių, medžių) sukūrimas ir išsaugojimas	6 434 464,00	7 000,00	X		X	X	
Melioracijos griovių šlaitų priežiūra	Kiti	5 863 390,70	10 500,00	X		X		
Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių	Geresnis valdymas, mineralinių trąšų ir pesticidų mažinimas	7 386 960,00	9 500,00			X	X	

auginimo sistema	(įskaitant integruotą gamybą)							
Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje	Ekologinių priemonių (pvz., lauko ribų, apsauginių zonų, žaliosios dangos, gyvatvorių, medžių) sukūrimas ir išsaugojimas	7 030 050,00	10 000,00		X	X	X	
Ekstensyvus šlapynių tvarkymas	Nusausinimo mažinimas, pelkių valdymas	14 852 674,00	20 000,00	X	X		X	X
Dirvožemio apsauga	Didelės gamtinės vertės ariamosios žemės ir ganyklų sistemų priežiūra (pvz., šienavimo technikos, rankinis darbas, ražienų palikimas žiemai ariamuose plotuose), ekstensyvios ganymo praktikos diegimas, ariamosios žemės pavertimas ganyklomis.	10 470 980,00	52 300,00		X	X	X	
Meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas šlapynėse	Nusausinimo mažinimas, pelkių valdymas	5 333 672,00	4 500,00	X				
Specifinių pievų tvarkymas	Geresnis valdymas, mineralinių trąšų ir pesticidų mažinimas (įskaitant integruotą gamybą)	22 239 200,00	74 000,00	X			X	X
Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas (įskaitant tęstinius įsipareigojimus)	Kiti	14 697 208,00		X		X		
Kiti tęstiniai įsipareigojimai	Kiti	10 081 928,00		X	X	X	X	X

11.4.1.2. M11. Ekologinis ūkininkavimas (29 straipsnis)

Priemonės dalis	Visos išlaidos (EUR)	Bendras plotas (ha) (pagal priemonę arba veiksmų rūšį)	Bioįvairovė 4A TS	Vandentvarka, 4B TS	Dirvožemio valdymas, 4C TS	Išmetamo ŠESD ir amoniako kiekio mažinimas, 5D TS	Anglies dioksido sekvestracija / išsaugojimas, 5E TS
11.1. Išmokos ekologinio ūkininkavimo praktikai ir metodams taikyti	30 156 935,46	25 000,00	X		X		
11.2. Išmokos ekologinio ūkininkavimo praktikai ir metodams išlaikyti	120 627 741,87	110 000,00	X		X		

11.4.1.3. M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (30 straipsnis)

Priemonės dalis	Visos išlaidos (EUR)	Bendras plotas (ha) (pagal priemonę arba veiksmų rūšį)	Bioįvairovė 4A TS	Vandentvarka, 4B TS	Dirvožemio valdymas, 4C TS	Išmetamo ŠESD ir amoniako kiekio mažinimas, 5D TS	Anglies dioksido sekvestracija / išsaugojimas, 5E TS
12.1. Kompensacinės išmokos už „Natura 2000“ žemės ūkio teritorijas	2 954 130,00	13 000,00	X				
12.3. Kompensacinės išmokos už žemės ūkio vietas, įtrauktas į upių baseinų valdymo planus							

11.4.1.4. M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)

Priemonės dalis	Visos išlaidos (EUR)	Bendras plotas (ha) (pagal priemonę arba veiksmų rūšį)	Bioįvairovė 4A TS	Vandentvarka, 4B TS	Dirvožemio valdymas, 4C TS	Išmetamo ŠESD ir amoniako kiekio mažinimas, 5D TS	Anglies dioksido sekvestracija / išsaugojimas, 5E TS
-----------------	----------------------	--	-------------------	---------------------	----------------------------	---	--

8.1. Parama miško įveisimui / miškingų plotų kūrimui	88 625 841,33	35 058,00					X
8.2. Parama agrarinės miškininkystės sistemų kūrimui ir priežiūrai							

11.4.2. Miško plotai

11.4.2.1. M15. Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas (34 straipsnis)

Veiksmo rūšis arba veiksmo rūšių grupė	Visos išlaidos (EUR)	Bendras plotas (ha) (pagal priemonę arba veiksmų rūšį)	Bioįvairovė 4A TS	Vandentvarka, 4B TS	Dirvožemio valdymas, 4C TS
Miškų aplinkosaugos išmokos	1 274 332,00	960,00	X		

11.4.2.2. M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (30 straipsnis)

Priemonės dalis	Visos išlaidos (EUR)	Bendras plotas (ha) (pagal priemonę arba veiksmų rūšį)	Bioįvairovė 4A TS	Vandentvarka, 4B TS	Dirvožemio valdymas, 4C TS
12.2. Kompensacinės išmokos už „Natura 2000“ miško teritorijas	3 610 603,30	5 500,00	X		

11.4.2.3. M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)

Priemonės dalis	Visos išlaidos (EUR)	Bendras plotas (ha) (pagal priemonę arba veiksmų rūšį)	Bioįvairovė 4A TS	Vandentvarka, 4B TS	Dirvožemio valdymas, 4C TS
8.5. Parama investicijoms, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė	11 584 801,20	3 500,00	X		

11.5. Konkrečios programos tikslas ir produktas

Konkretus (-ūs) tikslo rodiklis (-iai)

Kodas	Tikslo rodiklio pavadinimas	Tikslinė sritis	Siektina reikšmė (2023 m.)	Vienetas
-------	-----------------------------	-----------------	----------------------------	----------

Konkretus (-ūs) produkto rodiklis (-iai)

Kodas	Produkto rodiklio pavadinimas	Priemonė	Tikslinė sritis	Planuojamas produktas	Vienetas
SO01.2	Dalyvių renginiuose skaičius (M01.2)	M01	1A	41 000,00	vnt.
SO13	Objektų, iki kurių atvestas plačiajuostis internetas, skaičius (M07.3)	M07	6C	400,00	vnt.
SO12.2	Pakeistų asbestinių dangų stogų skaičius (M07.2)	M07	6B	6 750,00	vnt.
<p>Comment: Planuojama, kad gali būti pakeista nuo 5 800 iki 6 750 asbestinių dangų stogų. Pasiektas rodiklis priklausys nuo pareiškėjų prašomos ir realiai įsisavintos paramos sumos.</p>					
SO10.4	Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis - kita (M06.2)	M06	6A	125,00	vnt.
SO11.4	Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis - kita (M06.4.1)	M06	6A	120,00	vnt.
SO10.3	Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis - paslaugos (M06.2)	M06	6A	239,00	vnt.
SO11.3	Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis - paslaugos (M06.4.1)	M06	6A	153,00	vnt.
SO10.1	Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis - pramonė (M06.2)	M06	6A	150,00	vnt.
SO11.1	Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis - pramonė (M06.4.1)	M06	6A	150,00	vnt.
SO10.2	Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis - prekyba (M06.2)	M06	6A	62,00	vnt.
SO11.2	Paramos gavėjų skaičius pagal	M06	6A	70,00	vnt.

	projektų veiklos sritis - prekyba (M06.4.1)				
SO06.5	Paramą gavusių ūkių skaičius pagal sektorius - augalininkystės ūkių (M06.1)	M06	2B	556,00	vnt.
SO06.4	Paramą gavusių ūkių skaičius pagal sektorius - daržininkystės ūkių (M06.1)	M06	2B	17,00	vnt.
SO06.1	Paramą gavusių ūkių skaičius pagal sektorius - gyvulininkystės ūkių (M06.1)	M06	2B	792,00	vnt.
SO06.2	Paramą gavusių ūkių skaičius pagal sektorius - sodininkystės ūkių (M06.1)	M06	2B	11,00	vnt.
SO06.3	Paramą gavusių ūkių skaičius pagal sektorius - uogininkystės ūkių (M06.1)	M06	2B	14,00	vnt.
SO05	Paramą verslui pradėti gavusių smulkių ūkių dalis pagal ūkio valdytojo amžių - iki 40 metų (įmtinai) (M06.3)	M06	2A	40,00	proc.
SO04.5	Paramą verslui pradėti gavusių smulkių ūkių skaičius pagal sektorius - augalininkystės ūkių (M06.3)	M06	2A	1 167,00	vnt.
SO04.4	Paramą verslui pradėti gavusių smulkių ūkių skaičius pagal sektorius - daržininkystės ūkių (M06.3)	M06	2A	48,00	vnt.
SO04.1	Paramą verslui pradėti gavusių smulkių ūkių skaičius pagal sektorius - gyvulininkystės ūkių (M06.3)	M06	2A	1 473,00	vnt.
SO04.2	Paramą verslui pradėti gavusių smulkių ūkių skaičius pagal sektorius - sodininkystės ūkių (M06.3)	M06	2A	46,00	vnt.
SO04.3	Paramą verslui pradėti gavusių smulkių ūkių skaičius pagal sektorius - uogininkystės ūkių (M06.3)	M06	2A	46,00	vnt.

SO07	Paremtas apdraustas pasėlių plotas per metus (M17.1)	M17	3B	100 000,00	ha
SO08.1	Paremtas apdraustų ūkinių gyvūnų skaičius per metus pagal rūšis - gyvuliai (M17.1)	M17	3B	710 000,00	SG vnt.
SO08.2	Paremtas apdraustų ūkinių gyvūnų skaičius per metus pagal rūšis - paukščiai (M17.1)	M17	3B	187 000,00	SG vnt.
SO09	Paremtų biudžų gamybai iš atsinaujinančių energijos šaltinių projektų skaičius (M06.4.2)	M06	5C	29,00	vnt.
SO12.1	Regioninio planavimo būdu įgyvendintų mažos apimties infrastruktūros projektų skaičius (M07.2)	M07	6B	180,00	vnt.
SO12.3	Rekonstruotų kelių ilgis (M07.2)	M07	6B	100,00	km
Comment: Rodiklis skaičiuojamas pagal pareiškėjo "Lietuvos automobilių kelių direkcija" įgyvendintų projektų rezultatus.					
SO01.1	Suorganizuotų renginių skaičius (M01.2)	M01	1A	3 400,00	vnt.
SO03	Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, dalis pagal ūkio valdytojo amžių - iki 40 metų amžiaus (imtina), proc. (M04.1)	M04	2A	40,00	proc.
SO02.5	Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, skaičius pagal sektorius - augalininkystės ūkių (M04.1)	M04	2A	2 044,00	vnt.
SO02.4	Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, skaičius pagal sektorius - daržininkystės ūkių (M04.1)	M04	2A	76,00	vnt.
SO02.1	Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, skaičius pagal sektorius -	M04	2A	2 913,00	vnt.

	gyvulininkystės ūkių (M04.1)				
SO02.2	Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, skaičius pagal sektorius - sodininkystės ūkių (M04.1)	M04	2A	51,00	vnt.
SO02.3	Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, skaičius pagal sektorius - uogininkystės ūkių (M04.1)	M04	2A	26,00	vnt.

12. PAPILDOMAS NACIONALINIS FINANSAVIMAS

Priemonės ir veiksmai, kuriems taikomas Sutarties 42 straipsnis, lentelė dėl papildomo nacionalinio kiekvienos priemonės finansavimo pagal Reglamento 1305/2013 82 straipsnį, įskaitant sumas kiekvienai priemonei ir nuorodą, ar laikomasi kaimo plėtros reglamento kriterijų.

Priemonė	Papildomas nacionalinis finansavimas 2014–2020 m. laikotarpiu (EUR)
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	0,00
M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)	0,00
M03. Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos (16 straipsnis)	0,00
M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)	0,00
M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis)	0,00
M07. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse (20 straipsnis)	0,00
M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)	0,00
M09. Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas (27 straipsnis)	0,00
M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas (28 straipsnis)	0,00
M11. Ekologinis ūkininkavimas (29 straipsnis)	0,00
M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (30 straipsnis)	0,00
M13. Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių (31 straipsnis)	0,00
M15. Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas (34 straipsnis)	0,00
M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)	0,00
M17. Rizikos valdymas (36–39 straipsniai)	0,00
M19. Parama LEADER programos vietos plėtrai (bendruomenės inicijuota vietos plėtra (BIVP)) (Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 35 straipsnis)	0,00
M20 Techninė parama (valstybės narės) (51–54 straipsniai)	0,00
M113. Ankstyvas išėjimas į pensiją	0,00
M131. Bendrijos teisės aktais pagrįstų standartų laikymasis	0,00
M341. Įgūdžių įgijimas, aktyvus pritaikymas ir įgyvendinimas	0,00
Iš viso	0,00

12.1. M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)

Nurodoma, ar veikla atitinka Reglamento (ES) N. 1305/2013 kriterijus

-

12.2. M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)

Nurodoma, ar veikla atitinka Reglamento (ES) N. 1305/2013 kriterijus

-

12.3. M03. Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos (16 straipsnis)

Nurodoma, ar veikla atitinka Reglamento (ES) N. 1305/2013 kriterijus

-

12.4. M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)

Nurodoma, ar veikla atitinka Reglamento (ES) N. 1305/2013 kriterijus

-

12.5. M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis)

Nurodoma, ar veikla atitinka Reglamento (ES) N. 1305/2013 kriterijus

-

12.6. M07. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse (20 straipsnis)

Nurodoma, ar veikla atitinka Reglamento (ES) N. 1305/2013 kriterijus

-

12.7. M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)

Nurodoma, ar veikla atitinka Reglamento (ES) N. 1305/2013 kriterijus

-

12.8. M09. Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas (27 straipsnis)

Nurodoma, ar veikla atitinka Reglamento (ES) N. 1305/2013 kriterijus

-

12.9. M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas (28 straipsnis)

Nurodoma, ar veikla atitinka Reglamento (ES) N. 1305/2013 kriterijus

-

12.10. M11. Ekologinis ūkininkavimas (29 straipsnis)

Nurodoma, ar veikla atitinka Reglamento (ES) N. 1305/2013 kriterijus

-

12.11. M113. Ankstyvas išėjimas į pensiją

Nurodoma, ar veikla atitinka Reglamento (ES) N. 1305/2013 kriterijus

-

12.12. M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (30 straipsnis)

Nurodoma, ar veikla atitinka Reglamento (ES) N. 1305/2013 kriterijus

-

12.13. M13. Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių (31 straipsnis)

Nurodoma, ar veikla atitinka Reglamento (ES) N. 1305/2013 kriterijus

-

12.14. M131. Bendrijos teisės aktais pagrįstų standartų laikymasis

Nurodoma, ar veikla atitinka Reglamento (ES) N. 1305/2013 kriterijus

-

12.15. M15. Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas (34 straipsnis)

Nurodoma, ar veikla atitinka Reglamento (ES) N. 1305/2013 kriterijus

-

12.16. M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)

Nurodoma, ar veikla atitinka Reglamento (ES) N. 1305/2013 kriterijus

-

12.17. M17. Rizikos valdymas (36–39 straipsniai)

Nurodoma, ar veikla atitinka Reglamento (ES) N. 1305/2013 kriterijus

-

12.18. M19. Parama LEADER programos vietos plėtrai (bendruomenės inicijuota vietos plėtra (BIVP)) (Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 35 straipsnis)

Nurodoma, ar veikla atitinka Reglamento (ES) N. 1305/2013 kriterijus

-

12.19. M20 Techninė parama (valstybės narės) (51–54 straipsniai)

Nurodoma, ar veikla atitinka Reglamento (ES) N. 1305/2013 kriterijus

-

12.20. M341. Įgūdžių įgijimas, aktyvus pritaikymas ir įgyvendinimas

Nurodoma, ar veikla atitinka Reglamento (ES) N. 1305/2013 kriterijus

-

13. DUOMENYS, REIKALINGI VALSTYBĖS PAGALBOS VERTINIMUI ATLIKTI

Jei priemonės ir veiksmai nepatenka į Sutarties 42 straipsnio taikymo sritį, pateikiama Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 81 straipsnio 1 dalies taikymo sričiai priklausančių pagalbos schemų, kurios bus naudojamos programoms įgyvendinti, lentelė, kurioje nurodomas pagalbos schemas pavadinimas, EŽŪFKP įnašas, bendras nacionalinis finansavimas ir papildomas nacionalinis finansavimas. Programos įgyvendinimo laikotarpiu privaloma užtikrinti priemonių suderinamumą su Sąjungos nustatytais valstybės pagalbos taisyklėmis.

Kartu su lentele pateikiamas valstybės narės įsipareigojimas, kad pagal valstybės pagalbos taisykles arba pagal sprendime dėl valstybės pagalbos patvirtinimo nustatytas sąlygas apie tokias priemones bus pranešta atskirai, vadovaujantis Sutarties 108 straipsnio 3 dalimi.

Priemonė	Pagalbos schemas pavadinimas	EŽŪFKP (EUR)	Nacionalinis bendras finansavimas (EUR)	Papildomas nacionalinis finansavimas (EUR)	Iš viso (EUR)
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	Parama mokymo priemonėms miškininkystės ir alternatyvios veiklos srityse (de minimis)	3 764 140,58	664 260,10		4 428 400,68
M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)	Konsultavimo paslaugos miškų valdytojams ir MVĮ (de minimis)	1 053 000,00	185 823,53		1 238 823,53
M03. Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos (16 straipsnis)					
M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)	Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą, kai galutinis produktas yra ne Sutarties I priedo produktas ir parama miškų infrastruktūrai (de minimis)	27 377 962,25	4 197 747,05		31 575 709,30
M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis)	Parama priemonės "Ūkio ir verslo plėtra" veiklos sritims (6.2 ir 6.4.1)(de minimis) ir pranešta valstybės pagalba veiklos sričiai (6.4.2) (SA.43026)	130 819 044,00	23 085 713,60		153 904 757,60
M07. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse (20 straipsnis)	Parama priemonės „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ 7.2 ir 7.6 veiklos sritims (de minimis) ir notifikuota valstybės pagalba (SA.36132 (2013/N) 7.3 veiklos sričiai	51 646 779,17	9 114 137,50		60 760 916,67
M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)	Parama priemonės "Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą" veiklos	95 163 543,00	27 220 136,00		122 383 679,00

	sritims (8.1, 8.3, 8.4, 8.5 ir 8.6) (de minimis)				
M09. Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas (27 straipsnis)					
M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas (28 straipsnis)					
M11. Ekologinis ūkininkavimas (29 straipsnis)					
M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (30 straipsnis)	Parama Natura 2000 miškuose (de minimis)	2 707 952,50	902 650,80		3 610 603,30
M13. Išmokos už vietas, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių (31 straipsnis)					
M15. Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas (34 straipsnis)					
M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)	Parama bendradarbiavimui, kuris nesusijęs su žemės ūkio veikla ar SESV I priedo produktais (16.1, 16.3 ir 16.4) (de minimis)	2 939 537,00	518 741,83		3 458 278,83
M17. Rizikos valdymas (36–39 straipsniai)					
M19. Parama LEADER programos vietos plėtrai (bendruomenės inicijuota vietos plėtra (BIVP)) (Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 35 straipsnis)	Parama LEADER pelno projektams įgyvendinti (de minimis)	57 636 194,25	10 171 093,13		67 807 287,38
M113. Ankstyvas išėjimas į pensiją					
M131. Bendrijos teisės aktais pagrįstų standartų laikymasis					
M341. Įgūdžių įgijimas, aktyvus pritaikymas ir įgyvendinimas					
Iš viso (EUR)		373 108 152,75	76 060 303,54	0,00	449 168 456,29

13.1. M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)

Pagalbos schemos pavadinimas: Parama mokymo priemonėms miškininkystės ir alternatyvios veiklos srityse (de minimis)

EŽŪFKP (EUR): 3 764 140,58

Nacionalinis bendras finansavimas (EUR): 664 260,10

Papildomas nacionalinis finansavimas (EUR):

Iš viso (EUR): 4 428 400,68

13.1.1.1. Nuoroda*:

Teikiant paramą priemonės „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sričių „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ (kodas 1.1) ir „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“ (kodas 1.2) veikloms miškininkystės ir alternatyvios veiklos srityse įgyvendinti laikomasi 2013 m. gruodžio 18 d. Komisijos Reglamento (ES) Nr. 1407/2013 „Dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai“ nuostatų.

Nuostatų dėl paramos teikimo nepažeidžiant *de minimis* taisyklių laikomasi visu 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu.

13.2. M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)

Pagalbos schemos pavadinimas: Konsultavimo paslaugos miškų valdytojams ir MVĮ (de minimis)

EŽŪFKP (EUR): 1 053 000,00

Nacionalinis bendras finansavimas (EUR): 185 823,53

Papildomas nacionalinis finansavimas (EUR):

Iš viso (EUR): 1 238 823,53

13.2.1.1. Nuoroda*:

Teikiant paramą priemonės „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ veiklos srities „Parama pasinaudoti konsultavimo paslaugomis“ (kodas 2.1) konsultavimo veikloms susijusioms su konsultavimo veikla miškų valdytojams dėl ūkininkavimo miško valdoje ir mažoms ir vidutinėms įmonėms, veikiančioms kaimo vietovėje, dėl įmonės ekonominės ir aplinkosauginės veiklos laikomasi 2013 m. gruodžio 18 d. Komisijos Reglamento (ES) Nr. 1407/2013 „Dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai“ nuostatų.

Nuostatų dėl paramos teikimo nepažeidžiant *de minimis* taisyklių laikomasi visu 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu.

13.3. M03. Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos (16 straipsnis)

Pagalbos schemos pavadinimas:

EŽŪFKP (EUR):

Nacionalinis bendras finansavimas (EUR):

Papildomas nacionalinis finansavimas (EUR):

Iš viso (EUR):

13.3.1.1. Nuoroda*:

Patenka į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 42 straipsnio taikymo sritį.

13.4. M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)

Pagalbos schemos pavadinimas: Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą, kai galutinis produktas yra ne Sutarties I priedo produktas ir parama miškų infrastruktūrai (de minimis)

EŽŪFKP (EUR): 27 377 962,25

Nacionalinis bendras finansavimas (EUR): 4 197 747,05

Papildomas nacionalinis finansavimas (EUR):

Iš viso (EUR): 31 575 709,30

13.4.1.1. Nuoroda*:

Paramą teikiant pagal priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą (kodas 4.2), kai galutinis produktas yra ne Sutarties I priedo produktas, ir pagal veiklos sritį „Parama investicijoms, susijusioms su žemės ūkio ir miškininkystės plėtros, modernizavimo ar pritaikymo infrastruktūra“ (kodas 4.3) remiant investicijas miškų infrastruktūrai gerinti laikomasi 2013 m. gruodžio 18 d. Komisijos Reglamento (ES) Nr. 1407/2013 „Dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai“ nuostatų.

Nuostatų dėl paramos teikimo nepažeidžiant *de minimis* taisyklių laikomasi visu 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu.

13.5. M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis)

Pagalbos schemos pavadinimas: Parama priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritims (6.2 ir 6.4.1)(de minimis) ir pranešta valstybės pagalba veiklos sričiai (6.4.2) (SA.43026)

EŽŪFKP (EUR): 130 819 044,00

Nacionalinis bendras finansavimas (EUR): 23 085 713,60

Papildomas nacionalinis finansavimas (EUR):

Iš viso (EUR): 153 904 757,60

13.5.1.1. Nuoroda*:

Įgyvendinant priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis (kodai: 6.2 ir 6.4.1) laikomasi 2013 m. gruodžio 18 d. Komisijos Reglamento (ES) Nr. 1407/2013 „Dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo de minimis pagalbai“ nuostatų.

Nuostatų dėl valstybės pagalbos teikimo nepažeidžiant de minimis taisyklių laikomasi visu 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu.

Įgyvendinant priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklą „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“ (kodas 6.4.2.), taikoma 2015 m. rugsėjo 4 d. Europos Komisijai pranešta valstybės pagalbos schema „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“ (Komisijos suteiktas bylos numeris: SA.43026), kuriai teisinis pagrindas – Reglamentas (ES) Nr. 651/2014. Pagalbos schemos suma – 45,2 mln. eurų.

13.6. M07. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse (20 straipsnis)

Pagalbos schemos pavadinimas: Parama priemonės „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ 7.2 ir 7.6 veiklos sritims (de minimis) ir notifikuota valstybės pagalba (SA.36132 (2013/N) 7.3 veiklos sričiai

EŽŪFKP (EUR): 51 646 779,17

Nacionalinis bendras finansavimas (EUR): 9 114 137,50

Papildomas nacionalinis finansavimas (EUR):

Iš viso (EUR): 60 760 916,67

13.6.1.1. Nuoroda*:

Įgyvendinant priemonės „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritį „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“ (kodas 7.2) ir veiklos sritį „Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį“ (kodas 7.6) laikomasi 2013 m. gruodžio 18 d. Komisijos Reglamento (ES) Nr. 1407/2013 „Dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo de minimis pagalbai“.

Nuostatų dėl valstybės pagalbos teikimo nepažeidžiant de minimis taisyklių laikomasi visu 2014–2020 m.

programavimo laikotarpiu.

Igyvendinant priemonės „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritį „Parama plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai“ (kodas 7.3) taikoma „Valstybės pagalba SA.36132 (2013/N) – Lietuva, „Kaimiškųjų vietovių informacinių technologijų plačiajuosčio tinklo plėtra“ – Pakeitimas“.

13.7. M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)

Pagalbos schemos pavadinimas: Parama priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritims (8.1, 8.3, 8.4, 8.5 ir 8.6) (de minimis)

EŽŪFKP (EUR): 95 163 543,00

Nacionalinis bendras finansavimas (EUR): 27 220 136,00

Papildomas nacionalinis finansavimas (EUR):

Iš viso (EUR): 122 383 679,00

13.7.1.1. Nuoroda*:

Teikiant paramą pagal priemonės „Miško įveisimas ir miškingų plotų kūrimas“ veiklos sritis „Miško veisimas“, (kodas 8.1), „Miškų žalos prevencija ir atlyginimas“ (kodas 8.3-8.4), „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“ (kodas 8.5), „Investicijos į miškininkystės technologijas“ (kodas 8.6) laikomasi 2013 m. gruodžio 18 d. Komisijos Reglamento (ES) Nr. 1407/2013 „Dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai“ nuostatų.

Nuostatų dėl paramos teikimo nepažeidžiant *de minimis* taisyklių laikomasi visu 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu.

13.8. M09. Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas (27 straipsnis)

Pagalbos schemos pavadinimas:

EŽŪFKP (EUR):

Nacionalinis bendras finansavimas (EUR):

Papildomas nacionalinis finansavimas (EUR):

Iš viso (EUR):

13.8.1.1. Nuoroda*:

Bus remiamos tik žemės ūkio gamintojų grupės, todėl patenka į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 42

straipsnio taikymo sritį.

13.9. M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas (28 straipsnis)

Pagalbos schemos pavadinimas:

EŽŪFKP (EUR):

Nacionalinis bendras finansavimas (EUR):

Papildomas nacionalinis finansavimas (EUR):

Iš viso (EUR):

13.9.1.1. Nuoroda*:

Patenka į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 42 straipsnio taikymo sritį.

13.10. M11. Ekologinis ūkininkavimas (29 straipsnis)

Pagalbos schemos pavadinimas:

EŽŪFKP (EUR):

Nacionalinis bendras finansavimas (EUR):

Papildomas nacionalinis finansavimas (EUR):

Iš viso (EUR):

13.10.1.1. Nuoroda*:

Patenka į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 42 straipsnio taikymo sritį.

13.11. M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (30 straipsnis)

Pagalbos schemos pavadinimas: Parama Natura 2000 miškuose (de minimis)

EŽŪFKP (EUR): 2 707 952,50

Nacionalinis bendras finansavimas (EUR): 902 650,80

Papildomas nacionalinis finansavimas (EUR):

Iš viso (EUR): 3 610 603,30

13.11.1.1. Nuoroda*:

Teikiant paramą pagal priemonės „Su Natura 2000 ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“ veiklos sritį „Parama Natura 2000 miškuose“ (kodas 12.2), laikomasi 2013 m. gruodžio 18 d. Komisijos Reglamento (ES) Nr. 1407/2013 „Dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai“ nuostatų.

Nuostatų dėl paramos teikimo nepažeidžiant *de minimis* taisyklių laikomasi visu 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu.

13.12. M13. Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių (31 straipsnis)

Pagalbos schemos pavadinimas:

EŽŪFKP (EUR):

Nacionalinis bendras finansavimas (EUR):

Papildomas nacionalinis finansavimas (EUR):

Iš viso (EUR):

13.12.1.1. Nuoroda*:

Patenka į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 42 straipsnio taikymo sritį.

13.13. M15. Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas (34 straipsnis)

Pagalbos schemos pavadinimas:

EŽŪFKP (EUR):

Nacionalinis bendras finansavimas (EUR):

Papildomas nacionalinis finansavimas (EUR):

Iš viso (EUR):

13.13.1.1. Nuoroda*:

-

13.14. M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)

Pagalbos schemos pavadinimas: Parama bendradarbiavimui, kuris nesusijęs su žemės ūkio veikla ar SESV I priedo produktais (16.1, 16.3 ir 16.4) (de minimis)

EŽŪFKP (EUR): 2 939 537,00

Nacionalinis bendras finansavimas (EUR): 518 741,83

Papildomas nacionalinis finansavimas (EUR):

Iš viso (EUR): 3 458 278,83

13.14.1.1. Nuoroda*:

Teikiant paramą pagal priemonės veiklos sritį „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“ (kodas 16.1), susijusią su EIP veikla miškų sektoriuje, pagal veiklos sritį „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ (kodas 16.3), susijusią su smulkių miško valdytojų ir asmenų, užsiimančių alternatyvia veikla, bendradarbiavimu, ir pagal veiklos sritį „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“ (kodas 16.4), susijusią su žemės ūkio ir maisto tiekimo grandinėmis ir vietos rinkų skatinimu, kai produktai nepatenka į SESV I priedą, laikomasi 2013 m. gruodžio 18 d. Komisijos Reglamento (ES) Nr. 1407/2013 „Dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai“ nuostatų.

13.15. M17. Rizikos valdymas (36–39 straipsniai)

Pagalbos schemos pavadinimas:

EŽŪFKP (EUR):

Nacionalinis bendras finansavimas (EUR):

Papildomas nacionalinis finansavimas (EUR):

Iš viso (EUR):

13.15.1.1. Nuoroda*:

Patenka į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 42 straipsnio taikymo sritį.

13.16. M19. Parama LEADER programos vietos plėtrai (bendruomenės inicijuota vietos plėtra (BIVP)) (Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 35 straipsnis)

Pagalbos schemos pavadinimas: Parama LEADER pelno projektams įgyvendinti (de minimis)

EŽŪFKP (EUR): 57 636 194,25

Nacionalinis bendras finansavimas (EUR): 10 171 093,13

Papildomas nacionalinis finansavimas (EUR):

Iš viso (EUR): 67 807 287,38

13.16.1.1. Nuoroda:*

Kai parama teikiama pelno projektams pagal priemonės „LEADER“ veiklos sritį, susijusią su vietos projektų pagal VPS įgyvendinimu (kodas 19.2) ir VVG bendradarbiavimu (kodas 19.3), laikomasi 2013 m. gruodžio 18 d. Komisijos Reglamento (ES) Nr. 1407/2013 „Dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai“. Planuojama, kad pelno projektams pagal priemonės „LEADER“ veiklos sritį, kurios kodas 19.2, bus skiriama iki 75 proc. veiklos sričiai numatytų lėšų, o pelno projektams pagal priemonės „LEADER“ veiklos sritį, kurios kodas 19.3, bus skiriama iki 50 proc. veiklos sričiai numatytų lėšų.

Nuostatų dėl valstybės pagalbos teikimo nepažeidžiant *de minimis* taisyklių laikomasi visu 2014–2020 m. laikotarpiu.

13.17. M113. Ankstyvas išėjimas į pensiją

Pagalbos schemos pavadinimas:

EŽŪFKP (EUR):

Nacionalinis bendras finansavimas (EUR):

Papildomas nacionalinis finansavimas (EUR):

Iš viso (EUR):

13.17.1.1. Nuoroda:*

-

13.18. M131. Bendrijos teisės aktais pagrįstų standartų laikymasis

Pagalbos schemos pavadinimas:

EŽŪFKP (EUR):

Nacionalinis bendras finansavimas (EUR):

Papildomas nacionalinis finansavimas (EUR):

Iš viso (EUR):

13.18.1.1. Nuoroda*:

-

13.19. M341. Įgūdžių įgijimas, aktyvus pritaikymas ir įgyvendinimas

Pagalbos schemos pavadinimas:

EŽŪFKP (EUR):

Nacionalinis bendras finansavimas (EUR):

Papildomas nacionalinis finansavimas (EUR):

Iš viso (EUR):

13.19.1.1. Nuoroda*:

-
---

14. INFORMACIJA APIE PAPILDOMUMĄ

14.1. Priemonių aprašymas, nurodant jų veiklos papildomumą / nuoseklumą (su):

14.1.1. Papildomumas su kitomis Sąjungos priemonėmis, visų pirma, su ESI fondais ir 1 ramsčiu, įskaitant ekologizavimą, ir su kitomis bendrosios žemės ūkio politikos priemonėmis

Suderinamumas su ESIF pagal teminius tikslus

Planuojant ir įgyvendinant Programos ir kitų 2014–2020 metų ESI fondų veiksmų programų priemones ir (arba) veiklos sritis, bus užtikrinta, kad priemonės nekonkuruotų tarpusavyje, o didesnis dėmesys būtų skiriamas jų tarpusavio suderinamumui ir papildomumui, kartu užtikrinant sinergiją tarp Programos ir kitų ESI fondų veiksmų programų bei tokiu būdu didinant remiamų investicijų efektyvumą.

Mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir inovacijų (MTEPI) skatinimas

Siekiant padidinti MTEPI veiklą aktyvumą privačiame sektoriuje ERPF parama skiriama inovacijų prieinamumo ir kokybės stiprinimui, inovacijų paklausos skatinimui (diegiant ikiprekybinius ir inovatyvius viešuosius pirkimus bei kt. priemones, skatinančias kurti ir/ar teikti į rinką ir išigyti inovatyvias prekes ir paslaugas. Šias veiklas papildė EŽŪFKP priemonė *Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos*, skirta remti konsultavimo paslaugas ūkininkams, jauniems ūkininkams, kitiems žemės valdytojams, miško savininkams ir kaimo vietovėse veikiančioms MVĮ ūkio modernizavimo klausimais, taip pat orientuojantis į inovacijų diegimą, ir priemonė *Žinių perdavimas ir informavimo veikla*, kai su mokslo inovacine praktika yra supažindinami potencialūs jos naudotojai, t. y. ūkininkai, miško savininkai, kaimo vietovėse veikiančios MVĮ.

ERPF remiamas veiklas, susijusias su MTEPI veiklą aktyvinimu, kuriant partnerystes, didinant verslo inovatyvumą, technologijų perdavimą (MTEPI centrų įkūrimas, inovatyvių technologijų/įrangos, skirtos gamybai, išsigijimas ir plėtra bei integravimas su kt. technologijomis ir paslaugomis, parama užsienio ir Lietuvos įmonių ar mokslo ir studijų institucijų bendradarbiavimui bendruose MTEPI projektuose, parama MTEPI partnerystės veikloms) papildė EŽŪFKP priemonė *Bendradarbiavimas*, skatinant EIP veiklos grupių veiklą, įgyvendinant bandomųjų ir naujų produktų, procesų ir technologijų plėtros projektus, susijusius su žemės ūkio ir miškų sektoriumi. Ūkininkų, miško valdytojų ir žemės ūkio, maisto ir miškų sektoriuose veikiančių įmonių dalyvavimas EIP veiklos grupių veikloje prisidės prie aktualių žemės ūkio ir miškininkystės problemų sprendimo ir naujovių sklaidos, įgyvendinant bandomuosius ir naujų produktų, procesų ir technologijų plėtros projektus ir taikant jų rezultatus praktikoje.

IRT prieinamumo ir naudojimo didinimas bei kokybės gerinimas

Siekiant padidinti plačiajuosčių elektroninių ryšių tinklų infrastruktūros prieinamumą ir naudojimą vietovėse, kuriose to negali užtikrinti rinka, ERPF lėšomis bus kuriama naujos kartos prieigos užtikrinimui reikalinga bazinė infrastruktūra, skirta padengti sparčiuoju plačiajuosčiu ryšiu likusias „baltas“ Lietuvos teritorijas, kuriose šis ryšys nėra ir artimiausiu metu nebus prieinamas. Šią veiklą papildė EŽŪFKP priemonė *Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse*, teikiant paramą plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai: nuo ERPF lėšomis įrengtų galutinių „taškų“ numatoma nutiesti šviesolaidines linijas iki konkrečių kaimo vietovėse įsikūrusių subjektų (žemės ūkio institucijų, organizacijų, gamybos ir perdirbimo įmonių, atrinktų ūkininkų ūkių ir kt.) ir šiose vietose įrengti tinklo mazgus.

MVĮ bei žemės ūkio sektoriaus (EŽŪFKP) ir žuvininkystės bei akvakultūros sektoriaus (EJRŽF) konkurencingumo didinimas

Siekiant padidinti MVĮ produktyvumą, ERPF lėšomis remiamas modernių technologijų diegimas, pritaikant esamus ir kuriant naujus gamybos ir paslaugų teikimo pajėgumus naujiems ir esamiems produktams gaminti ir paslaugoms teikti, elektroninio verslo sprendinių diegimas; netechnologinių inovacijų sukūrimo/diegimo gamybos procesuose/paslaugose (išskyrus žuvininkystės, akvakultūros bei žemės ūkio pirminio perdirbimo įmones) skatinimas, pritaikant originalius gaminių/paslaugų dizaino sprendimus ir pan.

EŽŪFKP papildo šias veiklas, teikiant paramą žemės ūkio produktų perdirbimo įmonėms ir jauniems ūkininkams pagal verslo konkurencingumo priemones, kuriose numatomas modernių technologijų diegimas:

Investicijos į materialųjį turtą: parama investicijoms į žemės ūkio valdas, investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą/plėtrą, į žemės ūkio ir miškų infrastruktūrą;

Ūkio ir verslo plėtra: parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui, smulkiesiems ūkiams;

Rizikos valdymas: pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimas (ištikus nepalankiems klimato reiškiniams ar įvykius augalų ir gyvūnų ligų protrūkiams, sudarys palankesnes sąlygas ūkininkams atkurti sumažėjusį žemės ūkio potencialą);

Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos: parama pirmą kartą dalyvaujantiems kokybės sistemose (ūkininkai skatinami aktyviai jungtis prie kokybės sistemų ir gaminti didesnės pridėtinės vertės, konkurencingus žemės ūkio ir maisto produktus);

Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas: parama gamintojų grupių ir organizacijų steigimui žemės ūkio sektoriuje.

EJRŽF papildo šias veiklas, teikiant paramą žuvininkystės ir akvakultūros sektoriaus įmonėms žuvininkystės ir akvakultūros produktų perdirbimui, kuriant ar tobulinant produktus, procesus arba valdymo ir organizavimo sistemas, remiant žvejybos ir akvakultūros veiklos įvairinimą ir naujų rūšių pajamas.

Perėjimo prie mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančių technologijų ekonomikos visuose sektoriuose rėmimas

Siekiant padidinti atsinaujinančių išteklių energijos (AIE) naudojimą, iš ERPF remiamas AIE (išskyrus biodujų, pagrinde vietinio biokuro, ypač atliekinės medienos) panaudojimas šilumos ir elektros energijos gamybai, senų susidėvėjusių biokuro katilų keitimas į naujus centralizuotame šilumos tiekimo sektoriuje, biokuro mobilizavimo ir logistikos sistemų tobulinimas. ERPF parama teikiama įmonėms ir kt. subjektams, neturintiems ūkininko ar miškininko statuso. Šią spragą užpildo EŽŪFKP priemonės:

Investicijos į materialųjį turtą: remiamos investicijos, skatinančios efektyvų išteklių naudojimą ir perėjimą prie klimato kaitai atsparių mažo anglies dioksido kiekio technologijų naudojimo žemės ūkio valdose; remiama bioenergijos gamyba savo reikmėms, orientuojantis į atliekinės biomasės panaudojimą;

Ūkio ir verslo plėtra: skatinamas biomasės, ypač atliekinės, panaudojimas energijos gamybai, biodujų

gamyba iš AEI;

Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą: investicijos į miškininkystės technologijas, miškų žalos prevencija ir atlyginimas

Agrarinė aplinkosauga ir klimatas: skatinamas aplinkosauginių reikalavimų laikymasis.

Prisitaikymo prie klimato kaitos, rizikos prevencijos ir valdymo skatinimas

Siekiant sumažinti dėl klimato kaitos atsirandančius nuostolius, iš ERPF remiama aplinkos monitoringo, vertinimo, kontrolės techninių pajėgumų optimizavimas ir klimato kaitos žinių bazės plėtra, pajūrio juostos apsaugos ir potvynių rizikos valdymas bei prevencinių priemonių įgyvendinimas, paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra ir renovacija, gyventojų perspėjimo apie pavojus ir gelbėjimo sistemų tobulinimas ir plėtra. Šias veiklas papildė EŽŪFKP priemonės:

Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą, skirta miškų žalos (gaisrų, stichinių nelaimių ir katastrofinių įvykių) prevencijai ir pažeistų miškų atkūrimui;

Rizikos valdymas: pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimas (ištikus nepalankiems klimato reiškiniams ar įvykius augalų ir gyvūnų ligų protrūkiams, sudarys sąlygas ūkininkams valdyti dėl klimato kaitos atsirandančias rizikas ir prisitaikyti prie jų);

Bendradarbiavimas, skatinant EIP veiklos grupių kūrimą ir veiklą, bandomųjų ir naujų produktų, procesų ir technologijų plėtrą, taip pat ir prisitaikymo prie klimato kaitos, rizikos prevencijos ir valdymo klausimais.

Aplinkosauga ir išteklių naudojimo veiksmingumo skatinimas

Siekiant pagerinti vietinės augalijos ir gyvūnijos rūšių, buveinių ir kraštovaizdžio arealų būklę, iš SF finansuojamas buveinių, rūšių, genetinių išteklių išsaugojimas ir atkūrimas, invazinių rūšių populiacijų reguliavimas, ekosistemų fragmentacijos mažinimas, saugomų teritorijų planavimas, monitoringas ir tvarkymas, kraštovaizdžio apsauga, planavimas ir tvarkymas (erozijos pažeistų vandens telkinių šlaitų ir kitų reljefo formų atkūrimas, pažeistų teritorijų tvarkymas).

Šias veiklas papildė EŽŪFKP priemonės:

Ekologinis ūkininkavimas: skatinamas ekologinis ūkininkavimas, kompensuojant dėl to prarastas pajamas;

Agrarinė aplinkosauga ir klimatas: skatinamas agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimų laikymasis, Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas, dirvožemio ir vandens apsauga ir pan.;

Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių: remiama kompensacinė išmoka ne kalnų vietovėse, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių, ir vietovėse, kuriose esama specifinių kliūčių, siekiant kompensuoti dėl kliūčių prarastas pajamas ir šiose teritorijose išlaikyti tinkamą ūkininkavimą;

Su Natura 2000 ir vandens direktyva susijusios išmokos: parama Natura 2000 žemės ūkio paskirties žemėje,

Natura 2000 miškuose, siekiant kompensuoti dėl ūkininkavimo apribojimų prarastas pajamas;

Investicijos į materialųjį turtą: melioracijos griovių sutvarkymas;

Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą: investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė (miškų gaisrų, stichinių nelaimių ir katastrofinių įvykių žalos prevencija ir atlyginimas).

Prie šių veiklų prisideda ir EJŖŽF, kurio lėšomis siekiama stiprinti vandens biologinės įvairovės apsaugą ir atkūrimą, su akvakultūra susijusias ekosistemas, skatinti efektyviai išteklius naudojančią akvakultūrą.

Užimtumo skatinimas ir darbo jėgos judumo rėmimas

ESF lėšomis siekiama padidinti darbo paklausą skatinant su sunkumais darbo rinkoje susiduriančių asmenų verslumą: parama verslo pradžiai, visuomenės informavimui apie valstybės teikiamas paskatas legaliam verslui pradėti ir vystyti. Šią veiklą papildo EŽŪFKP priemonė *Ūkio ir verslo plėtra*, pagal kurią parama skiriama ekonominės veiklos pradžiai, kūrimui ir plėtrai kaimo vietovėse. EJŖŽF lėšomis remiamas veiklos įvairinimas ir darbo vietų kūrimas verslinės žvejybos veikloje ir kitoje nei verslinė žvejyba veikloje, žvejybos amato paveldo žuvininkystės regionuose puoselėjimas.

Socialinės įtraukties skatinimas ir kova su skurdu

Siekiant sumažinti geografinių sąlygų ir demografinių procesų sukeltus gyvenamosios aplinkos kokybės netolygumus, ERPF remia atvirų viešųjų erdvių kokybės gerinimą, jų urbanistinės infrastruktūros atnaujinimą, apleistų ar neefektyviai naudojamų pastatų, kitos infrastruktūros ir teritorijų konversiją, funkcionalumo didinimą gyvenamosiose vietovėse, turinčiose daugiau kaip 1 tūkst. gyventojų. Šią veiklą papildo EŽŪFKP priemonė *Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse*, pagal kurią parama teikiama investicijoms į visų rūšių mažos apimties viešąją infrastruktūrą, kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį gyvenamosiose vietovėse iki 1 tūkst. gyventojų (vandentvarkos projektams – gyvenamosiose vietovėse iki 200 gyventojų).

ESF lėšomis siekiama pagerinti vietines įsidarbinimo galimybes ir didinti bendruomenių socialinę integraciją, išnaudojant vietos bendruomenių, verslo ir vietos valdžios ryšius: remiamos bendruomenės inicijuojamos veiklos, skirtos socialinei atskirčiai mažinti, užimtumo skatinimas, padedant bedarbiams ir neaktyviems asmenims įgyti naujų įgūdžių, įtraukiant juos į visuomeninę veiklą ir tarpininkaujant įdarbinant, neformalios verslumą skatinančios iniciatyvos, bendradarbiavimo ir informacijos sklaidos tinklų kūrimas. EŽŪFKP priemonė *LEADER* papildo šią sritį, teikiant parengiamąją paramą kaimo vietovių vietos plėtros strategijoms rengti, paramą vietos projektams įgyvendinti kaimo vietovėse pagal vietos plėtros strategijas, VVG bendradarbiavimo projektų rengimui ir įgyvendinimui (įskaitant bendradarbiavimą su miestų ir žuvininkystės regionų VVG), kaimo vietovių VVG veiklai ir gyventojų aktyvinimui. Parama teikiama vietai, kurios bendras gyventojų skaičius yra nuo 6 tūkst. iki 150 tūkst., apimančiai kaimo gyvenamąsias vietas (miestelius, kaimus ir viensėdžius) bei miestus iki 6 tūkst. gyventojų (išskyrus savivaldybių centrus).

EJŖŽF remia žuvininkystės regionų VVG. Parengiamoji parama dvisektorinėms VVG skiriama proporcingai iš EŽŪFKP ir EJŖŽF, užtikrinant dvigubo finansavimo rizikos eliminavimą (t. y. konkreti

išlaida gali būti finansuojama tik iš vieno fondo).

Investicijos į švietimą, įgūdžius ir mokymąsi visą gyvenimą

Siekiant padidinti profesinio ir suaugusiųjų mokymo atitiktį darbo rinkos poreikiams bei sukurti sąlygas ir paskatas mokymuisi visą gyvenimą, ESF lėšomis teikiama parama Lietuvos kvalifikacijų sandaros formavimui, įgytų kompetencijų/kvalifikacijų vertinimo ir pripažinimo sistemos tobulinimui, profesinio mokymo ir suaugusiųjų švietimo pedagogų kvalifikacijos tobulinimui, švietimo valdymo sistemų/procesų tobulinimui, mokymosi visą gyvenimą regioninio tinklo koordinavimo stiprinimui, kokybiškų karjeros paslaugų teikimui realioje ir virtualioje aplinkoje ir kt. Remiamos paskatos ir sąlygos mažiau besimokančių suaugusiųjų grupių turimų kompetencijų įvertinimui, pripažinimui ar išitraukimui į bendrojo ugdymo, profesinio mokymo ir studijų programas, praktinių įgūdžių įgijimas dalyvaujantiems formaliojo švietimo programose, viešųjų paslaugų darbuotojų kompetencijos ir kvalifikacijos.

Šias veiklas papildo EŽŪFKP priemonė *Žinių perdavimas ir informavimo veikla*: parama ūkininkų, miškų valdytojų, kitų kaimo plėtros subjektų profesiniam mokymui ir įgūdžių įgijimui (siekiama suteikti žinių ir užtikrinti jų technologinių, ekonominių bei vadybinių kompetencijų tobulinimą planuojant gamybos kryptis ir apimtis, verslo investicijas, diegiant naujoves, skatinant racionalų miškų ūkio valdymą, taisyklingą žemės dirbimą ir naudojimą, ekologinį ūkininkavimą, dalyvavimą maisto tiekimo grandinėse), parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai (skatinamas ūkių konkurencingumas, inovacijų, naujų ūkininkavimo metodų diegimas mažinant neigiamą poveikį aplinkai, didinant verslumo įgūdžius, suteikiant informaciją apie augančius naujų produktų, paslaugų poreikius, stiprinant pirminės produkcijos gamintojų integraciją į žemės ūkio maisto produktų grandinę, skatinant tvarų ir tausojantį dirvožemio valdymą, užtikrinant didesnes galimybes naudotis ir keistis žiniomis bei informacija).

Suderinamumas bus koordinuojamas per ESI fondų Stebėsenos komitetus (SK): svarstant veiksmų programų įgyvendinimo eigą, siūlomus pakeitimus, projektų atrankos kriterijus, bendras fondų įgyvendinimo problemas. Į SK sudėtį nario ar stebėtojo teisėmis bus įtraukti ir institucijų, atsakingų už kitų finansinių instrumentų panaudojimą, atstovai ir atitinkamų sričių socialiniai ekonominiai partneriai.

Kad ESI fondus administruojančios institucijos galėtų tinkamiau įvertinti dvigubo finansavimo riziką, bus toliau naudojamosi informacinės sistemos galimybėmis renkant informaciją apie kitos finansinės paramos projektus: numatoma sudaryti galimybę keistis duomenimis tarp SFMIS ir KPPAIS vertinant pateiktų paraiškų tinkamumą finansuoti ir apmokant projektų vykdytojų patirtas išlaidas.

Įgyvendinant projektus regioniniu projektų planavimo būdu bus užtikrinamas projektų, finansuojamų iš ES struktūrinių fondų ir EŽŪFKP kompleksiskumas – Regiono plėtros taryba kartu su Regioninės plėtros departamentu prie Vidaus reikalų ministerijos atrinkdami regiono projektus vykdys tos pačios veiklos tų pačių išlaidų dvigubo finansavimo rizikos prevenciją.

BŽŪP 1 ramsčio ir Programos veiksmai glaudžiai susiję ir abi sritys papildo viena kitą. Pagal BŽŪP 1-ąjį ramstį, sudarantį pagrindą tiesioginėms išmokoms ir rinkos priemonėms, remiamos ūkininkų pagrindinės metinės pajamos ir teikiama parama konkrečių rinkos sutrikimų atvejais. Jį papildo Programa, skirta tikslingai kaimo plėtros paramai, skatinant konkurencingumą ir inovacijas bei atsižvelgiant į aplinkosaugos

poreikius.

Tiesioginių išmokų paramos schemos „Žalinimas“ ir specialioji parama jaunesiems ūkininkams iki 40 metų amžiaus yra susijusios su Programos priemonėmis. Jaunieji ūkininkai, gaunantys paramą pagal EŽŪFKP priemonę, galės gauti papildomą išmoką už deklaruotą plotą iki 90 ha. Bus užtikrinamas papildomumas darnaus vystymosi požiūriu tarp prisitaikymo prie klimato kaitos ir jo poveikio švelninimo tikslų bei gerosios aplinkosauginės būklės reikalavimų, keliamų 1-ojo BŽŪP ramsčio rėmuose. Siekiant padidinti bendrą BŽŪP aplinkosauginį veiksmingumą, tiesioginės išmokos iš esmės susietos su klimatu ir aplinkai naudinga žemės ūkio veikla: ūkininkai, siekiantys gauti tiesiogines išmokas, turės vykdyti tam tikrą klimatui ir aplinkai naudingą žemės ūkio veiklą, t. y. „žalinimą“. Tiesioginės išmokos yra mokamos ūkininkams, kurie laikosi kompleksinės paramos reikalavimų, susidedančių iš Geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės (GAAB) ir valdymo reikalavimų. Šie reikalavimai papildo Programos veiksmus, skirtus pritaikyti draugiško aplinkai ūkininkavimo praktiką didelės gamtinės vertės teritorijose (tokiose, kaip *Natura 2000*), tradicinėse agrarinėse teritorijose ir vietovėse, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių.

Mokymas ir konsultavimas Programos lėšomis pagerins žmonių, gaunančių išmokas pagal BŽŪP 1-ąjį ramstį, gebėjimus laikytis nustatytų reikalavimų, padės ūkininkams ir miškų savininkams prisitaikyti prie besikeičiančių ūkininkavimo sąlygų.

Kad išvengtų dvigubo finansavimo, skaičiuojant kompensacinę išmoką, atsižvelgiama į šią sąlygą: išmokų, mokamų iš EŽŪGF ir iš EŽŪFKP, suma negali viršyti konkrečioje vietovėje ūkininko patirtų papildomų išlaidų ir prarastų pajamų.

Paramos gavėjai, gaunantys paramą iš EŽŪFKP, taip pat turi teisę dalyvauti BŽŪP 1 ramsčio rinkos reguliavimo priemonėse (tam tikrų produktų intervencija ir privatus saugojimas, eksporto grąžinamosios išmokos, pieno ir vaisių vartojimo mokyklose skatinimo programos ir kt.) kurios nebus remiamos iš EŽŪFKP.

Programa buvo rengiama 2012 m. LR Vyriausybės patvirtintos NPP pagrindu. NPP skirta įgyvendinti Valstybės pažangos strategiją „Lietuva 2030“ ir apima ne tik svarbiausias nacionalinės politikos nuostatas, bet ir pagrindines ES politikos nuostatas, išdėstytas strategijoje „Europa 2020“, taip pat joje nustatyti visi finansavimo šaltiniai.

14.1.2. Jei valstybė narė pasirinko pateikti nacionalinę programą ir regioninių programų rinkinį, kaip nurodyta Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 6 straipsnio 2 dalyje, pateikiama informacija apie jų tarpusavio papildomumą

Netaikoma.

14.2. Jei tinkama, informacija apie papildomumą su kitomis Sąjungos finansinėmis priemonėmis, įskaitant LIFE

EŽŪFKP priemonės *Su Natura 2000 ir vandens direktyva susijusios išmokos ir Agrarinė aplinkosauga ir klimatas* sietinos su LIFE finansinio instrumento galimybėmis 2014–2020 m. LIFE programos biudžetas per tikslines dotacijas, viešųjų pirkimų sutartis, įnašus į finansinius instrumentus ir kitas intervencines priemones prisidės prie projektų:

1) kurie orientuoti į Natura 2000 teritorijas, kuriais siekiama pagerinti prioritetinių buveinių ir rūšių išsaugojimo būklę, 2) kuriais siekiama pagerinti prioritetinių buveinių ir rūšių išsaugojimo statusą, jeigu jų statusas nežinomas arba netinkamas, 3) kurie nukreipti į vieną ar kelias konkrečias veiklas, numatytas Natura 2000 bio-geografiniuose seminaruose ir prioritetinių veiksmų programose, 4) skirtų Buveinių ir Paukščių direktyvų jūrinio komponento įgyvendinimui, 5) skirtų pagerinti Bendrijos intereso rūšių ir buveinių apsaugos statusą (ES lygmens veiksmų planų prioritetinės veiklos).

EŽŪFKP parama inovacijų ir pažangios patirties pritaikymui ir sklaidai žemės ir miškų ūkyje užtikrina suderinamumą su programa *Horizontas 2020*, pagal kurią gali būti remiami fundamentinių mokslinių tyrimų projektai naujoms žinioms kurti žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose, kurių rezultatais galės pasinaudoti nacionalinės EIP veiklos grupės.

EŽŪFKP priemonės papildo *ES BJRS* veiksmų sritį stiprinti tvarų žemės ūkį, miškininkystę ir žuvininkystę (Lietuva atsakinga už bendro veiksmo *Sustiprinti bendrą kaimo plėtros programų poveikį* koordinavimą) bei tikslo *Padidinti gerovę* potikslį *Prisitaikymas prie klimato kaitos*.

Taip pat bus bendradarbiaujama tarp regionų ir valstybių narių įgyvendinant *INTERREG tarpregioninio bendradarbiavimo programą* inovacijų ir žinių ekonomikos; aplinkos ir pavojų prevencijos srityse.

15. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO TVARKA

15.1. Visos valstybės narės paskirtos institucijos, nurodytos Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 65 straipsnio 2 dalyje, ir programos valdymo ir kontrolės struktūros aprašo santrauka, kurios reikalaujama pagal Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 55 straipsnio 3 dalies i punktą, ir tvarka pagal Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 74 straipsnio 3 dalį

15.1.1. Institucijos

Institucija	Institucijos pavadinimas	Institucijos vadovas	Adresas	E. paštas
Managing authority	Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija	Virginija Baltraitienė (Žemės ūkio ministrė)	Gedimino pr. 19, Vilnius, Lietuva	Virginija.Baltraitiene@zum.lt
Certification body	UAB „KPMG Baltics“, KPMG Baltics SIA, KPMG Advisory Ltd, KPMG Hungary Ltd.	Rokas Kasperavičius (Prokuristas)	Upės g. 21, 08128 Vilnius, Lietuva	vilnius@kpmg.lt
Accredited paying agency	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Erikas Berontas (Direktorius)	Blindžių g. 17, Vilnius, Lietuva	Erikas.Berontas@nma.lt

15.1.2. Programos valdymo ir kontrolės struktūros aprašo santrauka ir nepriklausomo skundų nagrinėjimo tvarka

15.1.2.1. Valdymo ir kontrolės struktūra

1. Vadovaujantis Reg. Nr. 1303/2013 72-74 str. ir Reg. Nr. 1305/2013 65, 66 str., VI yra pagrindinė institucija, atsakinga už efektyvų, veiksmingą ir tinkamą Programos valdymą, įgyvendinimą ir kontrolę bei kitų VI funkcijų vykdymą. Įgyvendindama partnerystės ir daugiapakopio valdymo principą VI formuoja SK, su kuriuo konsultuojasi, teikia jam ataskaitas, informaciją apie Programos įgyvendinimo eigą ir pažangą.

2. MA, akredituota pagal Reg. Nr. 1306/2013 7 str., yra atsakinga už Programos administravimą, lėšų mokėjimą, apskaitą, kontrolę ir nuolatinį informacijos teikimą VI apie Programos įgyvendinimo eigą ir pažangą bei kitas VI pavestas funkcijas. MA, vykdydama paraiškų ir projektų atranką, vertina jų atitiktį tinkamumo sąlygoms ir atrankos principams. Šių funkcijų vykdymui MA naudoja ŽŪIKVC registruose ir duomenų bazėse kaupiamus duomenis bei informaciją.

3. . Rekomendacijas dėl MA įvertintų projektų finansavimo teikia iš skirtingų institucijų, socialinių partnerių atstovų sudaryti PAK. Galutinį sprendimą dėl paramos skyrimo projektams priima VI arba MA (priklausomai nuo projekto dydžio). Vykdydami pagal Reg. 1305/2013 66 str. 2 d. deleguotą funkciją projektų atrankoje pagal priemonėje „Pagrindinės paslaugos ir kaimo atnaujinimas kaimo vietovėse“ nustatytas tam tikras veiklos ir investicijų sritis, dalyvauja Regionų plėtros tarybos ir Regionų plėtros departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, priemonės aprašyme nurodyta tvarka. LEADER vietos projektus vertina ir sprendimus dėl paramos skyrimo priima VVG. Vertinimo procese MA vykdo priežiūros, kontrolės ir mokėjimo funkcijas (išsamiau pateikiama LEADER priemonės aprašyme).

4. Sertifikavimo institucija, vadovaujantis Reg. 1306/2013 9 str., atlieka auditą, teikia nuomonę dėl MA metinių finansinių ataskaitų išsamumo, tikslumo ir teisingumo, vidaus kontrolės sistemos tinkamo

funkcionavimo ir išlaidų teisėtumo.

5. Siekiant patvirtinti, kad Programos valdymo ir kontrolės sistema veikia efektyviai ir tinkamai, VI Vidaus audito departamentas atlieka Programos veiksmų auditus (sisteminiai ir išlaidų auditai). VI Vidaus audito departamentas, atlikdamas Programos veiksmų auditus, siekia užtikrinti, kad būtų patikrintos Programos valdymo ir kontrolės sistemoje dalyvaujančios institucijos, įstaigos, organizacinės struktūros, paramos subjektai. Programos auditai paskirstomi visam Programos įgyvendinimo laikotarpiui.

6. Šios iš kitos Programos valdymo ir kontrolės sistemoje dalyvaujančios institucijos vykdo programos priežiūrą ir kontrolę nepažeisdamos Reg. (ES) Nr. 809/2014, kuriuo nustatomos Reg. (ES) Nr. 1306/2013 nuostatų dėl integruotos administravimo ir kontrolės sistemos, kaimo plėtros priemonių ir kompleksinės paramos taikymo taisyklės, Komisijos deleguotas reglamento (ES) Nr. 640/2014, kuriuo papildomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 nuostatos dėl integruotos administravimo ir kontrolės sistemos ir dėl išmokų neskyrimo arba atšaukimo sąlygų bei administracinių nuobaudų, taikomų tiesioginėms išmokoms, paramai kaimo plėtrai ir kompleksinei paramai.

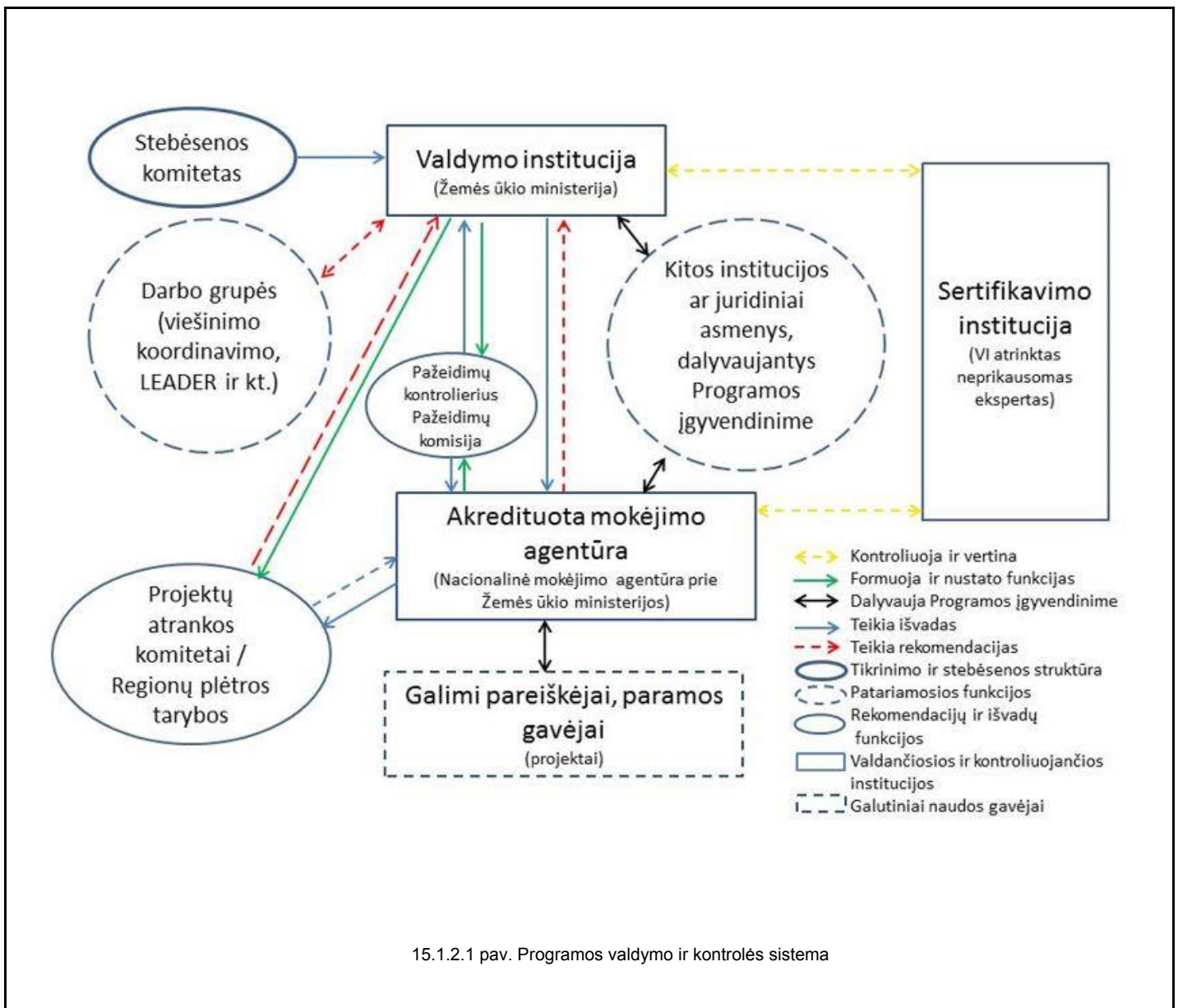
7. Šios ir kitos Programos valdymo ir kontrolės sistemoje dalyvaujančios institucijos, įstaigos, organizacinės struktūros (komitetai, darbo grupės ir kt.) bei ryšiai tarp jų nurodyti paveiksle Nr. 15.1.2.1 Programos valdymo ir kontrolės sistema.

8. Institucijos ir kiti juridiniai asmenys, kuriems pavedamos funkcijos, susijusios su Programos įgyvendinimu, nustatyti 2014 m. liepos 22 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 722.

9. VI, MA, Sertifikavimo institucijos ir SK funkcijos išsamiai nustatomos horizontaliose Programos administravimo taisyklėse. Jose taip pat nustatomos Projektų atrankos komitetų (sudaromų VI ir MA) funkcijos. Pažeidimų kontrolieriaus ir Pažeidimų komisijos funkcijos bei darbo tvarka, tvirtinimą atskirais nacionaliniais teisės aktais.

10. Specifiniams su Programos valdymu ir kontrole susijusiems klausimams spręsti sudaromos darbo grupės, komisijos ar komitetai.

11. Investicinių Programos priemonių administravimo tvarka nustatyta Programos administravimo taisyklėse, kuriose numatyta detali informacijos pareiškėjams teikimo, kvietimų teikti paramos paraiškas, paramos paraiškos pildymo, teikimo, registravimo, paramos paraiškų vertinimo, atrankos ir tvirtinimo, paramos sutarčių sudarymo, paramos lėšų išmokėjimo tvarka. Plotinių Programos priemonių administravimas grindžiamas deklaruotu žemės ūkio naudmenų, miško ar kito ploto dydžiais. Plotinės Programos priemonės yra administruojamos kartu su tiesioginėms išmokoms už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus. Detali tokių paramos paraiškų priėmimo, registravimo, vertinimo bei sprendimo dėl paramos skyrimo ir paramos lėšų išmokėjimo tvarka yra nustatoma Programos priemonių įgyvendinimo taisyklėse ir (arba) VI įsakymu tvirtinamose Paramos už žemės ūkio naudmenų ir kitus plotus paraiškos ir tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklėse. Plotinių priemonių administravimo eigoje dalyvauja institucijos, kurioms 2014 m. liepos 22 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 722, deleguotos funkcijos (pvz., ŽŪIKVC, savivaldybės).

15.1.2.2. Skundų nagrinėjimo tvarka

- Galimybė apskusti priimtą sprendimą nepriklausomose institucijose įtvirtinta nacionaliniuose teisės aktuose ir horizontaliose Programos administravimo taisyklėse. Informacija apie galimybes teikti skundus ar kreiptis išaiškinimo viešinama VI ir MA interneto svetainėse, skundų nagrinėjimo eigos pranešimuose pareiškėjams ir (arba) paramos gavėjams.
- Pareiškėjai ir (arba) paramos gavėjai, nesutinkantys su MA ir (arba) VI priimtais sprendimais, turi teisę juos apskusti. MA valstybės tarnautojų ir (arba) darbuotojų veiksmus (neveikimą) pareiškėjas ir (arba) paramos gavėjas gali apskusti MA vadovui raštu per 15 darbo dienų nuo tos dienos, kai jis sužinojo arba turėjo sužinoti apie tokius veiksmus (neveikimą). MA sprendimus, veikimą (neveikimą) pareiškėjas gali apskusti VI raštu per 15 darbo dienų nuo tos dienos, kai jis sužinojo ar turėjo sužinoti apie tokius sprendimus, veiksmus (neveikimą). MA sprendimus, veikimą (neveikimą), kuriuos VI jau buvo nagrinėjusi ir priėmusi sprendimą, pareiškėjas ir (arba) paramos gavėjas gali apskusti savo pasirinkimu ikiteisminei ginčų nagrinėjimo institucijai arba teismui.
- Skundams nagrinėti MA ir (arba) VI sudaro specialią komisiją. Tokia komisija veikia pagal savo

patvirtintą darbo reglamentą.

4. Pareiškėjai ir (arba) paramos gavėjai, nesutikdami su MA ir (arba) VI sprendimais, veikimu ar neveikimu, gali tiesiogiai kreiptis į Vyriausiąją administracinių ginčų komisiją arba administracinę teismedži teisės aktų nustatyta tvarka.

15.2. Numatoma stebėsenos komiteto sudėtis

Programai sudaromas atskiras stebėsenos komitetas (toliau - SK). SK formuojamas iš valstybės institucijų ir socialinių partnerių atstovų. SK institucinė sudėtis tvirtinama Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu (LRV 2014 m. liepos 22 d. nutarimas Nr. 723), o personalinė sudėtis - žemės ūkio ministro įsakymu (žemės ūkio ministro 2014 m. spalio 2 d. įsakymas Nr. 685). Per 3 mėnesius nuo Programos patvirtinimo bus surengtas oficialus SK posėdis.

Atsižvelgiant į Programos tikslus ir įgyvendinamas priemones, lyginant su 2007–2013 metų programavimo laikotarpiu, SK sudėtis pasikeitė. Kai kurios skėtinės institucijos (Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmai, asociacija „Aplinkosaugos koalicija“) jungia įvairias susijusias organizacijas, todėl joms skirtas didesnis atstovų skaičius.

SK veiklą organizuoja bei techniškai aptarnauja VI.

Vykdydamas veiklą, SK vadovaujasi savo darbo reglamentu, ES ir nacionaliniais teisės aktais.

SK institucinė sudėtis:

Žemės ūkio ministras (Komiteto pirmininkas);

Žemės ūkio ministerijos viceministras (Komiteto pirmininko pavaduotojas);

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos atstovas;

Aplinkos ministerijos atstovas;

Finansų ministerijos atstovas;

Kultūros ministerijos atstovas;

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovas;

Susisiekimo ministerijos atstovas;

Švietimo ir mokslo ministerijos atstovas;

Ūkio ministerijos atstovas;

Užsienio reikalų ministerijos atstovas;

Vidaus reikalų ministerijos atstovas;

Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro atstovas;

Lietuvos pramonininkų konfederacijos atstovas;

Lietuvos prekybos pramonės ir amatų rūmų atstovas;

Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmų penki atstovai;

Asociacijos „Aplinkosaugos koalicija“ du atstovai;

Lietuvos kaimo bendruomenių sąjungos atstovas;

Lietuvos savivaldybių asociacijos atstovas;

Lietuvos miško savininkų asociacijos atstovas;

Lietuvos universitetų rektorių konferencijos atstovas;

Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos atstovas;

Lietuvos verslo konfederacijos atstovas;

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos atstovas;

Vietos veiklos grupių tinklo atstovas.

Kiekvienas atstovas SK turi balso teisę. Prireikus stebėtojo teisėmis į SK posėdžius gali būti kviečiami ir kiti asmenys (pvz. Europos inovacijų partnerystės veiklos grupių atstovai, nepriklausomi ekspertai, mokslininkai ir kt.).

EK atstovai dalyvauja SK veikloje ir turi patariamojo balso teisę.

15.3. Nuostatos, kuriomis siekiama užtikrinti, kad programa būtų viešinama, įskaitant nacionalinį kaimo tinklą, darant nuorodą į informavimo ir viešinimo strategiją, nurodytą Įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 808/2014 13 straipsnyje

Programos viešinimo ir informavimo veiklomis 2014–2020 m. siekiama efektyviai skleisti informaciją apie kaimo plėtros procesus, paramos galimybes žemės ūkiui, miškų ūkiui ir kaimo plėtrai, kuo plačiau pristatant kaimo plėtros politikos strateginius sprendimus, paramos administravimo tvarką, geruosius pavyzdžius bei informuoti plačiąją visuomenę apie Programos, finansuojamos EŽŪFKP ir nacionalinio biudžeto lėšomis, vaidmenį ir pasiekimus žemės ūkyje, miškų ūkyje ir kaimo plėtroje, užtikrinti paramos administravimo veiklos ir jos panaudojimo skaidrumą ir viešumą.

Ypatingai svarbu atsižvelgti į ankstesnių finansinių laikotarpių gerą patirtį, kai buvo viešinami EŽŪFKP lėšomis finansuoti ir sėkmingai įgyvendinti žemės ūkiui, miškų ūkiui ir kaimo plėtrai svarbūs bei inovatyvūs projektai, formuojamas pozityvus kaimo įvaizdis. Todėl ir šiuo laikotarpiu būtina tęsti šią gerąją praktiką ir siekti, kad apie Programą, ES žemės ūkio, miškų ūkio ir kaimo plėtros politiką, įgyvendinamų projektų naudą ir toliau būtų kuo plačiau informuojama visuomenė.

Visuomenės informavimo ir viešinimo apie Programą bei ES indėlių veiksmai padidina galimybę efektyviau ir kokybiškiau įgyvendinti Programą, skatinti žemės ūkio konkurencingumą, užtikrinti tvarų gamtos išteklių valdymą ir klimato politikos veiksmus bei subalansuotą teritorinę kaimo ekonomikos ir bendruomenių plėtrą, darbo vietų kūrimą ir jų išlaikymą.

Į viešinimo ir informavimo veiklą kuo plačiau įtraukiami įvairūs kaimo plėtros dalyviai: socialiniai ir ekonominiai partneriai, centrinės ir vietos valdžios atstovai, su informavimo ir viešinimo procesu susijusios organizacijos, vietos veiklos grupės, kaimo bendruomenės, aplinkosauginės ir kitos nevyriausybinės organizacijos, konsultantai, informacijos centrai Europoje ir kt.

VI informavimo ir viešinimo veiklą įgyvendina vadovaudamasi 2014–2020 m. Programos viešinimo strategija. Ši strategija skirta užtikrinti sistemingą Programos informavimo ir viešinimo veiksmų planavimą, koordinavimą, kuo efektyvesnį Programos įgyvendinimą. Programos informavimo ir viešinimo veiklą VI vykdo pasitelkdama MA ir LKT.

Strategijai įgyvendinti rengiami kasmetiniai informavimo ir viešinimo planai pagal viešinimo strategijoje numatytus etapus.

Programos informavimo ir viešinimo veiklos tikslai:

1. Informuoti plačiąją visuomenę apie ES paramą Lietuvos žemės ūkiui, miškų ūkiui ir kaimo plėtrai, Programos rengimą ir tvirtinimą EK, jos įgyvendinimą, pakeitimus ir užbaigimą, Programos indėlį siekiant ES tikslų, nustatytų Partnerystės sutartyje, kitus aktualius žemės ūkio, miškų ūkio ir kaimo plėtros procesus, indėlį įgyvendinant ES Baltijos jūros regiono strategijos prioritetinės srities „AGRI – žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės tvarumo stiprinimas“ veiklas, susijusias su žemės ūkiu ir kaimo plėtra;
2. Užtikrinti efektyvų galimų ir esamų paramos gavėjų informavimą apie Programos teikiamas

paramos galimybes, kvietimus teikti paramos paraiškas, reikalavimus paramai gauti, paramos projekto įgyvendinimo procesus, įskaitant paraiškų vertinimo, paramos teikimo, skundų nagrinėjimo tvarką ir kt.;

3. Viešinti Programos įgyvendinimo gerąją patirtį, pasiektus rezultatus;
4. Viešinti dažnai pasitaikančias paramos projektų rengimo, įgyvendinimo klaidas, siekiant klaidų prevencijos;
5. Užtikrinti operatyvų tiesioginį grįžtamąjį ryšį su galimais ir esamais paramos gavėjais, kitais kaimo plėtros dalyviais;
6. Užtikrinti galimiems ir esamiems paramos gavėjams informacijos apie Programą pasiekiamumą;
7. Informuoti apie praėjusio programinio laikotarpio rezultatus, gerosios patirties pavyzdžius bei pasirengimą naujam programiniam laikotarpiui;
8. Kurti ir palaikyti teigiamą Lietuvos kaimo, kaimo gyventojų, žemdirbio įvaizdį šalyje ir tarptautiniu mastu;
9. Užtikrinti, kad paramos gavėjai informuotų plačiąją visuomenę apie paramos projekto tikslus ir gautą EŽŪFKP paramą.

Informavimo ir viešinimo priemonės:

1. Informaciniai straipsniai, reportažai, laidos žiniasklaidos priemonėse, t.y. spaudoje, internete, televizijoje, radijuje;
2. Parodos, konferencijos, seminarai, viešinimo kampanijos ir kt. informaciniai ir mokomieji renginiai;
3. Programos įvaizdžio formavimo priemonės: popieriniai ir elektroniniai leidiniai, garso, vaizdo medžiaga, kitos techninės priemonės;
4. Apklausa apie Programą bei jos įgyvendinimą, analizės, jų rezultatų viešinimas;
5. Kitos informavimo ir viešinimo priemonės, būtinos strategijos tikslams įgyvendinti ir tinkamai užbaigti praėjusį programinį laikotarpį bei pasirengti naujam programiniam laikotarpiui.

Paramos gavėjai, kurių projektai finansuojami iš EŽŪFKP pagal Programą, privalo viešinti šią paramą vadovaudamiesi reikalvimais, nustatytais informavimo apie Programą ir suteiktos paramos viešinimo taisyklėse. Tokiu būdu siekiama visuomenei suteikti informaciją apie ES paramos fondų prieinamumą ir skaidrumą bei pažymėti ES indėlį formuojant žemės ūkio ir kaimo plėtros politiką.

Didžiausią efektyvumą ir plačiausią auditoriją galima pasiekti visuomenei patraukliai pristatant sėkmingo ūkininkavimo pavyzdžius bei naujas galimybes, kurias atveria ES, skirdama finansavimą kaimo plėtros priemonėms iš EŽŪFKP lėšų.

Lietuvos kaimo tinklo įgyvendinama komunikacijos veikla

LKT vykdo komunikacijos veiklas, numatytas komunikacijos plane. Komunikacijos planas yra sudėtinė LKT veiksmų programos dalis ir papildo VI vykdomas informavimo ir viešinimo veiklas, numatytas Programos viešinimo strategijoje.

LKT vykdoma komunikacijos veikla siekiama skatinti kaimo plėtros dalyvius tarpusavyje keistis informacija ir gerąją patirtimi apie Programą ir jos įgyvendinimą bei skatinti aktyviai bendradarbiauti vietiniu, regioniniu, nacionaliniu ir tarptautiniu lygmenimis, aktualiomis žemės ūkio, miškų ūkio ir kaimo plėtros temomis.

LKT komunikacijos priemonės pasitelkiamos socialiniam dialogui, partnerystei užtikrinti, grįžtamajam ryšiui gauti dėl Programos įgyvendinimo, kaimo plėtros politikos tęstinumo ir sklandaus perėjimo iš vieno

programinio laikotarpio į kitą užtikrinimo ir kt. aktualiais klausimais.

LKT vykdoma komunikacijos veikla skirta plačiajai visuomenei bei galimiems ir esamiems paramos gavėjams.

LKT komunikacijos priemonės:

1. Posėdžiai, teminiai susitikimai, seminarai, apskritojo stalo diskusijos, konkursai, mugės, konferencijos ir kiti renginiai, skirti LKT nariams, LKT organizacinėms struktūroms, kitiems kaimo plėtros dalyviams ir plačiajai visuomenei;
2. LKT interneto svetainė;
3. Leidiniai;
4. Apklausa;
5. Kitos priemonės, būtinos LKT komunikacijos veikloms užtikrinti.

15.4. Mechanizmų, kuriais užtikrinamas suderinamumas su vietos plėtros strategijomis, įgyvendinamomis pagal LEADER, su veikla, numatyta pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 35 straipsnyje nurodytą bendradarbiavimo priemonę, su pagrindinių paslaugų ir kaimų atnaujinimo kaimo vietovėse priemone, nurodyta to reglamento 20 straipsnyje, ir su kitais ESI fondais, aprašymas

1. VPS, įgyvendinamų pagal LEADER priemonę, suderinamumas su Programos priemonėmis „Bendradarbiavimas“, „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas“ pateikiamos LEADER priemonės aprašymo 8.2.15.6 dalyje.

2. LEADER suderinamumas su kitais ESIF. Atsižvelgiant į tai, kad įgyvendinant LEADER priemonę galimas veiklų dubliavimas su veiklomis, finansuojamomis iš kitų ESI fondų, siekiant užtikrinti tinkamas sinergijas tarp jų, taip pat eliminuoti dvigubo finansavimo rizikas, numatomas toks koordinavimo mechanizmas:

2.1. VPS rengimo metu šiuos procesus koordinuoti per VVG bendradarbiavimą su regionų plėtros tarybomis ir savivaldybėmis;

2.2. VPS atrankos metu šiuos procesus koordinuoti per bendrus VPS atrankos komitetus juose dalyvaujant visų už ES struktūrinių fondų administravimą atsakingų institucijų atstovams (plačiau žr. Lietuvos Respublikos partnerystės sutarties 3.1.1.5 dalyje);

2.3. VPS įgyvendinimo metu šiuos procesus koordinuoti per VPS įgyvendinimą administruojančių ir įgyvendinimo priežiūrą atliekančių institucijų bendradarbiavimą ir informacijos, susijusios su įgyvendinamais VPS vietos projektais, keitimąsi, įskaitant keitimąsi IT sistemų duomenimis, kaip nurodyta Lietuvos Respublikos partnerystės sutarties 4.1 dalyje.

15.5. Veiksmų, kuriais siekiama sumažinti paramos gavėjams tenkančią administracinę naštą, nurodytą Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 27 straipsnio 1 dalyje, aprašymas

2014–2020 m. finansavimo laikotarpiu toliau mažinama administracinė našta, užtikrinant, kad paramos gavėjai (projektų vykdytojai) galėtų ES paramą administruojančioms institucijoms visą informaciją pateikti per el. keitimosi duomenimis sistemas, kad tos pačios informacijos nebūtų reikalaujama pakartotinai. Taip

pat numatoma atlikti šiuos veiksmus:

- efektyviai panaudoti administracinės naštos mažinimo gerąją patirtį, sukauptą 2007–2013 m. finansavimo laikotarpiu;
- išanalizuoti paramos paraiškų administravimo procesą, siekiant identifikuoti ir pašalinti nereikalingus ar perteklinius procesus/veiksmus ir keliant tikslą paramos paraiškų administravimo procese kuo efektyviau panaudoti IT sistemas;
- plėtoti galimybę pareiškėjams prisijungti prie informacinės sistemos ir gauti reikiamus duomenis apie EŽŪFKP paramos lėšomis įgyvendinamų projektų administravimo būklę;
- sukurti VI reguliavimo sričiai priskirtų institucijų ir įstaigų teikiamų paslaugų informacinę sistemą (ŽŪMIS), kuri užtikrintų dvipusę komunikaciją tarp pareiškėjo ir MA;
- plėtoti MA administravimo sistemą KPPAIS2, kaip pagrindinę, kitų veikiančių sistemų ar duomenų bazių platformą;
- taikyti supaprastintų išlaidų metodą;
- bendradarbiauti su kitomis valstybės institucijomis, siekiant mažinti privalomų pateikti dokumentų skaičių, pvz., duomenų apie mokesčių, socialinio draudimo mokėjimą, įsiskolinimus valstybei, juridinių ir fizinių asmenų registruose kaupiamą informaciją ir pan.
- tobulinti paraiškų surinkimo grafiką, planuojant kvietimų, pagal priemones laiką ir MA galimybes laiku įvertinti paraiškas;
- aktyviau bendradarbiauti su kitomis valstybės institucijomis, siekiant sumažinti skirtingų institucijų pakartotinių vizitų pas paramos gavėjus skaičių;
- reaguodami į socialinių partnerių ir MA pastabas, susijusias su administracinės naštos mažinimu pareiškėjams, tobulinamos administracinės procedūros įvertinant galimas rizikas;
- mažos apimties projektams tęsti 2007–2013 m. gerąją patirtį – taikyti supaprastintą paramos administravimo tvarką.

15.6. Naudojimosi Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 59 straipsnio 1 dalyje nurodyta technine parama, įskaitant veiksmus, susijusius su programos rengimu, valdymu, stebėseną, vertinimu, informavimu apie ją bei jos kontrole ir su jos įgyvendinimu, taip pat veiklą, susijusią su ankstesniais arba vėlesniais programavimo laikotarpiais, aprašymas

Techninė pagalba skirta užtikrinti veiksmingą, efektyvų Programos rengimą, valdymą, įgyvendinimą, stebėseną, vertinimą, skundų nagrinėjimą, plačiosios visuomenės, įskaitant galimų ir esamų paramos gavėjų informavimą ir viešinimą apie Programos, finansuojamos EŽŪFKP ir nacionalinio biudžeto lėšomis, vaidmenį, strateginius sprendimus, paramos administravimo tvarką ir jos pasikeitimus, geruosius pavyzdžius, pasiekimus žemės ūkyje, miškų ūkyje ir kaimo plėtroje bei užtikrinti paramos administravimo ir jos panaudojimo skaidrumą ir viešumą. Tokiu būdu sudaromos sąlygos efektyviau ir kokybiškiau įgyvendinti Programą, stiprinti šios Programos poveikį Lietuvoje.

Techninės pagalba taip pat skiriama LKT veiklai.

Techninės pagalbos veiklos sritys:

1. Programos įgyvendinimas (kodas 20.1);
2. Programos informavimas ir viešinimas (kodas 20.1);
3. Lietuvos kaimo tinklas (kodas 20.2, aprašymas Programos 17 skyriuje).

1. Veiklos sritis „Programos įgyvendinimas“

1.1. Pagal veiklos sritį „Programos įgyvendinimas“ įgyvendinami veiksmai:

1.1.1. Programos rengimas, valdymas, įgyvendinimas, stebėseną, vertinimas, skundų nagrinėjimas;

1.1.2. administracinių resursų užtikrinimas, palaikymas;

1.1.3. darbuotojų esamų administracinių gebėjimų palaikymas ir jų stiprinimas, apsikeitimas gerąja patirtimi, motyvaciją skatinančios ir stiprinančios priemonės, užtikrinančios darbuotojų kaitos mažinimą;

1.1.4. paramos gavėjų pagal Programos priemones, veiklos sritis administracinės naštos mažinimas;

1.1.5. Programos auditas ir kontrolė;

1.1.6. kompiuterizuotos valdymo, administravimo, stebėsenos ir vertinimo informacinės sistemos funkcionavimas;

1.1.7. kaimo plėtros politikos tęstinumą ir sklandų perėjimą iš vieno programinio laikotarpio į kitą užtikrinantys veiksmai;

1.1.8. LKT sekretoriato funkcionavimas;

1.1.9. Dalyvavimas renginiuose, organizuojamuose įgyvendinant ES Baltijos jūros regiono strategiją, jeigu savo tematika renginiai susiję su Programos įgyvendinimu.

1.2. Tinkamos finansuoti išlaidos:

1.2.1. darbuotojų, visą ar dalį (ne mažiau kaip 50 proc.) darbo laiko skiriančių darbui su Programa (rengimui, valdymui, įgyvendinimui, stebėsenai, vertinimui, skundų nagrinėjimui), darbo užmokestis, su juo susijusios išlaidos bei darbuotojų tinkamam darbui užtikrinti reikalingų priemonių, paslaugų ir prekių įsigyjimo išlaidos;

1.2.2. ekspertų, konsultavimo, audito paslaugos;

1.2.3. studijos, tyrimai;

1.2.4. informacinės ir kompiuterinės sistemos, jų diegimo, atnaujinimo ir palaikymo paslaugos;

1.2.5. mokymai, dalyvavimo konferencijose, seminaruose, kituose renginiuose išlaidos;

1.2.6. renginių, susijusių su Programa, organizavimas;

1.2.7. priemonės, prekės ir paslaugos, reikalingos veiklos srities veiksams įgyvendinti bei siekiant tinkamai užbaigti praėjusį programinį laikotarpį ir pasirengti naujam programavimo laikotarpiui;

1.2.8. kitos išlaidos, patiriamos siekiant užtikrinti tinkamą Programos rengimą, valdymą, įgyvendinimą, stebėseną, vertinimą, skundų nagrinėjimą.

1.3. Paramos gavėjai:

1.3.1. Valdymo institucija;

1.3.2. Mokėjimo institucija;

1.3.3. ŽŪIKVC, kuris kaupia ir sistemina duomenis ir informaciją, būtinus VI ir MA administruojant Programą. ŽŪIKVC vykdo šias tiesiogiai su Programos administravimu susijusias funkcijas:

- paraiškų priėmimo informacinės sistemos, pasėlių laukų duomenų bazės kūrimas, diegimas ir tvarkymas;
- paraiškų duomenų paramai gauti pagal su plotu susijusias EŽŪFKP priemones priėmimo iš savivaldybių organizavimas, paraiškų ir prašymų pakeisti paraiškos duomenis registravimo dokumentų patikrinimas, šių dokumentų ir paraiškų duomenų perdavimas MA;
- sutartinių gyvulių skaičiaus nustatymas ir informacijos pateikimas MA;
- informacijos apie pareiškėjų laikomus nykstančių Lietuvos senųjų veislių galvijus ir arklius teikimas MA;
- kitų registrų ir duomenų bazių, kurių duomenys reikalingi įgyvendinant Programą tvarkymas, tobulinimas ir informacijos pateikimas MA.

2. Veiklos sritis „Programos informavimas ir viešinimas“

2.1. Pagal veiklos sritį „Programos informavimas ir viešinimas“ įgyvendinami veiksmai, būtini Programos 15.3 skyriuje nurodytiems viešinimo strategijos tikslams pasiekti.

2.2. Tinkamos finansuoti yra išlaidos, skirtos viešinimo strategijos įgyvendinimo priemonių nurodytų Programos 15.3 skyriuje, įgyvendinimui.

2.3. Paramos gavėjai:

2.3.1. Valdymo institucija;

2.3.2. Mokėjimo institucija.

Kita svarbi informacija.

Jeigu iš patirtų išlaidų, finansuojamų iš Techninės pagalbos lėšų, tik tam tikra dalis priskiriama tinkamoms finansuoti išlaidoms, paramos gavėjas metodiškai apskaičiuoja, kokia dalis išlaidų buvo patirta įgyvendinant TA pirmosios veiklos srities „Programos įgyvendinimas“ arba antrosios veiklos srities „Programos informavimas ir viešinimas“ veiksmus. Kartu su išlaidų pagrindimo dokumentais MA pateikiama metodika ar išaiškinimas, kaip tinkamų finansuoti išlaidų dalis buvo apskaičiuota.

Planuojami Techninės pagalbos veiklos rezultatai bus stebimi ir vertinami pagal veiklos rodiklius.

Techninės pagalbos veiklos rodikliai		
Veiklos rodikliai	Matavimo vienetai	Siektina reikšmė (2023 m./ per metus)
Pirmosios veiklos srities rodikliai		
Programą administruojančių darbuotojų skaičius per metus	SDV	370
Studijų, tyrimų, vertinimų skaičius	vnt.	50
Apmokytų darbuotojų (administruojančių Programą) skaičius per metus	vnt.	185
Suorganizuotų patikrų vietoje skaičius per metus	vnt.	35.000
Suorganizuotų auditų skaičius	vnt.	50
Antrosios veiklos srities rodikliai*		
Organizuotų seminarų, konferencijų, mokymų, kitų viešinimo ir informavimo renginių skaičius	vnt.	700
Organizuotuose seminaruose, konferencijose, mokymuose, kituose viešinimo ir informavimo renginiuose dalyvavusių asmenų skaičius	vnt.	35.000
Publikuojamos informacijos apie Programą kiekis*	cm ²	2.500.000
Programos viešinimo per radiją, televiziją trukmė	min.	20.000

*Rodikliai bus patikslinti patvirtintus Programos viešinimo strategiją.

Techninės pagalbos veiklos rodikliai

16. VEIKSMŲ, KURIAIS SIEKIAMA Į VEIKLĄ ĮTRAUKTI PARTNERIUS, SĄRAŠAS

16.1. 1. 2011 m. partnerystėje pagrįstos darbo grupės sudarymas, siekiant aptarti 2014-2020 m. kaimo plėtros politines gaires

16.1.1. Atitinkamų konsultacijų tema

VI, vadovaudamasi partnerystės ir subsidiarumo principais, socialinius partnerius įtraukė į visus pasirengimo programavimo laikotarpiui ir programavimo etapus, skatino viešas diskusijas, tarpsektorinį dialogą, grįžtamąjį ryšį.

2011-02-23 sudaryta Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. politikos gairių rengimo darbo grupė. Sudarant darbo grupę buvo siekiama užtikrinti efektyvų žemės, miškų ūkio ir kaimo plėtros interesus atstovaujančių partnerių dalyvavimą Programos rengime. Grupė sudaryta iš 29 narių, iš kurių 20 – socialinių partnerių atstovai. Darbo grupės tikslas – identifikuoti pagrindines žemės, miškų ūkio ir kaimo plėtros problemas ir poreikius bei suformuoti siekiamus tikslus.

16.1.2. Rezultatų santrauka

2011–2012 m. įvyko 4 darbo grupės posėdžiai. Svarbiausi darbo grupės veiklos rezultatai:

- Pateiktos įžvalgos Lietuvos kaimo SSSG analizei;
- Pateikti siūlymai dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų laikotarpio politikos tikslų;
- Parengtas veiksmų planas dėl Programos rengimo.

16.2. 2. 2012 m. VI vykdytas informavimas apie Reglamento dėl EŽŪFKP paramos kaimo plėtrai projektą (toliau – Reglamentas), konsultacijos ir diskusijos dėl žemės, miškų ūkio ir kaimo plėtros perspektyvų

16.2.1. Atitinkamų konsultacijų tema

- 2012 m., pradiniam pasirengimo naujam programavimo laikotarpiui etape, partneriams pristatytas 2014–2020 m. programavimo laikotarpio Reglamento projektas: 2012 m. kovo mėn. VI suorganizavo 6 LKT komitetų (*LKT komitetai suformuoti tematinio pagrindu – kaimo politikos klausimų, verslo kaime skatinimo, kaimo jaunimo, kraštovaizdžio ir kaimo vietovių planavimo, inovacijų ir tyrimų kaime, LEADER ir bendruomeniško skatinimo komitetai*) posėdžius. Partneriai skatinti analizuoti Reglamentą bei, įvertinus Reglamento ir šalies žemės, miškų ūkio ir kaimo plėtros tikslų, poreikių atitiktį, suderinamumą, teikti konstruktyvias pastabas, pasiūlymus.
- VI 2012-10-24 inicijavo Žemdirbių švietimo tarybos posėdį, kuriame dalyvavo švietimo ir mokslo sektorių atstovaujančios institucijos. Diskutuota apie mokslo ir inovacijų partnerystės, mokymo ir konsultavimo paslaugų bei paramos šioms sritims teikimo 2014–2020 m. perspektyvas.
- 2012-12-12 Kaimo vietovių VVG, žuvininkystės regionų VVG, konsultantų ir kitų su *LEADER* metodo įgyvendinimu susijusių asmenų apklausa dėl daugiasektorinio, daugiafondžio BIVP modelio taikymo poreikio.

16.2.2. Rezultatų santrauka

Svarbiausi parterių pasiūlymai:

- Numatyti investicijų sritis, kurios sukurtų daugiau pridėtinės vertės ilgalaikėje perspektyvoje – t.y. daugiau lėšų skirti investicijoms į gamybos skatinimą ir infrastruktūros kūrimą, kas prisidėtų prie sektoriaus konkurencingumo didinimo;
- Viena svarbiausių žemės, miškų ūkio ir kaimo plėtros prioritetinių krypčių laikyti pažangių technologijų ir inovacijų taikymą, kuris padeda ne tik didinti gamybos našumą, ūkio konkurencingumą, gerinti produkcijos kokybę, bet ir tausoti išteklius;
- Mokymo ir konsultavimo priemonių turinį derinti su naujais BŽŪP iššūkiais, atsisakyti pasyvių mokymo formų, skatinti mokslo ir verslo partnerystę;
- Rengiant Programą pasirinkti tas priemones, kurios būtų aktualiausios Lietuvos žemės, miškų ūkiui ir kaimo plėtrai ir efektyviausiai spręstų nacionalines sektoriaus problemas – neišskaidyti paramos lėšų daugeliui veiklų po truputį.

16.3. 3. 2013 m. vykusios konsultacijos ir diskusijos dėl žemės, miškų ūkio ir kaimo plėtros poreikių bei prioritetų 2014–2020 m. laikotarpiu ir priemonių aprašymo projektų rengimo

16.3.1. Atitinkamų konsultacijų tema

Su partneriais aktyviai konsultuotasi nustatant 2014–2020 m. poreikius, skirstant lėšas sektoriams ir priemonėms, rengiant priemonių aprašymus:

- 2013-01-09 LKT Tarybos posėdis, vasario-kovo mėn. – 6 posėdžiai, kurių metu su partneriais konsultuotasi dėl dokumentų projektų: Europos partnerystės elgesio kodekso, LR Partnerystės sutarties, 2020 m. Nacionalinės pažangos programos, Komisijos tarnybų pozicijos dėl 2014–2020 m. Lietuvos Partnerystės sutarties ir programų rengimo, Reglamento projekto.
- 2013-02-15 *LEADER* koordinavimo grupės posėdis. Sudaryta VVG atstovų grupė deryboms su kitų ESIF dėl BIVP finansavimo iš kelių ESIF.
- 2013-05-07 VI organizavo konferenciją dėl BIVP įgyvendinimo Lietuvoje. Pateikta kaimo vietovių VVG ir žuvininkystės regionų VVG rezoliucija dėl BIVP finansavimo iš kelių ESIF.
- 2013 m. liepos mėn. VI inicijavo konsultacijas (*el. būdu*). Partneriai buvo skatinami teikti pasiūlymus dėl žemės, miškų ūkio ir kaimo plėtros poreikių bei prioritetų 2014–2020 m.
- 2013 m. liepos mėn. organizuoti 6 LKT komitetų posėdžiai, skirti Programos projekto pristatymui ir viešam aptarimui.
- Su partneriais ypač aktyviai diskutuota dėl lėšų perskirstymo tarp I ir II BŽŪP ramsčių. Kovo–liepos mėn. VI surengė 7 susitikimus su partneriais, pasitelkusi LKT, atliko el. apklausą.
- 2013-09-26 vyko viešasis Programos projekto pristatymas partneriams ir plačiajai visuomenei.
- 2013-10-03 VI inicijavo konsultacijas *el. būdu* dėl Lietuvos kaimo SSGG analizės. Partneriai galėjo teikti pasiūlymus analizei, poreikių intervencijai.
- 2013 m. spalio-lapkričio mėn. VI inicijuotas aptarimas su atskiromis VVG dėl *LEADER* strateginių sprendimų įgyvendinamumo.

- 2013-12-06 *LEADER* koordinavimo grupės posėdis. Pristatyti ir suderinti paramos dydžio VPS įgyvendinti nustatymo metodikos principai.
- 2013-08-05 VI surengė LKT kraštovaizdžio ir kaimo vietovių planavimo, Miškų ūkio sektoriaus plėtros koordinavimo komiteto ir Darbo grupės, sudarytos vietovių, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių išskyrimo klausimams spręsti, posėdį.

16.3.2. Rezultatų santrauka

Daugiausiai pasiūlymų pateikta dėl paramos ūkio ir verslo plėtrai, investicijų į materialųjį turtą, *LEADER*, paramos vietovėms, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių, miškų ūkio sektoriaus plėtros bei kaimų atnaujinimo. Svarbiausi partnerių pasiūlymai:

- Iš 28 identifikuotų Lietuvos kaimo SSGG poreikių pagal svarbą išskirti 23 poreikiai, kurių realizavimui numatyta skirti Programos lėšas;
- Sudaryti sąlygas šalies ūkininkams sukurti pelningą ir į ilgalaikę perspektyvą orientuotą verslą, pagrįstą moderniomis gamtą tausojančiomis technologijomis ir iš kartos į kartą perduodamomis ūkininkavimo tradicijomis;
- Daugiau dėmesio skirti užimtumui kaime;
- Mokslo inovacinės praktikos sklaidą vykdyti mokslo ir mokymo institucijų eksperimentinėse bazėse;
- Toliau remti kaimo plėtros ekspertų atstovavimą ES institucijose ir kt. tarptautinėse organizacijose;
- Paramos miškų ūkio sektoriui dalis turėtų siekti apie 10 proc. Programos lėšų;
- Mažosioms VVG (atstovaujančioms teritorijas, kurių gyventojų skaičius nesiekia 10 tūkst.) taikyti išimtį VVG atstovaujama teritorijai – pripažinti tinkamomis teritorijas, kurių bendras gyventojų skaičius siekia nuo 6 tūkst. iki 150 tūkst.;
- *LEADER* priemonėms skirti ne mažiau kaip 6 proc. Programos lėšų;
- Numatyti galimybę BIVP finansuoti iš 2 ESIF: EŽŪFKP ir EJRF.
- Tęsti KPP taikytą mažiau palankių ūkininkauti vietovių nustatymo tvarką. Išskiriant naujas teritorijas, atsižvelgti į demografinius rodiklius, žemės našumo balą, mažiausiu teritorijos vienetu pasirinkti kadastrinę vietovę, vietovėms, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių, priskirti tas teritorijas, kuriose teritorijos išskyrimo kriterijai apima ne mažiau kaip 50 proc. teritorijos;
- Neperskirstyti lėšų tarp BŽŪP ramsčių.

16.4. 4. 2014 m. vykusios konsultacijos ir diskusijos dėl priemonių aprašymų ir kitų Programos dalių projektų rengimo

16.4.1. Atitinkamų konsultacijų tema

2014 m. VI tėsė konsultacijas su partneriais dėl Programos rengimo:

- 2014-03-27 savivaldos atstovams VI iniciatyva buvo pristatyta priemonė „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“, surengtos diskusijos dėl priemonės intervencijos sričių, mažos apimties infrastruktūros sąvokos, priemonės lėšų paskirstymo metodikos, projektų tinkamumo sąlygų, atrankos principų ir kt.

- 2014-04-04 Programos projektas buvo pristatytas partneriams ir plačiajai visuomenei.
- 2014-04-29 vyko Programos projekto pristatymas plačiajai visuomenei.
- 2014-05-07 įkurta *LEADER* darbo grupė, susidedanti iš VVG, mokslo, VI ir MA atstovų, kurios tikslas – atlikti rengiamų teisės aktų, skirtų 2014–2020 m. *LEADER* priemonei, ekspertinę analizę.
- 2014-05-09 partneriams pristatytas tyrimas dėl Europos inovacijų partnerystės (toliau – EIP) modelio, vyko diskusijos dėl mokslo inovacijų diegimo ir sklaidos, jų rėmimo galimybių Programos lėšomis.
- 2014-05-09 gyvulininkystės specialistams pristatytos gyvulininkystės sektoriaus plėtros galimybės pasinaudojant Programos priemonėmis.
- VI viešos diskusijos ir konsultacijos su partneriais dėl paramos vietovėms, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių, ir miškų ūkio sektoriaus priemonių rėmimo:
- 2014-02-05 apskritojo stalo diskusija dėl paramos miškininkystei.
- 2014-03-04 Lietuvos miškų sąjungos asociacijos (toliau – LMSA) pasiūlymų aptarimas dėl Programos priemonių, skirtų miškų ūkio sektoriui.
- 2014-04-09 Programos priemonių, skirtų miškų ūkio sektoriaus plėtrai, koordinavimo komiteto posėdis, kuriame pristatytas Programos projektas ir aptarti partnerių, Aplinkos ministerijos raštu pateikti pasiūlymai.

16.4.2. Rezultatų santrauka

Svarbiausi partnerių pasiūlymai:

- Skatinti smulkiųjų ir vidutinių ūkių gyvybingumo didinimą bei kooperacijos plėtrą;
- Ypatingą dėmesį skirti gyvulininkystės plėtrai;
- Skatinti žemės ūkio ir maisto produktų tiesioginius pardavimus ir gamintojų integraciją į maisto tiekimo grandinę;
- Skatinti veiklos įvairinimą, kuris prisidėtų prie darbo vietų išsaugojimo ir kūrimo;
- Mažinti kaimo gyventojų skurdo lygį, socialinę atskirtį, gerinant gyvenimo kokybę;
- Diegiant inovacijas skatinti glaudų mokslo ir verslo bendradarbiavimą;
- Didinti mokymo ir konsultavimo paslaugų kokybę, plėsti naudos gavėjų ratą;
- Išlaikyti KPP priemonės, skirtos kaimo atnaujinimui, remtinų veiklos sričių tęstinumą 2014–2020 m., ypač skatinant investicijas į melioracijos inžinerinės infrastruktūros įrengimą ir rekonstravimą, taip pat išlaikyti 2007–2013 m. taikytą lėšų limitų savivaldybėms paskirstymo principą.
- Siekiant pagerinti miškų ūkio infrastruktūrą remti investicijas valstybiniuose ir privačiuose miškuose, susijusias su miško kelių tiesimu ir rekonstrukcija, taip pat miško žemės sausinimo sistemų įrengimu ar atnaujinimu;
- Remti jaunuolynų ugdymą, teikiant nustatyto dydžio kompensacines išmokas;
- Remti mažų medelynų veiklos modernizavimą.

16.5. (neprivaloma) paaiškinimai arba papildoma informacija veiksnių sąrašui papildyti

Rengiantis 2014–2020 metų programavimo laikotarpiui, VI efektyviai naudojo esamą atvirą partnerystės

struktūrą – Lietuvos kaimo tinklą. LKT jungia daugiau nei 900 kaimo plėtros procesuose dalyvaujančių organizacijų ir institucijų. Pagrindiniai partneriai – už kaimo vietoves atsakingos regionų ir vietos valdžios institucijos, žemės, maisto ūkio ir miškininkystės veiklą vykdančios ekonominiai ir socialiniai partneriai, kiti su kaimo plėtra susijusiuose sektoriuose veikiančių viešųjų ir privačiųjų organizacijų atstovai, regionų ar vietos verslo asociacijos, kaimo vietovių moterų organizacijos, aplinkosaugos srities NVO, nacionalinių arba regioninių organizacijų, VVG atstovai ir kiti partneriai[1].

LKT narių ir kitų partnerių suinteresuotumas ir dalyvavimas Programos rengime buvo didelis. Nuo 2011 m. atskiros Programos dalys buvo pristatomos ir vyko diskusijos su atskiromis tikslinėmis grupėmis ir plačiąja visuomene: įvyko daugiau nei 50 renginių (posėdžių, seminarų, apskritojo stalo diskusijų, susitikimų, konferencijų), VI atliko 4 apklausas, vykdė nuolatinės konsultacijas el. būdu, nagrinėjo raštu gautus pasiūlymus ir pastabas. Viešosios diskusijos dėl Programos projekto visa apimtimi įvyko 2014 m. balandžio 4 ir 29 d. Nuo 2014 gegužės 15 d. Programos projektas ir SPAV viešai prieinamas Ministerijos interneto svetainėje.

Šioje dalyje pateikiami tie partnerių 2012–2014 m. pasiūlymai, į kuriuos atsižvelgta rengiant Programą.

Diskusijų, konsultacijų rengiant Programą rezultatai, apibendrinimai (protokolai), informacija apie vykdytas apklausas patalpinta interneto svetainėje www.kaimotinklas.lt.

[1] Lietuvos kaimo tinklų narių sąrašas, patvirtintas 2009 m. kovo 19 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-180 (Žin., 2009, Nr. 34-1314; 2012, Nr. 142-7342).

17. NACIONALINIS KAIMO TINKLAS

17.1. Nacionalinio kaimo tinklo (toliau – NKT) sukūrimo tvarka ir tvarkaraštis

Lietuvos kaimo tinklo įkūrimo tvarka ir terminai

LKT įkurtas 2008 m. pagal Europos Parlamento ir Tarybos (ES) Reglamento Nr. 1698/2005 56 straipsnį siekiant įgyvendinti Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programą.

2007–2013 m. programavimo laikotarpiu LKT sujungė gausų (virš 900 narių) kaimo plėtros dalyvių, viešųjų juridinių asmenų ratą, iš kurių 60 proc. sudarė kaimo bendruomenės, 6 proc. – valdžios institucijos, 4 proc. – vietos veiklos grupės, 3 proc. – mokslo, mokymo institucijos ir 27 proc. – kiti kaimo plėtros dalyviai, įskaitant aplinkosaugos, jaunimo, kaimo moterų, verslo NVO, konsultavimo įstaigas.

2014–2020 m., įgyvendinant ES Reglamento 1305/2013 54 straipsnį, naudojama 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu sukurta LKT organizacinė struktūra, tęsiama LKT veikla, kaimo plėtros dalyvių ir kitų viešųjų juridinių asmenų narystė jame.

Už LKT valdymą atsakinga VI.

17.2. Numatytas tinklo veiklos organizavimas, t. y. kaimo plėtroje dalyvaujančių organizacijų ir institucijų, įskaitant Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 54 straipsnio 1 dalyje nurodytus partnerius, vaidmuo ir tinklo veiklos palengvinimo būdai

Narystė LKT

Narystė LKT yra atvira, neformali, grindžiama bendradarbiavimu, savanoriškumu, reprezentatyviu atstovavimu, socialine atsakomybe. LKT jungia kaimo plėtroje dalyvaujančias valstybės, vietos valdžios institucijas ir įstaigas, mokslo, tyrimų ir konsultavimo įstaigas, nevyriausybinės organizacijas, vietos veiklos grupes. Į LKT veiklą gali įsijungti žemės ūkio, miškų ūkio ir kaimo plėtros procesuose dalyvaujančios, su šiais sektoriais susijusios nacionalinio, regioninio ir vietos lygmens organizacijos, ekonominiai ir socialiniai partneriai, organizacijos, atsakingos už aplinkosaugą, moterų ir vyrų lygybės ir nediskriminavimo skatinimą, pilietinę visuomenę.

Užtikrindamas sklandų perėjimą į 2014–2020 m. programavimo laikotarpį ir LKT veiklos nenutrūkstumą, naujojo laikotarpio pradžioje LKT sekretoriatas inicijuoja esamų LKT narių elektroninę apklausą dėl jų ketinimų toliau dalyvauti LKT veikloje. LKT nariui išreiškus ketinimą ir toliau dalyvauti LKT veikloje, narystė LKT tęsiama.

Viešasis juridinis asmuo (organizacija, asociacija, institucija, kt.), norintis tapti LKT nariu, LKT sekretoriatui teikia prašymą tapti LKT nariu ir pagrindžia savo indėlį, dalyvavimą žemės ūkio, miškų ūkio ir kaimo plėtros procesuose. Narystės prašymą nagrinėja ir sprendimą priima LKT sekretoriatas, esant reikalui konsultuodamasis su darbo grupe. LKT narių sąrašas skelbiamas LKT interneto svetainėje.

LKT organizacinė struktūra

LKT organizacine struktūra siekiama sudaryti galimybes LKT nariams aktyviai dalyvauti LKT veikloje ir įgyvendinant Programą, keistis žiniomis, patirtimi, bendradarbiauti, užtikrinti grįžtamąjį ryšį tarp VI ir

kaimo plėtros dalyvių, vykdyti kitas LKT funkcijas.

LKT organizacinė struktūra:

1. LKT sekretoriatas, įkurtas VI ir atsakingas už LKT veiklos organizavimą, LKT veiksmų programos ir periodinių veiksmų planų rengimo ir įgyvendinamo koordinavimą, techninės pagalbos LKT veiklos koordinavimo grupei ir kitoms LKT struktūroms teikimą. Veiksmų planui įgyvendinti LKT sekretoriatas, vadovaudamasis viešųjų pirkimų procedūromis, gali pasitelkti išorinius paslaugų teikėjus;
2. LKT veiklos koordinavimo grupė. Ši grupė sudaroma iš LKT narių atstovų. Ji formuojama vadovaujantis partnerystės principu, įtraukiant skirtingus sektorius atstovaujančius partnerius. Pagrindiniai LKT veiklos koordinavimo grupės uždaviniai yra LKT veiklos prioritetų nustatymas, dalyvavimas rengiant LKT veiksmų programą ir periodinius veiksmų planus;
3. Teminės nuolatinės darbo grupės (pvz., verslo kaime skatinimo, kaimo jaunimo, inovacijų ir tyrimų kaime, aplinkos apsaugos, bendruomeniškumo skatinimo);
4. Laikinosios ar specialios darbo grupės tam tikriems kaimo plėtros, Programos įgyvendinimo klausimams nagrinėti.

LKT veiklos organizavimas

LKT veiklą reglamentuoja LKT nuostatai. LKT veiklos numatomos Veiksmų programoje, kuri turi būti patvirtinta ir pradėta įgyvendinti per 12 mėnesių po Programos patvirtinimo ir įgyvendinama visą programavimo laikotarpį, ir šią programą detalizuojančiuose periodiniuose (kasmetiniuose, keleto metų trukmės) veiksmų planuose.

17.3. Pagrindinių veiklos, kurią turi vykdyti NKT siekiant programos tikslų, kategorijų aprašo santrauka

LKT veikla siekiama:

1. Pagerinti Programos įgyvendinimo kokybę;
2. Informuoti plačiąją visuomenę ir galimus paramos gavėjus apie žemės ūkio, miškų ūkio ir kaimo plėtros politiką, Programos įgyvendinimą;
3. Aktyviau įtraukti kaimo plėtros dalyvius į žemės ūkio, miškų ūkio ir kaimo plėtros procesus ir Programos įgyvendinimą, skatinti jų bendradarbiavimą;
4. Teikti paramą EIP veiklos grupėms, viešinti jų veiklą, skatinti inovacijas žemės ūkyje, maisto gamyboje, miškininkystėje, kaimo vietovėse;
5. Įgyvendinti ES BJRS prioritetinį tikslą „AGRI – žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės tvarumo stiprinimas“.

Šie siekiai įgyvendinami pasitelkiant LKT veiksmų programoje ir periodiniuose veiksmų planuose nurodytas veiklas ir priemones.

LKT veiklos:

- Komunikacija apie kaimo plėtrą. LKT indėlis vykdamas komunikacijos dėl Programos veiklą detalčiau

aprašytas Programos 15.3 skyriuje;

- Projektų pavyzdžių pagal visus Programos prioritetus rinkimas;
- Vietos veiklos grupių mokymas ir bendradarbiavimo tinkle organizavimas bei techninė pagalba teritoriniam ir tarptautiniam bendradarbiavimui;
- Informacijos, žinių, tyrimų rezultatų ir gerosios patirties apie kaimo plėtros procesus keitimosi ir sklaidos organizavimas;
- LKT narių projektų įgyvendinimas, siekiant LKT tikslų;
- Kaimo plėtros dalyvių dalyvavimas ES organizacijų veikloje, susijusioje su LKT veikla, kuria siekiama Programos tikslų, pavyzdžiui, bendrų teminių renginių organizavimas. Narystės ES organizacijose mokestis negali būti finansuojamas LKT lėšomis;
- Renginių apie žemės ūkį, miškų ūkį ir kaimo plėtrą organizavimas, bendradarbiaujant su LKT nariais ir kitais partneriais;
- Keitimasis Programos stebėsenos ir vertinimo rezultatais ir jų sklaida;
- Parama inovacijoms ir EIP veiklos grupių organizavimui, informacijos apie EIP veiklą sklaidai;
- Konsultantų bendradarbiavimo tinkle organizavimas;
- Dalyvavimas įgyvendinant ES BJRS prioritetinio tikslo „AGRI – žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės tvarumo stiprinimas“ veiklas, susijusias su žemės ūkiu ir kaimo plėtra;
- Dalyvavimas Europos kaimo plėtros tinklo veikloje;
- Kiti veiksmai, būtini LKT tikslams įgyvendinti.

LKT veikla yra svarbus veiksnys, turintis įtakos Programai ir jos įgyvendinimo kokybei, kadangi LKT sukurta komunikacijos platforma sudaro sąlygas pastoviam, aiškiam, efektyviam bendradarbiavimui įvairiais lygmenimis (tiek tarp VI ir visuomenės bei galimų paramos gavėjų, tiek tarp pačių kaimo plėtros dalyvių), kompleksiskam problemų nagrinėjimui.

Informacijos, žinių, tyrimų rezultatų ir gerosios patirties apie kaimo plėtros procesus, Programos vertinimo ir stebėsenos rezultatų keitimasis ir sklaida užtikrinamas per įvairius renginius, konsultacijas, mokymus, bendradarbiavimo iniciatyvų skatinimą.

Sėkmingai įgyvendinti konkursai prisideda skleidžiant ir užtikrinant gerosios patirties pavyzdžius.

Specialiosios teminės darbo grupės, sprendžiančios specifines, tam tikros srities problemas ir pateikiančios galimus problemas sprendimo būdus, taip pat prisideda prie efektyvesnio Programos įgyvendinimo.

LKT, prisidedamas prie VI viešinimo strategijos įgyvendinimo, kaip nurodyta Programos 15.3 skyriuje, informuoja plačiąją visuomenę, galimus ir esamus paramos gavėjus apie Programos galimybes ir teikiamą naudą, gerą patirtį ir taip kaimo plėtros procesus padaro labiau suprantamus ir matomus visuomenėje. Vykdamas komunikacijos veiklas pasitelkiama LKT interneto svetainė, leidiniai, renginiai, kitos komunikacijos priemonės.

Atskiras EIP tinklas nėra kuriamas, EIP veiklai užtikrinti pasitelkiamas LKT. Sudarydamas sąlygas informacijos apie EIP veiklą sklaidai, EIP veiklos grupių projektų rezultatų viešinimui, siekia prisidėti prie mokslo ir žemės ūkio verslo sektorių partnerystės.

Atsižvelgiant į gerąją 2007–2013 m. patirtį, numatoma ir toliau skatinti kaimo plėtros dalyvių iniciatyvas LKT lėšomis remiant LKT narių projektus. LKT narių projektams keliami šie reikalavimai: projektai turi prisidėti prie LKT tikslų įgyvendinimo – t. y. turėti įtaką geresniam Programos įgyvendinimui, būti aktualūs kaimo plėtros dalyviams, daryti Programą ir kaimo plėtros politiką labiau matomą, suprantamą ir patrauklią visuomenei. Šiuo laikotarpiu LKT nariai skatinami bendradarbiauti, todėl remiami jungtiniai, t.y. kelių LKT narių inicijuoti ir bendrai įgyvendinami, projektai. Bendrai įgyvendinami projektai skatina LKT narių

partnerystę, sukuria didesnę pridėtinę vertę, yra aktualūs platesniam kaimo plėtros dalyvių ratui.

17.4. Nacionalinio kaimo tinklo (NKT) sukūrimo ir veikimo ištekliai

Žmogiškieji ištekliai

LKT sekretoriatas, kuris veikia Žemės ūkio ministerijoje, užtikrina efektyvią, sklandžią LKT veiklą, jo grandžių, organizacinių struktūrų bendradarbiavimą, įskaitant komunikaciją su Europos kaimo plėtros ir EIP tinklais. Sekretoriatas tinklo veiklos organizavimo gebėjimų, patirties įgijo įgyvendindamas LKT veiksmų programą 2007–2013 m.

LKT sekretoriatas:

1. Organizuoja renginius (konferencijas, seminarus, apskritus stalus, temines diskusijas, parodas, mugės, konkursus), skirtus kaimo plėtros politikai formuoti, Programai kokybiškai įgyvendinti, aktualiems klausimams nagrinėti, vietos iniciatyvoms ugdyti, partnerystei skatinti, gerajai patirčiai skleisti;
2. Inicijuoja kaimo plėtros dalyvių diskusijas dėl sektoriaus poreikių, Programos įgyvendinimo, sistemina, analizuoja, teikia siūlymus VI;
3. Pasitelkdamas ekspertus, pagal poreikį inicijuoja tyrimus, studijas, apklausas aktualiais LKT veiklos ir kaimo plėtros klausimais;
4. Koordinuoja LKT veiksmų programos ir periodinių veiksmų planų rengimą, įskaitant LKT narių poreikių analizę, įgyvendinimą;
5. Koordinuoja LKT narių projektų teikimą, atranką, įgyvendinimą;
6. Užtikrina LKT interneto svetainės administravimą;
7. Renka, sistemina, skleidžia gerosios patirties pavyzdžius apie visus Programos prioritetus, informaciją apie Programos stebėsenos, vertinimo rezultatus;
8. Koordinuoja naujų narių priėmimą į LKT;
9. Nustato VVG mokymo programų poreikį, rengia šias programas, vykdo mokomuosius renginius.

Finansiniai ištekliai

Bendroji viešosios paramos suma, skirta LKT veiklai užtikrinti, yra 4,63 mln. Eur. Lėšos skiriamos įgyvendinti LKT tikslus, nurodytus ES Reglamento Nr. 1305/2013 54(2) straipsnyje, ir veiklas, nurodytas LKT veiksmų plane.

LKT sekretoriato darbuotojams išlaikyti skirtos išlaidos finansuojamos iš Programos Techninės pagalbos veiklos srities „Programos įgyvendinimas“ lėšų.

Tinkami pareiškėjai LKT veiksmų planui įgyvendinti:

1. VI;

2. Tinklo nariai, įgyvendinantys LKT veiklos planą, VI nustatyta tvarka.

Paramos intensyvumas, kai paramą gauna LKT sekretoriatas –100 proc. tinkamų finansuoti projekto išlaidų.

Paramos intensyvumas, kai paramą gauna LKT narys –90 proc. tinkamų finansuoti projekto išlaidų
(išskyrus atvejus kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo).

18. GALIMYBIŲ TIKRINTI, KONTROLIUOTI IR KLAIDŲ RIZIKOS VALDYMO EX ANTE VERTINIMAS

18.1. Vadovaujančiosios institucijos ir mokėjimo agentūros pareiškimas dėl galimybių tikrinti ir kontroliuoti pagal kaimo plėtros programą remiamas priemonės

VI ir MA patvirtina, kad atliko išankstinį Programos priemonių vertinimą, kaip reikalaujama Reglamento (EB) 1305/2013 62 straipsnyje.

Vertinimui atlikti VI ir MA buvo sudarytos atsakingų asmenų grupės, kurios šiuo aspektu vertino priemonių aprašymų projektus. Taip pat vyko bendri VI ir MA susitikimai, kuriuose buvo aptariamos priemonių įgyvendinimo nuostatos ir sąlygos, svarstomi galimi sunkumai bei bendrai ieškoma jų sprendimo būdų.

Atliekant vertinimą buvo surinkta ir apibendrinta ankstesnių laikotarpių vidaus ir išorės auditų, klaidų lygio kontrolės ir mažinimo planų, kita su priemonių kontrole susijusi informacija, išanalizuota geroji praktika, rizikos ir klaidos bei jų prevencijos priemonės. Analizė parodė, kad investicinėse priemonėse pagrindinės rizikos susiję su projektų atrankos kokybe, pirkimų procedūromis, išlaidų pagrįstumo tikrinimu, projektų pasiekimų ir verslo planų kokybės kontrole, dirbtinai sukurtų sąlygų paramai gauti kontrole. Kompensacinių priemonių rizikos daugiausiai siejasi su įsipareigojimų nesilaikymu ir deklaravimo duomenų teisingumu.

Siekiant užkirsti kelią klaidų pasikartojimui, bus siekiama tobulinti reglamentavimą, tikrinimo ir kontrolės procedūras, ypač pirkimų ir išlaidų kontrolės srityse, IT sistemų funkcionalumą ir jų tarpusavio ryšius bei ryšius su išorės duomenų bazėmis. Teisės aktuose bus aiškiai išdėstyta atsakomybė už tam tikrų sąlygų ir reikalavimų nesilaikymą bei pažeidimus. Didelis dėmesys bus skiriamas pareiškėjų ir projektų vykdytojų bei administruojančio personalo informavimui ir mokymams. Su konkrečiomis priemonėmis susiję rizikos ir jų švelninimo priemonės pateikiamos atitinkamose priemonių aprašymų dalyse.

Priemonių aprašymuose nustatytos tinkamumo sąlygos ir kiti reikalavimai buvo tikrinami dėl galimybės juos įgyvendinti bei kontroliuoti: nuostatų aiškumas, galimi duomenų šaltiniai ir jų valdytojai, IT sistemos, būtinos kontrolės priemonės ir ištekliai ir pan. Abejotinos, sunkiai įgyvendinamos nuostatos ir reikalavimai buvo pakeisti ar išimti.

Siekiant užtikrinti tinkamą Programos priemonių įgyvendinimą ir kontrolę, numatyta imtis tokių pagrindinių veiksmų ir priemonių:

- LRV nutarimu paskirti už tam tikrų funkcijų įgyvendinimą atsakingas institucijas;
- VI ir MA aktyviai bendradarbiauti rengiant Programos įgyvendinimo teisės aktus, analizuojant auditų, kitų kontrolės veiksmų ir priemonių rezultatus, keičiantis kita svarbia informacija, o taip pat planuojant savo veiksmus, susijusius su klaidų ir rizikos prevencija bei mažinimu. Pagal poreikį bus įtraukiamos ir kitos susijusios institucijos, įstaigos bei organizacijos;
- skirti didelį dėmesį audito, kontrolės sistemų ir procedūrų kokybei;
- pagal poreikį informuoti, mokyti ir konsultuoti pareiškėjus bei paramos gavėjus;
- skirti pakankamus žmogiškuosius, finansinius ir organizacinius išteklius, rūpintis tinkama paramą administruojančio personalo kvalifikacija;
- vykdyti nuolatinę klaidų lygio stebėseną ir kontrolę, prireikus imtis korekcinų ir prevencinių veiksmų;
- siekti, kad tikrinimo ir kontrolės veiksmai būtų optimalūs administracinės naštos atžvilgiu.

18.2. Funkciškai nuo institucijų, atsakingų už programos įgyvendinimą, nepriklausomos įstaigos pareiškimas, kuriuo patvirtinama, kad standartinių išlaidų, papildomų išlaidų ir negautų pajamų apskaičiavimai yra tinkami ir tikslūs

Laikantis Regalmento (ES) 1305/2013 62 str. 2 reikalavimų, Programoje numatytų išmokų, susijusių su standartinėmis arba papildomomis išlaidomis ir prarastomis pajamomis, dydžius apskaičiavo nuo VI funkciškai nepriklausoma įstaiga, atrinkta viešųjų pirkimų būdu - Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas. Apskaičiavimai atlikti tinkamai ir teisingai, juose, be kita ko, atsižvelgta ir į dvigubo finansavimo su I BŽŪP ramsčiu vengimo sąlygą.

Kaip papildoma informacija Programos prieduose pateikiami išsamūs atitinkamų priemonių išmokų apskaičiavimai.

19. PEREINAMOJO LAIKOTARPIO TVARKA

19.1. Pereinamojo laikotarpio sąlygų (pagal priemonę) aprašymas

Priemonės, pagal kurias mokėjimai bus teikiami po 2015 metų

Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos. (16 str.)

Parama bus teikiama pagal KPP priemonę „Dalyvavimas maisto kokybės schemose“ 2018 metai bus paskutiniai, kuriais bus mokama parama.

Ūkio ir verslo plėtra (19 str.)

Parama teikiama tęstiniams KPP įsipareigojimams pagal priemonę „Pusiau natūrinis ūkininkavimas“ skiriant paramą smulkias žemės ūkio valdas turintiems ūkio subjektams, siekiantiems ekonominio gyvybingumo, didesnio našumo ir pajamų. 2018 metai bus paskutiniai, kuriais bus mokama parama.

Investicijos į miško plotų plėtrą ir gyvybingumo gerinimą (21–26 str.)

Veiklos sritis „Miško įveisimas ir miškingų plotų kūrimas“

Parama teikiama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2004-2006 metų plano priemonę „Žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku“ įveisusiems mišką žemės ūkio paskirties žemėje. Teikiamos kasmetinės prarastų pajamų kompensavimo išmokos (iki 20 metų po miško įveisimo). Parama bus baigiama išmokėti 2027 metais.

Parama teikiama pagal KPP priemonę „Pirmas žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku“ įveisusiems mišką žemės ūkio paskirties žemėje. Teikiamos kasmetinės išmokos už įveisto miško priežiūrą ir apsaugą (iki 5 metų po miško įveisimo), bei kasmetinės prarastų pajamų kompensavimo išmokos (iki 15 metų po miško įveisimo). Parama bus baigiama išmokėti 2029 metais.

Parama teikiama pagal KPP priemonę „Pirmas ne žemės ūkio paskirties ir apleistos žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku“ įveisusiems mišką ne žemės ūkio paskirties bei apleistoje žemėje. Teikiamos kasmetinės išmokos už įveisto miško priežiūrą ir apsaugą (iki 5 metų po miško įveisimo). Parama bus baigiama išmokėti 2019 metais.

Agrarinė aplinkosauga ir klimatas (28 str.)

Parama teikiama pagal KPP priemonę „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ prisiimtiems 5-7 metų įsipareigojimams kompensuoti. 2018 metai bus paskutiniai, kuriais bus mokama parama,

Ekologinis ūkininkavimas (29 str.)

Parama teikiama pagal KPP priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ programą „Ekologinis ūkininkavimas“ prisiimtiems 5-7 metų įsipareigojimams kompensuoti. 2018 metai bus paskutiniai, kuriais bus mokama parama,

Mišku aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas (34 str.)

Parama teikiama pagal KPP priemonę „Miškų aplinkosaugos išmokos“ prisiimtiems 7 metų

įsipareigojimams kompensuoti. Parama bus baigiama išmokėti 2021 metais.

Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos (Regl. (EB) 1698/2005 23 str.)

Parama teikiama tęstiniams Lietuvos kaimo plėtros 2004–2006 metų plano ir KPP įsipareigojimams pagal priemonę „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“, 2004–2012 metų laikotarpiu perleidusiems savo žemės ūkio valdas. Parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2004–2006 metų plano priemonę bus baigiama išmokėti 2021 metais. Parama pagal KPP bus baigiama išmokėti 2028 metais.

Priemonės, pagal kurias bus vykdomi mokėjimai atsižvelgiant į Reglamentą (ES) Nr.1310/2013

Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių (31 str.)

Parama teikiama pareiškėjams, pateikusiems paraiškas 2014 metais.

Investicijos į materialųjį turta (17 str.)

Veiklos sritis „Žemės ūkio ir miškininkystės plėtra ir pritaikymo infrastruktūra“ veikla „Vandentvarka“

Parama teikiama pareiškėjams, 2013 m. pateikusiems paramos paraiškas pagal KPP priemonės „Žemės ūkio ir miškininkystės plėtra ir pritaikymo infrastruktūra“ veiklos sritį „Žemės ūkio vandentvarka“ ir planuojantiems atlikti melioracijos sistemų bei jų hidrotechninių statinių rekonstrukciją, dirbtinių vandens telkinių hidrotechninių statinių rekonstrukciją, polderių rekonstrukciją.

Investicijos į miško plotų plėtra ir gyvybingumo gerinimą (21–26 str.)

Veiklos sritis „Miško įveisimas ir miškingų plotų kūrimas“

Parama teikiama pagal KPP priemonę „Pirmas žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku“ įveisusiems mišką žemės ūkio paskirties žemėje. Teikiamos 2015 m. kasmetinės išmokos už įveisto miško priežiūrą ir apsaugą bei kasmetinės prarastų pajamų kompensavimo išmokos.

Parama teikiama pagal KPP priemonę „Pirmas ne žemės ūkio paskirties ir apleistos žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku“ įveisusiems mišką ne žemės ūkio paskirties bei apleistoje žemėje. Teikiamos 2015 m. kasmetinės išmokos už įveisto miško priežiūrą ir apsaugą.

Agrarinė aplinkosauga ir klimatas (28 str.)

Parama teikiama pagal KPP priemonę „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ prisiimtiems 2014 metų įsipareigojimams kompensuoti (išskyrus Ekologinio ūkininkavimo programą).

Ekologinis ūkininkavimas (29 str.)

Parama teikiama pagal KPP priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ Ekologinio ūkininkavimo programą prisiimtiems 2014 metų įsipareigojimams kompensuoti.

Mišku aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir mišku išsaugojimas (34 str.)

Parama teikiama pagal KPP priemonę „Miškų aplinkosaugos išmokos“ prisiimtiems 2014 metų įsipareigojimams kompensuoti.

Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos (Regl. (EB) 1698/2005 23 str.)

Parama teikiama kasmetinių mokėjimų forma paramos gavėjams, 2004–2012 metų laikotarpiu perleidusiems savo žemės ūkio valdas pagal Lietuvos kaimo plėtros 2004–2006 metų plano arba KPP ankstyvo pasitraukimo iš prekinės žemės ūkio gamybos priemones.

19.2. Preliminari lėšų perkėlimo lentelė

Priemonės	Planuojamas bendras Sąjungos įnašas 2014–2020 m. (EUR)
M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla (14 straipsnis)	0,00
M02. Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos (15 straipsnis)	0,00
M03. Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos (16 straipsnis)	731 000,00
M04. Investicijos į materialųjį turtą (17 straipsnis)	15 433 470,00
M06. Ūkio ir verslo plėtra (19 straipsnis)	4 308 098,00
M07. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse (20 straipsnis)	0,00
M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai)	26 012 365,00
M09. Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas (27 straipsnis)	0,00
M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas (28 straipsnis)	13 075 599,00
M11. Ekologinis ūkininkavimas (29 straipsnis)	33 157 246,00
M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (30 straipsnis)	0,00
M13. Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių (31 straipsnis)	40 293 385,00
M15. Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas (34 straipsnis)	955 749,00
M16. Bendradarbiavimas (35 straipsnis)	0,00
M17. Rizikos valdymas (36–39 straipsniai)	0,00
M19. Parama LEADER programos vietos plėtrai (bendruomenės inicijuota vietos plėtra (BIVP)) (Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 35 straipsnis)	0,00
M20 Techninė parama (valstybės narės) (51–54 straipsniai)	0,00
M113. Ankstyvas išėjimas į pensiją	76 807 230,00

M131. Bendrijos teisės aktais pagrįstų standartų laikymasis	0,00
M341. Įgūdžių įgijimas, aktyvus pritaikymas ir įgyvendinimas	0,00
Total	210 774 142,00

20. TEMINĒS PAPROGRAMĒS

Teminēs paprogramēs pavadinimas

21. DOKUMENTAI

Dokumento pavadinimas	Dokumento rūšis	Dokumento data	Vietinė nuoroda	Komisijos nuoroda	Kontrolinė suma	Rinkmenos	Išsiuntimo data	Išsiuntė
8.08.1 priedas. M08 išmokų apskaičiavimai	8.2. M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą (21–26 straipsniai). Priedas	23-01-2015		Ares(2016)604095	2726188497	8.08.1 priedas. M08 išmokų apskaičiavimai	03-02-2016	ncironsa
8.11.1 priedas. M11 išmokų perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo apskaičiavimai	8.2. M11. Ekologinis ūkininkavimas (29 straipsnis). Priedas	23-01-2015		Ares(2016)604095	1028724277	8.11.1 priedas. M11 išmokų perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo apskaičiavimai	03-02-2016	ncironsa
8.11.2 priedas. M11 išmokų už ekologinį ūkininkavimą apskaičiavimai	8.2. M11. Ekologinis ūkininkavimas (29 straipsnis). Priedas	23-01-2015		Ares(2016)604095	411477698	8.11.2 priedas. M11 išmokų už ekologinį ūkininkavimą apskaičiavimai	03-02-2016	ncironsa
8.12.1 priedas. M12 baziniai reikalavimai	8.2. M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (30 straipsnis). Priedas	14-01-2016		Ares(2016)604095	807511922	8.12.1 priedas. M12 baziniai reikalavimai	03-02-2016	ncironsa
8.13.1 priedas. M13 išmokų apskaičiavimai	8.2. M13. Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių (31 straipsnis). Priedas	30-12-2015		Ares(2016)604095	1489119350	8.13.1 priedas. M13 išmokų apskaičiavimai	03-02-2016	ncironsa
11.1 priedas. Rodiklių reikšmių nustatymo pagrindimas	11. Rodiklių planas. Priedas	30-12-2015		Ares(2016)604095	2654656778	11.1 priedas. Rodiklių reikšmių nustatymo pagrindimas	03-02-2016	ncironsa
2.1 priedas. Santrumpos	2. VN arba administracinis regionas. Priedas	23-01-2015		Ares(2016)604095	1166998992	2.1 priedas. Santrumpos	03-02-2016	ncironsa
8.10.1 priedas. M10 išmokų apskaičiavimai	8.2. M10. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato	23-01-2015		Ares(2016)604095	231820966	8.10.1 priedas. M10 išmokų	03-02-2016	ncironsa

	srities priemonės (28 straipsnis). Priedas					apskaičiavimai		
8.12.2 priedas. M12 išmokų žemės ūkyje apskaičiavimai	8.2. M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (30 straipsnis). Priedas	23-01-2015		Ares(2016)604095	1705893521	8.12.2 priedas. M12 išmokų žemės ūkyje apskaičiavimai	03-02-2016	ncironsa
9.1 priedas. Vertinimo plano lentelės	9. Vertinimo planas. Priedas	23-01-2015		Ares(2016)604095	929692644	9.1 priedas. Vertinimo plano lentelės	03-02-2016	ncironsa
3.1 priedas. Ex ante vertinimo ataskaita	3. Ex ante vertinimo ataskaita. Priedas	23-01-2015		Ares(2016)604095	2739307074	3.1 priedas. Ex ante vertinimo ataskaita	03-02-2016	ncironsa
3.2 priedas. SPAV ataskaita	3. Ex ante vertinimo ataskaita. Priedas	23-01-2015		Ares(2016)604095	687305312	3.2 priedas. SPAV ataskaita	03-02-2016	ncironsa
8.12.3 priedas. M12 išmokų miškuose apskaičiavimai	8.2. M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (30 straipsnis). Priedas	23-01-2015		Ares(2016)604095	1316182961	8.12.3 priedas. M12 išmokų miškuose apskaičiavimai	03-02-2016	ncironsa

